PAPANCASŪDANI

OR

THE COMMENTARY ON THE

MAJJHIMA NIKĀYA.

PART III

පපඤ්චසූදනී

නාම

මජ්ඣිමනිකායට්ඨකථා

තතියො භාගො.

Vol. XLVII.

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST.

PAPANCASŪDANI

OR

THE COMMENTARY ON THE

MAJJHIMA NIKĀYA.

PART III

පපඤ්චසූදනී

නාම

මජ්ඣිමනිකායට්ඨකථා

තතියො භාගො.

විමලධම්ම හේවාවිතාරණ මහාසයෙන

සිරිනාථ කුමාරදස මුනසීහ මහාසයෙන චාති

ද්වීහි සොගතෙහි

තිපිටකමුද්දාලයෙ මුද්දාපිතා.

මිල රු. 100/=

බු: ව: 2491

ක්‍රි: ව: 1947

(තිපිටක මුද්දණායතන සන්තානනාලිඛිතිමිං පොත්ථකං.)

භදන්තාචරියබුද්ධඝොසමහාථෙරවරවිරචිතා

පපඤ්චසූදනී

නාම

මජ්ඣිමනිකායට්ඨකථා.

තතියො භාගො.

දිවඞ්ගතෙන

විද්‍යාලඞ්කාර පරිවෙණාධිපතිනා

තිපිටකවාගීස්සරාචරියොපජ්ඣායෙන

ධම්මකිත්තිස්සිරි ධම්මානන්දාභිධානෙන පධාන

සඞ්ඝනායකථෙරෙන

සංසොධිතා

විද්‍යාලඞ්කාරපරිවෙණාධිපතිනා

තිපිටක වාගීස්සරාචරියොපජ්ඣායෙන

ධම්මකිත්තිස්සිරි පඤ්ඤාසාරාභිධානෙන පධාන

සඞ්ඝනායකථෙරෙන

පටිසඞ්ඛතා

සයිමන් හෙවාවිතාරණ මහාසයාණත්තියා

විමලධම්ම හෙවාවිතාරණ මහාසයෙන, සිරිනාථ කුමාරදාස මුනසිංහ

මහාසයෙනචාති ද්වීහි සොගතෙහි

තිපිටකමුද්දාලයෙ මුද්දාපිතා.

බු: ව: 2491.

ක්‍රි: ව: 1947,

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 1947
දෙවන මුද්‍රණය - 1986
තෙවන මුද්‍රණය - 2000

Vol. XLVII.

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST.

BHADANTĀCHARIYA BUDDHAGHOSA MAHĀ THERA'S

PAPANCA SŪDANĪ

OR

MAJJHIMA NIKĀYAṬṬHAKATHA

PART III.

REVISED AND RE-EDITED BY

VEN. DHAMMAKITTISSIRI PANNĀSĀRA NĀYAKA THERA,

Principal, Vidyālankāra Piriveṇa, Kelaniya

PUBLISHED BY THE TRUSTEES:

WIMALADHAMMA HEWAVITARNE ESQ.,

AND

SIRINATHA KUMARADASA MOONESINGHE ESQ.,

THE TRIPITAKA PUBLICATION PRESS,

MALIGAKANDA.

COLOMBO, (CEYLON)

B. E. 2491

C. E. 1947

සූචි පත්තං

CONTENTS.

නිට්ඨිතො තතියො වග්ගො.

නිට්ඨිතො චතුත්ථො වග්ගො.

නිට්ඨිතො පඤ්චමො වග්ගො.

මජ්ඣිමපණ්ණාසා සමත්තා.

THE PALI ALPHABET

IN SINHALESE CHARACTERS.

VOWELS.

අa ආá ඉi ඊī උu ඌū එé ඔó

CONSONANTS.

	කka	ඛkha	ගga	ඝgha	ඞṅa		
	චca	ඡcha	ජja	ඣjha	ඤña		
	ටṭa	ඨṭha	ඩḍa	ඪḍha	ණṇa		
	තta	ථtha	දda	ධdha	නna		
	පpa	ඵpha	බba	භbha	මma		
යya	රra	ලla	වva	සsa	හha	ළḷa	අංaṇ

VOWELS IN COMBINATION

ක ka	කා ká	කි ki	කී kī	කු ku	කූ kú	කෙ ké	කො kó
ඛ kha	ඛා khá	ඛි khi	ඛී khī	ඛු khu	ඛූ khú	ඛෙ khé	ඛො khó
ග ga	=	=	=	=	=	=	=

CONJUNCT - CONSONANTS

කක kka	ඤඤ ñña	ත්ව tva, ත්‍ර tra	මඵ mpha
කඛ kkha	ණහ ñha	දද dda	මබ, ඹ mba
ක්‍ය kya	ඤච, ඦ ñca	දධ, ද්ධ ddha	මභ mbha
ක්‍රි kri	ඦ, ඤඡ ñcha	ද්‍ර dra	මම mma
ක්ව kva	ඦ, ඤජ ñja	ද්ව, දව dva	මහ mha
ඛ්‍ය khya	ඤඣ ñjha	ධව dhva	යය, ය්‍ය yya
ඛව khva	ටට ṭṭa	නත nta	යහ yha
ගග gga	ටඨ, ඨ ṭṭha	නථ ntha	ලල lla
ගඝ ggha	ඩඩ ḍḍa	නද nda	ල්‍ය lya
ග්‍ර gra, ඞක ṇka	ඩඪ ḍḍha	නධ ndha	ලහ lha
ඞඛ ṅkha	ණණ ṇṇa	නන nna, නහ nha	වහ vha
ඞග ṅga	ණට ṇṭa	පප ppa	සස ssa
ඞඝ ṅgha	ණඨ ṇṭha	පඵ ppha	සම sma
චච cca	ණඩ, ඬ ṇḍa	බබ bba	සව swa
චඡ ccha	ණහ ṇha	බභ bbha	හම hma
ජජ jja	තත tta	බ්‍ර bra	හව hva
ජඣ jjha	තථ ttha	මප mpa	ළහ ḷha

ා = á, ි = i, ී = í, ු = u, ූ = ú, ෙ = é, ො = ó.

THE LATE
MR. SIMON ALEXANDER HEWAVITARNE.

BORN 20TH MARCH, 1875. DIED 17TH JANUARY, 1913.

සෝමාවතී හේවාවිතාරණ මැතිනිය

THE LATE
VEN'BLE ANAGARIKA DHARMAPALA.
(SIRI DEVAMITTA DHAMMAPALA)
Director of Tripitaka Muddrana Sabha

BORN 17TH SEPTEMBER, 1864. DIED 29TH APRIL, 1933

PREFATORY NOTE.

We have the pleasure to place before the public part III of the Papancasūdani, commentary to the Majjhima Nikaya, the 47th Volume of the Simon Hewavitarne Bequest.

Our sincere thanks are due to the Ven'ble Kiriwattuduwe Siri Pannasara Nayaka Thero, Principal of Vidyalankara Pirivena Peliyagoda, Kelaniya for having very kindly edited this part of the Papancasūdani and to the Rev. Kosgoda Dhammavansa Thero of the Tutorial Staff of the same Pirivena who rendered great help for the compilation of this Volume.

The second part of Papancasūdani was printed in 1943 under the Editorship of the late Ven'ble Lunupokune Sri Dhammananda Padhana Nayake Thero, the then Principal of Vidyalankara Pirivena, Peliyagoda, whose Ven'ble name we wish to revere with gratitude for the continued assistance and guidance extended during his life time for the production of the publications of the Simon Hewavitarne Bequest series of the Tri Pitaka from the very inception.

W. D. Hewavitarne
S. K. Moonesinghe

Tripitaka Publication Office,
130, Maligakanda,
Colombo.

4th May $\frac{2491}{1947}$

LIST OF ABBREVIATIONS.

- A. Asgiri Vihāra Mahā Nāyaka Library.
- B. Book in Burmese Characters.
- D[1] Dīgha Nikāya Aṭṭha Kathā Vidyālankāra College, Kelaniya.
- D[2] Dīgha Nikāya Aṭṭha Katha, Siamese Manuscript.
- E. P. T. S. Edition Vol II.
- L. Lankā Potthaka (Ceylon Books)
- M[1] Mīripänne Vihāra, Galle.
- M[2] Malwatta Vihāra, Sangharāja Library, Kandy.
- P[1] Paranātala Nilame's Library, Kandy.
- P[2] Late Pilimatalawwa Maha Nilame's.
- R Ratmalana Purāna Vihara, Mount Lavinia.
- S. Book in Siamese Characters.
- T[1] Täunumpata Vihara, Dickvella, Matara.
- T[2] Tīka, Dharmaprasāda Vihāra, Colombo.
- V. Vijayārama Vihāra, Kumbalwella, Galle.
- W[1] Waskaduwa Abhinawarama Library, Kalutara.
- W[2] Wattegama Vidyādarsana Pirivena, Matale.

විඤ්ඤත්ති

ස්වාක්ඛාතාදි ගුණසමුල්ලසිතාය පරියත්තියා විසාරදෙන අට්ඨකථාචරියෙන අනුබුද්ධ **බුද්ධඝොස** මහාසාමිනා **විරචිතාය** පපඤ්චසූදනියා මජ්ඣිමනිකායට්ඨකථාය පඨමභාගසොධනං සිරිමන්තානීගරුනා **සර් රොබට් චාමර්ස්** නාමධෙය්‍යෙන අතීතලඞ්කිස්සරෙන සමාරද්ධො පණ්ඩිතාවතංසො තිපිටකවාගීස්සරාචරියො පඤ්ඤාය ධුරන්ධරො ලඞ්කායං පච්ඡිමදිසානුදිසාසු පධානසඞ්ඝනායකත්ථෙරවරො **ධම්මකිත්තිසිරි ධම්මාරාමාභිධානො** අතීතවිජ්ජාලඞ්කාර පරිවෙණාධිපති මහාසාමිපාදො අකාසි යථා ධම්මං යථා සත්ථං යථාමාගධනිරුත්ති.

තස්සච්චයෙන ච මජ්ඣිමොපරිපණ්ණාසසමුල්ලසිතො දුතියභාගො අම්හාකමාචරියෙන තංධුරංදධානෙන **ධම්මකිත්තිසිරි ධම්මානන්දාභිධානෙන** අතීතවිජ්ජාලඞ්කාරපරිවෙණාධිපතිනා පධාන සඞ්ඝනායකත්ථෙරපාදෙන තමුපදෙසමනුගම්ම යථාධම්මං **සං**සොධිතො **අ**හොසි. තස්මාසම්මිං **අට්ඨ**කථාසංසොධනෙ දිවඞ්ගතා තෙ පරිවෙණාධිපතිනො එව පුබ්බඞ්ගමා **අ**හෙසුං.

තතො පච්ඡා තිපිටකමුද්දාපනසමිතියාජ්ඣක්ඛකෙනාජ්ඣිට්ඨෙන **ධම්මකිත්තිසිරිධම්මානන්දාභිධානෙන** පධානසඞ්ඝනායකත්ථෙරපාදෙන පපඤ්චසූදනියා මූලපණ්ණාසපඨමදුතියභාගද්වයවසෙන පුනරපි සොධෙත්වා පටිසඞ්ඛතා අහොසි මහතාපරිස්සමෙන. පරන්තු තතියභාගසංසොධනෙ සමාරද්ධෙයෙව සොයමාචරියපාදො සග්ගපරායනො **අ**හොසි සඞ්ඛාරානං පලොකධම්මත්තමාවීකරොන්තො.

තස්සච්චයෙන තංධුරන්දධානෙන එතරහි තිපිටක මුද්දාපන අජ්ඣක්ඛකෙන **විසදමතිනා** කාරුණිකෙන **විමලධම්ම හෙවාවිතාරණ** මහාසයෙනාජ්ඣිට්ඨෙන මයා ආචරියපද්ධතිං මනතික්කම්ම සාසනකිච්චවසෙනෙව තතියභාගොයං පටිසඞ්ඛතො අහොසි. සඞ්ඛරණෙ සම්මිං විජ්ජාලඞ්කාර පරිවෙණෙ උපාචරියධුරන්ධරො **කොස්ගොඩ සිරි ධම්මවංසත්ථෙරො** මහතා පරිස්සමෙනාකාසි මහන්තමුපකාරං.

අස්මිංවිසයෙ යං වත්තබ්බං තං සබ්බං අනුක්කමණිකාදමයා ච චතුත්ථභාගෙන සද්ධිං විත්ථාරවසෙන පකාසියතෙ.

කිරිවත්තුඩුවේ සිරි පඤ්ඤාසාර නායකත්ථෙරො.

(**සම්බුද්ධපරිනිබ්බානතො එකනවුති**
වස්සාධිකද්විසහස්ස චතුස්සතෙ (2491)
වෙසාඛපුණ්ණමියං රවිවාසරෙති) 4 -5- 1947.

පෑලියගොඩ,

කැලණිය.

පපඤචසූදනී මජඣිමපණණාසා.

නමො තසස භගවතො අරහතො සමමාසමබුදධසස.

1.

එවමෙමම **සුත**නති කනදරකසුතතං; තතථ **චමපාය**නති එවනනාමකෙ නගරෙ; තසස හි නගරසස ආරාමපොකඛරණීආදීසු තෙසු තෙසු ඨානෙසු චමපකරුකඛාව උසසනනා අහෙසුං; තසමා චමපාති සඞඛං අගමාසි; **ගගගරාය පොකඛරණියා තීරෙ**ති තසස චමපානගරසස[1] අවිදූරෙ ගගගරාය නාම රාජමහෙසියා ඛණිතතතා ගගගරාති ලදධවොහාරා පොකඛරණී අතථි; තසසා තීරෙ සමනතතො නීලාදිපඤචවණණකුසුමපතිමණඩිතං මහනතං චමපකවනං; තසමිං භගවා කුසුමගනධසුගනෙධ චමපකවනෙ විහරති; තං සනධාය ගගගරාය පොකඛරණියා තීරෙති වුතතං; **මහතා භිකඛුසඞෙඝන සදධි**නති අදසසිතපරිචෙඡදෙන මහනෙතන භිකඛුසඞෙඝන සදධිං; **පෙසෙසා**ති තසස නාමං; **හතථාරොහපුතෙතා**ති හතථාචරියපුතෙතා;[2] **කනදරකො ච**[3] **පරිබබාජකො**ති කනදරකොති එවනනාමො ඡනනපරිබබාජකො; **අභිවාදෙතවා**ති ඡබබණණානං ඝනබුදධරසමීනං අනතරං පවිසිතවා පසනනලාඛාරසෙ නිමුජජමානො[4] විය සිඞගීසුවණණවණණං[5] දුසසවරං පසාරෙතවා සසීසං[6] පාරුපමානො විය වණණගනධසමපනනචමපකපුපඵානි සිරසා සමපටිචඡනෙතා විය සිනෙරුපාදං උපගචඡනෙතා පුණණචනෙදා විය භගවතො චකකලකඛණපතිමණඩිතෙ අලතතකවණෙණ ඵුලලපදුමසසසිරිකෙ[7] පාදෙ වනදිතවාති අතෙථා; **එකමනතං නිසීදී**ති ඡ නිසජජදොසවිරහිතෙ එකසමිං ඔකාසෙ නිසීදි; **තුණහීභූතං තුණහීභූත**නති යතො යතො අනුවිලොකෙති තතො තතො තුණහීභූතමෙවාති[8] අතෙථා; තතථ හි එකභිකඛුසසාපි හතථකුකකුචචං වා පාදකුකකුචචං වා නතථි; සබෙබ[9] භගවතො චෙව ගාරවෙන අතතනො ච[10] සිකඛිතසිකඛතාය[11] අඤඤමඤඤං විගතසලලාපා අනතමසො උකකාසිතසදදමපි අකරොනතා සුනිඛාතඉනදඛීලා විය නිවාතටඨානෙ සනනිසිනනං මහාසමුදදඋදකං විය කායෙන පි නිචචලා මනසාපි

1. චමපකනගරසස B.
2. හතථාචරියසස පුතෙතා B.
3. කනදරකො S.
4. නිමුජජමානො S.
5. සිඞගිසුවණණවණණං S.
6. සරීරං A. M2. P2.
7. අලතතකවණණඵුලල පදුමසසසිරිකෙ B.
8. තුණහීභූතං මෙවාති S.
9. සබෙබව S.
10. අතතනො L.
11. සිකඛිතසිකඛිතාය A. M2. P2. V. W1. W2., සිකඛිතසිකඛිතතාය S.

අවික්ඛිත්තා රතනවලාහකා විය සිනෙරුකූටං භගවන්තං පරිවාරෙත්වා නිසීදිංසු; පරිබ්බාජකස්ස එවං සන්නිසින්නපරිසං දිස්වා මහන්තං පීතිසොමනස්සං උප්පජ්ජි; උප්පන්නං පන[1] අන්තොහදයස්මිංයෙව සන්නිසීදෙතුං අසක්කොන්තො පියසමුදාචාරං සමුට්ඨාපෙසි; තස්මා[2] **අච්ඡරියං භොති**[3] ආදිමාහ; තත්ථ[4] අන්ධස්ස පබ්බතාරොහණං විය නිච්චං න හොතීති අච්ඡරියං; අයං තාව සද්දනයො; අයං පන අට්ඨකථානයො: අච්ඡරායොග්ගන්ති[5] අච්ඡරියං; අච්ඡරං පහරිතුං යුත්තන්ති අත්ථො; අභූතපුබ්බං භූතන්ති[6] අබ්භුතං; උභයම්පෙතං විම්හයස්සෙව[7] අධිවචනං තං පනෙතං ගරහඅච්ඡරියං[8] පසංසාඅච්ඡරියන්ති දුවිධං හොති[9] තත්ථ "අච්ඡරියං මොග්ගල්ලාන අබ්භුතං මොග්ගල්ලාන යාව බාහාගහණාපි නාම සො මොඝපුරිසො ආගමෙස්සතී"ති ඉදං ගරහඅච්ඡරියං නාම; "අච්ඡරියං නන්දමාතෙ අබ්භුතං නන්දමාතෙ යත්‍ර හි නාම චිත්තුප්පාදම්පි පරිසොධෙස්සතී"ති ඉදං පසංසාඅච්ඡරියං නාම; ඉධාපි ඉදමෙව අධිප්පෙතං; අයං හි පසංසන්තො එවමාහ; **යාවඤ්චිදන්ති** එත්ථ ඉදන්ති නිපාතමත්තං යාවාති පමාණපරිච්ඡෙදො යාව සම්මා පටිපාදිතො[10] යත්තකෙන පමාණෙන සම්මා පටිපාදිතො න සක්කා තස්ස වණ්ණං වත්තුං අථ ඛො අච්ඡරියමෙවෙතං අබ්භුතමෙවෙතන්ති වුත්තං හොති; **එතපරමංයෙවාති** එවං සම්මා පටිපාදිතො එසො[11] භික්ඛුසඞ්ඝො තස්සාපි භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පරමොති එතපරමො තං එතපරමං යථා අයං පටිපාදිතො එවං පටිපාදිතං කත්වා පටිපාදෙසුං න ඉතො භිය්‍යොති අත්ථො; දුතියනයෙ: එවං පටිපාදෙස්සන්ති න ඉතො භිය්‍යොති යොජෙතබ්බං; තත්ථ පටිපාදිතොති ආභිසමාචාරිකවත්තං[12] ආදිං කත්වා සම්මා අපච්චනීකපටිපත්තියං යොජිතො;[13] අථ කස්මා අයං පරිබ්බාජකො අතීතානාගතෙ බුද්ධෙ දස්සෙති කිමස්ස තියද්ධජානනං ඤාණං අත්ථීති: නත්ථි; නයග්ගාහෙ පන ඨත්වා[14] යෙනාකාරෙන අයං භික්ඛුසඞ්ඝො සන්නිසින්නො දන්තො විනීතො උපසන්තො, අතීතබුද්ධාපි එතපරමංයෙව කත්වා පටිපජ්ජාපෙසුං; අනාගතබුද්ධාපි පටිපජ්ජාපෙස්සන්ති; නත්ථි ඉතො උත්තරිං පටිපාදනාති මඤ්ඤමානො අනුබුද්ධියා එවමාහ. **එවමෙතං කන්දරකාති** පාටියෙක්කං, අනුසන්ධි; භගවා කිර තං සුත්වා කන්දරක ත්වං භික්ඛුසඞ්ඝං උප

1. උප්පන්නං ච S.
2. තස්මා A M2. P2: W1. W2,
3. අච්ඡරියං භො භොතමානි S.
4. තස්ස S.
5. අච්ඡරානං යොග්ගන්ති B. S.
6. පුබ්බභූතන්ති S.
7. විම්හයාවහස්සෙතං B අපි චෙත්ථ "අත්ථං අරහන්තා ඛීණාසවාති" එසො පාඨො සීහළපොත්ථකෙසු ආගතො තථාපි සො ඉධ පමාදපතිතොති මඤ්ඤාම
8. ගරහඅච්ඡරියං B. S.
9. හොතීති L,
10. යාව සම්මාපටිපාදිතොති A, P1. P2· R. V. W1, W2.
11. එස S.
12. අභිචාරිකසමාචාරිකවත්තං A. M2. F1. P2. R. V. W1. W2., අභිසමාචාරිකවත්තං B. S.
13. අපච්චනිකපටිපත්තිසංයොජිතො L.
14. නයගාහෙහන පන වත්වා B, නයගාහෙනපි......තිපකාති S.

සන්තොති වදසි; ඉමස්ස පන භික්ඛුසඞ්ඝස්ස උපසන්තකාරණං තුය්හං අපාකටං; න හි ත්වං සමතිංසපාරමියො පූරෙත්වා කුසලමූලං පරිපාචෙත්වා බොධිපල්ලඞ්කෙ සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණං පටිවිජ්ඣි; මයා පන පාරමියො පූරෙත්වා ඤාතත්ථචරියං ලොකත්ථචරියං බුද්ධිචරියඤ්ච[1] කොටිං පාපෙත්වා බොධිපල්ලඞ්කෙ සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණං පටිවිද්ධං; මය්හං එතෙසං උපසන්තකාරණා පාකටන්ති දස්සෙතුං ඉමං දෙසනං ආරභි.

සන්ති හි කන්දරකාති අයම්පි පාටියෙක්කො අනුසන්ධි; භගවතො කිර එතදහොසි: අයං පරිබ්බාජකො ඉමං භික්ඛුසඞ්ඝං උපසන්තොති වදති; අයඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝො න කප්පෙත්වා[2] කුහකභාවෙන ඉරියාපථං සණ්ඨපෙන්තො චිත්තෙන අනුපසන්තො ච[3] උපසන්තාකාරං දස්සෙති; එත්ථ පන භික්ඛුසඞ්ඝෙ පටිපදං පූරයමානාපි පටිපදං පූරෙත්වා මත්ථකං පත්වා ඨිතභික්ඛූපි අත්ථි; තත්ථ පටිපදං පූරෙත්වා මත්ථකං පත්තා අත්තනා පටිවිද්ධගුණෙහෙව උපසන්තා; පටිපදං පූරයමානා උපරි උපරි මග්ගස්ස[4] විපස්සනාය උපසන්තා; ඉතො මුත්තා පන අවසෙසා චතූහි සතිපට්ඨානෙහි උපසන්තා; තෙන තෙසං[5] උපසන්තකාරණං දස්සෙස්සාමීති[6] ඉමිනා ච ඉමිනා ච කාරණෙන අයං භික්ඛුසඞ්ඝො උපසන්තොති දස්සෙතුං සන්ති හි කන්දරකාති ආදිමාහ.

තත්ථ **අරහන්තො ඛීණාසවාති** ආදීසු යං වත්තබ්බං තං මූලපරියාය සුත්තවණ්ණනායමෙව වුත්තං; **සෙඛපටිපදම්පි** තත්ථෙව විත්ථාරිතං; **සන්තතසීලාති** සතතසීලා[7] නිරන්තරසීලා; **සන්තතවුත්තිනොති** තස්සෙව වෙවචනං; සන්තතජීවිකාති[8] වා අත්ථො; තස්මිං සන්තතසීලෙ[9] ඨත්වාව ජීවිකං කප්පෙන්ති[10] න දුස්සීල්‍යමරණං පාපුණන්තීති අත්ථො; **නිපකාති** නෙපක්කෙන සමන්නාගතා පඤ්ඤවන්තො; **නිපකවුත්තිනොති**[11] පඤ්ඤාවුත්තිනො[12] පඤ්ඤාය ඨත්වා ජීවිකා[13] කප්පෙන්ති; යථා එකච්චො සාසනෙ පබ්බජිත්වාපි ජීවිතකාරණා ඡසු අගොචරෙසු චරති; වෙසියාගොචරො[14] හොති; විධව[15] ථුල්ල[16]කුමාරිකපණ්ඩකපානාගාරභික්ඛුනීගොචරො හොති; සංසට්ඨො විහරති රාජූහි රාජමහාමත්තෙහි තිත්ථියෙහි තිත්ථියසාවකෙහි අනනුලොමිකෙන ගිහිසංසග්ගෙන, වෙජ්ජකම්මං කරොති දූතකම්මං කරොති පහිණකම්මං කරොති ගණ්ඩං ඵාලෙති අරුමක්ඛනං දෙති උද්ධවිරෙ

1. බුද්ධචරියං ච B.
2. න කප්පෙත්වා පකප්පෙත්වා B.
3. ච L.
4. උපරි A. M2.
   උපරිඋපරි P2. V. W1, W2.
5. තං තෙසං B.
6. දස්සිස්සාමීති B
7. සතතසීලා L.
8. ජීවිතාති A, M2, W2, ජීවිකාවාතිපි B
9. අසන්තතසීලෙ A M2, V. W1
   සන්තිතසීලෙ B.
10. කප්පෙන්තීති අත්ථො L.
11. නිපකවුත්තිනො S.
12. පඤ්ඤාය වුත්තිනො B.
13. ජීවිතං B. M2, W2.
14. වෙසියගොචරො B, S.
15. විධවා B.
16. ථුල S.

චනං[1] දෙති අධොවිරෙචනං දෙති නත්ථුතෙලං පචති පිවනතෙලං පචති වෙළුදානං දෙති[2] පත්තදානං පුප්ඵදානං ඵලදානං සිනානදානං දන්තකට්ඨදානං මුඛොදකදානං චුණ්ණදානං මත්තිකාදානං[3] දෙති චාටුකම්මං[4] කරොති මුග්ගසූපියං පාරිභට්ටං[5] ජඞ්ඝපෙසනිකං[6] කරොතීති එකවීසතිවිධාය අනෙසනාය ජීවිකං[7] කප්පෙන්තො අතිපක්කවුත්ති[8] නාම හොති; න පඤ්ඤත්තිය ඨත්වා ජීවිකං[7] කප්පෙති; තතො කාලකිරියං කත්වා සමණයක්ඛො නාම හුත්වා "තස්ස සංඝාටිපි ආදිත්තා හොති සම්පජ්ජලිතා"ති වුත්තනයෙන මහාදුක්ඛං අනුභොති; එවංවිධා අහුත්වා ජීවිතහෙතුපි සික්ඛාපදං අනතික්කමන්තා[9] චතුපාරිසුද්ධිසීලෙ පතිට්ඨාය යථාබලං බුද්ධවචනං උග්ගණ්හිත්වා රථවිනීතපටිපදං මහාගොසිඞ්ගපටිපදං මහාසුඤ්ඤතාපටිපදං අනඞ්ගණපටිපදං ධම්මදායාදපටිපදං නාලකපටිපදං තුවට්ටකපටිපදං[10] චන්දූපමපටිපදන්ති ඉමා අරියපටිපදා පූරෙන්තා චතුපච්චයසන්තොසභාවනාරාමඅරියවංසපටිපත්තියං කායසක්ඛිනො හුත්වා අනීකා නික්ඛන්තහත්ථී විය යූථා විස්සට්ඨසීහා විය නිප්පච්චාබද්ධ[11] මහානාවා විය[12] ගමනාදීසු එකවිහාරිනො විපස්සනං පට්ඨපෙත්වා අජ්ජ අජ්ජ අරහත්තන්ති පවත්තඋස්සාහා විහරන්තීති අත්ථො; **සූපට්ඨිතචිත්තාති**[13] චතූසු සතිපට්ඨානෙසු සුට්ඨපිතචිත්තා[14] හුත්වා; සෙසා සතිපට්ඨානකථා හෙට්ඨා විත්ථාරිතාව ඉධ පන ලොකියලොකුත්තරමිස්සකා සතිපට්ඨානා කථිතා; එත්තකෙන භික්ඛුසඞ්ඝස්ස උපසන්තකාරණං කථිතං හොති.

යාව **සුපඤ්ඤත්තාති** යාව සුට්ඨපිතා[15] සුදෙසිතා; **මයම්පි හි භන්තෙති** ඉමිනා එස අත්තනො කාරකභාවං දස්සෙති භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච උක්ඛිපති අයං හෙත්ථ අධිප්පායො: මයම්පි හි භන්තෙ ගිහී-පෙ-සුපට්ඨිතචිත්තා විහරාම භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පන අයමෙව[16] කසි ච බීජඤ්ච යුගඤ්ච නඞ්ගලඤ්ච[17] ඵාලපාචනඤ්ච[18] තස්මා භික්ඛුසඞ්ඝො සබ්බකාලෙ[19] සතිපට්ඨානපරායණො; මයම්පන කාලෙන කාලං ඔකාසං ලභිත්වා එතං මනසිකාරං කරොම; මයම්පි කාරකා: න සබ්බසො විස්සට්ඨකම්මට්ඨානායෙවාති; **මනුස්සගහණෙනාති** මනුස්සානං අජ්ඣාසයගහණෙන. ගහණතා; අජ්ඣාසයස්සාපි තෙසං[20] කිලෙසගහණෙන ගහණතා වෙදිතබ්බා; කසට සාඨෙය්‍යෙසුපි එසෙවනයො තත්ථ අපරිසුද්ධට්ඨෙන කසටතා; කෙරාටියට්ඨෙන සාඨෙය්‍යතා වෙදිතබ්බා; **සත්තානං**

---

1. උද්ධං විරෙචනං B. S.
2. වෙළුදානං B.
3. චුණ්ණමත්තිකාදානං B. S.
4. පාතුකම්මං B. චාතුකම්මං S.
5. පාරිභට්යං S.
6. ජඞ්ඝපෙසනියං B.
7. ජීවිතං B. S.
8. අභිපක්කවුත්ති S.
9. අනතික්කමන්තා S.
10. තුවට්ටක පටිපදං B. තුවට්ටක S.
11. නිප්පච්ඡා බද්ධා S. නිප්පච්ඡා බද්ධ මහානාවා L.
12. නාවාවියෙව B. S.
13. සුපතිට්ඨිත චිත්තාති S. සුප්පතිට්ඨිත B
14. සුවත්ථිතචිත්තා S.
15. සුවත්ථපිතා S.
16. සඞ්ඝස්සපි න අයමෙව S.
17. යුගනඞ්ගලඤ්ච B.
18. ඵාලපාජනඤ්ච S.
19. සබ්බකාලං B.
20. තෙසම්පි S.

හිතාහිතං ජානාතීති එවං ගහණකසටහෙරපියානං මනුස්සානං හිතාහිතපටිපදං යථා[1] සුබුද්ධං භගවා ජානාති; **යදිදං පසවොති** එතෙන සබ්බාපි චතුප්පදජාති පසවොති අධිප්පෙතා;[2] **පහොමීති** සක්කොමි; **යාවතකෙන අන්තරෙනාති** යත්තකෙන[3] ඛණෙන; **චම්පං ගතාගතං කරිස්සතීති** අස්සමණ්ඩලතො යාව චම්පාය නගරද්වාර ගමනඤ්ච[4] ආගමනඤ්ච කරිස්සති; **සාඨෙය්‍යානීති** සඨත්තානි;[5] **කූටෙය්‍යානීති** කූටත්තානි; **වඞ්කෙය්‍යානීති** වඞ්කත්තානි;[6] **ජිම්හෙය්‍යානීති** ජිම්හත්තානි; **පාතුකරිස්සතීති** පකාසෙස්සති දස්සෙස්සති; න හි සක්කා තෙන තානි එත්තකෙන අන්තරෙන දස්සෙතුං තත්ථ යස්ස කිස්මිඤ්චිදෙව[7] ඨානෙ ඨාතුකාමස්ස සතො යං ඨානං මනුස්සානං සප්පටිභයං පුරතො ගන්ත්වා වඤ්චෙත්වා ඨස්සාමීති න හොති; ඨාතුකාමට්ඨානෙයෙව නිඛාතත්ථම්භො විය චත්තාරො පාදෙ නිච්චලෙ කත්වා තිට්ඨති අයං **සඨො** නාම; යස්ස පන කිස්මිඤ්චිදෙව ඨානෙ අවච්ඡින්දිත්වා ඛන්ධගතං පාතෙතුකාමස්ස සතො යං ඨානං මනුස්සානං සප්පටිභයං පුරතො ගන්ත්වා වඤ්චෙත්වා පාතෙස්සාමීති න හොති; තත්ථෙව අවච්ඡින්දිත්වා පාතෙති අයං කූටො නාම; යස්ස කිස්මිඤ්චිදෙව ඨානෙ මග්ගා උක්කම්ම[8] නිවත්තිත්වා පටිමග්ගං ආරොහිතුකාමස්ස සතො යං ඨානං මනුස්සානං සප්පටිභයං පුරතො ගන්ත්වා වඤ්චෙත්වා එවං කරිස්සාමීති න හොති; තත්ථෙව මග්ගා උක්කම්ම නිවත්තිත්වා පටිමග්ගං ආරොහති අයං වඞ්කො නාම; යස්ස පන කාලෙන වාමතො කාලෙන දක්ඛිණතො කාලෙන උජුමග්ගෙනෙව ගන්තුකාමස්ස සතො යං ඨානං මනුස්සානං සප්පටිභයං පුරතො ගන්ත්වා වඤ්චෙත්වා එවං කරිස්සාමීති න හොති; තත්ථෙව කාලෙන වාමතො කාලෙන දක්ඛිණතො කාලෙන උජුමග්ගං ගච්ඡති; තථා ලණ්ඩං වා[9] පස්සාවං වා විස්සජ්ජෙතුකාමස්ස ඉදං ඨානං සුසම්මට්ඨං ආකිණ්ණමනුස්සං රමණීයං ඉමස්මිං ඨානෙ එවරූපං කාතුං න යුත්තන්ති පුරතො ගන්ත්වා පටිච්ඡන්නට්ඨානෙ කරිස්සාමීති න හොති; තත්ථෙව කරොති අයං ජිම්හො නාම; ඉති ඉමං චතුබ්බිධම්පි කිරියං සන්ධායෙතං වුත්තං: **සබ්බානි තානි සාඨෙය්‍යානි කූටෙය්‍යානි වඞ්කෙය්‍යානි ජිම්හෙය්‍යානි පාතුකරිස්සතීති** එවං කරොන්තො හි[10] තෙ සඨාදයො තානි සාඨෙය්‍යාදීනි පාතුකරොන්ති නාම; එවං පසූනං උත්තානභාවං දස්සෙත්වා ඉදානි මනුස්සානං ගහණභාවං දස්සෙන්තො අම්හාකං පන භන්තෙති ආදිමාහ; තත්ථ **දාසාති** අන්තොජාතකා වා ධනක්කීතා වා කරමරානීතා වා සයං දාසබ්‍යං[11] උපගතා; **පෙස්සාති** පෙසනකාරකා; **කම්මකරාති** භත්තවෙතනභතා;[12] **අඤ්ඤථා** ව

1. යාවසුබුද්ධං B.
2. චතුප්පද ජාති අධිප්පෙතා B.
3. යාවතකෙන S.
4. නගරචාරගාමනඤ්ච B. නගරචාරගමනං S.
5. සාඨත්තානි S.
6. වඞ්කානත්තානි M2. V. W1. W2.
7. කිස්මිඤ්චිදෙව B. S.
8. ඔක්කම්ම S.
9. තථා ලද්ධං උච්චාරං වා L.
10. එවං කරොන්තාපි S. කරොන්තාපි B.
11. දාසබ්‍යං B. S.
12. භත්තවෙතනගතා B. වෙතනභතා B. S.

කායෙනාති[1] අඤ්ඤෙන වාකාරෙන[2] කායෙන **සමුදාචරන්ති** **අඤ්ඤෙනාකාරෙන වාචාය අඤ්ඤෙන ච නෙසං ආකාරෙන චිත්තං ඨිතං**[3] **හොතීති** දස්සෙති; **තත්ථ** යෙ සම්මුඛා සාමිකෙ දිස්වා පච්චුග්ගමනං කරොන්ති හත්ථතො භණ්ඩං ගණ්හන්ති ඉමං විස්සජ්ජෙත්වා ඉමං ගණ්හන්තා සෙසානිපි ආසනපඤ්ඤාපනතාලවණ්ටවීජනපාදධොවනාදීනි සබ්බානි කිච්චානි කරොන්ති පරම්මුඛකාලෙ පන තෙලම්පි උත්තරන්තං[4] න ඔලොකෙන්ති සතග්ඝනකෙපි සහස්සග්ඝනකෙපි[5] කම්මෙ පරිහායන්තෙ නිවත්තිත්වා ඔලොකෙතුම්පි න ඉච්ඡන්ති ඉමෙ **අඤ්ඤථා** කායෙන සමුදාචරන්ති නාම; යෙ පන සම්මුඛා අම්හාකං සාමි අම්හාකං අය්යොති ආදීනි වත්වා පසංසන්ති පරම්මුඛා අවත්තබ්බං නාම නත්ථි යං ඉච්ඡන්ති තං වදන්ති ඉමෙ **අඤ්ඤථා වාචාය සමුදාචරන්ති** නාම.

චත්තාරොමෙ පෙස්ස පුග්ගලාති අයම්පි පාටියෙක්කො[6] අනුසන්ධි; අයං හි පෙස්සො යාවඤ්චිදං භන්තෙ භගවා එවං මනුස්සගහණෙ එවං මනුස්සකසටෙ එවං මනුස්සසාඨෙය්යෙ වත්තමානෙ සත්තානං හිතාහිතං ජානාතීති ආහ; පුරිමෙ ච තයො පුග්ගලා අහිතපටිපදං පටිපන්නා; උපරි චතුත්ථො හිතපටිපදං; එවමහං සත්තානං හිතාහිතං ජානාමීති දස්සෙතුං ඉමං දෙසනං ආරභි; හෙට්ඨා කන්දරකස්ස කථාය සද්ධිං යොජෙතුම්පි වට්ටති; තෙන හි වුත්තං[7] **යාවඤ්චිදං භොතා ගොතමෙන සම්මා භික්ඛුසඞ්ඝො පටිපාදිතොති**; අථස්ස භගවා පුරිමෙ තයො පුග්ගලෙ පහාය උපරි චතුත්ථපුග්ගලස්ස හිතපටිපත්තියංයෙව පටිපාදෙමීති දස්සෙන්තො ඉමං දෙසනං ආරභි; **සන්තාති** ඉමං **සංවිජ්ජමානාති** පදස්සෙව වෙවචනං "සන්තා හොන්ති සමිතා වූපසන්තා"ති[8] එත්ථ හි නිරුද්ධා සන්තාති වුත්තා; "සන්තා එතෙ විහාරා අරියස්ස විනයෙ වුච්චන්තී"ති එත්ථ නිබ්බුතා; "සන්තො හවෙ සබ්භි පවෙදයන්තී"ති එත්ථ පණ්ඩිතා; ඉධ පන විජ්ජමානා උපලබ්භමානාති අත්ථො; අත්තනො පරිතාපනානුයොගං **අත්තපරිතාපනානුයොගං**; පරං තපතීති[10] **පරන්තපො**; පරෙසං පරිතාපනානුයොගං **පරපරිතාපනානුයොගං**; **දිට්ඨෙව ධම්මෙති** ඉමස්මිංයෙව අත්තභාවෙ; **නිච්ඡාතොති** ඡාතං වුච්චති තණ්හා සා අස්ස නත්ථීති නිච්ඡාතො; සබ්බකිලෙසානං නිබ්බුතත්තා **නිබ්බුතො**; අන්තො තාපනකිලෙසානං අභාවා සීතලො ජාතොති **සීතිභූතො**; ඣානමග්ගඵලනිබ්බානසුඛානි පටිසංවෙදෙති **සුඛපටිසංවෙදී**; **බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනාති** සෙට්ඨභූතෙන අත්තනා; **චිත්තං ආරාධෙන්තීති** චිත්තං සම්පාදෙන්ති පරිපූරෙන්ති ගණ්හන්ති පසාදෙන්තීති අත්ථො; **දුක්ඛපටික්කූලන්ති** දුක්ඛස්ස පටික්කූලං

---

1. අඤ්ඤථා ච කායෙනාති B.
2. අඤ්ඤෙනෙවාකාරෙන B. අඤ්ඤෙනාකාරෙන S.
3. සණ්ඨිතං S.
4. උග්ඝරන්තං S.
5. සතසහස්සග්ඝනකෙපි සහස්සග්ඝනකෙපි L.
6. පාටිඑක්කො B. S.
7. තෙන වුත්තං B.
8. වූපසන්තාති B. S.
9. න සන්තා බහූ
10. පරං තපති දුක්ඛාපෙතීති B.

පච්චත්ථිකානං හිතං දුක්ඛං අපත්ථයමානාති අත්ථො; **පණ්ඩිතොති** ඉධ චතූහි කාරණෙහි පණ්ඩිතොති න වත්තබ්බො සතිපට්ඨානෙසු පන කම්මං කරොතීති පණ්ඩිතොති වත්තුං වට්ටති; **මහාපඤ්ඤොති** ඉදම්පි මහන්තෙ අත්ථෙ පරිග්ගණ්හාතීති ආදිනා මහාපඤ්ඤලක්ඛණෙන න වත්තබ්බං සතිපට්ඨානපරිග්ගාහිකාය[1] පන පඤ්ඤාය[2] සමන්නාගතත්තා මහාපඤ්ඤොති වත්තුං වට්ටති, **මහතා අත්ථෙන සංයුත්තො ආගමිස්සාති**[3] මහතා අත්ථෙන සංයුත්තො හුත්වා ගතො භවෙය්‍ය සොතාපත්තිඵලං පාපුණෙය්‍යාති අත්ථො; කිං පන යෙසං මග්ගඵලානං උපනිස්සයො අත්ථි බුද්ධානං සම්මුඛීභාවෙපි තෙසං **අන්තරායො** හොතීති: ආම හොති; න පන බුද්ධෙ පටිච්ච; අථ ඛො කිරියපරිහානියා[4] වා පාපමිත්තතාය වා හොති; තත්ථ කිරියපරිහානියා හොති නාම: සචෙ හි ධම්මසෙනාපති ධානඤ්ජානිස්ස[5] බ්‍රාහ්මණස්ස ආසයං ඤත්වා ධම්මං අදෙසයිස්ස සො බ්‍රාහ්මණො[6] සොතාපන්නො අභවිස්ස; එවං තාව කිරියපරිහානියා හොති; පාපමිත්තතාය හොති නාම; සචෙ අජාතසත්තු දෙවදත්තස්ස වචනං ගහෙත්වා පිතුඝාතකම්මං නාකරිස්ස සාමඤ්ඤඵලසුත්තන්තකථිතදිවසෙව සොතාපන්නො අභවිස්ස; තස්ස වචනං ගහෙත්වා පිතුඝාතකම්මස්ස[7] කතත්තා පන නාහොසි; එවං පාපමිත්තතාය හොති; ඉමස්සාපි උපාසකස්ස කිරියාපරිහානි ජාතා; අපරිනිට්ඨිතාය දෙසනාය උට්ඨහිත්වා පක්කන්තො.

අපි ච භික්ඛවෙ එත්තාවතාපි පෙස්සො හත්ථාරොහපුත්තො මහතා අත්ථෙන සංයුත්තොති[8] කතරෙන මහන්තෙන අත්ථෙන ද්විහි ආනිසංසෙහි; සො කිර උපාසකො සඞ්ඝෙ ච පසාදං පටිලභි; සතිපට්ඨානපරිග්ගණ්හනත්ථාය[9] චස්ස අභිනවො නයො උදපාදි තෙන වුත්තං **මහතා අත්ථෙන සංයුත්තො**ති;[8] කන්දරකො පන සඞ්ඝෙ[10] පසාදමෙව පටිලභි; **එතස්ස භගවා කාලො**ති එතස්ස ධම්මකථනස්ස චතුන්නං වා[11] පුග්ගලානං විභජනස්ස කාලො; ඔරබ්භිකාදීසු උරබ්භා වුච්චන්ති එළකා; උරබ්භෙ හනතීති **ඔරබ්භිකො**; සූකරිකාදීසුපි එසෙව නයො; **ලුද්දො**ති දාරුණො කක්ඛළො; **මච්ඡඝාතකො**ති මච්ඡබන්ධො, කෙවට්ටො; **බන්ධනාගාරිකො**ති බන්ධනාගාරගොපකො; **කුරූරකම්මන්තා**ති දාරුණකම්මන්තා; **මුද්ධාභිසිත්තො**ති[12] ඛත්තියාභිසෙකෙන මුද්ධනි අභිසිත්තො; **පුරත්ථිමෙන නගරස්සා**ති නගරතො පුරත්ථිමදිසාය; **සන්ථාගාර**න්ති යඤ්ඤසාලං; **ඛරාජිනං නිවාසෙත්වා**ති සඛුරං[13] අජිනචම්මං නිවාසෙත්වා; **සප්පිතෙලෙනා**ති සප්පිනා ච තෙලෙන ච, ඨපෙත්වා හි සප්පිං අවසෙසො යො කොචි සිනෙහො

1. සතිපට්ඨානෙන පරිග්ගාහිකාය L.
2. පඤ්ඤාය පන S.
3. අභවිස්සාති S.
4. කිරියා පරිහානියා S.
5. ධනඤ්ජානිස්ස B ධනඤ්ජා[නියස්ස S.
6. බ්‍රාහ්මණො L.
7. පිතුඝාතකම්මං S.
8. මහතා අත්ථෙන සංයුත්තොති M2. P1. V. W1. W2.
9. පරිග්ගණ්හත්ථාය B. පරිග්ගණ්හනත්ථාය S.
10. කන්දරකො සඞ්ඝෙ S.
11. චතුන්නං වා පන B.
12. මුද්ධාවසිත්තොති B, S.
13. සඛරං S.

තෙලන්ති වුච්චති; **කණ්ඩූවමානොති**[1] තස්සා තං ජිව්හාය කණ්ඩුවිතබ්බ[2]ට්ඨානෙ තෙන කණ්ඩූවමානො; **අනන්තරහිතායාති** අසන්ථතාය;[3] **සරූපවච්ඡායාති** සදිසවච්ඡාය; සචෙ ගාවී සෙතා හොති වච්ඡොපි සෙතකො සචෙ කපිලා වා රත්තා වා වච්ඡොපි තාදිසොවාති එවං සරූපවච්ඡාය;[4] **සො එවමාහාති** සො රාජා එවං වදෙති; **වච්ඡතරාති** තරුණවච්ඡකභාවං අතික්කන්තා බලවවච්ඡා; වච්ඡතරීසුපි එසෙව නයො. **බරිහිසත්ථායාති**[5] පරික්ඛෙපකරණත්ථාය චෙව යඤ්ඤභූමියං **අත්ථරණත්ථාය** ච; සෙසං හෙට්ඨා තත්ථ තත්ථ විත්ථාරිතත්තා උත්තානත්ථමෙවාති.

කන්දරකසුත්තං පඨමං.

2.

එවමෙම සුතන්ති අට්ඨකනාගරසුත්තං; තත්ථ **බෙලුව[6]ගාමකෙ**ති වෙසාලියා දක්ඛිණපස්සෙ අවිදූරෙ බෙලුවගාමකො නාම **අත්ථි** තං ගොචරගාමං කත්වාති අත්ථො; **දසමොති** සො හි[7] ජාතිගොත්තවසෙන චෙව සාරප්පත්තකුලගණනාය ච **දසමෙ** ඨානෙ **ගණීයති** තෙනස්ස දසමොත්වෙව නාමං ජාතං; **අට්ඨකනාගරොති** අට්ඨකනගරවාසී; **කුක්කුටාරාමොති** කුක්කුටසෙට්ඨිනා කාරිතො ආරාමො; **තෙන භගවතා**-පෙ-**අක්ඛාතොති** එත්ථ අයං සංඛෙපත්ථො: යො **සො** භගවා සමතිංසපාරමියො පූරෙත්වා සබ්බකිලෙසෙ භඤ්ජිත්වා **අනුත්තරං** සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධො තෙන භගවතා තෙසං තෙසං **සත්තානං** ආසයානුසයං **ජානතා** හත්ථතලෙ[8] ඨපිතආමලකං විය **සබ්බඤෙය්‍ය** ධම්මං **පස්සතා**; අපි ච පුබ්බෙනිවාසාදීහි **ජානතා** දිබ්බෙන චක්ඛුනා **පස්සතා** තීහි විජ්ජාහි ඡහි වා පන අභිඤ්ඤාහි **ජානතා** සබ්බත්ථ අප්පටිහතෙන සමන්තචක්ඛුනා **පස්සතා** සබ්බධම්මජානනසමත්ථාය පඤ්ඤාය **ජානතා** සබ්බසත්තානං චක්ඛුවිසයාතීතානි තිරොකුඩ්ඩාදිගතානි චාපි රූපානි අතිවිසුද්ධෙන මංසචක්ඛුනා ච **පස්සතා** අත්තහිතසාධිකාය සමාධිපදට්ඨානාය පටිවෙධපඤ්ඤාය **ජානතා** පරහිතසාධිකාය කරුණාපදට්ඨානාය දෙසනාපඤ්ඤාය **පස්සතා**; අරීනං හතත්තා පච්චයාදීනඤ්ච අරහත්තා **අරහතා**; සම්මා සාමඤ්ච **සච්චානං** බුද්ධත්තා[9] **සම්මාසම්බුද්ධෙන**; අන්තරායිකධම්මෙ වා **ජානතා** නිය්‍යානිකධම්මෙ **පස්සතා** කිලෙසාරීනං හතත්තා **අරහතා** සාමං සබ්බධම්මානං බුද්ධත්තා **සම්මාසම්බුද්ධෙනාති** එවං චතුවෙසාරජ්ජවසෙන

---

1. කණ්ඩුවමානෙනාති S.
2. කණ්ඩුවිතබ්බ S.
3. අසණ්ඨතාය S.
4. එවං සරූපවච්ඡා S.
5. පරිසණ්ඨායාති S. පරිහිංසත්ථායාති B. පරික්ඛෙපකාරණත්ථාය B. S.
6. චෙළුව B වෙලුව S.
7. සොපි B. S.
8. තං හත්ථතලෙ S. ඨපිතං B. S. සබ්බං B. S.
9. බුද්ධත්තා පන B.

චතූහි කාරණෙහි ථොමිතෙන; අත්ථි නු ඛො එකො ධම්මො අක්ඛාතොති. **අභිසඞ්ඛතන්ති** කතං උප්පාදිතං. **අභිසඞ්චෙතයිතන්ති** චෙතිතං පකප්පිතං; **සො තත්ථ ඨිතොති** සො තස්මිං සමථවිපස්සනාධම්මෙ ඨිතො. **ධම්මරාගෙන ධම්මනන්දියාති** පදද්වයෙහි සමථවිපස්සනාසු ඡන්දරාගො වුත්තො; සමථවිපස්සනාසු හි සබ්බෙන සබ්බං ඡන්දරාගං පරියාදියිතුං සක්කොන්තො අරහා හොති; අසක්කොන්තො අනාගාමී හොති: සො සමථවිපස්සනාසු ඡන්දරාගස්ස අප්පහීනත්තා චතුත්ථජ්ඣානචෙතනාය සුද්ධාවාසෙ නිබ්බත්තති; අයං ආචරියානං සමානකථා; විතණ්ඩවාදී පනාහ: **තෙනෙව ධම්මරාගෙනාති** වචනතො අකුසලෙන සුද්ධාවාසෙ නිබ්බත්තතීති. සො සුත්තං ආහරාහීති; වත්තබ්බො. අද්ධා අඤ්ඤදං අපස්සන්තො ඉදමෙව ආහරිස්සති; තතො වත්තබ්බො කිං පනිදං සුත්තං නෙය්‍යත්ථං නීතත්ථන්ති. අද්ධා නීතත්ථන්ති වක්ඛති. තතො වත්තබ්බො: එවං සන්තෙ අනාගාමිඵලත්ථිකෙන සමථවිපස්සනාසු ඡන්දරාගො කත්තබ්බො භවිස්සති ඡන්දරාගෙ උප්පාදිතෙ අනාගාමිඵලං පටිවිද්ධං භවිස්සති; මා සුත්තං මෙ ලද්ධන්ති යං වා තං වා දීපෙහි, පඤ්හං කථෙන්තෙන හි ආචරියසන්තිකෙ උග්ගහෙත්වා අත්ථරසං පටිවිජ්ඣිත්වා කථෙතුං වට්ටති. අකුසලෙන හි සග්ගෙ කුසලෙන වා අපායෙ පටිසන්ධි නාම නත්ථි. වුත්තඤ්හෙතං භගවතා "න භික්ඛවෙ ලොභජෙන කම්මෙන දොසජෙන කම්මෙන මොහජෙන කම්මෙන දෙවා පඤ්ඤායන්ති, මනුස්සා පඤ්ඤායන්ති, යා වා පනඤ්ඤාපි කාචි සුගතියො; අථ ඛො භික්ඛවෙ ලොභජෙන කම්මෙන දොසජෙන කම්මෙන මොහජෙන කම්මෙන නිරයො පඤ්ඤායති, තිරච්ඡානයොනි පඤ්ඤායති, පෙත්තිවිසයො[1] පඤ්ඤායති, යා වා පනඤ්ඤාපි කාචි දුග්ගතීති[2] එවං සඤ්ඤාපෙතබ්බො: සචෙ සඤ්ජානාති සඤ්ජානාතු, නො චෙ සඤ්ජානාති, ගච්ඡ පාතොව විහාරං පවිසිත්වා යාගුං පිවාහීති උය්‍යොජෙතබ්බො, යථා ච පන ඉමස්මිං සුත්තෙ එවං මහාමාලුඞ්කො[3]වාදෙපි මහාසතිපට්ඨානෙපි කායගතාසතිසුත්තෙපි සමථවිපස්සනා කථිතා. තත්ථ ඉමස්මිං සුත්තෙ සමථවසෙන ගච්ඡතොපි විපස්සනාවසෙන ගච්ඡතොපි සමථධුරමෙව ධුරං, මහාමාලුඞ්කොවාදෙ විපස්සනාව ධුරං[4], මහාසතිපට්ඨානං පන විපස්සනුත්තරං නාම කථිතං, කායගතාසතිසුත්තං සමථුත්තරන්ති. **අයං ඛො ගහපති-පෙ-එකධම්මො අක්ඛාතොති** එකධම්මං පුච්ඡිතෙන අයම්පි එකධම්මොති එවං පුච්ඡාවසෙන කථිතත්තා එකාදසපි ධම්මා එකධම්මො නාම ජාතො;[5] මහාසකුලුදායිසුත්තස්මිං හි එකූනවීසති පබ්බානි[6] පටිපදාවසෙන එකධම්මො නාම ජාතානි; ඉධ එකාදස පුච්ඡාවසෙන එකධම්මොති ආගතානි;[7] අමතුප්පත්තියට්ඨෙන වා සබ්බානිපි එකධම්මොති වත්තුං වට්ටති; **නිධිමුඛං ගවෙසන්තොති**

---

1. පිත්තිවිසයො S.
2 දුග්ගතියොති B. L.
3. මාලුඞ්කො B, S.
4. විපස්සනා ධුරං S.
5. එකධම්මො ජාතො L. නාමජාතො S.
6. එකූනවීසති පුච්ඡානි සබ්බානි B. වීසති පුච්ඡා සබ්බානි S.
7. එකධම්මො ආගතානි L.

නිධිං පරියෙසන්තො; **සකිදෙවාති** එකප්පයොගෙනෙව;[1] කථං පන එකප්පයොගෙන එකාදසන්නං නිධීනං අධිගමො හොතීති; ඉධ කස්සචි අරඤ්ඤෙ නිධිං ගවෙසමානො චරති; තමෙනං අඤ්ඤතරො අත්ථචරකො දිස්වා කිං භො චරසීති පුච්ඡති; සො ජීවිතවුත්තිං පරියෙසාමීති ආහ; ඉතරො තෙන හි සම්ම ආගච්ඡ; එතං පාසාණං පවත්තෙහීති ආහ; සො තං පවත්තෙත්වා[2] උපරූපරි ඨපිතා වා කුච්ඡියා කුච්ඡිං ආහච්ච ඨිතා වා එකාදස කුම්භියො[3] පස්සෙය්‍ය; එවං එකප්පයොගෙන එකාදසන්නං අධිගමො හොති; **ආචරියධනං පරියෙසිස්සන්තීති** අඤ්ඤතිත්ථියා හි යස්ස සන්තිකෙ සිප්පං උග්ගණ්හන්ති; තස්ස සිප්පුග්ගහණතො පුරෙ වා පච්ඡා වා අන්තරන්තරෙ[4] වා ගෙහතො නීහරිත්වා ධනං දෙන්ති; යෙසං ගෙහෙ නත්ථි තෙ ඤාතිසභාගතො පරියෙසන්ති; තථා අලභමානා භික්ඛම්පි චරිත්වා දෙන්තියෙව; තං සන්ධායෙතං වුත්තං; කිං පනාහන්ති[5]; බාහිරකා තාව අනීය්‍යානිකෙපි සාසනෙ සිප්පමත්තදායකස්ස ධනං පරියෙසන්ති. අහම්පන එවංවිධෙ නීය්‍යානිකෙ සාසනෙ එකාදසවිධං අමතුප්පත්තිපටිපදං දෙසෙන්තස්ස ආචරියස්ස පූජං කිං න කරිස්සාමියෙවාති[6] වදති; **පච්චෙකදුස්සයුගෙන අච්ඡාදෙසීති** එකමෙකස්ස භික්ඛුනො එකෙකං දුස්සයුගං අදාසීති **අත්ථො**; සමුදාචාරවචනං පනෙත්ථ එවරූපං හොති. තස්මා අච්ඡාදෙසීති වුත්තං; **පඤ්චසතං විහාරන්ති** පඤ්චසතග්ඝනිකං පණ්ණසාලං කාරෙසීති අත්ථො; සෙසං **සබ්බත්ථ** උත්තානමෙවාති.

අට්ඨකනාගරසුත්තං දුතියං.

---

2. 1. 3.

එවම්මෙ සුතන්ති සෙඛසුත්තං; තත්ථ **නවං සන්ථාගාරන්ති** අචිරකාරිතං සන්ථාගාරං එකා මහාසාලාති අත්ථො; උය්‍යොගකාලාදීසු හි රාජානො තත්ථ ඨත්වා එත්තකා පුරතො ගච්ඡන්තු; එත්තකා පච්ඡා එත්තකා උභොහි පස්සෙහි එත්තකා හත්ථී අභිරූහන්තු; එත්තකා අස්සා එත්තකා රථෙසු තිට්ඨන්තූති එවං සන්ථං කරොන්ති; මරියාදං බන්ධන්ති; තස්මා තං ඨානං සන්ථාගාරන්ති වුච්චති; උය්‍යොගට්ඨානතො ච ආගන්ත්වා යාව ගෙහෙසු අල්ලගොමයපරිභණ්ඩාදීනි කරොන්ති. තාව ද්වෙ තීණි දිවසානි තෙ රාජානො තත්ථ සන්ථම්භන්තීති[7] සන්ථාගාරං; තෙසං රාජූනං සහ අත්ථානුසාසනං[8] අගාරන්තිපි සන්ථාගාරං; ගණරාජානො හි තෙ; තස්මා උප්පන්නං කිච්චං[9] එකස්ස වසෙන න ඡිජ්ජති. සබ්බෙසං ඡන්දො ලද්ධුං වට්ටති; තස්මා සබ්බෙ තත්ථ සන්නිපතිත්වා අනුසාසන්ති; තෙන වුත්තං සහ අත්ථානුසාසනං අගාරන්තිපි

---

1. එකප්පයොගෙනෙව S.
2. පවත්තෙත්වා S.
3. එකාදසන්නං නිධීනං B. S.
4. අන්තරෙ S.
5. කිමඞ්ගං පනාහන්ති B. S.
6. නකරිස්සාමි. කරිස්සාමියෙවාති B. S. පච්චෙකං S.
7. සන්ථම්භන්තීතිපි S.
8. සහත්ථානුසාසනං S.
9. උප්පන්නං කිච්චං B, S.

සන්ථාගාරන්ති; යස්මා පනෙතෙ තත්ථ සන්නිපතිත්වා ඉමස්මිං කාලෙ කසිතුං වට්ටති; ඉමස්මිං කාලෙ වපිතුන්ති එවමාදිනා නයෙන ඝරාවාසකිච්චානි සම්මන්තයන්ති;[1] තස්මා ඡිද්දවිඡිද්දං වා ඝරාවාසං තත්ථ සන්ථරන්තීතිපි සන්ථාගාරං; **අචිරකාරිතං** හොතීති, කට්ඨකම්මචිත්තකම්මසිලාකම්මාදිවසෙන[2] සුසජ්ජිතං දෙවවිමානං විය අධුනානිට්ඨාපිතං; **සමණෙන වාති** එත්ථ යස්මා ඝරවත්ථුපරිග්ගහකාලෙයෙව දෙවතා අත්තනො වසනට්ඨානං ගණ්හන්ති; තස්මා දෙවෙන වාති අවත්වා **සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා කෙනචි වා මනුස්සභූතෙනාති** වුත්තං; **යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසූති** සන්ථාගාරං නිට්ඨිතන්ති සුත්වා ගච්ඡාම නං පස්සිස්සාමාති ගන්ත්වා ද්වාරකොට්ඨකතො පට්ඨාය සබ්බං ඔලොකෙත්වා ඉදං සන්ථාගාරං දෙවවිමානසදිසං අතිවිය[3] මනොරමං සස්සිරිකං කෙන පඨමං පරිභුත්තං අම්හාකං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය අස්සාති චින්තෙත්වා අම්හාකං ඤාතිසෙට්ඨස්ස පඨමං දීයමානෙපි සත්ථුනොව[4] අනුච්ඡවිකං දක්ඛිණෙය්‍යවසෙන දීයමානෙපි සත්ථුනොව අනුච්ඡවිකං තස්මා පඨමං සත්ථාරං පරිභුඤ්ජාපෙස්සාම. භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ආගමනං කරිස්සාම; භික්ඛුසඞ්ඝෙ ආගතෙ තෙපිටකං බුද්ධවචනං ආගතමෙව භවිස්සති. සත්ථාරං තියාමරත්තිං අම්හාකං ධම්මකථං කථාපෙස්සාම; ඉති තීහි රතනෙහි පරිභුත්තං පච්ඡා මයං පරිභුඤ්ජිස්සාම. එවං නො දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය භවිස්සතීති සන්නිට්ඨානං කත්වා උපසඞ්කමිංසු; **යෙන සන්ථාගාරං තෙනුපසඞ්කමිංසූති** තං දිවසං කිර සන්ථාගාරං කිඤ්චාපි රාජකුලානං දස්සනත්ථාය දෙවවිමානං විය සුසජ්ජිතං හොති සුපටිජග්ගිතං බුද්ධාරහං පන කත්වා අපඤ්ඤත්තං බුද්ධා හි නාම අරඤ්ඤජ්ඣාසයා අරඤ්ඤාරාමා අන්තොගාමෙ වසෙය්‍යුං වා නො වා; තස්මා භගවතො මතං ජානිත්වාව පඤ්ඤාපෙස්සාමාති චින්තෙත්වා තෙන[5] භගවන්තං උපසඞ්කමිංසු; ඉදානි පන මතං ලභිත්වා පඤ්ඤාපෙතුකාමා යෙන සන්ථාගාරං තෙනුපසඞ්කමිංසු; **සබ්බසන්ථරිං සන්ථාගාරං සන්ථරිත්වාති**[6] යථා සබ්බමෙව සන්ථතං හොති එවං තං සන්ථරාපෙත්වා;[7] සබ්බපඨමං තාව ගොමයං නාම සබ්බමඞ්ගලෙසු වට්ටතීති; සුධාපරිකම්මකතම්පි භූමිං අල්ලගොමයෙන ඔපුඤ්ජාපෙත්වා[8] පරිසුක්ඛභාවං ඤත්වා යථා අක්කන්තට්ඨානෙ පදං පඤ්ඤායති එවං චතුජ්ජාතියගන්ධෙහි ලිම්පිත්වා[9] උපරි නානාවණ්ණෙ කටසාරකෙ[10] පත්ථරිත්වා තෙසං උපරි මහාපිට්ඨිකකොජවෙ ආදිං කත්වා හත්ථත්ථරක

---

1. සම්මන්තයන්ති B. S. ඡිද්දව ඡිද්දං. ඝරාවාසං B. ඡිද්ද විඡිද්දං S.
2. කට්ඨකම්ම සිලාකම්ම චිත්ත කම්මාදි B. S,
3. ඉදං සන්ථාගාරං අතිවිය B.
4. සත්ථුනොව A1, A2, M2. P1, P2. R, W1, W2,
5. එත B.
6. "සබ්බසන්ථර සන්ථාගාරං සන්ථරාපෙත්වා" බහුසු. "සබ්බසන්ථරි සන්ථතං සන්ථාගාරං" B. S.
7. සන්ථරාපෙත්වාති S.
8. ඔපුඤ්ජාපෙත්වා S.
9. ලිම්පෙත්වා B. චතුජාති B. S. ලිම්පාපෙත්වා ලිම්පෙත්වා S.
10. නානාවණ්ණකටසාරකෙ A1. A2, M2 P1, P2, R, V, W1 W2.

අස්සත්ථරකසීහත්ථරකව්‍යග්ඝත්ථරක[1] කඤ්චනත්ථරකපුරිසත්ථරකචිත්ත ත්ථරකාදීහි නානාවණ්ණෙහි අත්ථරකෙහි සන්ථරිතබ්බකයුත්තං[2] සබ්බොකාසං සන්ථරාපෙසුං තෙන වුත්තං **සබ්බසන්ථරිං සන්ථාගාරං**[3] **සන්ථරිත්වාති; ආසනානි පඤ්ඤපෙත්වාති**[4] මජ්ඣට්ඨානෙ තාව මඞ්ගලත්ථම්භං නිස්සාය මහාරහං බුද්ධාසනං පඤ්ඤපෙත්වා තත්ථ යං යං මුදුකඤ්ච මනොරමඤ්ච පච්චත්ථරණං තං තං පච්චත්ථරිත්වා භගවතො[5] ලොහිතකං මනුඤ්ඤදස්සනං උපධානං උපදහිත්වා උපරි සුවණ්ණරජත[6]තාරකවිචිත්තං විතානං බන්ධිත්වා ගන්ධදාමපුප්ඵදාමපත්තදාමාදීහි අලඞ්කරිත්වා සමන්තා ද්වාදසහත්ථට්ඨානං[7] පුප්ඵජාලං කාරෙත්වා[8] තිංසමත්තහත්ථට්ඨානං පට්ටසාණියා පරික්ඛිපාපෙත්වා පච්ඡිමභිත්තිං[9] නිස්සාය භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පල්ලඞ්කපීඨඅපස්සයපීඨමඤ්චපීඨානි පඤ්ඤපෙත්වා උපරි සෙතපච්චත්ථරණෙහි පච්චත්ථරාපෙත්වා පාචීනභිත්තිං නිස්සාය අත්තනො[10] මහාපිට්ඨිකකොජවෙ පඤ්ඤපෙත්වා හංසලොමාදිපූරිතානි උපධානානි ඨපාපෙසුං. එවං අකිලමමානා සබ්බරත්තිං ධම්මං සුණිස්සාමාති; ඉදං සන්ධාය වුත්තං ආසනානි පඤ්ඤපෙත්වාති; **උදකමණිකන්ති** මහාකුච්ඡිකං උදකචාටිං; **පතිට්ඨපෙත්වාති** එවං භගවා ච භික්ඛුසඞ්ඝො ච යථාරුචියා හත්ථෙ වා ධොවිස්සන්ති; පාදෙ වා මුඛං වා වික්ඛාලෙස්සන්තීති[11] තෙසු තෙසු ඨානෙසු මණිවණ්ණස්ස උදකස්ස පූරාපෙත්වා වාසත්ථං[12] නානාපුප්ඵානි චෙව උදකවාසචුණ්ණානි ච පක්ඛිපිත්වා කදලිපණ්ණෙහි[13] පිදහිත්වා පතිට්ඨපෙසුං; ඉදං සන්ධාය වුත්තං. **පතිට්ඨපෙත්වාති; තෙලපදීපං ආරොපෙත්වාති** රජතසුවණ්ණාදිමයදණ්ඩාසු දීපිකාසු යොනකරූපබචිතරූපකාදීනං[14] හත්ථෙ ඨපිතසුවණ්ණරජතාදිමය කපල්ලකාදිසු ච තෙලප්පදීපෙ[15] ජාලයිත්වාති[16] අත්ථො; **යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසූති** එත්ථ පන තෙ සක්‍යරාජානො න කෙවලං සන්ථාගාරමෙව අථ ඛො යොජනාවට්ටෙ කපිලවත්ථුස්මිං නගරවීථියොපි සම්මජ්ජාපෙත්වා ධජෙ උස්සාපෙත්වා ගෙහද්වාරෙසු පුණ්ණඝටෙ ච කදලියො ච ඨපාපෙත්වා[17] සකලනගරං දීපමාලාහි[18] විප්පකිණ්ණතාරකං විය කත්වා ඛීරපාකෙ දාරකෙ ඛීරං පායෙථ-දහරෙ කුමාරෙ ලහුං ලහුං භොජෙත්වා සයාපෙථ; උච්චාසද්දං

1. ව්‍යග්ඝත්ථරක චන්දත්ථරක B, S.
2. සන්ථරිතබ්බ යුත්තං S.
3. සබ්බසන්ථර සන්ථතං. B. S.
4. ආසනානීති L.
5 උභතො A1. A2. P1. P2.
6. සුවණ්ණරජත S. [R W1. W2.
7. වාදසහත්ථට්ඨානෙ R, ද්වාදස හත්ථට්ඨානෙ A1. A2. M2. P1. P2. AV. W1. W2.
8. කරිත්වා B. S. තිංසහත්ථමත්තට්ඨානං B. S. මුණ්ඩපීඨානි B. S
9. භිත්තියං A1. A2 M2, R, W1. W2
10. අත්තනො අත්තනො B.
11. වික්ඛාලෙස්සන්ති L.
12 වාසත්ථාය B
13. කදලිපත්තෙහි M2 R
14. යොනකරූපචිතරූපකාදීනං L යොනකරූපකිනතරූපාදීනං B. යොනකරූපකින්නර රූපකාදීනං S. කිරාතරූපකාදීනං B.
15. තෙලපදීපං B,
16. ජලයිත්වා S. ජලිත්වාති B.
17 ඨපෙත්වා R.
18. දීපමාලාදීහි B. S,

මා කරිත්ථ අජ්ජ එකරත්තිං තත්ථ අන්තොගාමෙ වසිස්සති. බුද්ධා නාම[1] අප්පසද්දකාමා හොන්තීති භෙරිං චරාපෙත්වා සයං දණ්ඩදීපිකා ආදාය යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; අථ ඛො භගවා නිවාසෙත්වා පත්තචීවරං ආදාය සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන යෙන සන්ථාගාරං[2] තෙනුපසඞ්කමීති යස්සදානි භන්තෙ භගවා කාලං මඤ්ඤතීති එවං කිර කාලෙ ආරොචිතෙ භගවා ලාඛාරසෙන තින්තරත්තකොවිළාර පුප්ඵවණ්ණං[3] රත්තදුපට්ටං සාන්තරීයං පදුමං සන්තනෙන්තො විය සංවිධාය තිමණ්ඩලං පටිච්ඡාදෙන්තො නිවාසෙත්වා සුවණ්ණපාමඞ්ගෙන පදුමකලාපං පරික්ඛිපන්තො විය විජ්ජුලතාසස්සිරිකං කායබන්ධනං බන්ධිත්වා රත්තකම්බලෙන ගජකුම්භං පරියොනද්ධන්තො විය රතනසතුබ්බෙධෙ සුවණ්ණග්ඝිකෙ පවාළජාලං ඛිපමානො විය සුවණ්ණචෙතියෙ රත්තකම්බලකඤ්චුකං පටිමුඤ්චන්තො විය ගච්ඡන්තං පුණ්ණචන්දං රත්තවලාහකෙන[4] පටිච්ඡාදයමානො විය කඤ්චනපබ්බතමත්ථකෙ සුපක්කලාඛාරසං පරිසිඤ්චන්තො විය චිත්තකූට පබ්බතමත්ථකං විජ්ජුලතාය පරික්ඛිපන්තො විය ච සචක්කවාළ සිනෙරුයුගන්ධරං මහාපථවිං චාලෙත්වා ගහිතං නිග්‍රොධපල්ලවසමානවණ්ණං[5] රත්තවරපංසුකූලං පාරුපිත්වා[6] ගන්ධකුටිද්වාරතො නික්ඛමි. කඤ්චනගුහතො සීහො විය උදයපබ්බතකූටතො පුණ්ණචන්දො විය ච නික්ඛමිත්වා පන[7] ගන්ධකුටිපමුඛෙ අට්ඨාසි. අථස්ස කායතො මෙඝමුඛෙහි විජ්ජුකලාපා විය රස්මියො නික්ඛමිත්වා සුවණ්ණරසධාරාපරිසෙක පිඤ්ජරපත්තපුප්ඵඵලවිටපෙ විය ආරාමරුක්ඛෙ කරිංසු. තාවදෙව ච අත්තනො අත්තනො පත්තචීවරමාදාය[8] මහාභික්ඛුසඞ්ඝො භගවන්තං පරිවාරි.[9] තෙ පන පරිවාරෙත්වා ඨිතා භික්ඛූ එවරූපා අහෙසුං: අප්පිච්ඡා සන්තුට්ඨා පවිවිත්තා අසංසට්ඨා ආරද්ධවීරියා වත්තාරො වචනක්ඛමා චොදකා පාපගරහී සීලසම්පන්නා සමාධිසම්පන්නා පඤ්ඤාවිමුත්ති විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පන්නා. තෙහි පරිවාරිතො භගවා රත්තකම්බල පරික්ඛිත්තො විය සුවණ්ණක්ඛන්ධො රත්තපදුමසණ්ඩමජ්ඣගතා විය සුවණ්ණනාවා පවාළවෙදිකාපරික්ඛිත්තො විය සුවණ්ණපාසාදො විරොචිත්ථ. සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානාදයො මහාථෙරාපි තං මෙඝවණ්ණං පංසුකූලං පාරුපිත්වා මණිවම්මවම්මිතා[10] විය මහානාගා පරිවාරයිංසු; වන්තරාගා භින්නකිලෙසා විජටිතජටා ඡින්නබන්ධනා කුලෙ වා ගණෙ වා අලග්ගා ඉති භගවා සයම්පි[11] වීතරාගො වීතරාගෙහි වීතදොසො වීතදොසෙහි වීතමොහො වීතමොහෙහි නිත්තණ්හො නිත්තණ්හෙහි නික්කිලෙසො නික්කිලෙසෙහි සයං බුද්ධො බහුස්සුත

1. බුද්ධාච නාම S.
2. තවං සන්ථාගාරං B
3. චිත්තරත්ත කොවිළාර පුප්ඵවණ්ණං L රත්තදුපටං S.
4. රත්තවණ්ණවලාහකෙන B.
5. නිග්‍රොධපල්ලව සමාන A1, A2, B, P2, R, W1, W2.
6. පාරුපෙත්වා B. S.
7. නික්ඛමිත්වාච පන S පුන L.
8. තාවදෙව අත්තනො පත්තචීවර මාදාය S.
9. පරිවාරෙසි B. S. තං පන ඪ.
10. මණිචම්ම චම්මිකා S. වම්මිකා B
11. සයං L.

බුද්ධොහි පරිවාරිතො, පත්තපරිවාරිතං විය කෙසරං[1] කෙසරපරිවාරිතා විය කණ්ණිකා අට්ඨනාගසහස්සපරිවාරිතො විය ඡද්දන්තො නාගරාජ නවුතිහංසසහස්සපරිවාරිතො විය ධතරට්ඨො හංසරාජා සෙනඞ්ගපරිවාරිතො විය චක්කවත්ති[2] මරුගණපරිවාරිතො විය සක්කො දෙවරාජා බ්‍රහ්මගණපරිවාරිතො විය හාරිතමහාබ්‍රහ්මා තාරාගණපරිවාරිතො විය පුණ්ණචන්දො අසමෙන බුද්ධවෙසෙන අපරිමාණෙන බුද්ධවිලාසෙන කපිලවත්ථුගාමිනං මග්ගං[3] පටිපජ්ජි. අථස්ස පුරත්ථිමකායතො සුවණ්ණවණ්ණරස්මි[4] උට්ඨහිත්වා අසීතිහත්ථට්ඨානං අග්ගහෙසි; පච්ඡිමකායතො දක්ඛිණහත්ථතො වාමහත්ථතො සුවණ්ණවණ්ණා[5] රස්මි උට්ඨහිත්වා අසීතිහත්ථට්ඨානං[6] අග්ගහෙසි; උපරි කෙසන්තතො පට්ඨාය සබ්බකෙසාවත්තෙහි මොරගීවවණ්ණා රස්මි උට්ඨහිත්වා ගගනතලෙ අසීතිහත්ථට්ඨානං අග්ගහෙසි; හෙට්ඨා පාදතලෙහි පවාළවණ්ණා රස්මි උට්ඨහිත්වා ඝනපඨවියං අසීතිහත්ථට්ඨානං අග්ගහෙසි; එවං සමන්තා අසීතිහත්ථමත්තට්ඨානං[7] ඡබ්බණ්ණා බුද්ධරස්මියො විජ්ජොතමානා විප්ඵන්දමානා කඤ්චනදණ්ඩදීපිකාහි නිච්ඡරිත්වා[8] ආකාසං පක්ඛන්තජාලා විය චාතුද්දීපිකමහාමෙඝතො නික්ඛන්තවිජ්ජුල්ලතා විය විධාවිංසු; සබ්බෙ දිසාභාගා සුවණ්ණචම්පකපුප්ඵෙහි විකිරියමානා විය සුවණ්ණඝටතො[9] නික්ඛන්තසුවණ්ණරසධාරාහි සිඤ්චමානා විය පසාරිතසුවණ්ණපටපරික්ඛිත්තා විය වෙරම්භවාතසමුද්ධුත[10] කිංසුකකණිකාරපුප්ඵචුණ්ණසමොකිණ්ණා[11] විය විප්පකාසිංසු.[12] භගවතොපි අසීතිඅනුබ්‍යඤ්ජනබ්‍යාමප්පභාද්වත්තිංසවරලක්ඛණසමුජ්ජලං සරීරං සමුග්ගතතාරකං විය ගගනතලං විකසිතමිව පදුමවනං සබ්බඵාලිඵුල්ලො විය යොජනසතිකො පාරිච්ඡත්තකො පටිපාටියා ඨපිතානං ද්වත්තිංසචන්දානං ද්වත්තිංසසූරියානං ද්වත්තිංසචක්කවත්තීනං ද්වත්තිංසදෙවරාජානං ද්වත්තිංසමහාබ්‍රහ්මානං සිරියා සිරිං අභිභවමානං විය විරොචිත්ථ; යථා තං දසහි පාරමීහි දසහි උපපාරමීහි දසහි පරමත්ථපාරමීහි සුපූරිතාහි සමතිංසපාරමිතාහි අලඞ්කත[13] කප්පසතසහස්සාධිකානි චත්තාරි අසඞ්ඛෙය්‍යානි දින්නං දානං[14] රක්ඛිතං සීලං[15] කතං කල්‍යාණකම්මං[16] එකස්මිං අත්තභාවෙ ඔසරිත්වා විපාකං දාතුං ඨානං අලභමානං සම්බාධප්පත්තං විය අහොසි;

1. මිතපරිවාරිතං විය කෙසරං S.
2. චක්කවත්ති B. S.
3. වත්ථුගමන මග්ගං B. S.
4. රංසි B. S.
5. දක්ඛිණහත්ථතො සුවණ්ණවණ්ණා L.
6. හත්ථංඨානං S.
7. හත්ථමත්තංඨානං B. S.
8. නිච්ඡරිත්වා B. S. පක්ඛන්තා S. පක්ඛන්ද B. චතුද්දීපික B. චාතුද්දසික S.
9. සුවණ්ණඝටා B S.
10. වෙරමහ B. S. සමුට්ඨිත B. සමුද්දිත S.
11. කිංසුකකණිකාර පුප්ඵවණ්ණා සමොකිණ්ණා R. W.
12. විප්පකිරිංසු B.
13. අලංකතං S.
14. දින්නදානං B.
15. රක්ඛිතසීලං A1. A2. M2. P2 R. W1. W2.
16. කතකල්‍යාණකම්මං B.

නාවාසහස්සභණ්ඩං එකනාවං ආරොපනකාලො විය සකටසහස්සභණ්ඩං එකසකටං ආරොපනකාලො විය පඤ්චවීසතියා නදීනං ඔඝස්ස සම්භිජ්ජ පමුඛද්වාරෙ[1] එකතො රාසිභූතකාලො විය ච[2] අහොසි. ඉමාය බුද්ධසිරියා භාසමානස්සාපි[3] භගවතො පුරතො අනෙකානි දණ්ඩදීපිකාසහස්සානි උක්ඛිපිංසු; තථා පච්ඡතො; වාමපස්සෙ දක්ඛිණපස්සෙ ජාති[4] කුසුමචම්පකවනමල්ලිකාරත්තුප්පලනීලුප්පලවකුලසින්දුවාරපුප්ඵානඤ්චෙව[5] නීලපීතාදිවණ්ණසුගන්ධගන්ධචුණ්ණානඤ්ච චාතුද්දිසිකමෙඝවිස්සට්ඨා උදකවුට්ඨියො විය විප්පකිරියිංසු;[6] පඤ්චඞ්ගිකතුරියනිග්ඝොසා චෙව බුද්ධධම්මසඞ්ඝගුණපටිසංයුත්තා ථුතිඝොසා ච සබ්බාදිසා පූරයිංසු; දෙවමනුස්සනාගසුපණ්ණගන්ධබ්බයක්ඛාදීනං අක්ඛීනි අමතපානං විය ලභිංසු; ඉමස්මිං පන ඨානෙ ඨත්වා පදසතෙන පදසහස්සෙන[7] පදසතසහස්සෙන ගමනවණ්ණං වත්තුං වට්ටති; තත්‍රිදං මුඛමත්තං:–

එවං සබ්බඞ්ගසම්පන්නො කම්පයන්තො වසුන්ධරං
අහෙඨයන්තො[8] පාණානි යාති ලොකවිනායකො.[9]

දක්ඛිණං පඨමං පාදං උද්ධරන්තො නරාසභො
ගච්ඡන්තො සිරිසම්පන්නො සොභතෙ දිපදුත්තමො.

ගච්ඡතො බුද්ධසෙට්ඨස්ස හෙට්ඨා පාදතලං මුදු
සමං සම්ඵුසතෙ භූමිං රජසා නූපලිම්පති.[10]

නින්නං ඨානං[11] උන්නමති ගච්ඡන්තෙ ලොකනායකෙ
උන්නතඤ්ච සමං හොති පථවී ච අචෙතනා.

පාසාණා සක්ඛරා චෙව කථලා ඛාණුකණ්ටකා
සබ්බෙ මග්ගා විවජ්ජන්ති[12] ගච්ඡන්තෙ ලොකනායකෙ.

නාතිදූරෙ උද්ධරති නාච්චාසන්නෙ ච[13] නික්ඛිපං
අඝට්ටයන්තො නිය්‍යාති උභො ජාණූ ච ගොප්ඵකෙ.

නාතිසීඝං පක්කමති සම්පන්නචරණො මුනි
න චාතිසණිකං[14] යාති ගච්ඡමානො සමාහිතො.

උද්ධං අධො ච තිරියං[15] දිසඤ්ච විදිසං තථා
න පෙක්ඛමානො සො යාති යුගමත්තං හි පෙක්ඛති.

---

1. මුඛද්වාරෙ B. S.
2. විය
3. ඔභාසමානස්සාපිච B S.
4. ජාති B, වනමල්ලිකා S. වනමල්ලිකා B.
5. බාකුච්සින්දුවාර S. බකුලසින්දුවාර පුප්ඵානිචෙව B. චුණ්ණානිච B.
6. වුට්ඨිවිප්පකිරියිංසු S. විප්පකිරිංසු B.
7. ඨත්වා පදසහස්සෙන ගමන
8 අපොඨයන්තො B. [වණ්ණං B S.
9. ලොකෙ විනායකො B.
10. නූපලිප්පති A2. R V. W1. W2.
11. නින්නාවට්ඨානං B. S.
12. මග්ගං විවජ්ජන්ති B. S, ගච්ඡතෙ S.
13. නාච්චාසන්නෙව B.
4 නාචාපි සණිකං B. සණිකං S.
15. තිරියඤ්ච L.

නාගවික්කන්තචාරෙන සො ගමෙන සොභන්තො[1] ජිනො
චාරුං[2] ගච්ඡති ලොකග්ගො භාසයන්තො සදෙවකෙ.

උසභරාජාව[3] සොභන්තො චතුචාරීව කෙසරී
තොසයන්තො බහූ සත්තෙ පුරසෙට්ඨමුපාගමීති.[4]

වණ්ණකාලො නාම කිරෙස; එවං විධෙසු කාලෙසු බුද්ධස්ස සරීරවණ්ණෙ වා ගුණවණ්ණෙ වා ධම්මකථිකස්ස ථාමොයෙව පමාණං චුණ්ණපදෙහි[5] වා ගාථාබන්ධෙන[6] වා යත්තකං සක්කොති; තත්තකං වත්තබ්බං; දුක්කථිතන්ති න වත්තබ්බං; අප්පමාණවණ්ණා හි බුද්ධා තෙසං බුද්ධාපි අනවසෙසතො වණ්ණං වත්තුං අසමත්ථා පගෙව ඉතරා පජාති; ඉමිනා සිරිවිලාසෙන අලඞ්කතපටියත්තං සක්‍යරාජපුරං පවිසිත්වා භගවා පසන්නචිත්තෙන ජනෙන ගන්ධධූපවාසචුණ්ණාදීහි පූජියමානො සන්ථාගාරං පාවිසි; තෙන වුත්තං: අථ ඛො භගවා නිවාසෙත්වා පත්තචීවරං ආදාය සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන යෙන සන්ථාගාරං[7] තෙනුපසඞ්කමීති; භගවන්තංයෙව පුරක්ඛත්වාති භගවන්තං පුරතො කත්වා; තත්ථ භගවා භික්ඛූනඤ්ච උපාසකානඤ්ච මජ්ඣෙ නිසින්නො ගන්ධොදකෙන න්හාපෙත්වා දුකූලචුම්බටකෙන[8] වොදකං කත්වා ජාතිහිඞ්ගුලකෙන මජ්ජිත්වා රත්තකම්බලපලිවෙඨිතෙ පීඨෙ[9] ඨපිතරත්තසුවණ්ණඝනපටිමා විය අතිවිරොචිත්ථ; අයං පනෙත්ථ පොරාණානං වණ්ණභණනමග්ගො:-

"ගන්ත්වාන මණ්ඩලමාළං නාගවික්කන්තචාරණො[10]
ඔභාසයන්තො ලොකග්ගො නිසීදි වරමාසනෙ.

තහිං නිසින්නො[11] නරදම්මසාරථී
දෙවාතිදෙවො සතපුඤ්ඤලක්ඛණො
බුද්ධාසනෙ මජ්ඣගතො විරොචති
සුවණ්ණනික්ඛං විය පණ්ඩුකම්බලෙ.

නික්ඛං ජම්බොනදස්සෙව නික්ඛිත්තං පණ්ඩුකම්බලෙ
විරොචති වීතමලො මණිවෙරොචනො යථා.

මහාසාලොව සම්ඵුල්ලො නෙරුරා[12]ජාවලඞ්කතො
සුවණ්ණයූපසඞ්කාසො පදුමො කොකාසකො[13] යථා.

ජලන්තො දීපරුක්ඛොව පබ්බතග්ගෙ යථා සිඛී
දෙවානං පාරිච්ඡත්තොව සබ්බඵුල්ලො විරොචථා"ති.

---

1. සොභති B. ති S.
2. චාරු A M. W1. W2. චාරු B.
3. උසභරාජාව B.
4. පුරං සෙට්ඨං උපාගමීති B S.
5. චුණ්ණියපදෙහි B.
6. ගාථාබන්ධෙනවා B
7. තං. සන්ථාගාරං B. S.
8. දුකූල චුම්බටෙන A1, A2, M2. P1. R V. W1. W2. චුම්බටකෙන [හිරොදකං S
9. සජ්ජිතෙ පීඨෙ S.
10. නාග වික්කන්තචරණො B. S.
11. තහිං නිසින්නො S.
12. මෙරු රාජා S.
13 කොකනදො S.

කාපිලවත්ථවෙ සක්‍යෙ[1] බහුදෙවරත්තිං ධම්මියා කථායාති එත්ථ ධම්මීකථා නාම[2] සන්ථාගාරානුමොදනපටිසංයුත්තා[3] පකිණ්ණකකථා වෙදිතබ්බා. තදා හි භගවා ආකාසගඞ්ගං ඔතාරෙන්තො විය පථවොජං ආකඩ්ඪෙන්තො විය මහාජම්බුං මත්ථකෙ[4] ගහෙත්වා චාලෙන්තො විය යොජනිකං මධුගණ්ඩං චක්කයන්තෙන පීළෙත්වා මධුපානං පායමානො විය කාපිලවත්ථවානං[5] සක්‍යානං හිතසුඛාවහං පකිණ්ණකකථං කථෙසි; ආවාසදානං නාමෙතං මහාරාජ මහන්තං; තුම්හාකං ආවාසො මයා පරිභුත්තො භික්ඛුසඞ්ඝෙන පරිභුත්තො මයා ච භික්ඛුසඞ්ඝෙන ච[6] පරිභුත්තො පන ධම්මරතනෙන පරිභුත්තොයෙවාති තීණි රතනානි පරිභුත්තානි නාම හොන්ති; ආවාසදානස්මිං හි දින්නෙ සබ්බං දානං[7] දින්නමෙව හොති. භුම්මට්ඨකපණ්ණසාලාය වා සාඛාමණ්ඩපකස්ස[8] වාපි ආනිසංසො නාම පරිච්ඡින්දිතුං න සක්කාති[9] නානානයවිචිත්තං බහුං[10] ධම්මකථං කථෙත්වා:-

"සීතං උණ්හං පටිහනති[11] තතො වාළමිගානි ච
සිරිංසපෙ ච මකසෙ සිසිරෙ චාපි වුට්ඨියො.

තතො වාතාතපො ඝොරො සඤ්ජාතො[12] පටිහඤ්ඤති
ලෙනත්ථඤ්ච සුඛත්ථඤ්ච ඣායිතුඤ්ච විපස්සිතුං.

විහාරදානං සඞ්ඝස්ස අග්ගං බුද්ධෙන[13] වණ්ණිතං
විහාරෙ කාරයෙ රම්මෙ වාසයෙත්ථ[14] බහුස්සුතෙ.

තෙසං අන්නඤ්ච පානඤ්ච වත්ථසෙනාසනානි ච
දදෙය්‍ය උජුභූතෙසු විප්පසන්නෙන චෙතසා.

තෙ තස්ස ධම්මං දෙසෙන්ති[15] සබ්බදුක්ඛාපනූදනං
යං සො ධම්මං ඉධඤ්ඤාය[16] පරිනිබ්බාති අනාසවො"ති.

එවං අයම්පි ආවාසෙ ආනිසංසො අයම්පි ආනිසංසොති බහුදෙව රත්තිං අතිරෙකතරං දියඩ්ඪයාමං ආවාසානිසංසකථං කථෙසි, තත්ථ ඉමා ගාථාව සඞ්ගහං ආරුළ්හා[17] පකිණ්ණකධම්මදෙසනා පන සඞ්ගහං න ආරොහති.

සන්දස්සෙසීති[18] ආදීනි වුත්තත්ථානෙව. ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසීති ධම්මකථං කථාපෙතුකාමො ජානාපෙසි; අථ කස්මා සාරිපුත්තමහාමොග්ගල්ලානමහාකස්සපාදිසු[19] අසීතිමහාථෙරෙසු විජ්ජ

---

1. සාකෙය B.
2. ධම්මිකා කථා නාම L.
3. සන්ථාගාර අනුමොදන B. S.
4. මහා ජම්බුඛණ්ඩ B. ඛණ්ඩ S.
5. කාපිල වත්ථුවාසීනං B. S.
6. පරිභුත්තො ච භික්ඛු සඞ්ඝෙනාව S.
7. සබ්බදානං A2, B.
8. සාඛමණ්ඩපකස්ස S. මණ්ඩපස්ස B.
9. සක්කොති A1, M2. P1. P2 R. V. W1, W2.
10. බහු S.
11. පටිහන්ති B. වාළමිගානිච S.
12. වාතාතපෙ ඝොරෙ සඤ්ජාතෙ B.
13. බුද්ධෙහි S.
14. වාසයෙත්ථ S.
15. දෙසෙන්ති S.
16. ධම්මමිධඤ්ඤාය S.
17. ආරූළ්හා S.
18. "සන්දස්සෙත්වා" ඉති පාළියං.
19. සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙ. S.

මා හෙසුං භගවා ආනන්දත්ථෙරස්ස භාරමකාසීති පරිසඞ්කා සච්ඡෙතුං; ආයස්මා හි ආනන්දො බහුස්සුතානං අග්ගො, පහොති[1] පරිමණ්ඩලෙහි පදබ්‍යඤ්ජනෙහි මධුරධම්මකථං කථෙතුන්ති. සාකියමණ්ඩලෙ පාකටො පඤ්ඤාතො, තස්ස සක්‍යරාජූහි[2] විහාරං ගන්ත්වාපි ධම්මකථා සුතපුබ්බා, ඔරුද්ධා පන තෙසං න යථාරුචියා විහාරං ගන්තුං ලභන්ති; තෙසං එතදහොසි: අහො වත භගවා අප්පංයෙව ධම්මකථං කථෙත්වා අම්හාකං ඤාතිසෙට්ඨස්ස ආනන්දස්ස භාරං කරෙය්‍යාති තෙසං අජ්ඣාසයවසෙන භගවා තස්සෙව භාරමකාසි; සෙඛො පාටිපදොති[3] පටිපන්නකො සෙඛ සමණො සො තුය්හං පටිභාතු උපට්ඨාතු; තස්ස පටිපදං දෙසෙහීති පටිපදාය පුග්ගලං නියමෙත්වා දෙසෙති;[4] කස්මා පන භගවා ඉමං පටිපදං නියමෙසි: බහූහි කාරණෙහි, ඉමෙ තාව සක්‍යා මඞ්ගලසාලාය මඞ්ගලං පච්චාසිංසන්ති වඩ්ඪිං[5] ඉච්ඡන්ති; අයඤ්ච සෙඛපටිපදා මය්හං සාසනෙ මඞ්ගලපටිපදා වඩ්ඪමානකපටිපදාතිපි[6] ඉමං පටිපදං නියමෙසි; තස්සඤ්ච පරිසතිං[7] සෙඛා ච බහූ නිසින්නා තෙ අත්තනා පටිවිද්ධට්ඨානෙ කථියමානෙ අකිලමන්තාව සල්ලක්ඛෙස්සන්තීතිපි ඉමං පටිපදං නියමෙසි; ආයස්මා ච ආනන්දො සෙඛපටිසම්භිදප්පත්තොව[8] සො[9] අත්තනා පටිවිද්ධෙ පච්චක්ඛට්ඨානෙ[10] කථෙන්තො අකිලමන්තො විත්ථාරෙතුං සක්ඛිස්සතීතිපි ඉමං පටිපදං නියමෙසි; සෙඛපටිපදායඤ්ච[11] තිස්සොපි සික්ඛා ඔසටා;[12] තත්‍ථ අධිසීලසික්ඛාය කථිතාය[13] සකලං විනයපිටකං කථිතං හොති; අධිචිත්තසික්ඛාය කථිතාය සකලං සුත්තන්තපිටකං;[14] අධිපඤ්ඤාසික්ඛාය කථිතාය සකලං අභිධම්මපිටකං කථිතං හොති; ආනන්දො ච[15] බහුස්සුතො තිපිටකධරො; පහොති[16] තීහි පිටකෙහි තිස්සො සික්ඛා කථෙතුං; එවං කථිතෙ සක්‍යානං මඞ්ගලමෙව වඩ්ඪියෙව[17] භවිස්සතීතිපි ඉමං පටිපදං නියමෙසි; පිට්ඨි[18] මෙ ආගිලායතීති කස්මා ආගිලායති:[19] භගවතො හි ඡබ්බස්සානි පධානං පදහන්තස්ස මහන්තං කායදුක්ඛං අහොසි: අථස්ස අපරභාගෙ මහල්ලකකාලෙ පිට්ඨිවාතො උප්පජ්ජි; අකාරණං වා එතං; පහොති හි භගවා උප්පන්නං වෙදනං වික්ඛම්භෙත්වා[20] එකම්පි ද්වෙපි සත්තාහානි[21] එකපල්ලඞ්කෙන නිසීදිතුං;

1. අභොසි B.
2. තස්සසක්‍යරාජූහි B. සක්‍යරාජූහි L
3. පටිපදෙති B.
4. දෙසෙත්වා L.
5. වඩ්ඪි B.
6. වඩ්ඪමාන පටිපදාතිපි B. වඩ්ඪමානකපටිපදාතිපි B. S.
7. පරිසති B. S. සෙඛාච S.
8. සම්භිදප්පත්තොව S.
9. සොච P.
10. පච්චවෙක්ඛට්ඨානෙන B.
11. පටිපදායච B S.
12. ඔසරී L.
13. කථිතායෙව B.
14. සුත්තපිටකං A1, A2, M2, P1, P2, R, W1, W2, සුත්තන්ත පිටකං කථිතං හොති B. S.
15. ආනන්දොති L.
16. සො පහොති B.
17. වුඩ්ඪියෙව S
18. පිට්ඨිං A2. M2. P2, V. W1. පිට්ඨී B. අගිලායතීති S.
19. අගිලායති භගවතො ඡබ්බස්සානි S.
20. වික්ඛම්භෙත්වා B. වික්ඛම්භිත්වා S.
21 සත්තාහං B, සත්තාහෙ S.

සන්ථාගාරසාලං පන චතූහි ඉරියාපථෙහි පරිභුඤ්ජිතුකාමො අහොසි; තස්මා පාදධොවනට්ඨානතො යාව ධම්මාසනා අගමාසි; එත්තකෙ ඨානෙ ගමනං නිප්ඵන්නං; ධම්මාසනං පත්වා ථොකං ඨත්වා නිසීදි; එත්තකං ඨානං[1] දියඩ්ඪයාමං ධම්මාසනෙ නිසීදි; එත්තකෙ ඨානෙ නිසජ්ජා නිප්ඵන්නා; ඉදානි දක්ඛිණෙන පස්සෙන ථොකං නිපන්නෙන සයනං නිප්ඵජ්ජිස්සතීති එවං චතූහි ඉරියාපථෙහි පරිභුඤ්ජිතුකාමො අහොසි;[2] උපාදින්නකසරීරඤ්ච නාම නො ආගිලායතීති න වත්තබ්බං; තස්මා චිරං[3] නිසජ්ජාය සඤ්ජාතං අප්පකම්පි ආගිලායනං ගහෙත්වා එවමාහ; **සඞ්ඝාටිං පඤ්ඤපෙත්වාති**[4] සන්ථාගාරස්ස කිර එකපස්සෙ තෙ රාජානො පට්ටසාණිං[5] පරික්ඛිපාපෙත්වා කප්පියමඤ්චකං පඤ්ඤපෙත්වා කප්පිය පච්චත්ථරණෙන අත්ථරිත්වා උපරි සුවණ්ණතාරකගන්ධමාලාදාම පති මණ්ඩිතං[6] විතානං බන්ධිත්වා ගන්ධතෙලප්පදීපං[7] ආරොපයිංසු; අප්පෙව නාම සත්ථා ධම්මාසනතො උට්ඨාය ථොකං විස්සමන්තො ඉධ නිපජ්ජෙය්‍ය[8] එවං නො ඉමං සන්ථාගාරං භගවතා චතූහි ඉරියා පථෙහි පරිභුත්තං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය භවිස්සතීති; සත්ථාපි තදෙ ව සන්ධාය තත්ථ සඞ්ඝාටිං පඤ්ඤපෙත්වා නිපජ්ජි; **උට්ඨානසඤ්ඤං මනසිකරිත්වාති** එත්තකං කාලං අතික්කමිත්වා වුට්ඨහිස්සාමීති උට්ඨාන සඤ්ඤං චිත්තෙ ඨපෙත්වා;

මහානාමං සක්කං ආමන්තෙසීති සො කිර තස්මිං කාලෙ තාසං[9] පරිසතිං ජෙට්ඨකො පාමොක්ඛො, තස්මිං සඞ්ගහිතෙ සෙසපරිසා සඞ්ගහිතාව හොතීති ථෙරො තමෙව ආමන්තෙසි; **සීලසම්පන්නොති** සීලෙන සම්පන්නො සම්පන්නසීලො පරිපුණ්ණසීලොති අත්ථො; **සද්ධම්මෙහීති** සුන්දරධම්මෙහි සතං වා සප්පුරිසානං ධම්මෙහි; **කථඤ්ච මහානාමාති** ඉමිනා එත්තකෙන ඨානෙන සෙඛපටිපදාය මාතිකං ඨපෙත්වා පටිපාටියා විත්ථාරෙතුකාමො එවමාහ; තත්ථ සීලසම්පන්නොති ආදීනි සම්පන්නසීලා භික්ඛවෙ විහරථාති ආකඞ්ඛෙය්‍ය සුත්තාදීසු වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බාති.[10]

කායදුච්චරිතෙනාති ආදීසු උපයොගත්ථෙ කරණවචනං, හිරීයි තබ්බාති කායදුච්චරිතාදීනි හිරීයති ජිගුච්ඡතීති අත්ථො; ඔත්තප්ප නිද්දෙසෙ හෙතත්ථෙ[11] කරණවචනං; කායදුච්චරිතාදීහි ඔත්තප්පස්ස හෙතුභූතෙහි ඔත්තපති[12] භායතීති අත්ථො; **ආරද්ධවිරියොති** පග්ගහිත විරියො අනොසක්කිතමානසො;[13] **පහානායාති** පහානත්ථාය; **උපසම්පදායාති** පටිලාභත්ථාය; **ථාමවාති** විරියථාමෙන සමන්නාගතො;

1. එත්තකං ඨානං A2, M2, P2, V. W1.
2. හොති B.
3. චිර S.
4. පඤ්ඤපෙත්වාති B S.
5. පටසාණිං B. S.
6. සුවණ්ණතාරක ගන්ධමාලාදිදාම පතිමණ්ඩිතං A2 P2, W2.
7. තෙලප්පදීපං B.
8. විස්සමන්තො නිපජ්ජෙය්‍ය B.
9. තස්සං B.
10. වෙදිතබ්බානීති. A1. M2. V.
11. හෙත්වත්ථෙ A2 B,
12. ඔත්තප්පති B. S.
13. අනොස්සක්කිත මානසො S.

දළ්හපරක්කමොති ථිරපරක්කමො; අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසූති කුසලෙසු ධම්මෙසු අනොරොපිතධුරො අනොසක්කිතවිරියො, පරමෙනාති උත්තමෙන; සතිනෙපක්කෙනාති සතියා ච නිපකභාවෙන ච; කස්මා පන සතිභාජනීයෙ පඤ්ඤා ආගතාති: සතියා බලවභාවදීපනත්ථං, පඤ්ඤාවිප්පයුත්තා[1] හි සති දුබ්බලා හොති සම්පයුත්තා බලවතීති; චිරකතම්පීති අත්තනා වා පරෙන වා කායෙන චිරකතං[2] චෙතියඞ්ගණවත්තාදි අසීතිමහාවත්තපටිපත්තිපූරණං; චිරභාසිතම්පීති[3] අත්තනා වා පරෙන වා වාචාය චිරභාසිතං[4] සක්කච්ච උද්දිසනඋද්දිසාපනධම්මොසාරණධම්මදෙසනාඋපනිසින්නකපරිකථා[5] අනුමොදනීයාදිවසෙන පවත්තිතං වචීකම්මං; සරිතා අනුස්සරිතාති[6] තස්මිං කායෙන චිරකතෙ කායො නාම කායවිඤ්ඤත්ති, චිරභාසිතෙ වාචා නාම වචීවිඤ්ඤත්ති, තදුභයම්පි රූපං තංසමුට්ඨාපිකා චිත්තචෙතසිකා අරූපං ඉති ඉමෙ රූපාරූපධම්මා එවං උප්පජ්ජිත්වා එවං නිරුද්ධාති සරති චෙව අනුස්සරති ච සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං සමුට්ඨාපෙතීති අත්ථො; බොජ්ඣඞ්ගසමුට්ඨාපිකා හි සති ඉධ අධිප්පෙතා; තාය සතියා එස සකිං සරණෙන සරිතා පුනප්පුන[7] සරණෙන අනුස්සරිතාති වෙදිතබ්බො;[8] උදයත්ථගාමිනියාති පඤ්චන්නං ඛන්ධානං උදයවයගාමිනියා[9] උදයඤ්ච වයඤ්ච පටිවිජ්ඣිතුං සමත්ථාය; අරියායාති වික්ඛම්භනවසෙන ච සමුච්ඡෙදවසෙන ච කිලෙසෙහි ආරකා ඨිතාය[10] පරිසුද්ධාය; පඤ්ඤාය සමන්නාගතොති විපස්සනාපඤ්ඤාය චෙව මග්ගපඤ්ඤාය ච සමඞ්ගිභූතො; නිබ්බෙධිකායාති සායෙව නිබ්බිජ්ඣනතො නිබ්බෙධිකාති[11] වුච්චති තාය සමන්නාගතොති අත්ථො; තත්ථ මග්ගපඤ්ඤා[12] සමුච්ඡෙදවසෙන අනිබ්බිද්ධපුබ්බං අප්පදලිතපුබ්බං ලොභක්ඛන්ධං දොසමොහක්ඛන්ධං[13] නිබ්බිජ්ඣති පදාලෙතීති නිබ්බෙධිකා; විපස්සනාපඤ්ඤා තදඞ්ගවසෙන නිබ්බෙධිකාය මග්ගපඤ්ඤාය පටිලාභසංවත්තනතො වාති[14] විපස්සනා නිබ්බෙධිකාති වත්තුං වට්ටති; සම්මාදුක්ඛක්ඛයගාමිනියාති ඉධාපි මග්ගපඤ්ඤා සම්මා හෙතුනා නයෙන වට්ටදුක්ඛං ඛෙපයමානා ගච්ඡතීති සම්මාදුක්ඛක්ඛයගාමිනී නාම, විපස්සනා තදඞ්ගවසෙන වට්ටදුක්ඛඤ්ච කිලෙසදුක්ඛඤ්ච ඛෙපයමානා ගච්ඡතීති දුක්ඛක්ඛයගාමිනී, දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා වා මග්ගපඤ්ඤාය පටිලාභසංවත්තනතොපෙසා දුක්ඛක්ඛයගාමිනීති[15] වෙදිතබ්බා.

---

1. පඤ්ඤාසම්පයුත්තා S.
2. චිරංකතං S.
3. චිරංභාසිතං S.
4. සක්කච්චං B.
5. උපනිසින්නකථා B
6. සරිතාති L.
7. පුනප්පුනං B. S.
8. වෙදිතබ්බා S.
9. උදයගාමිනියා A2, F2, W2.
10. ඨිතං B. L.
11. ජ්ඣෙබධි B.
12. මග්ගපඤ්ඤාය B. L.
13. දොසක්ඛන්ධං මොහක්ඛන්ධං B. S.
14. චාති B.
15. දුක්ඛක්ඛයගාමිනියාති L.

ආභිචෙතසිකානන්ති[1] අභිචිත්තං සෙට්ඨචිත්තං සිතානං නිස්සිතානං; දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානන්ති අප්පිතප්පිතක්ඛණෙ සුඛපටිලාභහෙතූනං; නිකාමලාභීති ඉච්ඡිතිච්ඡිතක්ඛණෙ සමාපජ්ජිතා;[2] අකිච්ඡලාභීති නිදුක්ඛලාභී[3] අකසිරලාභීති විපුලලාභී; පගුණභාවතො[4] එකො ඉච්ඡිතිච්ඡිතක්ඛණෙ සමාපජ්ජිතුං සක්කොති සමාධිපාරිපන්ථික ධම්මෙ ච[5] පන අකිලමන්තොව වික්ඛම්භෙතුං න සක්කොති සො අත්තනො අනිච්ඡාය ඛිප්පමෙව වුට්ඨාති යථාපරිච්ඡෙදවසෙන සමාපත්තිං[6] ඨපෙතුං න සක්කොති අයං කිච්ඡලාභී කසිරලාභී නාම; එකො ඉච්ඡිතිච්ඡිතක්ඛණෙ ච සමාපජ්ජිතුං සක්කොති සමාධිපාරිපන්ථිකධම්මෙ ච[7] අකිලමන්තොව වික්ඛම්භෙති සො යථාපරිච්ඡෙදවසෙනෙව වුට්ඨාතුං[8] සක්කොති අයං අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී[9] නාම; අයං වුච්චති මහානාම අරියසාවකො සෙඛො පාටිපදොති මහානාම අයං අරියසාවකො නාම සෙඛො පටිපදො[10] විපස්සනාගබ්භාය වඩ්ඪමානක[11] පටිපදාය සමන්නාගතොති වුච්චතීති දස්සෙති[12] අපූතිඅණ්ඩතායාති අපූතිඅණ්ඩතාය; භබ්බො අභිනිබ්භිදායාති ඤාණප්පභෙදාය[13] භබ්බො; සම්බොධායාති අරියමග්ගාය. අනුත්තරස්ස යොගක්ඛෙමස්සාති අරහත්තං අනුත්තරෙ යොගක්ඛෙමො නාම තදධිගමාය භබ්බොති දස්සෙති; යා පනායමෙත්ථ අත්ථදීපනත්ථං උපමා ආභටා සා චෙතොඛිල සුත්තෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා; කෙවලං හි තත්ථ තස්සා කුක්කුටියා අණ්ඩෙසු තිවිධකිරියකරණං විය හි[14] ඉමස්ස භික්ඛුනො උස්සොළ්හිපණ්ණරසෙහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතභාවොති යං[15] එවං ඔපම්මසංසන්දනං ආගතං තං ඉධ එවං සීලසම්පන්නො හොතීති ආදිවචනතො තස්සා කුක්කුටියා අණ්ඩෙසු තිවිධකිරියකරණං විය[16] හි ඉමස්ස භික්ඛුනො සීලසම්පන්නතාදීහි පණ්ණරසෙහි[17] ධම්මෙහි සමඞ්ගිභාවොති එවං යොජෙත්වා වෙදිතබ්බං; සෙසං සබ්බත්ථ වුත්තසදිසමෙව.

ඉමං යෙව අනුත්තරං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධින්ති ඉමා පඨමජ්ඣානාදීහි අසදිසං උත්තමං චතුත්ථජ්ඣානිකං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං; පඨමා අභිනිබ්භිදාති පඨමො ඤාණභෙදො; දුතියාදිසුපි එසෙව නයො;

1. අභිචෙතසිකානන්ති B
2. සමාපජ්ජිතා B.
3. නිදුක්ඛලාභී B.
4. පගුණභාවෙන B.
5. ධම්මෙපන B. S. අකිලමන්තො A2 B R W2. වික්ඛම්භෙතුං. න සක්කොති S.
6. සමාපත්ති L ඨපිතුං S.
7. පාරිබන්ධික ධම්මෙ B. පාරිසුද්ධික ධම්මෙ S.
8. වුට්ඨාපෙතුං B.
9. අයම්පි අකසිරලාභී S.
10. පාටිපදොති මහානාම අරියසාවකො සෙඛො පාටිපදො S. අරිය සාවකො A2. B. W2.
11. වඩ්ඪමානක S.
12. සමන්නාගතො වුච්චතීති දස්සෙතීති L.
13. ඤාණප්පභෙදාය S. විපස්සනාදි ඤාණප්පභෙදාය B
14. විය S.
15. පදං B. උස්සොළ්හි පන [පණ්ණරසහි S.
16. විය B. S.
17. පණ්ණරසහි

කුක්කුටච්ඡාපකො[1] පන එකවාරං මාතුකුච්ඡිතො එකවාරං අණ්ඩකොසතොති ද්වෙ වාරෙ ජායති; අරියසාවකො තීහි විජ්ජාහි තයො වාරෙ ජායති පුබ්බෙනිවාසච්ඡාදකතමං[2] විනොදෙත්වා පුබ්බෙනිවාසඤාණෙන පඨමං ජායති. සත්තානං චුතිපටිසන්ධිච්ඡාදකතමං[3] විනොදෙත්වා දිබ්බචක්ඛුඤාණෙන දුතියං ජායති. චතුසච්චපටිච්ඡාදකතමං[4] විනොදෙත්වා ආසවක්ඛයඤාණෙන තතියං ජායති.

ඉදම්පිස්ස හොති චරණස්මින්ති[5] ඉදම්පි සීලවන්තස්ස භික්ඛුනො චරණං නාම හොතීති අත්ථො; චරණං නාම බහුං[6] අනෙකවිධං, සීලාදයො පණ්ණරසධම්මා; තත්ථ ඉදම්පි එකං චරණන්ති[7] අත්ථො. පදත්ථතො පන චරති තෙන අගතපුබ්බං දිසං ගච්ඡතීති චරණං; එස නයො සබ්බත්ථ; ඉදම්පිස්ස හොති විජ්ජායාති ඉදං පුබ්බෙනිවාසඤාණං තස්ස විජ්ජා නාම හොතීති අත්ථො; විජ්ජා නාම බහු අනෙකවිධා[8] විපස්සනාඤාණාදීනි අට්ඨඤාණානි, තත්ථ ඉදම්පි ඤාණං එකා විජ්ජාති[9] අත්ථො; පදත්ථතො පන විනිවිජ්ඣිත්වා එතාය ජානාතීති විජ්ජා; එසෙව නයො[10] සබ්බත්ථ; විජ්ජාසම්පන්නො ඉතිපීති තීහි විජ්ජාහි විජ්ජාසම්පන්නො ඉතිපි;[11] චරණසම්පන්නො ඉතිපීති පඤ්චදසහි ධම්මෙහි චරණසම්පන්නො ඉතිපි; තදුභයෙන පන විජ්ජාචරණසම්පන්නො ඉතිපීති;[12] සනංකුමාරෙනාති පොරාණකකුමාරෙන චිරකාලතො[13] පට්ඨාය කුමාරොති පඤ්ඤාතෙන;[15] සො කිර මනුස්සපථෙ පඤ්චචූළකකුමාරකාලෙ[14] ඣානං නිබ්බත්තෙත්වා අපරිහීනජ්ඣානො බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්ති; තස්ස සො අත්තභාවො පියො අහොසි මනාපො. තස්මා තාදිසෙනෙව අත්තභාවෙන චරති තෙන තං සනංකුමාරොති සඤ්ජානන්ති.

ජනෙතස්මින්ති ජනිතස්මිං පජායාති අත්ථො; යෙ ගොත්තපටිසාරිනොති යෙ ජනා තස්මිං ගොත්තං පටිසරන්ති අහං ගොතමො අහං කස්සපොති; තෙසු ලොකෙ ගොත්තපටිසාරිසු ඛත්තියො සෙට්ඨො; අනුමතො භගවතාති මම පඤ්හාව්‍යාකරණෙන සද්ධිං සංසන්දිත්වා දෙසිතාති අම්බට්ඨසුත්තෙ බුද්ධෙන භගවතා අහම්පි අම්බට්ඨ එවං වදාමි:–

---

1. කුක්කුටපොතකො S.
2. පුබ්බෙනිවාසච්ඡාදකං තමං B.
3. පටිසන්ධිච්ඡාදකං B. S.
4. පටිච්ඡාදකං B. S.
5. ඉදම්පිස්ස හොති චරණස්මිං සන්ති A2. M2. P1. P2. R. V. W1, W2. ඉදම්පිසීලං අස්ස B.
6. බහු B.
7. චරණන්තිපි B. S.
8. අනෙකවිධාපි A2. P2 W2.
9. එකවිජ්ජාති A2 P2. R. WV. W2. එකා විජ්ජාතිපි B.
10. එස නයො B.
11. විජ්ජාසම්පන්නො ඉතිපීති S.
12. ඉතිපි විජ්ජාචරණසම්පන්නො ඉතිපීතිතදුභයෙන S ඉතිපීති වුච්චති S. සනන්තං කුමාරෙනාති S.
13. චිරකාලතො S. කුමාරොපි S.
14. සඤ්ඤාතෙන B.
15. පඤ්චචූළිකකුමාරකකාලෙ. B.

"ඛත්තියො සෙට්ඨො ජනෙතස්මිං
යෙ ගොත්තපටිසාරිනො
විජ්ජාචරණසම්පන්නො
සො සෙට්ඨො දෙවමානුසෙ"ති

එවං භාසන්තෙන අනුඤ්ඤාතා[1] අනුමොදිතා; සාධු සාධු ආනන්දාති භගවා කිර ආදිතො පට්ඨාය නිද්දං අනොක්කමන්තොව[2] ඉමං සුත්තං සුත්වා ආනන්දෙන සෙඛපටිපදාය කූටං ගහිතන්ති ඤත්වා උට්ඨාය[3] පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා[4] නිසින්නො සාධුකාරං අදාසි; එත්තාවතා ච පන ඉමං සුත්තං ජිනභාසිතං නාම ජාතං; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථමෙවාති.

සෙඛසුත්තං තතියං.

---

2. 1. 4.

එවමෙම සුතන්ති පොතලියසුත්තං; තත්ථ අඞ්ගුත්තරාපෙසූති අඞ්ගායෙව[5] සො ජනපදො මහියා පන නදියා[6] උත්තරෙන ආපො තාසං අවිදූරත්තා[7] උත්තරාපොතිපි වුච්චති; කතරමහියා උත්තරෙන සො ආපොති;[8] මහාමහියා; තත්‍රායං ආවිභාවකථා: අයං කිර ජම්බුදීපො දසසහස්සයොජනපරිමාණො තත්ථ ච චතුසහස්සයොජනප්පමාණො පදෙසො උදකෙන අජ්ඣොත්ථටො[9] සමුද්දොති සඞ්ඛං ගතො; තිසහස්සයොජනප්පමාණෙ[10] මනුස්සා වසන්ති. තිසහස්සයොජනප්පමාණෙ හිමවා පතිට්ඨිතො උබ්බෙධෙන පඤ්චයොජනසතිකො චතුරාසීති කූට සහස්ස පතිමණ්ඩිතො[11] සමන්තතො සන්දමානපඤ්චසතනදී විචිත්තො;[12] යත්ථ ආයාමවිත්ථාරෙන චෙව ගම්භීරතාය ච පණ්ණාස පණ්ණාසයොජනා[13] දියඩ්ඪයොජනසතපරිමණ්ඩලා අනොතත්තදහො කණ්ණමුණ්ඩදහො රථකාරදහො ඡද්දන්තදහො කුණාලදහො මන්දාකිනී සීහප්පපාතකොති[14] සත්ත මහාසරා පතිට්ඨිතා; තෙසු අනොතත්තො[15] සුදස්සනකූටං චිත්‍රකූටං කාළකූටං ගන්ධමාදනකූටං කෙලාසකූටන්ති ඉමෙහි පඤ්චහි කූටෙහි පබ්බතෙහි[16] පරික්ඛිත්තො; තත්ථ සුදස්සනකූටං සොවණ්ණමයං ද්වියොජනසතුබ්බෙධං අන්තො වඞ්කං කාකමුඛසණ්ඨානං තමෙව සරං පටිච්ඡාදෙත්වා ඨිතං; චිත්‍රකූටං සබ්බ

---

1. අනුමතා B.
2. අනුක්කමන්තොව L.
3. උපට්ඨාය
4. ආභුඤ්ජිත්වා B. W2.
5. අඞ්ගායෙව B. P2.
9. මහියා පනාසා B. මහියා පන නදියාය A2. M2. P2. R, V, W2.
7. තස්ස අවිදූරත්තා S.
8. යා ආපොති S. තත්‍රායං B, S. ආවිභාවනා කථා S.
9. අජ්ඣොත්ථතො S.
10. තිසහස්සයොජනප්පමාණො M2, P4, W2.
11. පටිමණ්ඩිතො B, S.
12. විචිත්තා B.
13. පණ්ණාසයොජනා S.
14. කුණාලදහො හංසප්පපාතදහො මන්දාකිනිසීහප්පපාතදහොති S. හංසපපාතදහො සීහපපාතදහොති B.
15. අනොතත්තදහො B, S.
16. පඤ්චහි පබ්බතෙහි.

රතනමයං; කාළකූටං අඤ්ජනමයං; ගන්ධමාදනකූටං සානුමයං; අබ්භන්තරෙ මුග්ගවණ්ණං, මූලගන්ධො සාරගන්ධො ඵෙග්ගුගන්ධො තචගන්ධො පපටිකගන්ධො රසගන්ධො පත්තගන්ධො පුප්ඵගන්ධො ඵලගන්ධො ගන්ධගන්ධොති ඉමෙහි දසහි ගන්ධෙහි උස්සන්නං නානප්පකාර[1] ඔසධසඤ්ඡන්නං කාළපක්ඛඋපොසථදිවසෙ ආදිත්තමිව අඞ්ගාරං ජලන්තං[2] තිට්ඨති; කෙලාසකූටං රජතමයං; සබ්බානි සුදස්සනෙන සමානුබ්බෙධසණ්ඨානානි තමෙව සරං[3] පටිච්ඡාදෙත්වා ඨිතානි තානි සබ්බානි දෙවානුභාවෙන ච[4] වස්සන්ති නදියො ච[5] තෙසු සන්දන්ති; තං සබ්බම්පි[6] උදකං අනොතත්තමෙව පවිසති; චන්දිමසූරියා දක්ඛිණෙන වා උත්තරෙන වා ගච්ඡන්තා පබ්බතන්තරෙන තත්ථ ඔභාසං කරොන්ති උජුං ගච්ඡන්තා න කරොන්ති තෙනෙවස්ස අනොතත්තන්ති සඞ්ඛා උදපාදි; තත්ථ මනොහරපදසිලානි නිම්මච්ඡකච්ඡපානි ඵළිකසදිසනිම්මලූදකානි නහානතිත්ථානි[7] සුපටියත්තානි හොන්ති; යෙසු බුද්ධපච්චෙකබුද්ධඛීණාසවා ච[8] ඉද්ධිමන්තො ච ඉසයො නහායන්ති දෙවයක්ඛාදයො උය්‍යානකීළිකං[9] කීළන්ති; තස්ස චතූසු පස්සෙසු සීහමුඛං හත්ථිමුඛං අස්සමුඛං උසභමුඛන්ති චත්තාරිමුඛානි හොන්ති යෙහි චතස්සො නදියො සන්දන්ති; සීහමුඛෙන නික්ඛන්තනදීතීරෙ සීහා බහුතරා හොන්ති; හත්ථිමුඛාදීහි හත්ථිඅස්සඋසභා; පුරත්ථිමදිසතො නික්ඛන්තනදී අනොතත්තං තික්ඛත්තුං පදක්ඛිණං කත්වා ඉතරා තිස්සො නදියො අනුපගම්ම පාචීනහිමවන්තෙනෙව අමනුස්සපථං[10] ගන්ත්වා මහාසමුද්දං පවිසති; පච්ඡිමදිසතො ච උත්තරදිසතො ච නික්ඛන්තා නදියොපි තථෙව පදක්ඛිණං කත්වා පච්ඡිමහිමවන්තෙනෙව උත්තරහිමවන්තෙනෙව ච අමනුස්සපථං ගන්ත්වා මහාසමුද්දං පවිසති; දක්ඛිණදිසතො නික්ඛන්තනදී[11] පන තං තික්ඛත්තුං පදක්ඛිණං කත්වා දක්ඛිණෙන උජුකං පාසාණපිට්ඨෙනෙව සට්ඨියොජනානි ගන්ත්වා පබ්බතං පහරිත්වා වුට්ඨාය පරික්ඛෙපෙන තිගාවුතප්පමාණා උදකධාරා හුත්වා ආකාසෙන සට්ඨියොජනානි ගන්ත්වා තියග්ගළෙ නාම පාසාණෙ පතිත්වා[12] පාසාණො උදකධාරාවෙගෙන භින්නො තත්ථ පඤ්ඤාසයොජනප්පමාණා තියග්ගළා නාම පොක්ඛරණී ජාතා; පොක්ඛරණියා කූලං[13] භින්දිත්වා පාසාණං පවිසිත්වා සට්ඨියොජනානි ගතා;[14] තතො ඝනපථවිං භින්දිත්වා උම්මග්ගෙන[15] සට්ඨියොජනානි ගන්ත්වා විඤ්ඣං[16] නාම

1. නානප්පකාරං B. P1. P2. ඔසධසම්පන්නං S.
2. ජලිතං L.
3. තමෙවච සරං B.
4. දෙවානුභාවෙන ච නාගානුභාවෙන ච B. S. පස්සන්ති B. M2. P1. R W2. ඵස්සන්ති B. වසන්ති S.
5. නදියොච B.
6. තං සබ්බං S.
7. නහායනතිත්ථානි L.
8. බුද්ධඛීණාසවාච L.
9. කීළිකං B උදකකීළං S.
10. මනුස්සපථං A2. P2.
11. නික්ඛන්තා B. S.
12. පතිතා B. S.
13. පොක්ඛරණිකූලං B.
14. සට්ඨියොජනානි තතො A2. M2. P2. R. W1.
15. උම්මංගෙන S. උමංගෙන B.
16. විජ්ඣං බහූසු.

තිරච්ඡාන පබ්බතං පහරිත්වා හත්ථතලෙ පඤ්චඞ්ගුලිසදිසා පඤ්ච ධාරා හුත්වා පවත්තන්ති[1] සා තික්ඛත්තුං අනොතත්තං පදක්ඛිණං කත්වා ගතට්ඨානෙ ආවට්ටගඞ්ගාති වුච්චති; උජුකං පාසාණපිට්ඨෙන සට්ඨි යොජනානි ගතට්ඨානෙ කණ්හගඞ්ගාති;[2] ආකාසෙන සට්ඨියොජනානි ගතට්ඨානෙ ආකාසගඞ්ගාති; තියග්ගළපාසාණෙ පඤ්ඤාසයොජනොකාසෙ ඨිතා තියග්ගළා පොක්ඛරණීති; කූලං භින්දිත්වා පාසාණං පවිසිත්වා සට්ඨියොජනානි ගතට්ඨානෙ බහලගඞ්ගාති; උම්මග්ගෙන සට්ඨි යොජනානි ගතට්ඨානෙ උම්මග්ගගඞ්ගාති වුච්චති; විඤ්ඣා නාම තිරච්ඡානපබ්බතං පහරිත්වා පඤ්ච ධාරා හුත්වා පවත්තට්ඨානෙ පන ගඞ්ගා යමුනා අචිරවතී සරභූ මහීති පඤ්චධා සඞ්ඛං ගතා; එවමෙතා පඤ්ච මහානදියො හිමවන්තතො පභවන්ති තාසු යා අයං පඤ්චමී මහී නාම සා ඉධ මහාමහීති අධිප්පෙතා; තස්සා උත්තරෙන යා ආපො තාසං[3] අවිදූරත්තා සො ජනපදො අඞ්ගුත්තරාපොති වෙදිතබ්බො; තස්මිං අඞ්ගුත්තරාපෙසු ජනපදෙ **ආපණං නාමා**ති තස්මිං කිර නිගමෙ **වීසති ආපණමුඛ** සහස්සානි විභත්තානි අහෙසුං. ඉති[4] සො ආපණානං උස්සන්නත්තා ආපණන්තෙව[5] සඞ්ඛං ගතො; තස්ස පන නිගමස්ස[6] අවිදූරෙ නදීතීරෙ ඝනච්ඡායො රමණීයො භූමිභාගො මහාවනසණ්ඩො තස්මිං භගවා විහරති තෙනෙවෙත්ථ වසනට්ඨානං න නියාමිතන්ති[7] වෙදිතබ්බං

යෙන අඤ්ඤතරො[8] **වනසණ්ඩො තෙනුපසඞ්කමී**ති භික්ඛුසඞ්ඝං වසනට්ඨානං පෙසෙත්වා එකකොව උපසඞ්කමි පොතලියං[9] ගහපතිං සන්ධාය; **පොතලියොපි ඛො ගහපතී**ති පොතලියොති එවං නාමකො ගහපති; **සම්පන්නනිවාසනපාපුරණො**ති[10] පරිපුණ්ණනිවාසනපාපුරණො; එකං දීඝදසං සාටකං[11] නිවත්ථො එකං පාරුතොති අත්ථො **ඡත්තුපාහනාහී**ති[12] ඡත්තං ගහෙත්වා උපාහනං ආරුළ්හොති අත්ථො; **ආසනානී**ති පල්ලඞ්කපීඨපලාලපීඨකාදීනි[13] අන්තමසො සාඛාභඞ්ගම්පි ඕ ආසනානෙව වුච්චති; **ගහපතිවාදෙනා**ති ගහපතීති ඉමිනා වචනෙන; **සමුදාචරතී**ති වොහරති; **භගවන්තං එතදවොචා**ති තතියං ගහපතීති වචනං අධිවාසෙතුං අසක්කොන්තො භගවන්තං එතං **තයිදං භො ගොතමා**ති ආදිවචනං අවොච; තත්ථ **නච්ඡන්න**න්ති[14] න අනුච්ඡවිකං; **නප්පතිරූප**න්ති න සාරුප්පං; **ආකාරා**ති ආදීනි සබ්බානෙව ච[15] කාරණවෙවචනානි; දීඝදසවත්ථධාරණකෙසමස්සුනඛට්ඨ

1. පවත්තන්ති S.
2. කණ්ණගඞ්ගාති B. S.
3. යො ආපො තස්ස S.
4. ඉතිපි S.
5. නාව බහුසු
6. තස්ස නිගමස්ස A1, P2. තස්ස ච නිගමස්ස B. S.
7. වසනට්ඨානං නියාමිතන්ති B. S.
8. යෙනාඤ්ඤතරො B.
9. පොතලියං සබ්බත්ථ
10. පාරුපණොති S.
11. දීඝදස්සාටකං S.
12. ඡත්තුපාහනොති B. උපාහනා B. S. ආරූළ්හොති S.
13. පල්ලඞ්කපලාලපීඨකාදීනි A2. M2. P. V. W2. පලාසපීඨකාදීනි B.
14. නච්ඡන්නන්ති B. නප්පතිරූපන්ති B. S.
15. සබ්බානෙව B. S. සබ්බනෙවච L.

පහාති හි[1] සබ්බාපෙව හි ගිහිබ්‍යඤ්ජනානි තස්ස ගිහිභාවං පාකටං කරොන්තීති **ආකාරා**; ගිහිසණ්ඨානෙන සණ්ඨිතත්තා **ලිඞ්ගා**; ගිහිභාවස්ස සඤ්ජානනනිමිත්තතාය **නිමිත්තානි** වුත්තා; **යථා තං ගහපතිස්සාති** යථා ගහපතිස්ස ආකාර ලිඞ්ගනිමිත්තා භවෙය්‍යුං තථෙව තෙ තුය්හං;[2] තෙනාහං එවං **සමුදාචරාමීති** දස්සෙති; අථ සො යෙන කාරණෙන ගහපතිවාදං නාධිවාසෙති තං පකාසෙන්තො **තථා හි පන මෙති** ආදිමාහ; **නීය්‍යාතනන්ති** නීය්‍යාතිතං; **අනොවාදී අනුපවාදීති.**[3] තාත කසථ වපථ[4] වණිප්පථං පයොජෙථාති ආදිනා හි නයෙන ඔවදන්තො ඔවාදී නාම හොති; තුම්හෙ න කසථ න වපථ න වණිප්පථං පයොජෙථ කථං ජීවිස්සථ පුත්තදාරං වා භරිස්සථාති ආදිනා නයෙන පන උපවදන්තො **උපවාදී නාම** හොති, අහං[5] උභයම්පි න තං කරොමි.[6] තෙනාහං තත්‍ථ **අනොවාදී අනුපවාදීති** දස්සෙති; **ඝාසච්ඡාදනපරමො විහරාමීති** ඝාසමත්තඤ්චෙව අච්ඡාදනමත්තඤ්ච පරමං කත්වා විහරාමි තතො පරං න පත්‍ථෙමීති[7] දීපෙති; **ගිද්ධිලොභො පහාතබ්බොති** ගෙධභූතො ලොභො පහාතබ්බො; **අනින්දාරොසොති** අනින්දාභූතා අඝට්ටනා;[8] **නින්දාරොසොති** නින්දා ඝට්ටනා; **වොහාරසමුච්ඡෙදායාති** එත්‍ථ **වොහාරොති** ව්‍යවහාරවොහාරොපි පණ්ණත්තිපි වචනම්පි චෙතනාපි තත්‍ථ:-

"යො හි කොචි මනුස්සෙසු වොහාරං උපජීවති
එවං වාසෙට්ඨ ජානාහි වාණිජො සො න බ්‍රාහ්මණො"ති

අයං ව්‍යවහාරවොහාරො නාම; සඞ්ඛා සමඤ්ඤා පඤ්ඤත්ති වොහාරොති අයං පණ්ණත්තිවොහාරො නාම; තථා තථා වොහරන්ති අපරාමසන්තීති[9] අයං වචනවොහාරො නාම; අට්ඨ අරියවොහාරා අට්ඨ අනරිය වොහාරාති අයං චෙතනා වොහාරො නාම. අයමිධ අධිප්පෙතො;[10] යස්මා වා පබ්බජිතකාලතො[11] පට්ඨාය ගිහීති චෙතනා නත්‍ථි සමණොති චෙතනා හොති ගිහීති වචනං නත්‍ථි සමණොති වචනං හොති ගිහීති පණ්ණත්ති නත්‍ථි සමණොති පණ්ණත්ති හොති ගිහීති ව්‍යවහාරො නත්‍ථි සමණොති වා පබ්බජිතොති වා ව්‍යවහාරො හොති තස්මා සබ්බාපෙතාව ලබ්භන්ති.[12]

යෙසං ඛො අහං සංයොජනානං හෙතු පාණාතිපාතීති එත්‍ථ පාණාතිපාතොව සංයොජනං පාණාතිපාතස්සෙව හි හෙතු පාණාති

1. සබ්බපට්ඨානාදීනි B. සබ්බාපෙව B. S.
2. තථෙවතුය්හං B. තෙනාහං B.
3. අනොවාදී අනුපවාදීති B.
4. වප්පථ B.
5. අහං පන B.
6. තං න කරොමි B. S.
7. තතො පරං නත්‍ථි න ච පත්‍ථෙමීති B.
8. අනින්දාභූතං අඝට්ටනං B. භූතම්ඝට්ටනං S.
9. වොහරන්ති අපරාමසන්තීති S වොහරන්ති පරාමසං... B
10. අයමෙත්‍ථ අධිප්පෙතො S. අයමිධා ධිප්පෙතො B. තිට්ඨන්ති අරියවොහාරා අට්ඨන්ති අනරියවොහාරාති අයං චෙතනාවොහාරො නාම අයමෙත්‍ථ අධිප්පෙතො B.
11. කාලතොව B.
12. සබ්බපෙත ලබ්භන්ති B.

පාතපච්චයා පාණාතිපාතී නාම හොති පාණාතිපාතානං පන[1] බහුතාය **යෙසං ඛො අහ**න්ති වුත්තං; **තෙසාහං සංයොජනානන්ති** තෙසං අහං පාණාතිපාතිබන්ධනානං; **පහානාය සමුච්ඡෙදාය පටිපන්නොති** ඉමිනා අපාණාතිපාතසඞ්ඛාතෙන කායිකසීලසංවරෙන පහානත්ථාය සමුච්ඡෙදනත්ථාය පටිපන්නො; **අත්තාපි මං උපවදෙය්‍යාති** කුන්ථකිපිල්ලකම්පි[2] නාම ජීවිතා අවොරොපනකසාසනෙ පබ්බජිත්වා පාණාතිපාතමත්තතො විරමිතුං[3] න සක්කොමි, කිං මය්හං පබ්බජ්ජායාති එවං අත්තාපි මං උපවදෙය්‍ය; **අනුවිච්ච විඤ්ඤූ**[4] **ගරහෙය්‍යුන්ති** එවරූපෙ නාම සාසනෙ පබ්බජිත්වා පාණාතිපාතමත්තතොපි ඔරමිතුං න සක්කොති කිං එතස්ස පබ්බජ්ජායාති එවං අනුවිච්ච තුලයිත්වා පරියොගාහෙත්වා[5] අඤ්ඤෙපි[6] විඤ්ඤූ පණ්ඩිතා ගරහෙය්‍යුං; **එතදෙව ඛො පන සංයොජනං එතං නීවරණන්ති** දසසු සංයොජනෙසු ච[7] පඤ්චසු ච නීවරණෙසු අපරියාපන්නම්පි අට්ඨනීවරණාති දෙසනා වසෙනෙතං[8] වට්ටෙ බන්ධනට්ඨෙන හිතංපටිච්ඡාදනට්ඨෙන ච සංයොජනන්තිපි නීවරණන්තිපි වුත්තං; **ආසවාති** පාණාතිපාතකාරණා එකො අවිජ්ජාසවො උප්පජ්ජති; **විඝාතපරිළාහාති** විඝාතා ච පරිළාහා ච; තත්ථ විඝාතග්ගහණෙන කිලෙසදුක්ඛඤ්ච විපාකදුක්ඛඤ්ච ගහිතං;[9] පරිළාහග්ගහණෙනපි කිලෙසපරිළාහො ච විපාකපරිළාහො ච ගහිතො; ඉමිනා උපායෙන සබ්බත්ථ අත්ථො වෙදිතබ්බො; අයං පන විසෙසො **තෙසාහං සංයොජනානං පහානායාති** ඉමස්මිං පදෙ ඉමිනා දින්නාදානසඞ්ඛාතෙන කායිකසීලසංවරෙන සච්චවාචාසඞ්ඛාතෙන වාචසිකසීලසංවරෙන අපිසුණාවාචාසඞ්ඛාතෙන වාචසිකසීලසංවරෙන අගිද්ධිලොභසඞ්ඛාතෙන මානසිකසීලසංවරෙන අනින්දාරොසසඞ්ඛාතෙන කායිකවාචසිකසංවරෙන අකොධූපායාසසඞ්ඛාතෙන[10] මානසිකසීලසංවරෙන අනතිමානසඞ්ඛාතෙන මානසිකසීලසංවරෙන පහානත්ථාය සමුච්ඡෙදනත්ථාය පටිපන්නොති එවං සබ්බවාරෙසු යොජනා කාතබ්බා.

අත්තාපි මං උපවදෙය්‍ය අනුවිච්ච මං විඤ්ඤූ ගරහෙය්‍යුන්ති[11] ඉමෙසු පන පදෙසු තිණසලාකම්පි නාම උපාදාය අදින්නං අගහණසාසනෙ පබ්බජිත්වා අදින්නාදානමත්තතො[12] විරමිතුං න සක්කොමි කිං මය්හං පබ්බජ්ජායාති එවං අත්තාපි මං උපවදෙය්‍ය; එවරූපෙ නාම

---

1. පාණානං පන B.
2. කුන්ථකිපිපිලිකම්පි B. කිපිල්ලිකං S.
3. මත්තතොපි ඔරමිතුං B. S.
4. අනුවිච්චාපිමං B. අනුවිච්ච S.
5. පරියොගාහෙත්වා B. S.
6. අඤ්ඤෙ B.
7. සංයොජනෙසු B. පඤ්චනීවරණෙසු A2. M2. P1. P2. R. V. W1. W2.
8. දෙසනාවසානෙ එවං L. දෙසනාවසානෙ තං වුත්තං B. වසෙනෙතං වුත්තං B. S. එවං වට්ටෙ S. වට්ට බන්ධන B. බ නට්ඨෙනහිතං S.
9. කිලෙස දුක්ඛඤ්ච ගහිතං L. පරිළාහ ගහණෙන S.
10. අකොධූපායාස සඞ්ඛාතෙන A1. M2. P1 P2 R. V W 2
11. අනුවිච්චපි මං විඤ්ඤූ A1. M2. P1. R2. W2.
12. අදින්නාදාන මත්තතොපි B.

සාසනෙ පබ්බජිත්වා අදින්නාදානමත්තතොපි විරමිතුං[1] න සක්කොති. කිං ඉමස්ස පබ්බජ්ජායාති එවං අනුවිච්ච[2] විඤ්ඤූ ගරහෙය්‍යුං; යස්සා පෙඛනාය පි[3] නාම දවකම්‍යතාය වා මුසාවාදං අකරණසාසනෙ පබ්බජිත්වා සබ්බාකාරෙන පිසුණං අකරණසාසනෙ නාම පබ්බජිත්වා[4] අප්පමත්තකම්පි ගිද්ධිලොභං අකරණසාසනෙ[5] පබ්බජිත්වා කකචෙන අඞ්ගෙසු[6] ඔක්කන්තියමානෙසු පි නාම පරෙසං[7] නිට්ඨුරසමත්තං වා අකරණසාසනෙ[3] පබ්බජිත්වා ඛාණුකණ්ටකාදිසුපි නාම කොධූපයාසං අකරණසාසනෙ පබ්බජිත්වා අධිමානමත්තකං[9] නාම මානං අකරණසාසනෙ පබ්බජිත්වා අතිමානමත්තම්පි[10] පජහිතුං න සක්කොමි, කිං මය්හං පබ්බජ්ජායාති එවං අත්තාපි මං උපවදෙය්‍ය; එවරූපෙ නාම සාසනෙ පබ්බජිත්වා අතිමානමත්තම්පි[11] පජහිතුං න සක්කොති කිං ඉමස්ස පබ්බජ්ජායාති එවං අනුවිච්ච[12] විඤ්ඤූ ගරහෙය්‍යුන්ති එවං සබ්බවාරෙසු යොජනා කාතබ්බා; ආසවාති ඉමස්මිං පන පදෙ අදින්නාදානකාරණා කාමාසවො දිට්ඨාසවො අවිජ්ජාසවොති තයො ආසවා උප්පජ්ජන්ති; තථා මුසාවාදකාරණා පිසුණාවාචකාරණා ච;[13] ගිද්ධිලොභකාරණා දිට්ඨාසවො අවිජ්ජාසවො ච; නිට්ඨුරසකාරණා අවිජ්ජාසවො ච;[14] තථා කොධූපායාසකාරණා අතිමානකාරණා භවාසවො අවිජ්ජාසවො චාති ද්වෙ[15] ආසවා උප්පජ්ජන්තීති එවං ආසවුප්පත්ති වෙදිතබ්බා; ඉමෙසු පන අට්ඨසුපි වාරෙසු අසම්මොහත්ථං පුන අයං සඞ්ඛෙපවිනිච්ඡයො: පුරිමෙසු තාව චතූසු විරමිතුං න සක්කොමීති වත්තබ්බං; පච්ඡිමෙසු පජහිතුං න සක්කොමීති; පාණාතිපාතනිට්ඨුරසකොධූපායාසෙසු[16] එකො අවිජ්ජාසවොව හොති අදින්නාදානමුසාවාදපිසුණාවාචාසු කාමාසවදිට්ඨාසවඅවිජ්ජාසවා,[17] ගිද්ධිලොභෙ දිට්ඨාසවඅවිජ්ජාසවා;[18] අතිමානෙ භවාසවඅවිජ්ජාසවා;[19] අපාණාතිපාතං දින්නාදානං කායිකසීලං; අමුසා අපිසුණා වාචසිකසීලං[20] ඨපෙත්වා අනිට්ඨුරසං සෙසානි තීණි මානසිකසීලානි; යස්මා පන කායෙනපි

1. ඔරමිතුං B. S.
2. අනුවිච්චාපි R. S. අනුවිච්චාපි මං B.
3. ගන්ධා පෙක්ඛනා පි B. S.
4. නාම පබ්බජිත්වාපි B. S.
5. අකරණසාසනෙ නාම B.
6. කකච අඞ්ගෙසු A1. A2. M2. P1. P2. R. V. W1. W2.
7. උක්කන්තනක්ඛ S. නිට්ඨුරක අකරණ B. S. නිට්ඨුරකං මා මත්තං L. නිට්ඨුරදෙසං B
8. සාසනෙතව S. ජිත්වාඛාණු B S ජිත්වාඛාණු කණ්ටකාදිසු B
9. අධිමානමත්තම්පි B. මත්තකම්පි S අධිමානමත්තිකං L.
10. අධිමානං S.
11. අධිමානං S.
12. අනුවිච්චාපි B W2.
14. පිසුණාවාචා කරණා ච B S.
15. ච B L.
16. සෙව B. S.
17. පාණාතිපාතා නිට්ඨුරෙසං කොධූපායසෙසුච M2. P2. පායාසෙසුච B. S.
18. කාමාසවො දිට්ඨාසවො අවිජ්ජාසවො B
19. භවාසවො අවිජ්ජාසවො B. M2. P1. P2. R. V. W1. W2. ආපාණාතිපාත දින්නාදානං S කායිකං සීලං B. අමුසා අපිසුණං B. S.
20. වාචසිකං සීලං B.

සචෙපි රක්ඛති වාචායපි තස්මා අතිදූරෙනෙව යාතාති යානි කායිකසීලම්පි හොති වාචසිකසීලම්පි; එත්තාවතා කිං කථිතං: පාතිමොක්ඛසංවරසීලං; පාතිමොක්ඛසංවරසීලෙ ඨිතස්ස ච භික්ඛුනො පටිසඞ්ඛාපහානවසෙන ගිහිවොහාරසමුච්ඡෙදො කථිතොති වෙදිතබ්බො; විත්ථාරදෙසනාය[1] තමෙනං දක්ඛාති පදස්ස උපවජ්ජමෙහය්‍යාති[2] ඉමිනා සද්ධිං සම්බන්ධො වෙදිතබ්බො; ඉදං හි වුත්තං හොති: තමෙනං කුක්කුරං උපවජ්ජමෙහය්‍ය තස්ස සමීපෙ ඛිපෙය්‍යාති අත්ථො; **අට්ඨිකඞ්කල**න්ති උරට්ඨි[3] වා පිට්ඨිකණ්ටකං වා සීසට්ඨි වා තං හි නිම්මංසත්තා කඞ්කලන්ති වුච්චති; **සුනික්කන්තං නික්කන්ත**න්ති[4] යථා සුනික්කන්තං හොති එවං නිකන්තං නිල්ලිඛිතං; යදෙත්ථ[5] අල්ලීනං මංසං අත්ථි තං සබ්බං නිල්ලිඛිත්වා අට්ඨිමත්තමෙව කතන්ති අත්ථො; තෙනෙවාහ **නිම්මංස**න්ති; ලොහිතං පන මක්ඛිත්වා[6] තිට්ඨති තෙන වුත්තං **ලොහිතමක්ඛිත**න්ති; **බහුදුක්ඛා බහූපායාසා**ති[7] දිට්ඨධම්මිකසම්පරායිකෙහි දුක්ඛෙහි බහුදුක්ඛා; උපායාසකිලෙසෙහි[8] බහූපායාසාසං[9] **උපෙක්ඛා නානත්තා නානත්තසිතා**ති යා අයං පඤ්චකාමගුණාරම්මණවසෙන නානාභාවා නානෙව ච ආරම්මණා නිස්සිතත්තා නානත්තසිතාති වුච්චති. පඤ්චකාමගුණා උපෙඛා[10] තං වජ්ජෙත්වා; **එකත්තා එකත්තසිතා**ති චතුත්ථජ්ඣානුපෙඛා; සා හි දිවසම්පි එකස්මිං ආරම්මණෙ උප්පජ්ජනතො එකසභාවා තදෙව එකං ආරම්මණං නිස්සිතත්තා එකත්තසිතා නාම; **යත්ථ සබ්බසො**[11] **ලොකාමිසූපාදානා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්තී**ති යත්ථ චතුත්ථජ්ඣානුපෙඛාය[12] යං උපෙඛං ආගම්ම යං පටිච්ච සබ්බෙන සබ්බං අපරිසෙසා ලොකාමිසසඞ්ඛාතං පඤ්චකාමගුණාමිසා නිරුජ්ඣන්ති; **පඤ්චකාමගුණාමිසා**ති කාමගුණාරම්මණා ඡන්දරාගා ගහණට්ඨෙන[13] තෙයෙව උපාදානාතිපි වුච්චන්ති; **තමෙවූපෙක්ඛං භාවෙතී**ති තං ලොකාමිසූපාදානානං පටිපක්ඛභූතං චතුත්ථජ්ඣානුපෙක්ඛමෙව වඩ්ඪෙති.

උපඩ්ඩෙය්‍යාති[14] උප්පතිත්වා ගච්ඡෙය්‍ය; **අනුපතිත්වා**ති අනුබන්ධිත්වා **විතච්ඡෙය්‍යු**න්ති[15] මුඛතුණ්ඩකෙන ඩංසන්තා ගච්ඡෙය්‍යුං; **විරාජෙය්‍යු**න්ති

1. විත්ථාරදෙසනාය. B.
2. උපිජ්ජෙමනය්‍යාති බහුසු. උපවච්ඡෙමෙහය්‍යාති B. S. උපවජ්ජෙමෙහය්‍ය ඉතිපාලියං. උපවචුණෙහය්‍යාති B.
3. උරට්ඨිං S. උපට්ඨිං B. සීසට්ඨිං B. S.
4. සුනිකන්තං නිකන්තන්ති B. සුනිකන්තං නිකන්තං ඉතිපාලියං.
5. යං පනෙත්ථ B.
6. මක්ඛිත්වා; B. S
7. බහුපායාසාති S.
8. උපායාස සං කිලෙසෙහි B. S.
9. සායං M 2 P 2 P1. P2. R. V. W1. W2.
10. පඤ්චකාම ගුණෙ උපෙක්ඛා, S. ගුණූපෙක්ඛා B. තං අභිනිවජ්ජෙත්වා B
11. යස්ස සබ්බසො S
12. චතුත්ථජ්ඣානුපෙක්ඛාය B S
13. සහණට්ඨෙන A1. P2. ගහණට්ඨෙන A2. W2 තෙයෙවව B S තමෙවූපෙක්ඛං B. S.
14. උයෙයාති A1. A2 M2. P1. R. V. W1. W2. දයෙය්‍යාති B S. උපයෙය්‍යාති S. උපෙත්වා B.
15. විතමච්ඡෙය්‍යුං A1. B. M2. P2. විගමච්ඡෙය්‍යන්ති S.

මංසපෙසිං තබෙහි කඩ්ඪිත්වා[1] පාතෙය්‍යුං; **යානං පොරිසෙය්‍ය**න්ති[2] පුරිසානුච්ඡවිකං යානං; **පවරමණිකුණ්ඩල**න්ති නානප්පකාරං උත්තම මණියො ච කුණ්ඩලෙ ච[3] **තානි හරන්තී**ති අත්තනො භණ්ඩකානි ගණ්හන්ති; **සම්පන්නඵල**න්ති මධුරඵලං; **උපපන්නඵල**න්ති ඵලූපපන්නං බහුඵලං; **අනුත්තර**න්ති උත්තමං පභස්සරං නිරුපක්කිලෙසං[4] **ආරකා අහං භන්තෙ**ති පටිවිරතො තදා විය සමුද්දස්ස ඔරතීරතො පාරතීරං විය ච සුවිදූරවිදූරෙ අහං; **අනාජානීයෙ**ති[5] ගිහිවොහාරසමුච්ඡෙදස්ස[6] කාරණං අජානනකෙ; **ආජානීයභොජ**නන්ති කාරණං ජානන්තෙහි භුඤ්ජිතබ්බං භොජනං; **අනාජානීය භොජන**න්ති කාරණං අජානන්තෙහි භුඤ්ජිතබ්බං භොජනං; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථමෙවාති.

පොතලියසුත්තං චතුත්ථං.

---

2. 1. 5.

එවමෙම සුතන්ති ජීවකසුත්තං; තත්ථ **ජීවකස්ස කොමාරභච්චස්ස අම්බවනෙ**ති එත්ථ ජීවතීති ජීවකො; කුමාරෙන භතොති කොමාරභච්චො; යථාහ: කිං භණෙ එතං කාකෙහි සම්පරිකිණ්ණන්ති දාරකො දෙවාති; ජීවති භණෙති ජීවති දෙවාති; තෙන හි භණෙ තං දාරකං අන්තෙපුරං නෙත්වා ධාතීනං දෙථ පොසාපෙතුන්ති; තස්ස ජීවතීති ජීවකොති නාමං අකංසු; කුමාරෙන පොසාවිතොති[7] කොමාරභච්චොති නාමං අකංසූති අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො; විත්ථාරෙන පන[8] ජීවකවත්ථු ඛන්ධකෙ ආගතමෙව[9] විනිච්ඡයකථාපිස්ස සමන්තපාසාදිකාය විනයට්ඨකථාය වුත්තා; අයං පන ජීවකො එකස්මිං[10] සමයෙ භගවතො දොසාභිසන්නං කායං ලහුකං විරෙචෙත්වා[11] සිවෙය්‍යක දුස්සයුගං දත්වා වත්ථානුමොදනාය පරියොසානෙ[12] සොතාපත්ති ඵලෙ පතිට්ඨාය චින්තෙසි: මයා දිවසස්ස ද්වත්තික්ඛත්තුං බුද්ධුපට්ඨානං ගන්තබ්බං, ඉදඤ්ච වෙළුවනං අතිදූරෙ[13] මය්හං පන උය්‍යානං අම්බවනං ආසන්නතරං යන්නූනාහං එත්ථ භගවතො විහාරං කාරෙය්‍යන්ති

---

1. ඛණ්ඩිත්වා B.
2. පොරිසෙය්‍යන්ති A1. P2. ඔරෙය පෙය්‍යානි B. S. පුරිසානුච්ඡවිකං යානං ඔරෙපෙය්‍ය S. විධායානං B.
3. කුණ්ඩලං ච B.
4. අනුත්තරන්ති උත්තමං පභස්සරං නිරුපක්කිලෙසං A1. A2. M2. P1. P2. V. W1. W2. අනුත්තරන්ති උත්තමං පරියත්තා නිරුපක්කිලෙස B. උත්තමම්මා පභස්සර නිරු පක්කිලෙසා S.
5. අජානනකෙ B. අනාජානීය B.
6. සමුච්ඡෙදනස්ස L. අජානනෙනති B.
7. පොසාපිතොති B. T.
8. විත්ථාරෙපන B.
9. ආගතොයෙව B.. සමන්තපාසාදිකායං විනයට්ඨකථායං වුත්තො
10. අයං පන එකස්මිං S.
11. කායං විරෙචෙත්වා . සිවෙය්‍යකං B. වත්ථානුමොදනා S. මොදන B.
12. වත්ථානුමොදන පරියොසානෙ B. R.
13. අවිදූරෙ B. අඞ්. අවිදූරෙ L. අතිවිය දූරෙ S. මය්හං උය්‍යානං B. S.

සො තස්මිං **අම්බවනෙ** රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානලෙණකුටිමණ්ඩපාදීනි සම්පාදෙත්වා භගවතො අනුච්ඡවිකං ගන්ධකුටිං කාරෙත්වා අම්බවනං අට්ඨාරසහත්ථුබ්බෙධෙන තම්බපට්ටවණ්ණෙන[1] පාකාරෙන පරික්ඛිපාපෙත්වා බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං සචීවරභත්තෙන[2] සන්තප්පෙත්වා දක්ඛිණොදකං පාතෙත්වා[3] විහාරං නිය්‍යාතෙසි;[4] තං සන්ධාය වුත්තං ජීවකස්ස කොමාරභච්චස්ස අම්බවනෙති, **ආරභන්තීති** ඝාතෙන්ති; **උද්දිස්ස කත**න්ති උද්දිසිත්වා කතං; **පටිච්චකම්ම**න්ති අත්තානං පටිච්ච කතං; අථවා **පටිච්චකම්ම**න්ති නිමිත්තකම්මස්සෙතං[5] අධිවචනං; පටිච්චකම්මං එත්ථ අත්ථීති මංසං පටිච්චකම්මන්ති වුත්තං හොති; යො හි[6] එවරූපං මංසං පරිභුඤ්ජති, සොපි තස්ස කම්මස්ස දායාදො හොති. වධකස්ස විය තස්සාපි පාණඝාතකම්මං හොතීති තෙසං ලද්ධි; **ධම්මස්ස ච අනුධම්මං ව්‍යාකරොන්තීති** භගවතා[7] වුත්තකාරණස්ස අනුකාරණං කථෙන්ති, එත්ථ ච කාරණං නාම තිකොටිපරිසුද්ධං මච්ඡමංසපරිභොගො, අනුකාරණං නාම තිකොටිපරිසුද්ධං මච්ඡමංස පරිභොගො; අනුකාරණං නාම මහාජනස්ස තථා ව්‍යාකරණං; යස්මා පන භගවා උද්දිස්සකතං න පරිභුඤ්ජති තස්මා නෙව තං කාරණං හොති න තිත්ථියානං තථා ව්‍යාකරණං අනුකාරණං; **සහධම්මිකො වාදානුවාදොති** පරෙහි වුත්තකාරණෙන සකාරණො හුත්වා තුම්හාකං වාදො වා අනුවාදො වා විඤ්ඤූහි ගරහිතබ්බකාරණං කොචි අප්පමත්තකොපි කිං න ආගච්ඡති;[8] ඉදං වුත්තං හොති: කිං සබ්බාකාරෙනපි තුම්හාකං වාදෙ ගාරය්හං කාරණං නත්ථීති; **අබ්භාචික්ඛන්තීති** අභිභවිත්වා ආචික්ඛන්ති, **ඨානෙහීති** කාරණෙහි; දිට්ඨාදීසු **දිට්ඨං** නාම භික්ඛූනං අත්ථාය මිගමච්ඡෙ වධිත්වා ගය්හමානං දිට්ඨං; **සුතං** නාම භික්ඛූනං අත්ථාය මිගමච්ඡෙ වධිත්වා ගහිතන්ති[9] සුතං; **පරිසඞ්කිතං** නාම දිට්ඨපරිසඞ්කිතං සුතපරිසඞ්කිතං තදුභයවිමුත්ත[10] පරිසඞ්කිතන්ති තිවිධං හොති; තත්‍රායං සබ්බසඞ්ගාහිකො[11] විනිච්ඡයො; ඉධ භික්ඛූ පස්සන්ති මනුස්සෙ ජාලවාකරාදිහත්ථෙ[12] ගාමතො වා නික්ඛමන්තෙ අරඤ්ඤෙ වා විචරන්තෙ දුතියදිවසෙ ච තෙසං තං ගාමං පිණ්ඩාය පවිට්ඨානං සමච්ඡමංසපිණ්ඩපාතං[13] අභිහරන්ති තෙ තෙන දිට්ඨෙන පරිසඞ්කන්ති භික්ඛූනං නු ඛො අත්ථාය කතන්ති[14] ඉදං දිට්ඨපරිසඞ්කිතං නාම, එතං ගහෙතුං න වට්ටති; යං එවං අපරිසඞ්කිතං තං වට්ටති; සචෙ පන තෙ මනුස්සා කස්මා භන්තෙ න ගණ්හථාති[15] පුච්ඡිත්වා

1. තම්බපත්ත S.
2. චීවරභත්තෙන
3. පාපෙත්වා W1
4. නිය්‍යාදෙසි B.
5. නිමිත්තකම්මස්සෙත L.
6. යො B.
7. භගවතො L.
8. කිඤ්චි ආගච්ඡති A. කිඤ්චිපි ආගච්ඡති B.
9. ගහිතං L.
10. තදුභයං විමුත්ති A1. A2. M2. P2. R. V. W1. W2. මුත්ත B.
11. සබ්බසඞ්ගාහක B.
12. ජාලවාගුරාදි හත්ථෙ S.
13. සමච්ඡමංසං පිණ්ඩපාතං B.
14. කතන්ති B.
15. න ගණ්හාති A2. M2. P. V. W1. W2.

තමත්ථං සුත්වා තයිදං භන්තෙ භික්ඛූනං අත්ථාය කතං අම්හෙහි අත්තනො අත්ථාය වා රාජයුත්තාදීනං[1] අත්ථාය වා කතන්ති වදන්ති කප්පති; තථෙව ඛො භික්ඛූ පස්සන්ති අපි ච සුණන්ති මනුස්සා කිර ජාලවාකරාදි ගහත්වා ගාමතො වා නික්ඛන්තා[2] අරඤ්ඤෙ වා විචරන්තීති දුතියදිවසෙ ච තෙසං තං ගාමං පිණ්ඩාය පවිට්ඨානං සමච්ඡමංසපිණ්ඩපාතං[3] අභිහරන්ති තෙ තෙන සුතෙන පරිසඞ්කන්ති භික්ඛූනං නු ඛො අත්ථාය කතන්ති ඉදං සුතපරිසඞ්කිතං නාම; එතං ගහෙතුං න වට්ටති; යං එවං අපරිසඞ්කිතං තං වට්ටති; සචෙ පන තෙ මනුස්සා කස්මා භන්තෙ න ගණ්හථාති පුච්ඡිත්වා තමත්ථං සුත්වා තයිදං භන්තෙ භික්ඛූනං අත්ථාය කතං අම්හෙහි අත්තනො අත්ථාය වා රාජයුත්තාදීනං[4] අත්ථාය වා කතන්ති වදන්ති කප්පති; තථෙව ඛො පන පස්සන්ති න සුණන්ති අපි ච තෙසං ගාමං පිණ්ඩාය පවිට්ඨානං පත්තං ගහෙත්වා සමච්ඡමංසපිණ්ඩපාතං අභිසඞ්ඛරිත්වා අභිහරන්ති තෙ පරිසඞ්කන්ති භික්ඛූනං නු ඛො අත්ථාය කතන්ති ඉදං තදුභයවිමුත්තපරිසඞ්කිතං නාම එතම්පි ගහෙතුං න වට්ටති; යං එවං අපරිසඞ්කිතං තං වට්ටති; සචෙ පන තෙ මනුස්සා කස්මා භන්තෙ න ගණ්හථාති පුච්ඡිත්වා තමත්ථං සුත්වා තයිදං භන්තෙ භික්ඛූනං අත්ථාය කතං අම්හෙහි අත්තනො අත්ථාය වා රාජයුත්තාදීනං අත්ථාය වා කතං පවත්තං මංසං[5] වා කප්පියමෙව ලභිත්වා භික්ඛූනං අත්ථාය සම්පාදිතන්ති වදන්ති කප්පති; මතානං පෙතකිච්චත්ථාය මඞ්ගලාදීනං වා අත්ථාය කතෙපි එසෙව නයො; යං යං භික්ඛූනංයෙව අත්ථාය අකතං යත්ථ ච නිබ්බෙමතිකා හොන්ති තං සබ්බං කප්පති; සචෙ පන එකස්මිං විහාරෙ භික්ඛූ උද්දිස්ස කතං හොති තෙ ච අත්තනො අත්ථාය කතභාවං න ජානන්ති අඤ්ඤෙ ජානන්ති[6] තෙසං න වට්ටති; ඉතරෙසං වට්ටති; අඤ්ඤෙ න ජානන්ති තෙයෙව ජානන්ති තෙසංයෙව න වට්ටති;[7] තෙපි අම්හාකං අත්ථාය කතන්ති ජානන්ති සබ්බෙසම්පි න වට්ටති; සබ්බෙ න ජානන්ති සබ්බෙසං වට්ටති;[8] පඤ්චසු හි සහධම්මිකෙසු යස්ස කස්සචි වා[9] අත්ථාය උද්දිස්ස කතං සබ්බෙසං න කප්පති; සචෙ පන කොචි එකං භික්ඛුං උද්දිස්ස පාණං වධිත්වා තස්ස පත්තං පූරෙත්වා දෙති සො ච අත්තනො අත්ථාය කතභාවං ජානංයෙව[10] ගහෙත්වා අඤ්ඤස්ස භික්ඛුනො දෙති සො[11] තස්ස සද්ධාය පරිභුඤ්ජති කස්සාපත්තීති; ද්වින්නම්පි අනාපත්ති යං හි උද්දිස්ස කතං තස්ස අභුත්තතාය අනාපත්ති ඉතරස්ස අජානනතාය; කප්පියමංසස්ස හි පටිග්ගහණෙ ආපත්ති නත්ථි උද්දිස්ස කතඤ්ච

1. රාජභුත්තාදීනං A1. A2. M2. P2. W1. W2. රාජපුත්තාදීනං R
2. නික්ඛමන්ති B.
3. සමච්ඡමංසං B. S.
4. රාජපුත්තාදීනං R.
5. පවත්තමංසං B. S.
6. අඤ්ඤෙ ජානන්ති යෙ ජානන්ති B. S. තෙසංයෙව S.
7. තෙසංයෙව න වට්ටති අඤ්ඤෙසං වට්ටති B. S
8. අඤ්ඤෙපි එතෙසං අත්ථාය කතන්ති ජානන්ති සබ්බෙසම්පි න. B. S. සබ්බෙසංයෙව S.
9. යස්සචා කස්සචි L.
10. නජානාති යෙව L. ජානාති යෙව S.
11. සොපි S. සොච B.

අජානිත්වා පරිභුත්තස්ස පච්ඡා ඤත්වා ආපත්තිදෙසනාකිච්චං නාම නත්ථි[1] අකප්පියමංසං පන අජානිත්වා භුත්තෙන පච්ඡා ඤත්වාපි ආපත්ති දෙසෙතබ්බා; උද්දිස්සකතං හි ඤත්වා භුඤ්ජතොව ආපත්ති; අකප්පිය මංසං අජානිත්වා භුත්තස්සාපි ආපත්තියෙව; තස්මා ආපත්තිභීරුකෙන රූපං සල්ලක්ඛෙන්තෙනාපි පුච්ඡිත්වාව මංසං පටිග්ගහෙතබ්බං පරිභොගකාලෙ පුච්ඡිත්වා පරිභුඤ්ජිස්සාමීති වා ගහෙත්වා පුච්ඡිත්වාව පරිභුඤ්ජිතබ්බං; කස්මා? දුබ්බිඤ්ඤෙය්‍යත්තා[2] අච්ඡමංසඤ්හි සූකරමංස සදිසං හොති; දීපිමංසාදීනි ච[3] මිගමංසාදීනි; තස්මා පුච්ඡිත්වා ගහණමෙව වත්තන්ති[4] වදන්ති; **අදිට්ඨන්ති** භික්ඛූනං අත්ථාය ඝාතෙත්වා[5] ගය්හමානං අදිට්ඨං; **අසුතන්ති** භික්ඛූනං අත්ථාය වධිත්වා ගහිතන්ති අසුතං; **අපරිසඞ්කිතන්ති** දිට්ඨපරිසඞ්කිතාදිවසෙන අපරිසඞ්කිතං; **පරිභොගන්ති වදාමීති** ඉමෙහි තීහි කාරණෙහි පරිසුද්ධං තිකොටිපරිසුද්ධං නාම හොති; තස්ස[6] පරිභොගො අරඤ්ඤෙ ජාතසූපෙය්‍යසාක පරිභොගසදිසො හොති; තථාරූපං පරිභුඤ්ජන්තස්ස මෙත්තාවිහාරිස්ස භික්ඛුනො දොසො වා වජ්ජං වා නත්ථි, තස්මා තං[7] පරිභුඤ්ජිතබ්බන්ති වදාමීති අත්ථො; ඉදානි තාදිසස්ස[8] පරිභොගෙ මෙත්තාවිහාරිනොපි අනවජ්ජතං දස්සෙතුං **ඉධ ජීවක භික්ඛූති** ආදිමාහ; තත්ථ කිඤ්චාපි අනියමෙත්වා භික්ඛූති වුත්තං; අථ ඛො අත්තානමෙව සන්ධාය එතං වුත්තන්ති[9] වෙදිතබ්බං; භගවතා හි මහාවච්ඡගොත්තසුත්තෙ චඞ්කිසුත්තෙ[10] ඉමස්මිං සුත්තෙති තීසු ඨානෙසු අත්තානංයෙව සන්ධාය දෙසනා කතා;

පණීතෙන පිණ්ඩපාතෙනාති හෙට්ඨා අනඞ්ගණසුත්තෙ යො කොචි මහග්ඝො පිණ්ඩපාතො පණීතපිණ්ඩපාතොති අධිප්පෙතො ඉධ පන මංසූපසෙචනොව[11] අධිප්පෙතො; **අගථිතොති** තණ්හාය අගථිතො;[12] **අමුච්ඡිතොති** තණ්හාමුච්ඡනාය අමුච්ඡිතො; **අනජ්ඣොපන්නොති** න අධිඔපන්නො[13] සබ්බං ආලුම්පිත්වා[14] එකප්පහාරෙනෙව ගිලිතුකාමො විය[15] න හොතීති අත්ථො; **ආදීනවදස්සාවීති** එකරත්තිවාසෙන උදරපටලෙ පවිට්ඨා[16] නවහි වණමුඛෙහි නික්ඛමිස්සතීති ආදිනා නයෙන ආදීනවං පස්සන්තො, **නිස්සරණපඤ්ඤො**[17] **පරිභුඤ්ජතීති** ඉදමත්ථං ආහාරපරිභොගොති[18] පඤ්ඤාය පරිච්ඡින්දිත්වා පරි

1. දෙසනාකිච්චං නත්ථි B. දෙසනා S.
2. දුබ්බිඤ්ඤෙය්‍යත්තා S. දුබ්බිඤ්ඤෙ B.
3. දීපිමංසාදීනිපි S.
4. වුත්තන්ති A1. M2. P2. වත්තන්ති A2. T. R. V. W1. W2.
5. වධිත්වා B.
6. තස්සාපි S.
7. තං පන S.
8. තාදී තස්ස A1. A2. M2. P2. W2.
9. එවං වුත්තන්ති S.
10. චඞ්කිසුත්තෙපි S.
11. මංසූපසෙචනොව B. S.
12. අගිද්ධොති තණ්හාය අගිද්ධො B. S.
13. අනජ්ඣොපන්නොති න අධි ආපන්නො B.
14. අලුම්පිත්වා B. ආලුම්පිත්වා B. S.
15. කාකොවිය B.
16. උදරපටලං සෙවිත්වා B. උදරපටලං පවිට්ඨා S. පවිසිත්වා B.
17. නිස්සරණ පඤ්ඤාය B.
18. ඉදමත්ථමාහාර පරිභොගොති B. S.

භුඤ්ජති; **අත්තව්‍යාබාධාය වා චෙතෙතීති** අත්තදුක්ඛාය වා චෙතෙති;[1] **සුතං මෙතන්ති** සුතං මයා එතං පුබ්බෙ එතං මය්හං සවණමත්තමෙවාති දස්සෙති, **සචෙ ඛො තෙ ජීවක ඉදං සන්ධාය භාසිතන්ති** ජීවක මහාබ්‍රහ්මුනො[2] වික්ඛම්භනප්පහානෙන බ්‍යාපාදදොසො පහීනො, තෙන සො මෙත්තාවිහාරී මය්හං සමුච්ඡෙදප්පහානෙන;[3] සචෙ තෙ ඉදං සන්ධාය භාසිතං එවං සන්තෙ තව ඉදං වචනං අනුජානාමීති අත්ථො; සො සම්පටිච්ඡි, අථස්ස භගවා සෙසබ්‍රහ්මවිහාරවසෙනාපි[4] උත්තරිං දෙසනං වඩ්ඪෙන්තො[5] **ඉධ ජීවක භික්ඛූති** ආදිමාහ. තං උත්තානත්ථමෙව[6] **යො ඛො ජීවකාති** අයං පාටියෙක්කො[7] අනුසන්ධි: ඉමස්මිං හි ඨානෙ භගවා ද්වාරං ථකෙති[8] සත්තානුද්දයං දස්සෙති. සචෙ හි කස්සචි එවමස්ස එකං රසපිණ්ඩපාතං[9] දත්වා කප්පසතසහස්සං සග්ගසම්පත්තිං පටිලභන්ති. යං කිඤ්චි කත්වා පරං මාරෙත්වාපි රසපිණ්ඩපාතො[10] දාතබ්බොති තං පටිසෙධෙන්තො යො ඛො ජීවක තථාගතං වාති[11] ආදිමාහ; තත්ථ **ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙනාති** ඉමිනා ආණත්තිමත්තෙනෙව තාව පඨමෙන කාරණෙන; **ගලප්පවෙඨකෙනාති**[12] යොත්තෙන ගලෙ බන්ධිත්වා කඩ්ඪිතො ගලෙන පවෙඨෙන්තෙන[13] **ආරභියමානොති** මාරියමානො; **අකප්පියෙන ආසාදෙතීති**[14] අච්ඡමංසං සූකරමංසන්ති දීපිමංසං වා මිගමංසන්ති ඛාදාපෙත්වා ත්වං කිං සමණො නාම අකප්පියමංසං තෙ ඛාදිතන්ති ඝට්ටෙති; යෙ පන දුබ්භික්ඛාදිසු වා ව්‍යාධිනිග්ගහණත්ථං[15] වා අච්ඡමංසං නාම සූකරමංසසදිසං දීපිමංසං මිගමංසසදිසන්ති ආජානන්තා[16] සූකරමංසං මිගමංසං ඉදන්ති වත්වා හිතජ්ඣාසයෙන ඛාදාපෙන්ති.[17] න තෙ සන්ධායෙතං වුත්තං තෙසං හි බහුං පුඤ්ඤමෙව[18] හොති. **එසාහං භන්තෙ භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච ධම්මඤ්චාති** අයං ආගතඵලො විඤ්ඤාතසාසනො දිට්ඨසච්චො අරියසාවකො ඉමං පන ධම්මදෙසනං ඔගාහන්තො පසාදං උප්පාදෙත්වා ධම්මකථාය ථුතිං කරොන්තො එවමාහ; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

ජීවකසුත්තං පඤ්චමං.

1. චෙතෙති B. මයා එවං B.
2. මහාබ්‍රහ්මුනා B. S.
3. සමුච්ඡෙදප්පහානෙන B. S.
4. සෙස බ්‍රහ්මවිහාරවසෙනාපි L, උත්තරි
5. වණ්ණෙන්තො B. S.
6. උත්තානමෙව B.
7. පාටිඑක්කො B. ඉමිස්මිං L.
8. ථකෙති B. සත්තානුමයං A2. R. W2. සත්තානුත්තරං B, සත්තානුද්දයං S.
9. එකස්ස පිණ්ඩපාතං B.
10. රසපිණ්ඩපාතොව B. S.
11. තථාගතන්ති ආදිමාහ B. S.
12. ගලප්පවෙඨකෙනාති B.
13. පවෙඨියමානෙනවා S. ආරම්භියමානොති අපරජ්ඣියමානො B,
14. අසාදෙතීති S. අසාදෙතීති B. සූකරමංසං S,
15. ව්‍යාධිනිග්ගහණත්ථං වා B. S.
16. ජානන්තා B. S. සූකරමංසං ඉදං මිගමංසං ඉදන්ති B. S. ජානන්ති සූකරමංසං ඉදං මිගමංසන්ති L.
17. වාදාපෙන්ති L.
18. බහුපුඤ්ඤමෙව B, S.

2. 1. 6.

එවමෙම සුතන්ති උපාලිසුත්තං; තත්ථ **නාලන්දායන්ති** නාලන්දාති එවං නාමකෙ[1] නගරෙ තං නගරං ගොචරගාමං කත්වා; **පාවාරිකම්බවනෙති** දුස්සපාවාරිකසෙට්ඨිනො අම්බවනෙ; තං කිර තස්ස උය්‍යානං අහොසි; සො භගවතො ධම්මදෙසනං සුත්වා භගවති පසන්නො තස්මිං උය්‍යානෙ කුටිලෙන[2]මණ්ඩපාදිපතිමණ්ඩිතං භගවතො විහාරං කත්වා නිය්‍යාතෙසි;[3] සො විහාරො ජීවකම්බවනං විය පාවාරිකම්බවනන්තෙව සඞ්ඛං ගතො තස්මිං පාවාරිකම්බවනෙ විහරතීති අත්ථො; **දීඝතපස්සීති** දීඝත්තා එවං ලද්ධනාමො;[4] **පිණ්ඩපාතපටික්කන්තොති** පිණ්ඩපාතතො පටික්කන්තො සාසනෙ විය[5] බාහිරායතනෙ පිණ්ඩපාතොති වොහාරො නත්ථි.[6]

පඤ්ඤපෙතීති දස්සෙති ඨපෙති; **දණ්ඩානි පඤ්ඤපෙතීති** ඉදං නිගණ්ඨසමයෙන[7] පුච්ඡන්තො ආහ; **කායදණ්ඩං වචීදණ්ඩං මනොදණ්ඩන්ති** එත්ථ පුරිමදණ්ඩද්වයං තෙ අචිත්තකං[8] පඤ්ඤපෙන්ති; යථා කිර වාතෙ වායන්තෙ සාඛා චලති උදකං චලති න ච තත්ථ චිත්තං අත්ථි[9] එවං කායදණ්ඩොපි අචිත්තකොව හොති; යථා ච වාතෙ වායන්තෙ තාලවණ්ටාදීනි[10] සද්දං කරොන්ති උදකං සද්දං කරොති න ච තත්ථ චිත්තං අත්ථි එවං වචීදණ්ඩොපි අචිත්තකොව හොතීති ඉමං දණ්ඩද්වයං අචිත්තකං පඤ්ඤපෙන්ති; චිත්තං පන මනොදණ්ඩන්ති පඤ්ඤපෙන්ති; අථස්ස භගවා වචනං පතිට්ඨාපෙතුකාමො[11] **කිං පන තපස්සීති** ආදිමාහ; **කථාවත්ථුස්මින්ති**[12] එත්ථ කථායෙව කථාවත්ථු කථායං පතිට්ඨාපෙසීති අත්ථො; කස්මා පන භගවා එවමකාසි: පස්සති හි භගවා අයං ඉමං කථං ආදාය ගන්ත්වා[13] අත්තනො සත්ථු මහානිගණ්ඨස්ස ආරොචෙස්සති තාසඤ්ච පරිසතිං[14] උපාලිගහපති නිසින්නො සො ඉමං කථං සුත්වා මම වාදං ආරොපෙතුං ආගමිස්සති තස්සාහං ධම්මං දෙසෙස්සාමි[15] සො තික්ඛත්තුං සරණං ගමිස්සති; අථස්ස චත්තාරි සච්චානි පකාසෙස්සාමි සො සච්චපකාසනාවසානෙ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිස්සති; පරෙසං සඞ්ගහත්ථමෙව හි මයා පාරමියො පූරිතාති ඉමමත්ථං පස්සන්තො එවමකාසි; **කම්මානි පඤ්ඤපෙසීති**[16] ඉදං නිගණ්ඨො බුද්ධසමයෙන පුච්ඡන්තො ආහ කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මන්ති; එත්ථ කායද්වාරෙ ආදානගහණමුඤ්චනචොපනප්පත්තා[17] අට්ඨකාමාවචරකුසලචෙතනා ද්වාදසඅකුසලචෙතනාති

---

1. නාලන්දායන්ති එවංනාමකෙ B. S.
2. කුටිලෙණ B.
3. නි:යාතෙසි B. S.
4. දීඝතපත්තා එවං ලද්ධනාමකො S.
, විය හි S. විය කිං පන B.
6. අත්ථීති නත්ථි B. පඤ්ඤපෙතීති B. S.
7. නිගන්ථසමයෙන S.
8. පුරිම දණ්ඩචයං. ථොකං අචිත්තකං B.
9. චිත්තං චලති අත්ථි L;
10. තාලපණ්ණාදීනි B. S.
11. පතිට්ඨපෙතුකාමො B.
12. තත්ථකථා වත්ථුස්මින්ති B. S.
13. අ. ගන්ත්වා L
14. තස්සඤ්ච පරිසති .S.
15. පකාසිස්සාමි B. S.
16. පඤ්ඤපෙසීති S.
17. ආදානගහණමුච්චන S, පුච්ඡන B.

වීසතිචෙතනා කායකම්මං නාම; කායද්වාරෙ ආදානාදීනි අප්පත්වා වචීද්වාරෙ වචනභෙදං පාපයමානා උප්පන්නා තායෙව වීසතිචෙතනා වචීකම්මං නාම; උභයද්වාරවොපනං[1] පන අප්පත්වා මනොද්වාරෙ උප්පන්නා එකූනතිංසකුසලාකුසලචෙතනා මනොකම්මං නාම; අපි ච සඞ්ඛෙපතො තිවිධං කායදුච්චරිතං කායකම්මං නාම, චතුබ්බිධං වචීදුච්චරිතං වචීකම්මං නාම, තිවිධං මනොදුච්චරිතං මනොකම්මං නාම, ඉමස්මිඤ්ච සුත්තෙ කම්මං ධුරං; අනන්තරසුත්තෙ චත්තාරිමානි පුණ්ණ[2] කම්මානි මයා සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදිතානීති එවං ආගතෙපි[3] චෙතනා ධුරං; යත්ථ කත්ථචි හි[4] පවත්තා චෙතනා කණ්හං කණ්හවිපාකන්ති ආදිභෙදං ලභති. නිද්දෙසවාරෙ චස්ස[5] සබ්‍යාපජ්ඣං කායසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොතීති ආදිනා නයෙන සා වුත්තාව;[6] කායද්වාරෙ පවත්තා පන ඉධ කායකම්මන්ති අධිප්පෙතං වචීද්වාරෙ පවත්තා වචීකම්මං මනොද්වාරෙ පවත්තා මනොකම්මං තෙන වුත්තං ඉමස්මිං සුත්තෙ කම්මං ධුරං අනන්තරසුත්තෙ චෙතනාති; කම්මම්පි හි භගවා කම්මන්ති පඤ්ඤපෙති යථා ඉමස්මිංයෙව සුත්තෙ; චෙතනම්පි[7] යථාහ: චෙතනාහං භික්ඛවෙ කම්මන්ති වදාමි චෙතයිත්වා කම්මං කරොතීති; කස්මා පන චෙතනා[8] කම්මන්ති වුත්තා: චෙතනා මූලකත්තා කම්මස්ස; එත්ථ ච අකුසලං පත්වා කායකම්මං වචීකම්මං මහන්තන්ති වදන්තො න කිලමති; කුසලං පත්වා මනොකම්මං; තථා හි මාතුඝාතාදීනි චත්තාරි කම්මානි කායෙනෙව උපක්කමිත්වා කායෙනෙව කරොති; නිරයෙ කප්පට්ඨිකසංඝභෙදකම්මං[9] වචීද්වාරෙන කරොති; එවං අකුසලං පත්වා කායකම්මං වචීකම්මං මහන්තන්ති වදන්තො න කිලමති නාම; එකා පන ඣානචෙතනා චතුරාසීතිකප්පසහස්සානි සග්ගසම්පත්තිං ආවහති; එකා මග්ගචෙතනා සබ්බාකුසලං[10] සමුග්ඝාතෙත්වා අරහත්තං ගණ්හාපෙති; එවං කුසලං පත්වා මනොකම්මං මහන්තන්ති වදන්තො න කිලමති නාම; ඉමස්මිං පන ඨානෙ භගවා අකුසලං පත්වා මනොකම්මං මහාසාවජ්ජං වදමානො නියතමිච්ඡාදිට්ඨිං සන්ධාය වදති; තෙනෙවාහ: "නාහං භික්ඛවෙ අඤ්ඤං එකධම්මම්පි සමනුපස්සාමි යං එවං[11] මහාසාවජ්ජං යථයිදං භික්ඛවෙ මිච්ඡාදිට්ඨි මිච්ඡාදිට්ඨිපරමානි භික්ඛවෙ වජ්ජානී"ති; ඉදානි නිගණ්ඨොපි තථාගතෙන ගහිතමග්ගං[12] පටිපජ්ජන්තො කඤ්චි අත්ථිපඵත්තිං අපස්සන්තොපි කිං පනාවුසො ගොතමාති ආදිමාහ.

බාලකිනියාති උපාලිස්ස කිර බාලකලොණකාරගාමො[13] නාම අත්ථි; තතො ආයං ගහෙත්වා[14] මනුස්සා ආගතා; සො එථ භණෙ

1. උභයවාරෙ චොපනං A2. B.
2. චත්තාරිමානි පුඤ්ඤ S.
3. එවමාගතෙපි B.
4. කත්ථචි B.
5. නිද්දෙසවාරෙ පස්ස S.
6. ච B.
7. චෙතනාපි S.
8. චෙතනාති L.
9. කප්පට්ඨිකං S
10. සබ්බං අකුසලං S ගණ්හාති S.
11. සමනුපස්සාමි එවං B. L.
12. ගතමග්ගං A1. M2 P2. R. V. W2.
13. බාලකගාමො නාම S. [කිඤ්චි B. S.
14. තතො ච යං ගහෙත්වා S.

අම්හාකං සත්ථාරං මහානිගණ්ඨං පස්සිස්සාමාති තාය පරිසාය පරිවුතො තත්ථ අගමාසි; තං සන්ධාය වුත්තං **බාලකිනියා පරිසායාති** බාලකගාමවාසිනියාති අත්ථො;[1] **උපාලිපමුඛායාති** උපාලිජෙට්ඨකාය; අපි ච **බාලකිනියාති**[2] බාලවතියා බාලුස්සන්නායාතිපි අත්ථො; **උපාලිපමුඛායාති** උපාලිගහපතියෙව තත්ථ. **ථොකං** සප්පඤ්ඤො සො තස්සා[3] පමුඛො ජෙට්ඨකො හොතීති වුත්තං උපාලිපමුඛායාති;[4] **හන්දාති** වවස්සග්ගත්ථෙ නිපාතො; **ඡවොති** ලාමකො; **ඔළාරිකස්සාති** මහන්තස්ස; **උපනිධායාති** උපනික්ඛිපිත්වා; ඉදං වුත්තං හොති කායදණ්ඩස්ස සන්තිකෙ[5] නික්ඛිපිත්වා; අයං නු ඛො මහන්තො අයංමහන්තොති එවං ඔලොකියමානො ඡවො මනොදණ්ඩො කිං සොභති කුතො සොභිස්සති න සොභති උපනික්ඛෙපමත්තම්පි නප්පහොතීති දීපෙති; **සාධු සාධු භන්තෙ තපස්සීති** දීඝතපස්සිස්ස සාධුකාරං දෙන්තො භන්තෙති නාථපුත්තං[6] ආලපති; න ඛො මෙතං භන්තෙ රුච්චතී[7] භන්තෙ එතං මය්හං න රුච්චති; **මායාවීති** මායාකාරො; **ආවට්ටනිමායන්ති**[8] ආවට්ටෙත්වා ගහණමායං; **ආවට්ටෙතීති** ආවට්ටෙත්වා පරික්ඛිපිත්වා ගණ්හාති;[9] **ගච්ඡ ත්වං ගහපතීති** කස්මා මහානිගණ්ඨො ගහපතිං[10] යාව තතියං පහිණාතියෙව දීඝතපස්සී පන පටිබාහතෙව; මහානිගණ්ඨෙන හි භගවතා සද්ධිං එකං නගරං උපනිස්සාය විහරන්තෙන පි න භගවා දිට්ඨපුබ්බො; යො හි සත්තුවාදපටිසෙධකො හොති සො තං පටිසද්දං අප්පහාය බුද්ධදස්සනෙ අභබ්බො; තස්මා එස බුද්ධදස්සනස්ස අලද්ධපුබ්බත්තා දසබලස්ස දස්සනසම්පත්තිඤ්ච නිය්‍යානිකකථාභාවඤ්ච අජානන්තො යාවතතියං පහිණතෙව; දීඝතපස්සී පන කාලෙන කාලං භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා තිට්ඨතිපි නිසීදතිපි පඤ්හම්පි පුච්ඡති සො තථාගතස්ස දස්සනසම්පත්තිම්පි නිය්‍යානිකකථාභාවම්පි ජානාති අථස්ස එතදහොසි: අයං ගහපති පණ්ඩිතො සමණස්ස ගොතමස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා දස්සනෙපි පසීදෙය්‍ය නිය්‍යානිකකථං සුත්වාපි පසීදෙය්‍ය තතො න පුන අම්හාකං සන්තිකං[11] ආගච්ඡෙය්‍යාති තස්මා යාව තතියං පටිබාහතෙව; **අභිවාදෙත්වාති** වන්දිත්වා; තථාගතං හි දිස්වා පසන්නාපි අප්පසන්නාපි යෙභුය්‍යෙන වන්දන්තියෙව අප්පකා න වන්දන්ති; කස්මා: අති උච්චෙ කුලෙ ජාතො අගාරං අජ්ඣාවසන්තොපි වන්දිතබ්බොයෙවාති; අයං පන ගහපති පසන්නත්තාව වන්දි, දස්සනෙයෙව කිර පසන්නො;

ආගමා නු ඛ්විධාති ආගමා නු ඛො ඉධ; **සාධු සාධු භන්තෙ තපස්සීති** දීඝතපස්සිස්ස සාධුකාරං දෙන්තො භන්තෙති භගවන්තං ආලපති; **සච්චපටිඤ්ඤායාති** ධුරසිම්හි ආකොටිත[12]ඛාණුකො විය

---

1. නියාතිපි අත්ථො S.
2. බාලකිරියාති A1. B, W2.
3. තෙස° B
4. උපාලිජෙට්ඨකාය B. S.
5. සන්තකො S. [වවස්සග්ගත්ථෙ B S.
6. නාටපුත්තං 8. නාටපුත්තමාලපති B.
7. රුච්චතීති B.
8. ආතවට්ටනි B. S.
9. ගණ්හාති B. S.
10. ගහපති B L. පහිනාතියෙව B. S.
11. සන්තිකෙ B.
12. ධුරසිම්හි ආකොට්ටිත S. විය අචලන්තො B. S. ධුරසිම්හි ආකොටිත ඛාණුකො විය චලන්තො L.

(අහුත්වා) අවලම්බන්තා වචීසච්චෙව පතිට්ඨහිත්වා; **සියා නොති** භවෙය්‍ය අම්හාකං; **ඉධාති** ඉමස්මිං ලොකෙ; **අස්සාති** භවෙය්‍ය; **සීතොදක පටික්ඛිපන්තානි** නිගණ්ඨා[1] සත්තසඤ්ඤාය සීතොදකං පටික්ඛිපන්ති තං සන්ධායෙතං වුත්තං; **මනොසත්තා නාම දෙවාති** මනම්හි සත්තා ලග්ගා ලග්ගිතා;[2] **මනොපටිබද්ධොති** යස්මා මනම්හි පටිබද්ධො හුත්වා කාලං කරොති තස්මා මනොසත්තෙසු දෙවෙසු උපපජ්ජතීති දස්සෙති;[3] තස්ස පිත්තජරරොගො[4] භවිස්සති තෙනස්ස උණ්හොදකං පිවිතුං වා හත්ථපාදදි ධොවනත්ථාය වා[5] ගත්තපරිසිඤ්චනත්ථාය[6] වා උපනෙතුං න වට්ටති රොගො බලවතරො හොති සීතොදකං වට්ටති රොගං වූපසමෙති; අයං පන උණ්හොදකමෙව පටිසෙවති. තං අලභමානො ඔදනකඤ්ජිකං[7] පටිසෙවති. චිත්තෙන පන[8] සීතොදකං පාතුකාමො ච පරිභුඤ්ජිතුකාමො ච[9] හොති, තෙනස්ස මනොදණ්ඩො තත්ථෙව භිජ්ජති. සො කායදණ්ඩං වචීදණ්ඩං රක්ඛාමීති[10] සීතොදකං පාතුකාමො වා පරිභුඤ්ජිතුකාමො වා සීතොදකං[11] මෙ දෙථාති වත්තුං න විසහති.[12] තස්ස එවං රක්ඛිතාපි කායදණ්ඩවචීදණ්ඩා චුතිං වා පටිසන්ධිං වා ආකඩ්ඪිතුං න සක්කොන්ති. මනොදණ්ඩො පන භින්නොපි චුතිම්පි පටිසන්ධිම්පි ආකඩ්ඪතියෙව. ඉති තං භගවා දුබ්බලා කායදණ්ඩවචීදණ්ඩා ඡවා ලාමකා; මනොදණ්ඩොව[13] බලවා මහන්තොති[14] එදපෙසි; තස්සපි උපාසකස්ස එතදහොසි: මුච්ඡාවසෙන අසඤ්ඤිභූතානං හි සත්තාහම්පි අස්සාසපස්සාසා නප්පවත්තන්ති. චිත්තසන්තතිපවත්තිමත්තෙනෙව[15] පන තෙ මතාති න වුච්චන්ති. යදා තෙසං චිත්තං නප්පවත්තති තදා මතා, එතෙ නීහරිත්වා තෙ ඣාපෙථාති[16] වත්තබ්බතං[17] ආපජ්ජන්ති. කායදණ්ඩො තිරීනො[19] අබ්‍යාපාරො තථා වචීදණ්ඩො චිත්තෙනෙව පන තෙසං[20] චුතිපි පටිසන්ධිපි හොති. ඉතිපි මනොදණ්ඩොව මහන්තො භිජ්ජිත්වාපි චුතිපටිසන්ධිං ආකඩ්ඪන්තො[21] එසොව මහන්තො අම්හාකං පන මහානිගණ්ඨස්ස කථා අනිය්‍යානිකාති සල්ලක්ඛෙසි; භගවතො පන විචිත්‍රානි[22] පඤ්හපටිභානානි සොතු

1. සියාති A2. T. P1. P2. V. W1. W2. සියාත A, L. සාති M2 සීතොදකං, S.
2. නිගණ්ඨා-පටික්ඛිපන්ති S.
3. ලග්ගිතො B. S.
4. තස්සති L
5. පිත්තජරොගො L. උපපජ්ජතීති S චිත්තජරොගො S. සි පිත්තජරොගො B.
6. හත්ථපාදදි ධොවනත්ථය L.
7 අත්තපරිසිඤ්චනත්ථාය B. S.
8. ඔදනකඤ්ජං L. ඔදකිඤ්ජකං B.
9. චිත්තෙනපි B.
10. පාතුකාමො ච පරිභුඤ්ජිතුකාමොව A1, M2, W1, S. P2, R. V. W2.
11. කායදණ්ඩ වචීදණ්ඩං රක්ඛාමීති
12. සීතොදකමෙව B. S. අහං . S.
13. නසහති S.
14. මනොදණ්ඩා B. S.
15. භින්නනාපි L.
16. චිත්තසන්තති පවත්ති මත්තෙනෙව B.
17. නීහරිත්වා ඣාපෙමාති B. නීහරිත්වා ඣාපෙථාති S.
18. වත්තබ්බං L. ආපජ්ජති S.
19. තිරනො S.
20. තෙසං B. S.
21. සන්ධි ආකඩ්ඪන්තො B. S. එසෙව මහන්තො B, S.
22. විචිත්තානි B. S. පඤ්හා පටිභානානි S. නානි B.

කාමො න තාව අනුජානාති; **න ඛො තෙ සන්ධියතීති** න ඛො තෙ ඝටියති; **පුරිමෙන[1] වා පච්ඡිමන්ති** කායදණ්ඩො මහන්තොති ඉමිනා පුරිමවචනෙන ඉදානි මනොදණ්ඩො මහන්තොති ඉදං වචනං; **පච්ඡිමෙන වා පුරිමන්ති** තෙන වා පච්ඡිමෙන ඉදං පුරිමවචනං න ඝටියති[2] ඉදනිස්ස භගවා අක්ඛන්තිපි කාරණානි ආහරන්තො තං කිම්මඤ්ඤසීති ආදිමාහ.

තත්ථ **චාතුයාම[3]සංවරසංවුතොති** න පාණමතිපාතෙති[4] න පාණමතිපාතයති[5] න පාණමතිපාතයතො[6] සමනුඤ්ඤො හොති; න අදින්නං ආදියති න අදින්නං ආදියාපෙති න අදින්නං ආදියතො සමනුඤ්ඤො හොති; න මුසා භණති න මුසා භණාපෙති න මුසා භණතො සමනුඤ්ඤො හොති; න භාවිතමාසිංසති[7] න භාවිතමාසිංසාපෙති න භාවිතමාසිංසතො සමනුඤ්ඤො හොතීති ඉමිනා චතුකොට්ඨාසෙන **සංවරෙන සංවුතො**; එත්ථ ච භාවිතන්ති[8] පඤ්චකාමගුණා; **සබ්බවාරිවාරිතොති** වාරිතසබ්බඋදකො[9] පටික්ඛිත්තසබ්බසීතොදකොති අත්ථො; සො හි සීතොදකෙ සත්තසඤ්ඤී හොති තස්මා තං න වළඤ්ජෙති;[10] අථ වා සබ්බවාරිවාරිතොති[11] සබ්බෙන පාපවාරණෙන වාරිතපාපො; **සබ්බවාරියුත්තොති**[12] සබ්බෙන පාපවාරණෙන යුත්තො; **සබ්බවාරිධුතොති** සබ්බෙන පාපවාරණෙන ධුතපාපො; **සබ්බවාරිඵුට්ඨොති** සබ්බෙන පාපවාරණෙන ඵුට්ඨො,[13] **ඛුද්දකෙ පාණෙ සඞ්ඝාතං ආපාදෙතීති** ඛුද්දකෙ පාණෙ වධං ආපාදෙති; සො කිර එකින්ද්‍රියපාණං ද්වින්ද්‍රියපාණන්ති[14] පඤ්ඤපෙති සුක්ඛදණ්ඩක[15] පුරාණපණ්ණසක්ඛරකථලානිපි පාණොතෙව[16] පඤ්ඤපෙති; තත්ථ ඛුද්දකං උදකබින්දු[17] ඛුද්දකො පාණො මහන්තං මහන්තොති සඤ්ඤී හොති, තං සන්ධායෙතං වුත්තං **කිස්මිං**[18] **පඤ්ඤපෙතීති** තත්ථ කතරස්මිං කොට්ඨාසෙ පඤ්ඤපෙති; **මනොදණ්ඩස්මින්ති** මනොදණ්ඩකොට්ඨාසෙ ඨපෙතීති; අයං පන උපාසකො භණන්තොව සයම්පි සල්ලක්ඛෙසි අම්හාකං මහානිගණ්ඨො අසබ්බඤ්ඤුතාකං කම්මං අප්ප

1. පුරිමෙන B.
2. ඝටියති B.; S. මතිපාතෙති S.
3. චතුයාම S.
4. න පාණමතිමාපෙති B
5. මති මාපයති B. මතිපාපයති S.
6. න පාණමතිම පෙති නපාණමති ආප යති න පාණවතිමාපයතො A1, A2. M2. P2. R. W1. W2. න පාණමතිපාපෙති නපාණමයි පාපයති න පාණමතිපා : යතො B.
7. නභාවිත මාසිසති-මාසිසාපෙති-මාසිසතො B.
8. භාවිතමපි P2. W2.
9. සබ්බවාරිතසබ්බ උදකො S.
10. න සංවලඤ්ජති B.
11. සබ්බාපරිවාරිතොති W2.
12. සබ්බවාරි යුත්තො B. S.
13. පුට්ඨො B S.
14. එකින්ද්‍රියං පාණං ද්වින්ද්‍රියං පාණන්ති B. එකන්ද්‍රියං පාණන්ති ඡින්ද්‍රියං පාණන්ති S.
15. රුක්ඛදණ්ඩක B. පුරාණ පණ්ණ S. කථලානිපි B.
16. පාණාපෙව S.
17. උදකබින්දුං B. බින්දුං S.
18. කස්මිං S. කත්ථ B.

සාවජ්ජං සඤ්චතතීති මහාසාවජ්ජන්ති පඤ්ඤපෙත්වා චෙතනං මනොදණ්ඩන්ති පඤ්ඤපෙති; අනීය්‍යානිකා එතස්ස කථා භගවතො ච නීය්‍යානිකාති;

ඉද්ධාති සමිද්ධා; **ඵීතාති**[1] අතිසමිද්ධා සබ්බඵාලිඵුල්ලා[2] විය; **ආකිණ්ණමනුස්සාති** ජනසමාකුලා; **පාණාති** හත්ථිඅස්සාදයො තිරච්ඡානගතා චෙව ඉත්ථිපුරිසදාරකාදයො මනුස්සජාතිකා ච;[3] **එකමංසඛලන්ති**[4] එකමංසරාසිං; **පුඤ්ජන්ති** තස්සෙව වෙවචනං; **ඉද්ධිමාති** ආනුභාවසම්පන්නො; **චෙතොවසිප්පත්තොති** චිත්තෙ වසීභාවප්පත්තො; **භස්මං කරිස්සාමීති** ඡාරිකං කරිස්සාමි; **කිං හි සොභති එකා ඡවා නාලන්දාති** ඉදම්පි භණන්තො සො ගහපති කායපයොගෙන පඤ්ඤාසම්පි මනුස්සා එකං නාලන්දං එකං මංසඛලං[5] කාතුං න සක්කොන්ති; ඉද්ධිමා පන එකො එකෙනෙව මනොපදොසෙන භස්මං කාතුං සමත්ථො; අම්හාකං මහා නිගණ්ඨස්ස කථා අනීය්‍යානිකා භගවතොව කථා නීය්‍යානිකාති සල්ලක්ඛෙසි;

අරඤ්ඤං අරඤ්ඤභූතන්ති[6] අගාමකං අරඤ්ඤමෙව හුත්වා අරඤ්ඤං ජාතං; **ඉසීනං මනොපදොසෙනාති** ඉසීනං අත්ථාය කතෙන මනොපදොසෙන; තං මනොපදොසං අසහමානාහි දෙවතාහි නාසිතානි රට්ඨානි විනාසිතානීති ලොකිකා පන ඉසයො මනං පදොසෙත්වා විනාසයිංසූති තං මඤ්ඤන්ති[7] තස්මා ඉමස්මිං ලොකවාදෙ ඨත්වාව ඉමං[8] වාදාරොපනං කතන්ති වෙදිතබ්බං. තත්ථ දණ්ඩකීරඤ්ඤාදීනං[9] එවං අරඤ්ඤභූතභාවො ජානිතබ්බො.

සරභඞ්ගබොධිසත්තස්ස[10] තාව පරිසාය අතිවෙපුල්ලතං ගතාය කිසවච්ඡො නාම තාපසො මහාසත්තස්ස අන්තෙවාසී විවෙකවාසං පත්ථයමානො ගණං පහාය ගොදාවරී[11] තීරතො කාලිඞ්ගරට්ඨෙ දණ්ඩකිරඤ්ඤො කුම්භපුරං නාම නගරං උපනිස්සාය රාජුය්‍යානෙ විවෙකමනුබ්‍රූහයමානො[12] විහරති; තස්ස සෙනාපති උපට්ඨාකො හොති; තදා ච එකා ගණිකා රථං අභිරූහිත්වා[13] පඤ්චමාතුගාමසත පරිවාරා[14] නගරං උපසොභයමානා විචරති; මහාජනො තමෙව ඔලොකයමානො[15] පරිවාරෙත්වා චරති; නගරවීථියො නප්පහොන්ති, රාජා වාතපානං විවරිත්වා ඨිතො තං දිස්වා කා එසාති[16] පුච්ඡි: තුම්හාකං නගරසොභිනී දෙවාති; සො උසූයායමානො[17] කිං එතාය සොභති

1. ඵීතාති S.
2. සබ්බපාලිඵුල්ලා A2. P2 T. W2.
3. මනුස්සජාතිකා B.
4. එකමංසබලන්ති එකමංසරාසි B
5. එකමංසබලං S.
6 අරඤ්ඤං ජාතං S
7. විනාසයිංසූති මඤ්ඤන්ති B. විනාසයිංසූති නාමඤ්ඤන්ති A1. M1. W2.
8. ඨත්වා S. ඉදං B S
9. දණ්ඩකාරඤ්ඤාදීනං බහුසු දණ්ඩකී අරඤ්ඤාදීනං S. දණ්ඩකිරඤ්ඤාදීනං B.
10. බොධිසත්තස්ස පන S.
11. ගොධාවරී A1. A2. B. M2. P2. R. V. W1. W2.
12. විවෙකමනුබ්‍රූහමානො R.
13. ආරුහිත්වා R.
14. පඤ්චසත මාතුගාම පරිවාරා S.
15 තමෙව පලොකයමානො A2. P2. M2. W2 තමෙවාපලොකයමානො T.
16. කො එසොති L.
17 උසූයමානො B. S. එතායං සොභති නාය B. එතාය සොභිතං S, නගරං සොභිස්සතීති තං B, S.

නගරං (සයං) සොභිස්සතීති ඨානන්තරං අවජ්ඣූපෙසි; සා තතො පට්ඨාය තෙන තෙන සද්ධිං[1] සන්ථවං කත්වා ඨානන්තරං පරියෙසමානා එකදිවසං[2] රාජුය්‍යානං පවිසිත්වා චඞ්කමනකොටියං ආලම්බනඵලකං නිස්සාය පාසාණඵලකෙ නිසින්නං තාපසං දිස්වා[3] චින්තෙසි: කිලිට්ඨො වතායං තාපසො අනඤ්ජිතමණ්ඩිතො[4] දාඨිකාහි පරූළ්හාහි මුඛං පිහිතං මස්සුනා උරං පිහිතං උභොකච්ඡා[5] පරූළ්හාති, අට්ඨස්සා දෙමනස්සං උප්පජ්ජි; අහං එකෙන කිච්චෙන විචරාමි, අයඤ්ච මෙ කාලකණ්ණි දිට්ඨො උදකං ආහරථ අක්ඛීති ධොවිස්සාමීති උදකදන්තකට්ඨං ආහරාපෙත්වා දන්තකට්ඨං ඛාදිත්වා තාපසස්ස සරීරෙ පිණ්ඩපිණ්ඩං[6] ඛෙළං පාතෙත්වා දන්තකට්ඨං ජටාමත්ථකෙ ඛිපිත්වා මුඛං වික්ඛාලනඋදකං[7] තාපසස්ස මත්ථකස්මිංයෙව සිඤ්චිත්වා යෙහි මෙ අක්ඛීහි කාලකණ්ණි දිට්ඨො තානි ධොතානි කාලි, පවාහිතොති[8] නික්ඛන්තා; තං දිවසං ච රාජා සතිං පටිලභිත්වා භො කුහිං නගරසොභිනීති පුච්ඡි: ඉමස්මිංයෙව නගරෙ දෙවාති; පකතිඨානන්තරමෙවස්සා දෙථාති ඨානන්තරං දාපෙසි; සා පුබ්බෙ සුකතකම්මං නිස්සාය ලද්ධං ඨානන්තරං තාපසස්ස සරීරෙ ඛෙළපාතනෙන ලද්ධන්ති සඤ්ඤං අකාසි; තතො කතිපාහස්සච්චයෙන[9] රාජා පුරොහිතස්ස ඨානන්තරං ගණ්හි; සො නගරසොභිනියා සන්තිකං[10] ගන්ත්වා භගිනි කින්ති කත්වා ඨානන්තරං පටිලභීති පුච්ඡි. බ්‍රාහ්මණ[11] කිං අඤ්ඤං කාතබ්බං අත්ථි, රාජුය්‍යානෙ අනඤ්ජිතකාලකණ්ණි[12] කූටජටිලො එකො අත්ථි, තස්ස සරීරෙ ඛෙළං පාතෙහි එවං ඨානන්තරං ලභිස්සතීති[13] ආහ; සො එවං කරිස්සාමි භගිනීති තත්ථ ගන්ත්වා තාය කතසදිසමෙව සබ්බං කත්වා නික්ඛමි; රාජාපි තං දිවසමෙව සතිං පටිලභිත්වා කුහිං භො[14] බ්‍රාහ්මණොති පුච්ඡි: ඉමස්මිංයෙව නගරෙ දෙවාති; අම්හෙහි අනුපධාරෙත්වා කතං තදෙවස්ස ඨානන්තරං දෙථාති දාපෙසි; සොපි පුඤ්ඤඵලෙන ලභිත්වා තාපසස්ස සරීරෙ ඛෙළපාතනෙන ලද්ධං[15] මෙති සඤ්ඤමකාසි; තතො කතිපාහස්සච්චයෙන[16] රඤ්ඤො පච්චන්තො කුපිතො[17] රාජා පච්චන්තං වූපසමෙස්සාමීති[18] චතුරඞ්ගිනියා සෙනාය නික්ඛමි; පුරොහිතො ගන්ත්වා රඤ්ඤො පුරතො ඨත්වා ජෙතු[19] මහාරාජාති වත්වා මහාරාජ තුම්හෙ ජයත්ථාය ගච්ඡථාති පුච්ඡි. ආම බ්‍රාහ්මණාති; එවං සන්තෙ රාජුය්‍යානෙ අනඤ්ජිතකාලකණ්ණි[12] එකො කුටිලො

1. කෙනචි සද්ධිං B.
2. එකං දිවසං S.
3. දිස්වාච S.
4. අනඤ්ජිතා මණ්ඩිතො
5. මස්සුනා උභොකච්ඡා S පරූළ්හාති දෙමනස්සං B. උප්පජ්ජති S. උප්පාදෙත්වා B.
6. පිණ්ඩං පිණ්ඩං B.
7. වික්ඛාලෙත්වා උදකං B.
8. පවාහිතානි S.
9. කතිපාහච්චයෙන S. කති B.
10. සන්තිකෙ B.
11. කිං බ්‍රාහ්මණා B.
12. අනඤ්ජන කාලකණ්ණ A2. M2. P2. V. W2. කාලකණ්ණ B.
13. ලභිස්සසීති B. S.
14. භො A2.
15. ලභිතං B. ලද්ධමෙවාති S.
16. කතිපාහච්චයෙන S.
17. කුපි A1. A2. M2. V. W2.
18. වූප සම්ස්සාමීති B. S. [කුප්පිතො B.
19. ජයතු B. තුම්හෙ මහාරාජ B.

වසන්ති, තස්ස සරීරෙ ඛෙළං පාතෙථාති රාජා තස්ස වචනං ගහෙත්වා යථා ගණිකාය[1] ච තෙන ච කතං තථෙව සබ්බං කත්වා[2] ඔරොධෙපි ආණාපෙසි: එතස්ස කූටජටිලස්ස සරීරෙ ඛෙළං පාතෙථාති; තතො ඔරොධාපි ඔරොධපාලකාපි තථෙව අකංසු; අථ රාජා උය්‍යානද්වාරෙ රක්ඛං ඨපාපෙත්වා රඤ්ඤා සද්ධිං නික්ඛන්තා[3] සබ්බෙ තාපසස්ස සරීරෙ ඛෙළං අපාතෙත්වා නික්ඛමිතුං න ලභන්තීති ආණාපෙසි; අථ සබ්බො බලකායො ච සෙනියො ච තෙනෙව නියාමෙන තාපසස්ස උපරි ඛෙළඤ්ච දන්තකට්ඨානි ච මුඛවික්ඛාලනඋදකඤ්ච[4] පවාහයිංසු; ඛෙළො ච දන්තකට්ඨානි ච සකලසරීරං අවත්ථරිංසු, සෙනාපති සබ්බ පවජ්ජා සුණිත්වා මය්හං කිර සත්ථාරං භගවන්තං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං සග්ගසොපානං එවං ඝට්ටයිංසූති උසුමජාත[5] හදයො මුඛෙන අස්ස සනෙන්තො වෙගෙන රාජුය්‍යානං ආගන්ත්වා[6] තථා ව්‍යසනප්පත්තං ඉසිං දිස්වා කච්ඡං බන්ධිත්වා ද්වීහි හත්ථෙහි දන්තකට්ඨානි[7] අපවියූහිත්වා[8] උක්ඛිපිත්වා නිසීදාපෙත්වා උදකං ආහරාපෙත්වා නහාපෙත්වා සබ්බොසධෙහි චෙව චතු ජාතගන්ධෙහි[9] ච සරීරං උබ්බට්ටෙත්වා[10] සුඛුම සාටකෙන පුඤ්ඡිත්වා පුරතො අඤ්ජලිං කත්වා ඨිතො එවමාහ: භන්තෙ අයුත්තං[11] මනුස්සෙහි කතං එතෙසං කිං භවිස්සතීති. දෙවතා සෙනාපති තිධා භින්නා එකච්චා රාජාන මෙව නාසෙස්සාමාති වදන්ති; එකච්චා සද්ධිං පරිසාය රාජානන්ති; එකච්චා රඤ්ඤො විජිතං සබ්බං නාසෙස්සාමාති ඉදං වත්වා පන[12] තාපසො අප්පමත්තකම්පි කොපං[13] අකත්වා ලොකස්ස සන්තිං[14] උපායමෙව ආචික්ඛන්තො ආහ.

අපරාධො නාම හොති අවචයං පන දෙසෙතුං[15] ජානන්තස්ස පාකතිකමෙව හොතීති සෙනාපති නයං[16] ලභිත්වා රඤ්ඤො සන්තිකං ගන්ත්වා රාජානං වන්දිත්වා ආහ: මහාරාජ[17] තුම්හෙහි නිරපරාධෙ මහිද්ධිකෙ තාපසෙ අපරජ්ඣන්තෙහි භාරියං කම්මං කතං දෙවතා කිර තිධා භින්නා එවං වදන්තීති සබ්බං ආරොචෙත්වා[18] ඛමාපිතෙ කිර පාකතිකං හොති රට්ඨං මා නාසෙථ තාපසං ඛමාපෙථ[19] මහාරාජාති ආහ; රාජා අත්තනි[20] දොසං කතං දිස්වා එවං වදෙති. න තං ඛමාපෙස්සාමීති ආහ; සෙනාපති යාවතතියම්පි යාචිත්වා අනිච්ඡන්තං ආහ;

1. ගහෙත්වා ගණිකාය S.
2. සබ්බං කාරෙත්වා S.
3. නික්ඛමන්තා S. නික්ඛමන්තො B.
4. වික්ඛාලිත උදකඤ්ච B. S. පාපයිංසු B.
5. උසුමජාත B.
6. ගන්ත්වා S.
7. දන්තකට්ඨෙ S.
8. අපවියූහිත්වා B· අපබ්‍යූහිත්වා S.
9. චතුජ්ජාති B.
10. පපපටෙත්වා B.
11. අයුත්තං සන්තෙ B.
12. වත්වාව පන S.
13. අප්පමත්තකං කොපං B, S.
14. සන්ති B. S.
15. දෙසනං A1. P2. V2. W2. දෙසනං A2. T.
16. නායං A2. T. W2.
17. වන්දිත්වා මහාරාජ S. තුම්හෙහි මහාරාජ B.
18. ආරොචෙත්වා ආහ B. කිර මහාරාජ B.
19. ඛමාපෙථාති B.
20. අත්තනා S. දිස්වාපි S. අදිස්වා එව· වදති B. ඛමාපෙස්සාමීති; සෙනාපති B S.
21. යාවතතියං B. S.

අහං මහාරාජ තාපසස්ස බලං ජානාමි න සො අභූතවාදී නාපි කුපිතො සත්තානුද්දයෙන පන එවමාහ ඛමාපෙථ නං මහාරාජාති; න ඛමාපෙමීති; තෙන හි සෙනාපතිට්ඨානං අඤ්ඤස්ස දෙථ, අහං තුම්හාකං ආණාපවත්තිට්ඨානෙ න වසිස්සාමීති; ත්වං යෙන[1] කාමං ගච්ඡ අහං මය්හං සෙනාපතිං ලභිස්සාමීති තතො සෙනාපති තාපසස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා වන්දිත්වා කථං පටිපජ්ජාමි භන්තෙති ආහ: සෙනාපති[2] යෙ තෙ වචනං සුණන්ති සබ්බෙ සපරික්ඛාරෙ සධනෙ සද්විපදචතුප්පදෙ[3] ගහෙත්වා සත්තදිවසබ්භන්තරෙ බහි රජ්ජසීමං ගච්ඡ,[4] දෙවතා අති විය කුපිතා ධුවං රට්ඨං පීළං[5] කරිස්සන්තීති; සෙනාපති තථා අකාසි? රාජා ගතමත්තොයෙව[6] අමිත්තමථනං කත්වා ජනපදං වූපසමෙත්වා ආගම්ම ජයඛන්ධාවාරට්ඨානෙ නිසීදිත්වා නගරං පටිජග්ගාපෙත්වා අන්තො නගරං පාවිසි; දෙවතා පඨමංයෙව උදකවුට්ඨිං[7] පාතයිංසු, මහාජනො අත්තමනො අහොසි කූටජටිලං අපරද්ධකාලතො පට්ඨාය අම්හාකං රඤ්ඤො වඩ්ඪියෙව;[8] අමිත්තෙ නිම්මථෙසි ආගතදිවසෙ යෙව දෙවො වට්ටොති[9] දෙවතා පුන සුමනපුප්ඵවුට්ඨිං පාතයිංසු; මහාජනො අත්තමනතරො අහොසි; දෙවතා පුන මාසකවුට්ඨිං පාතයිංසු; තතො කහාපණවුට්ඨිං තතො කහාපනපථා න නික්ඛමෙය්‍යන්ති[10] මඤ්ඤෙ මාතා හුත්වා හත්ථූපග පාදූපගාදිකටභණ්ඩවුට්ඨිං පාතෙසුං, මහාජනො සත්තභූමකපාසාද[11] පිට්ඨිතොපි ඔතරිත්වා ආභරණානි පිළන්ධන්තො අත්තමනො අහොසි; අරහති වත කූටජටිලෙ[12] ඛෙළපාතනං තස්ස උපරි ඛෙළං පාතිතකාලතො පට්ඨාය අම්හාකං රඤ්ඤො වඩ්ඪි[13] ජාතා අමිත්තමථනං කතං ආගතදිවසෙයෙව දෙවො වස්සි තතො සුමනවුට්ඨි කහාපණවුට්ඨි කටභණ්ඩවුට්ඨීති[14] වත්තසෙසා වුට්ඨියො ජාතාති අත්තමනවාචං නිච්ඡාරෙන්තො[15] රඤ්ඤො කතපාපෙ සමනුඤ්ඤො ජාතො; තස්මිං සමයෙ දෙවතා - එකතොධාරු[16] උභතොධාරාදීනි නානප්පකාරානි ආවුධානි මහාජනස්ස උපරි එළකෙ මංසං කොට්ටයමානා විය පාතයිංසු; තදනන්තරං වීතච්චිකෙ[17] වීතධූමෙ කිංසුකපුප්ඵවණ්ණෙ අඞ්ගාරෙ; තදනන්තරං කූටාගාරප්පමාණෙ

---

1. ත්වං යෙව S.
2. යෙ සෙනාපති තෙ B.
3. සපරික්ඛාරෙ සධනෙ දිපද
4. ගච්ඡන්තු S. [චතුප්පදෙ L.
5. රට්ඨපීළං S. රට්ඨම්පි අරට්ඨං B.
6. ගතමත්තො යෙව W2. T. V.
7. උදකවුට්ඨි බහූසු.
8. වුඩ්ඪියෙව B S.
9. වුට්ඨාති B. වට්ටති A2. වට්ටාති බහූසු. වුට්ඨාති B. S.
10. නික්ඛමෙය්‍යන්ති L. කහාපණං නික්ඛමෙය්‍යාති B. කහාපනපථං නික්ඛමෙය්‍යන්ති S. මඤ්ඤෙ මාතා හත්ථූපග පාදූපගාදි කටභණ්ඩ වුට්ඨිං B. කට භණ්ඩ වුට්ඨිං S.
11. සත්තභූමික පාසාදං S. සත්තභූමික පාසාදෙ පිට්ඨිතොපි B.
12. ජටිලකෙ B. ජටිලො A1. A2. M2. P2. R V. W2. ඛෙළපාතිත B. S.
13. වුඩ්ඪි B S.
14. කටභණ්ඩ වුට්ඨීති P2. T. W2. කටිභණ්ඩවුට්ඨීති B.
15. නිච්ඡාරෙත්වා B. S.
16. එකතොධාර B. S.
17. වීතච්චිකෙ S.

පාසාණෙ; තදනන්තරං අනෙතා මුට්ඨියං අසණ්ඨහනකං[1] සුඛුමවාලිකං වස්සාපයමානා අසීතිහත්ථුබ්බෙධං ථලං අකංසු; රඤ්ඤො විජිතට්ඨානෙ කිසවච්ඡතාපසො සෙනාපති මාතුපොසකරාමොති[2] තයොව මනුස්සභූතා අරොගා අහෙසුං; සෙසානං තස්මිං කම්මෙ අසම්බන්ධීභූතානං තිරච්ඡානානං පානීයට්ඨානෙ පානීයං නාහොසි; තිණට්ඨානෙ තිණං; තෙ යෙන පානීයං යෙන තිණන්ති ගච්ඡන්තා[3] අප්පත්තයෙව සත්තමෙ දිවසෙ බහිරජ්ජසීමං[4] පාපුණිංසු; තෙනාහ සරභඞ්ගො බොධිසත්තො:-[5]

කිසං හි වච්ඡං[6] අවකිරිය දණ්ඩකී
උච්ඡින්නමූලො සජනො සරට්ඨො
කුක්කුළනාමෙ[7] නිරයම්හි පච්චති
තස්ස ඵුලිඞ්ගානි[8] පතන්ති කායෙති.

එවං තාව දණ්ඩකීරඤ්ඤස්ස[9] අරඤ්ඤභූතභාවො වෙදිතබ්බො; කලිඞ්ගරට්ඨෙ[10] පන නාළිකීරෙ[11] රජ්ජං කාරයමානෙ හිමවති පඤ්චසතා තාපසා අනිත්ථිගන්ධා[12] අජිනජටා වාකචීරධරා වනමූලඵලභක්ඛා හුත්වා චිරං වීතිනාමෙත්වා ලොණම්බිලසෙවනත්ථං මනුස්සපථං ඔතරිත්වා අනුපුබ්බෙන කලිඞ්ගරට්ඨෙ නාළිකීර රඤ්ඤො[13] නගරං සම්පත්තා තෙ ජටාජිනවාකචීරානි සණ්ඨපෙත්වා පබ්බජිතානුරූපා උපසමසිරිං දස්සයමානා නගරං භික්ඛාය පවිසිංසු; මනුස්සා අනුප්පන්නෙ බුද්ධුප්පාදෙ තාපසපබ්බජිතෙ දිස්වා පසන්නා නිසජ්ජට්ඨානං සංවිධාය හත්ථතො භික්ඛාභාජනං ගහෙත්වා නිසීදාපෙත්වා භික්ඛං සම්පාදෙත්වා අදංසු; තාපසා කතභත්තකිච්චා අනුමොදනං අකංසු; මනුස්සා පසන්නචිත්තා[14] හුත්වා කුහිං භදන්තා ගච්ඡන්තීති පුච්ඡිංසු: යථාඵාසුකට්ඨානං ආවුසොති; භන්තෙ අලං අඤ්ඤත්ථ[15] ගමනෙන රාජුය්‍යානෙ වසථ, මයං භුත්තපාතරාසා ආගන්ත්වා ධම්මකථං සොස්සාම;[16] තාපසා අධිවාසයිත්වා[17] උය්‍යානං අගමංසු; නාගරා භුත්තපාතරාසා සුද්ධවත්ථනිවත්ථා[18] ධම්මකථං සොස්සාමාති සඞ්ඝා[19] ගණා ගණීභූතා උය්‍යානාභිමුඛා අගමංසු; රාජා උපරිපාසාදෙ ඨිතො තෙ තථා ගච්ඡමානෙ දිස්වා උපට්ඨාකං පුච්ඡි: කිං එතෙ භණෙ නාගරා සුද්ධවත්ථා[20] සුද්ධුත්තරා

---

1. හනිකං B.
2. මාතුපොසක රාමොති A1. A2. [P2. V. W2.
3. ගච්ඡන්තා B.
4. බහිරජ්ජසීමං B. S.
5. සරභඞ්ග බොධිසත්තො B. S.
6. කිසවච්ඡං B. කීසඤ්ඤ S. අවක්‍රිය S.
7. කුක්කුලනාමෙ S. කුක්කුල B. පචති B. පච්චති S.
8. ඵුලිඞ්ගානි B. ඵුලිතානි S.
9. දණ්ඩකීරඤ්ඤස්ස S.
10. කාලිඞ්ගරට්ඨෙ A1. A2. P2. T. W2. රට්ඨකිං B. S. නාළිකීර රඤ්ඤෙ B. නාළිකීරරඤ්ඤො S.
11. හිමවතා පඤ්චසත B.
12. අනිත්ථිගන්ධා A1. A2. M2. P2. R. V. W2. අජිනජටං B.
13. නාළිකීරරඤ්ඤො B.
14. මනුස්සි හුත්වා පසන්නචිත්තා කුහිං භදන්තා B. S.
15. අලමඤ්ඤත්ථ S.
16. සොස්සාමාති B. B.
17. අධිවාසෙත්වා S.
18. සුද්ධවත්ථනිවත්ථා සුද්ධුත්තර සඞ්ගා S.
19. සඞ්ඝාසඞ්ඝී B. සඞ්ඝසඞ්ඝී ගණගණී භූතා B. S.
20. සුද්ධවත්ථනිවත්ථා S.

සඞ්ඝා හුත්වා උය්‍යානාභිමුඛා ගච්ඡන්ති කිං එත්ථ සමජ්ජො වා[1] නාටකං වා අත්ථීති: නත්ථි දෙව; එතෙ තාපසානං සන්තිකෙ ධම්මං[2] සොතුකාමා ගච්ඡන්තීති තෙන හි භණෙ අහම්පි ගමිස්සාමි[3] මයා සද්ධිං ගච්ඡන්තූ ති සො ගන්ත්වා[4] තෙසං ආරොචෙසි: රාජාපි ගන්තුකාමො රාජානං පරිවාරෙත්වා[5] ගච්ඡථාති නාගරා පකතියාපි අත්තමනා තං සුත්වා අම්හාකං රාජා අස්සද්ධො[6] අප්පසන්නො දුස්සීලො තාපසා ධම්මිකා තෙ ආගම්ම රාජාපි ධම්මිකො භවිස්සතීති අත්තමනතරා අහෙසුං; රාජා නික්ඛමිත්වා තෙහි පරිවාරිතො උය්‍යානං ගන්ත්වා තාපසෙහි සද්ධිං පටිසන්ථාරං කත්වා එකමන්තං නිසීදි; තාපසා රාජානං දිස්වා පරිකථා[7] කුසලස්ස එකස්ස තාපසස්ස රඤ්ඤො ධම්මං[8] කථෙහීති සඤ්ඤමදංසු; තාපසො[9] පරිසං ඔලොකෙත්වා පඤ්චසු වෙරෙසු ආදීනවං පඤ්චසු[10] සීලෙසු ආනිසංසං කථෙන්තො පාණො න හන්තබ්බො අදින්නං නාදාතබ්බං කාමෙසු මිච්ඡා න චරිතබ්බා[11] මුසා න භණිතබ්බා මජ්ජං න පාතබ්බං පාණාතිපාතො නාම නිරයසංවත්තනිකො හොති තිරච්ඡානයොනිසංවත්තනිකො[12] පෙත්තිවිසයසංවත්තනිකො;[13] තථා අදින්නාදානාදීනි; පාණාතිපාතො නිරයෙ පච්චිත්වා[14] මනුස්සලොකං ආගතස්ස විපාකාවසෙසෙන අප්පායුකසංවත්තනිකො හොති; අදින්නාදානං අප්පභොගසංවත්තනිකං; මිච්ඡාචාරො බහුසපත්තවෙරසංවත්තනිකො;[15] මුසාවාදො අභූතක්ඛානසංවත්තනිකො; මජ්ජපානං උම්මත්තකභාවසංවත්තනිකන්ති පඤ්චසු වෙරෙසු ඉමං ආදීනවං කථෙසි; රාජා පකතියාපි අස්සද්ධො[16] දුස්සීලො; දුස්සීලස්ස සීලකථා නාම දුක්කථා කණ්ණෙ සූලප්පවෙසනං විය හොති; තස්මා සො චින්තෙසි: අහං එතෙ පග්ගණ්හිස්සාමීති ආගතො; ඉමෙ පන[17] ආගතකාලතො පට්ඨාය මංයෙව ඝට්ටෙන්තා[18] විජ්ඣන්තා පරිසමජ්ඣෙ කථෙන්ති කරිස්සාමි තෙසං කාතබ්බන්ති[19] සො ධම්මකථා පරියොසානෙ ආචරියා ස්වෙ මය්හං ගෙහෙ භික්ඛං ගණ්හථාති නිමන්තෙත්වා අගමාසි; සො දුතියදිවසෙ මහන්තමහන්තෙ[20] කොළම්බෙ ආහරාපෙත්වා ගූථස්ස පූරාපෙත්වා කදලිපත්තෙහි තෙසං මුඛානි බන්ධා

1. සමජ්ජංවා B. B.
2. ධම්මකථං S.
3. ගච්ඡිස්සාමි B. S.
4. ආගන්ත්වා S.
5. පරිවාරෙත්වා B. S.
6. අසද්ධො B.
7. පරිකථාය B. S. කුසලස්සෙකස්ස B.
8. ධම්මකථං S.
9. සොතාපසො B.
10. පඤ්චසුපි B. S.
11. මිච්ඡාචාරො නචරිතබ්බො B. S. භාසිතබ්බො B.
12. හොති A1. A2. M2. P2. T. W2. පිත්තිවිසය B. S.
13. හොති A. T.
14. පච්චිත්වා A1. A2. M2. P2. T2. W2. පච්චා B.
15. සපත්තසංවත්තනිකො B. S. අභූතබ්භක්ඛාන S. අභූතබ්භාක්ඛාන B.
16. අස්සද්ධො අප්පසන්නො B. S. දුස්සීලඤ්ච B. S.
17. ඉමෙ පන මය්හං B.
18. සඞ්ඝට්ටෙන්තා B. සඞ්ඝට්ටෙන්තා විජ්ඣෙන්තා B.
19. කාතබ්බන්ති B. S.
20. මහන්තෙ මහන්තෙ කොළම්බෙ B. S.

පෙත්වා තත්ථ තත්ථ ඨපාපෙසි. පුන බහලමට්ඨිකතෙලෙ[1] නාගබලා පිච්ඡිලාදීනි කුටෙ පූරාපෙත්වා නිස්සෙණිමත්ථකෙ ඨපාපෙසි, තථෙව[2] මහාමල්ලෙ බද්ධකච්ඡෙ හත්ථෙහි මුග්ගරෙ ගාහාපෙත්වා ඨපෙත්වා ආහ: කූටතාපසා අභිමුඛ මං විහෙඨයිංසු; තෙසං පාසාදතො ඔතරණකාලෙ කූටෙහි[3] පිච්ඡිලං සොපාන මත්ථකෙ විස්සජ්ජෙත්වා[4] සීසෙ මුග්ගරෙහි පොථෙත්වා ගලෙ ගහෙත්වා සොපානෙ ඛිපථාති සොපානපාදමූලෙ පන චණ්ඩකුක්කුරෙ බන්ධාපෙසි; තාපසාපි සෙව රාජගෙහෙ භුඤ්ජිස්සාමාති අඤ්ඤමඤ්ඤං ඔවදිංසු: මාරිසා රාජගෙහං නාම සාසඞ්කං සප්පටිභයං පබ්බජිතෙහි නාම ඡද්වාරාරම්මණෙ[5] සඤ්ඤතෙහි භවිතබ්බං දිට්ඨදිට්ඨෙ ආරම්මණෙ නිමිත්තං න ගහෙතබ්බං චක්ඛුද්වාරෙ සංවරෙ පච්චුපට්ඨපෙතබ්බාති පුන දිවසෙ භික්ඛාචාරවෙලං සල්ලක්ඛෙත්වා වාකචීරං නිවාසෙත්වා අජිනචම්ම, එකංසගතං කත්වා ජටාකලාපං සණ්ඨපෙත්වා භික්ඛාභාජනං ගහෙත්වා පටිපාටියා රාජනිවෙසනං අභිරූළ්හා; රාජා ආරූළ්හභාවං ඤත්වා ගුළකොලම්බමුඛතො කදලිපත්තං නීහරාපෙසි, දුග්ගන්ධො තාපසානං නාසාපුටං[6] ඵරිත්වා මත්ථලුඞ්ගං පාතනාකාරප්පත්තො[7] අහොසි; මහාතාපසො රාජානං ඔලොකෙසි; රාජා එත්ථ හොන්තො[8] යාවදත්ථං භුඤ්ජන්තු[9] චෙව හරන්තු ච තුම්හාකං එතං අනුච්ඡවිකං භියො අහං තුම්හෙ පග්ගණ්හිස්සාමීති[10] ගතො තුම්හෙ පන මංයෙව ඝට්ටෙන්තා විජ්ඣන්තා පරිසමජ්ඣෙ කථයිත්ථ තුම්හාකං ඉදං අනුච්ඡවිකං භුඤ්ජථාති මහාතාපසස්ස උළුඞ්කෙන ගුළං උපනාමෙසි තාපසො[11] ධී ධී ති වදන්තො පටිනිවත්ති එත්තකෙනෙව ගච්ඡිස්සථ තුම්හෙ ති සොපානෙ කූටෙහි පිච්ඡිලං විස්සජ්ජාපෙත්වා[12] මල්ලානං සඤ්ඤං අදාසි; මල්ලා මුග්ගරෙහි සීසානි පොථෙත්වා ගීවාය[13] ගහෙත්වා සොපානෙ ඛිපිංසු; එකොපි සොපානෙ පතිට්ඨාතුං[14] නාසක්ඛි පවට්ටමානා සොපානමූලං යෙව පාපුණිංසු-සම්පත්තසම්පත්තෙ චණ්ඩකුක්කුරා පටපටාති ලුඤ්චමානා ඛාදිංසු, යොපි තෙසං උට්ඨහිත්වා පලායති සොපි ආවාටෙ පතති. තත්‍රාපි තං කුක්කුරා අනුබන්ධිත්වා ඛාදන්තියෙව, ඉති තෙසං කුක්කුරා අට්ඨිසංඛලිකමෙව අවසෙසයිංසු; එවං සො රාජා තපසම්පන්නෙ පඤ්චසතෙ තාපසෙ එකදිවසෙනෙව ජීවිතා වොරොපෙසි; අථස්ස රට්ඨෙ

1. මට්ඨිකතෙල B. S. නාගබලපිච්ඡිලාදීනං කුටෙ පූරෙත්වා B. නාගබලා පිච්ඡිලාදීනං S.
2. තථෙවච B. S. බද්ධකච්ඡ S.
3. කූටෙහි S. කූටෙහි පිච්ඡිලං B. S.
4. විසජ්ජෙ S. පොථෙථ S.
5. ඡද්වාරාරම්මණෙ S.
6. නාසපුටං B. නාසපුටං S. පහරිං මත්ථලුඞ්ග B. S.
7. පපතො අහොසි B.
8. එථ හොන්තා S.
9. භුඤ්ජන්තු L.
10. පග්ගණ්හිස්සාමීති S. ආගතො B. S.
11. මහාතාපසො B. ධිධීති S.
12. විසජ්ජාපෙති L. මනුස්සානං සඤ්ඤං මදාසි S. මදාසි B.
13. ගීවාය S.
14. පතිට්ඨිතුං B. පවත්තමානා B. S. පවත්තමානා සොපානපාදමූලං යෙව B.

දෙවතා පුරිමනයෙනෙව[1] නව වුට්ඨියො පාතෙසුං, තස්ස රජ්ජං[2] සට්ඨියොජනුබ්බෙධෙන වාලිකාතලෙන අවච්ඡාදියිත්ථ[3] තෙනාහ සරභඞ්ගො බොධිසත්තො:-

යො සඤ්ඤතෙ පබ්බජිතෙ අවඤ්චයි
ධම්මං භණන්තෙ සමණෙ අදූසකෙ[4]
තං නාළිකෙරං[5] සුනඛා පරත්ථ
සඞ්ගම්ම ඛාදන්ති විප්ඵන්දමානන්ති.

එවං කාලිඞ්ගාරඤ්ඤස්ස[6] අරඤ්ඤභූතභාවො වෙදිතබ්බො; අතීතෙ පන බාරාණසීනගරෙ දිට්ඨමඞ්ගලිකා නාම චත්තාලීසකොටිවිභවස්ස සෙට්ඨිනො එකධීතිකා[7] අහොසි දස්සනීයා පාසාදිකා; සා රූපභොගකුලසම්පත්තිසම්පන්නතාය බහුජනං[8] පත්ථනීයා අහොසි; යො[9] පනස්සා වාරෙය්‍යත්ථාය පහිණාති තං[10] දිස්වා තස්ස ජාතියං වා හත්ථපාදාදීසු වා යත්ථ කත්ථචි දොසං ආරොපෙත්වා කො එස දුජ්ජාතො දුස්සණ්ඨිතොති ආදීනි වත්වා නීහරථ නන්ති නීහරාපෙත්වා එවරූපම්පි[11] නාම අද්දසං උදකං ආහරථ, අක්ඛීනි ධොවිස්සාමීති අක්ඛීනි ධොවති, තස්සා දිට්ඨං දිට්ඨං විප්පකාරං පාතෙත්වා[12] නීහරාපෙතීති දිට්ඨමඞ්ගලිකාත්වෙවස්සා[13] සඞ්ඛා උදපාදි; මූලං නාම[14] අන්තරධායි; සා එකදිවසං ගඞ්ගාය උදකකීළං කීළිස්සාමීති තිත්ථං සජ්ජාපෙත්වා පහූතං[15] ඛාදනීයං භොජනීයං සකටෙසු පූරෙත්වා[16] බහූනි ගන්ධමාලාදීනි ආදාය පටිච්ඡන්නයානං ආරුය්හ ඤාතිගණපරිවුතා ගෙහම්හා නික්ඛමි; තෙන ච සමයෙන මහාපුරිසො චණ්ඩාලයොනියං නිබ්බත්තො බහිනගරෙ චම්මගෙහෙ වසති; මාතඞ්ගොත්වෙවස්ස නාමං අහොසි; සො සොළසවස්සුද්දෙසිකො හුත්වා කෙනචි[17] කරණීයෙන අන්තොනගරං පවිසිතුකාමො එකං නීලපිලොතිකං නිවාසෙත්වා එකං හත්ථෙ[18] බන්ධිත්වා එකෙන හත්ථෙන පච්ඡිං එකෙන ඝණ්ටං[19] ගහෙත්වා උස්සරෙථ අය්‍යා චණ්ඩාලොහන්ති ජානාපනත්ථං තං වාදෙන්තො[20] නීචචිත්තං පච්චුපට්ඨාපෙත්වා දිට්ඨෙ දිට්ඨෙ[21] මනුස්සෙ නමස්සමානො

1. පුරිමනයෙනෙව පන B. පුන නව [වුට්ඨියො B. S.
2. රට්ඨං S.
3. අවච්ඡදියිත්ථ B. අවච්ඡාදයිත්ථ S. වාලුකතලෙන S. වාලිකතලෙන B.
4. අදූසකෙ B.
5. නාළිකෙරං B.
6. කලිඞ්ගරඤ්ඤස්ස A1. M1. W1. කලිඞ්ග රඤ්ඤොභූතභාවො B. කලිඞ්ගස්ස කලිඞ්ග අරඤ්ඤභූතභාවො B.
7 එකාධීතා B.
8. බහුජනං B.
9. යො යො B.
10. යො යො පනස්සා විවාහත්ථාය පහිණාති තං තං ති පහිණති තං තං S. පහිණති B.
11. එවං රූපම්පි B.
12. පාපෙත්වා B.
13. දිට්ඨමඞ්ගලිකාත්වෙව B. මඞ්ගලිකාත්වෙවස්සා S.
14. මූලනාම B.
15. බහුකං S. බහුතං ඛාදනීය B
16. පූරාපෙත්වා B. S.
17. කෙනචිදෙව B.
18 එකංහත්ථෙන
19. ඝණ්ටං B. S. උස්සරථ අය්‍යා B. අය්‍යා S. චණ්ඩාලොහන්ති B. S.
20. වාදෙන්තො S. පච්චුපට්ඨපෙත්වා B. S.
21. දිට්ඨදිට්ඨෙ B.

නගරං පවිසිත්වා මහාරථිකං[1] පටිපජ්ජි, දිට්ඨමඞ්ගලිකා ඝණ්ටාසද්දං[2] සුත්වා සාණිඅන්තරෙන ඔලොකෙන්ති දූරතොව තං ආගච්ඡන්තං දිස්වා කිං එතන්ති පුච්ඡි: මාතඞ්ගො අය්‍යෙති කිං වත භො අකුසලං අකාම්හ[3] කස්සායං නිස්සන්දො, විනාසො නු ඛො මෙ පච්චුපට්ඨිතො මඞ්ගලකිච්චෙන නාම ගච්ඡමානා චණ්ඩාලං අද්දසන්ති, සරීරං කම්පෙත්වා ජිගුච්ඡමානා ඛෙළං පාතෙත්වා ධාතියො ආහ: වෙගෙන උදකං ආහරථ චණ්ඩාලො දිට්ඨො[4] අක්ඛීනි චෙව නාමගහිත මුඛඤ්ච ධොවිස්සාමීති ධොවිත්වා රථං නිවත්තාපෙත්වා සබ්බපටියාදානං[5] ගෙහං පවෙසෙත්වා[6] පාසාදං අභිරුහි: සුරාසොණ්ඩාදයො චෙව තස්සා උපට්ඨාකමනුස්සා ච කුහිං භො දිට්ඨමඞ්ගලිකා ඉමාය පි වෙලාය නාගච්ඡතීති පුච්ඡන්තා[7] තං පවත්තිං සුත්වා මහන්තා වත භො සුරාමංස ගන්ධමාලාදිසක්කාරං[8] චණ්ඩාලං නිස්සාය අනුභවිතුං න ලභිම්හා ගණ්හථ චණ්ඩාලන්ති ගතට්ඨානං ගවෙසිත්වා නිරපරාධං මාතඞ්ග පණ්ඩිතං තජ්ජෙත්වා[9] අරෙ මාතඞ්ග තං නිස්සාය ඉදඤ්චිදඤ්ච සක්කාරං අනුභවිතුං න ලභිම්හාති කෙසෙසු ගහෙත්වා භූමියං පාතෙත්වා ජාණු කප්පරපාසාණාදීහි කොට්ටෙත්වා මතොති සඤ්ඤාය පාදෙ ගහෙත්වා කඩ්ඪන්තා[10] සඞ්කාරකූටෙ ඡඩ්ඩෙසුං; මහාපුරිසො සඤ්ඤං පටිලභිත්වා හත්ථපාදෙ පරාමසිත්වා ඉදං දුක්ඛං කං නිස්සාය උප්පන්නන්ති චින්තෙන්තො න අඤ්ඤං කඤ්චි[11] දිට්ඨමඞ්ගලිකං නිස්සාය උප්පන්නං[12] ස්වාහං පුරිසො පාදෙසු තං පාතෙස්සාමීති[13] චින්තෙත්වා වෙධමානො දිට්ඨමඞ්ගලිකාය කුලද්වාරං ගන්ත්වා දිට්ඨමඞ්ගලිකං ලභන්තො වුට්ඨහිස්සාමි අලභන්තස්ස එත්ථෙව මරණන්ති ගෙහඞ්ගණෙ නිපජ්ජි, තෙන ච සමයෙන ජම්බුදීපෙ අයං ධම්මතා හොති[14] යස්ස චණ්ඩාලො කුජ්ඣිත්වා ගෙහද්වාරෙ නිපන්නො මරති යෙ[15] තස්මිං ගෙහෙ වසන්ති සබ්බෙ චණ්ඩාලා හොන්ති; ගෙහමජ්ඣම්හි මතෙ සබ්බෙ ගෙහවාසී[16] ද්වාරම්හි මතෙ[17] උභතො අනන්තරගෙහවාසිකා[18] අඞ්ගණම්හි මතෙ ඉතො සත්ත ඉතො සත්තාති චුද්දස ගෙහවාසිනො සබ්බෙ චණ්ඩාලා හොන්ති.[19] බොධිසත්තො පන අඞ්ගණෙ නිපජ්ජි;[20] සෙට්ඨිස්ස ආරොචෙසුං. මාතඞ්ගො තෙ සාමි ගෙහඞ්ගණෙ පතිතොති[21] ගච්ඡථ භණෙ කිංකාරණාති වත්වා එකං මාසකං දත්වා උට්ඨාපෙථාති තෙ ගන්ත්වා ඉමං

1. මහාපථං B.
2. ඝණ්ටසද්දං A1. A2, B. P2. W2. ඝණ්ඩසද්දං B. S
3. අකරම්හ B. අකරිම්හ S.
4. චණ්ඩාලං දිට්ඨං B. චණ්ඩල දිට්ඨ S. නාම ගහිත.
5. සබ්බං පටියා දිතං S.
6. පෙසෙත්වා B
7. පුච්ඡන්තො B.
8. මාලාදි පණ්ණාකාරං B.
9. තජ්ජිත්වා B.
10. කඩ්ඪෙන්තො B.
11. අඤ්ඤං කිඤ්චි B.
12. උප්පන්නාන්ති ඤත්වා B, ස්වහං S.
13. නිපා තෙස්සාමීති B.
14. හොන්ති A1. P2. M2. W2.
15. යෙව B.
16. ගෙහ වාසිනො B.
17. මතො A1. A2. M2. P2. R. V. W2
18. අනන්තර ගෙහවාසිකා L.
19. හොන්තීති b. S.
20. නිපජ්ජ b.
21. පති පතිතොති A1. M2. P2. W2.

කිර මාසකං ගණ්හිත්වා උට්ඨාහාති[1] වදිංසු; සො නාහං මාසකත්ථාය නිපන්නො දිට්ඨමඞ්ගලිකාය වාගත්ථා[2] නිපන්නොති ආහ; දිට්ඨමඞ්ගලිකාය කො දොසොති කිං[3] තස්සා දොසං න පස්සථ, නිරපරාධො අහං තස්සා මනුස්සෙහි ව්‍යසනං පාපිතො තං ලභන්තො[4] වුට්ඨහිස්සාමි අලභන්තො න වුට්ඨහිස්සාමීති තෙ ගන්ත්වා සෙට්ඨිස්ස ආරොචෙසුං; සෙට්ඨි ධීතුදොසං ඤත්වා ගච්ඡථ එකං කහාපණං දෙථාති පෙසෙසි; සො න ඉච්ඡාමි කහාපණං[5] තඤ්ඤෙව ඉච්ඡාමීති ආහ; තං සුත්වා සෙට්ඨි ච සෙට්ඨිභරියා ච එකායෙව නො පියධීතා[6] පවෙණිඝටනකො අඤ්ඤො දාරකො[7] නත්ථීති සංවෙගප්පත්තා, ගච්ඡථ තාතා[8] කොචි අම්හාකං අසහන්තො[9] එතං ජීවිතා වොරොපෙය්‍ය, එතස්මිං[10] මතෙ සබ්බෙ මයං නට්ඨා හොම, ආරක්ඛමස්ස ගණ්හථාති පරිවාරෙත්වා ආරක්ඛං සංවිධාය යාගුං පෙසයිංසු. භත්තං ධනං පෙසයිංසු; සො[11] සබ්බං පටික්ඛිපි[12] එවං එකො දිවසො ගතො ද්වෙ තයො චත්තාරො පඤ්ච දිවසා ගතා; තතො[13] සත්ත සත්ත ගෙහවාසිකා උට්ඨාය න සක්කොම මයං තුම්හෙ නිස්සාය චණ්ඩාලා භවිතුං අම්හෙ මා නාසෙථ තුම්හාකං දාරිකං දත්වා එතං උට්ඨාපෙථාති ආහංසු; තෙ සතම්පි සහස්සම්පි[14] පහිණිංසු. සො පටික්ඛිපතෙව; එවං ඡ දිවසා ගතා; සත්තමෙ දිවසෙ උභතො චුද්දස ගෙහවාසිකා සන්නිපතිත්වා න මයං චණ්ඩාලා භවිතුං සක්කොම, තුම්හාකං අකාමකානම්පි මයං එතස්ස දාරිකං දස්සාමාති ආහංසු; මාතාපිතරො සොකසල්ලසමප්පිතා විසඤ්ඤා[15] හුත්වා සයනෙ පතිංසු.[16] උභතො චුද්දස ගෙහවාසිනො පාසාදං ආරුය්හ සුපුප්ඵිතකිංසුකපුප්ඵං සාඛං ඔචිනන්තා විය[17] තස්සා සබ්බාභරණානි[18] ඔමුඤ්චිත්වා නඛෙහි සීමන්තං කත්වා කෙසෙ බන්ධිත්වා නීලසාටකං නිවාසාපෙත්වා[19] හත්ථෙ නීලපිළොතිකාඛණ්ඩං වෙඨෙත්වා කණ්ණෙසු තිපුපට්ටකෙ පිළන්ධාපෙත්වා තාලපණ්ණං[20] පච්ඡිං දත්වා පාසාදතො ඔතාරාපෙත්වා[21] ද්වීසු බාහාසු ගහෙත්වා තව සාමිකං ගහෙත්වා යාහීති මහාපුරිසස්ස අදංසු; නිලුපපලම්පි අනිහාරෙති අනුක්කිත්තපුබ්බා සුඛුමාලදාරිකා[22] උට්ඨාහි

1. ගන්ත්වා වුට්ඨාහි S උට්ඨහාති b. [වුට්ඨාහීති S.
2. ගත්ථා. B.
3. කිංනාති S.
4. අලභන්තොච S.
5. කහාපණං B. තඤ්ඤෙව b.
6. පියාධීතා b. පවෙණිඝා ඝටනකා S.
7. දාරකොපි b. S. [ඝටනකො b.
8. තාත S.
9. අනමාතකො S. ජීවිතාපි b. S.
10. එතස්මිංයි b. S.
11. එවංසො B.
12. පරික්ඛිපි M2 P2. T. W2
13. තතො තතො S. තතො සත්ත ගෙහවාසිකා M2. P2.
14. සහස්සම්පි සතසහස්සම්පි b. S.
15. විසඤ්ඤී B. විසඤ්ඤිතා S.
16. පතිංසු b.
17. සුපුප්ඵිතං කිංසුකසාඛං උච්ඡින්නන්තා විය B. සුපුප්ඵිතං කිංසුකසාඛං b. පුප්ඵිත S. උච්ඡින්දන්තා B.
18. තස්සා ආභරණානි A1, M2, P2. R. ඔලුම්පිත්වා A1, A2, M2, P2, T. W
19. නිවාසෙත්වා S.
20. තාලපණ්ණං පිළන්ධිත්වා A1. A2. M2. P2. RV. W2. තාලපණ්ණ b. S.
21. ඔතා: රත්වා b. S.
22. අනුක්කිත්තසුඛුමාලදාරිකා B.

සාමිගච්ඡාමාති[1] ආහ; බොධිසත්තො නිපන්නකොව ආහ. නාහං උට්ඨහාමි කිඤ්චි ... හො නාමාති[2] අථ කිඤ්චි වදමි තං සාමීති උට්ඨෙහි අය්‍ය[3] මාතඞ්ගාති එවං මං වදෙහීති සා තථා අවොච; න තුය්හං මනුස්සා උට්ඨානසමත්ථං මං අකංසු; බාහාය[4] ගහෙත්වා උට්ඨාපෙහීති සා තථා අකාසි; බොධිසත්තො උට්ඨහන්තො විය පරිවත්තිත්වා[5] භූමියං පතිත්වා නාසිතම්හා දිට්ඨමඞ්ගලිකාය[6] මං පඨමං මනුස්සෙහි කොට්ටාපෙත්වා ඉදානි සයං කොට්ටෙතීති විරවිත්වා; සා කිං කරොමි අය්‍යාති ද්වීහි හත්ථෙහි ගහෙත්වා උට්ඨාපෙහීති උට්ඨාපෙත්වා නිසීදාපෙසි;[7] ගච්ඡාම සාමීති ගච්ඡා නාම අරඤ්ඤෙ හොන්ති[8] මයං මනුස්සා;[9] අතිකොට්ටිතොම්හි තුය්හං[10] මනුස්සෙහි; න සක්කොමි පදසා ගන්තුං පිට්ඨියා මං නෙහීති සා ඔණමිත්වා පිට්ඨිං අදාසි; බොධිසත්තො අභිරුහි[11] කුහිං නෙමි සාමීති: බහිනගරං නෙහීති සා පාචීනද්වාරං ගන්ත්වා ඉධ තෙ සාමි වසනට්ඨානං නත්ථි පුච්ඡි: කතරට්ඨානං[12] එතන්ති පාචීනද්වාරං සාමීති; පාචීනද්වාරෙ චණ්ඩාලපුත්තා වසිතුං ලභන්තීති[13] අත්තනො වසනට්ඨානං අනාචික්ඛිත්වාව සබ්බද්වාරානි ආහිණ්ඩාපෙසි; කස්මා: භවග්ගප්පමාණමස්ස මානං පාතෙස්සාමීති මහාජනො උක්කුට්ඨිමකාසි, ඨපෙත්වා තුම්හාදිසං අඤ්ඤො එතිස්සා මානං[14] භෙත්තා[15] නත්ථීති සා පච්ඡිමද්වාරං පත්වා[16] ඉධ තෙ සාමි වසනට්ඨානන්ති පුච්ඡි. කතරට්ඨානං එතන්ති: පච්ඡිමද්වාරං සාමීති ඉමිනා ද්වාරෙන නික්ඛමිත්වා චම්මගෙහං[17] ඔලොකෙන්ති ගච්ඡාති සා තත්ථ ගන්ත්වා ආහ ඉදං චම්මගෙහං තුම්හාකං වසනට්ඨානං සාමීති: ආමාති පිට්ඨිතො ඔතරිත්වා චම්මගෙහං පාවිසි; තත්ථ සත්තට්ඨදිවසෙ වසන්තො සබ්බඤ්ඤුතං ගවෙසං[18] ධීරෙ එත්තකෙසු දිවසෙසු න ජාතිසම්භෙදං අකාසි; මහාකුලස්ස ධීතා සචෙ මං නිස්සාය මහන්තං යසං න[19] පාපුණාති, න නාමාහං[20] චතුවීසතියා බුද්ධානං අන්තෙවාසිකො; එතිස්සා පාදධොවනඋදකෙන සකලජම්බුදීපෙ රජ්ජිතං අභිසෙකසිඤ්චනං කාරෙස්සාමීති[21] පුන චින්තෙසි. තතො අගාරමජ්ඣාවසන්තො[22] න සක්ඛිස්සාමි, පබ්බජිත්වා පන සක්ඛිස්සාමීති චින්තෙත්වා තං ආමන්තෙසි: දිට්ඨ

---

1. සහගච්ඡාමාති L.
2. නාහං උට්ඨහාමීති අථ කින්ති වද මීති B. නාහං උට්ඨහාමීති b. S.
3. උට්ඨාහි අය්‍ය S.
4. බාහාමයං b. S.
5. පරිවත්තෙත්වා b. වත්තෙත්වා S.
6. දිට්ඨමඞ්ගලිකා L. දිට්ඨමඞ්ගලිකාය පඨමං b. S.
7. (සා තථා උට්ඨාපෙත්වා නිසීදාපෙත්වා)
8. නිරවජ්ජා නාම අරඤ්ඤෙ හොන්ති B. [නිරවජ්ජා නාම S.
9. තුම්හං S.
10. අභිරුහී b. S.
11. කතරං ඨානං S.
12. නාලභන්තීති B. S.
13. මාන S.
14 භෙදකො b. භෙත්තාර L.. [භෙදකො b. S.
15. පත්තා L.
16. තං ආමන්තෙසි දිට්ඨමඞ්ගලිකෙ ඉදං චම්මගෙහං B.
17. සබ්බඤ්ඤුත ගවෙසන්තො b. [සබ්බඤ්ඤුතං S
18. නච b.
19. න අහං S. නාචම්භනාහං b
20. කාරිස්සාමීති චින්තෙත්වා b. සාරිස්සාමීති B.
21. අගාරමජ්ඣෙ වසන්තො B I.
22. දුරගහණං පටිපජ්ජිස්සාමීති B.

මඞ්ගලිකෙ මයං පුබ්බෙ එකවාරං කම්මං කත්වාපි අකත්වාපි සක්කා ජීවිතුං, ඉදානි පන දාරභරණං පටිපන්නම්හ[1] කම්මං අකත්වා න සක්කා ජීවිතුං; ත්වං යාව අහං[2] ආගච්ඡාමි. තාව මා උක්කණ්ඨිත්ථාති[3] අරඤ්ඤං පවිසිත්වා සුසානාදිසු නන්තකානි සංකඩ්ඪිත්වා තිවාසනපාරුපනං[4] කත්වා සමණක පබ්බජ්ජං[5] පබ්බජිත්වා එකවාරෙ ලද්ධකායවිවෙකො කසිණපරිකම්මං කත්වා අට්ඨසමාපත්තියො පඤ්ච ච අභිඤ්ඤා[6] නිබ්බත්තෙත්වා ඉදානි සක්කා දිට්ඨමඞ්ගලිකාය අවස්සයෙන[7] මයා භවිතුන්ති බාරාණසී[8] අභිමුඛො ගන්ත්වා චීවරං පාරුපිත්වා භික්ඛා චරමානො දිට්ඨමඞ්ගලිකාය ගෙහාභිමුඛො අගමාසි; සා[9] ද්වාරෙ ඨිතං දිස්වා අසඤ්ජානන්තී අතිච්ඡථ[10] භන්තෙ චණ්ඩාලානං වසනට්ඨානං එතන්ති ආහ; බොධිසත්තො තත්ථෙව අට්ඨාසි. සා පුනප්පුන[11] ඔලොකෙන්තී සඤ්ජානිත්වා හත්ථෙහි උරං[12] පහරිත්වා විරවමානා පාදමූලෙ පතිත්වා ආහ: යදි තෙ සාමි එදිසං චිත්තං අත්ථි කස්මා මං මහතො යසා[13] පරිහාපෙත්වා අනාථං අකාසීති නානප්පකාරං[14] පරිදෙවිත්වා අක්ඛීනි පුඤ්ඡමානා[15] උට්ඨාය භික්ඛාභාජනං ගහෙත්වා අන්තොගෙහෙ නිසීදාපෙත්වා භික්ඛං අදාසි; මහාපුරිසො භත්තකිච්චං කත්වා ආහ: දිට්ඨමඞ්ගලිකෙ මා සොචි මා පරිදෙවි අහං තුය්හං පාදධොවනඋදකෙන සකලජම්බුදීපෙ රජ්ජං අභිසෙකකිච්චං කාරෙතුං සමත්ථො; ත්වං පන එකං මම වචනං කරොහි නගරං පවිසිත්වා න මය්හං සාමිකො චණ්ඩාලො මහාබ්‍රහ්මා මය්හං සාමිකොති උග්ඝොසයමානා සකලනගරං චරාහි;[16] එවං වුත්තෙ දිට්ඨමඞ්ගලිකා පකතියාපි අහං සාමි මුඛදොසෙනෙව ව්‍යසනං පත්තා න සක්ඛිස්සාමෙවාහං[17] එවත්තුන්ති ආහ; බොධිසත්තො කිං පන තයා මය්හං අගාරෙ වසන්තස්ස අලිකවචනං සුතපුබ්බං: අහං තදාපි අලිකං න භණාමි. ඉදානි පබ්බජිතො කිං වක්ඛාමි. සච්චවාදී පුරිසො නාමහොතීති[18] වත්වා අජ්ජ පක්ඛස්ස අට්ඨමී ත්වං ඉතො සත්තාහස්ස අච්චයෙන[19] උපොසථදිවසෙ මය්හං සාමිකො මහාබ්‍රහ්මා චන්දමණ්ඩලං භින්දිත්වා මම සන්තිකං[20] ආගමිස්සතීති සකලනගරෙ උග්ඝොසෙහීති වත්වා පක්කාමි.[21] සා සද්දහිත්වා හට්ඨ

---

1. දාරගහණං පටිපන්නාම්හ S.
2. යාවාහං b. S.
3. මා උක්කණ්ඨිති S.
4. තිවාසනපාපුරණං A1. A2 M2. P2. W2.
5. සමණං S. සමණපබ්බජ්ජං b. සමණපබ්බජ්ජං පබ්බජි B.
6. අභිඤ්ඤායො B. පඤ්ච අභිඤ්ඤායො b. S.
7. අවස්සයො භවිතුන්ති b.
8. තදා බාරාණසී B.
9. සාතං b.
10. අතිච්ඡ-අතිච්ඡ A1. A2. L P2 W2.
11. පුනප්පුනං b. S.
12. උරු L.
13. මහාකායසා S.
14. නානප්පකාරං පරිදෙවං b.
15. පුඤ්ජයමානා S.
16. චරාහීති b. S.
17. න සක්ඛිස්සාමෙවං b.
18. නාමාහන්ති b. S.
19. සත්තාහස්සච්චයෙන b.
20. සන්තිකෙ b.
21. පක්කාමි b

තුවට්ඨා සූරා හුත්වා සායං පාතං[1] නගරං පවිසිත්වා තත්ථ උග්ඝොසෙසි, මනුස්සා පාණිනා පාණිං පහරිත්වා[2] පස්සථ අම්හාකං දිට්ඨමඞ්ගලිකා චණ්ඩාලපුත්තං[3] මහාබ්‍රහ්මානං කරොන්තීති හසන්තා[4] කෙළිං කරොන්ති; පුන දිවසෙපි තථෙව සායං පාතං[5] සා පවිසිත්වා ඉදානි ඡාහච්චයෙන පඤ්චාහචතුහතීහද්වීහඑකාහච්චයෙන මය්හං සාමිකො මහාබ්‍රහ්මා චන්දමණ්ඩලං භින්දිත්වා මම සන්තිකං ආගමිස්සතීති උග්ඝොසෙසි; බ්‍රාහ්මණා චින්තයිංසු: අයං දිට්ඨමඞ්ගලිකා අතිසූරා හුත්වා කථෙති; කදාචි එවං සියා; එථ මයං[6] දිට්ඨමඞ්ගලිකාය වසනට්ඨානං පටිජග්ගාමාති චම්මගෙහස්ස බාහිරභාගං සමන්තා තච්ඡාපෙත්වා වාලිකං ඔකිරිංසු; සාපි උපොසථදිවසෙ පාතොව නගරං පවිසිත්වා අජ්ජ[7] මය්හං සාමිකො[8] ආගමිස්සතීති උග්ඝොසෙසි; බ්‍රාහ්මණා චින්තයිංසු: අයං හො[9] න දූරං අපදිසති.[10] අජ්ජ කිර මහාබ්‍රහ්මා ආගමිස්සතීති[11] වසනට්ඨානං සංවිදහාමාති චම්මගෙහං සමජ්ජාපෙත්වා[12] හරිතුපලිත්තං කත්වා මහාරහං පල්ලඞ්කං අත්ථරිත්වා අහතවත්ථෙහි[13] පරික්ඛිපිත්වා උපරි චෙලවිතානං දත්වා[14] ගන්ධමාලදාමානි ඔසාරයිංසු; තෙසං පටිජග්ගන්තානංයෙව සූරියො අත්ථඞ්ගමි.[15] තතො මහාපුරිසො චන්දෙ උග්ගතමත්තෙ අභිඤ්ඤාපාදකජ්ඣානං[16] සමාපජ්ජිත්වා වුට්ඨාය කාමාවචරචිත්තෙන පරිකම්මං කත්වා ඉද්ධිචිත්තෙන ද්වාදසයොජනිකං බ්‍රහ්මත්තභාවං මාපෙත්වා වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා චන්දවිමානස්ස අන්තො පවිසිත්වා වනන්තතො අබ්භුස්සුක්කමානං[17] චන්දං භින්දිත්වා චන්දවිමානං ඔහාය පුරතො හුත්වා මහාජනො මං පස්සතූති අධිට්ඨාසි; මහාජනො දිස්වා සච්චං හො දිට්ඨමඞ්ගලිකාය වචනං ආගච්ඡති[18] මහාබ්‍රහ්මා බ්‍රහ්මානං පූජෙස්සාමාති ගන්ධමාලං ආදාය දිට්ඨමඞ්ගලිකාය ඝරං පරිවාරෙත්වා අට්ඨාසි; මහා පුරිසො මත්ථකමත්ථකෙන සත්තවාරෙ බාරාණසිං අනුපරිගන්ත්වා මහාජනෙන දිට්ඨභාවං ඤත්වා ද්වාදසයොජනිකං අත්තභාවං ජහිත්වා[19] මනුස්සප්පමාණමෙව මාපෙත්වා මහාජනස්ස පස්සන්තස්සෙව චම්මගෙහං පාවිසි; මහාජනො දිස්වා ඔතිණ්ණො නො මහා බ්‍රහ්මා සාණිං ආහරථාති නිවෙසනං මහාසාණියා පරික්ඛිපිත්වා පරිවාරෙත්වා ඨිතො මහාපුරි

1. සායපාතං L.
2. පහරන්තා S. පහරන්තා b.
3. චණ්ඩාලිපුත්තං A1. P2. W2.
4. හසන්ති B. P2.
5. සාපුන-පාතං පවිසිත්වා b. S.
6. මය්හං L
7. අජ්ජකිර B.
8. සාමි L.
9. සො L.
10. අපදිස්සති b. S.
11. අගමිස්සති b. S.
12. සම්මජ්ජාපෙත්වා b. S.
13. හරිතුපලිත්තං කත්වා ආහතවත්ථෙහි පරික්ඛිපි මහරහං පල්ලඞ්කං අත්ථරිත්වා B. S. හරිතුපලිත්තං
14. බන්ධිත්වා b. මාලාදාමානි S [අහත b
15. අත්ථඞ්ගතො S. අත්ථඞ්ගමි තතො මහාපුරිසො b.
16. අභිඤ්ඤාපාදකං ඣානං L.
17. සාණිං ආහරාපෙත්වා අබ්භුස්සක්ක මානං b.
18. ආගච්ඡන්තං මහාබ්‍රහ්මානං b. ආගච්ඡන්ති මහබ්‍රහ්මානං b.
19. විජහිත්වා b. S.

ණසාපි සිරිසයන[1] මජ්ඣෙ නිසීදි. දිට්ඨමඞ්ගලිකා සමීපෙ අට්ඨාසි; අථ නං පුච්ඡි. උතුසමයො තෙ දිට්ඨමඞ්ගලිකෙති: ආම අය්‍යාති; මයා දිට්ඨං[2] පුත්තං ගණ්හාහීති අඞ්ගුට්ඨෙන නාභිමණ්ඩලං ඵුසි; තස්සා පරාමසනෙනෙව[3] ගබ්භො පතිට්ඨාසි; මහාපුරිසො එත්තාවතා තෙ දිට්ඨමඞ්ගලිකෙ පාදධොවනං[4] උදකං සකලජම්බුදීපෙ රාජූනං අභිසෙකොදකං භවිස්සති ත්වං තිට්ඨාහි වත්වා බ්‍රහ්මත්තභාවං මාපෙත්වා පස්සන්තස්සෙව මහාජනස්ස නික්ඛමිත්වා වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා[5] චන්දමණ්ඩලමෙව පවිට්ඨො; සා තතොපට්ඨාය බ්‍රහ්මපජාපතී නාම ජාතා පාදධොවනඋදකං ලභන්තො නාම නත්ථි; බ්‍රාහ්මණා බ්‍රහ්මපජාපතිං අන්තොනගරෙ වසාපෙස්සාමාති සුවණ්ණසිවිකාය ආරොපෙත්වා යාව සත්තමකොටියා අපරිසුද්ධජාතිකස්ස සිවිකං ගහෙතුං න අදංසු; සොළසජාතිමත්තා,[6] බ්‍රාහ්මණා ගණ්හිංසු; සෙසා ගන්ධපුප්ඵාදීහි පූජෙන්තා[7] නගරං පවෙසෙත්වා[8] න සක්කා භො උච්චිට්ඨගෙහෙ බ්‍රහ්මපජාපතියා[9] වසිතුං වට්ටුං ගහෙත්වා ගෙහං කරිස්සාම. යාව පන තං කරීයති[10] තාව මණ්ඩපෙ වසතූති[11] මණ්ඩපෙ වසාපෙසුං. තතො[12] පට්ඨාය චක්ඛුපථෙ ඨත්වා වන්දිතුකාමා කහාපණං දත්වා වන්දිතුං ලභන්ති, සවනූපචාරෙ වන්දිතුකාමා සතං දත්වා ලභන්ති, ආසන්නෙන පකතිකථං සවනට්ඨානෙ වන්දිතුකාමා පඤ්චසතානි දත්වා ලභන්ති, පාදපිට්ඨියං සීසං ඨපෙත්වා වන්දිතුකාමා සහස්සං දත්වා ලභන්ති, පාදධොවන උදකං පත්ථයමානා දස සහස්සානි දත්වා ලභන්ති; බහිනගරතො අන්තොනගරෙ යාව මණ්ඩපා ආගච්ඡන්තියා ලද්ධධනං යෙව කොටිසතමත්තං අහොසි; සකලජම්බුදීපො සංඛුභි[13]; තතො සබ්බරාජානො බ්‍රහ්මපජාපතියා පාදධොවනෙන අභිසෙකං කරිස්සාමාති සතසහස්සා පෙසෙත්වා ලභිංසු; මණ්ඩපෙ වසන්තියා එව ගබ්භවුට්ඨානං අහොසි; මහාපුරිසං පටිච්ච ලද්ධකුමාරො පාසාදිකො අහොසි, ලක්ඛණසම්පන්නො; බ්‍රහ්මුනො[14] පුත්තො ජාතොති සකලජම්බුදීපෙ එකකොලාහලො අහොසි; කුමාරස්ස ඛිරමණිමූලං හොතූති තතො තතො ආභතධනං කොටිසතසහස්සං[15] අහොසි; එත්තාවතා නිවෙසනම්පි පතිට්ඨිතං[16] කුමාරස්ස නාමකරණං කරිස්සාමාති නිවෙසනං සජ්ජෙත්වා කුමාරං ගන්ධොදකෙන නහාපෙත්වා අලඞ්කරිත්වා මණ්ඩපෙ ජාතත්තා මණ්ඩව්‍යොත්වෙව[17] නාමං අකංසු; කුමාරො සුඛෙන සංවද්ධමානො

1. සිරීසයන b.
2. දිත්ත S.
3. තස්සාපරාමසනො තෙනෙව L.
4. ධොවන b. S.
5 අච්චුග්ගන්ත්වා S.
6. සොළසජාතිමත්තා b.
7. පූජිත්වා b.
8. පවිසිත්වා b.
9. බ්‍රහ්මපජාපති වසිතුං b.
10. කරීයති S. කරිස්සති b.
11. මණ්ඩපෙව වසති b.
12. තං තතො S.
13. සඞ්ඛුභිතො B. ඛුභිතො A1. A2. W2. P2. R W3. සබ්බරාජානො S.
14. මහාබ්‍රහ්මුනො b. S.
15. ආභතධනං කොටිසහස්සං b S.
16. නිවෙසනම්පි නිට්ඨිතං b.
17. මණ්ඩබ්‍යොත්වෙව b. S.

සිප්පු[1]ග්ගහණවයප්පත්තො සකලජම්බුදීපෙ සිප්පං ජානන්තා තස්ස සන්තිකං[2] ආගන්ත්වා සිප්පං සික්ඛාපෙන්ති. කුමාරො මෙධාවී පඤ්ඤවා, සුතං සුතං මුත්තං ආවුණන්තො විය ගණ්හාති. ගහිතගහිතං සුවණ්ණඝටෙ පක්ඛිත්තතෙලං විය තිට්ඨති. යාවතා වාචුග්ගතා පරියත්ති අත්ථි තෙන අග්ගහිතා නාම නාහොසි; බ්‍රාහ්මණා තං පරිවාරෙත්වා චරන්ති. සොපි බ්‍රාහ්මණභත්තො[3] අහොසි; ගෙහෙ අසීතිබ්‍රාහ්මණසහස්සානි නිච්චභත්තං භුඤ්ජන්ති. ගෙහම්පිස්ස සත්තද්වාරකොට්ඨකං මහන්තං අහොසි; ගෙහමඞ්ගලදිවසෙ[4] ජම්බුදීපවාසීහි පෙසිතං ධනං[5] කොටිසහස්සමත්තං අහොසි; බොධිසත්තො ආවජ්ජෙසි: පමත්තො නු ඛො කුමාරො අප්පමත්තොති අද්දස තං පවත්තිං.[6] දිස්වා බ්‍රාහ්මණභත්තො ජාතො. යත්ථ දින්නං මහප්ඵලං හොති තං න ජානාති. ගච්ඡාමි නං දමෙමීති චීවරං[7] පාරුපිත්වා භික්ඛාභාජනං ගහෙත්වා ද්වාරකොට්ඨකා අතිසම්බාධා, න සක්කා කොට්ඨකෙන පවිසිතුන්ති ආකාසෙන ගන්ත්වා[8] අසීතියා බ්‍රාහ්මණසහස්සානං භුඤ්ජනට්ඨානෙ ආකාසඞ්ගණෙ අට්ඨාසි; මණ්ඩබ්‍යකුමාරොපි සුවණ්ණකටච්ඡුං ගාහාපෙත්වා ඉධ සූපං දෙථ, ඉධ ඔදනන්ති පරිවිසාපෙන්තො[9] බොධිසත්තං දිස්වා දණ්ඩකෙන ඝට්ටිත ආසීවිසො විය කුප්පිත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

කුතො නු ආගච්ඡසි රුම්මවාසී[10]
ඔතල්ලකො[11] පංසුපිසාචකොව
සඞ්කාරචොළං පටිමුඤ්ච කණ්ඨෙ
කො රෙ තුවං හොසි අදක්ඛිණෙය්‍යාති[12]

අථ තං මහාසත්තො අකුජ්ඣිත්වා[13] ඔවදන්තො ආහ:-

අන්නං තවයිදං පකතං යසස්සි
තං ඛජ්ජරෙ භොජ්ජරෙ[14] පීය්‍යරෙ ච
ජානාසි මං ත්වං පරදත්තූපජීවී[15]
උත්තිට්ඨපිණ්ඩං[16] ලභතං සපාකොති

සො නයිදං තුම්හාදිසානං පටියත්තන්ති දස්සෙන්තො ආහ:-

අන්නං මමයිදං පකතං බ්‍රාහ්මණානං
අත්තත්ථියං[17] සද්දහතො මමයිදං
අපෙහි එත්තො කිමවට්ඨිතොසි[18]
න මාදිසා තුය්හං දදන්ති ජම්මාති

---

1. සිප්ප b.
2. සන්තිකෙ b.
3. බ්‍රාහ්මණභත්තො S.
4. ගෙහෙ මඞ්ගලදිවසෙ B.
5. පෙසිතධනං b. S. කොටිසතසහස්ස මත්තං S. බොධිසත්තො පන [b S.
6. පවුත්තිං S.
7. සතො S. පාරුපිත්වා b.
8. ආකාසෙනාගන්ත්වා b, S. අසීති b.
9. පරිවිසාපෙන්තො S.
10. ඝට්ටිත b S. කුපිත්වා S.
11. දුම්මවාසී S දුම්බවාසී b.
12. ඔකල්ලකො b ඔතල්ලකො S.
13. තු-දක්ඛිණෙය්‍යාති L. අදක්ඛිණෙය්‍යාති b, S.
14. අකුජ්ඣිත්වාච h S.
15. භුඤ්ජරෙ b S. පියරෙච b. පිය්‍යරෙච S
16. පරදත්තූපජීවිං S. දත්තූපජීවිං b.
17. උක්කට්ඨපිණ්ඩං L., ලභන්ති b.
18. අත්තත්ථියා S. අත්තත්ථිතං b.

අථ[1] බොධිසත්තො දානං නාම සගුණස්සපි නිග්ගුණස්සපි යස්ස කස්සචි දාතබ්බං. යථා හි නින්නෙපි ථලෙපි පතිට්ඨාපිතබීජං[2] පථවිරසං ආපොරසඤ්ච ආගම්ම සම්පජ්ජතෙව[3] එවං නිප්ඵලං නාම නත්ථි; සුඛෙත්තෙ වප්පං බීජං[4] විය ගුණවන්තෙ මහප්ඵලං හොතීති දස්සෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

ථලෙ ච නින්නෙ ච වපන්ති බීජං
අනූපඛෙත්තෙ ඵලමාසසානා[5]
එතාය සද්ධාය දදාහි දානං
අප්පෙව ආරාධයෙ දක්ඛිණෙය්‍යෙති[6]

අථ කුමාරො කොධාභිභූතො කෙනිමස්ස මුණ්ඩකස්ස පවෙසො දින්නොති ද්වාරරක්ඛාදයො[7] තජ්ජෙත්වා:-

ඛෙත්තානි මය්හං විදිතානි ලොකෙ
යෙසාහං[8] බීජානි පතිට්ඨපෙමි
යෙ බ්‍රාහ්මණා ජාතිමන්තූපපන්නා[9]
තානීධ ඛෙත්තානි සුපෙසලානීති

ගාථං වත්වා ඉමං ජම්මං වෙළුපදරෙන පොථෙන්තා[10] ගීවාය ගහෙත්වා සත්තපි ද්වාරකොට්ඨකෙ අතික්කමෙත්වා[11] බහි නීහරථාති ආහ:- අථ නං මහාපුරිසො ආහ:-

ගිරිං නඛෙන ඛණසි[12] අයො දන්තෙන ඛාදසි
ජාතවෙදං පදහසි යො ඉසිං පරිභාසසීති[13]

එවඤ්ච පන වත්වා සචෙ මය්හං[14] හත්ථෙ වා පාදෙ වා ගණ්හාපෙත්වා දුක්ඛං උප්පාදෙය්‍ය බහුං අපුඤ්ඤං පසවෙය්‍යාති සත්තානුද්දයතාය[15] වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා අන්තරවීථියං ඔතරි; භගවා සබ්බඤ්ඤුතං පත්තො තමත්ථං පකාසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

ඉදං වත්වාන මාතඞ්ගො ඉසි සච්චපරක්කමො
අන්තලික්ඛස්මිං පක්කාමි බ්‍රාහ්මණානං උදික්ඛතන්ති[16]

තාවදෙව නගරරක්ඛක[17]දෙවතානං ජෙට්ඨකදෙවරාජා මණ්ඩබ්‍යස්ස ගීවං පරිවත්තෙසි; තස්ස මුඛං පරිවත්තිත්වා[18] පච්ඡාමුඛං ජාතං, අක්ඛීනි පරිවත්තානි, මුඛෙන ඛෙළං[19] වමති, සරීරං ථද්ධං සූලං[20] ආරොපිතං

1. කිමවඩ්ඝිතොසි A1. M2. P2, කිම්මට්ඨිතොසි B. කිමට්ඨිතොසි [A2.
2. අථඛො S.
3. සම්පජ්ජති B.
4. වපිතබීජං S. පළපිතබීජං b.
5. මාසසානො A2, W2, ඵලමාපමානා B.
6. දක්ඛිණෙය්‍යන්ති L.
7. ද්වාරරක්ඛාදයො S.
8. සචාහං L. යෙසචාහං b. S.
9. ජාතිමන්තං පසන්නා B. මන්තූපපන්නා b,
10. පොථෙත්වා B. පොඨෙත්වා S
11. අතික්කාමිත්වා b S. [ගීවායං b, S,
12. ඛනසි S. දන්තෙනසි B.
13. පරිභාසතීති b,
14. සායං A2. සායං A1. M2 P2. W2.
15. සත්තානුද්දයතාය S. [බ්‍යසං B.
16. උදික්ඛිතන්ති A2 W2. [උදික්ඛිතන්ති P2.
17. නගරරක්ඛිකා b.
18. පරිවත්තෙත්වා b. S
19. ඛෙලං b. S.
20. සූලෙ b. S.

විය අහොසි; අසීතිසහස්සා පරිවාරකා[1] යක්ඛා අසීතිබ්‍රාහ්මණසහස්සානි තථෙව අහංසු; වෙගෙන ගන්ත්වා බ්‍රහ්මපජාපතියා ආරොචයිංසු. සා තරමානරූපා ආගන්ත්වා තං විප්පකාරං දිස්වා ගාථමාහ.–[2]

අවෙඨිතං[3] පිට්ඨිතො උත්තමඞ්ගං
බාහං[4] පසාරෙති අකම්මනෙය්‍යං
සෙතානි අක්ඛීනි යථා මතස්ස
කො මෙ ඉමං පුත්තමකාසි එවන්ති[5]

අථස්සා ආරොචයිංසු:–[6]

ඉධාගමා සමණො රුම්මවාසී[7]
ඔතල්ලකො පංසුපිසාචකොව
සඞ්කාරචොළං පටිමුඤ්චව[8] කණ්ඨෙ
සො තෙ ඉමං පුත්තමකාසි එවන්ති

සා සුත්වාව අඤ්ඤාසි මය්හං යසදායකො අය්‍යො අනුකම්පාය පුත්තස්ස පමත්තභාවං ඤත්වා ආගතො භවිස්සතීති තතො උපට්ඨාකෙ පුච්ඡි:–

කතමං දිසං අගමා භූරිපඤ්ඤො
අක්ඛාථ මෙ මාණවා එතමත්ථං
ගන්ත්වාන තං පටිකරෙමු අච්චයං
අප්පෙව තං පුත්තං[9] ලභෙමු ජීවිතන්ති

තෙ අහංසු:–

වෙහායසං අගමා[10] භූරිපඤ්ඤො
පථද්ධුනො[11] පණ්ණරසෙව චන්දො
අපි චාපි[12] සො පුරිමං දිසං අගච්ඡි[13]
සච්චප්පටිඤ්ඤො ඉසි සාධුරූපොති

මහාපුරිසොපි අන්තරවීථියං ඔතිණ්ණට්ඨානතො පට්ඨාය මය්හං පදවලඤ්ජං[14] හත්ථිඅස්සාදීනමපි වසෙන[15] මා අන්තරධායිත්ථ දිට්ඨමඞ්ගලිකා යෙව ච තං[16] පස්සතු මා අඤ්ඤෙති අධිට්ඨහිත්වා පිණ්ඩාය චරිත්වා යාපනමත්තං මිස්සකොදනං ගහෙත්වා පටික්කම්ම[17] තසාලාය නිසින්නො භුඤ්ජිත්වා ථොකං භුත්තාවසෙසං භික්ඛාභාජනෙයෙව ඨපෙසි; දිට්ඨමඞ්ගලිකාපි පාසාදා ඔරුය්හ අන්තරවීථිං පටිපජ්ජමානා[18]

1 සහස්සපරිචාරිකා b.
2. එවමාහ b. S.
3. ආවෙඨිතං S. ආවෙධිතං B
4. බාහුං S. අකම්පනීයං b.
5. වඤ්ඤවන්ති L
6. ආරොචෙසුං b, S.
7. දුම්මවාසී b, S.
8. පරිමුඤ්චව b. S.
9. පුත්තා b. තංපුත්තලභෙමුජීවිතන්ති b. S. ජීවිතන්ති B.
10. වෙහායසං අගමා b, S.
11. පථද්ධුනො b.
12. අථාපි B.
13 අගච්ඡි b.
14. වලඤ්ජං S
15. හත්ථිඅස්සාදිවසෙන B. අන්තරධායි S.
16. යෙව තං b. B. අඤ්ඤෙති B. L.
17 පතික්කමිත්වා b, සාලායං b, S.
18. පටිපජ්ජමානාව S

පදවලඤ්ජං දිස්වා ඉදං මය්හං යසදායකස්ස අය්‍යස්ස පදන්ති පදානුසාරෙන ගන්ත්වා[1] වන්දිත්වා ආහ: භන්තෙ තුම්හාකං[2] දාසෙන කතාපරාධං මය්හං ඛමථ න හි තුම්හෙ කොධවසිකා නාම දෙථ මෙ පුත්තස්ස ජීවිතන්ති එවඤ්ච පන වත්වා:-

අවෙට්ඨිතං[3] පිට්ඨිතො උත්තමඞ්ගං
බාහං[4] පසාරෙති අකම්මනෙය්‍යං[5]
සෙතානි අක්ඛීනි යථා මතස්ස
කො මෙ ඉමං[6] පුත්තමකාසි එවන්ති

ගාථං අභාසි; මහාපුරිසො ආහ; න මයං එවරූපං කරෙම පබ්බජිතං[7] හිංසන්තෙ විහිංසන්තෙ දිස්වා[8] පබ්බජිතෙසු සගාරවාහි භූතයක්ඛදෙවතාහි කතං භවිස්සතීති;[9] භන්තෙ කෙවලං තුම්හාකං මනොපදොසො මා හොතු දෙවතාහි කතං හොතු සුඛමාපයා[10] භන්තෙ දෙවතා අපිචාහං භන්තෙ කථං පටිපජ්ජාමීති: තෙන හි ඔසධං තෙ කථෙස්සාමි මම භික්ඛාභාජනෙ භුත්තාවසෙස[11]භත්තමත්ථි තත්ථ ථොකං උදකං ආසිඤ්චිත්වා ථොකං ගහෙත්වා තව පුත්තස්ස මුඛෙ පක්ඛිපාහි එවං කරිස්සාමීති භත්තං ගහෙත්වා මහාපුරිසං වන්දිත්වා ගන්ත්වා තථා අකාසි; මුඛෙ පක්ඛිත්තමත්තෙ ජෙට්ඨකදෙවරාජා සාමිමහි යං භෙසජ්ජං කරෙන්තෙ අමෙහහි[12] න සක්කා කිඤ්චි කාතුන්ති කුමාරං විස්සජ්ජෙසි; සො[13] ඛිපිත්වා කිඤ්චි දුක්ඛං අප්පත්තො[14] පුබ්බෙ විය පකතිවණ්ණො අහොසි; අථ නං මාතා[15] අවොච: පස්ස තාත තව කුලූපකානං හිරොත්තප්පරහිතානං විප්පකාරං සමණා පන එවරූපා[16] හොන්ති සමණෙ තාත භොජෙය්‍යාසීති; තතො සෙසකං උදකචාටියං ආලුළාපෙත්වා බ්‍රාහ්මණානං මුඛෙ පක්ඛිපාපෙසි; යක්ඛා තාවදෙව විස්සජ්ජෙත්වා පලායිංසු; බ්‍රාහ්මණා ඛිපිත්වා උට්ඨිතා[17] කිං අම්හාකං මුඛෙ පක්ඛිත්තන්ති පුච්ඡිංසු: මාතඞ්ගඉසිස්ස උච්ඡිට්ඨභත්තන්ති තෙ චණ්ඩාලස්ස උච්ඡිට්ඨකං ඛාදාපිතම්හා අබ්‍රාහ්මණාදානිම්හ[18] ජාතා, ඉදානි නො බ්‍රාහ්මණා සුද්දා,[19] බ්‍රාහ්මණා ඉමෙති සමෙහාගං[20] න දස්සන්ති[21] තතො පලායිත්වා මජ්ඣෙ[22] රට්ඨං ගන්ත්වා මෙජ්ඣ[23] රජ්ජස්ස නගරෙ අග්ගාසනිකා බ්‍රාහ්මණා නාම මයන්ති රාජගෙහෙ භුඤ්ජන්ති; තස්මිං

---

1. පදානුසාරෙනාගන්ත්වා b.
2. තුම්හාකං භන්තෙ b.
3. ආවෙධිතං b, ආවෙඨිතං S.
4. බාහුං b.
5. අකම්පනෙය්‍යං b.
6. ඉදං L.
7. පබ්බජිතං පන b. S.
8. හිංසන්ත දිස්වා b. S.
9. භවිස්සති L කෙවලං භන්තෙ b,
10. මුඛමාපයං A2, සුඛමාසයා b,
11. භුත්තාවසෙසං b, S.
12. අම්හ b.
13. සොපි b.
14. අපත්ත B, S.
15. මාතාපි B.
16. සමණා ච න එවරූපා S.
17. උට්ඨහිත්වා B. S.
18. දානිම්හා B. S.
19. අසුද්ද B. සුද්ධ S.
20. සමභාවං B. S. සමභාගං S.
21. දස්සන්තීති B. S.
22. මජ්ඣ B.
23. මජ්ඣෙ L.

සමයෙ බොධිසත්තො පාපනිග්ගහං කරොන්තො මානජාතිකෙ නිම්මද යන්තො[1] විචරති; අථ ඛො ජාතිමන්තතාපසො නාම මයා සදිසො[2] ජාතියා නත්ථීති අඤ්ඤෙසු සඤ්ඤම්පි න කරොති බොධිසත්තො තං ගඞ්ගාතීරෙ වසමානං දිස්වා මානනිග්ගහමස්ස කරිස්සාමීති තත්ථ අගමාසි; තං ජාතිමන්තතාපසො පුච්ඡි: කිං ජච්චො භවන්ති චණ්ඩාලො අහං ආචරියාති, අපෙහි චණ්ඩාල අපෙහි චණ්ඩාල හෙට්ඨා ගඞ්ගාය වස, මා උපරිගඞ්ගාය උදකං උච්ඡිට්ඨමකාසීති සාධු[3] ආචරිය තුම්හෙහි වුත්තට්ඨානෙ වසිස්සාමීති හෙට්ඨාගඞ්ගාය වසන්තො ගඞ්ගාය උදකං පටිසොතං සන්දතූති අධිට්ඨාසි; ජාතිමන්තතාපසො පාතොව ගඞ්ගං ඔරුය්හ උදකං ආචමති. ජටා ධොවති. බොධිසත්තො දන්තකට්ඨං ඛාදන්තො පිණ්ඩපිණ්ඩං[4] ඛෙළං උදකෙ පාතෙති, දන්තකට්ඨකුච්චකම්පි[5] තත්ථෙව පවාහෙති[6] යථා[7] තං අඤ්ඤත්‍ර අලග්ගිත්වා තාපසස්සෙව ජටාසු ලග්ගති[8] තථා අධිට්ඨාසි,[9] ඛෙළම්පි දන්තකට්ඨම්පි තාපසස්ස ජටාසුයෙව පතිට්ඨාති, තාපසො චණ්ඩාලස්සිදං කම්මං භවිස්සතීති විප්පටිසාරී[10] හුත්වා ගන්ත්වා ආපුච්ඡි:[11] හො චණ්ඩාල[12] ඉදං ගඞ්ගාය උදකං තයා පටිසොතගාමී කතන්ති, ආම ආචරිය,[13] තෙන හි ත්වං හෙට්ඨාගඞ්ගාය මා වසි,[14] උපරිගඞ්ගාය වසාති සාධු ආචරිය තුම්හෙහි වුත්තට්ඨානෙ වසිස්සාමීති තත්ථ වසන්තො ඉද්ධිං පටිප්පස්සම්භෙසි; උදකං යථාගතිකමෙව ජාතං පුන තාපසො තදෙව ව්‍යසනං පාපුණි; සො පුන ගන්ත්වා බොධිසත්තං පුච්ඡි: හො චණ්ඩාල ත්වං ඉදං ගඞ්ගාය උදකං කාලෙන පටිසොතගාමිං කාලෙන අනුසොතගාමිං කරොසීති, ආම ආචරිය,[15] චණ්ඩාල ත්වං සුඛවිහාරීනං පබ්බජිතානං සුඛෙන වසිතුං න දෙසි සත්තමෙ තෙ දිවසෙ සත්තධා මුද්ධා ඵලතූති, සාධු ආචරිය, අහං පන සූරියස්ස උග්ගන්තුං න දස්සාමීති; අථ මහාසත්තො විනෙතසි; එතස්ස අභිසාපො[16] එතස්සෙව උපරි පතිස්සති, රක්ඛාමි නන්ති, සත්තානුද්දයතාය පුන දිවසෙ ඉද්ධියා සූරියස්ස උග්ගන්තුං න අදාසි; ඉද්ධිමතො ඉද්ධිවිසයො[17] අචින්තෙය්‍යො; තතො පට්ඨාය අරුණුග්ගං[18] න පඤ්ඤායති රත්තින්දිව[19] පරිච්ඡෙදො නත්ථි, කසිවාණිජ්ජාදීනි[20] කම්මානි පයොජෙන්තො නාම නත්ථි, මනුස්සා යක්ඛාවිට්ඨා නු

---

1. නිම්මාදයන්තො b.
2. සදිසොනත්ථීති b, S.
3. බොධිසත්තො සාධු b.
4. පිණ්ඩං පිණ්ඩං b.
5. දන්තකට්ඨ උච්ඡිට්ඨකම්පි S. කුච්ඡිට්ඨකම්පි B.
6. පහොති L. පවාහෙසීති B, තත්ථෙව පවාහෙති b. S.
7. යථාපෙතං S, යථාචෙතං b.
8. ලග්ගාති L.
9. අධිට්ඨා L.
10. විප්පටිසාරිකං P2, W2.
11. පුච්ඡි b. S.
12. ඉදංහොචණ්ඩාල b.
13. ආචරියාති S.
14. මාවස b. මාහෙට්ඨාගඞ්ගායවස S.
15. ආචරියාති S.
16. අභිසපො b.
17. ඉද්ධිවිසයො නාම B.
18. අරුණුග්ගං b. අරුණුග්ගමනං S.
19. රත්තිදිව b, S.
20. වණිජ්ජා b.

ඛො අයං භූතදෙවතා නාග සුපණ්ණාවට්ටාති[1] උපද්දවප්පත්තාති කිං නු ඛො කාතබ්බන්ති විනොතන්තා[2] රාජකුලං නාම මහාඛන්දං[3] ලොකස්ස භීතං විනෙතුං සක්කොති තත්ථ ගච්ඡාමාති රාජකුලං ගන්ත්වා තමත්ථං ආරොචෙසුං; රාජා සුත්වා භීතොපි අභීතාකාරං කත්වා තාතා මා භායථ[4] ඉමං කාරණං ගඞ්ගාතීරවාසී ජාතිමන්තතාපසො ජානිස්සති. තං පුච්ඡිත්වා නික්කඞ්ඛා භවිස්සාමාති කතිපයෙහෙව අත්ථචරකෙහි මනුස්සෙහි සද්ධිං තාපසං උපසඞ්කමිත්වා කතපටිසන්ථාරො තමත්ථං පුච්ඡි: තාපසො ආහ: ආම මහාරාජ එකො චණ්ඩාලො අත්ථි සො ඉමං ගඞ්ගාය උදකං කාලෙන අනුසොතගාමිං කාලෙන පටිසොතගාමිං කරොති, මයා තදත්ථං කිඤ්චි කථිතං අත්ථි, තං පුච්ඡථ, සො ජානිස්සතීති; රාජා මාතඞ්ගඉසිස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා[5] භන්තෙ තුම්හෙ[6] අරුණස්ස උග්ගන්තුං න දෙථාති පුච්ඡි: ආම මහාරාජාති; කිං කාරණං භන්තෙති: ජාතිමන්තතාපසෙන ආගන්ත්වා මං වන්දිත්වා ඛමාපිතකාලෙ දස්සාමි මහාරාජාති; රාජා ගන්ත්වා එවං ආචරිය[7] තාපසං ඛමාපෙථාති ආහ; නාහං මහාරාජ චණ්ඩාලං වන්දාමි;[8] ආචරිය මා එවං කරොථ, ජනපදස්ස සුඛං[9] පස්සථාති; සො පුන පටික්ඛිපියෙව; රාජා බොධිසත්තං උපසඞ්කමිත්වා ආචරිය[10] ඛමාපෙතුං න ඉච්ඡතීති ආහ; අඛමාපිතෙ අහං සූරියං න මුඤ්චාමීති රාජා අයං ඛමාපෙතුං න ඉච්ඡති අයං අඛමාපිතෙ සූරියං න මුඤ්චති කිං අම්හාකං තෙන තාපසෙන ලොකං ඔලොකෙස්සාමාති ගණ්හථ භො තාපසන්ති සයං හත්ථෙසු ච[11] පාදෙසු ච ගහෙත්වා මාතඞ්ගඉසිස්ස පාදමූලං නෙත්වා නිපජ්ජාපෙත්වා ඛමථ[12] එතස්ස ජනපදානුද්දයතං[13] පටිච්චාති ආහ[14]; අහං නාම ඛමිතබ්බං ඛමාමි, අපි ච ඛො පන එතස්ස කථා එතස්සෙව උපරි පතිස්සති, මයා සූරියෙ විස්සජ්ජිතෙ සූරියරස්මි එතස්ස මත්ථකෙ පතිස්සති, අථස්ස සත්තධා මුද්ධා ඵලිස්සතීති, තං ඛො[15] පනෙසව්‍යසනං මා පාපුණාතු; එත්ථ තුම්හෙ[16] එතං ගලප්පමාණෙ උදකෙ ඔතාරෙත්වා මහන්තං මත්තිකාපිණ්ඩමස්ස සීසෙ ඨපෙථ; අථාහං සූරියං විස්සජ්ජෙස්සාමි,[17] සූරියරස්මි මත්තිකාපිණ්ඩෙ පතිත්වා තං සත්තධා භින්දිස්සති අථෙසමත්තිකාපිණ්ඩං ඡඩ්ඩෙත්වා නිමුජ්ජිත්වා[18]

---

1. භූතදෙවතානාග සුපණ්ණා වට්ටාති b; භූතදෙවතානාග සුපණ්ණා වට්ටාති B. W2.
2. විනොතන්තා B.
3. මහාපක්ඛන්දං B.
4. මා තාතා භායථ b.
5. සන්තිකෙ ගන්ත්වා b.
6. තුම්හෙ භන්තෙ b.
7. එථ ආචරිය b. S.
8. වන්දාමීති b. S. මා ආචරිය b.
9. මුඛං b. S.
10. ආචරියො b.
11. ගච්ඡථ භො තාපස සන්තිකං තං හත්ථෙසුච b. S.
12. පාදමූලෙ නිපජ්ජාපෙත්වා ඛමෙථ b.
13. ජනපදානුද්දයතං S.
14. ආහ, තෙ රාජපුරිසා ගන්ත්වා තං තථා කත්වා ආනෙත්වා මාතඞ්ගඉසිස්ස පාදමූලෙ නිපජ්ජාපෙත්වා ඛමාපෙසුං b
15. ඵලිස්සති තංච ඛො b. S.
16. එථ තුම්හෙ b S.
17. විස්සජ්ජිස්සාමි b. S.
18. නිම්මුජ්ජිත්වා S.

අඤ්ඤෙන තිත්ථෙන උත්තරතූ ඉති තං වදථ, එවමස්ස[1] සොත්ථි භවිස්සතීති; තෙ මනුස්සා එවං කරිස්සාමාති තථා කාරෙසුං; තස්සපි[2] තත්ථෙව සොත්ථි ජාතා; සො තතො පට්ඨාය ජාති නාම අකාරණං පබ්බජිතානං අබ්භන්තරෙ ගුණොව කාරණන්ති ජාතිගොත්තමානං පහාය නිම්මදො අහොසි; ඉති ජාතිමන්තතාපසෙ දමිතෙ මහාජනො බොධිසත්තස්ස ථාමං අඤ්ඤාසි මහාකොලාහලං ජාතං; රාජා අත්තනො නගරං ගමනත්ථාය බොධිසත්තං යාචි; මහාසත්තො පටිඤ්ඤං දත්වා නාති[3] අසීතිබ්‍රාහ්මණසහස්සානි දමෙස්සාම, පටිඤ්ඤං ච මොචෙස්සාමීති[4] මෙජ්ඣරාජස්ස[5] නගරං අගමාසි; බ්‍රාහ්මණා බොධිසත්තං දිස්වාව හො අයං[6] මහාචොරො ආගතො ඉදානෙතස්සබ්බෙ[7] එතෙ මයං උච්ඡිට්ඨොදකං[8] ඛාදිත්වා අබ්‍රාහ්මණා ජාතාති අම්හෙ පාකටෙ කරිස්සති, එවං නො ඉධාපි අවාසො භවිස්සති,[9] පටිගච්චෙව හාරෙස්සාමාති රාජානං[10] උපසඞ්කමිත්වා ආහංසු: මහාරාජ තුම්හෙ එතං[11] චණ්ඩාලපබ්බජිතං මා සාධුරූපොති[12] මඤ්ඤිත්ථ, එසගරුකං මන්තං[13] ජානාති, පථවිං ගහෙත්වා ආකාසං කරොති, ආකාස පථවිං දූරං ගහෙත්වා සන්තිකං කරොති, සන්තිකං දූරං ගඞ්ගං නිවත්තෙත්වා උද්ධගාමිනිං[14] කරොති, ඉච්ඡන්තො පථවිං උක්ඛිපිත්වා පාතෙතුං[15] සක්කොති පරස්ස වා චිත්තං නාම න සක්කා සබ්බකාලං[16] ගහෙතුං අයං ඉධ පතිට්ඨං ලභන්තො තුම්හාකං රජ්ජම්පි නාසෙය්‍ය[17] ජීවිතන්තරායම්පි වංසුපච්ඡෙදම්පි[18] කරෙය්‍ය අම්හාකං වචනං කරොථ මහාරාජ අජ්ජෙව ඉමං හාරෙතුං[19] වට්ටතීති; රාජානො නාම පරපත්තියා හොන්ති ඉති සො බහුන්නං[20] කථිත[21]වසෙනෙව නිට්ඨඞ්ගතො; බොධිසත්තොපි[22] නගරෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා උදකඵාසුකට්ඨානෙ මිස්සකොදනං භුඤ්ජිත්වා රාජුය්‍යානං ගන්ත්වා නිරපරාධතාය[23] නිරාසඞ්කො මඞ්ගලසිලාපට්ටෙ නිසීදි; අතීතෙ චත්තාලීස අනාගතෙ චත්තාලීසාති අසීතිකප්පෙ අනුස්සරිතුං සමත්ථං ඤාණස්ස අනාවජ්ජිතත්තාය මුහුත්ත

1. වදථ එතස්ස S.
2. තස්සාපි b, S.
3. නාහිච b, S.
4. මොචිස්සාමීති b, S.
5. මජ්ඣරාජස්ස B. මජ්ඣෙරාජස්ස L.
6. අයංහොසො b. හො අයං සො S. අයං සො මහාචොරො B.
7. ඉදානෙව සබ්බෙ b, S. එතෙමයං S.
8 උච්ඡිට්ඨකං b S.
9. ආවාසො න භවිස්සති b පටිකච්චෙව b. S. පටිකච්චෙව මාරිස්සාමාති B. නං මාරෙස්සාමාති S.
10. රාජානං පුන b, පුන උපසඞ්කමිත්වා B.
11. ඉමං B. එවං W2. තුම්හෙ මහාරාජ ඉමං b.
12. මා සාධුරූපො B.
13. ගරුකමන්තං b. S.
14. උද්ධගාමිනී B. උද්ධංගාමිනී B. උද්ධංගාමිනිං b, S.
15. පාතෙතුංච S. පාතෙතුං මඤ්ඤෙ b.
16. සබ්බකාලං නසක්කා b, S.
17. රජ්ජං විනාසෙය්‍ය b.
18. වංසුපච්ඡෙදම්පි B.
19. මාරෙතුං B.
20. බහූනං b.
21. කථානං S. කථා b; වසෙන b, S.
22. බොධිසත්තො පන b, S
23. නිරපරාධාය S.

මත්තානෙ කාලෙ ච සති[1] තප්පහොසි[2] රාජා අඤ්ඤං අනාණාපෙත්වා[3] සයමෙව ගන්ත්වා නිරවජ්ජත්තාය පමාදෙන නිසින්නං මහාපුරිසං අසිනා පහරිත්වා ද්වෙ භාගෙ අකාසි; ඉමස්ස රඤ්ඤො විජිතෙ[4] අට්ඨමං ලොහකිණ්ණවස්සං[5] වස්සි, නවමං කලලවස්සං ඉති ඉමස්සාපි රට්ඨෙ නව වුට්ඨියො පතිතා, සො ච රාජා සපරිසො මහානිරයෙ නිබ්බත්තො තෙනාහ සඞ්කිච්චපණ්ඩිතො:-

"උපහච්ච මනං මෙජ්ඣො,[6] මාතඞ්ගස්මිං යසස්සිනෙ[7]
සපාරිසජ්ජො උච්ඡින්නො මෙජ්ඣාරඤ්ඤං[8] තදා අහූ"ති

එවං මෙජ්ඣාරඤ්ඤස්ස[9] අරඤ්ඤභූතභාවො වෙදිතබ්බො; මාතඞ්ගස්ස පන ඉසිනො වසෙන තදෙව මාතඞ්ගාරඤ්ඤන්ති[10] වුත්තං.

පඤ්හපටිභානානීති[11] පඤ්හබ්‍යාකරණානි; **පච්චනීකසාතබ්බ**න්ති[12] පච්චනීකං සාතබ්බ; **අමක්ඛිස්ස**න්ති විලොමභාගං[13] ගණ්හන්තො විය අහොසින්ති අත්ථො; **අනුවිච්චකාර**න්ති අනුවිදිත්වා[14] චින්තෙත්වා තුලයිත්වා කාතබ්බං කරොහීති වුත්තං හොති; **සාධු හොතී**ති සුන්දරො හොති; තුම්හාදිසස්මිං හි මං දිස්වා මං සරණං ගච්ඡන්තෙ[15] නිගණ්ඨං දිස්වා නිගණ්ඨං සරණං ගච්ඡන්තෙ කිං අයං උපාලි දිට්ඨදිට්ඨමෙව සරණං ගච්ඡතීති ගරහා උප්පජ්ජති,[16] තස්මා අනුවිච්චකාරො තුම්හාදිසානං සාධූති දස්සෙති; **පටාකං පරිහරෙය්‍යු**න්ති[17] තෙ කිර එවරූපං සාවකං ලභිත්වා අසුකො නාම රාජා වා රාජමහාමත්තො වා සෙට්ඨි[18] වා අම්හාකං සරණං ගතො සාවකො ජාතොති, පටාකං උක්ඛිපිත්වා නගරෙ ඝොසෙන්තා[19] ආහිණ්ඩන්ති; කස්මා: එවං නො මහන්තභාවො **ආවිභවිස්සතීති**;[20] සචෙ තස්ස කිම්හං එතෙසං[21] සරණං ගතොති විප්පටිසාරො උප්පජ්ජෙය්‍ය තම්පි සො එතෙසං මෙ සරණගතභාවං බහූ ජානන්ති, දුක්ඛං ඉදානි පටිනිවත්තිතුන්ති විනොදෙත්වා න

---

1. කාලෙසති b. S.
2. තප්පෙහොසි B.
3. අජානාපෙත්වා B.
4. විජිතෙ පන A1.
5. පඨමං ලොහකිච්චවස්සං-බහුසු. ලොහකූටවස්සං b. ලොහවිජ්ජවස්සං S. නවමං b. S.
6. මාතං. මෙජ්ඣො B. මෙජ්ඣා b,
7. යසස්සිනො B.
8. මජ්ඣාරඤ්ඤං b.
9. මජ්ඣාරඤ්ඤස්ස b.
10. මාතඞ්ගරඤ්ඤන්ති b
11. පඤ්හා b. S. පටිභාණානීති S. පඤ්හා b. S.
12. පච්චනීකසාතබ්බන්ති B. පච්චනීකං සාතබ්බන්ති b.
13. අවමක්ඛිස්සං විලොමගාහං S. අවමක්ඛිස්සන්ති ලොමකගාහං b. විලොමගාහං B.
14. අනුවිච්චකාරින්ති අනුවිදිත්වා J. අනුවච්චිකාතන්ති අනුවිචරිත්වා B. අනුවිචාරෙත්වා b.
15. ම.සරණං ගච්ඡන්තෙ කිං අයං උපාලි b.
16. උප්පජ්ජිස්සති b.
17. පරිහාදෙය්‍යුන්ති B.
18. සෙට්ඨි
19. ඝොසෙන්තා b. උග්ඝොසෙන්තා S.
20. ආවිභවිස්සතීති A2. B. ආවීභවිස්සතීති b. ච b. S.
21. එතන S. එත b. එතෙසම්බ b. S.

පටික්කමිස්සතීති[1] තෙනාහ පටාකං පරිහරෙය්‍යුන්ති; **ඔපානභූතන්ති** පටියත්තඋදපානො විය ඨිතං; **කුලන්ති** තව නිවෙසනං; **දාතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යාසීති** පුබ්බෙ දසපි[2] වීසතිම්පි සට්ඨිම්පි ජනෙ ආගතෙ දිස්වා නත්ථීති අවත්වා දෙති; ඉදානි මං සරණගතං[3] කාරණමත්තෙනෙව මා ඉමෙසං[4] දෙය්‍යධම්මං පච්ඡින්දිත්ථ[5] සම්පත්තානං හි දාතබ්බමෙවාති ඔවදති; **සුතං මෙතං[6] භන්තෙති** කුතො සුතං: නිගණ්ඨානං සන්තිකා; තෙ කිර කුලඝරෙසු එවං පකාසෙන්ති, මයං යස්ස කස්සචි සම්පත්තස්ස දාතබ්බන්ති වදාම සමණො පන ගොතමො[7] මය්හමෙව දානං දාතබ්බං—පෙ—න අඤ්ඤෙසං සාවකානං දින්නං මහප්ඵලන්ති වදතීති තං සන්ධාය අයං ගහපති සුතං මෙතන්ති[8] ආහ; **ආනුපුබ්බිකථන්ති**[9] දානානන්තරං සීලං සීලානන්තරං සග්ගං සග්ගානන්තරං **මග්ගන්ති** එවං අනුපටිපාටිකථං; තත්ථ **දානකථන්ති**:[10] ඉදං දානං නාම සුඛානං නිදානං සම්පත්තීනං මූලං භොගානං පතිට්ඨා විසමගතස්ස තාණං ලෙණං ගති පරායණං ඉධලොක පරලොකෙසු දානසදිසො අවස්සයො පතිට්ඨා ආරම්මණං තාණං ලෙණං ගති පරායණං නත්ථි ඉදං හි අවස්සයට්ඨෙන රතනමයසීහාසනසදිසං පතිට්ඨානට්ඨෙන මහාපථවිසදිසං[11] ආරම්මණට්ඨෙන ආලම්බනරජ්ජුසදිසං; ඉදං හි දුක්ඛනිත්ථරණට්ඨෙන නාවා, සමස්සාසනට්ඨෙන සඞ්ගාමසූරො භයපරිත්තාණට්ඨෙන සුසඞ්ඛතනගරං[12] මච්ඡෙරමලාදීහි අනුපලිත්තට්ඨෙන[13] පදුමං තෙසං නිද්දහනට්ඨෙන[14] අග්ගි දුරාසදට්ඨෙන ආසීවිසො අසන්තාසනට්ඨෙන සීහො බලවන්තට්ඨෙන හත්ථී[15] මඞ්ගලසම්මතට්ඨෙන සෙතවසභො ඛෙමන්තභූමිසම්පාපනට්ඨෙන[16] වලාහකො[17] අස්සරාජා; දානං නාමෙතං මයා ගතමග්ගො[18] මය්හෙව සො වංසො මයා දසපාරමියො පූරෙන්තෙන වෙලාමමහායඤ්ඤො මහාගොවින්දමහායඤ්ඤො මහාසුදස්සනමහායඤ්ඤො වෙස්සන්තරමහායඤ්ඤො[19] අනෙකෙ මහායඤ්ඤා පවත්තිතා[20] සසභූතෙන ජලිතෙ අග්ගික්ඛන්ධෙ අත්තානං නිය්‍යාතෙන්තෙන සම්පත්තයාචකානං චිත්තං ගහිතං; දානං හි ලොකෙ සක්කසම්පත්තිං දෙති, මාර

1. පටික්කමිස්සතීති ච b. S.
2. දසම්පි b. වීසතිපි b S. සට්ඨිපි b. [සට්ඨිපි S.
3. සරණංගතං B.
4. ඉමෙසං L.
5. උපච්ඡින්දත්ථ B. පච්ඡින්දිත්වා L. උච්ඡින්දිත්ථ b. උපච්ඡින්දිත්ථ b.
6. සුතමෙතං b. S.
7. ගොතමො B.
8. සුතමෙතන්ති b. S.
9. අනුපුබ්බීකථන්ති b. S.
10. දානකථන්ති B.
11. පඨවිසදිසං b. පඨවි b. ආලම්බණට්ඨෙන ආලම්බණ b.
12. සුසඞ්ඛතරතනං A1. M2. P2. R. W2.
13. අනුපලිත්තට්ඨෙන b.
14. නිද්දහනට්ඨෙන b. දුරාසනට්ඨෙන S.
15. හත්ථි b. අතිමඞ්ගල b. S.
16. සම්පාදනට්ඨෙන A1. M2. P2. W2.
17. වලාහො S.
18. මය්හං ගතමග්ගො b. මය්හෙව වංසො b. මය්හමෙව වංසො S. එවං මයා B.
19. වෙලාම මහායඤ්ඤ, මහාගොවින්ද මහායඤ්ඤ මහාසුදස්සන මහායඤ්ඤ වෙස්සන්තර b. S. මහායඤ්ඤන්ති අනෙක b. මහායඤ්ඤ අනෙක S. අනෙක මහායඤ්ඤ B.
20. පවත්තිතා සංපවත්තිතා S. නිය්‍යාදෙන්තෙන b.

සම්පත්තිං[1] බ්‍රහ්මසම්පත්තිං චක්කවත්තිසම්පත්තිං සාවකපාරමිඤාණං[2] පච්චෙකබොධිඤාණං අභිසම්බොධිඤාණං දෙතීති, එවමාදිනා[3] දාන ගුණපටිසංයුත්තං කථං; යස්මා පන දානං දදන්තො සීලං සමාදාතුං සක්කොති, තස්මා තදනන්තරං සීලකථං කථෙසි;[4] සීලකථන්ති: සීලං නාමෙතං අවස්සයො පතිට්ඨා ආරම්මණං තාණං ලෙණං ගති පරායණං සීලං නාමෙතං මම වංසො අහං සඞ්ඛපාල[5]නාගරාජකාලෙ භූරිදත්ත නාගරාජකාලෙ චම්පෙය්‍යනාගරාජකාලෙ සීලවනාගරාජකාලෙ මාතු පොසකහත්ථිරාජකාලෙ ඡද්දන්තහත්ථිරාජකාලෙති අනන්තෙසු අත්ත භාවෙසු සීලං පරිපූරෙසිං,[6] ඉධලොකපරලොකසම්පත්තීනං හි සීලසදිසො අවස්සයො සීලසදිසා පතිට්ඨා ආරම්මණං තාණං ලෙණං ගති පරායණං නත්ථි,[7] සීලාලඞ්කාරසදිසො අලඞ්කාරො නත්ථි, සීලපුප්ඵසදිසං පුප්ඵං සීලගන්ධසදිසො ගන්ධො නත්ථි, සීලාලඞ්කාරෙන හි අලඞ්කතසීල කුසුමපිළන්ධන[8] සීලගන්ධානුලිත්තං සදෙවකොපි ලොකො ඔලොකෙන්තො තිත්තිං න ගච්ඡතීති, එවමාදි[9] සීලගුණපටිසංයුත්තං කථං; ඉදං පන සීලං නිස්සාය[10] අයං සග්ගො ලබ්භතීති දස්සෙතුං සීලානන්තරං සග්ගකථං කථෙසි; සග්ගකථන්ති: අයං සග්ගො නාම ඉට්ඨො කන්තො මනාපො නිච්චමෙත්ථ කීළා නිච්චං සම්පත්තියො ලබ්භන්ති, චාතුම්මහාරාජිකා දෙවා නවුතිවස්සසතසහස්සානි දිබ්බසුඛං දිබ්බ සම්පත්තිං,[11] තාවතිංසා තිස්සො ච වස්සකොටියො සට්ඨිඤ්ච[12] වස්ස සතසහස්සානීති, එවමාදි[13] සග්ගගුණපටිසංයුත්තං කථං; සග්ගසම්පත්තිං කථයන්තානං හි බුද්ධානං මුඛං නප්පහොති වුත්තම්පි චෙතං අනෙක පරියායෙනපි[14] ඛො අහං භික්ඛවෙ සග්ගකථං කථෙය්‍යන්තීති ආදි; එවං සග්ගකථාය පලොභෙත්වා හත්ථිං[15] අලඞ්කරිත්වා තස්ස සොණ්ඩං ඡින්දන්තො විය අයම්පි සග්ගො අනිච්චො අද්ධුවො න එත්ථ ඡන්දරාගො කාතබ්බොති දස්සනත්ථං අප්පස්සාදා කාමා[16] බහුදුක්ඛා බහුපායාසා ආදීනවො එත්ථ භිය්‍යොති ආදිනා නයෙන කාමානං ආදීනවං ඔකාරං සඞ්කිලෙසං කථෙසි; තත්ථ ආදීනවොති දොසො; ඔකාරොති අවකාරො ලාමකභාවො; සඞ්කිලෙසොති තෙහි සත්තානං සංසාරෙ කිලිස්සනං;[17] යථාහ: කිලිස්සන්ති වත භො සත්තාති එවං කාමාදීනවෙන තජ්ජෙත්වා නෙක්ඛම්මෙ ආනිසංසං පකාසෙසි.

---

1. මාරසම්පත්තිං දෙති බ්‍රහ්මසම්පත්තිං දෙති b. චක්කවත්තිසම්පත්තිං [ං දෙති b.
2. පාරමිඤාණං b. S.
3. එවමාදි S. එවමාදිං b. එවමාදි දානගුණපටිසංයුත්ත
4. කථෙති S. [කථං B.
5. වංසො සඞ්ඛපාල b.
6. සීලං පූරෙසිං b.
7. පුප්ඵං නත්ථි b. S.
8. අලංකතං b. S. සීලගන්ධානුලිත්තං b. S. පිළන්ධනං b.
9. එවමාදිං b.
10. නිස්සාය දිබ්බසුඛ L.
11. දිබ්බසම්පත්තිං අනුභවන්ති S.
12. සට්ඨි ච S. සට්ඨිච b.
13. එවමාදිං b.
14. අනෙකපරියායෙන අහං S. යෙන ඛො අහං b.
15. පුන හත්ථිං b. S.
16. අප්පස්සාදකාමා වුත්තා මයා b.
17. සංකිලිස්සනං b. කිලිසනං S.

කල්ලචිත්තන්ති අරොගචිත්තං;[1] **සාමුක්කංසිකාති** සාමං උක්කංසිකා[2] අත්තනායෙව උද්ධරිත්වා[3] ගහිතා සයම්භුඤාණෙන දිට්ඨා අසාධාරණා අඤ්ඤෙසන්ති අත්ථො; කා පන සාති:[4] අරියසච්චදෙසනා තෙනෙවාහ: දුක්ඛං සමුදයං නිරොධං මග්ගන්ති; **විරජං වීතමලන්ති** රාගරජාදීනං අභාවා විරජං රාගමලාදීනං විගතත්තා වීතමලං; **ධම්මචක්ඛුන්ති** උපරි බ්‍රහ්මායුසුත්තෙ තිණ්ණං මග්ගානං චූළරාහුලොවාදෙ ආසවක්ඛයස්සෙතං නාමං; ඉධ පන සොතාපත්තිමග්ගො අධිප්පෙතො; තස්ස උප්පත්ති ආකාරදස්සනත්ථං **යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්මන්ති** ආහ; තං හි නිරොධං ආරම්මණං කත්වා කිච්චවසෙන එවං තං සබ්බසඞ්ඛතං[5] පටිවිජ්ඣන්තං උප්පජ්ජති; දිට්ඨො අරියසච්චධම්මො එතෙනාති **දිට්ඨධම්මො**; එස නයො[6] සෙසපදෙසුපි; තිණ්ණා විචිකිච්ඡා අනෙනාති **තිණ්ණවිචිකිච්ඡො**; විගතා කථං කථා අස්සාති **විගතකථංකථො**; වෙසාරජ්ජප්පත්තොති[7] **වෙසාරජ්ජං පත්තො**; කත්ථ[8] සත්ථුසාසනෙ; නාස්ස පරො පච්චයො න පරස්ස සද්ධාය එත්ථ වත්තතීති[9] **අපරප්පච්චයො**; චිත්තෙන සම්පටිච්ඡමානො **අභිනන්දිත්වා**; වාචාය පසංසමානො **අනුමොදිත්වා**; **ආවරාමීති** ථකෙමි[10] පිදහාමි; **අනාවටන්ති** න ආවාරිතං[11] විවටං උග්ඝාටිතං; **අස්සොසි ඛො දීඝතපස්සීති** සො කිර තස්ස ගතකාලතො පට්ඨාය පණ්ඩිතො ගහපති සමණො ච ගොතමො දස්සනසම්පන්නො නීය්‍යානිකකථො දස්සනෙපිස්ස[12] පසීදිස්සති ධම්මකථායපි[13] පසීදිස්සති පසීදිත්වා සරණං ගමිස්සති ගතො නු ඛො සරණං[14] ගමිස්සති න තාව ගතොති ඔහිතසොතොව හුත්වා[15] විචරති තස්මා පඨමංයෙව[16] **අස්සොසි**; **තෙන හි සම්මාති** බලවසොකෙන අභිභූතො එත්ථෙව තිට්ඨාහි වචනං සුත්වාපි අත්තං අසල්ලක්ඛෙන්තො[17] දොවාරිකෙන සද්ධිං **සල්ලපන්තොව මජ්ඣිමාය**[18] **ද්වාරසාලායාති** යස්ස ඝරස්ස සත්තද්වාරකොට්ඨකා තස්ස සබ්බ අබ්භන්තරිමතො[19] වා සබ්බබාහිරතො වා පට්ඨාය චතුත්ථද්වාරකොට්ඨකො; යස්ස පඤ්ච තස්ස තතියො; යස්ස තයො තස්ස දුතියොද්වාරකොට්ඨකො මජ්ඣිමද්වාරසාලා නාම; එකද්වාරකොට්ඨකස්ස පන ඝරස්ස මජ්ඣට්ඨානෙ මඞ්ගලත්ථම්භං නිස්සාය මජ්ඣිමද්වාරසාලා තස්ස

1. ආරොගචිත්තං b.
2. උක්කාසිකා B, උක්කාසිතා 172. උක්කංසිකා b. S,
3. ගහෙත්වා උද්ධරිත්වා B.
4. කාපනෙසාති b. S.
5. එවං සබ්බ b. එවං සබ්බං S, එවං සබ්බ සඞ්ඛතං Pl.
6. එසෙව නයො b, S,
7. වෙසාරජ්ජංපත්තොති b. S. විසාරජ්ජප්පත්තො b, වෙසාරජ්ජපත්තො සත්ථුසාසනෙ S.
8. තස්ස B.
9. පවත්තතීති b,
10. ථකෙමි b.
11. න ආවාරිතං b, S. විතතං S,
12. දස්සනෙනාපි තස්ස b,
13. ධම්මකථාය S.
14. ගතො නු ඛො සරණං ගහපති න තාව b.
15. සොතො හුත්වාව b.
16. පඨමං එව L.
17. අසල්ලක්ඛෙන්තො b.
18. මජ්ඣිමාය S.
19. සබ්බඅබ්භන්තරතොවා B.

පන ගෙහස්ස සත්තද්වාරකොට්ඨකා පඤ්ඤත්තාතිපි වුත්තං; **අඞ්ගණන්ති** ආදීනි **සබ්බානි** අඤ්ඤමඤ්ඤවෙවචනානි; **යං සුදන්ති** එත්ථ යන්ති යං නාථපුත්තං[1]; සුදන්ති නිපාතමත්තං; **පරිග්ගහෙත්වාති** තෙනෙව උත්තරාසඞ්ගෙන උදරෙ පරික්ඛිපන්තො ගහෙත්වා; **නිසීදාපෙතීති සණිකං ආචරිය**; සණිකං ආචරියාති මහන්තං තෙලඝටං[2] ඨපෙන්තො විය නිසීදාපෙති; **දන්තකාසීති** කිං ජළොසි ජානාති අත්ථො; **පමි මුච්ඡනාති** සීසෙ පරික්ඛිපිත්වා ගහිතො අණ්ඩහාරකොති ආදි[3] දුට්ඨුල්ලවචනම්පි සමානං උපට්ඨාකස්ස අඤ්ඤථාභාවෙන උප්පන්නබලවසොකතාය ඉදං නාම භණාමීති අසල්ලක්ඛෙත්වාව භණති; **භද්දිකා[4] භන්තෙ ආවට්ටනීති** නිගණ්ඨො[5] මායමෙව සන්ධාය වදති උපාසකො අත්තනා පටිවිද්ධං සොතාපත්තිමග්ගං; **තෙනහීති** නිපාතමත්තමෙතං භන්තෙ උපමං තෙ කරිස්සාමිච්චෙව අත්ථො කාරණවචනං වා; යෙන කාරණෙන තුම්හාකං සාසනං අනිය්‍යානිකං මම සත්ථු නිය්‍යානිකං තෙන කාරණෙන උපමං තෙ කරිස්සාමීති[6] වුත්තං හොති. **උපවිජඤ්ඤාති** විජායනකාලං උපගතා; **මක්කටච්ඡාපකන්ති** මක්කටපොතකං; **කිණිත්වා ආනෙහීති** මූලං දත්වා[7] ආහර; ආපණෙසු හි සවිඤ්ඤාණකම්පි අවිඤ්ඤාණකම්පි මක්කටාදිකීළනභණ්ඩකං වික්කිණන්ති තං **සන්ධායෙතං**[8] ආහ; **රජිතන්ති** බහලබහල[9]පීතාවලෙපනරඞ්ගජාතං ගහෙත්වා රජිත්වා[10] දින්නං[11] ඉච්ඡාමීති අත්ථො; **ආකොටිතපච්චාකොටිතන්ති**[12] ආකොටිතඤ්චෙව පරිවත්තෙත්වා පුනප්පුන ආකොටිතඤ්ච; **උභතොභාගවිමට්ඨන්ති**[13] මණිපාසාණෙන[14] උභොසු පස්සෙසු සුට්ඨු විමට්ඨං[15] ඝට්ටෙත්වා උප්පාදිතච්ඡවිං;[16] **රඞ්ගක්ඛමො හි ඛොති** සවිඤ්ඤාණකම්පි[17] හි අවිඤ්ඤාණකම්පි හි රඞ්ගං පිවති, තස්මා එවමාහ. **නො ආකොටනක්ඛමොති**[18] සවිඤ්ඤාණකස්ස තාව ආකොටනඵලකෙ[19] ඨපෙත්වා කුච්ඡියං ආකොටිතස්ස[20] කුච්ඡි භිජ්ජති. කරීසං නික්ඛමති. සීසං[21] ආකොටිතස්ස සීසං භිජ්ජති. මත්ථලුඞ්ගං නික්ඛමති. අවිඤ්ඤාණකො ඛණ්ඩාඛණ්ඩිකං ගච්ඡති තස්මා එවමාහ; **නො විමජ්ජනක්ඛමොති**;[22] සවිඤ්ඤාණකො[23] මණිපාසාණෙන විමජ්ජියමානො නිල්ලොමං[24] නිච්ඡවිතඤ්ච ආපජ්ජති අවිඤ්ඤාණකො විචුණ්ණභාවං

1. නාථපුත්තං b: S.
2. තෙල° ඝට° S.
3. ආදි° b.
4. භද්දකා B.
5. නිගණ්ඨො S.
6. උපම° කරිස්සාමීති b.
7. දත්වාව B.
8. සන්ධායෙ° L.
9. රජිතන්ති බහලබහල° b. S. පීතාවලෙපන° S.
10. රජිත්වා b. S.
11. දින්නං° ඉම° b. දින්නා° ඉද° S.
12. ආකොට්ටිත පච්ච.කො.ට්ටිතන්ති S.
13. විමට්ඨන්ති B.
14. වෙළුමණිපාසාණෙන B.
15. විමට්ඨ° b. S
16. උප්පාදිතච්ඡවිපි B. උප්පාදිත ඡවි b.
17. සවිඤ්ඤාණකම්පි අවිඤ්ඤාණකම්පි b S.
18. ආකොටනක්ඛමොති b S.
19. ආකොටනඵලකෙ b. S.
20. ආකොට්ටිතස්ස S.
21. සීසෙ B.
22. එවමාහ විමජ්ජනක්ඛමොති S
23. අවිඤ්ඤාණකො B.
24. නිල්ලොමකං B. නිච්ඡවිතඤ්චාපජ්ජති S.

ආපජ්ජති තස්මා එවමාහ රඞ්ගක්ඛමො හි හොති; **බාලානන්ති**[1] බාලානං දුබ්බුද්ධීනං[2] රඞ්ගක්ඛමො රාගමත්තං ජනෙති පියො හොති; පණ්ඩිතානං පන නිගණ්ඨවාදෙ වා අඤ්ඤෙසු වා[3] භාරතරාමායණාදි[4] නිරත්ථකකථාමග්ගෙ වා අප්පියොව හොති; **නෙතා අනුයොගක්ඛමො නෙතා විභජ්ජනක්ඛමොති** අනුයොගං[5] වීමංසං වා න ඛමති[6] ථුසෙ කොට්ටෙත්වා තණ්ඩුලපරියෙසනං විය කදලියං සාරගවෙසනං විය ච රිත්තකො[7] තුච්ඡකොව හොති; **රඞ්ගක්ඛමො චෙව පණ්ඩිතානන්ති** චතුසච්චකථා හි[8] පණ්ඩිතානං පියො හොති, වස්සසතම්පි සුණන්තා[9] තිත්තිං න ගච්ඡන්ති[10] තස්මා එවමාහ. බුද්ධවචනං පන යථා යථා[11] ඔගාහියති මහාසමුද්දො විය ගම්භීරමෙව හොතීති අනුයොගක්ඛමො ච විභජ්ජනක්ඛමො චාති ආහ; **සුණාහි යස්සාහං සාවකො තස්ස ගුණෙ සුණාහීති** භගවතො වණ්ණං වත්තුං ආරද්ධො; **ධීරස්සාති** ධීරං[13] වුච්චති පණ්ඩිච්චං "යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- සම්මාදිට්ඨි" තෙන සමන්නාගතස්ස ධාතුආයතනපටිච්චසමුප්පාදට්ඨානාට්ඨානකුසලස්ස පණ්ඩිතස්සාහං සාවකො සො මය්හං සත්ථාති එවං **සබ්බපදෙසු** සම්බන්ධො වෙදිතබ්බො.

පභින්නඛීලස්සාති භින්නපඤ්චචෙතොඛීලස්ස,[14] සබ්බපුථුජ්ජනෙ විජිනිංසු විජයන්ති විජිනිස්සන්තීති[15] වාති විජයා, කෙ තෙ? **මච්චුමාර**කිලෙසමාරදෙවපුත්තමාරා[16] තෙ විජිතා විජයා එතෙනාති **විජිත**විජයො[17] භගවා තස්ස **විජිතවිජයස්ස**; **අනීඝස්සාති** කිලෙසදුක්ඛෙනාපි[18] විපාකදුක්ඛෙනාපි නිද්දුක්ඛස්ස; **සුසමචිත්තස්සාති** දෙවදත්තධනපාලකඅඞ්ගුලිමාලරාහුලථෙරාදීසුපි දෙවමනුස්සෙසු සුට්ඨු සමචිත්තස්ස; **වුද්ධසීලස්සාති**[19] වඩ්ඪිතාචාරස්ස;[20] **සාධුපඤ්ඤස්සාති** සුන්දරපඤ්ඤස්ස; **වෙසමන්තරස්සාති**[21] රාගාදි විසමං තරිත්වා ඨිතස්ස, **විමලස්සාති** විගතරාගාදිමලස්ස; **තුසිතස්සාති** තුට්ඨචිත්තස්ස; **වන්තලොකාමිසස්සාති**[22] වන්තකාමගුණස්ස; **මුදිතස්සාති** මුදිතාවිහාරවසෙන මුදිතස්ස; පුනරුත්තමෙව[23] වා එතං පසංසාවසෙන[24] හි **එකම්පි ගුණං**

1. හි ඛො බාලානන්ති b. S.
2. මන්දබුද්ධීනං B.
3. අඤ්ඤෙ වා
4. රාමසීතාහරණාදි b.
5. අනුයොගං වා b. S.
6. අනුයොගං පන විමංසනං වා න ඛමති A2. M2. P2. W2. R.
7. රිත්තකොව S.
8. චතුසච්චකථාපි b.
9. සුණන්තො b S.
10. නාගච්ඡති b. S.
11. යථා යථාපි ඔගාහිස්සති b. ඔගාහියති S.
12. සුණාහි B. සුණාහි යස්සාහං සාවකොති S. සුණාහීති S.
13. ධිරියං L. ධීවුච්චති b.
14. ඛීලස්සාති S. ඛීලස්ස b.
15. විජිනන්ති විජිනිස්සන්ති වාති b. B.
16. පුත්තමාරාති b.
17. විජයිත විජයො L.
18. දුක්ඛනාපි b S.
19. බුද්ධසීලස්සාති b S.
20. බුඩ්ඩාචාරස්ස b වුඩ්ඪාචාරස්ස S.
21. විසමන්තරස්සාති B.
22. වන්තලොකාමිසස්සාති වන්තලොකාමිසස්ස b.
23. පුන වුත්තමෙව S.
24. පාසාදවසෙන b S. පාසාදවසෙනාපි-සබ්බත්

පුනප්පුනං[1] වදතියෙව, **කතසමණස්සාති** කතසාමඤ්ඤස්ස සමණධම්මස්ස මත්ථකප්පත්තස්සාති[2] අත්ථො; **මනුජස්සාති** ලොකවොහාරවසෙන එකස්ස සත්තස්ස,[3] **නරස්සාති** පුනරුත්තං අඤ්ඤථා වුච්චමානෙ[4] එකෙකගාථාය දසගුණා නප්පහොන්තීති; **වෙනයිකස්සාති** සත්තානං විනයකස්ස[5] **රුචිරධම්මස්සාති** සුචිධම්මස්ස; **පභාසකරස්සාති**[6] ඔභාසකරස්ස; **වීරස්සාති** විරියසම්පන්නස්ස; **නිසභස්සාති** උසභවසභනිසභෙසු සබ්බත්ථ අප්පටිසමට්ඨෙන නිසභස්ස; **ගම්භීරස්සාති** ගම්භීරගුණස්ස ගුණෙහි වා ගම්භීරස්ස; **මොනපත්තස්සාති** ඤාණං පත්තස්ස; **වෙදස්සාති** වෙදො වුච්චති ඤාණං තෙන සමන්නාගතස්ස, **ධම්මට්ඨස්සාති** ධම්මෙ ඨිතස්ස; **සංවුතත්තස්සාති** පිහිතත්තස්ස; **නාගස්සාති** චතූහි කාරණෙහි නාගස්ස; **පන්තසෙනස්සාති**[7] පන්තසෙනාසනස්ස; **පටිමන්තකස්සාති**;[8] පටිමන්තණපඤ්ඤාය සමන්නාගතස්ස; **ධොනස්සාති** ධොනං[9] වුච්චති ඤාණං තෙන සමන්නාගතස්ස ධුතකිලෙසස්ස වා[10]; **දන්තස්සාති** නිබ්බිසෙවනස්ස; **ඉසිසත්තමස්සාති** විපස්සි[11] ආදයො ඡ ඉසයො උපාදාය සත්තමස්ස; **බ්‍රහ්මපත්තස්සාති** සෙට්ඨපත්තස්ස;[12] **න්හාතකස්සාති** න්හාතකිලෙසස්ස; **පදකස්සාති**[13] අක්ඛරාදී සමොධානෙත්වා ගාථාපදකරණකුසලස්ස; **විදිතවෙදස්සාති** විදිතඤාණස්ස; **පුරින්දදස්සාති** සබ්බපඨමං ධම්මදානදායකස්ස; **සක්කස්සාති** සමත්ථස්ස; **පත්තිපත්තස්සාති** යෙ පත්තබ්බා ගුණා තෙ පත්තස්ස; **වෙය්‍යාකරණස්සාති** විත්ථාරෙත්වා අත්ථදීපකස්ස භගවතා හි අව්‍යාකතං නාම තන්තිපදං[14] නත්ථි සබ්බස්සෙව අත්ථො කථිතො: **විපස්සිස්සාති** විපස්සකස්ස, **අනභිනතස්සාති** අරත්තස්ස,[15] **නො අපනතස්සාති** අදුට්ඨස්ස;[16] **අනනුගතන්තරස්සාති** කිලෙසෙහි අනනුගත[17]චිත්තස්ස; **අසිතස්සාති**[18] අබද්ධස්ස; **භූරිපඤ්ඤස්සාති** භූරි වුච්චති පුථුවී තාය[19] පුථුවීසමාය පඤ්ඤාය විපුලාය මහන්තාය විත්ථතාය සමන්නාගතස්සාති අත්ථො; **මහාපඤ්ඤස්සාති** මහාපඤ්ඤාය

---

1. පුනප්පුනං b. S වදන්තියෙව L.
5. මත්ථකං පත්තස්සාති S.
3. සත්තස්ස-බහුසු.
4 වුත්තං S
2 විනායකස්ස B
6. පභාසකස්සාති b S ඔභාසකස්ස b. වීරස්සාති b S.
7. පන්තසෙනාසනස්සාති A1. M2. P2 W2. සන්තසෙනාසනස්සාති B.
8. පටිමන්තස්සකරස්සාති M2. B2. සතිමන්තකස්සාති මන්තණපඤ්ඤාය B. පටිමන්තස්සාති b. පටිමන්තකස්සාති S.
9. ධොනස්සාති ධොනං b. S.
10. ධුතකිලෙසස්සවා b.
11. විපස්සි b. S ආදයොපි b.
12. බ්‍රහ්මපත්තස්සාති සෙට්ඨපත්තස්ස b. බ්‍රහ්මසත්තස්සාති සෙට්ඨසත්තස්ස S.B.
13. පදකරණස්සාති S, අක්ඛරානි B. අක්ඛරාදීනි සමොදහෙත්වා b. ගාථාපදකරණස්ස කුසලස්ස b, අක්ඛරාණි B.
14. අව්‍යාගතං නාමෙතං පදං B. බ්‍යාකතං නාමෙතන්ති පදං නත්ථි S.
15. අභාසිතස්සාති අනත්ථස්ස B. නො අපණතස්සාති S.
16. අනාට්ඨස්ස B. අදුට්ඨස්ස b. S.
17 අනනුගතස්ස S කිලෙසෙ b S.
18. අසිතස්සාති b. අසන්තස්සාති S. අබන්ධස්ස b. S. ආබද්ධස්ස B.
19. පඨවිතාය පඨවී b. පඨවිතාය පඨවී S.

සමන්නාගතස්ස; **අනුපලිත්තස්සාති** තණ්හාදිට්ඨිලෙපෙහි[1] අනුපලිත්තස්ස, **ආහුනෙය්‍යස්සාති** ආහුතිං පටිග්ගහෙතුං යුත්තස්ස; **යක්ඛස්සාති** ආනුභාවදස්සනට්ඨෙන[2] අදිස්සමානකට්ඨෙන වා භගවා යක්ඛො නාම තෙනාහ යක්ඛස්සාති; **මහතොති** මහන්තස්ස; තස්ස **සාවකොහමස්මීති** තස්ස එවංවිධගුණස්ස සත්ථු[3] අහං සාවකොති උපාසකස්ස සොතාපත්තිමග්ගෙනෙව පටිසම්භිදා ආගතා ඉති පටිසම්භිදාවිසයෙ ඨත්වා පදසතෙන දසබලස්ස කිලෙසප්පහානෙ[4] වණ්ණං කථෙන්තො සාසනං ගහපති සාවකං ධාරෙමාති පඤ්හස්ස අත්ථං විස්සජ්ජෙසි; **කදා සඤ්ඤූළ්හාති**[5] කදා සම්පිණ්ඩිතා; එවං කිරස්ස අහොසි අයං ඉදානෙව සමණස්ස ගොතමස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා ආගතො කදානෙන එතෙ වණ්ණා සම්පිණ්ඩිතාති තස්මා එවමාහ; **විචිත්‍රමාලං ගන්ථෙය්‍යාති** සයම්පි දක්ඛතාය පුප්ඵානම්පි නානාවණ්ණතාය එකතො වණ්ටකාදිභෙදං විචිත්‍රමාලං ගන්ථෙය්‍ය; **එවමෙව ඛොති**[6] එවං නානාපුප්ඵානං මහාපුප්ඵරාසි විය නානාවිධානං වණ්ණානං භගවතො සිනෙරුමත්තො වණ්ණරාසි දට්ඨබ්බො, ඡෙකමාලාකාරො[7] විය උපාලිගහපති, මාලාකාරස්ස විචිත්‍රමාලාගන්ථනං විය ගහපතිනො තථාගතස්ස විචිත්‍රවණ්ණගන්ථනං; **උණ්හං[8] ලොහිතං මුඛතො උග්ගඤ්ඡීති**[9] තස්ස හි භගවතො සක්කාරං අසහමානස්ස එතදහොසි. අනත්ථිකොදානි අයං ගහපති අම්හෙහි සෙව පට්ඨාය පණ්ණාස සට්ඨි ජනෙ ගහෙත්වා එතස්ස ඝරං පවිසිත්වා භුඤ්ජිතුං න ලභිස්සාමි භින්නා මෙ භත්තකුම්භීති, අථස්ස උපට්ඨාකවිපරිණාමෙන බලවසොකො උප්පජ්ජි, ඉමෙ හි සත්තා අත්තනො[10] අත්තනොව විනාසයන්ති,[11] තස්ස තස්මිං සොකෙ උප්පන්නෙ අබ්භන්තරං උණ්හං අහොසි; ලොහිතං විලීයිත්වා තං මහාවාතෙන සමුදීරිතං[12] කූටෙ පක්ඛිත්තරජනං විය පත්තමත්තං[13] මුඛතො උග්ගඤ්ඡි.[14] නිධානගතං[15] ලොහිතං වමිත්වා පන අප්පකා සත්තා ජීවිතුං සක්කොන්ති, නිගණ්ඨො තත්ථෙව ජාණුනා පතිතො; අථ නං පාවඞ්කියා[16] බහිනගරං හරිත්වා[17] මඤ්චසිවිකාය ගහෙත්වා පාවං අගමංසු;[18] සො න චිරස්සෙව පාවායං[19] කාලමකාසි.

ඉමස්මිං පන සුත්තෙ උග්ඝටිතඤ්ඤූපුග්ගලස්ස වසෙන ධම්මදෙසනා පරිනිට්ඨිතාති.

උපාලිසුත්තං ඡට්ඨං.

1. තණ්හාදිට්ඨිකිලෙසෙහි අපලිත්තස්ස B. දිට්ඨිසිලෙසෙහි b. අලිත්තස්ස b S.
2. ආනුභාවදස්සනට්ඨෙන වා S.
3. එවං විවිධගුණස්ස b. සත්ථුනො S සත්ථුස්ස b.
4. කිලෙසප්පහාන b,
5. පඤ්ඤූළ්හාති B.
6. එවමෙව ඛො භන්තෙති B.
7. ඡෙකො මාලාකාරො S.
8. උණ්හං b, S. ලොහිතකං b
9. උග්ගච්ඡති b.
10. සත්තා අත්තනොව S.
11. විවිනාසයන්ති B.
12. සමුදීරිතං B. සමුද්ධරිතං b සමුද්දරිතං S.
13. පක්කමත්තං b.
14. උග්ගච්ඡි b.
15. නිධානගත b.
16. පාටඞ්කියා A1. A2. M2. P2 W2. පාතඞ්කියා B
17. නීහරිත්වා b.
18. ආගමිංසු S.
19. පාවායං S b.

2. 1. 7.

එවම්මෙ සුතන්ති කුක්කුරවතිය[1]සුත්තං; තත්ථ **කොලියෙසූති** එවංනාමකෙ ජනපදෙ සො හි එකොපි කොලනගරෙ[2] පතිට්ඨිතානං කොලියානං රාජකුමාරානං නිවාසට්ඨානත්තා එවං වුච්චති තස්මිං කොලියෙසු ජනපදෙ; **හලිද්දවසනන්ති** තස්ස කිර නිගමස්ස මාපිතකාලෙ පීතකවත්ථනිවත්ථා මනුස්සා නක්ඛත්තං කීළිංසු; තෙ නක්ඛත්තකීළාවසානෙ[3] ගඞ්ගාපාතෙ නිගමස්ස නාමං[4] ආරොපෙන්තා හලිද්දවසනන්ති නාමං අකංසු; තං ගොචරගාමං කත්වා විහරතීති අත්ථො; විහාරො පනෙත්ථ කිඤ්චාපි න නියාමිතො; තථාපි බුද්ධානං අනුච්ඡවිකෙ සෙනාසනෙයෙව විහාසීති වෙදිතබ්බො.

ගොවතිකොති[5] සමාදින්නගොවතො සීසෙ සිඞ්ගානි ඨපෙත්වා නඞ්ගුට්ඨං බන්ධිත්වා ගාවීහි සද්ධිං තිණානි ඛාදන්තො විචරති[6]; **අචෙලකොති** නග්ගො නිච්චෙලො[7]; **සෙනියොති** තස්ස නාමං **කුක්කුරවතිකොති** සමාදින්නකුක්කුරවතො[8] සබ්බං සුනඛකිරියං කරොති: උභොපෙතෙ සහපංසුකීළිතා[9] සහායකා; **කුක්කුරොව පලිකුජ්ජිත්වාති**[10] සුනඛො නාම සාමිකස්ස සන්තිකෙ නිසීදන්තො ද්වීහි පාදෙහි භූමියං විලිඛිත්වා[11] කුක්කුරකූජිතං කූජන්තො නිසීදති; අයම්පි[12] කුක්කුරකිරියං කරිස්සාමීති භගවතා සද්ධිං සම්මොදිත්වා ද්වීහි හත්ථෙහි භූමියං විලිඛිත්වා සීසං විධුනන්තො භුං භුන්ති[13] කත්වා හත්ථපාදෙ සම්මිඤ්ජිත්වා[14] සුනඛො විය නිසීදි; **ඡමා නික්ඛිත්තන්ති**[14] භූමියා ඨපිතං; **සමත්තං සමාදින්නන්ති** පරිපුණ්ණං කත්වා ගහිතං; **කා ගතීති** කා නිප්ඵත්ති,[16] **කො අභිසම්පරායොති** අභිසම්පරායම්හි කත්ථ නිබ්බත්ති; **අලන්ති** තස්ස අප්පියං[17] භවිස්සතීති යාව තතියං පටිබාහති; **කුක්කුරවතන්ති** කුක්කුරවතසමාදානං; **භාවෙතීති** වඩ්ඪෙති; **පරිපුණ්ණන්ති** අනූනං; **අබ්බොකිණ්ණන්ති** නිරන්තරං; **කුක්කුරසීලන්ති** කුක්කුරාචාරං; **කුක්කුරචිත්තන්ති**[18] අජ්ජ පට්ඨාය කුක්කුරෙහි කාතබ්බං කරිස්සාමීති එවං උප්පන්නං චිත්තං;[19] **කුක්කුරාකප්පන්ති** කුක්කුරානං ගමනාකාරො අත්ථි ඨානාකාරො අත්ථි නිසීදනාකාරො[20] අත්ථි සයනාකාරො අත්ථි උච්චාරපස්සාවකරණාකාරො අත්ථි අඤ්ඤෙ කුක්කුරෙ දිස්වා දන්තෙ විවරිත්වා ගමනාකාරො අත්ථි අයං

---

1. කුක්කුරවත්තිය S. වතික b.
2. කොලියනගරෙ b. S. A1. M2. P2.
3. කීළාවසානෙ නිගමම්හි b. S.
4. නාම b. ආරොපෙන්ත S.
5. ගොවත්තිකොති S. සමාදින්න b S. ගොවතො S.
6. ඛාදන්තා විය චරති b. S.
7. නිච්චෙලො b. [අචෙලොති b. S.
8. වත්තිකොති S සමාදින්න b. S. කුක්කුරවතො S.
9. සහපංසුකීළිකා B.
10. පලිකුණ්ඨිත්වාති S. කුණ්ඩිත්වාති b
11. භූමිං විලෙඛිත්වා b. S.
12. අහම්පි b. S.
13. භුභුති B. භුභූති S. භුභුති b.
14. සම්ඤ්ජිත්වා b.
15. ඡමායං නික්ඛිත්තන්ති S.
16. කානිබ්බත්ති b.
17. අසම්ං යං B.
18. කුක්කුරවත්තන්ති කුක්කුරවත්ත S.
19. උප්පන්නචිත්තං b. S.
20. නිවඨනාකාරො අත්ථි b. S.

කුක්කුර කප්පො නාම තං භාවෙතීති අත්ථො; **ඉමිනාහං සීලෙනාති** ආදීසු අහං ඉමිනා ආචාරෙන වා වතසමාදානෙන වා දුක්කර තපචරණෙන වා[1] මෙථුනවිරතිබ්‍රහ්මචරියෙන වාති අත්ථො: **දෙවොති** සක්කසුයාමාදීනං අඤ්ඤතරො; **දෙවඤ්ඤතරොති** තෙසං දුතියක තතියකට්ඨානාදීසු[2] අඤ්ඤතරදෙවො; **මිච්ඡාදිට්ඨීති** අදෙවලොක ගාමිං මග්ගමෙව[3] දෙවලොකගාමිමග්ගොති ගහෙත්වා උප්පන්නත්තා සා අස්ස[4] මිච්ඡාදිට්ඨි නාම හොති; **අඤ්ඤතරං ගතිං[5] වදාමීති** තස්ස හි නිරයතො වා තිරච්ඡානයොනිතො වා අඤ්ඤා ගති නත්ථි තස්මා එවමාහ; **සම්පජ්ජමානන්ති**[6] දිට්ඨියා අසම්මිස්සං හුත්වා නිප්පජ්ජමානං; **නාහං භන්තෙ එතං රොදාමි** යං මං භගවා **එවමාහ**[7] අහං එතං භගවතො ව්‍යාකරණං න රොදාමි, න පරිදෙවාමි, න අනුත්ථුනාමීති අත්ථො. එවං සකම්මකවසෙනෙත්ථ අත්ථො වෙදිතබ්බො න අස්සුමුඤ්චනමත්තෙන[8]:-

“මතං වා අම්ම රොදන්ති යො වා ජීවං න දිස්සති
ජීවන්තං අම්ම පස්සන්ති කස්මා මං අම්ම රොදසී,,ති.

අයං චෙත්ථ පයොගො, **අපි ච මෙ[9] ඉදං භන්තෙති** අපි ඛො පන මෙ ඉදං භන්තෙ කුක්කුරවතං දීඝරත්තං සමාදිණ්ණං තස්මිං **සම්පජ්ජන්තෙපි** වුඩ්ඪි නත්ථි විපජ්ජන්තෙපි ඉති එත්තකං කාලං මයා කත කම්මං[10] මොඝං ජාතන්ති අත්තනො විපත්තිං පච්චවෙක්ඛමානො රොදාමි භන්තෙති; **ගොවතන්ති**[11] ආදීනි කුක්කුරවතාදීසු වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බානි; **ගොඛප්පන්ති** ගොආකප්පං; සෙසං කුක්කුරකප්පෙ වුත්තසදිසමෙව යථා පන තත්ථ අඤ්ඤෙ කුක්කුරෙ දිස්වා දන්තෙ විවරිත්වා ගමනාකාරො එවමිධ අඤ්ඤෙ ගාවො දිස්වා කණ්ණෙ උක්ඛිපිත්වා ගමනාකාරො වෙදිතබ්බො; සෙසං තාදිසමෙව; **චත්තාරිමානි පුණ්ණ කම්මානීති** කස්මා ඉදං දෙසනං[12] ආරභි: අයං හි දෙසනා එකච්චකම්මකිරියවසෙන ආගතා ඉමස්මිං ච කම්මචතුක්කෙ කථිතෙ ඉමෙසං කිරියා[13] පාකටා භවිස්සතීති[14] ඉමං දෙසනං ආරභි: අපි ච ඉමං කම්මචතුක්කමෙව දෙසියමානං ඉමෙ සඤ්ජානිස්සන්ති තතො එකො සරණං ගමිස්සති එකො පබ්බජිත්වා අරහත්තං පාපුණිස්සතීති අයමෙව එතෙසං සප්පායාති ඤත්වාපි ඉමං දෙසනං ආරභි; තත්ථ **කණ්හන්ති** කාළකං දසඅකුසල කම්මපථකම්මං; **කණ්හ විපාකන්ති** අපායෙ නිබ්බත්තනතො කාළක විපාකං; **සුක්කන්ති** පණ්ඩරං දසකුසල කම්මපථකම්මං; **සුක්කවිපාකන්ති**

1. දුක්කරතපචරණෙන වා L.
2. දුතියතතියට්ඨානාදීසු S. තතියට්ඨා[නාදීසු b.
3. ගා. මිමග්ගමෙව b. S.
4. සා අස්ස. B.
5. අඤ්ඤතරංගතිං b. S.
6. නිප්පජ්ජමානං S.
7. යං මං (භන්තෙ) භගවා එවමාහාති, යං මං භන්තෙ භගවා එවමාහ b.S.
8. අස්සුමුඤ්චමත්තෙන L.
9. අපිචඛො මෙ b. අපිච S. මෙ ඉදං B.
10. කතං කම්මං S.
11. ගවාසප්පන්ති b. S.
12. ඉති b S. ධම්මදෙසනං S.
13. කිරියා A1. P2. M2.
14. භවිස්සතීති අපිච b

සග්ග නිබ්බත්තනතො පණ්ඩරවිපාකං; **කණ්හසුක්කන්ති** මිස්සක කම්මං **කණ්හසුක්කවිපාකන්ති** සුඛදුක්ඛවිපාකං; මිස්සකකම්මං හි කත්වා අකුසලෙන තිරච්ඡානයොනියං මඞ්ගලහත්ථිට්ඨානාදිසු උප්පන්නො[1] කුසලෙන පවත්තෙ සුඛං වෙදියති කුසලෙන රාජකුලෙපි නිබ්බත්තො අකුසලෙන පවත්තෙ දුක්ඛං වෙදියති; **අකණ්හං අසුක්කන්ති** කම්මක්ඛයකරං චතුමග්ගචෙතනාකම්මං අධිප්පෙතං; තං හි යදි කණ්හං භවෙය්‍ය කණ්හවිපාකං දදෙය්‍ය යදි සුක්කං භවෙය්‍ය සුක්කවිපාකං[2] දදෙය්‍ය උභයවිපාකස්ස පන අදානතො අකණ්හාසුක්කවිපාකත්තා **අකණ්හං අසුක්කන්ති** වුත්තං අයං තාව උද්දෙසෙ අත්ථො; නිද්දෙසෙ පන **සබ්‍යාපජ්ඣන්ති**[3] සදුක්ඛං කායසඞ්ඛාරාදිසු කායද්වාරෙ ගහණාදිවසෙන චොපනප්පත්තා ද්වාදස අකුසලචෙතනා සබ්‍යාපජ්ඣකායසඞ්ඛාරො නාම, වචීද්වාරෙ හනුසඤ්චොපනවසෙන වචීභෙදප්පවත්තිකා තායෙව ද්වාදස වචීසඞ්ඛාරො නාම; උභයචොපනං අප්පත්වා[4] රහො චින්තෙන්තස්ස[5] මනොද්වාරෙ පවත්තා මනොසඞ්ඛාරො නාම, ඉති තීසුපි ද්වාරෙසු කායදුච්චරිතාදිභෙදා අකුසලචෙතනාව සඞ්ඛාරාති වෙදිතබ්බා; ඉමස්මිං හි සුත්තෙ චෙතනා ධුරං උපාලිසුත්තෙ කම්මං; **අභිසඞ්ඛරිත්වාති**[6] සඞ්කඩ්ඪිත්වා පිණ්ඩිත්වාති[7] අත්ථො; **සබ්‍යාපජ්ඣං ලොකන්ති** සදුක්ඛං ලොකං උපපජ්ජන්ති[8]; **සබ්‍යාපජ්ඣා ඵස්සා ඵුසන්තීති** සදුක්ඛවිපාකා ඵස්සා[9] ඵුසන්ති; **එකන්තදුක්ඛන්ති** නිරන්තරදුක්ඛං; **භූතා** ති හෙතුඅත්ථෙ[10] නිස්සක්කවචනං; භූතකම්මතො භූතස්ස සත්තස්ස උපපත්ති[11] හොති ඉදං වුත්තං හොති යථාභූතං කම්මං සත්තා කරොන්ති තථාභූතෙන කම්මෙන කම්මසභාගවසෙන තෙසං[12] උපපත්ති හොතීති[13] තෙනෙවාහ **යං කරොති තෙන උපපජ්ජතීති**[14]; එත්ථ ච **තෙනාති** කම්මෙන විය වුත්තා; උපපත්ති ච නාම විපාකෙන හොති යස්මා පන විපාකස්ස කම්මං හෙතු[15] තස්මා තෙන මූලහෙතුභූතෙන[16] කම්මෙන නිබ්බත්තන්තීති[17] අයමෙත්ථ අත්ථො; **ඵස්සා ඵුසන්තීති** යෙන කම්මවිපාකෙන නිබ්බත්තො[18] තං කම්මවිපාකං ඵස්සා ඵුසන්තීති; **කම්මදායාදාති** කම්මදායජ්ජා[19] කම්මමෙව තෙසං දායජ්ජභණ්ඩකන්ති වදාමි;[20] **අබ්‍යාපජ්ඣන්ති** නිද්දුක්ඛං; ඉමස්මිං වාරෙ කායද්වාරෙ පවත්තා

---

1. උප්පන්නො b.
2. සුක්කං විපාකං S.
3. සබ්‍යාපජ්ඣන්ති b. S.
4. අප්පත්තා b. S.
5. චින්තයන්තස්ස b.
6 අභිසඞ්ඛරිත්වා B. L.
7. පිණ්ඩං කත්වාති b.
8. උපපජ්ජති b. S.
9. සදුක්ඛ විපාකං ඵස්සා L.
10. හෙත්වත්ථෙ B. නිස්සක්කවචනං b.
11. උපපත්ති S.
12. තෙසං b. S.
13. උපපත්ති හොති b. S. උපපජ්ජතීති b. S.
14. උපපත්තිච b. S.
15. හෙතු A1. P2. W2.
16. මූලං හෙතුභූතෙන L.
17 නිබ්බත්තන්ති L.
18. නිබ්බත්තා S.
19. කම්මදායජ්ජං B.
20. දායජ්ජභණ්ඩකන්ති B. දායජ්ජං සන්තකන්ති වදාමි S.

අට්ඨකාමාවචර කුසලචෙතනා කායසඞ්ඛාරො නාම තායෙව වචීද්වාරෙ පවත්තා වචීසඞ්ඛාරො නාම මනොද්වාරෙ පවත්තා තායෙව ච අට්ඨ[1] තිස්සො ච හෙට්ඨිමජ්ඣානචෙතනා අබ්‍යාපජ්ඣා[2] මනොසඞ්ඛාරො නාම; ඣානචෙතනා තාව හොතු කාමාවචරා කින්ති අබ්‍යාපජ්ඣා[3] මනොසඞ්ඛාරො[3] නාම ජාතාති කසිණසජ්ජනකාලෙ[4] කසිණසෙවනකාලෙ ච ලභන්ති.

කාමාවචරචෙතනා පඨමජ්ඣානචෙතනාය ඝටිතා චතුත්ථජ්ඣානචෙතනා තතියජ්ඣානචෙතනාය ඝටිතා ඉති තීසුපි ද්වාරෙසු කාය සුචරිතාදිභෙදා කුසලචෙතනාව සඞ්ඛාරොති[5] වෙදිතබ්බා; තතිය වාරෙ උභයමිස්සකවසෙන වෙදිතබ්බා; සෙය්‍යථාපි මනුස්සාති ආදීසු මනුස්සානං තාව කාලෙන සුඛං කාලෙන දුක්ඛං පාකටමෙව දෙවෙසු පන භුම්මදෙවතානං;[6] විනිපාතිකෙසු වෙමානිකපෙතානං කාලෙන සුඛං කාලෙන දුක්ඛං හොතීති වෙදිතබ්බං; හත්ථිආදීසු තිරච්ඡානගතෙසුපි[7] ලබ්භතියෙව; තත්‍රාති[8] තෙසු තීසු කම්මෙසු; තස්ස පහානාය යා[9] චෙතනාති තස්ස පහානත්ථාය මග්ගචෙතනා කම්මප්පත්වා ච[10] මග්ගචෙතනාය අඤ්ඤෙ පණ්ඩරතරා ධම්මා නාම නත්ථි ඉදං පන කම්මචතුක්කං පත්වා ද්වාදසකුසලචෙතනා කණ්හා නාම; තෙභූමක[11] කුසලචෙතනා සුක්කා නාම; මග්ගචෙතනා අකණ්හ[12] අසුක්කාති ආගතා; ලභෙය්‍යාහං භන්තෙති ඉදං සො චිරං වත මෙ අනීය්‍යාතිකෙ පක්ඛෙ[13] යොජෙත්වා අත්තා කිලමිතො සුක්ඛනදීතීරෙ නහායිස්සාමීති සම්පරිවත්තෙන්තෙන[14] විය ථුසෙ[15] කොට්ටෙන්තෙන විය න කොචි අත්ථො නිප්ඵාදිතො ඉදානි අත්තානං යොගෙ යොජෙමීති චින්තෙත්වා ආහ; අථ භගවා යො සො ඛන්ධකෙ[16] තිත්ථියපරිවාසො පඤ්ඤත්තො යං අඤ්ඤතිත්ථියපුබ්බො සාමණෙරභූමියං ඨිතො අහං භන්තෙ ඉත්ථන්නාමො අඤ්ඤතිත්ථියපුබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ ආකඞ්ඛාමි උපසම්පදං ස්වාහං භන්තෙ සඞ්ඝං චත්තාරො මාසෙ පරිවාසං යාචාමීති ආදිනා නයෙන සමාදියිත්වා පරිවසති තං සන්ධාය යො ඛො සෙනිය අඤ්ඤතිත්ථියපුබ්බොති ආදිමාහ; තත්ථ පබ්බජ්ජන්ති වචන සිලිට්ඨතාවසෙන[17] වුත්තං අපරිවසිත්වායෙව හි පබ්බජ්ජං ලභති උපසම්පදත්ථිකෙන පන න අතිකාලෙන[18] ගාමප්පවෙසනාදීනි අට්ඨවත්තානි පූරෙන්තෙන පරිවසි

1. තායෙව අට්ඨ b. S.
2. අබ්‍යාපජ්ඣා b. S.
3. මනොසඞ්ඛාරා S.
4. කසිණසමාපජ්ජනකාලෙ S, ච b, S.
5. සඞ්ඛාරාති S.
6. භුම්මදෙවතානං b.
7. තිරච්ඡානෙසුපි b. S.
8. තත්‍රාපි L.
9. සා L.
10. ච L.
11. තෙභූමික S.
12. අකණ්හා b. S.
13. අනීය්‍යානිකපක්ඛෙ B.
14. සම්පවත්තෙන්තෙන b. S.
15. ථුසෙ b. S.
16. සොතත්තබන්ධකෙ තිත්ථිය [පරිවාසො L.
17. වසෙනෙව b. S.
18. පන අතිකාලෙන b. S. ගාමප්ප b. S.

තබ්බං; **ආරද්ධචිත්තාති** අට්ඨවත්තස්ස පූරණෙන[1] තුට්ඨචිත්තා; අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො විත්ථාරතො පනෙස[2] තිත්ථියපරිවාසො සමන්තපාසාදිකාය විනයට්ඨකථාය[3] පබ්බජ්ජාඛන්ධකවණ්ණනාය වුත්තනයෙන වෙදිතබ්බො.

අපි ච මෙත්ථාති අපි ච මෙ එත්ථ; **පුග්ගලවෙමත්තතා විදිතාති** පුග්ගලනානත්තං විදිතං අයං පුග්ගලො පරිවාසාරහො අයං න පරිවාසාරහොති ඉදං මය්හං පාකටන්ති දස්සෙති; තතො සෙනියො චින්තෙසි: අහො අච්ඡරියං බුද්ධසාසනං යත්ථ එවං ඝංසිත්වා කොට්ටෙත්වා යුත්තමෙව ගණ්හන්ති අයුත්තං ඡඩ්ඩෙන්තීති තතො සුට්ඨුතරං පබ්බජ්ජාය සඤ්ජාතුස්සාහො **සචෙ භන්තෙති**[4] ආදිමාහ; අථ භගවා තස්ස තිබ්බච්ඡන්දතං විදිත්වා න සෙනියො පරිවාසං අරහතීති අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආමන්තෙසි ගච්ඡ භික්ඛු[5] සෙනියං නහාපෙත්වා පබ්බාජෙත්වා ආනෙහීති සො තථා කත්වා තං පබ්බාජෙත්වා භගවතො සන්තිකං[6] ආනෙසි. භගවා ගණෙ නිසීදිත්වා උපසම්පාදෙසි;[7] තෙන වුත්තං **අලත්ථ ඛො අචෙලො සෙනියො[8] භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං අලත්ථ උපසම්පදන්ති**; **අචිරූපසම්පන්නොති** උපසම්පන්නො හුත්වා න චිරමෙව; **වූපකට්ඨොති** වත්ථුකාම කිලෙසකාමෙහි කායෙන ච චිත්තෙන ච වූපකට්ඨො;[9] **අප්පමත්තොති** කම්මට්ඨානෙ සතිං අවිජහන්තො; **ආතාපීති** කායිකචෙතසිකසඞ්ඛාතෙන විරියාතාපෙන ආතාපවා;[10] **පහිතත්තොති** කායෙ ච ජීවිතෙ ච අනපෙක්ඛතාය පෙසිතත්තො විස්සට්ඨඅත්තභාවො; **යස්සත්ථායාති** යස්ස අත්ථාය; **කුලපුත්තාති** ආචාරකුලපුත්තා; **සම්මදෙවාති** හෙතුනාව[11] කාරණෙනෙව; **තදනුත්තරන්ති** තං අනුත්තරං; **බ්‍රහ්මචරියපරියොසානන්ති** මග්ගබ්‍රහ්මචරියස්ස පරියොසානභූතං අරහත්තඵලං තස්ස හි අත්ථාය කුලපුත්තා පබ්බජන්ති; **දිට්ඨෙව ධම්මෙති** ඉමස්මිංයෙව අත්තභාවෙ; **සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වාති** අත්තනායෙව පඤ්ඤාය පච්චක්ඛං කත්වා අපරප්පච්චයං[12] ඤත්වාති අත්ථො; **උපසම්පජ්ජ විහාසීති** පාපුණිත්වා සම්පාදෙත්වා විහාසි; එවං විහරන්තොව ඛීණා ජාති-පෙ-අබ්භඤ්ඤාසි; එවමස්ස පච්චවෙක්ඛණභූමිං දස්සෙත්වා අරහත්තනිකූටෙනෙව[13] දෙසනං නිට්ඨපෙතුං **අඤ්ඤතරො[14] ඛො පනායස්මා සෙනියො අරහතං අහොසීති** වුත්තං; තත්ථ **අඤ්ඤතරොති** එකො; **අරහතන්ති** අරහන්තානං; භගවතො සාවකානං අරහන්තානං අබ්භන්තරෙ අහොසීති අයමෙත්ථ අධිප්පායො සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

කුක්කුරවතිකසුත්තං[15] සත්තමං.

1. අට්ඨවත්තපූරණෙන b. S.
2. විත්ථාරොපනෙස b. S.
3. කථායං b. වණ්ණනායං b. S.
4. සචෙ ඛො භන්තෙති S.
5. ගච්ඡත්වං භික්ඛු b. S.
6. සන්තිකෙ b ආනෙසි b. S.
7. උපසම්පාදෙසීති S.
8. සෙනියො කුක්කුරවතිකො S.
9. වූපකට්ඨො B.
10. ආතාපී වා B. P2. M2. ආතාපී b. S.
11. හෙතු නාව L.
12. අපරපච්චයං b. S.
13. අරහත්තනිකූටෙනෙව B.
14. අඤ්ඤතරොච ඛො S. තරොච b
15. කුක්කුරවතිකසුත්තවණ්ණනා S. වතික b.

2. 1. 8.

එවමෙම සුතනති අභයසුතතං; තතථ **අභයොති** තසස නාමං; **රාජකුමාරොති** බිම්බිසාරසස පුතෙතා;[1] **වාදං ආරොපෙහීති** දොසං ආරොපෙහි; **නෙරයිකොති** නිරයෙ නිබබතතනකො;[2] **කපපට්ඨොති** කපපට්ඨිතිකො; **අතෙකිච්ඡොති** බුද්ධසහසෙසනාපි තිකිච්ඡිතුං න සකකා; **උගගිලිතුනති**[3] ද්වෙ අනෙත මොචෙතවා කථෙතුං අසකෙකාතෙතා උගගිලිතුං බහිනීහරිතුං න සකඛීති; **ඔගිලිතුනති**[4] පුච්ඡාය දොසං දතවා හාරෙතුං[5] අසකෙකානෙතා ඔගිලිතුං[6] අනෙතාපවෙසෙතුං න සකඛීති;[7] **එවං භනෙතති** නිගණෙඨා කිර චිනෙතසි සමණො ගොතමො මයහං සාවකෙ භින්දිතවා ගණහාති[8] හනදාහං එකං පඤහං අභිසඞඛරොමි යං පුට්ඨො සමණො ගොතමො උකකුටිකො හුතවා නිසිනෙනා උට්ඨාතුං න සකඛිසසතීති සො අභයසස ගෙහා නිකට හනෙතා සිත්ථභොජනං භුඤජනෙතා බහු පඤෙහ අභිසඞඛරිතවා එතථ සමණො ගොතමො ඉමං නාම දොසං දසසෙති[9] එතථ ඉමං නාමාති සබෙබ පහාය චතුමාස මතථකෙ ඉමං පඤහං අද්දස, අථසස එතදහොසි; ඉමසස පඤහසස පුච්ඡාය වා විසසජජනෙ වා න සකකා දොසො දාතුං ඔවට්ටිකසාරො අයං; කො නු ඛො ඉමං ගහෙතවා සමණසස ගොතමසස වාදං ආරොපෙසසතීති; තතො අභයො රාජකුමාරො පණ්ඩිතො සො සකඛිසසතීති තං උගගණහාපෙමීති[10] නිට්ඨං ගනතවා උගගණහාපෙසි; සො වාදජඣාසයතාය[11] තසස වචනං සමපටිච්ඡනෙතා එවං භනෙතති ආහ; **අකාලො ඛො අජජාති** අයං පඤෙහා චතූහි මාසෙහි අභිසඞඛතො[12] තතථ ඉදං ගහෙතවා ඉදං විසසජජියමානෙ දිවසභාගො නපපහොසසතීති[13] මඤඤනෙතා එවං චිනෙතසි: **සොදනීති**[14] සෙව ඉති; **අතතචතුතෙථාති** කසමා බහූහි සද්ධිං න නිමනෙතසි: එවං කිරසස අහොසි: බහුසු නිසිනෙනසු ථොකං දණ්ඩායනතසස[15] අඤඤදං සුතතං අඤඤදං කාරණං අඤඤදං තථාරූපං වතථුං ආහරිතවා දසෙසසති[16] එවං සනෙත කලහො වා කොලාහලමෙව වා භවිසසති අථාපි එකකං යෙව නිමනෙතසසාමි එවමපි මෙ ගරහා උපපජජිසසතීති[17] යාවමච්ඡරි යායං අභයො භගවනතං දිවසෙ දිවසෙ භිකඛූනං සතෙනපි සහසෙස නාපි සද්ධිං චරනතං දිසවාපි එකකංයෙව[18] නිමනෙතසීති එවං[19] පන

1. ඔරසපුතෙතා b. S. වාදෙ දොසං S.
2. නිබබතතකො b.
3. ඔගගිලිතුනති S.
4. ඔගගිලිතුනති B ඕගගිලිතු S. න සකඛිසසති S උගගිලිතුනති S.
5. දතවා තං හාරෙතුං b.
6 උගගිලිතුං S.
7. න සකඛිසසති S.
8. ගණහති b. S.
9. දසසති L. දසෙසසසතෙ b. එතථ ඉතිනාමාති සබෙබව S.
10. උගගණහාපෙසසාමීති S.
11. වාදජඣාසයාය L.
12. අභිසඞඛතො b. S
13. නපපහොතීති B.
14. සෙවදනාහං ඉති පාලිපා.
15. ථොකං: දතවා වදනතසස b S.
16. දසෙසසසති b
17. උපපජජිසසති b. S. මච්ඡරී b. වායං b. S.
18. එකකංයෙව b.
19. නිමනෙතතීති එවං S.

දොසො න භවිස්සතීති අපරෙහි තීහි සද්ධිං අනන්තචතුක්කං නිම්මෙත්වා; නඛ්වෙත්ථ[1] රාජකුමාර එකංසෙනාති න ඛො රාජකුමාර එත්ථ පඤ්හො එකංසෙන විස්සජ්ජිතං හොති, එවරූපං හි වාචං තථාගතො භාසෙය්‍යාපි න භාසෙය්‍යාපි භාසිතබ්බපච්චයත්ථං[2] පස්සන්තො භාසෙය්‍ය අපස්සන්තො න භාසෙය්‍යාති අත්ථො; ඉති[3] භගවා නිගණ්ඨෙන[4] චතූහි මාසෙහි අභිසඞ්ඛතං[5] පඤ්හං අසනිපාතෙන පබ්බතකූටං විය එකවචනෙනෙව සඤ්චුණ්ණෙසි; අනස්සුං නිගණ්ඨාති නට්ඨා නිගණ්ඨා; අඞ්කෙ[6] නිසින්නො හොතීති ඌරූසු නිසින්නො හොති; ලෙසවාදිනො හි වාදං පට්ඨපෙන්තා[7] කිඤ්චිදෙව ඵලං වා පුප්ඵං පොත්ථකං වා ගහෙත්වා නිසීදන්ති තෙ අත්තනො ජයෙ සති පරං අජ්ඣොත්ථරන්ති පරස්ස ජයෙ සති ඵලං ඛාදන්තා විය පුප්ඵං ඝායන්තා විය පොත්ථකං වාචෙන්තා විය වික්ඛෙපං දස්සෙන්ති; අයං පන චින්තෙසි: සම්මාසම්බුද්ධො ඔසට[8]සඞ්ගාමො පරවාදිමථනො සචෙ මෙ ජයො භවිස්සති, ඉච්චෙතං කුසලං නො චෙ භවිස්සති, දාරකං විජ්ඣිත්වා රොදාපෙස්සාමි, තතො පස්සථ භො අයං දාරකො රොදති, උට්ඨහථ තාව පච්ඡාපි ජානිස්සාමාති[9] තස්මා දාරකං ගහෙත්වා නිසීදි; භගවා පන රාජකුමාරතො සතගුණෙනපි සතසහස්සගුණෙනපි[10] වාදීවරතරො ඉමමෙව දාරකං උපමං කත්වා වාදං භින්දිස්සාමීති චින්තෙත්වා තං කිං මඤ්ඤසි රාජකුමාරාති ආදිමාහ; තත්ථ මුඛෙ ආහරෙය්‍යාති මුඛෙ ඨපෙය්‍ය ආහරෙය්‍යස්සාහන්ති අපනෙය්‍යං[11] අස්ස අහං; ආදිකෙනෙවාති පඨමපයොගෙනෙව[12] අභූතන්ති අභූතත්ථං, අතච්ඡන්ති න තච්ඡං; අනත්ථසංහිතන්ති අනත්ථසංහිතං[13] න වඩ්ඪිනිස්සිතං; අප්පියා අමනාපාති නෙව පියා න මනාපා; ඉමිනා නයෙනෙව සබ්බත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො; තත්ථ අප්පියපක්ඛෙ පඨමවාචා[14] අචොරංයෙව චොරොති අදාසංයෙව දාසොති අදුප්පයුත්තංයෙව දුප්පයුත්තොති[15] පවත්තා; න තං තථාගතො භාසති; දුතියවාචා චොරමෙව[16] චොරො අයන්ති ආදිවසෙන පවත්තා; තම්පි තථාගතො න භාසති; තතියවාචා ඉදානි තාව භාසති[17] අකතපුඤ්ඤතාය දුග්ගතො දුබ්බණ්ණො, අප්පෙසක්ඛො[18] ඉධ ඨත්වාපි පුන පුඤ්ඤං න

1. නඛෙත්ථ M2. W2. නඛොත්ථ A2.
2. පච්චයෙන අත්ථං b. S.
3. ඉතිච b.
4. භගවා නිග b. S. ණ්ඨෙන S.
5. අභිසංඛතං b. S.
6. අඞ්ගෙ b.
7. පට්ඨපෙන්තා S.
8. සම්බුද්ධො එස ඔසට:b. පරවාද b. S. මද්දනො S.
9. ජානිස්සාමාති දාරකං b.
10. සතසහස්සෙනාපි S. වාදිවරතරො b.
11. අපනෙය්‍යං L.
12. පඨමයොගෙනෙව B,
13. අනත්ථසංහිතන්ති අනත්ථසඤ්ඤිතං. අප්පියා අමනාපාති B. න අත්ථසඤ්ඤිතං B. S. න වුඩ්ඪි S.
14. පඨමාවාචා b
15. දුප්පයුත්තොතිවා b.
16. චොරං යෙව b. S.
17. ඉදානි භාසති B. ඉදානි අකත b. ඉදානි භාසිතබ්බා S.
18. අප්පෙසක්ඛො B. අප්පෙසක්ඛොච S.

කරොසි; දුතියකචිත්තවාරෙ[1] කථං චතූහි අපායෙහි න මුච්චිස්සතීති[2] එවං මහාජනස්ස අත්ථපුරෙක්ඛාරෙන (ධම්මපුරෙක්ඛාරෙන) අනුසාසනපුරෙක්ඛාරෙන[3] වත්තබ්බවාචා; තත්‍ර කාලඤ්ඤූ තථාගතොති තස්මිං තතියබ්‍යාකරණෙ තස්සා වාචාය ව්‍යාකරණෙ තථා තථා කාලඤ්ඤූ[4] හොති මහාජනස්ස ආදානකාලං[5] ගහණකාලං ජානිත්වා තථා ව්‍යාකරෙතීති අත්ථො; පියපෙක්ඛ පඨමා වාචා අට්ඨානියකථා,[6] නාම සා එවං වෙදිතබ්බා; එකං කිර ගාමවාසි[7] මහල්ලකං නගරං ආගන්ත්වා පානාගාරෙ පිවන්තං වඤ්චෙතුකාමා සම්බහුලා ධුත්තා පිතිට්ඨානෙ ඨපෙත්වා[8] තෙන සද්ධිං සුරං පිවන්තා[9] ඉමස්ස නිවාසනපාරුපනම්පි භණ්ඩිකම්පි සබ්බං ගණ්හිස්සාමාති[10] චින්තෙත්වා කතිකං අකංසු; එකෙකං අත්තපච්චක්ඛ[11] කථං කථෙම යො අභූතන්ති කථෙසි[12] කපිතං වා න සද්දහති තං දාසං කත්වා ගණ්හිස්සාමාති තම්පි මහල්ලකං පුච්ඡිංසු: තාත තුම්හාකම්පි[13] රුච්චතීති එවං හොතු[14] තාතාති; එකො ධුත්තො ආහ: භො මය්හං[15] මාතු මයි කුච්ඡිගතෙ කපිට්ඨඵලදොහළො අහොසි සා අඤ්ඤං කපිට්ඨහාරකං අලභමානා[16] මඤ්ඤෙව පෙසෙසි; අහං ගන්ත්වා රුක්ඛං අභිරුහිතුං අසක්කොන්තො අත්තනාව අත්තානං පාදෙ ගහෙත්වා මුග්ගරං විය රුක්ඛස්ස උපරි ඛිපිං[17] අථ සාඛතො සාඛං විචරන්තො ඵලානි ගහෙත්වා ඔතරිතුං අසක්කොන්තො ඝරං ගන්ත්වා නිස්සෙණිං ආහරිත්වා ඔරුය්හ මාතු සන්තිකං[18] ගන්ත්වා ඵලානි මාතුයා අදාසිං,[19] තානි පන මහන්තානි හොන්ති චාටිප්පමාණානි;[20] තතො මෙ මාතරා එකාසනෙ නිසින්නාය සමසට්ඨිඵලානි ඛාදිතානි[21] මයා එකුච්ඡඞ්ගෙන[22] ආනීතඵලෙසු සෙසකානි කුලසන්තකෙ[23] ගාමෙ ඛුද්දකමහල්ලකානං අහෙසුං; අම්හාකං ඝරං සොළසහත්ථං සෙසං[24] පරික්ඛාරභණ්ඩකං අපනෙත්වා කපිට්ඨඵලෙහෙව යාව ඡදනා[25] පූරිතං තතො අතිරෙකානි ගහෙත්වා ගෙහද්වාරෙ රාසිං අකංසු; සො අසීතිහත්ථුබ්බෙධො පබ්බතො විය අහොසි;

---

1. දුතියකචිත්තවාරෙ B. දුතියෙ චිත්තභාවෙ S.
2. අපායෙහි මුච්චිස්සසීති b S.
3. අත්ථපුරෙක්ඛාරෙන අනුසාසන පුරෙක්ඛාරෙන L. ධම්මපුරෙක්ඛාරෙන අනුසාසනී පුරෙක්ඛාරෙන B.
4. ව්‍යාකරණවාය තථාගතො කාලඤ්ඤූ b, S.
5. ආදානස්ස ආදානකාලං S. ජානිත්වාව ව්‍යාකරෙතීති b. S.
6. අට්ඨානග L. අට්ඨානීය කථා S.
7. ගාමවාසිං S. වාසී b,
8. ඨත්වා B. ඨපෙසි A2. තට්ඨානෙ ඨත්වාපි
9. පිවන්තො b නිවාසන පවුරණම්පි b,
10. ගණ්හිස්සාමාති b.
11. අත්තපච්චක්ඛං S.
12. අභූතන්ති කථෙති S. කථෙමි b.
13. තුම්හාකම්පි තාත b.
14. එවං භො හොතු L.
15. මය්හං භො b.
16. අලභමානා b. මංයෙව b, S.
17. ඛිපි A1, B V. M2, W2. T.
18. මාතුසන්තිකෙ b.
19. අදාසි A1, A2, M2, V. W2, T.
20. චාටිප්පමාණානි b, S.
21. ඛාදිතානි L.
22. එකුච්ඡඞ්ගෙන S.
23. කුලසන්තකෙ b, S.
24. සෙස b, S.
25. යාවඡදනං b.

කිං ඊදිසං භො සක්කා සද්ධාතුන්ති:[1] ගාමිකමහල්ලකො තුණ්හී නිසීදිත්වා සබ්බෙසං කථාපරියොසානෙ පුච්ඡිතො ආහ; එවං භවිස්සති තාතා මය්හං රට්ඨං මහන්තතාය[2] සක්කා සද්ධාතුන්ති; යථා ච එතෙන එවං සෙසෙහිපි තථාරූපාසු නික්කාරණකථාසු කථිතාසු[3] ආහ: තාතා මය්හම්පි සුණාථ න තු තුම්හාකංයෙව[4] කුලානි මහාකුලානි අම්හාකම්පි කුලං මහාකුලං අම්හාකං පන අවසෙසඛෙත්තෙහි කප්පාසඛෙත්තං මහන්තතරං තස්ස අනෙකකරීසසතසහස්සකප්පාස[5] ඛෙත්තස්ස මජ්ඣෙ එකො කප්පාසරුක්ඛො මහා අසීතිහත්ථුබ්බෙධො අහොසි; තස්ස පඤ්ච සාඛා: තාසු අවසෙසසාඛා ඵලං න ගණ්හිංසු; පාචීනසාඛාය එකමෙව මහාචාටිමත්තං ඵලං අහොසි; තස්ස ඡ අංසියො[6] ඡසු අංසිසු ඡ කප්පාස පිණ්ඩියො පුප්ඵිතා; අහං[7] මස්සුං කාරෙත්වා න්හාතවිලිත්තො ඛෙත්තං ගන්ත්වා තා කප්පාසපිණ්ඩියො පුප්ඵිතා දිස්වා ඨිතකොව හත්ථං පසාරෙත්වා ගණ්හිං; තා කප්පාසපිණ්ඩියො ථාමසම්පන්නා ඡ දාසා අහෙසුං; තෙ සබ්බෙ මං එකකං ඔහාය පලාතා[8] එත්තකෙ අද්ධානෙ තෙ න පස්සාමි. අජ්ජ දිට්ඨා තුම්හෙ තෙ ජනා ත්වං නන්දො නාම ත්වං පුණ්ණො නාම ත්වං වඩ්ඪමානො නාම ත්වං[9] චිත්තො නාම ත්වං මඞ්ගලො නාම ත්වං පොට්ඨියො[10] නාමාති වත්වා උට්ඨාය නිසින්නකො යෙව චූළාසු ගහෙත්වා අට්ඨාසි; තෙ න මයං දාසාතිපි[11] වත්තුං නාසක්ඛිංසු; අථ තෙ[12] කඩ්ඪෙන්තො විනිච්ඡයං නෙත්වා ලක්ඛණං ආරොපෙත්වා යාවජීවං දාසෙ කත්වා පරිභුඤ්ජි; එවරූපිං කථං[13] තථාගතො න භාසති; දුතියවාචා ආමිසහෙතුචාටුකම්යතා; දීවසෙන[14] වා නානප්පකාරා පරෙසං ථොමනවාචා[15] චෙව චොරකථං රජකථන්ති ආදිනයප්පවත්තා තිරච්ඡානකථා ච තම්පි තථාගතො න භාසති; තතියවාචා අරියවංස සන්නිස්සිතකථා යං වස්සසතම්පි සුණන්තා[16] පණ්ඩිතා නෙව තිත්තිං ගච්ඡන්ති; ඉති තථාගතො නෙව සබ්බං[17] අප්පියවාචං භාසති න පියවාචං තතියං තතියමෙව[18] පන භාසිතබ්බකාලං අනතික්කමිත්වා[19] භාසති; තත්ථ තතියං අප්පියවාචං සන්ධාය හෙට්ඨා දහරකුමාරඋපමා ආගතාති වෙදිතබ්බා.[20]

1. සද්දහිතුන්ති b.
2. රට්ඨං රජ්ජං මහන්තතාය b. S. රට්ඨමහන්තතාය B.
3. කථිතාසුමය්හම්පි තාතා සුණාථ b.
4. තුම්හාකංයෙව A¹. B. V. M2 P2.
5. අනෙක කරීසසතසහස්සකප්පාස b. S.
6. ඡළංසියො. ඡසුළංසීසු b. අංසීසු S.
7. යම්හං B.
8. තෙ සබ්බෙ එකකං ඔහාය පලාතා b.
9. ත්වං නන්දො b. චිත්තො නාම b.
10. පොට්ඨියො b. භොට්ඨියො S.
11. තෙ මයං න දාසාතිපි A2. V.
12. අථ තෙ b.
13. එවරූපං කථං B.
14. පාතු නමෙන්තො S. චාතු b. වසෙන නානප්පකාරකං b.
15. ථොමනා b ථෙන චොරායෙව S.
16. සුණන්තා b.
17. නෙවසච්චං S. නෙවසබ්බම්පි b.
18. වාචං තතියමෙව b
19. භාසිතබ්බංකාලං අනතික්කමිත්වා b.
20. වෙදිතබ්බං b.

උදාහු ඨානසො වෙතන්ති[1] උදාහු ඨානුප්පත්තිකඤාණෙන තං ඛණංයෙව තං තථාගතස්ස[2] උපට්ඨාතීති පුච්ඡති; **සඤ්ඤාතොති**[3] සඤ්ඤාතො පඤ්ඤාතො පාකටො; **ධම්මධාතූති** ධම්මසභාවො; සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණස්සෙතං අධිවචනං තං[4] භගවතා සුප්පටිවිද්ධං හත්ථගතං භගවතො; තස්මා සො යං යං[5] ඉච්ඡති සබ්බං ඨානසොව පටිභාතීති; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථමෙව; අයම්පන ධම්මදෙසනා නෙය්‍යපුග්ගලස්ස වසෙන[6] පරිනිට්ඨිතාති.

අභයරාජකුමාරසුත්තං[7] අට්ඨමං.

---

2. 1. 9.

එවම්මෙ සුතන්ති බහුවෙදනියසුත්තං; **තත්ථ පඤ්චකඞ්ගො ථපතීති** පඤ්චකඞ්ගොති තස්ස නාමං; වාසිඵරසුනිඛාදනමුග්ගර[8] කාළසුත්තනාළිසඞ්ඛාතෙහි වා සමන්නාගතත්තා සො පඤ්චකඞ්ගොති[9] පඤ්ඤාතො; **ථපතීති** වඩ්ඪකිජෙට්ඨකො[10] **උදායීති** පණ්ඩිතඋදායිත්ථෙරො; **පරියායන්ති** කාරණං; **ද්වෙපානන්දාති** ද්වෙපි ආනන්ද; **පරියායෙනාති** කාරණෙන; එත්ථ ච කායිකචෙතසිකවසෙන ද්වෙ වෙදිතබ්බා; සුඛාදිවසෙන තිස්සො; ඉන්ද්‍රියවසෙන සුඛින්ද්‍රියාදිකා පඤ්ච; ද්වාරවසෙන චක්ඛුසම්ඵස්සජාදිකා[11] ඡ; උපවිචාරවසෙන චක්ඛුනා රූපං දිස්වා සොමනස්සට්ඨානීයං[12] රූපං උපවිචරතීති ආදිකා අට්ඨාරස; ඡ ගෙහසිතානි සොමනස්සානි ඡ නෙක්ඛම්මසිතානි[13] ඡ ගෙහසිතානි දොමනස්සානි ඡ නෙක්ඛම්මසිතානි[14] ඡ ගෙහසිතා උපෙක්ඛා ඡ නෙක්ඛම්මසිතා උපෙක්ඛා එවං ඡත්ති සති; අතීතෙ[15] ඡත්තිංස අනාගතෙ ඡත්තිංස පච්චුප්පන්නෙ ඡත්තිංසාති එවං අට්ඨසතං වෙදනං[16] වෙදිතබ්බං; **පඤ්ච ඛො ඉමෙ ආනන්ද කාමගුණාති** අයං පාටියෙක්කො[17] අනුසන්ධි න කෙවලං හි[18] ද්වෙ ආදිං කත්වා වෙදනා භගවතා පඤ්ඤත්තා; පරියායෙන එකාපි වෙදනා කථිතා තං දස්සෙන්තො පඤ්චකඞ්ගස්ස ථපතිනො වාදං උපත්ථම්භෙතුං ඉමං දෙසනං ආරභි; **අභික්කන්තතරන්ති** සුන්දරතරං; **පණීතතරන්ති** අතප්පකතරං;[19] එත්ථ ච චතුත්ථජ්ඣානතො පට්ඨාය අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා සාපි සන්තට්ඨෙන

---

1. වෙතන්ති b. S. වෙදන්ති B
2. ඛණංයෙව තථාගතස්ස S.
3. පඤ්ඤාතොති b. S.
4. තංහි S.
5. තං තං සබ්බං b. තස්මා සො යං L.
6. නෙය්‍යපුග්ගලවසෙන
7. අභයසුත්තවණ්ණනා S.
8. දණ්ඩමුග්ගරං B.
9. පඤ්චඞ්ගොති b
10. වඩ්ඪකීජෙට්ඨකො S.
11. චක්ඛුසම්ඵස්සජාතිකා B.
12. සොමනස්සට්ඨානියං b
13. ඡ නෙක්ඛම්මසිතානි සොමනස්සානි B. S.
14. ඡ නෙක්ඛම්මසිතානි දොමනස්සානි b. S.
15. ඡ නෙක්ඛම්මසිතානි එවං ඡත්තිංසතා අතීතෙ b S.
16. වෙදනාසතං A1. B. P2. W1. අට්ඨවෙදනාසතං b. අට්ඨසත වෙදනා වෙදිතබ්බා S.
17. පාටිඑක්කො b.
18. කෙවලම්පි b.
19. අතුලප්පකතරං B. අනුකප්පතරං S. එත්ථෙව b. S.

පණීතට්ඨෙන ච සුඛන්ති වුත්තං;[1] නිරොධො අවේදයිතසුඛවසෙන සුඛං නාම ජාතො; පඤ්චකාමගුණවසෙන හි අට්ඨසමාපත්තිවසෙන ච උප්පන්නං වෙදයිතසුඛං නාම; නිරොධො අවෙදයිතසුඛං නාම; ඉති වෙදයිතසුඛං වා හොතු අවෙදයිතසුඛං වා නිද්දුක්ඛභාවසඞ්ඛාතෙන[2] සුඛට්ඨෙන එකං සුඛමෙව[3] ජාතං; යත්ථ යත්ථාති යස්මිං යස්මිං ඨානෙ; සුඛං උපලබ්භතීති වෙදයිත සුඛං වා අවෙදයිතසුඛං වා උපලබ්භති;[4] තන්තං තථාගතො සුඛස්මිං යෙව පඤ්ඤපෙතීති තං සබ්බං තථාගතො නිද්දුක්ඛභාවං[6] සුඛස්මිංයෙව පඤ්ඤපෙතීති ඉධ භගවා නිරොධසමාපත්ති[7] සීසං කත්වා නෙය්‍යපුග්ගලවසෙන අරහත්තකූටෙනෙව[8] දෙසනං නිට්ඨාපෙසීති.[9]

බහුවෙදනීයසුත්තං නවමං.

---

2. 1. 10.

එවමෙම සුතන්ති අපණ්ණකසුත්තං[10] තත්ථ චාරිකන්ති අතුරිත චාරිකං; අත්ථි පන වො ගහපතයොති කස්මා ආහ: සො කිර ගාමො අටවිද්වාරෙ[11] නිවිට්ඨො නානාවිධා සමණබ්‍රාහ්මණා දිවසං මග්ගං ගන්ත්වා සායං තං ගාමං[12] වාසත්ථාය උපෙන්ති; තෙසං තෙ මනුස්සා මඤ්චපීඨාදීනි අත්ථරිත්වා[13] පාදෙ ධොවිත්වා මක්ඛෙත්වා කප්පියපානකාදීනි[14] දත්වා පුන දිවසෙ නිමන්තෙත්වා දානං දෙන්ති; තෙ පසන්නචිත්තා තෙහි සද්ධිං සම්මන්තයමානා එවං වදන්ති; අත්ථි පන වො ගහපතයො කිඤ්චි දස්සනං ගහිතන්ති නත්ථි භන්තෙති; ගහපතයො විනා දස්සනෙන ලොකො න නිය්‍යාති එකං දස්සනං රුච්චිත්වා[15] ඛමාපෙත්වා ගහෙතුං[16] වට්ටති තං සස්සතො[17] ලොකොති දස්සනං ගණ්හථාති වත්වා පක්කන්තා; අපරදිවසෙ අඤ්ඤෙ ආගතා; තෙපි තථෙව පුච්ඡිංසු: තෙ තෙසං ආම භන්තෙ පුරිමෙසු දිවසෙසු තුම්හාදිසා සමණබ්‍රාහ්මණා ආගන්ත්වා සස්සතො ලොකොති අම්හෙ ඉදං දස්සනං ගාහාපෙත්වා ගතාති ආරොචෙසුං; තෙ බාලා කිං ජානන්ති; උච්ඡිජ්ජති අයං ලොකො[18] උච්ඡෙදදස්සනං ගණ්හථාති එවං තෙපි

---

1. වුත්තා ජගෙසිතානි සුඛන්ති වුත්තානි නිරොධො b. S.
2. තං නිද්දුක්ඛභාව S. තං නිදුක්ඛ b.
3. එකන්තසුඛමෙව b. එක S.
4. උපලබ්භ තීති S
5. නිද්දුක්ඛභාවං සුඛස්මිංයෙව B. සුඛස්මිං පඤ්ඤපෙතීති b. S.
6. නිද්දුක්ඛභාවං S ජ දුක්ඛ b.
7. නිරොධ සමා පත්තිං b S.
8. අරහත්තනාති කූටෙනෙව B. M2 W2. අරහත්තනිකූටෙනෙව b. S.
9. ට්ඨාපෙසීති b. S.
10. අපණ්ණක සුත්ත වණ්ණනා b.
11. අටවි චාරෙ b. අටවි S.
12. සායං පාතං වා ගාමං S.
13. පත්ථරිත්වා B පාදෙමක්ඛෙත්වා b S.
14. කප්පිය පානකානි B P2.
15. රුච්චිත්වා b.
16. ගහිතුං A1, M2. P2.
17. වට්ටති සස්සතො b. S.
18. අයං ලොකොති b.

උච්ඡෙදදස්සනං ගණ්හාපෙත්වා පක්කන්තා; එතෙන උපායෙන[1] අඤ්ඤෙ එකච්චසස්සතං අඤ්ඤෙ අන්තානන්තං අඤ්ඤෙ අමරාවික්ඛෙපන්ති එවං ද්වාසට්ඨිදිට්ඨියො උග්ගණ්හාපෙසුං; තෙ පන එකදිට්ඨියම්පි පතිට්ඨාතුං නාසක්ඛිංසු;[2] සබ්බපච්ඡා භගවා අගමාසි; සො තෙසං හිතත්ථාය පුච්ඡන්තො අත්ථි පන වො ගහපතයොති ආදිමාහ; තත්ථ **ආකාරවතීති** කාරණවතී සහෙතුකා; **අපණ්ණකොති** අවිරුද්ධො[3] අද්වෙජ්ඣගාමී එකංසගාහිකො; **නත්ථි දින්නන්ති** ආදි දසවත්ථුකා[4] මිච්ඡාදිට්ඨි හෙට්ඨා සාලෙය්‍යකසුත්තෙ විත්ථාරිතා; තථා තබ්බිපච්චනිකා සම්මාදිට්ඨි;[5] **නෙක්ඛම්මෙ ආනිසංසන්ති** යො තෙසං අකුසලතො නික්ඛන්තභාවෙ ආනිසංසො: යො ච වොදානපක්ඛො විසුද්ධිපක්ඛො තං න පස්සන්තීති අත්ථො.

අසද්ධම්මසඤ්ඤත්තීති[6] අභූතධම්මසඤ්ඤාපනා; **අත්තානං උක්කංසෙතීති** ඨපෙත්වා මං කො අඤ්ඤො අත්තනො දස්සනං පරෙ[7] ගණ්හාපෙතුං සක්කොතීති අත්තානං උක්ඛිපති; **පරං වම්භෙතීති** එත්තකෙසු ජනෙසු එකොපි අත්තනො දස්සනං පරෙ ගණ්හාපෙතුං න සක්කොතීති එවං පරං හෙට්ඨා ඛිපති; **පුබ්බෙව ඛො පනාති** පුබ්බෙ මිච්ඡාදස්සනං ගණ්හන්තස්සෙව සුසීල්‍යං[8] පහීනං හොති දුස්සීලභාවො[9] පච්චුපට්ඨිතො; **එවමස්සිමෙති** එවං අස්ස ඉමෙ මිච්ඡාදිට්ඨි ආදයො සත්ත අපරාපරං උප්පජ්ජනවසෙන පන තෙයෙව මිච්ඡාදිට්ඨිපච්චයා[10] අනෙකෙ පාපකා[11] අකුසලා ධම්මා උප්පජ්ජන්ති නාම; **කතාති** තාසු තෙසං[12] සමණබ්‍රාහ්මණානං ලද්ධිසු; **කලිග්ගහොති** පරාජයග්ගාහො; **දුස්සමත්තො සමාදින්නොති**[13] දුග්ගහිතො දුප්පරාමට්ඨො; **එකංසං ඵරිත්වා තිට්ඨතීති** එකන්තං[14] එකකොට්ඨාසං සකවාදමෙව ඵරිත්වා අධිමුච්චිත්වා තිට්ඨති; **සචෙ ඛො නත්ථි පරලොකොති**[15] එවං සන්තෙයෙව සොත්ථිභාවාවහො හොති;[16] **රිඤ්චතීති** වජ්ජෙති; **සද්ධම්මසඤ්ඤත්තීති** භූතධම්මසඤ්ඤාපනා[17] **කටග්ගාහොති** ජයග්ගාහො; **සුසමත්තො**[18] **සමාදින්නොති** සුග්ගහිතො සුපරාමට්ඨො;

1. එතෙනුපායෙන b.
2. න සක්ඛිංසු b.
3. අවිරද්ධො b.
4. දසවත්ථුකා b. S.
5. තං විපච්චනිකා B. පඩිපච්චනී කාසඤ්ඤා b. තං විපච්චනීක S.
6. අසද්ධම්ම් පඤ්ඤත්තිති B. අභූත ධම්ම පඤ්ඤාපනා b. S. අත්තානුක්කංසෙතීති b
7. අපරෙ b.
8. සුසීලං b.
9. දුස්සීලභාවො S සීලං b S
10. මිච්ඡාදිට්ඨියා පච්චයා S.
11. අනෙක පාපකා b
12. තෙසං b. S. ලද්ධිසු b. S. කලිග්ගහො හොති S. පරාජයග්ගාහො B.
13. දුස්සමාදින්නොති S. දුග්ගහිතො b. S.
14. එකන්තං b. S.
15. පරොලොකොති B.
16. සොත්ථිභාවාවහො හොති b. සොත්ථිභාවං වහොරිඤ්චතීති b S.
17. සද්ධම්ම පඤ්ඤත්තීති භූත ධම්ම පඤ්ඤාපනා b. S. කටග්ගාහො හොති b. S.
18. සමාදින්නොති S සුග්ගහිතො b.

උභයංසං ඵරිත්වා තිට්ඨතීති උභයන්තං උභයකොට්ඨාසං සකවාදං පරවාදඤ්ච ඵරිත්වා අධිමුච්චිත්වා,[1] තිට්ඨති; **සචෙ ඛො අත්ථි පරලොකොති**[2] එවං සන්තෙපි සචෙ නත්ථි එවං සන්තෙපි[3] සොත්ථිභාවාවහො පරතොපි එකංසඋභයංසෙසු[4] ඉමිනාව නයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො; **කරොතොති**[5] සහත්ථා කරොන්තස්ස; **කාරයතොති** ආණත්තියා කාරෙන්තස්ස;[6] **ඡින්දතොති** පරෙසං හත්ථාදීනි ඡින්දන්තස්ස; **පචතොති** දණ්ඩෙන;[7] පීළෙන්තස්ස තජ්ජෙන්තස්ස වා; **සොචයතොති** පරස්ස භණ්ඩහරණාදීහි සොකං සයං කරොන්තස්සපි පරෙහි කාරෙන්තස්සපි; **කිලමයතොති**[8] ආහාරූපච්ඡෙදබන්ධනාගාරප්පවෙසනාදීහි සයං කිලමෙන්තස්සපි පරෙහි කිලමාපෙන්තස්සපි; **ඵන්දතො ඵන්දාපයතොති** පරං ඵන්දන්තං ඵන්දන්තං[9] බන්ධනකාලෙ සයම්පි ඵන්දතො තම්පි ඵන්දාපයතො;[10] **පාණමතිපාතයතොති** පාණං හනන්තස්සපි හනාපෙන්තස්සපි; එවං සබ්බත්ථ කරණකාරණවසෙනෙව[11] අත්ථො වෙදිතබ්බො; **සන්ධින්ති** ඝරසන්ධිං; **නිල්ලොපන්ති** මහාවිලොපං; **එකාගාරිකන්ති** එකමෙව ඝරං පරිවාරෙත්වා විලුම්පනං;[12] **පරිපන්ථෙති**[13] ආගතාගතානං අච්ඡින්දනත්ථං මග්ගෙ තිට්ඨතො; **කරොතො**[14] **න කරීයති**[15] **පාපන්ති** යං කිඤ්චි පාපං කරොමීති සඤ්ඤාය කරොතොපි පාපං න කරීයති නත්ථි පාපං සත්තා පන කරොමාති එවං සඤ්ඤිනො හොන්තීති අත්ථො; **ඛුරපරියන්තෙනාති**[16] ඛුරනෙමිනා ඛුරධාරසදිසපරියන්තෙන වා; **එක[17]මංසඛලන්ති** එක[17]මංසරාසිං; **පුඤ්ජන්ති**[18] තස්සෙව වෙවචනං; **තතො නිදානන්ති** එක[17]මංසඛලකරණනිදානං; දක්ඛිණතීරෙ මනුස්සා කක්ඛළා දාරුණා තෙ සන්ධාය **හනන්තොති** ආදිවුත්තං; උත්තරතීරෙ සද්ධා හොන්ති පසන්නා බුද්ධමාමකා ධම්මමාමකා සඞ්ඝමාමකා තෙ සන්ධාය **දදන්තොති** ආදිවුත්තං; තත්ථ **යජන්තොති** මහායාගං කරොන්තො; **දමෙනාති** ඉන්ද්‍රියදමනෙන[19] උපොසථකම්මෙන; **සංයමෙනාති** සීලසංයමෙන; **සච්චවජ්ජෙනාති** සච්චවචනෙන; **ආගමොති** ආගමනං පවත්තතීති[20] අත්ථො; සබ්බථාපි පාපපුඤ්ඤානං කිරියමෙව පටික්ඛි

---

1. අභිමුඤ්චිත්වා b.
2. සචෙ ඛො නත්ථිපරො ලොකොති
3. එවං සන්තෙපි සොත්ථි b. භාවවා හොති b. භාවාවහොව S.
4. එකංසෙපි ච උභයංසෙසු A1. B. M2. P2. ඉමිනා පන නයෙන S.
5. කරතොති B.
6. කාරෙන්තස්ස b.
7. උජෙන්තෙන S. පීළෙන්තස්සවා b.
8. කිලමයතොති B
9. පරංඵන්දන්තං A1. B M2. P2. ඵන්දනකාලෙ b.
10. පරම්පි ඵන්දාපයතො b. S. පාණමතිපාතයතො A1. M2. P2. W2. පාණමතිපාපයතො B.
11. කාරණං කාරණවසෙනෙව L. කාරාපනවසෙනෙව B.
12. විලුප්පනං b. S.
13. පරිපන්ථෙ තිට්ඨතොති b. S.
14. කරතො L.
15. කාරියති b. S.
16. ඛුරධාර පරියන්තෙනවා b. [ඛුරනෙමිනාවා B.
17. එකං B.
18. පුඤ්ජන්ති L.
19. ඉන්ද්‍රියදමෙන b.
20. පවත්තතීති b. S.

පජහති; සුක්කපක්ඛෙපි[1] වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා;[2] සෙසමෙත්ථ පුරිමවාරෙ වුත්තසදිසමෙව; **නත්ථි හෙතු නත්ථි පච්චයොති**[3] එත්ථ පච්චයො[4] හෙතුවෙවචනමෙව; උභයෙනාපි විජ්ජමානකමෙව කායදුච්චරිතාදිසඞ්කිලෙසපච්චයං කායසුචරිතාදිවිසුද්ධිපච්චයං[5] පටික්ඛිපන්ති; **නත්ථි බලං නත්ථි විරියං නත්ථි පුරිසථාමො,[6] නත්ථි පුරිසපරක්කමොති** සත්තානං සඞ්කිලෙසිතුං වා විසුජ්ඣිතුං වා බලං වා විරියං වා පුරිසෙන කාතබ්බො නාම පුරිසථාමො වා පුරිසපරක්කමො වා නත්ථි; **සබ්බෙ සත්තාති** ඔට්ඨ[7]ගොණගද්‍රභාදයො අනවසෙසං[8] දස්සෙන්ති; **සබ්බෙ පාණාති** එකින්ද්‍රියො පාණො ද්වින්ද්‍රියො පාණොති ආදිවසෙන වදන්ති; **සබ්බෙ භූතාති** අණ්ඩකොසවත්ථිකොසෙසු භූතෙ සම්භූතෙ සන්ධාය[9] වදන්ති; **සබ්බෙ ජීවාති** සාලියවගොධූමාදයො[10] සන්ධාය වදන්ති. තෙසු හෙතෙ විරූළ්හනභාවෙන[11] ජීවසඤ්ඤිනො; **අවසා අබලා අවිරියාති** තෙසං අත්තනො වසො වා බලං වා විරියං වා නත්ථි; **නියතිසඞ්ගතිභාවපරිණතාති** එත්ථ නියතීති නියති;[12] සඞ්ගතීති ඡන්නං අභිජාතීනං තත්ථ තත්ථ ගමනං; භාවොති සභාවො;[13] එවං නියතියා ච සඞ්ගතියා ච සභාවෙන ච[14] **පරිණතා** නානප්පකාරතං පත්තා; යෙන හි යථා භවිතබ්බං සො තථෙව භවති යෙන[15] නො භවිතබ්බං සො න භවතීති දස්සෙන්ති; **ඡස්වෙවාභිජාතිසූති**[16] ඡසු එව අභිජාතිසු ඨත්වා සුඛඤ්ච දුක්ඛඤ්ච පටිසංවෙදෙන්ති අඤ්ඤා සුඛදුක්ඛභූමි නත්ථීති දස්සෙන්ති; තත්ථ ච[17] අභිජාතියො නාම: කණ්හාභිජාති නීලාභිජාති ලොහිතාභිජාති හලිද්දාභිජාති සුක්කාභිජාති පරමසුක්කාභිජාතීති; තත්ථ සාකුණිකො[18] සූකරිකො ලුද්දො මච්ඡඝාතකො[19] චොරො චොරඝාතකො යෙ වා පනඤ්ඤෙපි[20] කෙචි කුරූරකම්මන්තා අයං කණ්හාභිජාති නාම; භික්ඛූ නීලාභිජාතීති වදන්ති; තෙ කිර චතූසු පච්චයෙසු කණ්ටකෙ පක්ඛිපිත්වා ඛාදන්ති; භික්ඛූ ච කණ්ටකවුත්තිකාති අයං හි තෙසං පාළියෙව අථවා කණ්ටකවුත්තිකා එවං නාම[21] එකෙ පබ්බජිතාති වදන්ති, සමණා[22] කණ්ටකවුත්තිකාතිපි හි තෙසං පාළි;[23] ලොහිතාභිජාති නාම නිගණ්ඨා; එක

---

1. සුක්කපක්ඛාපි b.
2. අත්ථො වෙදිතබ්බො S.
3. නත්ථිහෙතුනත්ථිපච්චයොති L.
4. පච්චයෙන S. හෙතුවචනං B.
5. විසුද්ධිපච්චයං b, S.
6. පුරිසථාමොති b.
7. ඔට්ඨා b.
8. අනවසෙසෙන B. අනවසෙසෙන b S. තිදස්සෙන්ති b.
9. භූතෙසන්ධාය B. භූතෙසම්භූතෙවති සන්ධාය S. භූතෙසන්ධාය b.
10. ගොධූමාදයො b.
11. විරූළ්හනභාවෙන b, S.
12. නියතීති නියතතා b. S.
13. සභාවෙවෙව b. S. තෙසෙව එවං P.
14. භාවෙනෙව S.
15. යෙනෙන S.
16. ඡස්වෙවාභිජාතීසූති ඡසුඑව අභිජාතිසු b. S.
17. තත්ථ B.
18. සාකුණිකො L.
19. ඝාතකො S.
20. පනඤ්ඤෙපි S.
21. එවනාමි b. S.
22. සමිණා b.
23. තෙසං ලද්ධියෙව S.

සාටකාති[1] වදන්ති; ඉමෙ කිර පුරිමෙහි ද්වීහි පණ්ඩරතරා; ගිහී අචෙල සාවකා[2] හලිද්දාභිජාතීති වදන්ති. ඉති අත්තනො පච්චයදායකෙ නිගණ්ඨෙහිපි ජෙට්ඨකතරෙ කරොන්ති; නන්දො වච්ඡො සඞ්කිච්චො අයං සුක්කාභිජාතීති වදන්ති තෙ කිර පුරිමෙහි චතූහි පණ්ඩරතරා; ආජීවකෙ පන පරමසුක්කාභිජාතීති වදන්ති තෙ කිර සබ්බෙහි පණ්ඩර තරා; තත්ථ සබ්බෙ සත්තා පඨමං සාකුණිකාදයොව[3] හොන්ති; තතො විසුජ්ඣමානා සක්‍යසමණා[4] හොන්ති; තතො විසුජ්ඣමානා නිගණ්ඨා; තතො ආජීවකා[5] සාවකා; තතො නන්දාදයො; තතො ආජීවකාති[6] අයමෙ තෙසං ලද්ධි; සුක්කපක්ඛො වුත්තප්පච්චනීකෙන වෙදිතබ්බො; සෙස ත්ථාපි පුරිමවාරෙ වුත්තසදිසමෙව; ඉමාසු පන තීසු දිට්ඨීසු නත්ථික දිට්ඨි විපාකං පටිබාහති; අකිරියදිට්ඨි කම්මං පටිබාහති; අහෙතුකදිට්ඨි උභයං[7] පටිබාහති; තත්ථ කම්මං පටිබාහන්තෙනාපි විපාකො පටිබාහි තොති;[8] විපාකං පටිබාහන්තෙනාපි කම්මං පටිබාහිතං; ඉති සබ්බෙ පෙතෙ[9] අත්ථතො උභයපටිබාහකා අහෙතුකවාදා චෙව අකිරියවාදා නත්ථිකවාදා ච[10] හොන්ති; යෙ පන තෙසං ලද්ධිං ගහෙත්වා රත්තිට්ඨා නෙ[11] දිවාට්ඨානෙ නිසින්නා සජ්ඣායන්ති වීමංසන්ති; තෙසං නත්ථි දින්නං, නත්ථි යිට්ඨං, කරොතො න කරීයති පාපං නත්ථි හෙතු, නත්ථි පච්චයොති තස්මිං ආරම්මණෙ මිච්ඡාසති සන්තිට්ඨති, චිත්තං එකග්ගං හොති ජවනානි ජවන්ති පඨමජවනෙ සතෙකිච්ඡා හොන්ති, තථා දුතියාදිසු සත්තමෙ බුද්ධානම්පි අතෙකිච්ඡා අනිවත්තිනො අරිට්ඨ කණ්ටකසදිසා;[12] තත්ථ කොචි එකං දස්සනං[13] ඔක්කමති, කොචි ද්වෙ[14] කොචි තීණිපි එකස්මිං ඔක්කන්තෙනාපි ද්වීසු තීසු ඔක්කන්තෙසුපි නියතමිච්ඡාදිට්ඨිකොව[15] හොති, පත්තො[16] සග්ගමග්ගාවරණඤ්චෙව මොක්ඛමග්ගාවරණඤ්ච අභබ්බො තස්සත්තභාවස්ස[17] අනන්තරං සග්ගම්පි ගන්තුං පගෙව මොක්ඛං වට්ටඛාණුනාමෙස සත්තො පඨවි ගොපකො[18] කිං පනෙසඑකස්මිංයෙව අත්තභාවෙ නියතො හොති උදාහු අඤ්ඤස්මිම්පීති එකස්මිඤ්ඤෙව[19] නියතො ආසෙවනවසෙන පන භවන්තරෙපි තං තං දිට්ඨිං[20] රොචෙතියෙව; එවරූපස්ස හි යෙභුය්‍යෙන භවතො වුට්ඨානං නාම නත්ථි.

---

1. එකන්තනාමති B. එකකල්පාති S.
2. අචෙලක සාවකා b. S.
3. සාකුන්තිකාදයොව L.
4. සාක්‍ය සමණා b.
5. ආජීවක b.
6. ආජීවිකාති B W2.
7. උභයම්පි b. S.
8. පටිබාහිතො හොති b. S.
9. සබ්බෙ හෙතෙ L.
10. නත්ථිකවාදාචෙව අහෙතුකවාදා ච අකිරියවාදා ච b.
11. රත්තිට්ඨාන S.
12. අරිට්ඨකං කණ්ටක සදිසා B.
13. එකදස්සනං L.
14. ද්වෙපි S.
15. නියතමිච්ඡාදිට්ඨිකොව W2.
16. සත්තො B.
17. තස්ස අත්ත භාවස්ස b, අනන්තරං S.
18. පඨවිගොපකො o. S.
19. එකස්මිංයෙව A2. V. W2.
20. තං තං දිට්ඨි b

තස්මා අකල්‍යාණජනං ආසීවිසමිවොරගං
ආරකා පරිවජ්ජෙය්‍ය භූතිකාමො විචක්ඛණොති.

තත්‍ථ සබ්බසො ආරුප්පාති[1] අරූපබ්‍රහ්මලොකො නාම සබ්බාකාරෙන නත්‍ථි; **මනොමයාති** ඣානචිත්තමයා; **සඤ්ඤාමයාති** අරූපජ්ඣානසඤ්ඤාය සඤ්ඤාමයා; **රූපානංයෙව නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය පටිපන්නො හොතීති** අයං ලාභී වා හොති තක්කී වා; ලාභී නාම රූපාවචරජ්ඣානලාභී තස්ස රූපාවචරෙ කඞ්ඛා නත්‍ථි; අරූපාවචර[2] ලොකෙ අත්‍ථි; සො අහං ආරුප්පා අත්‍ථීති වදන්තානම්පි නත්‍ථීති වදන්තානම්පි සුණාමි[3] අත්‍ථි නත්‍ථීති පන න ජානාමි චතුත්‍ථජ්ඣානං පදට්ඨානං කත්‍වා අරූපාවචරජ්ඣානං නිබ්බත්තෙස්සාමි සචෙ ආරුප්පා[4] අත්‍ථි තත්‍ථ නිබ්බත්තිස්සාමි[5] සචෙ නත්‍ථි රූපාවචරබ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්තිස්සාමි;[5] එවං මෙ අපණ්ණකො ධම්මො අපණ්ණකො අවිරුද්ධොව[6] භවිස්සතීති තථා පටිපජ්ජති;[7] තක්කී පන අපටිලද්ධජ්ඣානො[8] තස්සාපි[9] රූපජ්ඣානෙ කඞ්ඛා නත්‍ථි අරූපලොකෙ පන අත්‍ථි සො අහං ආරුප්පා[10] අත්‍ථීති වදන්තානම්පි නත්‍ථීති වදන්තානම්පි සුණාමි. අත්‍ථි නත්‍ථීති පන න ජානාමි, කසිණපරිකම්මං කත්‍වා චතුත්‍ථජ්ඣානං නිබ්බත්තෙත්‍වා තං පදට්ඨානං කත්‍වා අරූපාවචරජ්ඣානං[11] නිබ්බත්තෙස්සාමි සචෙ ආරුප්පා අත්‍ථි තත්‍ථ නිබ්බත්තිස්සාමි සචෙ නත්‍ථි රූපාවචරබ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්තිස්සාමි එවං මෙ අපණ්ණකො[12] ධම්මො අපණ්ණකොව අවිරුද්ධො[13] භවිස්සති තථා පටිපජ්ජති.[7]

භවනිරොධොති නිබ්බානං; **සරාගාය සන්තිකෙති** රාගවසෙන වට්ටෙ රජ්ජනස්ස[14] සන්තිකෙ; **සංයොගායාති** තණ්හාවසෙන සංයොජනත්‍ථාය; **අභිනන්දනායාති** තණ්හාදිට්ඨිවසෙන අභිනන්දනාය; **පටිපන්නො හොතීති** අයම්පි ලාභී වා හොති තක්කිකො වා;[15] ලාභී නාම අට්ඨසමාපත්තිලාභී; තස්ස ආරුප්පෙ කඞ්ඛා නත්‍ථි නිබ්බානෙ අත්‍ථි සො අහං නිරොධො අත්‍ථීතිපි නත්‍ථීතිපි සුණාමි, සයං න ජානාමි සමාපත්ති[16] පාදකං කත්‍වා විපස්සනං වඩ්ඪෙස්සාමි, සචෙ නිරොධො භවිස්සති අරහත්තං පත්‍වා පරිනිබ්බායිස්සාමි, නො චෙ භවිස්සති ආරුප්පෙ[17] නිබ්බත්තිස්සාමීති එවං පටිපජ්ජති; තක්කී පන එකසමාපත්තියාපි න ලාභී ආරුප්පෙ පනස්ස කඞ්ඛා නත්‍ථි භවනිරොධෙ අත්‍ථි

1. අරූපාති B. ලොකාතා ම S.
2 අරූපාති b.
3. අත්‍ථීති වදන්තානම්පි සුණාමි B. අත්‍ථීති වදන්තානාමපි නත්‍ථි ... වදන්තානාමපි සුණාමි P2. V. අත්‍ථීති වදන්තා නාමපි සුණාමි [A1. A2. M2.
4. අරූපා B.
5. නිබ්බත්තෙස්සාමි A1. B
6. අවිරුද්ධාව b.
7. පටිපජ්ජති A1. M2.
8. අප්පටිලද්ධ b. S. ඣානො b.
9 තස්සපි b.
10. අරූපා b.
11. අරූපාවචරජ්ඣානානි S.
12 එවමෙව අපණ්ණකො S.
13. අවිරද්ධො b. භවිස්සතීති b. S.
14. රජ්ජනස්ස S.
15. තක්කීවා b
16. සමාපත්තිං b.
17. අරූපෙ b.

සො අහං නිරොධො අත්ථීතිපි නත්ථීතිපි සුණාමි, සයං න ජානාමි, කසිණපරිකම්මං කත්වා අට්ඨසමාපත්තියො නිබ්බත්තෙත්වා සමාපත්තිපදට්ඨානං විපස්සනං වඩ්ඪෙස්සාමි සචෙ නිරොධො භවිස්සති අරහත්තං පත්වා පරිනිබ්බායිස්සාමි නො චෙ භවිස්සති ආරුප්පෙ නිබ්බත්තිස්සාමීති එවං පටිපජ්ජති; එත්ථාහ: අත්ථි දින්නන්ති ආදීනි තාව අපණ්ණකානි භවන්තු නත්ථි දින්නන්ති ආදීනි පන කථං අපණ්ණකානීති ගහණවසෙන තානි හි අපණ්ණකං අපණ්ණකන්ති එවං ගහිතත්තා අපණ්ණකානි නාම ජාතානි; වන්තාරොමෙති අයං පාටියෙක්කො[1] අනුසන්ධි; නත්ථිකවාදෙ අකිරියවාදෙ අහෙතුකවාදෙ[2] ආරුප්පා නත්ථි නිරොධො නත්ථීති එවං වාදිනො ච ද්වෙති ඉමෙ පඤ්ච පුග්ගලා හෙට්ඨා තයො පුග්ගලාව හොන්ති අත්ථිකවාදාදයො පඤ්ච එකො චතුත්ථපුග්ගලොව හොති. එතමත්ථං දස්සෙතුං භගවා ඉමං දෙසනං ආරභි. තත්ථ සබ්බං අත්ථතො උත්තානමෙවාති.

අපණ්ණකසුත්තං දසමං.

නිට්ඨිතො පඨමො වග්ගො.

---

2. 2. 1.

එවමෙම සුතන්ති අම්බලට්ඨිකාරාහුලොවාදසුත්තං; තත්ථ **අම්බලට්ඨිකායං විහරතීති** වෙළුවනවිහාරස්ස පච්චන්තෙ පධානඝරසඞ්ඛෙපෙ විවෙකකාමානං වසනත්ථාය කතෙ අම්බලට්ඨිකාති[3] එවං නාමකෙ පාසාදෙ පවිවෙකං බ්‍රූහයන්තො විහරති; කණ්ටකො නාම ජාතකාලතො පට්ඨාය තිඛිණොව හොති එවමෙවං[4] අයම්පි ආයස්මා සත්තවස්සිකසාමණෙරකාලෙයෙව පවිවෙකං බ්‍රූහයමානො තත්ථ විහාසි; **පටිසල්ලානා වුට්ඨිතොති** ඵලසමාපත්තිතො වුට්ඨාය; **ආසනන්ති** පකතිපඤ්ඤත්තමෙවෙත්ථ ආසනං අත්ථි තං පප්ඵොටෙත්වා[5] ඨපෙසි; **උදකාධානෙති** උදකභාජනෙ; උදකට්ඨානෙතිපි[6] පාඨො; **ආයස්මන්තං රාහුලං ආමන්තෙසීති** ඔවාද දානත්ථං ආමන්තෙසි; භගවතා හි රාහුලත්ථෙරස්ස[7] සම්බහුලා ධම්මදෙසනා කතා සාමණෙරපඤ්හා ථෙරස්සව[8] වුත්තා[9] තථා රාහුලසංයුත්තං මහාරාහුලොවාදසුත්තං චූලරාහුලො[10]වාදසුත්තං ඉදං අම්බලට්ඨිකාරාහුලොවාදසුත්තන්ති; අයං හි ආයස්මා සත්තවස්සිකකාලෙ භගවන්තං චීවරකණ්ණෙ[11] ගණ්හිත්වා දායජ්ජං මෙ සමණ දෙහීති දායජ්ජං යාචමානො

---

1 පාටිඑකො b
2. අහෙතුකවාදෙ අකිරියවාදෙ
3. අම්බලවනාති B. [අරූප. b
4. එවමෙව b S.
5. පප්ඵොටෙත්වා b
6. උදකාදානෙති උදකභාජනෙතිපි සබ්බත්ථ උදකට්ඨානෙතිපි B. උදකාධානෙතිපි S.
7 ථෙරස්ස b S. සාමණෙරපඤ්හං b.
8. ථෙරස්සව L.
9. වුත්තං .
10. චූලරාහුලො b.
11. කණ්ණං ගහෙත්වා b S.

භගවතා ධම්මසෙනාපතිසාරිපුත්තත්ථෙරස්ස නීය්‍යාතෙත්වා[1] පබ්බාජිතො, අථ භගවා දහරකුමාරා නාම යුත්තායුත්තං කථං කථෙන්ති ඔවාදමස්ස දෙමීති රාහුලකුමාරං[2] ආමන්තෙසි:[3] රාහුල සමණෙන නාම තිරච්ඡාන කථං කථෙතුං න වට්ටති ත්වං කථයමානො එවරූපිං කථං[4] කථෙය්‍යාසීති සබ්බබුද්ධෙහි අවිජහිතං දසපුච්ඡං[5] පඤ්චපණ්ණාසවිස්සජ්ජනං එකො පඤ්හො එකො උද්දෙසො එකං වෙය්‍යාකරණං ද්වෙ පඤ්හා -පෙ- දස පඤ්හා දස උද්දෙසා දස වෙය්‍යාකරණානි; එකනාම[6] කිං සබ්බෙ සත්තා ආහාරට්ඨිතිකා -පෙ- දසනාම කිං දසහඞ්ගෙහි සමන්නාගතො අරහාති වුච්චතීති ඉමං සාමණෙරපඤ්හං කථෙසි; පුන චින්තෙසි: දහරකුමාරා නාම පියමුසාවාදා හොන්ති, අදිට්ඨමෙව දිට්ඨං, අම්හෙහීති[7] දිට්ඨමෙව න දිට්ඨං අම්හෙහීති වදන්ති ඔවාදමස්ස දෙමීති අක්ඛීහි ඔලොකෙන්තස්සාපි සඤ්ජානනත්ථං[8] පඨමමෙව චත්තාරො උදකාධානූපමායො[9] තතො ද්වෙ හත්ථිඋපමායො එකං ආදාසූපමඤ්ච දස්සෙත්වා ඉමං සුත්තං කථෙසි; චතූසු පන පච්චයෙසු තණ්හාවිනිවට්ටනං[10] පඤ්චසු කාමගුණෙසු ඡන්දරාගප්පහානං; කල්‍යාණමිත්තූපනිස්සයස්ස මහන්තභාවඤ්ච දස්සෙත්වා රාහුලසුත්තං කථෙසි; ආගතාගතට්ඨානෙ භවෙසු ඡන්දරාගො න කත්තබ්බොති දස්සෙතුං රාහුලසංයුත්තං කථෙසි; අහං සොභාමි මම වණ්ණායතනං පසන්නන්ති අත්තභාවං නිස්සාය ගෙහසිතඡන්දරාගො න කත්තබ්බොති මහාරාහුලවාදසුත්තං කථෙසි;[11] තත්ථ රාහුලසුත්තං ඉමස්මිං නාම කාලෙ වුත්තන්ති න වත්තබ්බං තං හි[12] අභිණ්හොවාදවසෙන වුත්තං; රාහුලසංයුත්තං සත්තවස්සිකකාලතො පට්ඨාය යාව අවස්සිකභික්ඛුකාලා[13] වුත්තං මහාරාහුලොවාදසුත්තං අට්ඨාරසවස්සසාමණෙරකාලෙ[14] වුත්තං චූළරාහුලොවාදසුත්තං[15] අවස්සිකභික්ඛුකාලෙ වුත්තං කුමාරපඤ්හඤ්ච[16] ඉදඤ්ච අම්බලට්ඨිකරාහුලොවාදසුත්තං සත්තවස්සිකසාමණෙරකාලෙ වුත්තං තෙසු රාහුලොවාදසුත්තං[17] අභිණ්හොවාදත්ථං රාහුලසංයුත්තං ථෙරස්ස විපස්සනාගබ්භගහණත්ථං, මහාරාහුලොවාදං ගෙහසිතඡන්දරාගවිනොදනත්ථං චූළරාහුලොවාදං ථෙරස්ස පඤ්චදසවිමුත්තිපරිපාචනීය

---

1. නීය්‍යාදෙත්වා පබ්බජිතො b. S.
2. රාහුලථෙරං b. S.
3. ආමන්තෙත්වා b' සාමණෙරෙන නාම රාහුල b. සාමණෙරෙන නාම S. තිරච්ඡානකථං S.
4. එවරූපිංකථං A2. P2. එවරූපං කථං B. S.
5. දසපුච්ඡා S. විසජ්ජනං b. S.
6. එකං නාම b. S.
7. අම්හෙහි b.
8. සුඛසඤ්ජානනත්ථං b. S.
9. උදකදානූපමායො B. උදකාදානූපමායො S. හත්ථි උපමා b.
10. තණ්හා විවට්ටනං b. විවජ්ජනං S. රාගප්පහානං b. S.
11. රාහුලොවාදං කථෙසි S.
12. තඤ්හි b. S.
13 අවස්සික භික්ඛුකාලෙ b. S
14. සත්තරසාට්ඨාරස සාමණෙර කාලෙ b. සත්තරසාට්ඨාරසවස්ස b. අට්ඨාරසවස්සික S.
15. චූළරාහුලො b. අඩ්ඪවස්සික භික්ඛුකාලෙ S.
16. කුමාරපඤ්හාව L. කුමාරක පඤ්හා ඤ්ච B. කුමාරකපඤ්හාච S.
17. තෙසුරාහුල සුත්තං b.

ධම්මපරිපාකකාලෙ[1] අරහත්තං ගාහාපනත්ථං වුත්තං; ඉදඤ්ච පන සන්ධාය රාහුලත්ථෙරෙ භික්ඛුසඞ්ඝමජ්ඣෙ තථාගතස්ස ගුණං කථෙන්තා ඉදමාහ:-

"කිකීව බීජං රක්ඛෙය්‍ය චමරීව වාල[2]මුත්තමං
නිපකො සීලසම්පන්නො මමං රක්ඛි[3] තථාගතො"ති

සාමණෙරපඤ්හං[4] අයුත්තවචනං පහානත්ථං ඉදං අම්බලට්ඨිකාරාහුලොවාදසුත්තං සම්පජානමුසාවාදස්ස අකරණත්ථං වුත්තං; තත්ථ පස්සසිනොති පස්සසි නු; පරිත්තන්ති[5] ථොකං; සාමඤ්ඤන්ති සමණධම්මො; නික්කුජ්ජිත්වාති අධොමුඛං කත්වා; උක්කුජ්ජිත්වාති උත්තානං කත්වා; සෙය්‍යථාපි රාහුල රඤ්ඤො නාගොති අයං උපමා සම්පජානමුසාවාදෙ[6] සංවරරහිතස්ස ඔපම්මදස්සනත්ථං වුත්තං;[7] තත්ථ ඊසාදන්තොති රථීසාසදිසදන්තො;[8] උරූළ්හවාති අභිවඩ්ඪිතො ආරොහසම්පන්නො; අභිජාතොති සුජාතො ජාතිසම්පන්නො; සඞ්ගාමාවචරොති සඞ්ගාමං ඔතිණ්ණපුබ්බො; කම්මං කරොතීති ආගතාගතෙ පවෙඨෙත්වා[9] පාපෙති[10] පුරත්ථිමකායාදීසු පන පුරත්ථිමකායෙන තාව[11] එලකකොට්ඨක මුණ්ඩපාකාරාදයො පාපෙති තථා පච්ඡිමකායෙන සීසෙන කම්මං නාම තිගමෙත්වා එතං පදෙසං මද්දිස්සාමීති නිවත්තිත්වා ඔලොකෙති එත්තකෙන සතම්පි සහස්සම්පි ද්වෙධා භිජ්ජති කණ්ණෙහි කම්මං නාම ආගතාගතෙ සරෙ[12] කණ්ණෙහි පහරිත්වා පාතනං; දන්තෙහි කම්මං නාම පටිහත්ථිඅස්සහත්ථාරොහඅස්සාරොහපදාදීනං විජ්ඣනං;[13] නඞ්ගුට්ඨෙන කම්මං නාම නඞ්ගුට්ඨෙ බද්ධාය[14] දීඝාසිලට්ඨියා වා අයමුසලෙන වා ඡෙදනභෙදනං; රක්ඛතෙව සොණ්ඩන්ති සොණ්ඩං පන මුඛෙ පක්ඛිපිත්වා රක්ඛති; තත්ථාති තස්මිං තස්ස හත්ථිනො[15] කාරණෙ; අපරිච්චත්තන්ති අනිස්සට්ඨං පරෙසං ජයං අම්හාකඤ්ච පරාජයං පස්සීති මඤ්ඤති[16] සොණ්ඩායපි කම්මං කරොතීති අයමුග්ගරං වා ඛදිරමුසලං වා ගහෙත්වා සමන්තා අට්ඨාරසහත්ථට්ඨානං[17] මද්දති; පරිච්චත්තන්ති විස්සට්ඨං; ඉදානි හත්ථියොධාදීසු න කුතොචි භායති අම්හාකං ජයං[18] පරෙසඤ්ච පරාජයං පස්සීති[19] මඤ්ඤති; නාහං තස්ස කිඤ්චි පාපන්ති තස්ස දුක්කටාපත්ති[20]

1. පරිපාචනීය-අරහත්ත b. S.
2. චමරීවාල S. චාමරීවාල b.
3. මමංදක්ඛි b.
4. සාමණෙරපඤ්හා S. වචන b. S. පපනාතත්ථං S.
5. පරිත්තකන්ති A1. M2. P2
6. මුසාවාද S.
7. වුත්තා b. S.
8. රථීසාසදන්තො B. උරූළ්හවාති b. උරූළ්හවාති S.
9. පවත්තෙත්වා b. S.
10. පවත්තෙත්වා සාතෙති B.
11. තාව පච්ඡසතාය b
12. පදෙ B. කණ්ණෙහි පරිහරිත්වා b.
13. පදවිජ්ඣනං A1. P2. W2. පදංවිජ්ඣනං M2.
14. බන්ධාය b. S. දීඝලට්ඨියාවා S. b දීඝාසිලට්ඨියා L, S.
15 හත්ථිනො රක්ඛණෙ S.
16. මඤ්ඤති B. පස්සතිමඤ්ඤති S.
17. අට්ඨාරසහත්ථං ඨානං S.
18. අම්හාකං ජයං පස්සතිමඤ්ඤති S.
19. පස්සයි B. [මඤ්ඤති b.
20. දුක්කටාදි ආපත්ති b. S.

වීතික්කමෙ වා මාතුඝාතාදිකම්මෙසු වා කිඤ්චි පාපං අකාතබ්බං නාම නත්ථි; **තස්මාතිහ තෙති** යස්මා සම්පජානමුසාවාදිනො අකාතබ්බං පාපං නාම නත්ථි තස්මා තස්ස; **හස්සායපි**[1] දවකම්‍යතායපි මුසා න භණිස්සාමීති සික්ඛිතබ්බං; **පච්චවෙක්ඛණත්ථොති** ඔලොකනත්ථො යං[2] මුඛෙ වජ්ජං හොති තස්ස[3] දස්සනත්ථොති වුත්තං හොති; **පච්චවෙක්ඛිත්වා පච්චවෙක්ඛිත්වාති** ඔලොකෙත්වා ඔලොකෙත්වා;[4] **සසක්කං න කරණීයන්ති**[5] එකංසෙනෙව න කාතබ්බං; **පටිසංහරෙය්‍යාසීති** න නිවත්තෙය්‍යාසි[6] මා කරෙය්‍යාසි; **අනුපදජ්ජෙය්‍යාසීති** අනුප්පදෙය්‍යාසි[7] **උපත්ථම්භෙය්‍යාසි** පුනප්පුන කරෙය්‍යාසි;[8] **අට්ටීයිතබ්බන්ති** අට්ටෙන පීළිතෙන[9] භවිතබ්බං; **හරායිතබ්බන්ති**[10] ලජ්ජිතබ්බං; **ජිගුච්ඡිතබ්බන්ති** ගූථං දිස්වා විය ජිගුච්ඡා උප්පාදෙතබ්බා; **අහොරත්තානුසික්ඛීති** රත්තිඤ්ච දිවඤ්ච සික්ඛමානො;[11] මනොකම්මස්ස පන අදෙසනාවත්ථුකත්තා ඉධ දෙසෙතබ්බන්ති න වුත්තං; කිත්තකෙ පන ඨානෙ කායකම්මවචීකම්මානි සොධෙතබ්බානි කිත්තකෙ මනොකම්මන්ති කායකම්මවචීකම්මානි තාව එකස්මිං පුරෙභත්තෙයෙව සොධෙතබ්බානි; භත්තකිච්චං කත්වා දිවාට්ඨානෙ නිසින්නෙන හි පච්චවෙක්ඛිතබ්බං අරුණුග්ගමනතො පට්ඨාය යාව ඉමස්මිං ඨානෙ නිසජ්ජා[12] අත්ථි නු ඛො මෙ ඉමස්මිං අන්තරෙ පරෙසං අප්පියං[13] කායකම්මං වා වචීකම්මං වාති සචෙ අත්ථීති ජානාති දෙසනං යුත්තං දෙසෙතබ්බං ආවි[14]කරණයුත්තං ආවිකාතබ්බං; සචෙ නත්ථි තෙනෙව පීතිපාමුජ්ජෙන[15] විහාතබ්බං; මනොකම්මං පන එකස්මිං පිණ්ඩපාතපරියෙසනට්ඨානෙ සොධෙතබ්බං; කථං අත්ථි නු ඛො මෙ[16] අජ්ජ පිණ්ඩපාතපරියෙසනට්ඨානෙ රූපාදීසු ඡන්දො වා රාගො වා පටිඝං වාති සචෙ අත්ථි න පුන එවං[17] කරිස්සාමීති චිත්තෙනෙව අධිට්ඨාතබ්බං; සචෙ නත්ථි තෙනෙව පීතිපාමුජ්ජෙන විහාතබ්බං; **සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වාති** බුද්ධා වා පච්චෙකබුද්ධා වා තථාගතසාවකා වා; **තස්මාතිහාති** යස්මා අතීතෙපි එවං පරිසොධෙසුං අනාගතෙපි

---

1. හස්සාය A1. P2. හස්සාපි A2. V. W2. හස්සාපි දවකම්‍යතාය B. හස්සායපි b.
2. යං. යං. B.
3. තස්සස A2. V.
4. පච්චවෙක්ඛිත්වාති ඔලොකෙත්වා B.
5. සංසක්කං නචකරණීයන්ති b
6. නිවත්තෙය්‍යාසි L.
7. අනුපදජ්ජෙය්‍යාසි B. අනුපදෙය්‍යාසි b.
8. පුනප්පුනං කරෙය්‍යාසි b.
9. පීළිතෙන b.
10. හරායිතබ්බන්ති A1. M2. P2. V. W2.
11. අහොරත්තානු සික්ඛිතානි S. සික්ඛිතානි. රත්තිඤ්ච දිවඤ්ච S දිවඤ්ච b. සික්ඛමානො අට්ටීයිතබ්බන්ති b. උප්පාදෙතබ්බා මනොකම්මස්ස b. S.
12. ඉමස්මිං නිසජ්ජා S.
13. අකප්පියං S.
14. ආවි b.
15. පීතිසොමනස්සෙන P2. පීතිපාමොජ්ජෙන A2. B. M2. පාමොජ්ජෙන b S.
16. අත්ථිනුඛො L, අත්ථිනුඛො අජ්ජ S.
17. පුනන එවං b.

පරිසොධෙස්සන්ති එතරහිපි පරිසොධෙන්ති[1] තස්මා තුම්හෙහිපි එතෙසං[2] අනුසික්ඛන්තෙහි එවං සික්ඛිතබ්බන්ති[3] අත්ථො; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථමෙව. ඉමං පන දෙසනං භගවා යාව භවග්ගා උස්සිතස්ස[4] රතනරාසිනො යොජනියමණික්ඛන්ධෙන කූටං ගණ්හන්තො විය නෙය්‍යපුග්ගලවසෙන පරිනිට්ඨාපෙසීති.

අම්බලට්ඨිකරාහුලොවාදසුත්තං පඨමං.

---

2. 2. 2.

එවමෙම සුතන්ති මහාරාහුලොවාදසුත්තං; තත්ථ පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබන්ධීති දස්සනං අවිජහිත්වා ගමනං අබ්බොච්ඡින්නං කත්වා පච්ඡතො පච්ඡතො[5] ඉරියාපථානුබන්ධනෙන අනුබන්ධි; තදා හි භගවා පදෙ පදං නික්ඛිපන්තො විලාසිතගමනෙන පුරතො පුරතො[6] ගච්ඡති. රාහුලත්ථෙරො දසබලස්ස පදානුපදිකො හුත්වා පච්ඡතො පච්ඡතො ගච්ඡති[7] තත්ථ භගවා සුපුප්ඵිතසාලවනමජ්ඣෙ සුභූමිං ඔතරණත්ථාය නික්ඛන්තමත්තවරවාරණො විය විරොචිත්ථ. රාහුලභද්දො[8] වරවාරණස්ස පච්ඡතො නික්ඛන්තගජපොතකො විය; භගවා සායණ්හසමයෙ මණිගුහතො[9] නික්ඛමිත්වා ගොචරං පටිපන්නො කෙසරසීහො විය; රාහුලභද්දො[10] සීහමිගරාජානං අනුබන්ධන්තො[11] නික්ඛන්තසීහපොතකො විය; භගවා මණිපබ්බතසස්සිරිකවනසණ්ඩතො දාඨාබලී[12] මහාබ්‍යග්ඝො විය; රාහුලභද්දො බ්‍යග්ඝරාජානං අනුබද්ධො[13] බ්‍යග්ඝපොතකො විය; භගවා සිම්බලිදහතො[14] නික්ඛන්තසුපණ්ණරාජා විය රාහුලභද්දො සුපණ්ණරාජානං පච්ඡතො[15] නික්ඛන්තසුපණ්ණපොතකො විය; භගවා චිත්තකූටපබ්බතතො ගගනතලං[16] පක්ඛන්තසුවණ්ණහංසරාජා විය; රාහුලභද්දො හංසාධිපතිං අනුපක්ඛන්තසුවණ්ණහංසපොතකො[17] විය; භගවා මහාසරං අජ්ඣොගාළ්හසුවණ්ණමහානාවා[18] විය; රාහුලභද්දො සුවණ්ණනාවං අනුබද්ධපච්ඡාබද්ධපොතො විය; භගවා චක්කරතනානුභාවෙන ගගනතලෙ[19] සම්පයාතචක්කවත්තිරාජා විය; රාහුලභද්දො රාජානං අනුසම්පයාතපරිනායක

---

1. සොධෙස්සන්ති (ඉතිච) පරිසොධෙස්සන්ති (ඉතිච) L.
2. එතෙසං b. S.
3. අනුසික්ඛිතබ්බන්ති B.
4. උපරිතස්ස B.
5. පච්ඡතො b
6. පුරතො S.
7. පච්ඡතො පච්ඡතො තත්ථ b. අනුගච්ඡති A1, M2, P4;
8. භද්දො ච b. භද්දපවර S.
9. මණිගුහාතො S.
10 භද්දොච b.
11. අනුබන්ධො B.
12. දාඨාබලො B.
13. බ්‍යග්ඝරාජානං අනුබන්ධ b, S.
14. සිප්පලිදහතො b සුවණ්ණරාජා b. සුවණ්ණරාජස්ස b.
15. සුපණ්ණරාජස්ස පච්ඡතො B.
16. ගගනතලපක්ඛන්ත ඊ, තලං පක්ඛන්ද b.
17. අනුපක්ඛන්දස්ස b. හංස පොතකො b. S
18. නාවං පච්ඡා අනුබන්ධනාවා පොතකො විය:b. පච්ඡාබන්ධපොතකො විය b
19. ගගනතලෙ b. S.

රතනං විය; භගවා විගතවලාහකං නභං පටිපන්න[1]තාරකරාජා විය; රාහුලභද්දො තාරකාධිපතිනා අනුමග්ගපටිපන්නපරිසුද්ධඔසධිතාරකා විය; භගවාපි මහාසම්මතපවෙණියං ඔක්කාකරාජවංසෙ[2] ජාතො රාහුලභද්දොපි; භගවාපි සඞ්ඛපක්ඛිත්තඛීරසදිසෙ[3] සුපරිසුද්ධ ජාතිඛත්තියකුලෙ ජාතො රාහුලභද්දොපි; භගවාපි රජ්ජං පහාය පබ්බජිතො රාහුලභද්දොපි; භගවතොපි සරීරං ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණපතිමණ්ඩිතං දෙවනගරෙ සමුස්සිත[4]රතනතොරණං විය සබ්බඵාලිඵුල්ලො පාරිච්ඡත්තකො[5] විය ච අතිමනොහරං රාහුලභද්දස්සාපි; ඉති ද්වෙපි අභිනීහාරසම්පන්නා, ද්වෙපි රජපබ්බජිතා, ද්වෙපි ඛත්තියසුඛුමාලා, ද්වෙපි සුවණ්ණවණ්ණා, ද්වෙපි ලක්ඛණසම්පන්නා, එකමග්ගං පටිපන්නා; පටිපාටියා ගච්ඡන්තානං ද්වින්නං චන්දමණ්ඩලානං ද්වින්නං සූරියමණ්ඩලානං ද්වින්නං සක්කසුයාමසන්තුසිතපරනිම්මිතවසවත්ති[6]මහාබ්‍රහ්මානං සිරියා සිරිං අභිභවමානා විය විරොචිංසු; තත්‍රායස්මා රාහුලො භගවතො පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො ගච්ඡන්තොව පාදතලතො යාව උපරි කෙසන්තා තථාගතං ආලොකෙසි;[7] සො භගවතො බුද්ධවෙසවිලාසං දිස්වා සොභති භගවා ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණවිචිත්තසරීරො බ්‍යාමප්පභාපරික්ඛිත්තතාය විප්පකිණ්ණසුවණ්ණචුණ්ණමජ්ඣගතො විය; විජ්ජුලතා[8] පරික්ඛිත්තො කනකපබ්බතො විය; යන්තසුත්තසමාකඩ්ඪිතං[9] රතනවිචිත්තං සුවණ්ණඅග්ඝියං විය; රත්තපංසුකූලචීවරපටිච්ඡන්නොපි රත්තකම්බලපරික්ඛිත්තකනකපබ්බතො විය; පවාලලතාපතිමණ්ඩිතං සුවණ්ණඅග්ඝිකං විය; චීන[10]පිට්ඨචුණ්ණපූජිතං සුවණ්ණචෙතියං විය; ලාඛාරසානුලිත්තො කනකයූපො[11] විය; රත්තවලාහකන්තරගතො තඞ්ඛණබ්භුග්ගතපුණ්ණචන්දො විය; අහො[12] සමතිංස[13]පාරමිතානුභාවසජ්ජිතස්ස අත්තභාවස්ස සිරිසම්පත්තීති[14] චින්තෙසි; තතො අත්තානම්පි ඔලොකෙත්වා අහම්පි සොභාමි; සචෙ භගවා චතූසු මහාදීපෙසු චක්කවත්තිරජ්ජං අකරිස්ස, මය්හං පරිනායකට්ඨානන්තරං අදස්ස;[15] එවං සන්තෙ අතිවිය ජම්බුදීපතලං අසොභිස්සාති අත්තභාවං නිස්සාය ගෙහසිතං ඡන්දරාගං උප්පාදෙසි. භගවාපි පුරතො ගච්ඡන්තොව චින්තෙසි: පරිපුණ්ණච්ඡවිමංසලොහිතොදානි රාහුලස්ස අත්තභාවො; රජනීයෙසු රූපාරම්මණාදිසු[16] චිත්තස්ස පක්ඛන්දනකාලො ජාතො; කිං බහුලතාය නු ඛො රාහුලො වීතිනාමෙතීති.[17] අථ සහාවජ්ජනෙනෙව පසන්න උදකෙ[18] මච්ඡං

1. පටිපන්නා b.
2. ඔක්කාකරාජවංසෙ S.
3. සදිසො b. S.
4. සුසමුස්සිත b S.
5. පාරිජත්තකො S. අතිමනොහරං S.
6. සන්තුස්සිත සුනිම්මිත වස වත්ති b,
7. ඔලොකෙසි M2. P2. A1.
8. විජ්ජුලතා B. S.
9. සමාකඩ්ඪිත b. පංසුකුල b.
10. චීනපිට්ඨ b.
11. කනකරූපො b.
12. අහොසි B.
13. සමතිංස b.
14. සරීරසම්පත්තීති b.
15. අදස්සා b.
16. රූපාරම්මණාදිසුපි b. S.
17. වීතිනාමෙමීති b.
18. පසන්නාඋදකෙ A1. B.

විය පරිසුද්ධෙ ආදාසමණ්ඩලෙ[1] මුඛනිමිත්තං විය ච තස්ස තං චිත්තුප්පාදං අද්දස; දිස්වා[2] අයං රාහුලො මය්හං අත්‍රජො හුත්වා මම පච්ඡතො ආගච්ඡන්තො අහං සොභාමි මය්හං වණ්ණායතනං පසන්නන්ති අත්තභාවං නිස්සාය ගෙහස්සිතඡන්දරාගං උප්පාදෙසි;[3] අතිත්ථෙ පක්ඛන්තො[4] උප්පථං පටිපන්නො අගොචරෙ චරති. දිසාමූළ්හඅද්ධිකො විය[5] අගන්තබ්බං දිසං ගච්ඡති. අයං ඛො පනස්ස කිලෙසො අබ්භන්තරෙ වඩ්ඪන්තො අත්තත්ථම්පි යථාභූතං පස්සිතුං න දස්සති. පරත්ථම්පි උභයත්ථම්පි තතො නිරයෙපි පටිසන්ධිං ගණ්හාපෙස්සති. තිරච්ඡානයොනියම්පි පෙත්තිවිසයෙපි[6] අසුරකායෙපි සම්බාධෙපි මාතුකුච්ඡිස්මින්ති අනමතග්ගෙ සංසාරවට්ටෙ පරිපාතෙස්සති. අයං හි:-

"අනත්ථජනනො ලොභො ලොභො චිත්තප්පකොපනො
භයමන්තරතො ජාතං තං ජනො නාවබුජ්ඣති
ලුද්ධො අත්ථං න ජානාති ලුද්ධො ධම්මං න පස්සති
අන්ධතමං[7] තදා හොති යං ලොභො සහතෙ නරං."

යථා ඛො පන අනෙකරතනපූරා මහානාවා භින්නඵලකන්තරෙන උදකං ආදියමානා මුහුත්තම්පි න අජ්ඣුපෙක්ඛිතබ්බා හොති වෙගවෙගෙනස්සා[8] විවරං පිදහිතුං වට්ටති; එවමෙවං අයම්පි අනජ්ඣුපෙක්ඛිතබ්බො,[9] යාවස්ස අයං කිලෙසො අබ්භන්තරෙ සීලරතනාදීනි න විනාසෙති, තාවදෙව නං නිග්ගණ්හිස්සාමීති අජ්ඣාසයං අකාසි; එවරූපෙසු පන ඨානෙසු බුද්ධානං නාගවිලොකනං නාම හොති; තස්මා යන්ත්‍රෙන[10] පරිවත්තිතසුවණ්ණපටිමා විය සකලකායෙනෙව පරිවත්තිත්වා[11] ඨිතො රාහුලභද්දං ආමන්තෙසි. තං සන්ධාය අථ ඛො භගවා අපලොකෙත්වාති ආදි වුත්තං.

තත්ථ යං කිඤ්චි රූපන්ති ආදීනි සබ්බාකාරෙන විසුද්ධිමග්ගෙ ඛන්ධනිද්දෙසෙ විත්ථාරිතානි; නෙතං මමාති ආදීනි මහාහත්ථිපදොපමෙ වුත්තානි; රූපමෙව නු ඛො භගවාති[12] කස්මා පුච්ඡති: තස්ස කිර සබ්බං රූපං නෙතං මම නෙසොහමස්මි න මෙසො අත්තාති සුත්වා භගවා සබ්බං රූපං විපස්සනාපඤ්ඤාය එවං දට්ඨබ්බන්ති වදති; වෙදනාදීසු නු ඛො කථං පටිපජ්ජිතබ්බන්ති නයො උදපාදි. තස්මා තස්මිං නයෙ ඨිතො පුච්ඡති; නයකුසලො හෙස ආයස්මා රාහුලො; ඉදං න කත්තබ්බන්ති වුත්තෙ ඉදම්පි න කත්තබ්බං[13] ඉදම්පි න කත්තබ්බ.

1. පරිසුද්ධආදාසමණ්ඩලෙ W1.
2 දිස්වාච B. දිස්වාච S
3. උප්පාදෙසි S.
4. පක්ඛන්දො B.
5. දිසාමූළ්හ S. අද්ධිකොවිය b. අගන්තබ්බදිසං S. තථා B.
6. පිත්තිවිසයෙපි b. S.
7. අන්ධතමං b. S.
8. හොති වෙගෙනස්සා b.
9 න අජ්ඣුපෙක්ඛිතබ්බො B. S.
10. යන්තෙන L.
11. පරිවත්තෙත්වා B
12 රූපමෙව නු ඛො භගවාති b. S. කස්මා පුච්ඡති S.
13. ඉදම්පි කත්තබ්බං S. වුත්තෙ ඉදම්පි න කත්තබ්බමෙවාති b.

මෙවාති නයසතෙනපි නයසහස්සෙනපි පටිච්ඡති; ඉදං කාතබ්බන්ති වුත්තෙපි එසෙව නයො. සික්ඛාකාමො හි[1] අයං ආයස්මා, පාතොව ගන්ධකුටිපරිවෙණෙ පත්ථමත්තං[2] වාලිකං ඔකිරති. අජ්ජ සම්මාසම්බුද්ධස්ස සන්තිකා මය්හං උපජ්ඣායස්ස සන්තිකා එත්තකං ඔවාදං එත්තකං පරිභාසං[3] ලභාමීති; සම්මාසම්බුද්ධොපි තං එතදග්ගෙ ඨපෙන්තො එතදග්ගං භික්ඛවෙ මම සාවකානං භික්ඛූනං සික්ඛාකාමානං යදිදං රාහුලොති සික්ඛායමෙව අග්ගං කත්වා ඨපෙසි; සොපි ආයස්මා භික්ඛුසඞ්ඝමජ්ඣෙ තමෙව සීහනාදං නදති[4]:-

> සබ්බමෙතං අභිඤ්ඤාය ධම්මරාජා පිතා මම
> සම්මුඛා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස එතදග්ගෙ ඨපෙසි මං
> සික්ඛාකාමානහං අග්ගො ධම්මරාජෙන ථොමිතො
> සද්ධාපබ්බජිතානඤ්ච සහායො පවරො මම
> ධම්මරාජා පිතා මය්හං ධම්මරක්ඛො ච[5] පෙත්තියො
> සාරිපුත්තො උපජ්ඣායො සබ්බං මෙ ජිනසාසනන්ති

අථස්ස භගවා යස්මා න කෙවලං රූපමෙව වෙදනාදයොපි එවං දට්ඨබ්බා; තස්මා රූපම්පි රාහුලාති ආදිමාහ; කොනුජ්ජාති[6] කො නු අජ්ජ; ථෙරස්ස කිර එතදහොසි: සම්මාසම්බුද්ධො මය්හං අත්තභාවනිස්සිතං ඡන්දරාගං ඤත්වා සමණෙන නාම එවරූපො විතක්කො න තක්කෙතබ්බොති[7] නෙව පරියායකථං කථෙසි; ගච්ඡ භික්ඛු රාහුලං වදෙහි මාසු පුන එවරූපං විතක්කං විතක්කයීති[8] න දූතං පෙසෙසි; සම්මුඛෙ[9] ඨත්වායෙව පන සභණ්ඩකං චොරං චූලාය ගණ්හන්තො විය සම්මුඛා සුගතොවාදං අදාසි; සුගතොවාදො ච නාම අසඞ්ඛෙය්යෙහිපි[10] කප්පෙහි දුල්ලභො. එවරූපස්ස බුද්ධස්ස සම්මුඛා ඔවාදං ලභිත්වා කො නු විඤ්ඤූ පණ්ඩිතජාතිකො අජ්ජ ගාමං පිණ්ඩාය පවිසිස්සතීති අථෙස ආයස්මා ආහාරකිච්චං පහාය යස්මිං නිසින්නෙන ඨානෙ සීතෙන[11] ඔවාදො ලද්ධො තතොව පටිනිවත්තිත්වා[12] අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ නිසීදි; භගවාපි තං ආයස්මන්තං නිවත්තමානං දිස්වා[13] න එවමාහ න නිවත්ත[14] තාව රාහුල භික්ඛාචාරකාලො තෙති; කස්මා: එවං කිරස්ස අහොසි: අජ්ජ තාව කායගතාසතිඅමතභොජනං භුඤ්ජතූති; අද්දසා

1. සික්ඛාකාමො A1. P2. M2.
2. පත්තමත්තං b. S.
3. පරිහාසං L.
4. එවමෙව සීහනාදං නදි B.
5. ධම්මරක්ඛාච B. පිත්තියො b පිජ්ජියො S.
6. කොනුජ්ජාති S.
7. න විතක්කෙ තක්කෙතබ්බොති A1. A2. නවිතක්කිතබ්බොති B. නෙවපරියායෙන කථං B.
8. විතක්කිස්සති B. විතක්කෙසීති S. මාසුපුන S මාපුන b පෙසෙති S
9. ම සම්මුඛෙ b. S.
10. අසඞ්ඛෙය්යෙසි b
11. යස්මිං නිසින්නාවත්ථානෙන සීතෙන B. යස්මිං නිසින්නාවත්ථානෙන සීතෙන W2.
12. තතොපටිනිවත්තිත්වා b.
13. දිස්වාපි b S.
14. මා නිවත්ත b. S.

ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තොති භගවති ගතෙ පච්ඡා ගච්ඡන්තො අද්දස; එතස්ස කිරායස්මතො එකකස්ස විහරතො අඤ්ඤං වත්තං භගවතා සද්ධිං[1] විහරතො අඤ්ඤං; යදා හි ද්වෙ අග්ගසාවකා එකාකිනො වසන්ති තදා පාතොව සෙනාසනං සම්මජ්ජිත්වා සරීරපටිජග්ගනං කත්වා සමාපත්තිං අප්පෙත්වා සන්නිසින්නා[2] අත්තනො චිත්තරුචියා භික්ඛාචාරං ගච්ඡන්ති; භගවතා සද්ධිං විහරන්තා පන ථෙරා එවං න කරොන්ති.[3] තදා හි භගවා භික්ඛුසඞ්ඝපරිවාරො පඨමං භික්ඛාචාරං ගච්ඡති. තස්මිං ගතෙ ථෙරො අත්තනො සෙනාසනා නික්ඛමිත්වා බහූනං[4] වසනට්ඨානෙ නාම සබ්බෙව පාසාදිකං කාතුං සක්කොන්ති වා[5] න වා සක්කොන්තීති තත්ථ තත්ථ ගන්ත්වා අසම්මට්ඨට්ඨානං[6] සම්මජ්ජති. සචෙ කචවරො අච්ඡඩ්ඩිතො හොති, තං ඡඩ්ඩෙති[7]; පානීය ඨපෙතබ්බට්ඨානම්හි[8] පානීයකූටෙ අසති පානීයඝටං ඨපෙති; ගිලානානං සන්තිකං[9] ගන්ත්වා ආවුසො තුම්හාකං කිං ආහරාමි කිං වො ඉච්ඡිතබ්බන්ති පුච්ඡති; අප්පොස්සුක්කදහරානං සන්තිකං ගන්ත්වා අභිරමථ ආවුසො මා උක්කණ්ඨිත්ථ පටිපත්තිසාරකං[10] බුද්ධසාසනන්ති ඔවදති; එවං කත්වා සබ්බපච්ඡා භික්ඛාචාරං ගච්ඡති; යථා හි චක්කවත්ති[11] කුහිඤ්චි[12] ගන්තුකාමො සෙනාය පරිවාරිතො පඨමං නික්ඛමති පරිණායකරතනං සෙනඞ්ගානි සංවිධාය පච්ඡා නික්ඛමති, එවං සද්ධම්මචක්කවත්ති භගවා භික්ඛුසඞ්ඝපරිවාරො පඨමං නික්ඛමති තස්ස භගවතො පරිණායකරතනභූතො ධම්මසෙනාපති ඉමං කිච්චං කත්වා සබ්බපච්ඡා නික්ඛමති; සො එවං නික්ඛමන්තො[13] තස්මිං දිවසෙ අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ නිසින්නං රාහුලභද්දං අද්දස තෙන වුත්තං; පච්ඡා ගච්ඡන්තො[14] අද්දසාති; අථ කස්මා ආනාපානස්සතියං නියොජෙසි[15] නිසජ්ජානුච්ඡවිකත්තා; ථෙරො කිර එතස්ස භගවතා රූපකම්මට්ඨානං කථිතන්ති අජානිත්වාව යෙනාකාරෙන අයං අචලො සන්නිබද්ධො[16] හුත්වා නිසින්නො ඉදමස්ස එකිස්සා නිසජ්ජාය කම්මට්ඨානං අනුච්ඡවිකන්ති චින්තෙත්වා එවමාහ; තත්ථ ආනාපානස්සතින්ති[17] අස්සාසපස්සාසෙ පරිග්ගහෙත්වා තත්ථ චතුක්කපඤ්චකජ්ඣානං[18] නිබ්බත්තෙත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා අරහත්තං ගණ්හාහීති දස්සෙති; මහප්ඵලා

1. සද්ධිම්පි b. එකකො කිර b.
2. නිසින්න S.
3. විහරන්තා පන ථෙරා එවං න කරොන්ති b.
4. බහූනං b. S.
5. සක්කොන්ති නවා S.
6. අසම්මට්ඨං ඨානං b. අසම්මජ්ජිතට්ඨානං S.
7. අජ්ඣිතො හොති තං ඡඩ්ඩෙති b.
8. උපට්ඨපෙතබ්බට්ඨානීයම්හි L. පානීය. කූ-ට d. පානීයං ඝටං b. උපෙසි b.
9. සන්තිකෙ b.
10. පටිපත්ති ධාරණං h. බුද්ධවචනන්ති A1. M2. P2. W2.
11. චක්කවත්ති b.
12. කුහිංචි A2. B. P2. කුහිඤ්චි b. S.
13. නික්ඛමන්තොහි B.
14. වුත්තං ගච්ඡන්තො b.
15. ආනාපානස්සතියං නියොජෙසි b. S.
16. අචලො අනතො බුද්ධො B. අචලො අනතො බන්ධො b.
17. පානස්සතින්ති b. S.
18. චතුක්කපඤ්චකජ්ඣානං b. S.

හොතීති[1] කිං මහප්ඵලා හොති; ඉධ භික්ඛු ආනාපානසතිමනුයුත්තො එකාසනෙ නිසින්නොව සබ්බාසවෙ ඛෙපෙත්වා අරහත්තං පාපුණාති; තථා අසක්කොන්තො මරණකාලෙ සමසීසී[2] හොති; තථා අසක්කොන්තො දෙවලොකෙ නිබ්බත්තිත්වා ධම්මකථිකදෙවපුත්තස්ස ධම්මං සුත්වා අරහත්තං පාපුණාති; තතො විරද්ධො අනුප්පන්නෙ බුද්ධුප්පාදෙ පච්චෙකබොධිං සච්ඡිකරොති; තං අසච්ඡිකරොන්තො බුද්ධානං සම්මුඛීභාවෙ බාහියත්ථෙරාදයො[3] විය ඛිප්පාභිඤ්ඤො හොති; එවං මහප්ඵලා; මහානිසංසාති තස්සෙව වෙවචනං වුත්තම්පි චෙතං:–

"ආනාපානසතී යස්ස[4] පරිපුණ්ණා සුභාවිතා
අනුපුබ්බං[5] පරිචිතා යථා බුද්ධෙන දෙසිතා.
සොමං[6] ලොකං පභාසෙති අබ්භා මුත්තොව චන්දිමා"ති.

ඉමං මහප්ඵලතං සම්පස්සමානො ථෙරෙ සද්ධිවිහාරිකං තත්ථ නියොජෙති;[7] ඉති භගවා රූපකම්මට්ඨානං ථෙරෙ ආනාපානසතින්ති උභොපි කම්මට්ඨානං ආචික්ඛිත්වා ගතො; රාහුලභද්දො විහාරෙයෙව ඔහීනො භගවා තස්ස ඔහීනභාවං ජානන්තොපි නෙව අත්තනා ඛාදනීයං භොජනීයං ගහෙත්වා අගමාසි; න ආනන්දත්ථෙරස්ස හත්ථෙ පෙසෙසි;[8] න පසෙනදි[9] මහාරාජඅනාථපිණ්ඩිකාදීනං සඤ්ඤං අදාසි; සඤ්ඤාමත්තකං හි ලභිත්වා තෙ කාජභත්තං අභිහරෙය්යුං; යථා ච භගවා සාරිපුත්තත්ථෙරොපි[10] න කිඤ්චි අකාසි; රාහුලත්ථෙරො නිරාහාරො ඡින්නභත්තො අහොසි; තස්ස පනායස්මතො භගවා මං විහාරෙ ඔහීනං ජානන්තොපි අත්තනා ලද්ධං[11] පිණ්ඩපාතං නාපි සයං ගහෙත්වා ආගතො; න අඤ්ඤස්ස හත්ථෙ පහිණි; න මනුස්සානං සඤ්ඤං අදාසි; උපජ්ඣායොපි මෙ ඔහීනභාවං ජානන්තො තථෙව න කිඤ්චි අකාසීති චිත්තම්පි න උප්පන්නං. කුතො තප්පච්චයා ඔමානං වා අතිමානං වා ජනෙස්සති;[12] භගවතා පන ආචික්ඛිතකම්මට්ඨානමෙව පුරෙභත්තම්පි පච්ඡාභත්තම්පි ඉති[13] රූපං අනිච්චං ඉතිපි දුක්ඛං ඉතිපි අසුභං ඉතිපි අනත්තාති අග්ගිං අභිමත්ථෙන්තො[14] විය නිරන්තරං මනසි කරිත්වා[15] සායණ්හසමයෙ චින්තෙසි; අහං උපජ්ඣායෙන ආනාපානසතිං භාවෙහීති වුත්තො තස්ස වචනං න කරිස්සාමි[16] ආචරියුපජ්ඣායානං හි වචනං අකරොන්තො දුබ්බචො නාම හොති; දුබ්බචො රාහුලො උපජ්ඣායස්සපි වචනං න කරොතීති[17] ගරහුප්පත්ති

1. කිං මහප්ඵලො S.
2. සමසීසී b. S.
3. බාහියත්ථෙරාදයො b S.
4. ආනාපානස්සති S. සති b.
5. අනුපුබ්බ b S. පරිචිතා S. පරිපාචිතා L.
6. සො ඉමං L.
7. නියොජෙති S S.
8. පෙසෙසි b.
9. පසෙනදි b. පසෙනදිකොසල S.
10. සාරිපුත්ත S.
11. ලද්ධ b.
12. අතිමානං වා ජනෙස්සති b.
13. ඉතිපි
14. අභිමත්ථෙන්තො b. අභිපත්ථෙන්තො S.
15. මනසිකත්වා b S.
16. වචනං කරිස්සාමි b. S.
17. න කරොතීති ච b.

තො කක්ඛලකරු[1] පිලා නාම නත්ථීති භාවනාවිධානං පුච්ඡිතුකාමො භගවතො සන්තිකං[2] අගමාසි; තං දස්සෙතුං අථ ඛො ආයස්මා රාහුලොති ආදි වුත්තං; තත්ථ පටිසල්ලානාති එකීභාවතො; යං කිඤ්චි රාහුලාති[3] කස්මා භගවා ආනාපානස්සතිං පුට්ඨො රූපකම්මට්ඨානං කථෙසීති රූපෙ ඡන්දරාගප්පහානත්ථං.[4] එවං කිරස්ස අහොසි: රාහුලස්ස අත්තභාවං නිස්සාය ඡන්දරාගො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙට්ඨා චස්ස[5] සබ්බාකාරෙන රූපකම්මට්ඨානං කථිතං ඉදානිස්ස[6] ද්වෙචත්තාලීසාය ආකාරෙහි අත්තභාවං විජහිත්වා[7] විනිබ්භුජිත්වා තං නිස්සිතං ඡන්දරාගං අනුප්පත්තිධම්මතං ආපාදෙස්සාමීති;[8] අථ ආකාසධාතුං කස්මා විත්ථාරෙසීති: උපාදාරූපං දස්සනත්ථං[9] හෙට්ඨා හි චත්තාරි මහාභූතානෙව කථිතානි න උපාදාරූපං තස්මා ඉමිනා මුඛෙන තං දස්සෙතුං ආකාසධාතුං විත්ථාරෙසි; අපි ච අජ්ඣත්තිකෙන අකාසෙන පරිච්ඡින්නරූපම්පි[10] පාකටං හොති:-

ආකාසෙන පරිච්ඡින්නං රූපං යාති විභූතතං[11]
තස්සෙවං[12] ආවිභාවත්ථං තං පකාසෙසි[13] නායකො

එත්ථ පන පුරිමාසු[14] තාව චතූසු ධාතූසු යං වත්තබ්බං තං මහාහත්ථිපදොපමෙ වුත්තමෙව; ආකාසධාතුයං ආකාසගතන්ති[15] ආකාසභාවං ගතං: උපාදින්නන්ති ආදින්නං[16] ගහිතං පරාමට්ඨං සරීරට්ඨකන්ති අත්ථො; කණ්ණච්ඡිද්දන්ති මංසලොහිතාදීහි අසම්ඵුට්ඨං[17] කණ්ණවිවරං; නාසච්ඡිද්දාදීසුපි එසෙව නයො; යෙන චාති යෙන ඡිද්දෙන;[18] අජ්ඣොහරතීති අන්තො පවෙසෙති; ජිව්හාබන්ධනතො හි යාව උදරපටලා මනුස්සානං විදත්ථිචතුරඞ්ගුලං ඡිද්දට්ඨානං[19] හොති තං සන්ධායෙතං වුත්තං; යත්ථ චාති යස්මිං ඔකාසෙ; සන්තිට්ඨතීති පතිට්ඨාති; මනුස්සානං හි මහන්තං පරිස්සාවනමත්තං[20] උදරපටලං නාම හොති තං සන්ධායෙතං වුත්තං; අධොභාගා[21] නික්ඛමතීති හෙට්ඨා නික්ඛමති; ද්වත්තිංසහත්ථමත්තං එකවීසතියා ඨානෙසු වඞ්කං අන්තං[22] නාම හොති තං සන්ධායෙතං වුත්තං; යං වා පන අඤ්ඤම්පීති[23] ඉමිනා

1. කක්ඛලතර B. P2.
2. සන්තිකෙ b.
3. යං කිඤ්චි රාහුලාති S.
4. ඡන්දරාගප්පහානත්ථං b. S.
5. හෙට්ඨාපස්ස S.
6. ඉදානිස්සපි b. S. චත්තාලීසාය S. චත්තාලීසාය L.
7. අත්තභාවං විරාජෙත්වා b. විරොචෙත්වා B විභාජෙත්වා S.
8. ආපාදිස්සාමීති b. S.
9. රූපදස්සනත්ථං b. S. උපාදාරූප දස්සනත්ථං A1, A2. V. W2. හෙට්ඨාපි B.
10. පරිච්ඡින්නරූපම්පි L.
11. යාති විභූසිතං b. S.
12. තස්සෙවං b
13. පකාසෙති b.
14 එත්ථ ච පුරිමාසු S.
15. ආකාසගතන්ති සභාවගතං S.
16. උපාදින්නන්ති ආදින්නං b. S.
17. අසම්ඵුට්ඨ b.
18. යෙන ඡිද්දෙන b. S.
19. ඡිද්දට්ඨානං S.
20. පටපරිස්සාවනමත්තං ච b. පටපරිස්සාවනං මහන්තංච S.
21. අධොභාගං b. S. යෙන හෙට්ඨා b.
22. ඨානෙසු සිතං අන්තං b. ඨානෙසු එකං අන්තං S.
24. පනඤ්ඤම්පීති b. අඤ්ඤම්පි S. සුඛුමසුඛුමං b.

පුබ්බං පුබ්බං චම්මමංසාදිඅන්තරගතස්සෙව ලොමකූපභාවෙන ච සීතං ආකාසං දස්සෙති; සෙසමෙත්ථාපි පඨවීධාතු ආදිසු වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං; ඉදානිස්ස තාදිභාවලක්ඛණං ආවිකරොන්තො පඨවිසමන්ති ආදිමාහ; ඉට්ඨානිට්ඨෙසු හි අරජ්ජන්තො අදුස්සන්තො[1] තාදී නාම හොති; මනාපාමනාපාති එත්ථ අට්ඨලොභසහගතචිත්තසම්පයුත්තා මනාපා නාම, ද්වෙ දොමනස්සචිත්තසම්පයුත්තා අමනාපා නාම; න පරියාදාය ඨස්සන්තීති එතෙ[2] ඵස්සා උප්පජ්ජිත්වා තව චිත්තං අත්තනොවසීගතං කරොන්තා විය පරියාදාය ගහෙත්වා ඨාතුං න සක්ඛිස්සන්ති; අහං සොභාමි මය්හං වණ්ණායතනං පසන්නන්ති පුන අත්තභාවං නිස්සාය ඡන්දරාගො නුප්පජ්ජිස්සති;[3] ගතන්ති ආදිසු ගූථමෙව ගූථගතං; එවං සබ්බත්ථ; න කත්ථචි පතිට්ඨිතොති පඨවිපබ්බතරුක්ඛාදිසු එකස්මිම්පි න පතිට්ඨිතො; යදි හි පඨවියං පතිට්ඨිතො භවෙය්‍ය, පඨවියා භිජ්ජමානාය සහෙව භිජ්ජෙය්‍ය; පබ්බතෙ පතමානෙ සහෙව පතෙය්‍ය; රුක්ඛෙ ඡිජ්ජමානෙ[4] සහෙව ඡිජ්ජෙය්‍ය; මෙත්තං රාහුලාති කස්මා ආරභි: තාදිභාවස්ස[5] කාරණදස්සනත්ථං. හෙට්ඨා හි තාදිභාවලක්ඛණං දස්සිතං න ච සක්කා අහං තාදීව[6] හොමීති අකාරණා භවිතුං; නපි අහං උච්චාකුලප්පසුතො බහුස්සුතො ලාභී මං රාජරාජමහාමත්තාදයො භජන්ති අහං තාදී හොමීති ඉමෙහි කාරණෙහි කොචි තාදී නාම න හොති;[7] මෙත්තාදිභාවනාය පන හොතීති තාදිභාවස්සකාරණදස්සනත්ථං ඉමං දෙසනං ආරභි; තත්ථ භාවයතොති උපචාරං වා අප්පනං වා පාපෙන්තස්ස; යො බ්‍යාපාදොති යො සත්තෙසු කොපො[8] සො පහීයිස්සති; විහෙසාති පාණිආදීහි සත්තානං විහිංසනං; අරතීති[9] අරති; පන්තසෙනාසනෙසු චෙව අධිකුසලෙසු ධම්මෙසු ච[10] උක්කණ්ඨිතා; පටිඝොති යත්ථ කත්ථචි පටිහඤ්ඤනකිලෙසො; අසුභන්ති උද්ධුමාතකාදිසු[11] උපචාරප්පනං; උද්ධුමාතකාදි අසුභභාවනා ච නාමෙසා විත්ථාරතො විසුද්ධිමග්ගෙ කථිතාව; රාගොති පඤ්චකාමගුණිකරාගො; අනිච්චසඤ්ඤන්ති අනිච්චානුපස්සනාය සහජාතසඤ්ඤං[12] විපස්සනා එව වා එසා අසඤ්ඤාපි සඤ්ඤාසීසෙන සඤ්ඤාති වුත්තා; අස්මිමානොති රූපාදිසු අස්මීති මානො; ඉදානි ථෙරෙන පුච්ඡිත[13] පඤ්හං විත්ථාරෙන්තො ආනාපානසතින්ති ආදිමාහ; තත්ථ ඉදං කම්මට්ඨානස්සෙව කම්මට්ඨාන

---

1 ඉට්ඨානිට්ඨෙසු අරජ්ජන්තො අදුස්සන්තො S.
2. එත්ථෙත B.
3. නුප්පජ්ජිස්ස S.
4. ඡිජ්ජමානො b
5. තාදිභාවස්ස b. S.
6. අහං තාදිසෙවයො-අහං තාදීවසෙයා හොමීති L. තාදීහොමීති b. S.
7. නාමහොති b. නා හොසීති L.
8 සත්තෙ කොපො b. S.
9. අරතීති පන්ත b. S.
10. කුසල ධම්මෙසුච b. උක්කණ්ඨිතතා S. කත්ථචි සත්තෙසු සඞ්ඛාරෙසු ච පටිහඤ්ඤන b.
11. උද්ධුමාතකාහි S. උද්ධුමාතකා දීසු b
12. සහජාතසඤ්ඤා b. S.
13. පුච්ඡිතා b. S.

භාවනා ච පාළි අත්ථො ච සද්ධිං ආනිසංසකථාය සබ්බා සබ්බාකා රෙන විසුද්ධිමග්ගෙ අනුස්සතිනිද්දෙසෙ විත්ථාරිතා යෙව. ඉමං[1] දෙසනං භගවා නෙය්‍යපුග්ගලවසෙනෙව පරිනිට්ඨාපෙසීති.[2]

මහාරාහුලොවාදසුත්තං දුතියං.

---

2. 2. 3.

එවං මෙ සුතන්ති මාලුඞ්ක්‍යසුත්තං;[3] තත්ථ මාලුඞ්ක්‍යපුත්තස්සාති එවං නාමකස්ස ථෙරස්ස; ඨපිතානි පටික්ඛිත්තානීති දිට්ඨිගතානි නාම න ව්‍යාකාතබ්බානීති එවං ඨපිතානි චෙව පටික්ඛිත්තානි ච; තථාගතොති සත්තො; තං මෙ න රුච්චතීති තං අව්‍යාකරණං[4] මය්හං න රුච්චති; සික්ඛං පච්චක්ඛාමීති සික්ඛං පටික්ඛිපිත්වා; කො සන්තො කං පච්චාචික්ඛසීති යාචකො වා හි යාචිතකං පච්චාචික්ඛෙය්‍ය යාචිතකො වා යාචකං. ත්වං නෙව යාචකො න යාචිතකො සො දානි ත්වං කො සන්තො කං පච්චාචික්ඛසීති අත්ථො; විද්ධො අස්සාති පරසෙනාය ඨිතෙන විද්ධො භවෙය්‍ය; ගාළ්හපලෙපනෙනාති බහලලෙපනෙන; භිසක්කන්ති වෙජ්ජං, සල්ලකත්තන්ති සල්ලකන්තනං සල්ලකත්තියං[5] සුත්තපාඨකං; අක්ඛස්සාති අක්ඛවාකෙ ගණ්හිත්වා ජියං[6] කරොන්ති: තෙන වුත්තං අක්ඛස්සාති; සණ්හස්සාති[7] වෙණුවිලීවස්ස; මරුවාඛීරපණ්ණිනම්පි වාකෙහියෙව කරොන්ති. තෙන වුත්තං: යදි වා මරුවාය යදි වා ඛීරපණ්ණිනොති; කච්ඡන්ති[8] පබ්බතකච්ඡ නදීකච්ඡාදිසු ජාතං; රොපිමන්ති රොපෙත්වා වඩ්ඪිතං; සරවනතො සරං ගහෙත්වා කතං;[9] සිථිලහනුනොති එවංනාමකස්ස පක්ඛිනො; භෙරුවස්සාති කාලසීහස්ස;[10] සෙම්හාරස්සාති මක්කටස්ස; එවං නොති එතාය දිට්ඨියා සති න හොතීති අත්ථො.

අත්ථෙව ජාතීති එතාය දිට්ඨියා සති බ්‍රහ්මචරියවාසො[11] නත්ථි ජාති පන අත්ථියෙව. තථා ජරාමරණාදීනීති දස්සෙති; යෙසාහන්ති යෙසං අහං; නිඝාතන්ති උපඝාතං විනාසං; මම සාවකා හි එතෙසු නිබ්බින්නා[12] ඉධෙව නිබ්බානං පාපුණන්තීති අධිප්පායො; තස්මාතිහාති යස්මා අව්‍යාකතමෙතං. චතුසච්චමෙව මයා ව්‍යාකතං. තස්මාති අත්ථො; න හෙතං මාලුඞ්ක්‍යපුත්ත අත්ථසංහිතන්ති එතං දිට්ඨිගතං එතං බ්‍යාකරණං[13] කාරණනිස්සිතං න හොති; න ආදිබ්‍රහ්මචරිය

1. ඉදම්පි
2. පරිනිට්ඨාපෙති b.
3. මාලුක්‍ය b.
4. තං ව්‍යාකරණං B.
5. සුත්තවාචකං b. සල්ලකත්තිය සුත්තවාචකං B.
6. ජියං b.
7. සණ්හස්සාති b. වෙණුවිලස්ස S. මිරුව b.
8. ගච්ජන්ති b S. පබ්බත ගච්ජනදී ගච්ජාදිසු b.
9. පදස්ස පදං ගහෙත්වා කථං b.
10. භෙරවස්සාති කාල සීහස්ස සෙම්හාදස්සාති b.
11. බ්‍රහ්මචරියාවාසොච B.
12. නිබ්බිඥපන්නා b.
13. දිට්ඨිගතං වා එතා බ්‍යාකරණං වා B. S.

කතාති බ්‍රහ්මචරියස්ස ආදිමත්තම්පි පුබ්බභාගෙ[1] සීලමත්තම්පි න හොති; න නිබ්බිදායාති ආදීසු එකන්තනිබ්බිදත්ථාය[2] වා විරජ්ජනත්ථාය වා වට්ටනිරොධාය වා රාගාදිවූපසමනත්ථාය වා අභිඤ්ඤෙය්‍යධම්මෙ[3] අභිජානනත්ථාය වා චතුමග්ගසඞ්ඛාතසම්බොධාය වා අසඞ්ඛතනිබ්බානසච්ඡිකිරියත්ථාය වා න හොති; එතං ඛියි එතං චතුසච්චව්‍යාකරණං; ආදිබ්‍රහ්මචරියකන්ති බ්‍රහ්මචරියස්ස ආදිභූතං පුබ්බපදට්ඨානං;[4] සෙසං වුත්තවිපක්ඛනයෙන වෙදිතබ්බං: ඉමම්පි දෙසනං භගවා නෙය්‍යපුග්ගලස්සෙව[5] වසෙන නිට්ඨාපෙසීති.[6]

මාලුඞ්ක්‍යසුත්තං තතියං

---

2. 2. 4.

එවමෙම සුතන්ති මහාමාලුඞ්ක්‍යසුත්තං; තත්ථ ඔරම්භාගියානීති හෙට්ඨා කොට්ඨාසිකානි කාමභවෙ නිබ්බත්තිසංවත්තනිකානි;[7] සංයොජනානීති බන්ධනානි; කස්ස නො[8] නාමාති කස්ස දෙවස්ස වා මනුස්සස්ස වා; දෙසිතානි ධාරෙසීති[9]. කිං ත්වමෙව එකො අස්සොසි න අඤ්ඤෙ කොචීති; අනුසෙතීති[10] අප්පහීනට්ඨෙන අනුසෙති; අනුසයමානො සංයොජනං නාම හොති; එත්ථ ච භගවතා සංයොජනං පුච්ඡිතං. ථෙරෙනාපි සංයොජනමෙව බ්‍යාකතං. එවං සන්තෙපි තස්ස වාදෙ භගවතා දොසො ආරොපිතො; සො කස්මාති චෙ? ථෙරස්ස[11] තථා ලද්ධිකත්තා. අයං හි තස්ස ලද්ධි: සමුදාචාරක්ඛණෙයෙව කිලෙසෙහි සංයුත්තො[12] නාම හොති, ඉතරස්මිං ඛණෙ අසංයුත්තොති. තෙනස්ස භගවතා දොසො ආරොපිතො.

අථායස්මා ආනන්දො චින්තෙසි: භගවතා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස[13] ධම්මං දෙසෙස්සාමීති[14] අත්තනො ධම්මතායෙව අයං ධම්මදෙසනා ආරද්ධා. සා ඉමිනා අපණ්ඩිතෙන[15] භික්ඛුනා විසංවාදිතා. හන්දාහං භගවන්තං යාචිත්වා භික්ඛූනං ධම්මං දෙසෙස්සාමීති[16] සො එවමකාසි. තං දස්සෙතුං එවං වුත්තෙ ආයස්මා ආනන්දොති ආදි වුත්තං; තත්ථ සක්කායදිට්ඨිපරියුට්ඨිතෙනාති සක්කායදිට්ඨියා ගහිතෙන අභිභූතෙන; සක්කායදිට්ඨිපරෙතෙනාති සක්කායදිට්ඨියා අනුගතෙන; නිස්සරණන්ති දිට්ඨිනිස්සරණං නාම නිබ්බානං, තං යථාභූතං නප්පජානාති;

---

1. පුබ්බභාග b.
2. නිබ්බිදත්ථාය b.
3. අභිඤ්ඤෙය්‍යධම්මෙ b.
4. පුබ්බට්ඨානං S පටිපක්ඛනයෙන b. වුත්තපක්ඛනයෙන B.
5. පුග්ගලවසෙන b. S.
6. නිට්ඨපෙසීති b. S.
7. නිබ්බත්තසංවත්තනිකානි b. නිබ්බත්තිනි සංවත්තනිකානි L.
8. කස්සනු ඛො P2. W2.
9. ධාරෙසි b. S. ත්වමෙවෙකො b S.
10. තත්ථ ඔරං අනුසෙතීති L.
11. කස්මාති ථෙරස්ස S.
12. සංයුත්තො L.
13. භගවතා ච භික්ඛුසඞ්ඝස්ස b.
14. දෙසිස්සාමීති b. S. ධම්මතායෙව b. S.
15. අපණ්ඩිතෙනාපි S.
16. දෙසෙස්සාමීති S. දෙසිස්සාමීති b

අප්පටිවිනීතාති[1] අවිනොදිතා අනීහටා;[2] **ඔරම්භාගියසංයොජනන්ති** ඔරම්භාගියසංයොජනං නාම හොති; සෙසපදෙසුපි එසෙව නයො; සුක්කපක්ඛො උත්තානත්ථොයෙව; **සානුසයා පහීයතීති**[3] වචනතො පනෙත්ථ එකච්චෙ අඤ්ඤං සංයොජනං අඤ්ඤො අනුසයොති වදන්ති. යථා හි සබ්‍යඤ්ජනං භත්තන්ති වුත්තෙ භත්තතො අඤ්ඤං බ්‍යඤ්ජනං හොති. එවං සානුසයාති වචනතො පරියුට්ඨානසඞ්ඛාතසක්කායදිට්ඨිතො අඤ්ඤෙන අනුසයෙන භවිතබ්බන්ති තෙසං ලද්ධි[4] තෙ සසීසං පාරුපිත්වාති ආදීහි පටික්ඛිපිතබ්බා. න හි සීසතො අඤ්ඤො පුරිසො අත්ථි, අථාපි සියා, යදි තඤ්ඤෙව සංයොජනං සො අනුසයො[5] එවං සන්තෙ භගවතා ථෙරස්ස තරුණූපමාඋපාරම්භො[6] දුආරොපිතො හොතීති: න දුආරොපිතො;[7] කස්මා? එවං ලද්ධිකත්තාති[8] විචාරිතං. තස්මා සොයෙව කිලෙසො බන්ධනට්ඨෙන සංයොජනං අප්පහීනට්ඨෙන අනුසයොති ඉදමත්ථං[9] සන්ධාය භගවතා සානුසයා පහීයතීති එවං වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං; **තචං ඡෙත්වාති** ආදීසු ඉදං ඔපම්මසංසන්දනං තචච්ඡෙදො[10] විය හි සමාපත්ති දට්ඨබ්බා; ඵෙග්ගුච්ඡෙදො[11] විය විපස්සනා; සාරච්ඡෙදො විය මග්ගො; පටිපදා පන ලොකියලොකුත්තරමිස්සකා වට්ටති;[12] **එවමෙතෙ දට්ඨබ්බාති** එවරූපා පුග්ගලා එවං දට්ඨබ්බා; **උපධිවිවෙකාති** උපධිවිවෙකෙන; ඉමිනා පඤ්චකාමගුණවිවෙකො කථිතො; **අකුසලානං ධම්මානං පහානායාති**[13] ඉමිනා නීවරණප්පහානං[14] කථිතං; **කායදුට්ඨුල්ලානං පටිප්පස්සද්ධියාති**[15] ඉමිනා කායාලසියපටිප්පස්සද්ධි කථිතා; **විවිච්චෙව කාමෙහීති** උපධිවිවෙකෙන කාමෙහි විනා හුත්වා; **විවිච්ච අකුසලෙහීති** අකුසලානං ධම්මානං පහානෙන දුට්ඨුල්ලපටිප්පස්සද්ධියා ච[16] අකුසලෙහි විනා හුත්වා; **යදෙව තත්ථ හොතීති** යං තත්ථ අන්තොසමාපත්තියං[17] සමාපත්තික්ඛණෙ චෙව[18] සමාපත්තිසමුට්ඨිතඤ්ච රූපාදි ධම්මජාතං හොති;[19] **තෙ ධම්මෙති** තෙ රූපගතන්ති ආදිනා නයෙන වුත්තෙ රූපාදයො ධම්මෙ; **අනිච්චතොති** න නිච්චතො; **දුක්ඛතොති** න

1. අප්පටිවිනිතාති b.
2. අනිහතා b. අනීහ ✱ S. "ඔරම්භාගියං සංයොජනං" ඉති පාළියං
3. පහීයතීති b
4. තෙසං ලබ්ධි S යථා හි තෙසං ලබ්ධි b. පාරුපෙත්වා b. S.
5. න සො අනුසයො S.
6. තරුණූපමෝ- උපාරම්භො b S.
7. ථෙරස්ස තරුණූපමා උපාරම්භො නු ආරොපිතො හොතීති න නු ආරොපිතො B.
8. ලද්ධිකත්තාති b විචාරිත මෙතං b. S. තස්මා සො බන්ධ නාට්ඨෙන b.
9. ඉමමත්ථං b.
10. තචච්ඡෙදො b.
11. ඵෙග්ගුච්ඡෙදො S. සාරච්ඡෙදො S.
12. ලොකියලොකුත්තරමිස්සකාව වට්ටති B.
13. පහානාති b, පහානායාති S.
14. නීවරණප්පහානං b. S.
15. පටිප්පස්සද්ධියාති b. S.
16. පහානෙන කායදුට්ඨුල්ලානං පටිප්පස්සද්ධියා ච b. දුට්ඨුල්ල පටිප්පස්සද්ධියා ච L.
17. අන්තො සමාපත්ති ඛණෙයෙව b.
18. යෙව B.
19. ධම්මජාතං තං හොති b. S.

දුක්ඛතො; රොගතොති ආදීසු ආබාධට්ඨෙන රොගතො; අන්තොදොසට්ඨෙන ගණ්ඩතො; අනුපවිට්ඨට්ඨෙන[1] දුක්ඛජනකට්ඨෙන ච සල්ලතො; දුක්ඛට්ඨෙන අඝතො; රොගට්ඨෙන ආබාධතො; අසසාමට්ඨෙන[2] පරතො; පලුජ්ජනට්ඨෙන පලොකතො; නිස්සත්තට්ඨෙන සුඤ්ඤතො; න අත්තට්ඨෙන අනත්තතො; තත්ථ අනිච්චතො පලොකතොති ද්වීහි පදෙහි අනිච්චලක්ඛණං කථිතං; දුක්ඛතොති ආදීහි ඡහි දුක්ඛලක්ඛණං; පරතො සුඤ්ඤතො අනත්තතොති තීහි අනත්තලක්ඛණං; සො තෙහි ධම්මෙහීති සො තෙහි එවං තිලක්ඛණං ආරොපෙත්වා දිට්ඨෙහි අන්තොසමාපත්තියං පඤ්චක්ඛන්ධධම්මෙහි; චිත්තං[3] පටිවාපෙතීති චිත්තං පටිසංහරති[4] මොචෙති අපනෙති; උපසංහරතීති විපස්සනා චිත්තං තාව සවනවසෙන ථුතිවසෙන පරියත්තිවසෙන පඤ්ඤත්තිවසෙන[5] සන්තං නිබ්බානන්ති එවං අසඞ්ඛතාය අමතාය ධාතුයා උපසංහරති; මග්ගචිත්තං නිබ්බානං ආරම්මණකරණවසෙනෙව එතං සන්තං එතං පණීතන්ති න එවං වදති ඉමිනා පන ආකාරෙන තං පටිවිජ්ඣන්තො තත්ථ චිත්තං උපසංහරතීති අත්ථො; සො තත්ථ ඨිතොති තාය තිලක්ඛණාරම්මණාය විපස්සනාය ඨිතො; ආසවානං ඛයං පාපුණාතීති අනුක්කමෙන චත්තාරො මග්ගෙ භාවෙත්වා පාපුණාති; තෙනෙව ධම්මරාගෙනාති සමථවිපස්සනාධම්මෙ ඡන්දරාගෙන; සමථවිපස්සනාසු හි සබ්බසො ඡන්දරාගං පරියාදාතුං සක්කොන්තො අරහත්තං පාපුණාති, අසක්කොන්තො අනාගාමී හොති; යදෙව තත්ථ හොති වෙදනාගතන්ති ඉධ[6] රූපං න ගහිතං, කස්මා? සමතික්කන්තත්තා. අයං හි හෙට්ඨා රූපාවචරජ්ඣානං සමාපජ්ජිත්වා රූපං අතික්කමිත්වා[7] අරූපාවචරසමාපත්තිං සමාපන්නොති සමථවසෙනාපිනෙන[8] රූපං අතික්කන්තං, හෙට්ඨා රූපං සම්මසිත්වා[9] අතික්කම්ම ඉදානි අරූපං සම්මසතීති විපස්සනාවසෙනාපිනෙන රූපං අතික්කන්තං ආරුප්පෙ පන[10] සබ්බසොපි රූපං නත්ථීති තං සන්ධායපි ඉධ රූපං න ගහිතං;[11] අථ කිඤ්චරහීති කිං පුච්ඡාමීති පුච්ඡති. සමථවසෙන ගච්ඡතො චිත්තෙකග්ගතා ධුරං හොති. සො චෙතොවිමුත්තො නාම; විපස්සනාවසෙන ගච්ඡතො පඤ්ඤා ධුරං හොති, සො පඤ්ඤාවිමුත්තො නාමාති; එත්ථ ථෙරස්ස කඞ්ඛා නත්ථි අයං සරසධම්මොයෙව[12] සමථවසෙනෙව ච පන ගච්ඡන්තෙසු එකො චෙතො

---

1. අනුපවිද්ධට්ඨෙන b
2. අවසවසට්ඨෙන S. නිස්සත්තට්ඨෙන b.
3. චිත්තං පතිට්ඨාපෙතීති b. පටිපාදෙතීති S.
4. චිත්තං පටිසම්පාදෙති මොචෙති b. S. චිත්තං පතිට්ඨාපෙතීති චිත්තං පටිසම්මාදෙති B අපනෙති L.
5. වසෙන ච S. වසෙන එතං සන්තං S.
6. ඉධ පන B.
7. අතික්කමිත්වා b S.
8. වසෙනාපිනෙන b. S.
9. සම්මාදෙව සම්මසිත්වා b සං. අතික්කමම b. S
10. අරූපෙ පන b S
11. න ගහිතං, කස්මා න ගහිතං S.
12. අයං සභාවධම්මොයෙව b අයං පරියධම්මොයෙව S. සමථවසෙනෙව පන පරමධම්මොයෙව B. සමථ වසෙන [illegible]

විමුත්තො[1] නාම හොති, එකො පඤ්ඤාවිමුත්තො, විපස්සනාවසෙන,[2] ගච්ඡන්තෙසුපි එකො පඤ්ඤාවිමුත්තො නාම හොති එකො චෙතොවිමුත්තොති; එත්ථ කිං කාරණන්ති පුච්ඡති: ඉන්ද්‍රියවෙමත්තතං වදාමීති ඉන්ද්‍රියනානත්තතං[3] වදාමි; ඉදං වුත්තං හොති: න ත්වං ආනන්ද දස පාරමියො පූරෙත්වා සබ්බං තං පටිවිජ්ඣි,[4] තෙන තෙ එතං අපාකටං. අහං පන පටිවිජ්ඣිං, තෙන මෙ එතං පාකටං. එත්ථ හි ඉන්ද්‍රියනානත්තතා කාරණං[5] සමථවසෙනෙව හි ගච්ඡන්තෙසු එකස්ස භික්ඛුනො චිත්තෙකග්ගතා ධුරං හොති, සො චෙතොවිමුත්තො නාම හොති; එකස්ස පඤ්ඤා ධුරං නාම හොති,[6] සො පඤ්ඤාවිමුත්තො නාම හොති. විපස්සනාවසෙනෙව[7] ගච්ඡන්තෙසු එකස්ස පඤ්ඤා ධුරං හොති, සො පඤ්ඤාවිමුත්තො නාම හොති; එකස්ස චිත්තෙකග්ගතා ධුරං හොති, සො චෙතොවිමුත්තො නාම හොති. ද්වෙ අග්ගසාවකා සමථවිපස්සනාධුරෙන අරහත්තං පත්තා. තෙසු ධම්මසෙනාපති පඤ්ඤාවිමුත්තො ජාතො. මහාමොග්ගල්ලානථෙරො චෙතොවිමුත්තො ඉති. ඉන්ද්‍රියවෙමත්තතං එත්ථ කාරණන්ති වෙදිතබ්බං. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථමෙවාති.[8]

මහාමාලුඞ්ක්‍යසුත්තං චතුත්ථං.

---

2. 2. 5.

එවමෙම සුතන්ති භද්දාලිසුත්තං; තත්ථ එකාසනභොජනන්ති එකස්මිං පුරෙභත්තෙ අසනභොජනං[9] භුඤ්ජිතබ්බන්ති අත්ථො; අප්පාබාධන්ති ආදීනි කකචූපමෙ විත්ථාරිතානි; න උස්සහාමීති න සක්කොමි; සියා කුක්කුච්චං සියා විප්පටිසාරොති එවං භුඤ්ජන්තො[10] යාවජීවං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං සක්ඛිස්සාමි නු ඛො න නු ඛොති ඉති මෙ විප්පටිසාරකුක්කුච්චං භවෙය්‍යාති අත්ථො; එකදෙසං භුඤ්ජිත්වාති තෙපාරිණකත්ථෙරා[11] කිර පත්තෙ භත්තං පක්ඛිපිත්වා සප්පිමඟි[12] දින්නෙ සප්පිනා උණ්හුණ්හමෙව[13] ථොකං භුඤ්ජිත්වා හත්ථෙ ධොවිත්වා අවසෙසං බහි නීහරිත්වා ඡායූදකඵාසුකට්ඨානෙ[14] නිසීදිත්වා භුඤ්ජන්ති. එතං සන්ධාය සත්ථා ආහ. භද්දාලි පන චින්තෙසි: සචෙ සකිං පත්තං

1. ගච්ඡන්තෙසු එකො චෙතො විමුත්තො විපස්සනාවසෙන ගච්ඡන්තෙසු පි S. වසෙන b.
2. විපස්සනාවසෙන P2.
3. ඉන්ද්‍රියනානත්තං S. වදාමීති P2.
4. පූරෙත්වා සබ්බඤ්ඤුතං පටිවිජ්ඣි b S.
5. නානත්තතං කාරණං S ඉන්ද්‍රිය නානත්තතාකාරණං L.
6. ගච්ඡන්තෙසු P2, M2. පඤ්ඤා ධුරං හොති b. S
7. වසෙනෙවච b. S.
8. උත්තානමෙවාති b. S.
9. අසනං භොජනං b භුඤ්ජිතබ්බ භත්තන්ති S භුඤ්ජිතබ්බං භත්තන්ති b.
10. එවං භුඤ්ජතො b.
11. ථෙරා b S.
12. සප්පිම්පි L.
13. උණ්හමෙව B.
14. ඡායුදක b ඵාසුකට්ඨානෙ b S

පූරෙත්වා දින්නං භත්තං භුඤ්ජිත්වා[1] පුන පත්තං ධොවිත්වා ඔදනස්ස පූරෙත්වා ලද්ධං බහි නීහරිත්වා ජායූදකපාහුනකට්ඨානෙ භුඤ්ජෙය්‍ය[2] එවං වත්තෙය්‍ය; ඉතරථා නො සක්කොතීති තස්මා **එවම්පි ඛො අහං භන්තෙ න උස්සහාමීති** ආහ. අයං කිර අතීතෙ අනන්තරාය ජාතියා කාකයොනියං නිබ්බත්ති. කාකා ච නාම මහාජිඝච්ඡා හොන්ති. තස්මා මහාජිඝච්ඡකත්ථෙරො[3] නාම අහොසි; තස්ස පන චිරවත්තනෙනෙව භගවා තං මද්දිත්වා අජ්ඣොත්ථරිත්වා යො පන භික්ඛු විකාලෙ ඛාදනීයං වා[4] භොජනීයං වා ඛාදෙය්‍ය වා භුඤ්ජෙය්‍ය වා පාචිත්තියන්ති සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙසි; තෙන වුත්තං: **අථ ඛො ආයස්මා භද්දාලි-පෙ-අනුස්සාහං පවෙදෙසීති. යථාතන්ති** යථා අඤ්ඤෙපි සික්ඛාය න පරිපූරකාරී[5] එකවිහාරෙපි වසන්තො සත්ථුසම්මුඛීභාවං න දදෙය්‍ය, තථෙව න අදාසීති අත්ථො. නෙව භගවතො උපට්ඨානං අගමාසි, න ධම්ම දෙසනට්ඨානං න විතක්ක මාළකං, න එකං භික්ඛාචාරමග්ගං[6] පටිපජ්ජි. යස්මිං කුලෙ භගවා නිසීදති, තස්ස ද්වාරෙපි න අට්ඨාසි. සචස්ස වසනට්ඨානං භගවා ගච්ඡති, සො පුරෙතරමෙව ඤත්වා අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡති. සද්ධාපබ්බජිතො කිරෙස කුලපුත්තො පරිසුද්ධ සීලො තෙනස්ස න අඤ්ඤො විතක්කො අහොසි: මයා නාම උදරකාරණා භගවතො සික්ඛාපදපඤ්ඤපනං පටිබාහිතා අන නුච්ඡවියං[7] මෙ කතන්ති අයමෙව විතක්කො අහොසි තස්මා එක විහාරෙ වසන්තොපි ලජ්ජාය සත්ථුසම්මුඛීභාවං න අදාසි;[8] **චීවර කම්මං කරොන්තීති** මනුස්සා භගවතො චීවරසාටකං අදංසු, තං ගහෙත්වා චීවරං කරොන්ති; **එතං දොසකන්ති**[9] එතං ඔකාසං එතං අපරාධං සත්ථුසික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙන්තස්ස[10] පටිබාහිතකාරණං සාධුකං මනසි කරොහීති අත්ථො;[11] **දුක්කරතරන්ති** වස්සං හි වසිත්වා දිසාපක්කන්තා භික්ඛූ කුහිං වසිත්ථාති පුච්ඡන්ති. තෙහි **ජෙතවනෙ** වසිම්හාති වුත්තෙ **ආවුසො** භගවා ඉමස්මිං **අන්තොවස්සෙ කතරං** ජාතකං කථෙසි, කතරං සුත්තන්තං කතරං සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙසීති[12] පුච්ඡිතාරො හොන්ති. තතො විකාලභොජනසික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙසි[13] භද්දාලි නාම පන එකො ථෙරො පටිබාහීති වක්ඛන්ති. තං සුත්වා භික්ඛූ භගවතොපි නාම සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙන්තස්ස[14] පටිබාහිත්ථ

---

1. දින්නං භුඤ්ජිත්වා b.
2. භුඤ්ජෙය්‍ය ඉති B. ජායූදකපාහුනකට්ඨානෙ b. ජායූදකපාහුනකෙ භුඤ්ජෙය්‍ය S. ඉති එවං b. S
3. තස්මා ජාතකත්ථෙරො. b S.
4. ඛාදනීයං වා භොජනීයං. b. S.
5. න පරිපූරිකාරී b S.
6. එකභික්ඛාචාර S.
7. අනනුච්ඡවිකං b,
8. නාදාසි b S.
9. එතං දොසන්ති S. එතං දොසකන්ති b,
10. සික්ඛාපදපඤ්ඤපනස්ස S. පඤ්ඤපෙන්තස්ස b,
11. කරොහීති අත්ථො b S.
12. පඤ්ඤපෙසීති b, S.
13. පඤ්ඤපෙසීති b. පඤ්ඤපෙසං S. භද්දාලිනාමකං එකො b, භද්දාලි S.
14. පඤ්ඤපෙන්තස්ස b. S. පටිබාහිතං b. පටිබාහිතුං S.

අයුත්තං අකාරණන්ති වදන්ති. එවං[1] තෙ අයං දොසො මහාජනන්තරෙ පාකටො හුත්වා දුප්පතිකාරතං[2] ආපජ්ජිස්සතීති මඤ්ඤමානාපි එවමාහංසු. අපි ච අඤ්ඤෙපි භික්ඛූ පවාරෙත්වා සත්තුභත්තිකං[3] ආගමිස්සන්ති. අථ ත්වං අථාවුසො[4] මම සත්ථාරං ධම්මාපෙන්තස්ස සහායා හොථාති සඞ්ඝං සන්නිපාතෙස්සති. තත්‍ර[5] ආගන්තුකා පුච්ඡිස්සන්ති: ආවුසො කිං ඉමිනා[6] භික්ඛුනා කතන්ති? තතො එතමත්ථං සුත්වා භාරියං කතං භික්ඛුනා දසබලං නාම පටිබාහිස්සතීති[7] න යුත්තමෙතන්ති වක්ඛන්ති. එවම්පි[8] තෙ අයං අපරාධො මහාජනන්තරෙ පාකටො හුත්වා දුප්පති කාරතං[9] ආපජ්ජිස්සතීති මඤ්ඤමානාපි එවමාහංසු. අථ භගවා[10] **පවාරෙත්වා චාරිකං පක්කමිස්සති.** අථ ත්වං ගතගතට්ඨානෙ භගවතො ධම්මාපනත්ථාය සඞ්ඝං සන්නිපාතෙස්සසි.[11] තත්‍ර දිසාවාසිනො භික්ඛූ පුච්ඡිස්සන්ති: ආවුසො කිං ඉමිනා භික්ඛුනා කතන්ති–පෙ–දුප්පතිකාර තං ආපජ්ජිස්සතීති මඤ්ඤමානාපි එවමාහංසු. **එතදවොචාති** අප්පතිරූපං[12] මයා කතං; භගවා පන මහන්තෙපි අගුණෙ අලග්ගිත්වා මය්හං අච්චයං පතිගණ්හිස්සතීති[13] මඤ්ඤමානො **එතං අච්චයො මං භන්තෙ** අච්චගාති ආදිවචනං අවොච. තත්ථ **අච්චයොති** අපරාධො; **මං අච්චගමාති** මං අතික්කම්ම අභිභවිත්වා පවත්තො; **පතිගණ්හාතූති**[14] ඛමතු; **ආයතිං සංවරායාති** අනාගතෙ සංවරණත්ථාය; පුන එවරූපස්ස අපරාධස්ස දොසස්ස ඛලිතස්ස[15] අකරණත්ථාය; **තග්ඝාති** එකංසෙන; **යථාධම්මං පටිකරොසීති** යථා ධම්මො ඨිතො තථෙව කරොසි; ඛමාපෙසීති වුත්තං හොති. **තං තෙ මයං පතිගණ්හාමාති** තං තව අපරාධං මයං ඛමාම; **වුද්ධිහෙසා[17] භද්දාලි අරියස්ස විනයෙති** එසා භද්දාලි අරියස්ස විනයෙ බුද්ධස්ස භගවතො සාසනෙ වුද්ධි නාම; කතමා: අච්චයං අච්චයතො දිස්වා යථාධම්මං පටිකරිත්වා ආයතිං සංවරාපජ්ජනා; දෙසනං පන පුග්ගලාධිට්ඨානං කරොන්තො **යො අච්චයං අච්චයතො දිස්වා යථාධම්මං පටිකරොති ආයතිං සංවරං ආපජ්ජතීති** ආහ. **සමයොපි ඛො තෙ භද්දාලීති** භද්දාලි තයා පටිවිජ්ඣිතබ්බයුත්තකං එකං කාරණං අත්ථි, තම්පි[18] තෙ න පටිවිද්ධං න සල්ලක්ඛිතන්ති දස්සෙති. **උභතොභාගවිමුත්තොති** ආදීසු ධම්මානුසාරීසද්ධානුසාරීති ද්වෙ එකචිත්තක්ඛණිකා මග්ගසමඞ්ගීපුග්ගලා; එතෙ පන සත්තපි අරියපුග්ගලෙ

---

1. එවමෙපි B.
2. දුප්පතිකාරතනං At, M2, P2. දුප්පටිකාරතං b S. මඤ්ඤමානා b. S.
3. සත්තුභත්තිකං වා b.
4. එවං ආවුසො b එත්ථ ආවුසො S.
5. සන්නිපාතෙස්සසි තත්ථ b S.
6. ඉමිනාපි b.
7. පටිබාහියතීති b. අයුත්තමෙතන්ති b. S.
8. එවම්පි b
9. දුප්පටි b. S.
10. අථවා භගවා b. අථඛො S.
11. සන්නිපතෙස්සති P2.
12. අප්පටිරූපං b. S.
13. පටිගණ්හිස්සතීති b S.
14. ටිගණ්හතූති b S.
15. ඛලිතස්ස P2 ඛණ්ඩිතස්ස B.
16. එකංසෙන; සමයොපිඛො තෙ b. යථා ධම්මං පටිකරොසීති S.
17. වුඩ්ඪි හෙසා S.
18. තම්පි තෙ b. ප.ඨං.පි B.

භගවතාපි එවං ආණාපෙතුං න යුත්තං භගවතා ආණත්තෙ තෙසං හි[1] එවං කාතුං න යුත්තං අට්ඨානපරිකප්පවසෙන[2] පන අරියපුග්ගලානං සුවචභාවදස්සනත්ථං භද්දාලිත්ථෙරස්ස ච දුබ්බචභාවදස්සනත්ථමෙතං[3] වුත්තං; අපි නු ත්වං තස්මිං සමයෙ උභතොභාගවිමුත්තොති දෙසනං කස්මා ආරභි: භද්දාලිස්ස නිග්ගණ්හනත්ථං. අයං හෙත්ථ අධිප්පායො: භද්දාලි ඉමෙ සත්ත අරියපුග්ගලා ලොකෙ දක්ඛිණෙය්‍යා, මම සාසනසාමිනො,[4] මයි සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙන්තෙ පටිබාහිතබ්බයුත්තෙ කාරණෙ සති එතෙසං පටිබාහිතුං යුත්තං, ත්වං පන මම සාසනතො පටිබාහිරකො,[5] මයි සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙන්තෙ තුය්හං පටිබාහිතුං න යුත්තන්ති; රිත්තො තුච්ඡොති අත්තනො අරියගුණානං අභාවෙන රිත්තකො තුච්ඡකො; ඉස්සරවචනෙ කිඤ්චි නාහොසීති;[6] සත්ථාපි උපවදතීති අසුකවිහාරවාසී අසුකස්ස ථෙරස්ස[7] සද්ධිවිහාරිකො අසුකස්ස අන්තෙවාසිකො ඉත්ථන්නාමො නාම භික්ඛු ලොකුත්තරධම්මං නිබ්බත්තෙතුං අරඤ්ඤං පවිට්ඨොති සුත්වා කිං තස්ස අරඤ්ඤවාසෙන[8] සො මය්හං සාසනෙ[9] සික්ඛාය අපරිපූරකාරීති එවං උපවදති. සෙසපදෙසුපි එසෙව නයො; අපිචෙත්ථ දෙවතා න[10] කෙවලං උපවදන්ති භෙරවාරම්මණං දස්සෙත්වා පලායනාකාරම්පි කරොන්ති. අත්තාපි අත්තානන්ති සීලං ආවජ්ජන්තස්ස සංකිලිට්ඨට්ඨානං පාකටං හොති, චිත්තං විධාවති, න කම්මට්ඨානං අල්ලීයති. සො කිං මාදිසස්ස අරඤ්ඤවාසෙනාති විප්පටිසාරී උට්ඨාය පක්කමති. අත්තාපි අත්තානං උපවාදිතොති[11] අත්තනාපි අත්තානං උපවදිතො; අයමෙව වා පාඨො. සුක්කපක්ඛො වුත්තපච්චනීකනයෙන වෙදිතබ්බො; සො විවිච්චෙව කාමෙහීති ආදි එවං සච්ඡිකරොතීති දස්සනත්ථං වුත්තං; පසය්හ පසය්හ කාරණං[12] කරොන්තීති අප්පමත්තකෙපි දොසෙ නිග්ගහෙත්වා පුනප්පුනං කාරෙන්ති; නො තථාති මහන්තෙපි අපරාධෙ[13] යථා ඉතරං එවං පසය්හ න කාරෙන්ති. සො කිර ආවුසො භද්දාලි මා චින්තයි, ත්වං එවරූපං නාම හොති එහි සත්ථාරං ඛමාපෙහීති භික්ඛුසඞ්ඝතොපි කිඤ්චි භික්ඛුං පෙසෙත්වා අත්තනො සන්තිකං

1. තෙසඤ්හි එවං b.
2. අට්ඨානපරිකම්මවසෙන b.
3. දුබ්බච b. දස්සනත්ථමෙතං b. S.
4. සාසනෙ සාමිනො b. S.
5. ත්වං පන සාසනතො බාහිරකො B.
6. න හොති B. S. නාහොසීති තථා ධම්මං පටිකරොසීති යථා ධම්මො ඨිතො තථෙව කරොසි, ඛමාපෙසීති වුත්තං හොති. තං තෙ මයං පටිග්ගණ්හාමාති තං තව අපරාධං මයං ඛමාම. වුඩ්ඪිහෙසා භද්දාලි අරියස්ස විනයෙති: එසා භද්දාලි අරියස්ස විනයෙ බුද්ධස්ස භගවතො සාසනෙ වුඩ්ඪිනාම අච්චයං අච්චයතො දිස්වා යථා ධම්මං පටිකරිත්වා ආයතිං සංවරාපජ්ජනා, දෙසනං පන පුග්ගලාධිට්ඨානං කරොන්තො යො අච්චයං අච්චයතො දිස්වා යථාධම්මං පටිකරොති ආයතිං සංවරං ආපජ්ජතීති ආහ, සත්ථාපි b.
7. අසුකස්ස B.
8. අරඤ්ඤවාසෙන B.
9. මය්හං පන වසෙන B.
10. නං B.
11. උපවදිතොතිB.
12. පසය්හ කාරණං B.
13. අපරාධෙ ඉදං B.

පක්කොසාපෙත්වා භද්දාලි මා විනස්සි[1] එවරූපං නාම හොතීති එවං සඤ්ඤත්තිකාපි අනුග්ගහං පවත්තයිංසු; තතො භික්ඛුසඞ්ඝතො පිමං න සමස්සාසිතො සත්ථාරපීති[2] විනෙත්වා එවමාහ.

අථ භගවා භික්ඛුසඞ්ඝොපි සත්ථාපි ඔවදිතබ්බයුත්තකමෙව ඔවදති න ඉතරන්ති දස්සෙතුං ඉධ භද්දාලි එකච්චොති ආදිමාහ. තත්ථ අඤ්ඤෙනඤ්ඤන්ති ආදීනි අනුමානසුත්තෙ විත්ථාරිතානි; න සම්මා වත්තතීති සම්මාවත්තමහි න වත්තති; න ලොමං පාතෙතීති අනුලොමවත්තෙ න වත්තති, විලොමමෙව ගණ්හාති; න නිත්ථාරං වත්තතීති නිත්ථරණක වත්තමහි[3] න වත්තති, ආපත්තිවුට්ඨානත්ථං තුරිතතුරිතො ඡන්දජාතො න හොති, තත්‍රාති[4] තස්මිං තස්ස දුබ්බචකාරණෙ; අභිණ්හාපත්තිකොති නිරන්තරාපත්තිකො; ආපත්තිබහුලොති ආපත්තිසකාලොවස්ස බහු, සුද්ධො නිරාපත්තිසකාලො අප්පොති අත්ථො; න ඛිප්පමෙව වූපසම්මතීති ඛිප්පං න වූපසම්මති[5] දීඝසුත්තං හොති විනයධරපාදමූලවත්තකාලෙ ආගතං ගච්ඡාවුසො වත්තවෙලාති[6] වදන්ති. පුන කාලං මඤ්ඤිත්වා ආගතං ගච්ඡ ආවුසො තුය්හං විහාර වෙලා ගච්ඡාවුසො සාමණෙරාදීනං උද්දෙසදානවෙලා අම්හාකං නහාන වෙලා ථෙරූපට්ඨානවෙලා මුඛධොවනවෙලාති ආදීනි වත්වා දිවසභාගෙපි රත්තිභාගෙපි ආගතං උය්‍යොජෙන්තියෙව. කාය වෙලාය භන්තෙ ඔකාසො භවිස්සතීති වුත්තෙපි ගච්ඡාවුසො ත්වං ඉමමෙව ඨානං ජානාසි, අසුකො නාම විනයධරථෙරො සෙනහපානං[7] පිවති, අසුකො විරෙචනං කාරෙති, කස්මා තුරිතොසීති ආදීනි වත්වා දීඝසුත්තමෙව කරොන්ති; ඛිප්පමෙව වූපසම්මතීති ලහුං වූපසම්මති[8] න දීඝසුත්තං හොති, උස්සුක්කාපන්නා භික්ඛූ ආවුසො අයං සුබ්බචො[9] භික්ඛු ජනපදවාසිකො නාම ගාමසෙනාසනෙ[10] වසනට්ඨානසප්පායාදීනි න ඵාසුකානි හොන්ති, භික්ඛාචාරෙපි දුක්ඛො හොති. සීඝමස්ස අධිකරණං වූපසමෙමාති සන්නිපතිත්වා ආපත්තිතො වුට්ඨාපෙත්වා සුද්ධන්තෙ[11] පතිට්ඨාපෙන්ති; අධිච්චාපත්තිකොති කදාචි කදාචි ආපත්තිං ආපජ්ජති[12] සො කිඤ්චාපි ලජ්ජී හොති පකතත්තො, දුබ්බචත්තා පනස්ස භික්ඛූ තථෙව පටිපජ්ජන්ති; සද්ධාමත්තකෙන පෙමමත්තකෙනාති ආචරියුපජ්ඣායෙසු අප්පමත්තිකාය[13] ගෙහසිතසද්ධාය අප්පමත්තක

---

1. විනස්ස B.
2. භික්ඛුසඞ්ඝතොපි න සමස්සාසිතො සත්ථාරපි B.
3. නිත්ථරණක වත්තම්හි B.
4. තත්‍රාපි L.
5. වූපසමෙති B. S. වූප b.
6. ගච්ඡාවුසො සන්තවෙලාති W2. පුච්ඡාවුසො භන්තවෙලාති P2.
7. සිනෙහපානං B. විනයධරත්ථෙරො සිනෙහපානං S. b
8. වූප b. S සමෙතීති ලහුං වූප- b. S. සමෙති S.
9. සුබ්බචො S.
10. ගාමන්තසෙනාසනෙ B. භිසජ්ජනාදීති b.
11. සුද්ධන්තෙ B. S. P2. W2.
12. කදාචි ආපජ්ජති S.
13. අප්පමත්තකාය S

කෙන ගෙහසිතපෙමෙන ඤාපෙති, පටිසන්ධිගහණසදිසා[1] හි අයං පබ්බජ්ජා නාම, නවපබ්බජිතො පබ්බජ්ජාය ගුණං අජානන්තො ආචරියුපජ්ඣායෙසු පෙමමත්තෙන ඤාපෙති, තස්මා එවරූපා සඞ්ගහිතබ්බා,[2] අනුග්ගණ්හිතබ්බා, අප්පමත්තකම්පි හි සඞ්ගහං ලභිත්වා පබ්බජ්ජාය ඨිතා අභිඤ්ඤප්පත්තා[3] මහාසමණා භවිස්සන්ති, එත්තකෙන කාරණෙන ඔවදිතබ්බයුත්තකං ඔවදන්ති[4] න ඉතරන්ති, එවමෙව[5] භගවතා දස්සිතං; **අඤ්ඤාය සණ්ඨහිංසූති** අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසු; **සත්තෙසු හායමානෙසූති** පටිපත්තියා හායමානාය සත්තා හායන්ති නාම; **සද්ධම්මෙ අන්තරධායමානෙති** පටිපත්තිසද්ධම්මෙ අන්තරධායමානෙ පටිපත්තිසද්ධම්මොපි[6] පටිපත්තිපූරකෙසු සත්තෙසු අසති අන්තරධායති[7] නාම; **ආසවට්ඨානියාති** ආසවා තිට්ඨන්ති එතෙසූති ආසවට්ඨානියා[8] යෙසු දිට්ඨධම්මිකසම්පරායිකා පරූපවාදවිප්පටිසාරවධබන්ධාදයො චෙව අපායදුක්ඛවිසෙසභූතා ච ආසවා තිට්ඨන්ති යෙව, තස්මා තෙසං තෙ කාරණං හොන්තීති[9] අත්ථො; තෙ ආසවට්ඨානියා හි වීතික්කමධම්මා[10] යාව න සඞ්ඝෙ පාතුභවන්ති න තාව සත්ථා සාවකානං සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙතීති අයමෙත්ථ යොජනා; එවං අකාලං දස්සෙත්වා පුන කාලං දස්සෙතුං **යතො ච ඛො භද්දාලීති** ආදිමාහ; තත්ථ **යතොති** යදා යස්මිං කාලෙති වුත්තං හොති; සෙසං වුත්තානුසාරෙනෙව වෙදිතබ්බං. අයං වා එත්ථ සඞ්ඛෙපත්ථො: යස්මිං කාලෙ ආසවට්ඨානීයා ධම්මාති සඞ්ඛ්‍යංගතා වීතික්කමදොසා සඞ්ඝෙ පාතුභවන්ති, තදා සත්ථා සාවකානං සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙති,[11] තස්මා තෙසංයෙව ආසවට්ඨානීය ධම්මසඞ්ඛාතානං වීතික්කමදොසානං පටිඝාතාය. එවං ආසවට්ඨානීයානං ධම්මානං අනුප්පත්තිං සික්ඛාපදපඤ්ඤත්තියා අකාලං උප්පත්තිං ච[12] කාලන්ති වත්වා ඉදානි තෙසං ධම්මානං අනුප්පත්තිකාලඤ්ච උප්පත්තිකාලඤ්ච දස්සෙතුං **න තාව භද්දාලි ඉධෙකච්චෙති**[13] ආදිමාහ; තත්ථ **මහත්තන්ති** **මහත්තභාවං සඞ්ඝො** යාව[14] න ථෙරනවමජ්ඣිමානං වසෙන මහත්තං **පත්තො**[15] හොති, තාව සෙනාසනානි පහොන්ති, සෙනාසනෙ **පටිච්ච**[16] ආසවට්ඨානියා ධම්මා න උප්පජ්ජන්ති. මහත්තං පත්තෙ[17] පන තෙ

---

1. පටිසන්ධිග්ගහණං b.
2. සඞ්ගණ්හිතබ්බා b. S. අප්පමත්ත කම්පි b. අනුග්ගණ්හිතබ්බා S.
3. අභිඤ්ඤාපත්තා b. S.
4. ඔවදන්ති S.
5. ඉදමෙව S. ඉමමෙව b.
6. පටිපත්තිසද්ධම්මොපි හි B.
7. සත්තෙසු අන්තරධානෙසු අන්තරධායති b. ආසවට්ඨානීයානි S.
8. ආසවට්ඨානියා S.
9. තස්මා තෙසං තං කාරණං හොතීති B, S.
10. ආසවට්ඨානීයා වීතික්කම ධම්මා b, S.
11. පඤ්ඤපෙසි b, S.
12. උප්පත්තිඤ්ච b. S.
13. ඉධෙකච්චෙති B. S.
14. සඞ්ඝොයි b. S යාව න ථෙර- මජ්ඣිමානං b. නවමජ්ඣිම- ථෙරානං S.
15. මහත්තප්පත්තො S. න හොති b. සෙනාසනානිච පහොන්ති S.
16. සාසනෙ එකච්චෙ B. L. S.
17. මහත්තප්පත්තෙ S.

උප්පජ්ජන්ති. අථ සත්ථා සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙති.[1] අත්ථමහත්තං පත්තෙ[2] සඞ්ඝෙ පඤ්ඤත්තසික්ඛාපදානි: යො පන භික්ඛු අනුපසම්පන්නෙන උත්තරිං[3] දිරත්තතිරත්තං සහසෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය පාචිත්තියං, යා පන භික්ඛුනී අනුවස්සං වුට්ඨාපෙය්‍ය පාචිත්තියං, යා පන භික්ඛුනී එකවස්සං ද්වෙ වුට්ඨාපෙය්‍ය පාචිත්තියන්ති ඉමිනා නයෙන වෙදිතබ්බානි; **ලාභග්ගන්ති** ලාභස්ස අග්ගං; සඞ්ඝො හි යාව න ලාභග්ගං පත්තො[4] හොති, න තාව ලාභං පටිච්ච ආසවට්ඨානියා ධම්මා උප්පජ්ජන්ති, පත්තෙ පන උප්පජ්ජන්ති. අථ සත්ථා සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙති. යො පන භික්ඛු අචෙලකස්ස වා පරිබ්බාජකස්ස වා පරිබ්බාජිකාය වා සහත්ථා ඛාදනියං වා[5] දදෙය්‍ය පාචිත්තියන්ති ඉදං හි ලාභග්ගප්පත්තෙ සඞ්ඝෙ සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං, යසස්ස අග්ගන්ති **යසග්ගං**;[6] සඞ්ඝො හි යාව න යසග්ගං පත්තො[7] හොති, න තාව යසං පටිච්ච ආසවට්ඨානියා ධම්මා උප්පජ්ජන්ති, පත්තෙ පන උප්පජ්ජන්ති. අථ සත්ථා සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙති. සුරාමෙරයපානෙ පාචිත්තියන්ති ඉදං හි යසග්ගප්පත්තෙ සඞ්ඝෙ සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං; **බාහුසච්චන්ති** බහුස්සුතභාවං; සඞ්ඝො හි යාව න බාහුසච්චං පත්තො[8] හොති, න තාව ආසවට්ඨානියා ධම්මා උප්පජ්ජන්ති බාහුසච්චං පත්තෙ[9] පන යස්මා එකම්පි නිකායං[10] ද්වෙපි පඤ්චපි නිකායෙ උග්ගහෙත්වා අයොනිසො උම්මුජ්ජමානා[11] පුග්ගලා රසෙන රසං සංසන්දෙත්වා උද්ධම්මං[12] උබ්බිනයං සත්ථුසාසනං දීපෙන්ති. අථ සත්ථා යො පන භික්ඛු එවං වදෙය්‍ය තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි- පෙ- සමණුද්දෙසොපි චෙ එවං වදෙය්‍යාති ආදිනා නයෙන සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙති; **රත්තඤ්ඤුතං පත්තොති**[13] එත්ථ රත්තියො ජානන්තීති රත්තඤ්ඤූ අත්තනො පබ්බජිතදිවසතො පට්ඨාය බහුරත්තියො[14] ජානන්ති, චිරපබ්බජිතාති වුත්තං හොති. රත්තඤ්ඤූනං භාවං රත්තඤ්ඤුතං තත්‍ර රත්තඤ්ඤුතං පත්තෙ[15] සඞ්ඝෙ උපසෙනං වඞ්ගන්තපුත්තං ආරබ්භ සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තන්ති වෙදිතබ්බං; සො හායස්මා ඌනදසවස්සො[16]

---

1. පඤ්ඤපෙති b. S. පඤ්ඤපෙසි- P2. W2.
2. මහත්තපත්තෙ S.
3. උත්තරි b.
4. ලාභග්ගප්පත්තො B. S.
5. ඛාදනියං වා භොජනියං B. S.
6. යසග්ගන්ති යසස්ස අග්ගන්ති යසග්ගං B S.
7. යසග්ගප්පත්තො b. S.
8. බාහුසච්චප්පත්තො b.
9. බාහුසච්චප්පත්තෙ S. බහුසච්චප්පත්තෙ b.
10. එකං නිකායං ද්වෙ නිකායෙ පඤ්චපි b. වෙපි නිකායෙ පඤ්චපි S.
11. උප්පජ්ජමානා B. උම්මජ්ජමානා S.
12. උද්ධම්මවිනයං S.
13. රත්තඤ්ඤුතප්පත්තොති S.
14. බහුරත්තියො b.
15. රත්තඤ්ඤුතප්පත්තො S. උපසෙන S.
16. ඌනදසවස්සො දසවස්සො b. ඔදනවස්සක S.

භික්ඛු උපසම්පාදෙන්තෙ දිස්වා එකවස්සො සද්ධිවිහාරිං[1] උපසම්පා-දෙසි. අථ භගවා සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙසි[2] න භික්ඛවෙ ඌනදසවස්සෙන උපසම්පාදෙතබ්බො. යො උපසම්පාදෙය්‍ය ආපත්ති දුක්කටස්සාති.

එවං පඤ්ඤත්තෙ සික්ඛාපදෙ පුන භික්ඛූ දසවස්සම්හා දසවස්සම්හාති[3] බාලා අව්‍යත්තා[4] උපසම්පාදෙන්ති; අථ භගවා අපරම්පි සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙසි;[5] න භික්ඛවෙ බාලෙන අව්‍යත්තෙන උපසම්පාදෙතබ්බො, යො උපසම්පාදෙය්‍ය ආපත්ති දුක්කටස්ස. අනුජානාමි භික්ඛවෙ ව්‍යත්තෙන භික්ඛුනා පටිබලෙන දසවස්සෙන වා අතිරෙක දසවස්සෙන වා උපසම්පාදෙතුන්ති; රත්තඤ්ඤුතං පත්තකාලෙ සික්ඛාපදානි පඤ්ඤත්තානි;[6] ආජානීයසුසූපමං ධම්මපරියායං දෙසෙස්සන්ති තරුණමාජානීයූපමං[7] කත්වා ධම්මං දෙසයිං; තත්‍රාති[8] තස්මිං අසරණෙ; න ඛො භද්දාලි එසෙව හෙතූති න[9] එස සික්ඛාය අපරිපූරකාරීභාවොයෙව[10] එකො හෙතු;[11] මුඛාධානෙ කාරණං කාරෙතීති ඛලීනබන්ධාදීහි[12] මුඛඨපනෙ සාධුකං ගීවං පග්ගණ්හාපෙතුං කාරණං කාරෙති;[13] විසූකායිකානීති[14] ආදීනි හි විසෙවනාචාරං කාරෙසි, සබ්බානෙව හෙතානි අඤ්ඤමඤ්ඤවෙවචනානි;[15] තස්මිං ඨානෙති තස්මිං විසෙවනාචාරෙ;[16] පරිනිබ්බායතීති නිබ්බිසෙවනො හොති, තං විසෙවනං ජහතීති අත්ථො; යුගාධානෙති[17] යුගට්ඨපනෙ යුගස්ස සාධුකං ගහනත්ථං;[18] අනුක්කමෙති චත්තාරො පාදෙ[19] එකප්පහාරෙනෙව උක්ඛිපනෙ ච නික්ඛිපනෙ ච පරසෙනා යහිං[20] ආවාටෙ ඨත්වා අසිං ගහෙත්වා ආගච්ඡන්තස්ස අස්සස්ස පාදෙ ඡින්දති,[21] තස්මිං සමයෙ එස එකප්පහාරෙනෙව චත්තාරොපි පාදෙ උක්ඛිපිස්සතීති රජ්ජුබන්ධනවිධානෙන එතං කාරණං කාරෙන්ති; මණ්ඩලෙති යථා අස්සෙ නිසින්නොයෙව භූමියං පතිතං ආවුධං ගහෙතුං සක්කොති එවං කාරණත්ථං[22] මණ්ඩලෙ; කාරණං කාරෙති

---

1. සද්ධිවිහාරිකං b. S. සද්ධිවිහාරිකං B.
2. පඤ්ඤපෙසි b. S. ඔදනවස්සෙන S.
3. දසවස්සාම්හා දසවස්සාම්හාති S. දසවස්සානම්හා දසවස්සානම්හාති B.
4. අබ්‍යත්තා B. S.
5. පඤ්ඤපෙසි S, B.
6. රත්තඤ්ඤුතප්පත්ත කාලෙ දෙව සික්ඛාපදානි පඤ්ඤත්තානීති S. පත්ත කාලෙ දෙව සික්ඛාපදානිB
7. ආජානීය B. තරුණාජානීය—උපමං B. සුසුපමං S තරුණා-ජානීය උපමං B. S.
8. තත්‍ථාති B. S.
9. නනු P2, W2.
10. අපරිපූරිකාරි (රී B) භාවොයෙව S. B.
11. එසො හෙතු S.
12. ඛලි S. ඛලින B. මුඛට්ඨපනෙ B. S.
13. කාරෙන්ති B. කාරෙන්ති L,
14. විසූකායිකානීති S. B. ආදීනි විසෙවනාචාරං B. S. කථෙති S.
15. අඤ්ඤමඤ්ඤවචනානි S.
16. විසෙවනාචාරෙ B. S.
17. යුගට්ඨානෙති B.
18. සාධුකගහණත්ථං B.
19 චත්තාරොපි B. S. චත්තාරොපි පාදෙ B.
20. පරසෙනාය හි L. B. S.
21. ඡින්දන්ති B. S.
22. එවං කාරණත්ථං B. S.

ධුරකාලෙති[1] අග්ගධුරෙහි පඨවිකාසනෙ[2] රත්තිං ඔක්කන්ති කාරණස්මිං හි යථා පදසද්දො න සූයති, තදත්ථං එකස්මිං ඨානෙ සද්දං දත්වා අග්ගග්ගධුරෙහියෙව[3] ගමනං සික්ඛාපෙන්ති; තං සන්ධායෙතං වුත්තං; **ධාවෙති**[4] සීඝජවෙන ධාවෙන්තිපි පාඨො; අත්තනො හි පරාජයෙ[5] සති පලායනත්ථං පරං පලායන්තං අනුබන්ධිත්වා ගහණත්ථඤ්ච එවං[6] කාරණං කාරෙති; **රවත්ථෙති** රවත්ථාය[7] යුද්ධකාලස්මිං හි ගජ්ජිසු වා කුඤ්චනාදං කාරෙන්තෙසු අස්සෙසු වා හසන්තෙසු රථෙසු වා නිග්ඝාතෙන්තෙසු[8] යොධෙසු වා උක්කුට්ඨිං කාරෙන්තෙසු තස්ස රවස්ස අභායිත්වා[9] පරසෙනපවෙසනත්ථං අයං කාරණා කරීයති; **රජ්ජගුණෙති** රඤ්ඤො[10] ජානිතබ්බගුණෙ; **කූටකණ්ණරඤ්ඤො**[11] කිර ගුළවණ්ණො නාම අස්සො අහොසි, රාජා පාචීනද්වාරෙන නික්ඛමිත්වා චෙතියපබ්බතං ගමිස්සාමීති කාළම්බනදීතීරං[12] සම්පත්තො, අස්සො තීරෙ ඨත්වා උදකං ඔතරිතුං න ඉච්ඡති රාජා අස්සාචරියං ආමන්තෙත්වා අහො තාත අස්සො සික්ඛාපිතො, උදකං ඔතරිතුං න ඉච්ඡතීති ආහ; ආචරියො දෙව සුසික්ඛාපිතො[13] අස්සො එතස්ස හි චිත්තං සචාහං උදකං ඔතරිස්සාමි වාලං තෙමිස්සති වාලෙ තින්තෙ රඤ්ඤො අඞ්ගෙ උදකං පාතෙය්‍යාති, එවං තුම්හාකං සරීරෙ උදකපාතනභයෙන න ඔතරති වාලෙ[14] ගණ්හාපෙථාති, ආහ රාජා තථා කාරෙසි, අස්සො වෙගෙන ඔතරිත්වා පාරං ගතො[15] එතදත්ථං අයං කාරණා කරීයති; **රජ්ජවංසෙති** අස්සරාජවංසෙ, වංසො නෙසො[16] අස්සරාජානං තථාරූපෙන පහාරෙන ඡින්නභින්නසරීරාපි අස්සාරොහං පරසෙනාය අපාතෙත්වා[17] බහි නීහරන්තියෙව, එතදත්ථං කාරණං කාරෙන්තීති අත්ථො; **උත්තමෙ ජවෙති** ජවසම්පත්තියං යථා උත්තමජවො හොති, එවං කාරණං කාරෙතීති

1. ධුරකාලෙති L. අග්ගග්ගධුරෙහි b S.
2. පඨවි S පඨවිකමනෙ b. රත්තිඔක්කන්තක b. රත්තිංඔක්කන්තකාලස්මිං හි S. ඔක්කන්තකාරණස්මිං හි යථාපාද සද්දො L. න සූයන්ති b. S.
3. අග්ගධුරෙහියෙව L.
4. ජවෙති b. ධ රෙති S සීඝ වාහ- නෙන ධාවෙතීපි පාඨොපි ජවෙති සිඝවාහනෙන ධාවෙතීතිපි පාඨො B. ධාවෙ සීඝසවනෙන ධවෙනෙතිපි පාඨො L.
5. අත්තනො පරජ්ජෙය b. S.
6. එතං B. S.
7. දවත්ථෙති දවත්ථාය b.
8. නිඝාතෙන්තෙසු S. නිඝොසෙන්තෙසු
9. තස්ස තස්ස අභායිත්වා b. පරසෙනං පවෙසනත්ථං S. අසං කාරණං කිරීයති b. ඉදං කාරණං කිරියති S.
10. රඤ්ඤො P2. W2, කූටකණ්ණො S.
11. කුටිකණ්ණි b. තුලවණ්ණො S.
12. කදම්බනදීතීරං S. කුළුම්බ b. කුලම්බනදීතීරං B.
13. සුසික්ඛාපිතො දෙව S. b. එවම්හසති b.
14. වාලං b. S.
15. පාරගතො S අයං කාරණං කරීයති. b. ඉදං කාරණං කරියති S.
16. වංසානුවංසො b.
17. අපාතෙත්වා S.

අත්ථො; උත්තමෙව භජෙති උත්තමෙ භජභාවෙ[1] යථා උත්තමස්සො හොති, එවං කාරණං කාරෙතීති අත්ථො; තත්‍ර පකතියා උත්තමභජොව උත්තමභජකාරණං අරහති, න අඤ්ඤො; උත්තමභජො[2] උත්තමං ජවං පටිපජ්ජති න අඤ්ඤො; තත්‍රිදං වත්ථු: එකො කිර රාජා එකං සින්ධවපොතං[3] ලභිත්වා සින්ධවභාවං අජානිත්වාව ඉමං සික්ඛාපෙහීති ආචරියස්ස අදාසි ආචරියොපි තස්ස සින්ධවභාවං අජානන්තො තං මාසඛාදකඝොටකානං කාරණාසු[4] උපනෙති, සො අත්තනො අනනුච්ඡවිකත්තා කාරණං න පටිපජ්ජති, සො තං දමෙතුං අසක්කොන්තො කූටස්සො අයං මහාරාජාති විස්සජ්ජාපෙසි;[5] අථෙක දිවසං එකො අස්සාචරියපුබ්බකො දහරො උපජ්ඣායස්ස භණ්ඩකං[6] ගහෙත්වා ගච්ඡන්තො තං පරිඛාපිට්ඨෙ[7] චරන්තං දිස්වා අනග්ඝො භන්තෙ සින්ධවපොතකොති උපජ්ඣායස්ස කථෙසි; සචෙ රාජා ජානෙය්‍ය මඞ්ගලස්සං නං කාරෙය්‍යාති; ථෙරො ආහ: මිච්ඡාදිට්ඨිකො තාත රාජා අප්පෙව නාම බුද්ධසාසනෙ පසීදෙය්‍ය රඤ්ඤො කථෙහීති. සො ගන්ත්වා මහාරාජ අනග්ඝො සින්ධවපොතකො[8] අත්ථීති කථෙසි; තයා දිට්ඨො තාතාති: ආම මහාරාජාති; කිං ලද්ධුං වට්ටතීති: තුම්හාකං භුඤ්ජනසුවණ්ණථාලෙ[9] තුම්හාකං භුඤ්ජනභත්තං තුම්හාකං පිවනකරසො[10] තුම්හාකං ගන්ධා තුම්හාකං මාලාති. රාජා සබ්බං දාපෙසි. දහරො ගාහාපෙත්වා අගමාසි අස්සො ගන්ධං ඝායිත්වාව මය්හං ගුණං ජානනකආචරියො අත්ථි මඤ්ඤෙති සීසං උක්ඛිපිත්වා ඔලොකෙන්තො අට්ඨාසි; දහරො ගන්ත්වා භත්තං භුඤ්ජාති අච්ඡරං පහරි; අස්සො ආගන්ත්වා සුවණ්ණථාලෙ[11] භත්තං භුඤ්ජි, රසං පිවි, අථ නං ගන්ධෙහි විලිම්පිත්වා රාජපිළන්ධනං පිළන්ධෙත්වා[12] පුරතො ගච්ඡාති අච්ඡරං පහරි; සො දහරස්ස පුරතො පුරතො ගන්ත්වා මඞ්ගලස්සට්ඨානෙ අට්ඨාසි, දහරො අයං තෙ මහාරාජ අනග්ඝො සින්ධවපොතො[13] ඉමිනාව නං නියාමෙන කතිපාහං පටිජග්ගාපෙහීති වත්වා නික්ඛමි; අථ කතිපාහස්ස අච්චයෙන[14] ආගන්ත්වා අස්සස්ස ආනුභාවං පස්සිස්සසි[15] මහාරාජාති; සාධු ආචරිය; කුහිං ඨත්වා පස්සාමාති; උය්‍යානං ගච්ඡ මහාරාජාති:

---

1. උත්තමභජභාවෙ b. S.
 යථා උත්තමභජො හොති b.
2. උත්තමභජාය කාරණං b.
 උත්තමභජො කාරණාය එවච භජො
 උත්තමජවං b, උත්තමභජකාර
 ණාය එවං අඤ්ඤො උත්තම
 ජවං S. උත්තමභජකාරණාය
 එවං ච සො උත්තමං ජවං පටි·
 පජ්ජති න අඤ්ඤථා L.
 න අඤ්ඤොති b. S,
3. සින්ධවපොතකං b. S. P. 2,
4. මාසං ඛාදකපොතකානං
 කාරණාසු ඝොරකානං b.
5. විසජ්ජපෙසි b. S.
6. උපජ්ඣායභණ්ඩං S.
7. පරික්ඛා b. S. පිට්ඨෙ b.
8. සින්ධවපොතො S. M2. W2.
9. සුවණ්ණථාලෙ b. S.
 භුඤ්ජනක භත්තං b.
10. භුඤ්ජනභත්තං. තුම්හාකං
 පිවනරසො B.
11. සුවණ්ණථාලෙ b. S.
12. පිළන්ධිත්වා b. පුරතො පුරතො b.
13. සින්ධවපොතකො b.
14. කතිපාහච්චයෙන S.
15 පස්ස b. S.

රාජා අස්සං ගාහාපෙත්වා අගමාසි, දහරෙ අවජරං පහරිත්වා එතං රුක්ඛං[1] අනුපරියාහීති අස්සස්ස සඤ්ඤං අදාසි; අස්සො පක්ඛන්දිත්වා රුක්ඛං අනුපරිගන්ත්වා ආගතො, රාජා නෙව ගච්ඡන්තං න ආගච්ඡන්තං අද්දස; දිට්ඨො තෙ මහාරාජාති; න දිට්ඨො තාතාති; වලඤ්ජකදණ්ඩං එතං රුක්ඛං නිස්සාය ඨපෙථාති වත්වා අවජරං පහරි වලඤ්ජකදණ්ඩං[2] ගහෙත්වා එහීති අස්සො පක්ඛන්දිත්වා මුඛෙන ගහෙත්වා ආගතො; දිට්ඨං මහාරාජාති:[3] දිට්ඨං තාතාති; පුන අවජරං පහරි උය්‍යානස්ස පාකාරමත්ථකෙන[4] චරිත්වා එහීති අස්සො තථා අකාසි; දිට්ඨො මහාරාජාති: න දිට්ඨො තාතාති; රත්තකම්බලං ආහරාපෙත්වා අස්සස්ස පාදෙ බන්ධාපෙත්වා තථෙව සඤ්ඤං අදාසි, අස්සො උල්ලඞ්ඝිත්වා පාකාරමත්ථකෙ[5] අනුපරියායි බලවතා පුරිසෙන ආවිද්ධඅලාතග්ගිසිඛා[6] විය උය්‍යානපාකාරමත්ථකෙ පඤ්ඤායිත්ථ, අස්සො ගන්ත්වා සමීපෙ ඨිතො; දිට්ඨං මහාරාජාති: දිට්ඨං තාතාති[7] මඞ්ගලපොක්ඛරණීපාකාරමත්ථකෙන අනුපරියාහීති සඤ්ඤමදාසි[8]; පුන පොක්ඛරණිං ඔතරිත්වා පදුමපත්තෙසු චාරිකං චරාහීති සඤ්ඤං අදාසි පොක්ඛරණිං ඔතරිත්වා සබ්බපදුමපත්තෙසු[9] චරිත්වා අගමාසි; එකපත්තම්පි[10] අනක්කන්තං වා ඵාලිතං වා[11] ඡින්දිතං වා ඛණ්ඩිතං වා නාහොසි; දිට්ඨං මහාරාජාති: දිට්ඨං තාතාති; අවජරං පහරිත්වා හත්ථතලං[12] උපනාමෙසි වාතූපත්ථද්ධො[13] ලඞ්ඝිත්වා හත්ථතලෙ අට්ඨාසි; දිට්ඨං මහාරාජාති: දිට්ඨං තාතාති; එවං උත්තමහයො[14] එවං උත්තමකාරණාය උත්තමජවං පටිපජ්ජති; උත්තමෙ සාඛල්ලෙති[15] මුදුවාචාය; මුදුකවාචාය හි තාත ත්වං මා චින්තයි රඤ්ඤො මඞ්ගලස්සො භවිස්සසි රාජභොජනාදීනි[16] ලභිස්සතීති[17] උත්තමහයෙ කාරණං කාරෙතබ්බා. තෙන වුත්තං. උත්තමෙ සාඛල්ලෙති රාජභොග්ගෙති රඤ්ඤො උපභොගො;[18] රඤ්ඤො අඞ්ගන්තෙව සඞ්ඛං ගච්ඡතීති යත්ථ කත්ථචි ගච්ඡන්තෙන[19] හත්ථං විය පාදං විය අනොහායෙව ගන්තබ්බං හොති' තස්මා අඞ්ගන්ති සඞ්ඛං ගච්ඡති; චතුසු

1. එකං රුක්ඛං S.
2. ලඤ්ජකදණ්ඩං W2. ලඤ්ඡකදණ්ඩං P2.
3. දිට්ඨො මහාරාජාති න දිට්ඨො තාතාති S.
4. උය්‍යානපාකාරමත්ථකෙන B.
5. පාකාරමත්ථකෙන b. අනුපරියාසි P2. W2.
6 ලාවිඤ්ජන අලාතග්ගිසිඛා b. ආවිජ්ඣිත S.
7. දිට්ඨො මහාරාජාති දිට්ඨො තාතාති P2.
8. සඤ්ඤං අදාසි b, S.
9. සබ්බපදුම පත්තෙ S. b. එකං b. S.
10. එකං පත්තම්පි B.
11. ඵලිතං වා S.
12. තං හත්ථතලං b.
13. ධාතූපත්ථද්ධො b. වාතූපත්ථදෙධා S. වං පත්ථද්ධො W2.
14. එවං උත්තමහයො එව උත්තම b.
15. සාඛල්ලෙති b. S. මුදුකා වාචාය හි S. මුදුවාචාය හි b.
16. රාජභොජනාදිං P2. W2.
17. ලභිස්සතීති උත්තමහය b. S. කාරෙතබ්බං S.
18. රාජභොග්ගොති රඤ්ඤො උපභොගො b.
19. ගච්ඡන්තෙන b S.

වා සොතාපත්තඞ්ගස්ස[1] එකං අඞ්ගං හොති; අසෙඛායා[2] සම්මාදිට්ඨියාති අරහත්තඵලසම්මාදිට්ඨියා; සම්මාසඞ්කප්පාදයොපි තංසම්පයුත්තාව; සම්මාඤාණං පුබ්බෙ[3] වුත්තසම්මාදිට්ඨියෙව ඨපෙත්වා පන අට්ඨ ඵලඞ්ගානි සෙසා ධම්මා සම්මාවිමුත්තීති වෙදිතබ්බා; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථමෙව. අයං පන දෙසනා උග්ඝටිතඤ්ඤුපුග්ගලස්ස[4] වසෙන අරහත්තෙන කූටං ගහෙත්වා නිට්ඨාපිතාති.

භද්දාලිසුත්තං පඤ්චමං.

එවම්මෙ සුත්තන්ති ලටුකිකොපමං[5]; තත්ථ යෙන සො වනසණ්ඩොති අයම්පි මහාථෙරො[6] භගවතා සද්ධිංයෙව පිණ්ඩාය පවිසිත්වා සද්ධිං පටික්කමි, තස්මා යෙන සො භගවතා උපසඞ්කමන්තො[7] වනසණ්ඩො තෙනුපසඞ්කමීති[8] වෙදිතබ්බො; අපහත්තාති[9]. අපහාරකො; උපහත්තාති උපහාරකො; යං භගවාති යස්මිං සමයෙ භගවා; පටිසල්ලාණා[10] වුට්ඨිතොති ඵලසමාපත්තිතො; වුට්ඨිතො; ඉඞ්ඝාති ආණත්තියා නිපාතො; අඤ්ඤදත්ථන්ති චිත්තසඤ්ඤත්තං[11] තස්ස ඛො පන භගවන්තං පටිච්ච එවරූපං පන පණීත භොජනං අලභන්තා කථං යාපෙස්සාමාති එවං පණීතභොජනලාභං පටිච්ච[12] අහොසීති වෙදිතබ්බො; භූතපුබ්බන්ති ඉමිනා රත්තිභොජනස්ස[13] පණීතභාවං දස්සෙති; සූපෙය්‍යන්ති සූපෙ[14] උපනෙතබ්බං මච්ඡමංසකළීරාදි;[15] සමග්ගා භුඤ්ජිස්සාමාති එකතො භුඤ්ජිස්සාම; සඞ්ඛතියොති[16] අභිසඞ්ඛාරික ඛාදනීයානි; සබ්බා තා රත්තින්ති සබ්බා තා සඞ්ඛතියො රත්තිංයෙව හොන්ති, දිවා පන අප්පා පරිත්තා; ලොකිකා හොන්තීති;[17] මනුස්සා හි දිවා යාගුඛජ්ජකාදීහි යාපෙත්වාපි රත්තිං යථාසත්ති යථාපණීතමෙව[18] භුඤ්ජන්ති; පුන භූතපුබ්බන්ති ඉමිනා රත්තිවිකාලභොජනෙ[19] ආදීනවං දස්සෙති; තත්ථ අන්ධකාරතිමිසායාති බහලන්ධකාරෙ; මාණවෙහීති[20] චොරෙහි; කත

1. චතුන්නං සොතාපත්තඞ්ගස්ස ච P2. W2.
2. අසෙක්ඛාය b S අරහත්තඵලෙ b
3. පුබ්බෙ වුත්තං b. සෙසා ධම්මා-විමුත්තීති b.
4. පුග්ගල වසෙන S. අරහත්තං තිකූටං b. අරහත්තතිකූටං S. අරහත්තකූටං B.
5. ලටුකිකොපම සුත්තං b. S.
6. මහාඋදායිත්ථෙරො b. S. සද්ධිංයෙව පවිසිත්වා පටික්කමි b. තෙන සද්ධිං පටික්කමි.
7. උපසඞ්කමිතබ්බො S.
8. තෙනුපසඞ්කමීති S. අපහත්ථාති b.
9. අපහත්ථාති b.
10. පටිසල්ලානා b. S.
11. චිත්තස්ස අඤ්ඤදත්ථතා B චිත්ත අඤ්ඤදත්ථං S. චිත්තස්ස b. තං වචො න භගවන්තං b. S.
12. එවං පණීත භොජනං, පටිච්ච b.
13. රත්තිං භොජනස්ස S.
14. සූපෙන b. S.
15. කළීරාදිං S. කළීරං b.
16. සඞ්ඛාතියොති L අභිසඞ්ඛාර ඛාදනීයානි S. සබ්බා තා රත්තින් b.
17. ලොකිකා හොන්තීති W2.
18. යථා සත්තියං පණීතමෙව b යථා පත්ති. යථාසත්ති. යථා භූත පුබ්බන්ති L. පණීතමෙව S.
19. ඉමිනා රත්තිං විකාල b.
20. යා මාණවෙහීති b.

ඛණම්හීති ඛතචොරකම්මෙහි[1] තෙ කිර ඛතකම්මං යං තෙසං දෙවතං ආයාචිත්වා කම්මං නිප්ඵන්නං තස්ස භාරත්ථාය[2] මනුස්සෙ මාරෙත්වා ගලලොහිතාදීහි ගණ්හන්ති. තෙ අඤ්ඤෙසු මනුස්සෙසු මාරියමානෙසු කොලාහලො උප්පජ්ජිස්සති[3] පබ්බජිතං පරියෙසන්තා නාම නත්ථීති මඤ්ඤමානා භික්ඛු[4] ගහෙත්වා මාරෙන්ති; තං සන්ධායෙතං වුත්තං. **අකාලකම්මනීති** අටවිතො ගාමං ආගමනකාලෙ කම්මං නිප්ඵන්නඵලං[5] පුරෙතරං බලිකම්මං කාතුකාමෙති; **අසද්ධම්මෙන නිමන්තෙන්තීති** එහි භික්ඛු අජ්ජ කරන්තිං ඉධෙව භුඤ්ජිත්වා[6] ඉධෙව වසිත්වා සම්පත්තිං අනුභවිත්වා සෙව ගමිස්සසීති මෙථුනධම්මෙන නිමන්තෙන්ති; පුන භුඤ්ජිස්සන්ති ඉමිනා අත්තනා දිවා කාරණං කථෙති;[7] **විජ්ජන්තරිකායාති** විජ්ජුවිජ්ජොතනක්ඛණෙ;[8] **විස්සරමකාසීති** මහාසද්දං අකාසි; **අබ්භූතම්මෙති**[9] භූති වඩ්ඪි; අභූති අවඩ්ඪි විනාසො මය්හන්ති අත්ථො; **පිසාචො වත මන්ති** පිසාචො මං ඛාදිතුං ආගතොති;[10] **ආතුමාපි මාතුමාපීති** එත්ථ ආතූති පිතා, මාතූති මාතා; ඉදං වුත්තං හොති: යස්ස පිතා වා මාතා වා අත්ථි තං මාතාපිතරො අම්හාකං පුත්තකොති යථා වා උප්පාදෙත්වා යං කිඤ්චි ඛාදනියං[11] භොජනියං දත්වා එකස්මිං ඨානෙ සයාපෙන්ති; සො එවං රත්තිං පිණ්ඩාය න චරති, තුය්හං පන[12] මාතාපිතරො මතා මඤ්ඤෙ; තෙන එවං චරසීති;[13] **එවමෙවාති** එවමෙවං කිඤ්චි ආනිසංසං අපස්සන්තා නික්කාරණෙනෙව;[14] **එවමාහංසූති** ගරහන්තා ආහ. තත්ථ ආහංසූති වදන්ති; **කිං පනිමස්සාති** ඉමස්ස අප්පමත්තකස්ස හෙතු[15] කිං වත්තබ්බං නාම; නනු අපස්සන්තෙන අසුණන්තෙන විය[16] භවිතබ්බං; **ඔරමත්තකස්සාති** පරිත්තමත්තකස්ස; **අධිසල්ලිඛතෙවායන්ති**[17] අයං සමණො නවනීතං පිංසන්තො[18] විය පදුමනාලසුත්තං කකචෙන ඔකන්තන්තො විය අතිසල්ලෙඛති, අතිවායාමං කරොති; **සික්ඛාකාමාති** සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානාදයො විය සික්ඛාකාමා.[19] තෙසු ච අප්පච්චයං

---

1. ඛත්තචොරිකකම්මෙසු B. චොරික ඛණම්හි චොරා කිර b. තෙහි කිර S
2. උපහාරත්ථාය B
3. කොලාහලං උප්පජ්ජිස්සන්ති B. කොලාහලං L.
4. භික්ඛූ° B.
5. නිප්ඵන්නං P2. නිප්ඵන්නඵලං B. කම්මනිප්ඵන්නඵලං b. නිප්ඵන්නඵලං S.
6. ඉධ වසිත්වා
7. කථෙසි S.
8. ක්ඛණෙන S. ඛණෙන b.
9. අබ්භුතම්මෙහි B. අබ්භුතම්මෙති P2.
10. ආගතො වත, ආතුමාතුමාපීති b.
11. ඛාදනියං b.
12. තුය්හං B.
13. චරතීති B. එවමෙවං පනාති S. එවංමෙවං කිඤ්චි b. S. එවමෙවං පජානාති B. එවමෙව පජානාති L.
14. නිකාරණෙනෙව b. S.
15. හෙතූති S.
16. අපස්සන්තෙනාපිය b. භවිතබ්බන්ති b. S.
17. අධිසල්ලෙඛතෙවායන්ති B.
18. පිසන්තො b. පිවන්තො S. පදුමනාලිසුත්තං b. S. නවනීතං පිසන්තොපිය පදුමනාලිසුත්තං B. කකචෙන L.
19. පිය සික්ඛා B.

උපට්ඨපෙන්ති. තෙසං හි එවං හොති: සචෙ එතෙ අප්පමත්තකං[1] එතං හරතං භගවාති වදෙය්‍යුං, කිං සත්ථා න හරෙය්‍ය; එවං පන අවත්වා භගවන්තං පරිවාරෙත්වා නිසින්නා එවං භගවා සාධු භගවා පඤ්ඤපෙථ භගවාති අතිරෙකතරං උස්සාහං පටිලභන්තීති තස්මා තෙසු අප්පච්චයං උපට්ඨපෙන්ති. තෙසන්ති තෙසං එකච්චානං මොඝපුරිසානං; තන්ති තං අප්පමත්තකං පහාතබ්බං; ථූලො කලිඞ්ගරොති[2] ගලෙ බද්ධං මහාකට්ඨං විය හොති; ලටුකිකා සකුණිකාති චාතකසකුණිකා[3] සා කිර රවසතං රවිත්වා නච්චසතං නච්චිත්වා සකිං ගොචරං ගණ්හාති; ආකාසතො භූමියං පතිට්ඨිතං පන තං දිස්වා වච්ඡපාලකාදයො කීළනත්ථං පූතිලතාය බන්ධන්ති. තං සන්ධායෙතං වුත්තං; ආගමෙතීති උපෙති; තං හි තස්සාති තං පූතිලතාබන්ධනං තස්සා අප්පසරීරතාය චෙව අප්පථාමතාය[4] ච බලවබන්ධනං නාම මහන්තං නාළිකෙරරජ්ජු[5] විය දුච්ඡිජ්ජං හොති; තෙසං තන්ති තෙසම්පි[6] මොඝපුරිසානං සද්ධාමන්දතාය ච පඤ්ඤාමන්දතාය ච බලවබන්ධනං[7] නාම; දුක්කටවත්ථුමත්තකම්පි මහන්තං පාරාජිකවත්ථුං[8] විය දුප්පජහං හොති. සුක්කපක්ඛෙ පහාතබ්බස්සාති කිං ඉමස්ස අප්පමත්තකස්ස පහාතබ්බස්ස හෙතු භගවතා වත්තබ්බං අත්ථි යස්ස නො භගවා පහානමාහ. තත්‍ර එතං[9] භගවතො අධිප්පායං ඤත්වාපි පහාතබ්බමෙවාති අත්ථො; අප්පොස්සුක්කාති අනුස්සුක්කා; පන්නලොමාති පතිතලොමා; න තස්ස පහාතබ්බභයෙන උද්ධග්ගලොමා. පරදවුත්තාති[10] පරෙහි දින්නවුත්තිනො; පරතො ලද්ධෙන යාපෙන්තාති අත්ථො; මිගභූතෙන චෙතසා විහරන්තීති අපච්චාසිංසනපක්ඛෙ[11] ඨිතා හුත්වා විහරන්ති; මිගො හි පහාරං ලභිත්වා මනුස්සාවාසං ගන්ත්වා භෙසජ්ජං වා වණතෙලං වා ලභිස්සාමීති අජ්ඣාසයං අකත්වා පහාරං ලභිත්වාව අගාමකං අරඤ්ඤං[12] පවිසිත්වා පහටට්ඨානං[13] හෙට්ඨා කත්වා නිපජ්ජිත්වා ඵාසුභූතකාලෙ උට්ඨාය ගච්ඡති; එවං මිගා අපච්චාසිංසන[14]පක්ඛෙ ඨිතා; ඉදං සන්ධාය වුත්තං මිගභූතෙන චෙතසා විහරන්තීති. තං හි තස්සාති තං වරත්තබන්ධනං තස්ස හත්ථිනාගස්ස මහාසරීරතාය චෙව මහාථාමතාය ච දුබ්බලබන්ධනං නාම, පූතිලතා විය

1. සචෙ අප්පමත්තකං b. එතං හරථ b. S. එවං හරථ B.
2. ථූලොකලිඞ්ගරොති b, ථූලො කලිඞ්ගරො හොති B. ගලෙ බද්ධං b. S.
3. චාතකසකුණිකා b. චාතකසකුණිකා S. රවසතං රවිත්වා S. දවසතං දවිත්වා b.
4. අප්පථාමතාය ච b, S.
5. නාළිකෙරරජ්ජුං b. S.
6. තෙසන්ති තෙසං b, S.
7. බලවං බන්ධනං b.
8. පාරාජිකවත්ථු B. පාරාජිකවත්ථුවිය S.
9. එවං B.
10. පරදත්තවුත්තා ති A2. පරදත්තවුත්තාති b.
11. අපච්චාසිංසනක b. සිංසනක S.
12. අගාමකඅරඤ්ඤං S.
13. පහාරට්ඨානං b, S.
14. අපච්චාසිසනක b සිංසනක S

සුජ්ජජං[1] හොති; තෙසං තන්ති තෙසං තං කුලපුත්තානං සද්ධා
භිගහිතත්තාය ච පක්ඛුමගහිතත්තාය ච ගහිතං පාරාජිකවත්ථුම්පි දුක්කට
වත්ථුමත්තකං විය සුප්පජහං[2] හොති; දලිද්දොති දලිද්දියෙන[3]
සමන්නාගතො; අස්සකොති නිස්සකො;[4] අනාළ්හියොති න අඩ්ඪො;
අගාරකන්ති ඛුද්දකගෙහං; ඔලුග්ගවිලුග්ගන්ති[5] යස්ස ගෙහෙ යට්ඨි
යො පිට්ඨිවංසතො මුඤ්චිත්වා මණ්ඩලෙ ලග්ගා මණ්ඩලතො මුඤ්චිත්වා[6]
භූමියං ලග්ගා; කාකාතිදූසින්ති[7] යත්ථ කිඤ්චිදෙව භුඤ්ජිස්සාමාති
අන්තො නිසින්නකාලෙ විසුං ද්වාරකිච්චං නාම නත්ථි, තතො තතො
කාකා[8] පවිසිත්වා පරිවාරෙන්ති, පලායන කාලෙ ච[9] යථා සම්මුඛට්ඨා
තෙනෙව නික්ඛමිත්වා පලායන්ති; න පරමරූපන්ති න පුඤ්ඤවන්තා
නං ගෙහං විය උත්තමරූපං; ඛටොපිකාති[10] විලීවමඤ්චකො;[11]
ඔලුග්ගවිලුග්ගාති ඔණතුණ්ණතා; ධඤ්ඤසමවාපකන්ති ධඤ්ඤඤ්ච
සමවාපකඤ්ච; තත්ථ ධඤ්ඤං නාම කුද්රූසකො; සමවාපකන්ති ලාබු
බීජකුම්භණ්ඩබීජකාදිබීජජාතං. න පරමරූපන්ති යථා පුඤ්ඤවන්තා
නං ගන්ධසාලිජාදි පරිසුද්ධබීජං[12] න එවරූපා; ජායිකාති තපණ
ජායා; න පරමරූපාති පච්ඡිසීසා ලම්බත්ථනී මහොදරා පිසාචා විය[13]
බීභච්ඡා; සාමඤ්ඤන්ති සමණභාවො. සො වතස්ස[14] සොහන්ති
සො වතාහං පුරිසො නාම අස්ස යො කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා පබ්බ
ජෙය්‍යන්ති; සො න සක්කුණෙය්‍යාති සො එවං චින්තෙන්තොපි[15] ගෙහං
ගන්ත්වා පබ්බජ්ජා නාම ගරුකා[16] දුක්කරා දුරාසදා සත්තපි අට්ඨපි
ගාමෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා යථාධොතෙනෙව පත්තෙන ආගන්තබ්බම්පි
හොති; එවං යාපෙතුං අසක්කොන්තස්ස මෙ පුන ආගතස්ස වස
නට්ඨානං ඉච්ඡිතබ්බං[17] තිණවල්ලිදබ්බසම්භාරා නාම දුස්සමොධානියා;
කින්ති කරෙමීති විමංසති; අථස්ස තං අගාරකං වෙජයන්තපාසාදො විය

---

1. දුබ්බලබන්ධනං විය පූතිලතා සුපිජ්ජං. L සුජිජ්ජං . S.
2. සුපජහං S.
3. දලිද්දියෙන B.
4. නියස්සකො S. නිස්සකො b. අනාළ්හියොති b. අනඩ්ඪො b. S.
5. ඔලග්ගවිලග්ගන්ති S: ගෙහයට්ඨියො b ගෙහ සන්ධියො පිට්ඨිවංසතො මුච්චිත්වා S. සන්ධියො B.
6. මුච්චිත්වා S
7. කාකාවාදූසින් B කාකන්ති දූසිතන්ති A2 කාකාතිපාතින්ති S.
8. තත්ථ තතො කාකා S.
9. පරිවාරෙන්ති සූකරකාකාති පලායනකාලෙච b. සූරකාකා පලායන කාලෙ පන ච S සූර කාකාති පලායනකාලෙන ච B. යථා සම්මුඛට්ඨානෙන ච S
10. කළොපිකාති b S. ගළොපිකාති B
11. විලිමඤ්චමකො b විලිබ්බමඤ්චකො S.
12. පරිසුද්ධං බීජං b.
13. පිසාචාවිය විභච්ඡා b. පිසාචිවිය විභච්ඡා S
14. සො වතස්සං B. පාළියඤ්ච සොවතස්ස. සොහන්ති සො කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා S
15. චින්තෙසි P2. චින්තෙතාපි W2. චින්තෙන්තොපි B. එවං චින්තෙත්වාපි ගෙහං b. S
16. නාම ලාභගරුකා b
17. ඉච්ඡිතබ්බං P2. W2. තිණවල්ලිදබ්බසම්භාරා B දුස්සමොධානියා කින්තිකරෙමීති විමංසති S.

උපට්ඨාති; අථ ඛළොපිකං[1] ඔලොකෙත්වා මයි ගතෙ ඉමං විසඞ්ඛරිත්වා උද්ධනාලාතං කරිස්සන්ති, පුන අවතිපාදවිලීවාදීනි[2] ලද්ධබ්බානි හොන්ති; කින්ති කරිස්සාමීති චින්තෙති. අථස්ස සා සිරිසයනං විය උපට්ඨාති; තතො ධඤ්ඤකුම්භිං ඔලොකෙත්වා මයි ගතෙ අයං ඝරණී ඉමං ධඤ්ඤං[3] තෙන තෙන සද්ධිං භුඤ්ජිස්සති; පුන ආගතෙන ජීවිතවුත්ති නාම ලද්ධබ්බා හොති; කින්ති කරිස්සාමීති චින්තෙති. අථස්ස සා අඩ්ඪතෙළසානි[4] කොට්ඨාගාරසතානි විය උපට්ඨාති; තතො මාතුගාමං ඔලොකෙත්වා මයි ගතෙ ඉමං හත්ථිගොපකො වා අස්සගොපකො වා යො කොචි පලොභෙස්සති; පුන ආගතෙන භත්තපාචිකා නාම ලද්ධබ්බා හොති; කින්ති කරිස්සාමීති චින්තෙති. අථස්ස සා රූපිනී දෙවී විය උපට්ඨාති. ඉදං සන්ධාය න සක්කුණෙය්‍යාති ආදි වුත්තං. **නික්ඛගණනානී**ති සුවණ්ණනික්ඛසතානං; **චයො**ති සන්තානකො සන්නිචයො; **ධඤ්ඤගණනානී**ති ධඤ්ඤසකටසතානං; **චත්තාරොමෙ උදායි පුග්ගලා**ති ඉධ කිං[5] දස්සෙති: හෙට්ඨා යෙ තඤ්චෙව පජහන්ති, තඤ්චෙව නප්පජහන්තීති[6] පජහනකා ච අප්පජහනකා ච[7] රාසිවසෙන දස්සිතා; න පාටිඑක්කං විභත්තා. ඉදානි යථා නාම දබ්බසම්භාරත්ථං[8] ගතො පුරිසො පටිපාටියා රුක්ඛෙ ඡින්දිත්වා පුන නිවත්තිත්වා වඞ්කං ච[9] ඡින්දිත්වා පහාය කම්මෙ උපනෙතබ්බයුත්තකමෙව ගණ්හාති; එවමෙවං[10] අප්පජහනකෙ ඡඩ්ඩෙත්වා අබ්බොහාරිකෙ කත්වා පජහනකපුග්ගලාව[11] චත්තාරො හොන්තීති දස්සෙතුං ඉමං දෙසනං ආරභි.

උපධිපහානායාති[12] ඛන්ධූපධිකිලෙසූපධිඅභිසඞ්ඛාරූපධිකාමගුණූපධීති ඉමෙසං උපධීනං පහානාය; **උපධිපටිසංයුත්තා**ති උපධිඅනුධාවනකා;[13] **සරසඞ්කප්පා**ති එත්ථ සරන්ති ධාවන්තීති සරා; සඞ්කප්පෙන්තීති සඞ්කප්පා; පදද්වයෙනාපි විතක්කායෙව වුත්තා; **සමුදාචරන්තී**ති අභිභවන්ති[14] අජ්ඣොත්ථරිත්වා වත්තන්ති; **සංයුත්තො**ති කිලෙසෙහි සංයුත්තො; **ඉන්ද්‍රියවෙමත්තතා**ති ඉන්ද්‍රියනානත්තතා; **කදාචි කරහචී**ති බහුකාලෙ වීතිවත්තෙත්වාපි නිවත්තෙත්වා;[15] **සතිසම්මොසා**ති සතිසම්මොසෙන; **නිපාතො**ති අයොකටාහම්හි[16] පාතනං; එත්තාවතා

1. අථස්සකළොපිකං b. S.
2. වත්තනිපාදවිලිවාදීනි S. අවටනි b.
3. ධඤ්ඤං තෙන සද්ධිං S.
4. අඩ්ඪතෙරසානි S.
5. පුග්ගලාති ඉදං කිං b.
6. යෙ තඤ්චෙව නප්පජහන්තීති b යෙ තඤ්ච නප්පජහන්තීති S.
7. චෙව අප්පජහනකා ව S. අප්පජ b. රාසිවසෙන දස්සිතා S. පාටිඑක්කං S.
8. දබ්බසම්භාරත්ථං P2.
9. වංකඤ්චපහාය b. වඞ්කඤ්ච ඡින්දිත්වා පුනනිවත්තිත්වා පහාය
10. එවමෙව b S
11. පුග්ගලා b. S.
12. උපධිපහානායාති S.
13. උපධි අනුපධාවනකා S.
14. අභිභවන්ති b S.
15. බහුකාලං වීතිවත්තෙත්වා වීතිවත්තෙත්වා B. S.
16. අයොකටාහම්පි L. පතනං b. S. නාප්පජහති b, S,

න පජහති (පජහති) ඛිප්පං පජහතීති තයො රාසයො[1] දස්සිතා; තෙසු චත්තාරො ජනා න පජහන්ති[2] නාම; චත්තාරො පජහන්ති නාම චත්තාරො ඛිප්පං පජහන්ති නාම; තත්‍ථ පුථුජ්ජනො සොතාපන්නො සකදාගාමී අනාගාමීති ඉමෙ චත්තාරො න පජහන්ති නාම. පුථුජ්ජනාදයො තාව නප්පජහන්තු.[3] අනාගාමී කථං න පජහතීති: තස්සාපි හි යාවදෙව භවලොභො අත්‍ථි, තාව අහො සුඛං අහො සුඛන්ති අභිනන්දති; තස්මා න පජහති නාම; එතෙයෙව පන චත්තාරො ජනා පජහන්ති නාම. සොතාපන්නාදයො තාව පජහන්තු; කථං පජහතීති: ආරද්ධවිපස්සකො හි සතිසම්මොසෙන සහසා කිලෙසෙ උප්පන්නෙ මාදිසස්ස නාම භික්ඛුනො කිලෙසා උප්පන්නාති සංවෙගං කත්වා විරියං පග්ගය්හ විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා මග්ගෙන කිලෙසෙ සමුග්ඝාතෙති; ඉති සො පජහති නාම; තෙයෙව චත්තාරො ඛිප්පං පජහන්ති නාම; තත්‍ථ ඉමස්මිං සුත්තෙ මහාහත්‍ථිපදොපමෙ ඉන්‍ද්‍රියභාවනෙති ඉමෙසු සුත්තෙසු කිඤ්චාපි තතියවාරෙ ගහිතො; පච්ඡා පන[4] දුතියවාරෙ නෙව කථිතොති වෙදිතබ්බො. **උපධි දුක්ඛස්ස මූලන්ති** එත්‍ථ පඤ්චක්ඛන්ධා උපධි නාම. තං දුක්ඛස්ස මූලන්ති ඉති විදිත්වා කිලෙසූපධිනා නිරූපධි හොති; නිග්ගහණො නිත්තණ්හොති අත්‍ථො; **උපධිසඞ්ඛයෙ විමුත්තොති** තණ්හක්ඛයෙ නිබ්බානෙ ආරම්මණතො විමුත්තො.

එවං චත්තාරො පුග්ගලෙ විත්‍ථාරෙත්වා[5] ඉදානි යෙ පජහන්ති, තෙ ඉමෙ නාම එත්තකෙ කිලෙසෙ පජහන්ති යෙ නප්පජහන්ති තෙපි ඉමෙ නාම එත්තකෙ කිලෙසෙ නප්පජහන්තීති දස්සෙතුං **පඤ්ච ඛො ඉමෙ උදායි කාමගුණාති** ආදිමාහ; තත්‍ථ **මීළ්හසුඛන්ති**[6] අසුචිසුඛං; **අනරියසුඛන්ති** අනරියෙහි[7] සෙවිතසුඛං; **භායිතබ්බන්ති** එතස්ස සුඛස්ස පටිලාභතොපි විපාකතොපි භායිතබ්බං; **නෙක්ඛම්මසුඛන්ති**[8] කාමතො නික්ඛන්තසුඛං; **පවිවෙකසුඛන්ති**[9] ගණතොපි කිලෙසතොපි විවිත්තසුඛං; **උපසමසුඛන්ති** රාගාදිවූපසමත්‍ථාය[10] සුඛං; **සම්බොධසුඛන්ති** මග්ගසඞ්ඛාතස්ස සම්බොධස්ස[11] නිබ්බත්තනත්‍ථාය සුඛං; **න භායිතබ්බන්ති** එතස්ස සුඛස්ස පටිලාභතොපි විපාකතොපි න භායිතබ්බං භාවෙතබ්බමෙවෙතං[12]; **ඉඤ්ජිතස්මිං වදාමීති** ඉඤ්ජිතං චලතං ඵන්දනන්ති වදාමි; **කිඤ්ච තත්‍ථ ඉඤ්ජිතස්මින්ති** කිඤ්ච තත්‍ථ ඉඤ්ජිතං ඉදං තත්‍ථ ඉඤ්ජිතස්මින්ති යෙව එතෙ අනිරුද්ධා[13] විතක්කවිචාරා ඉදං තත්‍ථ ඉඤ්ජිතං; දුතියතතියජ්ඣානෙසුපි එසෙව නයො.

1. රාසයො b.
2. නප්පජහන්ති නාම b. S.
3. නාවමාපජහන්තු b S
4. පච්ඡාපි දුතිය S.
5. විත්‍ථාරිත්වා b
6. මිළ්හසුඛන්ති b. S.
7. න අරියෙහි S.
8. නික්ඛම්මසුඛන්ති B.
9. පවිවිත්තසුඛං b, S.
10. වූපසමත්‍ථාය b, S
සම්බොධිසුඛන්ති S
11. සම්බොධිස්ස S.
12. නභායිතබ්බං භාවෙතබ්බමෙවෙතං B
නභායිතබ්බං භාවෙතබ්බං b. S.
13 යෙ එතෙ අනිරුද්ධා b. S.
විතක්කා විචාරා B.

අනෙඤ්ජසම්ං[1] වදාමීති ඉදං චතුත්ථජ්ඣානං අනිඤ්ජනං අචලනං නිප්ඵන්දනන්ති[2] වදාමි; අනලන්ති වදාමීති අකත්තබ්බආලයන්ති[3] වදාමි; තණ්හාලයො එත්ථ න උප්පාදෙතබ්බොති දස්සෙති; අථවා අනලං අපරියත්තං;[4] න එත්තාවතා අලමෙත්තන්ති සන්නිට්ඨානං කාතබ්බන්ති[5] වදාමි. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනම්පීති එවරූපායපි සන්තාය සමාපත්තියා පහානමෙව වදාමි; අණුං වා ථූලං වාති ඛුද්දකං වා මහන්තං වා අප්පසාවජ්ජං වා මහාසාවජ්ජං වා; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙව. දෙසනා පන නෙය්‍යපුග්ගලස්ස වසෙන අරහත්තනිකූටෙනෙව නිට්ඨාපිතාති.

ලටුකිකොපමසුත්තං ඡට්ඨං

---

2. 2. 7.

එවං මෙ සුතන්ති චාතුමසුත්තං; තත්ථ චාතුමායන්ති එවංනාමකෙ ගාමෙ; පඤ්චමත්තානි භික්ඛුසතානීති අධුනා පබ්බජිතානං භික්ඛූනං පඤ්චසතානි; ථෙරා කිර චින්තෙසුං: ඉමෙ කුලපුත්තා දසබලං අදිස්වාව පබ්බජිතා; එතෙසං භගවන්තං දස්සෙස්සාම; භගවතො සන්තිකෙ ධම්මං සුත්වා අත්තනො යථා උපනිස්සයෙන පතිට්ඨහිස්සන්තීති තස්මා තෙ භික්ඛූ ගහෙත්වා ආගතා; සම්මොදමානාති කච්චාවුසො[6] ඛමනීයන්ති ආදි පටිසන්ථාරකථං කුරුමානා; සෙනාසනානි පඤ්ඤපයමානාති අත්තනො ආචරියුපජ්ඣායානං වසනට්ඨානානි පුච්ඡිත්වා[7] ද්වාරවාතපානානි විවරිත්වා මඤ්චපීඨකටසාරාදීනි[8] නීහරිත්වා පප්ඵොටෙත්වා[9] යථාට්ඨානෙ ඨපයමානා; පත්තචීවරානි පටිසාමයමානාති භන්තෙ ඉදං මෙ පත්තං ඨපෙථ; ඉදං චීවරං ඉදං ථාලකං[10] ඉදං උදකතුම්බං ඉදං කත්තරයට්ඨින්ති එවං සමණපරික්ඛාරෙ සංගොපයමානා; උච්චාසද්දා මහාසද්දාති උච්චං උග්ගතත්තා උච්චං[11] පත්ථටත්තා මහන්තං; අවිනිබ්භොගසද්දං[12] කරොන්තා. කෙවට්ටා මඤ්ඤෙ මච්ඡවිලොපෙති කෙවට්ටානං මච්ඡපච්ඡිඨපිතට්ඨානෙ[13] මහාජනො සන්නිපතිත්වා ඉධ අඤ්ඤස්ස එකං මච්ඡං දෙහි; එකං මච්ඡඵාලං[14] දෙහීති එතස්ස තෙ මහාදින්නො මය්හං ඛුද්දකොති එවං උච්චාසද්ද

---

1. අනෙඤ්ජකසම්ං S. අනිඤ්ජිතසම්ං b
2. අඵන්දනන්ති S.
3. අකත්තබ්බං ආලයන්ති B.
4. අපරියත්තං B. අනලං පරියත්තං b. අපරියත්තං එත්තාවතා . එත්තාවතා L.
5. න කාතබ්බන්ති S
6. කිඤ්චාවුසො S
7. පුඤ්ඡිත්වා S.
8. මඤ්චපීඨකටසාරකාදීනි B. මඤ්චපීඨකටසාරාදි M2, P4 W2.
9. පප්ඵොටෙත්වා S.
10. ඉදං ථලකං M2. P2. W2. ඉධ තාලකං B.
11. උද්ධං උග්ගතත්තා උද්ධං S. උද්ධං උග්ගතත්තා උච්චං b. පත්ථතත්තා S
12. අවිනිබ්භොගසද්දං කරොන්තා b. මච්ඡ විලොපෙන්තීති S.
13. මච්ඡපච්ඡිට්ඨානෙ M2. P2 W2.
14. එකං ථාලං M2. P2 මච්ඡථාලං W2. එකං මච්ඡචාලං B.

මහාසද්දං[1] කරොන්ති. තං සන්ධායෙතං[2] වුත්තං මච්ඡගහණත්ථං ජාලෙ පක්ඛිත්තෙපි තස්මිං ඨානෙ කෙවට්ටානඤ්චෙව අඤ්ඤෙසඤ්ච[3] පවිට්ඨො න පවිට්ඨො ගහිතො න ගහිතොති මහාසද්දං කරොන්ති. තම්පි සන්ධායෙතං වුත්තං; පණාමෙමීති නීහරාමි. න වො මම සන්තිකෙ වත්ථබ්බන්ති තුම්හෙ මාදිසස්ස බුද්ධස්ස වසනට්ඨානං ආගන්ත්වා එවං මහාසද්දං කරොථ; අත්තනො ධම්මතාය වසන්තා කිං නාම සාරුප්පං කරිස්සථ: තුම්හාදිසානං මම සන්තිකෙ වසනකිච්චං නත්ථීති දීපෙති; තෙසු එකභික්ඛුපි[4] භගවා තුම්හෙ මහාසද්දමත්තකෙන අම්හෙ පණාමෙථාති වා අඤ්ඤං වා කිඤ්චි වත්තුං නාසක්ඛි. සබ්බෙ භගවතො වචනං සම්පටිච්ඡන්තා එවං භන්තෙති වත්වා නික්ඛමිංසු. එවං පන තෙසං අහොසි: මයං සත්ථාරං පස්සිස්සාම, ධම්මකථං සොස්සාම; සත්ථු සන්තිකෙ වසිස්සාමාති ආගතා; එවරූපස්ස පන ගරුනො සත්ථු සන්තිකා ආගන්ත්වා මහාසද්දං කරිම්හ[5] අම්හාකමෙව දොසොයං පණාමිතම්හා; න නො ලද්ධං භගවතො සන්තිකෙ වත්ථුං;[6] න සුවණ්ණවණ්ණං සරීරං ඔලොකෙතුං; න මධුරස්සරෙන[7] ධම්මං සොතුන්ති තෙ බලවදොමනස්සජාතා හුත්වා පක්කමිංසු. තෙනුපසඞ්කමිංසූති තෙ කිර සක්‍යා[8] ආගමනසමයෙ නපි තෙ භික්ඛූ තථෙව නිසින්නා පස්සිංසු; අථ තෙසං එතදහොසි: කින්නු ඛො එතෙ භික්ඛූ පවිසිත්වාව[9] පටිනිවත්තා ජානිස්සාමෙතං[10] කාරණන්ති චින්තෙත්වා යෙන තෙ භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමිංසු. හන්දාති වචසායත්ථෙ[11] නිපාතො; කහං පන තුම්හෙති තුම්හෙ ඉදානෙව ආගන්ත්වා කහං ගච්ඡථ; කිං තුම්හාකං කොචි උපද්දවො උදාහු දසබලස්සාති; තෙසං පන භික්ඛූනං ආමාවුසො[12] මයං භගවන්තං දස්සනාය ආගතා.[13] දිට්ඨො නො භගවා. ඉදානි අත්තනො වසනට්ඨානං ගච්ඡාමාති කිඤ්චාපි එවං වචනපරිහාරො අත්ථි;[14] එවරූපං පන ලෙසකප්පං අකත්වා යථාභූතමෙව ආරොචෙන්තා භගවතා ඛො ආවුසො භික්ඛුසඞ්ඝො පණාමිතොති ආහංසු; තෙ පන රාජානො සාසනෙ ධුරවාහා;[15] තස්මා චින්තෙසුං: ද්වීහි අග්ගසාවකෙහි සද්ධිං පඤ්චසු භික්ඛුසතෙසු ගච්ඡන්තෙසු භගවතො පාදමූලං භිජ්ජිස්සති.[16] ඉමෙසං නිවත්තනාකාරං කරිස්සාමාති එවං චින්තෙත්වා තෙනහායස්මන්තොති ආදිමාහංසු;

---

1. උච්චාසද්දං මහාසද්දං B.
2. තම්පි සන්ධායෙතං S
3. කෙවට්ටානඤ්චෙව අඤ්ඤෙසඤ්ච B.
4. එකභික්ඛුපි b S
   භගවා මං තුම්හෙ S
   භගවා මහාසද්ද b.
5. කරිම්හා b. S.
6. වත්තං B. සුවණ්ණවණ්ණ b.
7. මධුරස්සරෙ S.
8. තෙ කිර සක්‍යා M. P.
   තෙ කිර සඤ්ඤාතා B.
   ආගමනසමයෙපි b. S.
   භික්ඛූ S. තෙ භික්ඛූ b.
9. පවිසිත්වා B.
10. ජානිස්සාම තං b. S.
11. වියග්ගත්ථෙ b. වචසා යත්ථෙ S.
12. ආවුසො b. S.
13. ආගන්ත්වා S.
14. නත්ථි S.
15. ධුරවහා B.
16. පාදමූලං විගච්ඡිස්සති b.

තෙසුපි භික්ඛූසු මයං මහාසද්දමත්තකෙන පණාමිතා; න මයං ජීවිතුං අසක්කොන්තා පබ්බජිතාති එකභික්ඛුපි පටිපඵරිතො[1] නාම නාහොසි. සබ්බෙ පන සමකංයෙව එවමාවුසොති සම්පටිච්ඡිංසු; අභිනන්දුන්ති භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ආගමනං ඉච්ඡන්තා අභිනන්දුං; අභිවදන්තුන්ති එතු භික්ඛුසඞ්ඝොති එවං චින්තං උප්පාදෙන්තා අභිවදන්තු; අනුග්ගහිතොති ආමිසානුග්ගහෙන ච ධම්මානුග්ගහෙන ච අනුග්ගහිතො;[2] අඤ්ඤථත්තන්ති දසබලස්ස දස්සනං න ලභාමාති පසාදඤ්ඤථත්තං භවෙය්‍ය; විපරිණාමොති පසාදඤ්ඤථත්තෙන විබ්භමන්තානං විපරිණාමඤ්ඤථත්තං භවෙය්‍ය; බීජානං[3] තරුණානන්ති තරුණසස්සානං; සියා අඤ්ඤථත්තන්ති උදකවාරකාලෙ උදකං අලභන්තානං මිලාතභාවෙන අඤ්ඤථත්තං භවෙය්‍ය; සුක්ඛිත්වා,[4] පලාලභාවං ආපජ්ජනෙන[5] විපරිණාමො භවෙය්‍ය; වච්ඡකස්ස පන ඛීරපිපාසාය සුස්සනං අඤ්ඤථත්තං නාම; සුස්සිත්වා කාලකිරියා විපරිණාමො නාම; පසාදිතා[6] භගවාති ථෙරෙ කිර තත්ථ නිසින්නාව දිබ්බචක්ඛුනා භගවන්තං ආගතං අද්දස; දිබ්බාය සොතධාතුයා ආයාචනසද්දං සුණිං; චෙතොපරියඤාණෙන භගවතො පසන්නභාවං අඤ්ඤාසි. තස්මා කච්චි භික්ඛූං[7] පෙසෙත්වා පක්කොසියමානානං ගමනං නාම ඵාසුකං;[8] යාව සත්ථා න පෙසෙසි,[9] තාවදෙව ගමිස්සාමාති මඤ්ඤමානො එවමාහ; අප්පොස්සුක්කොති අඤ්ඤෙසු කිච්චෙසු අනුස්සුක්කො හුත්වා; දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරන්ති ඵලසමාපත්තිවිහාරං අනුයුත්තො මඤ්ඤෙ භගවා විහරිස්සතීති[10] එවං මෙ අහොසීති වදති. මයම්පිදානි මයං පරං[11] ඔවදමානා විහරන්තා නික්කඩ්ඪිතා[12] කිං අම්හාකං පරොවාදෙන ඉදානි මයම්පි දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරෙනෙව විහරිස්සාමාති දීපෙති; ථෙරො ඉමස්මිං ඨානෙ විරද්ධො අත්තනො භාරභාවං න අඤ්ඤාසි. අයං හි භික්ඛුසඞ්ඝො ද්වින්නම්පි මහාථෙරානං භාරො; තෙන තං පටිසෙධෙන්තො භගවා ආගමෙහීති ආදිමාහ; මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරො පන අත්තනො භාරභාවං අඤ්ඤාසි; තෙනස්ස භගවා සාධුකාරං අදාසි. චත්තාරිමානි භික්ඛවෙති කස්මා ආරභි: ඉමස්මිං සාසනෙ චත්තාරි භයානි, යො තානි අධිභොති[13] සො ඉමස්මිං සාසනෙ පතිට්ඨාතුං සක්කොති; ඉතරො පන න සක්කොතීති දස්සෙතුං ඉමං දෙසනං ආරභි. තත්ථ උදකොරොහන්තෙති උදකං ඔරොහන්තෙ පුග්ගලෙ; කුම්භීලභයන්ති

---

1. පරිපඵාරිතො B. පටිපඵරිතා L, එකභික්ඛු පටිපඵරිතා
2. අනුග්ගහිතොති. b. S.
3. බීජානං S.
4. සුස්සිත්වා b.
5. මිලාතභාවං ආපජ්ජනෙන b, S.
6. පාසාදිතා-ඉති බහූසු පරිසිරිතො B.
7. කච්චි භික්ඛූ S.
8. ගමනං න ඵාසුකං S. ගමනං නාම න ඵාසුකං b.
9. න පෙසෙති A2. න පෙසෙති B. S. න පෙසෙසීති W2.
10. විහරිස්සති S. විහරි හුති b.
11. මයම්පි පරං b.
12. නිකඩ්ඪිතා S.
13. තානි අතීතො b. අභිතො හොති S.

සුංසුමාරභයං;[1] සුසුකාභයන්ති චණ්ඩමච්ඡභයං; කොධූපායාසස්සෙතං අධිවචනන්ති යථා හි බාහිරං උදකං ඔතිණ්ණො ඌමීසු[2] ඔසීදිත්වා මරති; එවං ඉමස්මිං සාසනෙ කොධූපායාසෙ ඔසීදිත්වා විබ්භමති, තස්මා කොධූපායාසො ඌමිභයන්ති වුත්තො.[3] ඔදරිකත්තස්සෙතං අධිවචනන්ති යථා හි බාහිරං උදකං ඔතිණ්ණො කුම්භීලෙහි ඛාදිතො මරති, එවං ඉමස්මිං සාසනෙ ඔදරිකත්තෙන ඛාදිතො විබ්භමති, තස්මා ඔදරිකත්තං කුම්භීලභයන්ති වුත්තං. අරක්ඛිතෙන කායෙනාති සීසපචාලිකාදිකාරණෙන[4] අරක්ඛිතකායො හුත්වා; අරක්ඛිතාය වාචායාති දුට්ඨුල්ලභාසනාදිවසෙන අරක්ඛිතවාචො හුත්වා; අනුපට්ඨිතාය[5] සතියාති කායගතං සතිං අනුපට්ඨපෙත්වා; අසංවුතෙහීති අපිහිතෙහි; පඤ්චන්නෙතං කාමගුණානං අධිවචනන්ති යථා හි බාහිරං උදකං ඔතිණ්ණො ආවට්ටෙ නිමුජ්ජිත්වා මරති, එවං ඉමස්මිං සාසනෙ පබ්බජිතො පඤ්චකාමගුණාවට්ටෙ නිමුජ්ජිත්වා විබ්භමති, තස්මා පඤ්චකාමගුණා ආවට්ටභයන්ති වුත්තා. අනුද්ධංසෙතීති කිලමෙති මිලාපෙති.[6] රාගානුද්ධංසෙනාති රාගානුද්ධංසිතෙන;[7] මාතුගාමස්සෙතං අධිවචනන්ති යථා හි බාහිරං උදකං ඔතිණ්ණො[8] චණ්ඩමච්ඡං ආගම්ම ලද්ධප්පහාරො මරති, එවං ඉමස්මිං සාසනෙ මාතුගාමං ආගම්ම උප්පන්නකාමරාගො විබ්භමති; තස්මා මාතුගාමො සුසුකාභයන්ති[9] වුත්තො; ඉමානි පන චත්තාරි භයානි භායිත්වා යථා උදකං අනොරොහන්තස්ස උදකං නිස්සාය ආනිසංසො නත්ථි, උදකපිපාසාය පිපාසිතො වා[10] හොති රජොජල්ලෙන කිලිට්ඨසරීරො වා;[11] එවමෙවං ඉමානි චත්තාරි භයානි භායිත්වා සාසනෙ අපබ්බජන්තස්සාපි[12] ඉමං සාසනං නිස්සාය ආනිසංසො නත්ථි, තණ්හාපිපාසාය පිපාසිතො වා[13] හොති. කිලෙසරජෙන සංකිලිට්ඨචිත්තො වා;[14] යථා පන ඉමානි චත්තාරි භයානි අභායිත්වා උදකං ඔරොහන්තස්ස වුත්තප්පකාරො[15] ආනිසංසො හොති, එවං ඉමානි අභායිත්වා සාසනෙ පබ්බජිතස්සාපි[16] වුත්තප්පකාරො ආනිසංසො හොති; ථෙරො පනාහ: චත්තාරි භයානි භායිත්වා උදකං අනොතරන්තො සොතං ඡින්දිත්වා පරතීරං පාපුණිතුං න සක්කොති, අභායිත්වා ඔතරන්තො සක්කොති,

---

1. සංසුමාරභයං b. සුසුමාරභයන්ති S.
2. ඌමිසු S.
3. උම්මිභයන්ති S. උමි b. අනෙචා B.
4. සීසපපචාලකාදිකරණෙන b. S. පඤ්චාලිකාදිකාරණෙන B. L.
5. අනුපට්ඨිතාය S.
6. මිලාපෙන්ති S. ඛිලාපෙති B.
7. රාගානුද්ධංසෙනාති රාගානුද්ධංසිතෙන b. S.
8. ඔතිණ්ණාව M2, P2. W2.
9. සුසුකභයන්ති S. සුසුභයන්ති M2. සුසුකාරභයන්ති B.
10. පිපාසිතො ච S, ච b.
11. කිලිට්ඨසරීරො ච S, ච b. L. කිලිට්ඨසරීරො ච A2. එවමෙව A1. M2, P2. S.
12. පබ්බජිතස්සපි M2, P2. පබ්බජන්තස්සපි B.
13. පිපාසිතො ච B, ච b.
14. චිත්තොව b, S.
15. වුත්තප්පකාරො හොති W2.
16. පබ්බජිතස්සාපි S

එවමෙවං[1] භායිත්වා සාසනෙ අපබ්බජ්ජන්තාපි[2] තණ්හාසොතං ඡින්දිත්වා නිබ්බානපාරං දට්ඨුං න සක්කොන්තීති;[3] සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙව; අයං පන දෙසනා නෙය්‍යපුග්ගලස්ස වසෙන නිට්ඨිතාති.

චාතුමසුත්තං සත්තමං.

---

2. 2. 8.

එවමෙම සුතන්ති නළකපානසුත්තං;[4] තත්ථ නළකපානෙති එවංනාමකෙ ගාමෙ;[5] පුබ්බෙ කිර අම්හාකං බොධිසත්තො වානරයොනියං නිබ්බත්තො මහාකායො කපිරාජා අනෙකවානරසහස්සපරිවුතො පබ්බතපාදෙ විචරති. පඤ්ඤවා ඛො පන[6] හොති මහාපඤ්ඤො; සො පරිසං එවං[7] වදති: තාතා ඉමස්මිං පබ්බතපාදෙ විසඵලානි නාම හොන්ති; අමනුස්සපරිග්ගහිතා[8] පොක්ඛරණියො නාම හොන්ති; තුම්හෙ පුබ්බෙ ඛාදිතපුබ්බානෙව[9] ඵලානි ඛාදථ; පීතපුබ්බානෙව පානීයානි[10] පිවථ, එත්ථ වො මං පටිපුච්ඡිතබ්බකිච්චං නත්ථි; අඛාදිතපුබ්බානි ඵලාඵලානි[11] අපීතපුබ්බානි ච පානීයානි මං අපුච්ඡිත්වා මා ඛාදිත්ථ මා පිවිත්ථාති. තෙ එකදිවසං චරමානා අඤ්ඤං පබ්බතපාදං ගන්ත්වා ගොචරං ගහෙත්වා පානීයං ඔලොකෙන්තා[12] එකං අමනුස්සපරිග්ගහිතං[13] පොක්ඛරණිං දිස්වා සහසා අපිවිත්වා[14] සමන්තා පරිවාරෙත්වා මහාසත්තස්ස ආගමනං ඔලොකයමානා[15] නිසීදිංසු. මහාසත්තො ආගන්ත්වා කිං තාතා! පානීයං න පිවථාති ආහ. තුම්හාකං ආගමනං ඔලොකෙමාති. සාධු තාතාති සමන්තා පදං පරියෙසමානො ඔතිණ්ණපදංයෙව අද්දස, න උත්තිණ්ණපදං. දිස්වා සපරිස්සයාති අඤ්ඤාසි; තාවදෙව ච තත්ථ අභිනිබ්බත්තඅමනුස්සො[16] උදකං ද්වෙධා කත්වා අට්ඨාසි සෙතමුඛො නීලකුච්ඡි රත්තහත්ථපාදො මහාදාඨිකො වඞ්කදාඨො විරූපො බීභච්ඡො[17] උදකරක්ඛසො; සො එවමාහ: කස්මා පානීයං න පිවථ මධුරං[18] උදකං පිවථ, කිං තුම්හෙ එතස්ස වචනං සුණාථාති. මහාසත්තො ආහ ත්වං ඉධ වත්[19] අම

1. එවමෙව S.
2. පබ්බජන්තාපි S.
3. දට්ඨු න සක්කොන්ති අභායිත්වා පබ්බජන්තා (පන b.) සක්කොන්තීති-b. S.
4. නාළකං පාන සුත්තං B. නළපක පානක B.
5. එවං නාමකෙ නගරෙ A1. M1. P2.
6. පඤ්ඤවා ඛො පන S. මහා පඤ්ඤො b.
7. පරිසං ඔවදති S. එවං ඔවදසි B. එවං ඔවදති ඉමස්මිං පබ්බත පාදෙ තත්‍ථ b. විසඵලානි b. S.
8. පරිග්ගහිතං b. S.
9. තුම්හෙ ඛාදිතපුබ්බානෙව S.
10. පානියානි ච b.
11. අඛාදිත පුබ්බානි පන ඵලානි b. S. ඵලානි W2. අපීත පුබ්බානි S.
12. ඔලොකෙන්තා b.
13. පරිග්ගහිතං b. S.
14. සහසා අපිවිත්වා b. S.
15. ඔලොකයමානාපි S.
16. අභිනිප්පන්නඅමනුස්සො B. වෙධාකත්වා උට්ඨාසි b. S.
17. විභච්ඡා S. විගච්ඡා සො b. උදකරක්ඛසො එවමාහ b. S.
18. මධුර S.
19. ඉධ අධිවත්ථො B. S ඉධ වසනක P4.

ණ්හාසීති: ආම ගණ්හාමි;[1] ත්වං ඉධ ඔතිණ්ණෙ[2] ලභසීති: ආම ලභාමි, තුම්හෙ පන සබ්බෙ ඛාදිස්සාමීති; න සක්ඛිස්සසි යක්ඛාති. පානීයං පන පිවිස්සථාති; ආම පිවිස්සාම. එවං සන්තෙ එකොපි වො න මුච්චිස්සතීති; පානීයඤ්ච පිවිස්සාම[3] න ච තෙ වසං ගමිස්සාමාති; එකං නළං[4] ආහරාපෙත්වා කොටියං ගහෙත්වා ධමි. සබ්බො එකච්ඡිද්දො අහොසි. තීරෙ නිසීදිත්වා පානීයං පිවි. සෙසවානරානම්පි[5] පාටියෙක්කෙ නළෙ ආහරාපෙත්වා ධමිත්වා අදාසි. සබ්බෙ යක්ඛස්ස පස්සන්තස්සෙව පානීයං පිවිංසු; වුත්තම්පි චෙතං:-

"දිස්වා පදමනුත්තිණ්ණං දිස්වා නොතරිතං[6] පදං
නළෙන වාරිං පිවිස්සාම[7] නෙව මං ත්වං වධිස්සසී"ති.

තතො පට්ඨාය යාව අජ්ජදිවසා තස්මිං ඨානෙ නළා එකච්ඡිද්දාව හොන්ති; ඉමිනා හි සද්ධිං ඉමස්මිං කප්පෙ චත්තාරි කප්පට්ඨියපාටිහාරියානි[8] නාම: චන්දෙ[9] සසබිම්බං, වට්ටකජාතකම්හි සච්චකිරියට්ඨානෙ අග්ගිස්ස ගමනුපච්ඡෙදො,[10] ඝටීකාරකුම්භකාරස්ස මාතාපිතූනං වසනට්ඨානෙ දෙවස්ස අවස්සනං, තස්සා පොක්ඛරණියා තීරෙ නළානං එකච්ඡිද්දභාවොති; ඉති සා පොක්ඛරණී නළෙන පානීයස්ස පීතත්තා නළකපානාති[11] නාමං ලභි. අපරභාගෙ තං පොක්ඛරණිං නිස්සාය ගාමො පතිට්ඨාසි, තස්සාපි නළකපානන්තෙව[12] නාමං ජාතං; තං සන්ධාය වුත්තං නළකපානෙති. **පලාසවනෙති** කිංසුකවනෙ;[13] **මඤ්ඤෙ මං** භණන්තීති එකංසෙනෙව මය්හං භණන්තා අභිරතා අම්හෙපි යෙ තුම්හාකං සාසනෙ අභිරමන්ති; තෙ අම්හෙහි සදිසාව හුත්වා අභිරමන්තීති දීපෙන්ති;[14] **නෙව රාජාභිනීතාති** ආදිසු එකො රඤ්ඤො අපරාධං කත්වා පලායති, රාජා කුහිං සො අසුකොති. පලාතො දෙවාති. පලාතට්ඨානෙපි මෙ න මුච්චිස්සති, සචෙ පන පබ්බජෙය්‍ය මුච්චෙය්‍යාති[15] වදති. තස්ස කොචි දෙව සුහදො ගන්ත්වා තං පවත්තිං ආරොචෙත්වා සචෙ ජීවිතුමිච්ඡසි[16] පබ්බජාහීති සො පබ්බජිත්වා ජීවිතං රක්ඛමානො චරති. අයං රාජාභිනීතො නාම; එකො පන චොරානං මූලං ඡින්දන්තො චරති; චොරා[17] සුත්වා පුරිසානං අත්ථිකභාවං න ජානාති,[18] ජානාපෙස්සාම නන්ති වදන්ති; සො තං පවත්තිං[19] සුත්වා පලායති; චොරෙ පලාතොති සුත්වා පලාතට්ඨානෙපි නො න මුච්චිස්සති; සචෙ පන පබ්බජෙය්‍ය මුච්චෙය්‍යාති වදන්ති. සො තං පවත්තිං[20] සුත්වා

---

1. ආමාගණ්හාමි b.
2. ඔතිණ්ණෙ b. S.
3. ආම පිවිස්සාමාති S.
4. එකනළං B
5. සෙසවානරානං b. S.
6. නොතරිතං A1. A2. P2. M2.- R. W2. නොතරිතං පදං b. S.
7. වාරිං පායාමි b. පිස්සාම W2. R.
8. කප්පට්ඨිතිය S.
9. චන්දෙ L.
10. ගමනුපච්ඡෙද S. ඝටීකාර b. S.
11. නළපානාති L.
12. නළපානන්තෙව S. L.
13. කිංසුක b.
14. දීපෙති S.
15. මුච්චෙය්‍යාති B.
16. ජීවිතුමිච්ඡසි S.
17. චොරෙ B.
18. න ජානන්ති S.
19. පවුත්තිං S.
20. පවුත්තිං S. අයං චොරාභිනීතො b. S.

පබ්බජති, අයං ඛො චොරාභිනීතො නාම. එකො පන බහුං ඉණං ඛාදිත්වා තෙන ඉණෙන අට්ටො පීළිතො තම්හා ගාමා පලායතීති.[1] ඉණසාමිකා සුත්වා පලාතට්ඨානෙපි නො න මුච්චිස්සති, සචෙ පන පබ්බජෙය්‍ය මුච්චෙය්‍යාති[2] වදන්ති; සො තං පවත්තිං[3] සුත්වා පබ්බජති; අයං ඉණට්ටො නාම. රාජභයාදීනං පන අඤ්ඤතරෙන භයෙන භීතො අට්ටො ආතුරො ච[4] හුත්වා නික්ඛම්ම පබ්බජිතො භයට්ටො[5] නාම; දුබ්භික්ඛාදිසු ජීවිතුං අසක්කොන්තො පබ්බජිතො ආජීවිකාපකතො නාම; ආජීවිකාය පකතො අභිභූතොති අත්ථො. ඉමෙසු පන එකොපි ඉමෙහි කාරණෙහි පබ්බජිතො නාම නත්ථි. තස්මා නෙව රාජාභිනීතොති[6] ආදිමාහ: **විවෙකන්ති** විවිච්ච විවිත්තො හුත්වා; ඉදං වුත්තං හොති; යං කාමෙහි ච අකුසලධම්මෙහි ච විවිත්තෙන පඨමදුතියජ්ඣානසඞ්ඛාතං පීතිසුඛං අධිගන්තබ්බං, සචෙ තං[7] විවිච්ච කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි පීතිසුඛං නාධිගච්ඡති, අඤ්ඤං වා උපරි ද්වින්නං ඣානානං චතුත්ථජ්ඣානඤ්ච මග්ගානං වසෙන සන්තතරං සුඛං නාධිගච්ඡති, තස්ස ඉමෙ අභිජ්ඣාදයො චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨන්තීති; **තන්දී අරතීති** අධිකුසලෙසු ධම්මෙසු උක්කණ්ඨිතා[8] **තන්දීති** ආලසියභාවො; යො පබ්බජිත්වා පබ්බජිතකිච්චං කාතුං න සක්කොති, තස්ස ඉමෙ සත්ත පාපධම්මා උප්පජ්ජිත්වා චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨන්තීති දස්සෙත්වා[9] ඉදානි යස්ස තෙ ධම්මා චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨන්ති, සො යෙව සමණකිච්චම්පි කාතුං න සක්කොතීති පුන **විවෙකං** අනුරුද්ධා[10] **අඤ්ඤං වා තතො සන්තතරන්ති** ආහ. එවං කණ්හපක්ඛං දස්සෙත්වා ඉදානි තෙනෙව නයෙන සුක්කපක්ඛං දස්සෙතුං පුන **විවෙකන්ති** ආදිමාහ. තස්සත්ථො වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො.

සඞ්ඛායාති ජානිත්වා; **එකන්ති** එකච්චං; **පටිසෙවතීති** සෙවිතබ්බයුත්තකං සෙවති; සෙසපදෙසුපි එසෙව නයො. **උපපත්තිසු ව්‍යාකරොතීති**[11] සප්පටිසන්ධිකෙ තාව ව්‍යාකරොතු, අප්පටිසන්ධිකෙ කථං ව්‍යාකරොතීති; අප්පටිසන්ධිකස්ස පුන භවෙ[12] පටිසන්ධි නත්ථීති වදන්තො උපපත්තිසු ව්‍යාකරොති නාම;[13] **ජනකුහනත්ථන්ති** ජනවිම්හාපනත්ථං;[14] **ජනලපනත්ථන්ති** මහාජනස්ස උපලාපනත්ථං;[15] **ඉති මං ජනො ජානාතූති** එවං මං මහාජනො[16] ජානිස්සති එවං මෙ මහාජනස්ස අන්තරෙ කිත්තිසද්දො උග්ගච්ඡිස්සතීති ඉමිනා[17] කාරණෙන

1. ගාමා පලායති b. S.
2. මුඤ්චෙය්‍යාති B.
3. පවුත්තිං S. ඉණට්ටො b. S.
4. ආතුරො b S.
5. භයට්ටො b S.
6. රාජාභිනීතාති b. S. විවෙකන්ති විවිත්තො හුත්වා b.
7. සචෙතං A1. M2. P2. W2.
8. උක්කණ්ඨිතා A2. B. තානා එවං යො b, S, එවං යො B.
9. පරියාදියන්තීති දස්සෙත්වා- b. S.
10. අනුරුද්ධ-පෙ b. S. අඤ්ඤඤ්ච b.
11. උපපත්තී සුබ්‍යාකරොතීති b. S.
12. පුනබ්භවෙ S.
13. උපපත්ති සුබ්‍යාකරොති නාම b S.
14. ජනං විම්හාපනත්ථං S.
15. උපලපනත්ථං b. S. න ඉතිමං ජනො b S.
16. එවං මහාජනො S.
17. ඉමිනාපි B. S, න බ්‍යාකරොතීති b, S.

න ව්‍යාකරෙහීති අත්ථො; උළාරවෙදූති මහන්තතුට්ඨිනො; සො ඛො පනායස්මාති සො පරිනිබ්බුතො ආයස්මා ඉමස්ස සීහස්ස ආගමනතො; එවං සීලාති ආදිසු ලොකියලොකුත්තරමිස්සකාව[1] සීලාදයො වෙදිතබ්බා; එවං ධම්මාති එත්ථ පන සමාධිපක්ඛිකා ධම්මාති[2] අධිප්පෙතා; ඵාසුවිහාරී හොතීති තෙන භික්ඛුනා පූරිත පටිපත්තිං[3] පූරෙන්තස්ස අරහත්තඵලං සච්ඡිකත්වා ඵලසමාපත්ති විහාරෙන ඵාසුවිහාරෙ හොතීති[4] අරහත්තං පත්තුං අසක්කොන්තස්ස පටිපත්තිපූරයමානස්ස චරතොපි ඵාසුවිහාරොයෙව නාම හොති. ඉමිනා නයෙන සබ්බවාරෙසු අත්ථො වෙදිතබ්බොති.

නළකපානසුත්තං අට්ඨමං.

---

2. 2. 9.

එවම්මෙ සුතන්ති ගුලිස්සානිසුත්තං[5]. තත්ථ පදසමාචාරොති දුබ්බලසමාචාරො ඔළාරිකාචාරො; පච්චයෙසු සාපෙක්ඛො මහාරක්ඛිත ථෙරො[6] විය. තං කිර උපට්ඨාකකුලෙ නිසින්නං උපට්ඨාකො ආහ: අසුකථෙරස්ස[7] මෙ භන්තෙ චීවරං දින්නන්ති; සාධු තෙ කතං තංයෙව[8] තක්කෙත්වා විහරන්තස්ස චීවරං දෙන්තොසීති; තුම්හාකම්පි භන්තෙ දස්සාමීති සාධු කරිස්සසි තං යෙව තක්කෙන්තස්සාති ආහ; අයම්පි එවරූපො ඔළාරිකාචාරො අහොසි; සප්පතිස්සෙනාති සජෙට්ඨකෙන; න අත්තානං ජෙට්ඨකං කත්වා විහරිතබ්බං; සෙරිවිහාරෙනාති[9] සච්ඡන්දවිහාරෙන නිරඞ්කුසවිහාරෙන; නානුපඛජ්ජාති[10] න අනුපඛජ්ජ න අනුපවිසිත්වා; තත්ථ යො ද්වීසු මහාථෙරෙසු උභතො නිසින්නෙසු තෙ අනාපුච්ඡිත්වාව[11] චීවරෙන වා ජානුනා වා ඝට්ටෙන්තො නිසීදති, අයං අනුපඛජ්ජ නිසීදති නාම. එවං අකත්වා පන අත්තනො පත්තආසනසන්තිකෙ ඨත්වා නිසීදවුසොති වුත්තෙන නිසීදිතබ්බං, සචෙ න වදන්ති, නිසීදාමි භන්තෙති පුච්ඡිත්වා[12] නිසීදිතබ්බං, පුච්ඡිතකාලතො හි පට්ඨාය නිසීදාති වුත්තෙනපි[13] අවුත්තෙනපි නිසීදිතුං වට්ටතියෙව; න පටිබාහිස්සාමීති එත්ථ යො අත්තනො පත්තාසනං අනතික්කමිත්වා නවකානං පාපුණනට්ඨානෙ[14] නිසීදති, අයං නවෙ භික්ඛූ ආසනෙන පටිබාහති නාම; තස්මිං හි තථා

---

1. ලොකුත්තරමිස්සකාව b.
2. ධම්මාධිපක්ඛිකා ධම්මාධම්මාති b. S.
3. පූරිතපටිපත්තිං S.
4. හොති b. පුපත්තුමසක්කොන්තස්ස b. පටිපත්තිං b. S පූරයමානස්සව පරතොපි S.
5. ගොලිස්සානි S. ගොලියානි b ගොනිස්සානි සුත්තං B. පදසමාචාරෙනි b.
6. සාපෙක්ඛො මහාරක්ඛිතත්ථෙරො b. S.
7. ථෙරස්ස b. S.
8. සාධු තෙ කතං තං යෙව B.
9. සෙරිවිහාරෙනාති b. S.
10. නානුපඛජ්ජාති b. S.
11. අනාපුච්ඡිත්වා චීවරෙන S ජානුනා b.
12. අපුච්ඡිත්වා b ආපුච්ඡිත b. කාලතො පට්ඨාය හි S.
13. නිසීදති අවුත්තෙනපි b.
14. පාපුණට්ඨානෙ b. S.

නිසින්නෙ නවා භික්ඛූ අම්හාකං නිසීදිතුං න දෙන්තීති උජ්ඣායන්තා තිට්ඨන්ති වා ආසනං වා පරියෙසන්තා ආහිණ්ඩන්ති තස්මා අත්තනො පත්තාසනෙයෙව නිසීදිතබ්බං; එවඤ්ච පන න පටිබාහති නාම;[1] **ආභිසමාචාරිකම්පි ධම්ම**න්ති අභිසමාචාරිකං[2] වත්තපටිපත්තිමත්තම්පි; **නාතිකාලෙනාති** න අතිපාතො[3] පවිසිතබ්බං; න අතිදිවා පටික්කමිතබ්බං. භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිංයෙව පවිසිතබ්බං ච නික්ඛමිතබ්බඤ්ච; අතිපාතො පවිසිත්වා අතිදිවා නික්ඛමන්තස්ස හි චෙතියඞ්ගණබොධියඞ්ගණවත්තාදීනි පරිහායන්ති. කාලස්සෙව මුඛං ධොවිත්වා මක්කටසුත්තානි ඡින්දන්තෙන උස්සාවබින්දූනි පාතෙන්තෙන ගාමං පවිසිත්වා යාගුං පරියෙසිත්වා යාව භික්ඛාකාලා අන්තොගාමෙයෙව නානප්පකාරං තිරච්ඡානකථං කථෙන්තෙන නිසීදිත්වා භත්තකිච්චං කත්වා දිවා නික්ඛමම භික්ඛූනං පාදධොවනවෙලාය[4] විහාරං පච්චාගන්තබ්බං හොති; **න පුරෙභත්තං පච්ඡාභත්තං කුලෙසු චාරිත්තං ආපජ්ජිතබ්බ**න්ති. 'යො පන භික්ඛු නිමන්තිතො සභත්තො සමානො සන්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡා පුරෙභත්තං පච්ඡාභත්තං[5] කුලෙසු චාරිත්තං ආපජ්ජෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර සමයා පාචිත්තිය'න්ති ඉමං සික්ඛාපදං රක්ඛන්තෙන තස්ස විභඞ්ගෙ වුත්තං පුරෙභත්තඤ්ච පච්ඡාභත්තඤ්ච චාරිත්තං[6] න ආපජ්ජිතබ්බං;[7] **උද්ධතො හොති චපලොති** උද්ධච්චපකතිකො චෙව හොති; චීවරමණ්ඩනා පත්තමණ්ඩනා සෙනාසනමණ්ඩනා[8] ඉමස්ස වා පූතිකායස්ස කෙලායනමණ්ඩනාති[9] එවං වුත්තෙන ච තරුණදාරකචාපල්ලෙන[10] සමන්නාගතො; **පඤ්ඤවතා භවිත**බ්බන්ති චීවරකම්මාදිසු ඉති කත්තබ්බෙසු උපායපඤ්ඤාය සමන්නාගතෙන භවිතබ්බං;[11] **අභිධම්මෙ අභිවිනයෙති** අභිධම්මපිටකෙ චෙව විනයපිටකෙ ච. පාළිවසෙන චෙව අට්ඨකථාවසෙන ච යොගො කරණීයො; සබ්බන්තිමෙන හි පරිච්ඡෙදෙන අභිධම්මෙ දුකතිකමාතිකාහි[12] සද්ධිං ධම්මහදයවිභඞ්ගං විනා න වට්ටති; විනයෙ[13] කම්මාකම්මවිනිච්ඡයෙන සද්ධිං සුවිනිච්ඡිතානි ද්වෙ පාතිමොක්ඛානි විනා න වට්ටති; **ආරුප්පාති** එත්තාවතා අට්ඨපි සමාපත්තියො වුත්තා හොන්ති; තා පන සබ්බෙන සබ්බං අසක්කොන්තෙන සත්තසුපි යොගො කරණීයො, ඡසුපි පඤ්චසුපි සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන එකකසිණෙ[14] පරිකම්මකම්මට්ඨානං

1. එවං න පටිබාහති නාම අභි b. S. එවං න පටිබාහති නාම B. එවං ච පන පටිබාහති නාම L.
2. අභිසමාචාරිකා S,
3. අනතිපාතො B.
4. පාදධොවන S. පච්චාගන්තබ්බං S.
5. අනාපුච්ඡා පුරෙභත්තං වා පච්ඡාභත්තං වා b. S
6. පච්ඡාභත්තං චාරිත්තං L.
7. න ආපජ්ජිතබ්බන්ති S.
8. චීවරමණ්ඩනා පත්තමණ්ඩනා සෙනාසනමණ්ඩනා b. S.
9. කෙලායනා මණ්ඩනාති b. S. තරුණදාරකචාප b.
10. චාපල්ලෙන b. S. පඤ්ඤවතා b. පඤ්ඤවන්තා L.
11. භවිතබ්බන්ති S.
12. දුකතිකමාතිකාදීහි S.
13. විනයෙ පන b. සද්ධිං විනිච්ඡිතානි b.
14. 'එකකසිණෙ S එකං කසිණෙ පරිකම්මං කම්මට්ඨානං b.

පගුණං කත්වා ආදාය විවරිතබ්බං,[1] එත්ථ තං විතා න වට්ටති; උත්තරිමනුස්සධම්මෙති ඉමිනා සබ්බම්පි ලොකුත්තරධම්මෙ දස්සෙති, තස්මා අරහත්තෙන හුත්වා විහාතබ්බං; අරහත්තං අනභිසම්භුණන්තෙන අනාගාමිඵලෙ සකදාගාමිඵලෙ සොතාපත්තිඵලෙ[2] පතිට්ඨාතබ්බං; සබ්බන්තිමෙන පරියායෙන එකං විපස්සනාමුඛං[3] යාව අරහත්තා පගුණං කත්වා ආදාය විවරිතබ්බං; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථමෙව. ඉමං පන දෙසනං ආයස්මා සාරිපුත්තො නෙය්‍යපුග්ගලස්ස වසෙන අභිසමාචාරිකවත්තතො පට්ඨාය අනුපුබ්බෙන අරහත්තං පාපෙත්වා නිට්ඨාපෙසීති.

ගුලිස්සානිසුත්තං නවමං.

---

2. 2. 10.

එවං මෙ සුතන්ති කීටාගිරිසුත්තං; තත්ථ **කාසීසූති** එවං නාමකෙ ජනපදෙ; **එථ තුම්හෙපි[4] භික්ඛවෙති** භික්ඛවෙ එථ තුම්හෙපි ඉමෙ පඤ්ච ආනිසංසෙ සම්පස්සමානා අඤ්ඤත්‍රෙව රත්තිභොජනා භුඤ්ජථ; ඉති භගවා රත්තිං විකාලභොජනං[5] දිවා විකාලභොජනන්ති ඉමානි ද්වෙ[6] භොජනානි එකප්පහාරෙනෙව[7] අජහාපෙත්වා එකස්මිං සමයෙ දිවා විකාලභොජනමෙව ජහාපෙසි; පුන කාලං අතිනාමෙත්වා[8] රත්ති විකාලභොජනං ජහාපෙන්තො එවමාහ: කස්මා? ඉමානි හි ද්වෙ භොජනානි වට්ටෙ ආචිණ්ණානි[9] නදිං ඔතිණ්ණඋදකං විය අනුපක්ඛන්නානි නිවාතෙසු ච ඝරෙසු[10] භොජනං භුඤ්ජිත්වා වඩ්ඪිතා සුඛුමාලා කුලපුත්තා ද්වෙ භොජනානි එකප්පහාරෙන[11] පජහන්තා කිලමන්ති; තස්මා එකප්පහාරෙන[12] අජහාපෙත්වා භද්දාලිසුත්තෙ දිවාවිකාලභොජනං ජහාපෙසි, ඉධ රත්ති[13]විකාලභොජනං ජහාපෙන්තොව න තජ්ජෙත්වා වා නිග්ගණ්හිත්වා වා. තෙසං[14] පහානපච්චයා පන අප්පාබාධතං ච[15] සඤ්ජානිස්සථාති එවං ආනිසංසං දස්සෙත්වා[16] ජහාපෙසි; **කීටාගිරීති** තස්ස නිගමස්ස නාමං; **අස්සජිපුනබ්බසුකාති** අස්සජි ච

---

1. විවරිතබ්බං එත්තකං විතා න වට්ටති b, S.
2. සොතාපත්තිඵලෙ වා b S.
3. එකවිපස්සනා S.
4. එවං තුම්හෙපි භික්ඛවෙති එත්ථ තුම්හෙපි S එථ තුම්හෙපි භික්ඛවෙති එථ තුම්හෙපි භික්ඛවෙ b.
5. රත්තිවිකාලභොජනං S.
6. ද්වෙව B.
7. එකප්පහාරෙන b S.
8. කාලං වීතිනාමෙත්වා S. රත්තිං b.
9. වත්තමානවට්ටෙ ආචිණ්ණානි සමාචිණ්ණානි B, වත්තමානානි වට්ටෙ b. ආචිණ්ණානි සමාචිණ්ණානි S. උත්තිණ්ණ S. අනුපක්ඛන්නානි b.
10. නිවාතෙවපි ඝරෙසු සුභොජනං S. සුභොජනානි b
11. එකප්පහාරෙනෙව S. පජහන්තා b.
12. එකප්පහාරෙනෙව B.
13. රත්තිං b. ජහාපෙන්තො පන තජ්ජෙත්වා S. ජහාපෙන්තො න තජ්ජෙත්වා b.
14. නිග්ගණ්හිත්වා තෙසං S.
15. අප්පාබාධතං ච b. S.
16. දස්සෙත්වාව B.

පුනබ්බසුකො ච, ඡසු ඡබ්බග්ගියෙසු ද්වෙ ගණාචරියා; පණ්ඩුකො ලොහිතකො මෙත්තියො භුම්මජකො අස්සජි පුනබ්බසුකොති හි[1] ඉමෙ ඡබ්බග්ගියා නාම; තෙසු පණ්ඩුකලොහිතකා අත්තනො පරිසං ගහෙත්වා සාවත්ථියං වසන්ති. මෙත්තියභුම්මජකා රාජගහෙ; ඉමෙ ද්වෙ ජනා කීටාගිරිස්මිං ආවාසිකා හොන්ති; **ආවාසිකා**ති[2] නිබද්ධවාසිනො තත්ථ නිබද්ධා අකතං සෙනාසනං කාරෙන්ති, ජිණ්ණං පටිසඞ්ඛරොන්ති, කතෙ ඉස්සරා හොන්ති; **කාලිකා**ති අනාගතෙ කාලෙ පත්තබ්බං ආනිසංසං,[3] **මයා භවතං**[4] **භික්ඛවෙ**ති ඉධං කිං දස්සෙති; භික්ඛවෙ දිවසස්ස තයො වාරෙ භුඤ්ජිත්වා සුඛං[5] වෙදනංයෙව උප්පාදෙන්තො න ඉමස්මිං සාසනෙ කිච්චකාරී නාම හොති, එකච්චා පන වෙදනා සෙවිතබ්බා එකච්චා[6] න සෙවිතබ්බාති එතමත්ථං දස්සෙතුං ඉමං දෙසනං ආරභි. **එවරූපං සුඛං වෙදනං**[7] **පජහථා**ති ඉදං ච[8] ගෙහසිතසොමනස්සවසෙන වුත්තං; **උපසම්පජ්ජ විහරථා**ති ඉදං ච[9] නෙක්ඛම්මසිතසොමනස්සවසෙන;[10] එවං ඉතො පරෙසුපි ද්වීසු වාරෙසු ගෙහසිතනෙක්ඛම්මසිතානංයෙව දොමනස්සානඤ්ච උපෙක්ඛානඤ්ච වසෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො; එවං සෙවිතබ්බාසෙවිතබ්බවෙදනං[11] දස්සෙත්වා ඉදානි යෙසං අප්පමාදෙන කිච්චං කාතබ්බං යෙසඤ්ච න කාතබ්බං තෙ දස්සෙතුං **නාහං භික්ඛවෙ සබ්බෙසංයෙවා**ති ආදිමාහ: තත්ථ **කතං තෙසං අප්පමාදෙනා**ති තෙසං යං අප්පමාදෙන කාතබ්බං, තං කතං; **අනුලොමිකානී**ති පටිපත්ති අනුලොමානි කම්මට්ඨානසප්පායානි යත්ථ වසන්තෙන සක්කා හොන්ති[12] මග්ගඵලානි පාපුණිතුං; **ඉන්ද්‍රියානි සමන්නානයමානා**ති සද්ධාදීනි ඉන්ද්‍රියානි සමානි කුරුමානා;[13] **සන්තීමෙ පුග්ගලා**ති ඉධ කිං දස්සෙති යෙසං අප්පමාදෙන කරණීයං නත්ථි, තෙ ද්වෙ හොන්ති; යෙසං අත්ථි තෙ පඤ්චාති, එවං සබ්බෙපි ඉමෙ සත්තපුග්ගලා හොන්තීති ඉමමත්ථං දස්සෙති; තත්ථ **උභතොභාගවිමුත්තො**ති ද්වීහි භාගෙහි විමුත්තො, අරූපසමාපත්තියා රූපකායතො විමුත්තො මග්ගෙන නාමකායතො; සො චතුන්නං අරූපසමාපත්තීනං එකෙකතො වුට්ඨාය සඞ්ඛාරෙ සම්මසිත්වා අරහත්තං පත්තානං[14] චතුන්නං නිරොධා වුට්ඨාය අරහත්තං පත්තඅනාගාමිනො ච වසෙන පඤ්චවිධො හොති; පාළි පනෙත්ථ කතමො ච පුග්ගලො උභතො භාගවිමුත්තො ඉධෙකච්චො පුග්ගලො

1. පුනබ්බසුකොති ඉමෙ b. S.
   ඉමෙ ච ජනා ඡබ්බග්ගියා B.
2. ආවාසිකොති L.
   නිබන්ධවාසිනො ත° නිබන්ධා b. S.
3. තං ආනිසංසං B.
4. මයා තං B.
5. සුඛ b. S.
6. එකච්චා W2. L.
7. සුඛවෙදනං B.
8. ඉදං ච B.
9. නික්ඛම්මසිත b. වසෙන ඉතො b.
10. උපෙක්ඛානං ච b. S.
11. සෙවිතබ්බාසෙවිතබ්බවෙදනං B.
12. සක්කා හොන්ති S.
13. සමානං කුරුමානා b. සන්තීමෙ භික්ඛවෙ පුග්ගලානි B.
14. පත්ත b. අරහත්තපත්තානං A. අරහත්තපත්ත° W2. අරහත්තං පත්තා°- ඉති බහුසු

අට්ඨ විමොක්ඛෙ කායෙන ඵස්සිත්වා[1] විහරති පඤ්ඤාය චස්ස දිස්වා ආසවා පරික්ඛීණා හොන්තීති එවං අභිධම්මෙ අට්ඨවිමොක්ඛලාභිනො වසෙන ආගතා;[2] පඤ්ඤාය විමුත්තොති පඤ්ඤාවිමුත්තො;[3] සො සුක්ඛවිපස්සකො ච චතූහි ඣානෙහි වුට්ඨාය අරහත්තං පත්තා චත්තාරො චාති ඉමෙසං වසෙන පඤ්චවිධොව හොති; පාළි පනෙත්ථ අට්ඨවිමොක්ඛපටික්ඛෙපවසෙනෙව[4] ආගතා; යථාහ: නහෙව ඛො අට්ඨ විමොක්ඛෙ කායෙන ඵස්සිත්වා,[5] විහරති පඤ්ඤාය චස්ස දිස්වා ආසවා පරික්ඛීණා හොන්ති; අයං වුච්චති පුග්ගලො පඤ්ඤාවිමුත්තොති;[6] ඵුට්ඨන්තං සච්ඡිකතොති කායසක්ඛි යො ඣානඵස්සං පඨමං ඵුසති පච්ඡා නිරොධං නිබ්බානං සච්ඡිකරොති සො සොතාපත්තිඵලට්ඨං ආදිං කත්වා යාව අරහත්තමග්ගට්ඨා[7] ඡබ්බිධො හොතීති වෙදිතබ්බො; තෙනෙවාහ: ඉධෙකච්චො පුග්ගලො අට්ඨ විමොක්ඛෙ කායෙන ඵස්සිත්වා[8] විහරති පඤ්ඤාය චස්ස දිස්වා එකච්චෙ ආසවා පරික්ඛීණා හොන්ති අයං වුච්චති පුග්ගලො කායසක්ඛීති. දිට්ඨන්තං පත්තොති[9] දිට්ඨප්පත්තො; තත්‍රිදං සඞ්ඛෙපලක්ඛණං: දුක්ඛා සඞ්ඛාරා සුඛො නිරොධොති ඤාතං හොති දිට්ඨං විදිතං සච්ඡිකතං[10] පස්සිතං පඤ්ඤායාති දිට්ඨප්පත්තො[11] විත්ථාරතො පනෙසොපි කායසක්ඛී[12] විය ඡබ්බිධො හොති; තෙනෙවාහ: ඉධෙකච්චො පුග්ගලො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති-පෙ-අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී[13] පටිපදාති යථාභූතං පජානාති තථාගතප්පවෙදිතා චස්ස ධම්මා පඤ්ඤාය වොදිට්ඨා හොන්ති වොචරිතා[14] පඤ්ඤාය අයං වුච්චති පුග්ගලො දිට්ඨප්පත්තොති;[15] සද්ධාවිමුත්තොති සද්ධාය විමුත්තො. සොපි වුත්තනයෙනෙව ඡබ්බිධො හොති; තෙනෙවාහ: ඉධෙකච්චො පුග්ගලො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති-පෙ-අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදාති යථාභූතං පජානාති තථාගතප්පවෙදිතා චස්ස ධම්මා පඤ්ඤාය වොදිට්ඨා හොන්ති වොචරිතා පඤ්ඤාය; අයං වුච්චති පුග්ගලො සද්ධාවිමුත්තො[16]

---

1. පස්සිත්වා L ඵුසිත්වා B. පඤ්ඤායච යස්ස L.
2. ආගතානං L.
3. පඤ්ඤාවිමුත්තොති පඤ්ඤාය විමුත්තො B, සුක්ඛ විපස්සකො B.
4. අට්ඨවිමොක්ඛ b. S. පටිපක්ඛවසෙනෙව L, නො ච ඛො S.
5. පස්සිත්වා L.
6. පඤ්ඤාවිමුත්තො L. ඵුට්ඨන්තං සච්ඡිකරොතීති b. කායසක්ඛි b. S.
7. අරහත්තමග්ගට්ඨානො A1, M2, P2, W2.
8. ඵුසිත්වා b. S.
9. දිට්ඨන්තං පත්තො b. දිට්ඨිප්පත්තො b. S.
10. සච්ඡිකතං b.
11. ඵුසිතං b. S, දිට්ඨිප්පත්තො b. S.
12. කායසක්ඛි b. S.
13. නිරොධගාමිනී S.
14. වොචරිතා අයං b.
15. දිට්ඨප්පත්තො L, දිට්ඨිප්පත්තොති b, S. සද්ධායවිමුත්තොති සද්ධාවිමුත්තො S.
16. තථාගතෙ චස්ස සද්ධා නිවිට්ඨා හොති මූලජාතා පතිට්ඨිතා අයං වුච්චති පුග්ගලො සද්ධාවිමුත්තො එතෙසු හි සද්ධාවිමුත්තස්ස

නො ච ඛො[1] යථා දිට්ඨප්පත්තස්සාති එතෙසු හි සද්ධාවිමුත්තස්ස පුබ්බභාගමග්ගක්ඛණෙ සද්දහන්තස්ස විය ඔකප්පෙන්තස්ස විය අධිමුච්චන්තස්ස විය ච කිලෙසක්ඛයො[2] හොති; දිට්ඨප්පත්තස්ස පුබ්බභාගෙ[3] මග්ගක්ඛණෙ කිලෙසච්ඡෙදකං ඤාණං අදන්ධං තිඛිණං සූරං හුත්වා වහති; තස්මා යථා නාම නාතිතිඛිණෙන අසිනා කදලිං ඡින්දන්තස්ස[4] ඡින්නට්ඨානං න මට්ඨං හොති අසි න සීඝං වහති සද්දො සුය්‍යති[5] බලවතරො වායාමො කාතබ්බො හොති එවරූපා සද්ධාවිමුත්තස්ස පුබ්බභාගමග්ගභාවනා යථා පන නිසිතඅසිනා[6] කදලිං[7] ඡින්දන්තස්ස ඡින්නට්ඨානං මට්ඨං හොති අසි සීඝං වහති සද්දො න සුය්‍යති[8] බලවවායාමකිච්චං න හොති එවරූපා පඤ්ඤාවිමුත්තස්ස පුබ්බභාගමග්ගභාවනා වෙදිතබ්බා.

ධම්මං අනුස්සරතීති ධම්මානුසාරී ධම්මොති පඤ්ඤා; පඤ්ඤාපුබ්බඞ්ගමං මග්ගං භාවෙතීති අත්ථො. සද්ධානුසාරිම්හි ච[9] එසෙව නයො. උභො පනෙතෙ සොතාපත්තිමග්ගට්ඨායෙව; වුත්තම්පි චෙතං: යස්ස පුග්ගලස්ස සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පඤ්ඤින්ද්‍රියං අධිමත්තං හොති. පඤ්ඤාවා හි පඤ්ඤාපුබ්බඞ්ගමං මග්ගං භාවෙති; අයං වුච්චති පුග්ගලො ධම්මානුසාරී.[10] තථා යස්ස පුග්ගලස්ස සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස සද්ධින්ද්‍රියං අධිමත්තං හොති සද්ධාවා හි[11] සද්ධාපුබ්බඞ්ගමං අරියමග්ගං භාවෙති; අයං වුච්චති පුග්ගලො සද්ධානුසාරීති අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො. විත්ථාරතො පනෙසා උභතොභාගවිමුත්තාදිකථා විසුද්ධිමග්ගෙ පඤ්ඤාභාවනාධිකාරෙ වුත්තා; තස්මා තත්ථ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා. යා පනෙසා එතෙසං විභාගදස්සනත්ථං ඉධ පාළි ආගතා; තත්ථ යස්මා රූපසමාපත්තියො විනා අරූපසමාපත්තියො නාම නත්ථි, තස්මා අරූපාති[12] වුත්තෙපි අට්ඨවිමොක්ඛා වුත්තාව හොන්තීති වෙදිතබ්බා; **කායෙන ඵුසිත්වාති**[13] සහජාතනාමකායෙන ඵුසිත්වා: **පඤ්ඤාය චස්ස දිස්වාති** පඤ්ඤාය ච එතස්ස අරියසච්චධම්මෙ දිස්වා; **එකච්චෙ ආසවාති** පඨමමග්ගාදීහි පහාතබ්බා එකදෙසආසවා; **තථාගතප්පවෙදිතාති** තථාගතෙන පවෙදිතා චතුසච්චධම්මා; **පඤ්ඤාය වොදිට්ඨා හොන්තීති** ඉමස්මිං ඨානෙ සීලං කථිතං, ඉමස්මිං සමාධි, ඉමස්මිං විපස්සනා, ඉමස්මිං මග්ගො, ඉමස්මිං ඵලන්ති එවං අත්ථෙ[14] කාරණෙන කාරණෙ විචිණ්ණවරි

---

1. නෙ ච ඛො W.
2. කිලෙසක්ඛණොහොති S. දිට්ඨප්පත්තස්ස b. S
3. පුබ්බභාග b. S. කිලෙසච්ඡෙදකං b. අදන්ධං b. ආරද්ධං S. අදන්තං B.
4. කදලිං ඡින්දන්තස්ස b. S. න මට්ඨං b. S.
5. සුය්‍යති b. S.
6. පීතනිසිතඅසිනා L. විතතනිසිත අසිනා පි.
7. කදලිං b. S. මට්ඨං b. S.
8. සුය්‍යති b. S.
9. සද්ධානුසාරිම්පි හි I.
10. ධම්මානුසාරීති b.
11. සද්ධාවාහී b. S. I. L.
12. ආරුප්පාති S.
13. ඵුසිත්වාති b. S.
14. න පෙත්ථ b.

තත්ථ මග්ගපඤ්ඤාය සුදිට්ඨා[1] හොන්ති; **වොචරිතාති** විචරිතා[2] **සද්ධා නිවිට්ඨා හොතීති** ඔකප්පනසද්ධා පතිට්ඨිතා හොති; **මත්තසො නිජ්ඣානං ඛමන්තීති** මත්තාය ඔලොකනං ඛමන්ති; **සද්ධාමත්තන්ති** සද්ධායෙව; ඉතරං තස්සෙව වෙවචනං; ඉති ඉමෙසු අප්පමාදෙන කරණීයෙසු[3] පුග්ගලෙසු තයො පටිවිද්ධමග්ගඵලසෙඛා;[4] තෙ අනුලොමසෙනාසනං සෙවමානා කල්‍යාණෙ[5] මිත්තෙ භජමානා ඉන්ද්‍රියානි සමන්නානයමානා අනුපුබ්බෙන අරහත්තං ගණ්හන්ති; තස්මා තෙසං යථා ඨිතොව[6] පාළි අත්ථො. අවසානෙ පන ද්වෙ සොතාපත්තිමග්ගසම්බන්ධිනො. තෙහි තස්ස මග්ගස්ස අනුලොමං සෙනාසනං සෙවිතං කල්‍යාණමිත්තා භජිතා[7] ඉන්ද්‍රියානි සමන්නානීතානි[8] උපරි පන තිණ්ණං මග්ගානං අත්ථාය සෙවමානා භජමානා සමන්නානයමානා අනුපුබ්බෙන අරහත්තං පාපුණිස්සන්තීති අයමෙත්ථ පාළිඅත්ථො; විතණ්ඩවාදී පන ඉමමෙව පාළිං ගහෙත්වා[9] ලොකුත්තරමග්ගො න එකචිත්තක්ඛණිකො බහුචිත්තක්ඛණිකොති වදති; සො වත්තබ්බො යදි අඤ්ඤෙන චිත්තෙන සෙනාසනං පටිසෙවති අඤ්ඤෙන කල්‍යාණමිත්තෙ භජති අඤ්ඤෙන ඉන්ද්‍රියානි සමන්නානෙති අඤ්ඤං මග්ගචිත්තන්ති සන්ධාය ත්වං න එකචිත්තක්ඛණිකො මග්ගො බහුචිත්තක්ඛණිකොති වදසි එවං සන්තෙ සෙනාසනං සෙවමානො නීලොභාසං පබ්බතං පස්සති[10] වනං පස්සති මිගපක්ඛීනං සද්දං සුණාති පුප්ඵඵලාඵලානං[11] ගන්ධං ඝායති පානීයං පිවන්තො රසං සායති නිසීදන්තො නිපජ්ජන්තො ඵස්සං ඵුසති එවං[12] තෙ පඤ්චවිඤ්ඤාණසම්බන්ධිපි ලොකුත්තරධම්මසම්බන්ධියෙව[13] භවිස්සති සචෙ පනෙතං සම්පටිච්ඡසි සත්ථාරා සද්ධිං පටිවිරුජ්ඣසි[14] සත්ථාරා හි පඤ්චවිඤ්ඤාණකායා එකන්තං අබ්‍යාකතාව[15] වුත්තා තංසම්බන්ධිස්ස කුසලාකුසලං පටික්ඛිත්තං ලොකුත්තරමග්ගො ච එකන්තකුසලො තස්මා පජහෙතං වාදන්ති සඤ්ඤාපෙතබ්බො;[16] සචෙ සඤ්ඤත්තිං න උපගච්ඡති, ගච්ඡ පාතොව විහාරං පවිසිත්වා යාගුං පිවාහීති උය්‍යොජෙතබ්බො; **නාහං භික්ඛවෙ ආදිකෙනෙවාති**[17] අහං භික්ඛවෙ පඨමමෙව මණ්ඩූකස්ස[18] උප්පතිත්වා ගමනං විය **අඤ්ඤාරාධනං** අරහත්තෙ පතිට්ඨානං න වදාමි; **අනුපුබ්බසික්ඛාති** කාරණත්ථෙ පච්චත්තවචනං. පරතො පදද්වයෙපි එසෙව නයො; **සද්ධා**

1. සුදිට්ඨා b. S.
2. වොචරිතාති විචරිතා b. S.
3. කරණීයෙසු
4. පටිවිද්ධමග්ගඵලාසෙඛා B. මග්ගඵල S.
5. කල්‍යාණෙ b. S.
6. ඨිතොව S.
7 කල්‍යාණමිත්තා භජිතා L. S. I.
8. සමන්නානීතානි S.
9. පාළිගහෙත්වා B· පාළියං ගහෙත්වා L.
10. පබ්බතං පස්සති මිගපක්ඛිනං b.,
11. පුප්ඵඵලානං B.
12. එවං සන්තෙ පඤ්ච S. සම්බන්ධිම්පි b. සම්බන්ධී L.
13. ධම්මසම්බන්ධීයෙව b S.
14. පටිවිරුජ්ඣසි B. පටිවිරුජ්ඣති b· S එකන්ත S.
15. අබ්‍යා b. S. කතා ච S.
16. සඤ්ඤාපෙතබ්බා b සඤ්ඤත්තිං b
17. ආදිකෙනෙවාති භික්ඛවෙ S.
18. මණ්ඩකස්ස S.

ජාතොති ඔකප්පනියසද්ධාය[1] ජාතසද්ධො; **උපසඞ්කමතීති** ගරූනං[2] සම්පං ගච්ඡති; **පයිරුපාසතීති**[3] සන්තිකෙ නිසීදති; **ධාරෙතීති** පගුණං කත්වා ධාරෙති; **ඡන්දො ජායතීති** කත්තුකම්‍යතා[4] කුසලච්ඡන්දො ජායති; **උස්සහතීති** වීරියං[5] කරොති; **තුලෙතීති** අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තාති තුලයති; **තුලයිත්වා පදහතීති** එවං තීරණවිපස්සනාය[6] තුලයන්තො මග්ගපධානං පදහති; **පහිතත්තොති** පෙසිතත්තො;[7] **කායෙන චෙව පරමසච්චන්ති** නාමකායෙන නිබ්බානසච්චං සච්ඡිකරොති; **පඤ්ඤාය චාති** නාමකායසම්පයුත්තාය මග්ගපඤ්ඤාය පටිවිජ්ඣ පස්සති;[8] ඉදානි තස්මා තෙ සත්ථු ආගමනං සුත්වා පච්චුග්ගමනමත්තම්පි න අකංසු තස්මා තෙසං චරියං ගරහන්තො **සාපි නාම භික්ඛවෙ සද්ධා නාහොසීති**[9] ආදිමාහ; **තත්ථ කීව දූරෙවිමෙති**[10] කිත්තකං දූරෙ ඨානෙ යොජනසතම්පි යොජනසහස්සම්පි අපක්කන්තාති වත්තුං වට්ටති න පන කිඤ්චි ආහ; **චතුප්පදං වෙය්‍යාකරණන්ති** චතුසච්චව්‍යාකරණං[11] සන්ධාය වුත්තං; **යස්සුද්දිට්ඨස්සාති** යස්ස උද්දිට්ඨස්ස; **සොපි සො භික්ඛවෙ සත්ථාති** බාහිරකසත්ථාරං දස්සෙති; **එවරූපීති** එවං ජාතිකා; **පණොපණවියාති** පණවියා ච ඔපණවියා ච; **න උපෙතීති** න හොති; **කයවික්කයකාලෙ**[12] විය අග්ඝවඩ්ඪනහාපනං න හොතීති අත්ථො; අයං **ගොණො** කිං අග්ඝති වීසති අග්ඝතීති හි භණන්තො පණති නාම; වීසති න අග්ඝති[13] දස අග්ඝතීති භණන්තො ඔපණති නාම; ඉදං පටිසෙධෙන්තො ආහ: **පණොපණවියා න උපෙතීති.** ඉදානි තං පණොපණවියං[14] දස්සෙතුං **එවඤ්ච නො අස්ස අථ නං කරෙය්‍යාම න ච නො එවමස්ස න නං කරෙය්‍යාමාති**[15] **කිං පන භික්ඛවෙති** භික්ඛවෙ යං තථාගතො සබ්බසො ආමිසෙහි විසංසට්ඨො විහරති එවං විසංසට්ඨස්ස සත්ථුනො එවරූපා පණොපණවියා කිං යුජ්ජිස්සති; **පරියොගාය වත්තතොති**[16] පරියොගාහිත්වා උක්ඛිපිත්වා ගහෙත්වා වත්තන්තස්ස[17] **අයමනුධම්මොති** අයං සභාවො; **ජානාති භගවා නාහං ජානාමීති** භගවා එකාසනභොජනෙ ආනිසංසං ජානාති, අහං න ජානාමීති මයි සද්ධාය දිවසස්ස තයො වාරෙ භොජනං

---

1. ඔකප්පනීයසද්ධාය S.
2. ගුරූනං A 1. M2 P2.
3. පයිරුපාසීති b. පරියුපාසතීති B. ධාරෙතීති සාධුකං කත්වා b.
4. කත්තුකම්මතා A1. W2. කුසලවච්ඡන්දො b.
5. වීරියං b.
6. එවං තීරණං b.
7. පෙසිතචිත්තො b.
8. පටිවිජ්ඣිත්වා පස්සති A2. B. පස්සතීති A1.
9. නාහොසීති ආහ b.
10. කීවදූරෙවිමෙති S. කිත්තකදූරෙ S.
11. චතුසච්ච b. බ්‍යාකරණං b. S.
12. කයවික්කයකාලෙ b
13. වීසති අග්ඝතීති භණන්තො b. S. න වීසති අග්ඝති b. අනග්ඝති B.
14. පණවියං L. පාපණ පණවියා ච න උපෙතීති S.
15. තං න කරෙය්‍යාමාති B. තං කරෙය්‍යාමාති L කරෙය්‍යාමීති ආහ b.
16. පරියොගය්හවත්තතොති S.
17. වත්තන්තස්ස අයං පන ධම්මොති S.

පහාය ඒකාසනභොජනං භුඤ්ජති; රූළ්හනිඝනන්ති[1] රොහනීයං; ඔජවන්තන්ති සිනෙහවන්තං; කාමං තචො චාති ඉමිනා චතුරඞ්ගං;[2] විරියං දස්සෙති; එත්ථ හි තචො එකං අඞ්ගං න්හාරු[3] එකං අට්ඨි එකං මංසලොහිතං එකන්ති එවං චතුරඞ්ගසමන්නාගතං විරියං අධිට්ඨහිත්වා අරහත්තං අපත්වා න උට්ඨහිස්සාමීති[4] එවං පටිපජ්ජතීති දස්සෙති. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙව; දෙසනං පන භගවා නෙය්‍යපුග්ගලස්ස වසෙන අරහත්තනිකූටෙන නිට්ඨපෙසීති.[5]

කීටාගිරිසුත්තං දසමං.

දුතියො වග්ගො.

---

2. 3. 1.

එවමෙම සුතන්ති තෙවිජ්ජවච්ඡසුත්තං; තත්ථ එකපුණ්ඩරීකෙති[6] පුණ්ඩරීකො[7] වුච්චති සෙතම්බරුක්ඛො සො තස්මිං ආරාමෙ එකො පුණ්ඩරීකො අත්ථීති එකපුණ්ඩරීකො; එතදහොසීති තත්ථ පවිසිතු කාමතාය අහොසි; චිරස්සං ඛො භන්තෙති පකතියා ආගතපුබ්බතං[8] උපාදාය; ධම්මස්ස ච අනුධම්මන්ති ඉධ සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණං ධම්මො නාම. මහාජනස්ස ව්‍යාකරණං[9] අනුධම්මො නාම. සෙසං ජීවකසුත්තෙ වුත්තනයමෙව; න මෙති[10] අනනුඤ්ඤාය ඨත්වා අනුඤ්ඤම්පි[11] පටික්ඛිපති; සබ්බඤ්ඤු සබ්බදස්සාවී අපරිසෙසං ඤාණදස්සනං පටිජානාතීති හි ඉදං අනුජානිතබ්බං සියා; චරතො ච මෙ -පෙ- පච්චුපට්ඨිතන්ති ඉදං පන නානුජානිතබ්බං සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණෙන හි ආවජ්ජිත්වාව ජානාති;[12] තස්මා අනනුඤ්ඤාය ඨත්වා අනුඤ්ඤම්පි[11] පටික්ඛිපන්තො එවමාහ; ආසවානං ඛයාති එත්ථ සකිං ඛීණානං ආසවානං පුන ඛෙපෙතබ්බාභාවා යාවදෙව [3] න වුත්තං, පුබ්බෙනිවා.. ඤාණෙන චෙත්ථ[14] භගවා අතීතජානනගුණං දස්සෙති දිබ්බචක්ඛුඤාණෙන පච්චුප්පන්නජානනගුණං ආසවක්ඛයඤාණෙන ලොකුත්තරගුණන්ති[15] ඉති ඉමාහි තීහි විජ්ජාහි සකලබුද්ධගුණෙ සඞ්ඛිපිත්වා කථෙසි; ගිහිසංයොජනන්ති ගිහි බන්ධනං ගිහිපරික්ඛාරෙසු නිකන්ති;[16] නත්ථි ඛො

---

1. රූළ්හනීයන්ති b. රූළ්හනීයන්ති S. රොහනීයං S.
2. චතුරඞ්ග b. S. වීරියං b.
3. නහරු S. නහරු b.
4. වුට්ඨහිස්සාමීති b. S. පටිපජ්ජන්තීති දස්සෙන්ති L.
5. නිට්ඨාපෙසි b
6. එකපුණ්ඩරීකෙති b, S.
7. පුණ්ඩරීකො b. S.
8. ආගතපුබ්බං R.
9. ඛ්‍යාකරණං b. S.
10. නමෙති B. නාමමෙති b.
11. අනනුඤ්ඤම්පි L. පටික්ඛිපෙන්තො b.
12. ආවජ්ජිත්වා පජානාති b.
13. යාවදෙති b.
14. පුබ්බෙනිවාසඤාණෙනෙවෙත්ථ B.
15. ලොකුත්තරඤාණන්ති S.
16. නිගන්ති L. නිකන්තිං b, S.

වච්ඡාති ගිහිසංයොජනං අප්පහාය දුක්ඛස්සන්තකරො[1] නාම නත්ථි; යෙපි හි සන්තතිමහාමත්තො උග්ගසෙනො සෙට්ඨිපුත්තො වීතසොක දාරකොති[2] ගිහිලිඞ්ගෙ ඨිතාව අරහත්තං පත්තා, තෙපි මග්ගෙන සබ්බසඞ්ඛාරෙසු නිකන්තිං සුක්ඛාපෙත්වාව පත්තා[3]; පත්වා පන න තෙන ලිඞ්ගෙන අට්ඨංසු; ගිහිලිඞ්ගං නාමෙතං හීනං උත්තමගුණං ධාරෙතුං න සක්කොති; තස්මා තත්ථ ඨිතො අරහත්තං පත්වා තං දිවසමෙව පබ්බජති වා පරිනිබ්බාති වා. භුම්මදෙවා[4] පන තිට්ඨන්ති කස්මා? නිලීය මානොකාසස්ස අත්ථිතාය; සෙසකාමභවෙසු[5] මනුස්සෙසු සොතාපන්නා දයො තිට්ඨන්ති[6] කාමාවචරදෙවෙසු සොතාපන්නා සකදාගාමිනො ච;[7] අනාගාමි ඛීණාසවා පනෙත්ථ න තිට්ඨන්ති කස්මා[8] තං හි ඨානං ලජ්ජිතජනස්ස ආවාසො; නත්ථි තත්ථ තෙසං පවිවෙකාරහං[9] පටිච්ඡන්න ට්ඨානං. ඉති තත්ථ ඛීණාසවො පරිනිබ්බාති ච අනාගාමී චවිත්වා සුද්ධා වාසෙ නිබ්බත්තන්ති; කාමාවචරදෙවතො[10] උපරි පන චත්තාරොපි අරියා තිට්ඨන්ති. **සොපාසි[11] කම්මවාදීති** සොපි කම්මවාදී අහොසි. කිරියං න පටිබාහිත්ථාති;[12] එකනවුතිකප්පමත්ථකෙ අත්තානංයෙව ගහෙත්වා කථෙති[13] තදා කිර මහාසත්තො පාසණ්ඩපරිග්ගණ්හනත්ථං[14] පබ්බජිතො තස්සපි පාසණ්ඩස්ස නිප්ඵලභාවං ඤත්වා විරියං න හාපෙසි. කිරියවාදී හුත්වා සග්ගෙ නිබ්බත්ති[15] තස්මා එවමාහ; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙව.[16]

තෙවිජ්ජවච්ඡසුත්තං පඨමං.

---

2. 3. 2.

එවමෙම සුත්තන්ති අග්ගිවච්ඡසුත්තං; **තත්ථ න ඛො අහන්ති** පඨමවාරෙ[17] නාහං සස්සතදිට්ඨිකොති වදති; දුතියෙ නාහං උච්ඡෙද දිට්ඨිකොති. එවං අන්තානන්තිකාදිවසෙන සබ්බවාරෙසු පටික්ඛෙපො වෙදිතබ්බො; **හොති ච න ච හොති වාති**[18] අයං පනෙත්ථ එකච්ච

---

1. දුක්ඛස්සන්තං කරෙය්‍යාතා S. සොපිහි b,
2. වීතසොකධාරකොති S
3. සුක්ඛාපෙත්වා P. පත්තාපන S. තං පත්වා පන b.
4. භුම්මදෙවතා S. B. භුම්මදෙවා b. නිලීයනොකාසස්ස b. S.
5. සෙසකාමභවෙ L. b.
6. නයො තිට්ඨන්ති B. S.
7. සකදාගාමිනො ච ඛීණාසවා S.
8. තස්මා B. L. ලජ්ජිජනස්ස S.
9. පවිවෙකාරහං S. පටිච්ඡන්නට්ඨානකූව B.
10. කාමාවචරදෙවතා S.
11. සොපාසිං b. සොවාපි S.
12. අහොසිං කිරියම්පි න පටිබාහිත්ථාතිහි b. කිරියවාදීති අයං පන පටිබාහිත්වා S. එකූන නවුති S. එකූන නවුති කප්පමත්ථකෙ B.
13. කථෙසි S.
14. පරිග්ගණ්හනත්ථං b. S.
15. නිබ්බත්තති b. S.
16. උත්තානමෙවාති
17. පඨමවාදෙ b.
18. හොති න ච හොතිවාති B. හොතිච නචහොතිති b' S.

සස්සතවාදො; නෙව හොති න න හොතීති අයං අමරාවික්ඛෙපොති වෙදිතබ්බො; සදුක්ඛන්ති කිලෙසදුක්ඛෙන ච[1] විපාකදුක්ඛෙන ච සදුක්ඛං; සවිඝාතන්ති තෙසංයෙව ද්වින්නං වසෙන සඋපඝාතං. සඋපායාසන්ති තෙසංයෙව වසෙන සඋපායාසං;[2] සපරිළාහන්ති තෙසංයෙව වසෙන සපරිළාහං;[3] කිඤ්චි දිට්ඨිගතන්ති කාචි එකා දිට්ඨිපි රුචිත්වා ඛමිත්වා ගහිතා අත්ථීති පුච්ඡති; අපනීතන්ති නීහටං[4] අපවිද්ධං; දිට්ඨන්ති පඤ්ඤාය දිට්ඨං; තස්මාති යස්මා පඤ්චන්නං ඛන්ධානං උදයවයං අද්දස[5] තස්මා; සබ්බමඤ්ඤිතානන්ති සබ්බෙසං තිණ්ණම්පි තණ්හාදිට්ඨිමානමඤ්ඤිතානං; මථිතානන්තිපි[6] තෙසංයෙව වෙවචනං; ඉදානි තානි විභජිත්වා දස්සෙන්තො[7] සබ්බඅහඞ්කාරමමඞ්කාරමානානුසයානන්ති ආහ; එත්ථ හි අහඞ්කාරො දිට්ඨි;[8] මමඞ්කාරො තණ්හා; මානානුසයො මානො; අනුපාදා විමුත්තොති චතූහි උපාදානෙහි කිඤ්චි[9] ධම්මං අනුපාදියිත්වා විමුත්තො; න උපෙතීති න යුජ්ජති; එත්ථ ච න උපපජ්ජතීති[10] ඉදං අනුජානිතබ්බං සියා යස්මා පන එවං වුත්තෙ සො පරිබ්බාජකො උච්ඡෙදං ගණ්හෙය්‍ය උපපජ්ජතීති පන සස්සතමෙව; උපපජ්ජති ච නො උපපජ්ජති චාති ච[11] එකච්චසස්සතං; නෙව උපපජ්ජති න න උපපජ්ජතීති[12] අමරාවික්ඛෙපො, තස්මා භගවා අයං අප්පතිට්ඨො අනාලම්බො හොතු සුඛප්පවෙසනට්ඨානං[13] මා ලභතූති අනනුඤ්ඤාය ඨත්වා අනුඤ්ඤම්පි පටික්ඛිපි;[14] අලන්ති සමත්ථං[15] පරියත්තං; ධම්මොති පච්චයාකාරධම්මො; අඤ්ඤත්‍රයොගෙනාති[16] අඤ්ඤත්‍ර පයොගෙන; අඤ්ඤත්‍රාචරියකෙනාති පච්චයාකාරං අජානන්තානං අඤ්ඤෙසං ආචරියානං සන්තිකෙ වසන්තෙන; තෙන හි වච්ඡාති[17] යස්මා ත්වං සම්මොහමාපාදින්ති වදසි තස්මා තංයෙවෙත්ථ[18] පටිපුච්ඡිස්සාමි; අනාහාරො නිබ්බුතොති අපච්චයො[19] නිබ්බුතො; යෙන රූපෙනාති යෙන රූපෙන සත්තසඞ්ඛාතං තථාගතං රූපීති පඤ්ඤපෙය්‍ය;[20] ගම්භීරොති ගුණගම්භීරො අප්පමෙය්‍යොති

---

1. කිලෙස දුක්ඛෙන චෙව B.
2. සඋපඝාපං L.
3. පරිළාහං W2. P2.
4. අපනීතන්ති නිහටං b. හටං අපවිද්ධං S.
5. අද්දසං L.
6. මථිතානන්ති b.
7. දස්සෙන්තො අහඞ්කාරමමඞ්කාර b, සබ්බඅහංකාරමමඞ්කාර S.
8. අහඞ්කාරො දිට්ඨමමඞ්කාරො b. S.
9. කිඤ්චි B.
10. උපපජ්ජතීති පන b. S. උපපජ්ජති ච නච උපපජ්ජතීති උපපජ්ජතිච නො උපපජ්ජතිචාති S.
11. උපපජ්ජචාති B.
12. නෙවඋපපජ්ජති; න න උපපජ්ජතීති අමරාවික්ඛෙපං b.
13. සුඛප්පවෙසනට්ඨානං L. සුඛපවෙසනට්ඨානං b.
14. අනුඤ්ඤං පටික්ඛිපි S.
15. අලන්ති සමත්ථං b. අඤ්ඤත්‍ර b.
16. "අඤ්ඤත්‍රයොගෙනා" ඉතිපාළියං අඤ්ඤත්‍ර b.
17. තෙන හි ත්වං වච්ඡාති B.
18. තංයෙව ත්වං W. A1.
19. අප්පච්චයො b. S.
20. පඤ්ඤපෙය්‍ය S.

පමාණං ගණ්හෙතුං[1] අසක්කුණෙය්‍යො; දුප්පරියොගාහොති දුබ්බොගාහො දුජ්ජානො; සෙය්‍යථාපි මහාසමුද්දොති යථා මහාසමුද්දො ගම්භීරො අප්පමෙය්‍යො දුජ්ජානො එවමෙවං[2] ඛීණාසවොපි තං ආරබ්භ උපපජ්ජතීති[3] ආදි සබ්බං න යුජ්ජති; කථං: යථා පරිනිබ්බුතං අග්ගිං ආරබ්භ පුරත්ථිමං දිසං ගතොති ආදි සබ්බං න යුජ්ජති එවං; අනිච්චතායාති අනිච්චතාය; සාරෙ පතිට්ඨිතස්සාති ලොකුත්තරධම්මසාරෙ[4] පතිට්ඨිතං. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

අග්ගිවච්ඡසුත්තං දුතියං.

---

2. 3. 3.

එවමෙම සුතන්ති මහාවච්ඡසුත්තං; තත්ථ සහ කථීති සද්ධිං වාදෙ;[5] බහුං මයා[6] තුම්හෙහි සද්ධිං කථිතපුබ්බන්ති කථං සාරෙති මෙත්තිං ඝටෙත්; පුරිමානි හි ද්වෙ සුත්තානි එතස්සෙව කථිතානි; සංයුත්තකෙ අව්‍යාකතසංයුත්තං[7] නාම එතස්සෙව කථිතං; කින්නු ඛො භො ගොතම සස්සතො ලොකො ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති අව්‍යාකත[8] මෙතන්ති එවං එකුත්තරනිකායෙපි[9] ඉමිනා සද්ධිං කථිතං අත්ථියෙව. තස්මා එවමාහ;[10] සම්මාසම්බුද්ධොපි තස්ස ආගතාගතස්ස සඞ්ගහං කත්වා ඔකාසං අකාසියෙව; කස්මා: අයං හි[11] සස්සතදිට්ඨිකො. සස්සතදිට්ඨිකා ච සීඝං ලද්ධිං න විස්සජ්ජෙන්ති[12] වසා තෙලමක්ඛිතපිලොතිකා විය චිරෙන සුජ්ඣන්ති පස්සති ච භගවා අයං පරිබ්බාජකො ගච්ඡන්තො[13] ලද්ධිං විස්සජ්ජෙත්වා[14] මම සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤො සච්ඡිකත්වා අභිඤ්ඤාතසාවකො භවිස්සති[15] තස්මා අස්ස ආගතාගතස්ස සඞ්ගහං කත්වා ඔකාසං අකාසියෙව; ඉදං පනස්ස පච්ඡිමගමනං. සො හි ඉමස්මිං සුත්තෙ තරණං වා හොතු[16] මරණං වා ඝට්ඨිං ඔත්ථරිත්වා උදකෙ පතමානො විය සමණස්ස ගොතමස්ස සන්තිකං[17] ගන්ත්වා පබ්බජිස්සාමීති සන්නිට්ඨානං කත්වා

---

1. ගණ්හිතුං B. S. න සක්කු
ණෙය්‍යො B. නසක්කු
ණෙය්‍යො S. දුප්පරියො
ගාළ්හොති b. S. දුබ්බ
ගාහො b. දුබ්බගාළ්හො S.
2. එවමෙව b. S.
3. උපපජ්ජතීති b.
4. ලොකුත්තරධම්මෙ සාරෙ B.
5. සඞ්වාදෙ S.
6. බහුමයා L. බහුමායා S.
7. අව්‍යාවච්චසංයුත්තං B.
අබ්‍යාකතසංයුත්තං b. අබ්‍යා
වච්චසංයුත්තං S.
8. අබ්‍යාකත b. S.
9. අඞ්ගුත්තරනිකායෙපි B.
අඞ්ගුත්තරනිකායෙපි S.
10. තස්මා එවම්හ. B.
11. කස්ස අයඤ්හි b.
12. න විස්සජ්ජන්ති b.
න විස්සජ්ජෙන්ති S.
13. ගච්ඡන්තො ගච්ඡන්තො B. S.
කාලෙගච්ඡන්තො ගච්ඡන්තො b.
14. විස්සජ්ජිත්වා b. විසජ්ජිත්වා S.
15. භවිස්සතීති b. S. තස්මා තස්සා b.
16. තරණං වා හොතු අතරණං වා
ඝට්ඨිං ඔත්ථරිත්වා b. සුත්තෙච
හොතු චරණං වා හොතු
මරණං වා ඝට්ඨිං
ඔත්ථරිත්වා S
17. සන්තිකෙ b.

ආගතො; තස්මා ධම්මදෙසනං යාචන්තො සාධු මෙ භවං ගොත
මොති ආදිමාහ, තස්ස භගවා මූලවසෙන සඞ්ඛිත්තදෙසනං කම්මපථ
වසෙන විත්ථාරදෙසනං දෙසෙසි. මූලවසෙන චෙත්ථ අභිසඞ්ඛිත්ත
දෙසනා[1] කම්මපථවසෙන සඞ්ඛිත්තා විත්ථාරසදිසා බුද්ධානං පන
නිප්පරියායෙන විත්ථාරදෙසනා නාම නත්ථි; චතුවීසතිසමන්තපට්ඨා
නම්පි හි සත්තප්පකරණං අභිධම්මපිටකඤ්ච[2] සබ්බං සඞ්ඛිත්තමෙව
තස්මා මූලවසෙනපි කම්මපථවසෙනපි[3] සඞ්ඛිත්තමෙව දෙසෙසීති
වෙදිතබ්බා; තත්ථ පාණාතිපාතා වෙරමණී කුසලන්ති[4] ආදීසු
පටිපාටියා සත්තධම්මා කාමාවචරා; අනභිජ්ඣාදයො තයො චතුභූම
කාපි[5] වට්ටන්ති; යතො ඛො වච්ඡ භික්ඛුනොති කිඤ්චාපි අනිය
මෙත්වා වුත්තං යථා පන ජීවකසුත්තෙ ච චඞ්කිසුත්තෙ ච එවං
ඉමස්මිම්පි සුත්තෙ[6] අත්තානමෙව සන්ධායෙතං භගවතා වුත්තන්ති
වෙදිතබ්බං; අත්ථි පනාති කිං පුච්ඡාමීති[7] පුච්ඡති; අයං කිරස්ස ලද්ධි
තස්මිං[8] තස්මිං සාසනෙ සත්ථාව අරහා හොති සාවකො පන අරහත්තං
පත්තුං සමත්ථො නත්ථි සමණො ච ගොතමො යතො ඛො වච්ඡ
භික්ඛුනොති එකං භික්ඛුං කථෙන්තො විය කථෙති. අත්ථි නු ඛො
සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකො අරහත්තං පත්තොති[9] එතමත්ථං
පුච්ඡිස්සාමීති පුච්ඡි; තත්ථ තිට්ඨතූති භවන්තාව[10] ගොතමො තිට්ඨතු
භවං හි ලොකෙ පාකටො අරහාති අත්ථො;[11] තස්මිං බ්‍යාකතෙ
උත්තරිං[12] භික්ඛුනීආදීනං වසෙන පඤ්හං පුච්ඡි; භගවාපිස්ස ව්‍යා
කාසි;[13] ආරාධකොති සම්පාදකො පරිපූරකො; සෙඛාය[14] විජ්ජාය
පත්තබ්බන්ති හෙට්ඨිමං[15] ඵලත්තයං පත්තබ්බං, තං සබ්බං මයා අනු
ප්පත්තන්ති වදති; විතණ්ඩවාදී පනාහ; කතමෙ ච ධම්මා[16] සෙඛා
චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා හෙට්ඨිමානි ච තීණි සාමඤ්ඤඵලා
නීති[17] ච වචනතො අරහත්තමග්ගොපි අනෙන පත්තොයෙව[18] ඵලං
පන අප්පත්තං තස්ස පත්තියා උත්තරිං යොගං කථාපෙති[19] සො එවං
සඤ්ඤාපෙතබ්බං:-

---

1. අභිසඞ්ඛිත්තා දෙසනා B, අභිසං.ඛිත්තා S. අතිසං.ඛිත්තා b.
2. සත්තප්පකරණෙ අභිධම්ම පිටකෙච B, සත්තප්පකරණෙ b, S, අභිධම්මපිටකෙච S. කෙච b.
3. කම්මපථවසෙනාපි b.
4. වෙරමණීකම්මං කුසලන්ති B, වෙරමණී
5. චතුභූමිකාපි B, චතුභූමිකා S.
6. ඉමස්මිං සුත්තෙච b, S.
7. කිං පුච්ඡති b.
8. ලද්ධිතස්මිං සාසනෙ b.
9. අරහත්තප්පත්තොති b. පුච්ඡිස්සාමීති පුච්ඡති b, S,
10. භගවන්තාව B.
11. පාකටො අහොසීති අත්ථො B,
12. උත්තරි b, භික්ඛුනී b.
13. ඛ්‍යාකාසි b, S,
14. සෙක්ඛාය S.
15. හෙට්ඨිම b, S.
16 කතමෙ ධම්මා b, සෙඛා S.
17. සාමඤ්ඤඵලානීති වචනතො b. S. R
18. අනෙකප්පත්තායෙව A1. M2. P2. W1. අනෙන B, අනෙන පත්තායෙව b, S, අපත්තං b. නෙන තස්ස S
19. කථාපෙතීති b, S. පඤ්ඤාපෙතබ්බා b.

"යො වෙ කිලෙසානි පහාය පඤ්ච
පරිපුණ්ණසෙඛො[1] අපහානධම්මො
චෙතො වසිප්පත්තො සමාහිතින්ද්‍රියො
ස වෙ ඨිතත්තොති නරො පවුච්චතී[2]"ති.

අනාගාමිපුග්ගලො හි එකන්තපරිපුණ්ණසෙඛො[3] තං සන්ධායෙස **සෙඛාය[4] විජ්ජා පත්තබ්බන්ති** ආහ; මග්ගස්ස පන එකචිත්තක්ඛණිකත්තා තත්ථ ඨිතස්ස පුච්ඡා නාම නත්ථි; ඉමිනාව[5] සුත්තෙන මග්ගොපි බහුචිත්තක්ඛණිකො හොතීති[6] වෙ එතං න බුද්ධවචනං වුත්තගාථායඤ්ච[7] අත්ථො විරුජ්ඣති; තස්මා අනාගාමිඵලෙ ඨත්වා[8] අරහත්තමග්ගස්ස විපස්සනං කථාපෙතීති වෙදිතබ්බො, යස්මා පනස්ස[9] න සුද්ධ අරහත්තස්සෙව උපනිස්සයො ඣානම්පි[10] අභිඤ්ඤානං උපනිස්සයො අත්ථි; තස්මා භගවා එවමයං සමථෙ කම්මං කත්වා පඤ්ච අභිඤ්ඤා නිබ්බත්තෙස්සති[11] විපස්සනාය කම්මං කත්වා අරහත්තං පාපුණිස්සති එවං ඡළභිඤ්ඤො[12] මහාසාවකො භවිස්සතීති විපස්සනාමත්තං අකථෙත්වා සමථවිපස්සනා ආචික්ඛි; **සති සති ආයතනෙති** සති සති කාරණෙ; කිඤ්චෙත්ථ කාරණං අභිඤ්ඤා වා අභිඤ්ඤාපාදකජ්ඣානං වා[13] අවසානෙ අරහත්තං වා කාරණං අරහත්තස්ස විපස්සනාවාති වෙදිතබ්බා; **පරිචිණ්ණො මෙ භගවාති** සත්ත හි සෙඛා[14] භගවන්තං පරිචරන්ති[15] නාම; ඛීණාසවෙන භගවා පරිචිණ්ණො හොති ඉති සො අත්තනො අරහත්තං ව්‍යාකරොන්තො[16] ථෙරො එවමාහ; තෙ පන භික්ඛූනං අත්ථං[17] න ජානිංසු; අජානන්තාව තස්ස වචනං සම්පටිච්ඡිත්වා භගවතො ආරොචෙසුං; **දෙවතාති**[18] තෙසං ගුණානං ලාභී දෙවතා; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

මහාවච්ඡසුත්තං තතියං.

---

2. 3. 4.

එවමෙම් සුතන්ති දීඝනඛසුත්තං; තත්ථ **සූකරඛතායන්ති**[19] සූකරඛතාති[20] එවං නාමකෙ ලෙණෙ; කස්සපබුද්ධකාලෙ කිර තං ලෙණං එකස්මිං බුද්ධන්තරෙ පඨවියා[21] වඩ්ඪමානාය අන්තො භූමිගතං ජාතං;

---

1. සෙඛො S අප්පහාන b.
2. වුච්චතීති b.
3. පරිපුණ්ණ සෙඛො A1. W2. සෙඛො S සන්ධාය b. S
4. න සන්ධාය අසෙ ඛාය B. සෙඛාය S.
5. ඉමිනාව S. ඉමිනා b.
6. හොතූති වෙ b. S.
7. වුත්තගාථායව B. වුත්තකථායව S.
8. ඨත්වාහ b.
9. පනස්ස කෙවලං සුද්ධ b
10. ඣානං අභිඤ්ඤානම්පි S.
11. නිබ්බත්තිස්සති b.
12. ඡළාභිඤ්ඤො b. S.
13. කාරණං අභිඤ්ඤාපාදකජ්ඣානං වා අවසානෙ පන b. S.
14. වෙදිතබ්බං b. S. P2.
15. සෙඛා S. පරිචදන්ති B.
16. ඛ්‍යාකරොන්තො b, S.
17. තං අත්ථං b. S, අජානන්තාව b.
18. දෙවාති L.
19. සූකරඛතායන්ති S.
20. ඛතාති S.
21. පඨවියා b

අඤ්ඤතරදිවසං එකො සූකරො තස්ස ඡදනපරියන්තසමීපෙ පංසුං ඛණි[1] දෙවෙ වට්ටෙ[2] පංසුධොතො ඡදනපරියන්තෙන පාසාණො අහොසි; එකො වනචරකො දිස්වා පුබ්බ සීලවන්තෙනහි පරිභුත්තලෙණෙන භවිතබ්බං පටිජග්ගිස්සාමි නන්ති සමන්තතො පංසුං අපනෙත්වා ලෙණං සොධෙත්වා කුඩ්ඩපරික්ඛෙපං[3] කත්වා ද්වාරවාතපානං යොජෙත්වා සුපරිනිට්ඨිතසුධාකම්මචිත්තකම්මං[4] රජතපට්ටසදිසාය වාලිකාය සන්ථරිතපරිවෙණං ලෙණං කත්වා[5] මඤ්චපීඨං පඤ්ඤපෙත්වා භගවතො වසනත්ථාය අදාසි; ලෙණං ගම්භීරං අහොසි ඔතරිත්වා ආරුහිතබ්බං[6]. තං සන්ධායෙතං වුත්තං; දීඝනඛොති තස්ස පරිබ්බාජකස්ස නාමං; **උපසඞ්කමී**ති කස්මා උපසඞ්කමි: සො කිර ථෙරෙ අඩ්ඪමාසපබ්බජිතෙ[7] චින්තෙසි: මය්හං මාතුලො අඤ්ඤං පාසණ්ඩං ගන්ත්වා න චිරං තිට්ඨති; ඉදානි පනස්ස සමණස්ස ගොතමස්ස සන්තිකං ගතස්ස අඩ්ඪමාසො ජාතො; පවත්තිම්පිස්ස[8] න සුණාමි; ඔජවන්තං නු ඛො සාසනං ජානිස්සාමි නන්ති ගන්තුකාමො ජාතො; තස්මා උපසඞ්කමි. **එකමන්තං ඨිතො**ති තස්මිං කිර සමයෙ ථෙරො භගවන්තං වීජමානො[9] ඨිතො හොති; පරිබ්බාජකො මාතුලෙ හිරොත්තප්පෙන ඨිතකොව පඤ්හං පුච්ඡි. තෙන වුත්තං එකමන්තං ඨිතොති; **සබ්බං මෙ නක්ඛමතී**ති සබ්බා මෙ උපපත්තියො[10] නක්ඛමන්ති, පටිසන්ධියො නක්ඛමන්තීති අධිප්පායෙන වදති. එත්තාවතානෙන උච්ඡෙදවාදොහමස්මීති දීපිතං හොති; භගවා පනස්ස අධිප්පායං මුඤ්චිත්වා අක්ඛරෙ තාව දොසං දස්සෙන්තො **යාපි ඛො තෙ**ති ආදිමාහ; තත්ථ **එසාපි තෙ දිට්ඨි නක්ඛමතී**ති එසාපි තෙ පඨමං රුච්චිත්වා[11] ඛමාපෙත්වා ගහිතදිට්ඨි නක්ඛමතීති; **එසා චෙ[12] තෙ භො ගොතම දිට්ඨි ඛමෙය්‍යා**ති මය්හං හි සබ්බං[13] න ඛමතීති දිට්ඨි. තස්ස මෙ යා එසා[14] සබ්බං මෙ නක්ඛමතීති දිට්ඨි එසා ඛමෙය්‍ය යන්තං සබ්බං මෙ න ඛමතීති[15] වුත්තං තම්පස්ස තාදිසමෙව යථා සබ්බගහණෙන ගහිතාපි අයං දිට්ඨි ඛමති එවමෙතම්පි[16] ඛමෙය්‍ය; එවං අත්තනො වාදෙ ආරොපිතං දොසං ඤත්වා තං පරිහරාමීති සඤ්ඤාය වදති; අත්ථතො පනස්ස එසා දිට්ඨි න ඛමතීති[17]

1. ඛනි S.
2. වුට්ඨෙ b. S. ධොතඡදනි b. S.
3. කුට්ටපරික්ඛෙපං b.
4. චිත්තකම්ම b. P2, රජට S. පටසදිසාය b. වාලුකාය b. S. සන්ථත b.
5. පරිවෙණං කත්වා b. P2, පඤ්ඤපෙත්වා S.
6. අභිරුහිතබ්බං b. ආරුහි S.
7. අඩ්ඪමාසො b. S.
8. පවුත්තිම්පිස්ස සුණාමි S.
9. බීජයමානො b, විජයමානො S.
10. උපපත්තියො b, S.
11. රුච්චිත්වා ගහිතදිට්ඨි b.S.
12. එසා මෙ b.
13. මය්හංච සබ්බං b. නක්ඛමතීති b. S.
14. කස්ස මෙ යා එසා S, තස්ස මය්හං යා එසා b, දිට්ඨි එසා මෙ b. දිට්ඨිඑසා මෙ S.
15. නක්ඛමතීති b. S. තම්පිස්ස b. S. යථා සබ්බං S.
16. එව මෙවං තම්පි b,
17. තාම ඛමතීති b. S, න ඛමතීපි රුච්චති

ආපජ්ජති යස්ස පනෙසා න ඛමති න රුච්චති තස්ස යං තාය[1] දිට්ඨියා සබ්බං මෙ න ඛමතීති දිට්ඨි රුච්චිතං; තෙනපි[2] අක්ඛමෙන අරුච්චනෙන භවිතබ්බන්ති; සබ්බං ඛමති[3] රුච්චතීති ආපජ්ජති න පනෙස තං සම්පටිච්ඡති කෙවලං තස්සාපි උච්ඡෙදදිට්ඨියා උච්ඡෙදමෙව ගණ්හාති[4] තෙනාහ භගවා **අතො ඛො තෙ** අග්ගිවෙස්සන- පෙ- **අඤ්ඤඤ්ච දිට්ඨිං උපාදියන්තීති;** තත්ථ **අතොති**[5] පජහන්තෙසු නිස්සක්කං. යෙ පජහන්ති තෙහි;[6] යෙ නප්පජහන්තීති වුච්චිස්සන්ති[7] තෙව බහුතරාති අත්ථො; බහූ හි බහුතරාති එත්ථ හිකාරෙ නිපාතමත්තං; බහු බහුතරාති අත්ථො; පරතො තනු[8] හි තනුතරාති පදෙපි එසෙව නයො; **යෙ එවමාහංසූති** යෙ එවං වදන්ති තඤ්චෙව දිට්ඨිං නප්පජහන්ති. අඤ්ඤඤ්ච දිට්ඨිං උපාදියන්තීති මූලදස්සනං න ජහන්ති[9] අපරදස්සනං උපාදියන්ති එත්ථ ච සස්සතං[10] ගහෙත්වා තං අප්පහාය[11] උච්ඡෙදං වා එකච්චසස්සතං වා ගහෙතුං න සක්කා[12] උච්ඡෙදම්පි ගහෙත්වා තං අප්පහාය සස්සතං වා එකච්චසස්සතං වා න සක්කා ගහෙතුං එකච්ච සස්සතම්පි ගහෙත්වා තං අප්පහාය සස්සතං වා උච්ඡෙදං වා න සක්කා ගහෙතුං මූලසස්සතං පන අප්පහාය අඤ්ඤං සස්සතමෙව සක්කා ගහෙතුං; කථං එකස්මිං හි සමයෙ රූපං සස්සතන්ති ගහෙත්වා අපරස්මිං සමයෙ න සුද්ධරූපමෙව සස්සතං වෙදනාපි සස්සතා-පෙ-විඤ්ඤාණම්පි[13] සස්සතන්ති ගණ්හාති උච්ඡෙදෙපි එකච්ච සස්සතෙපි එසෙව නයො; යථා ච ඛන්ධෙසු එවං ආයතනෙසුපි යොජෙතබ්බං; ඉදං සන්ධාය වුත්තං **තඤ්චෙව දිට්ඨිං නප්පජහන්ති අඤ්ඤඤ්ච දිට්ඨිං උපාදියන්තීති.** දුතියවාරෙ **අතොති**[14] අප්පජහන්තෙසු නිස්සක්කං. යෙ නප්පජහන්ති තෙහි යෙව[15] ජහන්තීති වුච්චිස්සන්ති තෙව[16] තනුතරා අප්පතරාති අත්ථො; **තඤ්චෙව දිට්ඨිං පජහන්ති අඤ්ඤඤ්ච[17] දිට්ඨිං න උපාදියන්තීති;** තඤ්ච මූලදස්සනං පජහන්ති අඤ්ඤඤ්ච දස්සනං[18] න ගණ්හන්ති; කථං එකස්මිං හි සමයෙ රූපං සස්සතන්ති ගහෙත්වා අපරස්මිං සමයෙ තත්ථ ආදීනවං දිස්වා ඔළාරික මෙතං මය්හං දස්සනන්ති පජහති, න කෙවලඤ්ච රූපං සස්සතන්ති

---

1. තස්සායං තාය b. න ඛමතීති S.
2. න ඛමතීති දිට්ඨං රුච්චිතං
තෙන හි දිට්ඨි අක්ඛමෙන b.
තෙනාපි L. අරුච්චිතෙන B.
3. ඛමතීති B.
4. ගණ්හති b. S. ඉතො බො තෙ S.
5. ඉතොති S.
6. තෙන හි L.
7. පුච්ඡිස්සන්ති B. S.
වුච්චියන්ති b. තෙව b. S.
බහු බහුතරාති අත්ථො b. බහු
තරා බහුතරාති අත්ථො S.
8. තනුහි S. තනු හි b. තනු තරාති b S.
9. නප්පජහන්ති b. S.
10 සස්සතම්පි ගහෙත්වා S.
11. තම්පි අප්පහාය b.
12. න සක්කාති A1. M2.
13. වෙදනාපි සස්සතා
විඤ්ඤාණම්පි b. S. ගණ්හති b.
ගණ්හන්ති S.
14. ඉතොති S.
15. යෙ B S. වුච්චිස්සන්ති b.
පුච්ඡිස්සන්ති S.
16. තෙ ච b.
17. අඤ්ඤඤ්ච b. S.
18. අඤ්ඤදස්සනං B.

දස්සනමෙව ඔළාරිකං වෙදනාපි සස්සතා විඤ්ඤාණම්පි[1] සස්සතන්ති දස්සනං ඔළාරිකමෙවාති විස්සජ්ජෙති[2] උච්ඡෙදෙපි එකච්චසස්සතෙපි එසෙව නයො; යථා ච භික්ඛු එවං ආගතෙනපි යොජෙතබ්බං එවං තඤ්ච මූලදස්සනං පජහන්ති අඤ්ඤඤ්ච දස්සනං න ගණ්හන්ති; **තත්‍රාග්ගිවෙස්සනාති**[3] කස්මා ආරභි: අයං උච්ඡෙදලද්ධිකො අත්තනො ලද්ධිං නිගූහති[4] තස්සා පන ලද්ධියා වණ්ණෙ වුච්චමානෙ අත්තනො ලද්ධිං පාතුකරිස්සතීති තිස්සො ලද්ධියො[5] එකතො දස්සෙත්වා විභජිතුං ඉමං දෙසනං ආරභි; **සාරාගාය**[6] **සන්තිකෙති** ආදීසු රාගවසෙන වට්ටෙ රජ්ජනස්ස[7] ආසන්නා තණ්හාදිට්ඨිසංයොජනෙන වට්ටෙ[8] සංයොජනස්ස සන්තිකෙ; තණ්හාදිට්ඨිඅභිනන්දනා හි තණ්හාදිට්ඨිවසෙනෙව ගිලිත්වා පරියාදියනස්ස ගහණස්ස ච ආසන්නාති අත්ථො; **අසාරාගාය සන්තිකෙති**[9] ආදීසුපි වට්ටෙ අරජ්ජනකස්ස ආසන්නාති ආදිනා නයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො; එත්ථ ච සස්සතදස්සනං අප්පසාවජ්ජං දන්ධවිරාගං[10] උච්ඡෙදදස්සනං මහාසාවජ්ජං ඛිප්පවිරාගං; කථං: සස්සතවාදී හි[11] ඉධලොකං පරලොකඤ්ච අත්ථීති ජානාති සුකටදුක්කටානං ඵලං අත්ථීති ජානාති[12] කුසලං කරොති අකුසලං කරොන්තො භායති වට්ටං අස්සාදෙති අභිනන්දති බුද්ධානං වා බුද්ධසාවකානං වා සම්මුඛීභූතො සීඝං ලද්ධිං ජහිතුං න සක්කොති තස්මා සස්සතදස්සනං[13] අප්පසාවජ්ජං දන්ධවිරාගන්ති වුච්චති; උච්ඡෙදවාදී පන ඉධලොකං පරලොකං[14] අත්ථීති න ජානාති සුකටදුක්කටානං පන ඵලං[15] අත්ථීති න ජානාති කුසලං න කරොති අකුසලං කරොන්තො න භායති වට්ටං න අස්සාදෙති නාභිනන්දති බුද්ධානං වා බුද්ධසාවකානං වා සම්මුඛීභාවෙ[16] සීඝං දස්සනං ජහති පාරමියො පූරෙතුං සක්කොන්තො බුද්ධො හුත්වා අසක්කොන්තො අභිනීහාරං කත්වා සාවකො හුත්වා පරිනිබ්බාති[17] තස්මා උච්ඡෙදදස්සනං මහාසාවජ්ජං ඛිප්පවිරාගන්ති වුච්චති. සො පන පරිබ්බාජකො එතමත්ථං අසල්ලක්ඛෙත්වා මය්හං දස්සනං සංවණ්ණෙති[18] පසංසති අද්ධා මෙ සුන්දරං

---

1. සස්සතා-පෙ-විඤ්ඤාණම්පි b.
2. විස්සජ්ජති b. විස්සජ්ජෙන්ති S.
3. යත්ති අග්ගිවෙස්සනාති S.
4. ලද්ධි නිගූහන්ති b.
5. පාතුකරිස්සති තිස්සො ලද්ධියො S.
6. සාරාගාය B.
7. රඤ්ජනස්ස B. S. රජ්ජනස්ස ආසන්නා A1. W2. R.
8. වට්ට b. S. සන්තිකෙ අභිනන්දනායාති තණ්හාදිට්ඨිවසෙනෙව b.
9. විරාගාය සන්තිකෙති S. ආදීසු විවට්ටෙ b. S. රඤ්ජනස්ස S. රජ්ජනස්ස b.
10. දන්ධවිරාගං b.
11. සස්සතවාදී L.
12. අත්ථීති න ජානාති S. සුකත b.
13. තං සස්සතදස්සනං B. තස්මා තං සස්සතදස්සනං b. S.
14. ඉධලොකපරලොකං b. S.
15. සුකතදුක්කටානං ඵලං b. අත්ථීති ජානාති b.
16. සම්මුඛීභූතො S. ඛිප්පදස්සනං වා A1. M2. W2. පජහති b.
17. පරිනිබ්බායන්ති B. S.
18. සංවණ්ණෙන්ති S. අද්ධා එව M2. W2. අද්ධා අයමෙව A1.

දස්සනන්ති සල්ලක්ඛෙත්වා **උක්කංසති[1] මෙ භවන්ති** ආදිමාහ; ඉදන්ති යස්මා අයං පරිබ්බාජකො කඤ්ජියෙනෙව තිත්තකලාබු[2] උච්ඡේදදස්සනෙනෙව පූරිතො සො යථා[3] කඤ්ජියං අප්පහාය න සක්කා ලාබුම්හි තෙලඵාණිතාදීනි පක්ඛිපිතුං පක්ඛිත්තානිපි න ගණ්හාති[4] එවමෙවං තං ලද්ධිං අප්පහාය අභබ්බො අග්ගඵලානං ගහණාය[5] තස්මා ලද්ධිජහාපනත්ථං **තත්‍රාග්ගිවෙස්සනාති[6]** ආදි ආරද්ධං; **විග්ගහො හොති** කලහො; **එව මෙතාසං දිට්ඨීනං පහානං හොතීති** එවං විග්ගහාදිආදීනවං[7] දිස්වා තාසං දිට්ඨීනං පහානං හොති සොපි[8] පරිබ්බාජකො කිං මෙ ඉමිනා විග්ගහාදිනාති තං උච්ඡේදදස්සනං පජහති අථස්ස භගවා වමිතකඤ්ජිකෙ[9] ලාබුම්හි සප්පිඵාණිතාදීනි පක්ඛිපන්තො විය හදයෙ අමතොසධං පූරෙස්සාමීති විපස්සනං ආචික්ඛන්තො **අයං ඛො අග්ගිවෙස්සන කායොති** ආදිමාහ: තස්සත්ථො වම්මිකසුත්තෙ වුත්තො. **අනිච්චතොති** ආදීනිපි හෙට්ඨා විත්ථාරිතානෙව; **යො කායස්මිං ඡන්දොති[10]** යා කායස්මිං තණ්හා; **සිනෙහොති[11]** තණ්හාසිනෙහො; **කායන්වයතාති** කායානුගමනභාවො; කායං අනුගච්ඡනකකිලෙසොති අත්ථො. එවං රූපකම්මට්ඨානං **දස්සෙත්වා** ඉදානි අරූපකම්මට්ඨානං දස්සෙන්තො **තිස්සො ඛොති** ආදිමාහ; පුන තාසංයෙව වෙදනානං අසම්මිස්සභාවං දස්සෙන්තො **යස්මිං අග්ගිවෙස්සන සමයෙති** ආදිමාහ: තත්ථායං[12] සඞ්ඛෙපත්ථො යස්මිං සමයෙ සුඛාදීසු **එකඤ්ච[13]** වෙදනං වෙදියති තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤා වෙදනා අත්තනො වාරං වා ඔකාසං වා ඔලොකයමානා නිසින්නා නාම නත්ථි අථ ඛො අනුප්පන්නාව හොති;[14] භින්නඋදකබුබ්බුලා විය අන්තරහිතා වා; **සුඛාපි ඛො** ති ආදි තාසං වෙදනානං චුණ්ණවිචුණ්ණභාවදස්සනත්ථං වුත්තං; **න කෙනචි සංවදතීති[15]** තස්ස තං ගහෙත්වා සස්සතවාදී අහන්ති සස්සතවාදිනාපි[16] සද්ධිං න සංවදති තමෙව ගහෙත්වා සස්සතවාදී අහන්ති එකච්චසස්සතවාදිනා සද්ධිං න විවදති; එවං **තයොපි** වාද

1. උක්කංසෙති S.
2. තිත්තකං b, ලාබු b. S. තිත්තිකා S.
3. යථා A1, M2 P2
4. න ගණ්හති b. න ගණ්හන්ති S. එවමෙතං L.
12. තත්‍රායං B, S. එවමෙව S.
5. ලාභාය B. මග්ගඵලානං ලාභාය b, S. ලද්ධි b S.
6. තත්‍ර අග්ගිවෙස්සනාති S. ආදිමාරද්ධං B.
7. විග්ගහාදීනවං S.
8. සො හි b. S
9. ඡඩ්ඩිතකඤ්ජිකෙ b, කඤ්ජියෙ S
10. කායස්මිං කායවජ්ජෙ ඡන්දෙති b.
11. සෙනහොති තණ්හා සෙනාභාව b. සෙනහොති තණ්හා සෙනභාව S.
13. එකං B, S වෙදයති b S.
14. අනුප්පන්නා වා හොති b. S. පුප්ඵුළා විය ච b.
15. කෙනචි විවදතීති S. සස්සතං b S.
16. සස්සතවාදිනා S. උච්ඡේදවාදිනාපි b. න විවදති S.

පරිවත්තෙතබ්බා; යඤ්ච ලොකෙ වුත්තන්ති යං ලොකෙ කථිතං වොහරිතං තෙන වොහරති අපරාමසන්තො[1] කඤ්චි ධම්මං පරාමාසගාහෙන අගණ්හන්තො. වුත්තම්පි චෙතං:-

යො හොති භික්ඛු අරහං කතාවී[2]
ඛීණාසවො අන්තිමදෙහධාරී
අහං වදාමීතිපි සො වදෙය්‍ය
මමං වදන්තීතිපි සො වදෙය්‍ය
ලොකෙ සමඤ්ඤං[3] කුසලො විදිත්වා
වොහාරමත්තෙන සො වොහරෙය්‍යා"[4]ති.

අපරම්පි වුත්තං: "ඉමා ඛො චිත්ත ලොකසමඤ්ඤා ලොකනිරුත්ති යො ලොකවොහාරා ලොකපඤ්ඤත්තියො[5] යාහි තථාගතො වොහරති අපරාමස"න්ති. අභිඤ්ඤාපහානමාහාති සස්සතාදීසු තෙසං තෙසං ධම්මානං සස්සතං අභිඤ්ඤාය ජානිත්වා සස්සතස්ස පහානං ආහ උච්ඡෙදං එකච්චසස්සතං අභිඤ්ඤාය එකච්චසස්සතස්ස පහානං වදති රූපං අභිඤ්ඤාය රූපස්ස පහානං වදතීති ආදිනා නයෙනෙත්ථ අත්ථො වෙදිතබ්බො; පටිසඞ්ඛායාති පච්චවෙක්ඛිත්වා; අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චීති අනුප්පාදනිරොධෙන නිරුද්ධෙහි ආසවෙහි අගහෙත්වා[6] චිත්තං විමුච්චි; එත්තාවතා චෙස පරස්ස වඩ්ඪිතං භත්තං භුඤ්ජිත්වා බුද්ධං[7] විනොදෙන්තො විය පරස්ස ආරද්ධාය ධම්මදෙසනාය ඤාණං පෙසෙත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා අරහත්තඤ්ච පත්තො සාවකපාරමීඤාණස්ස[8] ච මත්ථකං; සොළස ච පඤ්ඤා පටිවිජ්ඣිත්වා ඨිතො. දීඝනඛො පන සොතාපත්තිඵලං පත්වා සරණෙසු පතිට්ඨිතො භගවාපි[9] ඉමං දෙසනං සූරියෙ ධරමානෙයෙව නිට්ඨාපෙත්වා[10] ගිජ්ඣකූටා ඔරුය්හ වෙළුවනං ගන්ත්වා සාවකසන්නිපාතං අකාසි; චතුරඞ්ගසමන්නාගතො සන්නිපාතො අහොසි; තත්‍රිමානි අඞ්ගානි මාඝනක්ඛත්තෙන යුත්තො පුණ්ණම[11] උපොසථදිවසො, කෙනචි අනාමන්තිතානි[12] හුත්වා අත්තනොයෙව ධම්මතාය සන්නිපතිතානි අඩ්ඪතෙළසානි[13] භික්ඛුසතානි; තෙසු එකොපි[14] පුථුජ්ජනො වා සොතාපන්න

1. අපරාමසන්ති කිඤ්චි b, S. පරාමසග්ගාහෙන b.
2. භික්ඛු අරහන්තකතත්තා S.
3. සමඤ්ඤ b.
4. සවොහරෙය්‍යාති b S.
5. ඉමා ඛො චිත්තා ලොකසමඤ්ඤා ලොකනිරුත්තිලොක පඤ්ඤත්ති B, යෙහි b.
6. අගහෙත්වා ච S. අග්ගහෙත්වා ච b.
7. බුද්ධං b.
8. පාරමී b.
9. භගවා පන B, S.
10. නිට්ඨපෙත්වා b, S.
11. පුණ්ණමී S.
12. අනාමන්තිකානි L.
13. අඩ්ඪතෙරසානි S, තෙළසානි b
14. එකො S.

සකදාගාමී අනාගාමිසුක්ඛවිපස්සක අරහන්තෙසු වා අඤ්ඤතරෙ නත්ථි, සබ්බෙපි[1] ඡළභිඤ්ඤාව. එකොපි වෙත්ථ සත්ථෙන කෙසෙ ඡින්දිත්වා පබ්බජිතො[2] නාම නත්ථි සබ්බෙ එහි භික්ඛුනො එවාති.[3]

දීඝනඛසුත්තං චතුත්ථං.

---

2. 3. 5.

එවමෙම සුතන්ති මාගන්දියසුත්තං[4] තත්ථ අග්‍යාගාරෙති අග්ගිහොත්තසාලායං[5] තිණසන්ථරකෙති ද්වෙ මාගන්දියා මාතුලො ච භාගිනෙය්‍යො ච තෙසු මාතුලො පබ්බජිත්වා අරහත්තං පත්තො භාගිනෙය්‍යොපි සඋපනිස්සයො න චිරස්සෙව පබ්බජිත්වා අරහත්තං පාපුණිස්සති අථස්ස භගවා උපනිස්සයං දිස්වා රමණීයං දෙවගබ්භසදිසං ගන්ධකුටිං පහාය තත්ථ ඣාරිකාතිණකචවරාදීහි උක්ලාපෙ[6] අග්‍යාගාරෙ තිණසන්ථරකං[7] පඤ්ඤපෙත්වා පරසඞ්ගහකරණත්ථං කතිපාහං වසිත්ථ. තං සන්ධායෙතං වුත්තං; තෙනුපසඞ්කමීති න කෙවලං තං දිවසමෙව යස්මා පන තං අග්‍යාගාරං ගාමූපචාරෙ දාරකදාරිකෙහි ඔකිණ්ණං[8] අවිවිත්තං තස්මා භගවා නිච්චකාලෙපි[9] දිවසභාගං තස්මිං වනසණ්ඩෙ වීතිනාමෙත්වා සායං වාසත්ථාය තත්ථ උපගච්ඡති; අද්දසා ඛො[10] තිණ සන්ථරකං පඤ්ඤත්තන්ති භගවා අඤ්ඤෙසු දිවසෙසු තිණසන්ථරකං සංහරිත්වා[11] සඤ්ඤාණං කත්වා ඨපෙත්වා ගච්ඡති තං දිවසං පන පඤ්ඤපෙත්වාව අගමාසි; කස්මා: තදා හි පච්චූසසමයෙ ලොකං ඔලොකෙන්තොව[12] අද්දස අජ්ජ මාගන්දියො ඉධාගන්ත්වා ඉමං තිණසන්ථරකං දිස්වා භාරද්වාජෙන සද්ධිං තිණසන්ථරකං ආරබ්භ කථාසල්ලාපං කරිස්සති අථාහං ආගන්ත්වා ධම්මං දෙසෙස්සාමි[13] සො ධම්මං සුත්වා මම සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා අරහත්තං පාපුණිස්සති; පරෙසං සඞ්ගහකරණත්ථමෙව හි මයා පාරමියො පූරිතාති තිණසන්ථරකං පඤ්ඤපෙත්වාව අගමාසි; සමණසෙය්‍යරූපං[14] මඤ්ඤෙති ඉමං තිණ සන්ථරකං[15] සමණස්ස අනුච්ඡවිකා සෙය්‍යාති මඤ්ඤාමි[16] න ච අඤ්ඤස්ස සමණස්ස වුත්ථට්ඨානමෙතං[17] තථාහෙත්ථ හත්ථෙන ආකඩ්ඪිතට්ඨානං වා පාදෙන

---

1. සබ්බ B. සබ්බෙජළභිඤ්ඤා ච b. S
2. යෙ කෙසෙ ඡින්දිත්වා පබ්බජිතා L. B.
3. එහිභික්ඛු යෙවාති S.
4. මාගණ්ඩිය b S.
5. අග්ගිහොත්තසාලායං B. අග්ගිහොම b. සාලායං b. S. තිණසන්ථාරකෙති b
6. ඣාරික b. S උක්කලාපෙ S.
7. තිණසන්ථාරකං b. පඤ්ඤපෙත්වා S.
8. දූරිකාහි ඔතිණ්ණං S.
9. නිච්චකාලම්පි b. S.
10. අද්දසං ඛො- පෙ- තිණසන්ථාරකං b.
11. සන්ථාරකං සංහරිත්වා b. සඞ්ඝරිත්වා S. කත්වා ගච්ඡති b. තං දිවසං පඤ්ඤපෙත්වා ච S. පන පඤ්ඤපෙත්වා වා b.
12. ඔලොකෙත්වා ච B. ච b. S.
13. දෙසියසාමි b. S.
14. සමණසෙය්‍යරූපා Al සමණසෙය්‍යානුරූපං B. S.
15. සන්ථාරණං b.
16. සෙය්‍යාතිමඤ්ඤති b. S.
17. නිවුත්ථට්ඨාන b. වුට්ඨාන S. හත්ථෙන ආකඩ්ඪිතට්ඨානං වා සීසෙන පහටට්ඨානං වා පාදෙන ආකඩ්ඪිතට්ඨානං වා S.

ආකඩ්ඪිතට්ඨානං වා සීසෙන පහටට්ඨානං වා න පඤ්ඤායන්ති අනාකුලො[1] අඝට්ටිතො අභින්නො ඡෙකෙන චිත්තකාරෙන තූලිකාය පරිච්ඡින්දිත්වා පඤ්ඤත්තා විය සඤ්ඤතසමණස්ස වසිතට්ඨානං තස්ස හො වසිතට්ඨානන්ති පුච්ඡති; භූනහුනොති හතවඩ්ඪිනො[2] මරියාදකාරකස්ස; කස්මා එවමාහ: ඡසු ද්වාරෙසු වඩ්ඪි[3] පඤ්ඤපන ලද්ධිකත්තා; අයං හි තස්ස ලද්ධි: චක්ඛු බ්‍රූහෙතබ්බං වඩ්ඪෙතබ්බං, අදිට්ඨං[4] දක්ඛිතබ්බං දිට්ඨං සමතික්කමිතබ්බං, සොතං බ්‍රූහෙතබ්බං වඩ්ඪෙතබ්බං, අස්සුතං[5] සොතබ්බං සුතං සමතික්කමිතබ්බං, ඝානං බ්‍රූහෙතබ්බං වඩ්ඪෙතබ්බං, අඝායිතං[6] ඝායිතබ්බං ඝායිතං සමතික්කමිතබ්බං, ජිව්හා බ්‍රූහෙතබ්බා වඩ්ඪෙතබ්බා, අසායිතං[7] සායිතබ්බං සායිතං සමතික්කමිතබ්බං, කායො බ්‍රූහෙතබ්බො වඩ්ඪෙතබ්බො, අඵුට්ඨං ඵුසිතබ්බං ඵුට්ඨං සමතික්කමිතබ්බං,[8] මනො බ්‍රූහෙතබ්බො වඩ්ඪෙතබ්බො, අවිඤ්ඤාතං විජානිතබ්බං විඤ්ඤාතං සමතික්කමිතබ්බං, එවං සො ඡසු ද්වාරෙසු වඩ්ඪි[9] පඤ්ඤපෙති; භගවා පන:-

"චක්ඛුනා සංවරො සාධු සාධු සොතෙන සංවරො
ඝානෙන සංවරො සාධු සාධු ජිව්හාය සංවරො,
කායෙන සංවරො සාධු සාධු වාචාය සංවරො
මනසා සංවරො සාධු සාධු සබ්බත්ථ සංවරො
සබ්බත්ථ සංවුතො භික්ඛු සබ්බදුක්ඛා පමුච්චතී"ති

ඡසු ද්වාරෙසු සංවරං පඤ්ඤපෙති[10] තස්මා සො වඩ්ඪි හතො සමණො ගොතමො මරියාදකාරකොති මඤ්ඤමානො භූනහුනොති[11] ආහ; අපිචෙ ඤූණෙ ධම්මෙ කුසලෙති පරිසුද්ධෙ කාරණෙ ධම්මෙ[12] අනවජ්ජෙ; ඉමිනා කිං දස්සෙති: එවරූපස්ස නාම උග්ගහස්ස පඤ්ඤත්තස්ස යසස්සිනො උපරිවාචං භාසයමානෙන[13] වීමංසිත්වා උපධාරෙත්වා මුඛෙ ආරක්ඛං ඨපෙත්වා භාසිතබ්බං හොති.[14] තස්මා මා සහසා අභාසි. මුඛෙ ආරක්ඛං ඨපෙහීති දස්සෙති; එවං ච නො සුත්තෙ ඔවරතීති[15] යස්මා අම්හාකං සුත්තෙ එවං ආගච්ඡති, න මයං මුඛාරූළ්හමත්තං[16]

1. අනාකුලො අනාකිණ්ණො
   අභින්නො b. තූලිකාය S.
2. භූනහතාකාති හතවුඩ්ඪිනො S.
   භූනහුනොති ඝාතවඩ්ඪිනො B.
3. වුඩ්ඪි S.
4. අදිට්ඨං b. S.
5. අසුතං b. S.
6. අඝායිතං b. S.
7. අසායිතං b.
8. ඵුසිතං සමතික්කාමිතබ්බ S.
9. වඩ්ඪිං b. වුඩ්ඪිං S.
10. පඤ්ඤපෙති b. S. වුඩ්ඪි S.
11. භූතහුනොති S.
12. පරිසුද්ධකාරණෙ ධම්මෙ A1.
    පරිසුද්ධ කාරණධම්මෙ B.
    කාරණෙ b.
13. භාසමානෙන B. S. උපරිවාදං b.
14. අභාසිතබ්බා හොති S.
15. ඔවදතීති B. S.
16. මුඛාරූළ්හවචනමත්තං B. S.

වදාමි, පුත්තෙ ච නාම ආගතං වදමානා[1] කස්ස භායෙය්‍යාම, තස්මා සම්මුඛාපි නං වදෙය්‍යාමාති අත්ථො; අප්පොස්සුක්කොති මම රක්ඛනත්ථාය අනුස්සුක්කො අව්‍යාවටො[2] හුත්වාති අත්ථො.

වුත්තොව නං වදෙය්‍යාති[3] මයා වුත්තොව හුත්වා ආපුච්ඡිතොව[4] කථං සමුට්ඨාපෙත්වා අම්බජම්බුආදීනි[5] ගහෙත්වා අපූරයමානො මයා කථිතනියාමෙන භවං භාරද්වාජො වදෙය්‍ය වදතූති[6] අත්ථො; අස්සොසි ඛොති සත්ථා ආලොකං වඩ්ඪෙත්වා දිබ්බචක්ඛුනා මාගන්දියං[7] තත්ථ ආගතං අද්දස; ද්වින්නං ජනානං භාසමානානං දිබ්බසොතෙන සද්දම්පි අස්සොසි; පටිසල්ලානා[8] වුට්ඨිතොති ඵලසමාපත්තිතො වුට්ඨිතො; සංවිග්ගොති පීතිසංවෙගෙන සංවිග්ගො චලිතො කම්පිතො; තස්ස කිර එතදහොසි: නෙව මාගන්දිකෙන[9] සමණස්ස ගොතමස්ස ආරොචිතං න මයා අම්හෙ මුඤ්චිත්වා අඤ්ඤස්ස[10] කථිතොපි නත්ථි සුතො භවිස්සති අම්හාකං සද්දො තික්ඛිණසොතෙන පුරිසෙනාති අථස්ස අබ්භන්තරෙ පීති උප්පජ්ජිත්වා[11] නවනවුතිලොමකූපසහස්සානි උද්ධග්ගානි අකාසි. තෙන වුත්තං[12] සංවිග්ගො ලොමහට්ඨජාතොති; අථ මාගන්දියො[13] පරිබ්බාජකොති පරිබ්බාජකස්ස පතිතාලුම්බං[14] විය බීජං පරිපාකගතං ඤාණං, තස්මා සන්නිසීදිතුං අසක්කොන්තො ආහිණ්ඩමානො පුන සත්ථු සන්තිකං[15] ආගන්ත්වා එකමන්තං නිසීදි, තං දස්සෙතුං අථ මාගන්දියොති[16] ආදි වුත්තං; සත්ථා එවං කිර ත්වං මාගන්දිය මං අවචාති අවත්වාව[17] චක්ඛුං ඛො මාගන්දියාති පරිබ්බාජකස්ස ධම්මදෙසනං ආරභි; තත්ථ වසනට්ඨානට්ඨෙන රූපං චක්ඛුස්ස ආරාමොති චක්ඛු රූපාරාමං; රූපෙ රතන්ති රූපරතං; රූපෙන චක්ඛුං[18] ආමොදිතං සමොමොදිතන්ති රූපසම්මුදිතං;[3] දන්තන්ති නිබ්බිසෙවනං; ගුත්තන්ති ගොපිතං; රක්ඛිතන්ති ඨපිතාරක්ඛං;[19] සංවුතන්ති පිහිතං; සංවරායාති පිධානත්ථාය; පරිචාරිතපුබ්බොති[20] අභිරමිත

---

1. වදමානා b භායෙය්‍යාම b, " වදමානො කස්ස භායෙය්‍ය A1, M2, R. W2,
2. අව්‍යාවටො b.
3. වුත්තො එවතං A1, M2, R, W2. වුත්තො චනං S. වුත්තො ච හුත්වා S,
4. අපුච්ඡිතොපි S.
5. ජම්බු b. ගහෙත්වා විය ආපූරයමානො b, අපූරියමානො S,
6. වදන්තූති b.
7. මාගණ්ඩිය S.
8. පටිසල්ලානා b, S, ඵලසමාපත්තියා. b. S.
9. මාගණ්ඩිකෙන b. මාගණ්ඩියෙන S. ආරොපිතං S.
10. අඤ්ඤස්ස එත්ථ b. S
11. උප්පජ්ජිත්වා නවුති S.
12. වුත්තං b, S.
13. අථ ඛො මාගණ්ඩියො b. S.
14. අතිතාත S. විජං S.
15. සන්තිකෙ b
16. අථ ඛො මාගණ්ඩියොති b. S.
17. අවත්වා b, චක්ඛු ඛො මාගණ්ඩියාති b, S.
18. චක්ඛු B. පමොදිතන්ති රූප සම්මුදිතං b.
19. ඨපිතරක්ඛං B. හිතඨපිතාරක්ඛං L
20. පරිධාරිතපුබ්බොති අභිලාපිත පුබ්බො S. පරිචිතපුබ්බොති A1. M2, T. W2.

පුබ්බා; **රූපපරිළාහන්ති** රූපං ආරබ්භ උප්පජ්ජනපරිළාහං; **ඉමස්ස පන තෙ මාගන්දිය කිමස්ස වචනීයන්ති** ඉමස්ස රූපං පරිගණ්හිත්වා[1] අරහත්තං පත්තස්ස ඛීණාසවස්ස තයා කිං වචනං වත්තබ්බං; අස්ස වඩ්ඪිහතො[2] මරියාදකාරකොති ඉදං වත්තබ්බං න වත්තබ්බන්ති පුච්ඡි;[3] **න කිඤ්චි භො ගොතමාති** ගොතම කිඤ්චි වත්තබ්බං නත්ථි; සෙසද්වාරෙසුපි එසෙව නයො; ඉදන්ති යස්මා තයා පඤ්චක්ඛන්ධෙ පරිග්ගහෙත්වා අරහත්තං[4] පත්තඛීණාසවස්ස කිඤ්චි වත්තබ්බං නත්ථි, අහඤ්ච පඤ්චක්ඛන්ධෙ පරිග්ගහෙත්වා සබ්බඤ්ඤුතං පත්තො, තස්මා අහම්පි තෙ න කිඤ්චි වත්තබ්බොති දස්සෙතුං අහං ඛො පනාති ආදිමාහ; **තස්ස මය්හං මාගන්දියාති** ගිහිකාලෙ[5] අත්තනො සම්පත්තිං දස්සෙන්තො ආහ: **තත්ථ වස්සිකන්ති**[6] ආදිසු යත්ථ සුඛං හොති වස්සකාලෙ වසිතුං අයං වස්සිකො; ඉතරෙසුපි එසෙව නයො; අයං පනෙත්ථ වචනත්ථො වස්සං වාසො වස්සං අරහතීති[7] වස්සිකො, ඉතරෙසුපි එසෙව නයො; තත්ථ වස්සිකො පාසාදො නාතිඋච්චො හොති නාතිනීචො, ද්වාරවාතපානානිපිස්ස නාතිබහූනි[8] භුම්මත්ථරණඛජ්ජභොජ්ජාදීනිපෙත්ථ මිස්සකානෙව වට්ටන්ති; හෙමන්තිකෙ එම්හාපි භිත්තියොපි නීචා හොන්ති, ද්වාරවාතපානානි තනුකානි සුඛුමච්ඡිද්දානි උණ්හපවෙසනත්ථාය භිත්තිනියූහානි[9] හරීයන්ති භුම්මත්ථරණපච්චත්ථරණනිවාසනපාරුපනානි පනෙත්ථ උණ්හවීරියානි[10] කම්බලාදීනි වට්ටන්ති; ඛජ්ජභොජ්ජං සිනිද්ධං කටුකසන්නිස්සිතඤ්ච; ගිම්හිකෙ එම්හා[11] ච භිත්තියොපි උච්චා හොන්ති, ද්වාරවාතපානානි පනෙත්ථ බහූනි විපුලජාලානි[12] භවන්ති භුම්මත්ථරණාදීනි[12] දුකූලමයානි වට්ටන්ති, ඛජ්ජභොජ්ජානි මධුරරසසීතවිරියානි[13] වාතපානසමීපෙසු චෙත්ථ නව චාටියො ඨපෙත්වා උදකස්ස පූරෙත්වා නීලුප්පලාදීහි සඤ්ඡාදෙන්ති,[14] තෙසු. තෙසු පදෙසෙසු උදකයන්තානි කරොන්ති, යෙහි දෙවෙ වස්සන්තෙ විය උදකධාරා නික්ඛමන්ති, බොධිසත්තස්ස පන අට්ඨසතං[15] සුවණ්ණඝටෙ ච රජතඝටෙ[16] ච ගන්ධොදකස්ස පූරෙත්වා නීලුප්පලගච්ඡිතෙ කත්වා[17] සයනං පරිවාරෙත්වා ඨපයිංසු,

1. පරිග්ගණ්හිත්වා b. S. අරහත්තප්පත්තස්ස b.
2. වුඩ්ඪිහතො b. S.
3. ඉදං න වත්තබ්බං A1. M2. පුච්ඡති B. S.
4. අරහත්තප්පත්තස්ස b. අරහත්තං පත්තස්ස S.
5. ගිහිකාලෙ b. S.
6. තත්ථ වස්සිකොති S.
7. වස්සං වාසො වස්සං වස්සං අරහතීති b. S.
8. නාතිතනූනි නාතිබහූනි b. S. භුම්මත්ථරණපච්චත්ථරණ ඛජ්ජ භොජ්ජානි ඨපෙත්වා b. භොජ්ජාන චෙත්ථ S.
9. භිත්තිනියූහානි b. නියූහානි හරියන්ති S.
10. උණ්හවිරියානි S.
11. එම්හාපි b. S.
12. විපුලජාතානි A1. M2. භුම්මත්ථරණාදීනි දුකූල b.
13. සීතවිරියානි b. විරියානි b.
14. සඤ්ඡාදෙන්ති S.
15 අට්ඨසත b.
16. රජත S.
17. ගච්ඡකං කාරිත්වා B, ගච්ඡකං b. ගච්ඡකං කාරෙත්වා b S. පරිවාරිත්වා b.

මහන්තාසු ලොහකටාහෙසු ගන්ධකලලං පූරෙත්වා නීලුප්පලපදුමපුණ්ඩරීකානි[1] රොපෙත්වා උතුගහණත්ථාය[2] තත්ථ තත්ථ ඨපෙසුං, සුරියරස්මීහි පුප්ඵානි පුප්ඵන්ති, නානාවිධා භමරගණා පාසාදං පවිසිත්වා පුප්ඵෙසු රජං[3] ගණ්හන්තා විචරන්ති, පාසාදෙ අතිසුගන්ධගන්ධො[4] හොති, සමන්ත හිත්තියා අන්තරෙ ලොහනාළිං ඨපෙත්වා නවභූමකපාසාදස්ස[5] උපරි ආකාසඞ්ගණෙ රතනමණ්ඩපමත්ථකෙ සුඛුමච්ඡිකං[6] ජාලබන්ධනං අහොසි, එකස්මිං ඨානෙ සුක්ඛමහිසචම්මං පසාරිතං[7] බොධිසත්තස්ස උදකකීළනවෙලාය මහිසචම්මෙ[8] පාසාණගුළෙ ඛිපන්ති, මෙඝත්ථනිත සද්දො විය හොති, හෙට්ඨා යන්තං පරිවත්තෙන්ති[9] උදකං අභිරුහිත්වා ජාලමත්ථකෙ පතති, වස්සං පතනකාලො විය[10] හොති තදා බොධිසත්තො නීලපට්ටං නිවාසෙති නීලපට්ටං[11] පාරුපති, නීලපසාධනං පසාධෙති, පරිවාරපිස්ස චත්තාළීසනාටකසහස්සානි නීලවත්ථාභරණානෙව නීල විලෙපනානි[12] හුත්වා මහාපුරිසං පරිවාරෙත්වා රතනමණ්ඩපං ගච්ඡන්ති දිවසභාගං උදකකීළං කීළන්තො සීතලං[13] උතුසුඛං අනුභොති, පාසාදස්ස චතූසු දිසාසු චත්තාරො සරා හොන්ති, දිවාකාලෙ නානාවණ්ණා[14] සකුණගණා පාචීනසරතො වුට්ඨාය රවමානා[15] පාසාදමත්ථකෙන පච්ඡිමසරං ගච්ඡන්ති, පච්ඡිමසරතො වුට්ඨාය පාචීනසරං උත්තරසරතො දක්ඛිණසරං දක්ඛිණසරතො උත්තරසරං ගච්ඡන්ති; අන්තරවස්සසමයො විය හොති; හෙමන්තිකපාසාදෙ පන පඤ්චභූමකො[16] අහොසි; වස්සික පාසාදෙ සත්තභූමකො; නිප්පුරිසෙහීති පුරිසවිරහිතෙහි; න කෙවලං චෙත්ථ තුරියානෙව නිප්පුරිසානි සබ්බට්ඨානානිපි නිප්පුරිසානෙව, දොවාරිකාපි ඉත්ථියොව න්හාපනාදි[17] පරිකම්මකරාපි ඉත්ථියොව. රාජා කිර තථා රූපං ඉස්සරියසුඛං[18] සම්පත්තිං අනුභවමානස්ස පුරිසං දිස්වා පරිසඞ්කා[19] උප්පජ්ජති, සා මෙ පුත්තස්ස මා අහොසීති සබ්බකිච්චෙසු ඉත්ථියොව ඨපෙසි; තාය රතියා රමමානොති[20] ඉදං චතුත්ථජ්ඣානිකඵලසමාපත්තිරතිං සන්ධාය වුත්තං; ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වාති එත්ථ යස්මා ඛත්තියානං සෙතච්ඡත්තස්සෙව පත්ථනා හොති, මහාච[21] තෙසං පපඤ්චා, බ්‍රාහ්මණා මන්තෙහි අතිත්තා

1. පුණ්ඩරීකානි b.
2. උතුගහහණත්ථාය b.
3. රසං B. S.
4. අතිසුගන්ධො b
5. නවභූමිකා b. S.
6. සුඛුමච්ඡිද්දකං b. ජාලබින්ධං S. ජාලාබන්ධං b.
7. මහිංස b පසාරෙති b. S.
8. මහිසචම්මං B මහිංසචම්මං b. මෙඝථනිත b.
9. පරිවත්තෙන්ති S.
10. වස්සපතනසලිලංවිය B නීලපටං b, S.
11. නීලපටං b, S.
12. නීලපට්ටානි B, භරණානෙව නීලපට්ටානි හුත්වා b.
13. සීතල S.
14. නානාවණ්ණ b
15. විරවමානා B, S
16. භූමිකො B. S.
17. නහාපපනාදි b, S.
18. ඉස්සරියසුඛ b, S.
19. පරිසඞ්කා S.
20. රමයමානොති A1. M2.
21. මහා ච b. S.

මන්තෙන ගවෙසන්තා විචරන්ති, ගහපතිනො පන මුද්ධගණනමත්තං[1] උග්ගහිතකාලතො පට්ඨාය සම්පත්තිංයෙව අනුභවන්ති, තස්මා ඛත්තිය බ්‍රාහ්මණෙ අග්ගහෙත්වා[2] **ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා**ති ආහ.

ආවට්ටෙය්‍යාති මානුසකාමහෙතු[3] ආවට්ටො භවෙය්‍යාති අත්ථො; **අභික්කන්තතරා**ති විසිට්ඨතරා; **පණීතතරා**ති අතප්පකතරා[4] වුත්තම්පි චෙතං:-

"කුසග්ගෙ උදකමාදාය[5] සමුද්දෙ උදකං මිනෙ
එවං මානුසකා කාමා දිබ්බකාමාන සන්තිකෙ"ති.

සමධිගය්හ තිට්ඨන්තීති දිබ්බං සුඛං ගණ්හිත්වා තතො විසිට්ඨතරා හුත්වා තිට්ඨන්ති; ඔපම්මසංසන්දනං පනෙත්ථ එවං වෙදිතබ්බං: ගහපතිස්ස පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමඞ්ගීභූතකාලො විය බොධිසත්තස්ස තීසු පාසාදෙසු චත්තාලීසසහස්සඉත්ථි[7]මජ්ඣෙ මොදනකාලො; තස්ස සුචරිතං පූරෙත්වා[8] සග්ගෙ නිබ්බත්තකාලො විය බොධිසත්තස්ස අභිනික්ඛමනං කත්වා බොධිපල්ලඞ්කෙ සබ්බඤ්ඤුතං පටිවිද්ධකාලො; තස්ස නන්දනවනෙ සම්පත්තිං අනුභවනකාලො විය තථාගතස්ස චතුත්ථජ්ඣානිකඵලසමාපත්තිරතියා වීතිවත්තනකාලො, තස්ස මානුසකානං පඤ්චන්නං කාමගුණානං අපත්ථනකාලො විය තථාගතස්ස චතුත්ථජ්ඣානිකඵලසමාපත්තිරතියා වීතිනාමෙන්තස්ස[9] තස්ස හීනජනසුඛස්ස අපත්ථනකාලොති; **සුඛී**ති පඨමං දුක්ඛිතො පච්ඡා සුඛිතො අස්ස; **සෙරී**ති පඨමං වෙජ්ජදුතියකො[10] පච්ඡා සෙරී එකකො භවෙය්‍ය; **සයංවසී**ති පඨමං වෙජ්ජස්ස[11] වසෙ වත්තමානො වෙජ්ජෙන නිසීදාති වුත්තෙ නිසීදි, නිපජ්ජාති[12] වුත්තෙ නිපජ්ජි, භුඤ්ජාති වුත්තෙ භුඤ්ජි, පිවාති වුත්තෙ පිවි, පච්ඡා සයංවසී[13] ජාතො; **යෙන කාමඞ්ගමො**ති පඨමං ඉච්ඡිතිච්ඡිතට්ඨානං ගන්තුං නාලත්ථ; පච්ඡා රොගෙ වූපසන්තෙ නදීදස්සනගිරි[14]දස්සනපබ්බතදස්සනාදීසුපි යෙන කාමඞ්ගමො ජාතො, යත්ථ යත්ථෙව[15] ගන්තුං ඉච්ඡති, තත්ථ තත්ථ[16] ගච්ඡෙය්‍ය; එත්ථාපි ඉදං ඔපම්මසංසන්දනං. පුරිසස්ස කුට්ඨිකාලො[17] විය හි බොධිසත්තස්ස අගාරමජ්ඣෙ වසනකාලො, අඞ්ගාරකපල්ලං විය එකං[18] කාමවත්ථුං

1. මුද්ධාගණනමත්තං b. මුද්ධාගණනමත්තස්ස S.
2. අග්ගහෙත්වා b.
3. මානුසකකාමහෙතු b. S.
4. අනප්පකතරා S. අනප්පකතරාති L.
5. කුසග්ගෙන දකමාදාය b.
6. සමධිගය්හ b. සමපටිගය්හ S. දිබ්බ b. S.
7. ඉත්ථී S. මොදමානකාලො S.
8. පූරිත්වා b.
9. වීතිනාමායස්ස හීනජනසුඛස්ස b. වීතිනාමෙන්තස්ස මානුසහීනජනසුඛස්ස S. වීතිනාමය මානස්ස B.
10. වජ්ජදුතියකො b
11. වජ්ජස්ස b වජ්ජෙන b.
12. නිපජ්ජාති b. නිපජ්ජි b.
13. සයංවසි S.
14. වූපසන්තෙ වනදස්සනගිරි b. S.
15. පච්ඡා යත්ථෙව B.
16. තත්ථෙව b. S.
17. කුට්ඨිකාලො b.
18. එකං b. S. කාමවත්ථු S

ද්වෙ කපල්ලානි විය වෙ වත්තුනි, සක්කස්ස පන දෙවරඤ්ඤො අඩ්ඪතෙය්‍යකොටි අඞ්ගාරක[1] පල්ලානි[2] විය අඩ්ඪතියා නාටකකොටියො; නඛෙහි **වණමුඛානි** තච්ඡෙත්වා, අග්ගිකපල්ලෙ[3] පරිතාපනං විය වජ්ජුපතිසෙවනං භෙසජ්ජං ආගම්ම අරොගකාලො විය කාමෙසු ආදීනවං නෙක්ඛම්මෙ ච ආනිසංසං[4] දිස්වා නික්ඛම්ම බුද්ධභූතකාලො චතුත්ථජ්ඣානිකඵලසමාපත්තිරතියා වීතිවත්තනකාලො **අඤ්ඤං** කුට්ඨිපුරිසං[5] දිස්වා අපත්ථනකාලො විය නාය රතියා වීතිනාමෙන්තස්ස හීනජනරතියා අපත්ථනකාලොති; **උපහතින්ද්‍රියොති** චිරකුට්ඨෙන[6] නාම උපහතකායප්පසාදෙ; **උපහතින්ද්‍රියාති** උපහතපඤ්ඤින්ද්‍රියා; තෙ යථා[7] සො උපහතකායින්ද්‍රියො කුට්ඨී දුක්ඛසම්ඵස්සස්මිංයෙව අග්ගිස්මිං සුඛමිති විපරීතසඤ්ඤං පච්චලත්ථ, එවං පඤ්ඤින්ද්‍රියස්ස උපහතත්තා[8] දුක්ඛසම්ඵස්සෙස්වෙව කාමෙසු සුඛමිති[9] විපරීතසඤ්ඤං පච්චලත්ථුං; **අසුචිතරානි චෙවාති** ආදිසු පකතියාව තානි අසුචීනි ච දුග්ගන්ධානි ච පූතීනි ච ඉදානි පන අසුචිතරානි[10] චෙව දුග්ගන්ධතරානි ච හොන්ති; **කාවීති** තස්ස හි පරිතාපෙන්තස්ස[11] කණ්ඩුවන්තස්ස ච පාණකා අන්තො පවිසන්ති. දුට්ඨලොහිත[12] දුට්ඨපුබ්බා පග්ඝරන්ති එවමස්සකාචි අස්සාදමත්තා හොති; **ආරොග්‍යපරමාති** ගාථාය යෙ කෙචි ධනලාභා වා යසලාභා වා පුත්තලාභා වා[13] ආරොග්‍යං තෙසං පරමං[14] උත්තමං නත්ථි, තතො උත්තරිතරො ලාභො හොති ආරොග්‍ය පරමාලාභා, යං කිඤ්චි ඣාන සුඛං වා මග්ගසුඛං වා ඵලසුඛං වා අත්ථි නිබ්බානං තත්ථ පරමං නත්ථි තතො උත්තරිතරං සුඛන්ති නිබ්බානං පරමං සුඛං; **අට්ඨඞ්ගිකො ච**[15] **මග්ගානන්ති** පුබ්බභාගමග්ගානං පුබ්බභාගගමනෙනෙව අමතගාමිනී[16] අට්ඨඞ්ගිකො ඛෙමො නත්ථි තතො ඛෙමතරො අඤ්ඤො මග්ගො, අථවා **ඛෙමං අමතගාමිනන්ති**[17] එත්ථ ඛෙමන්තිපි අමතන්තිපි නිබ්බානස්සෙව නාමං, යාවතා පුථූ[18] සමණබ්‍රාහ්මණා පරප්පවාදා තං මග්ගා ඛෙමගාමිනො ච අමතගාමිනො චාති ලද්ධිවසෙන ගහිතා **සබ්බෙසං** තෙසං ඛෙමඅමතගාමීනං[19] මග්ගානං අට්ඨඞ්ගිකො පරමො උත්තමොති

---

1. අඩ්ඪතෙය්‍ය කොටියානි අඞ්ගාර b. S.
2. අඩ්ඪතෙය්‍යකොටියං අඞ්ගාරක පල්ලානි B. අඩ්ඪතිය b. S.
3. අඞ්ගාරකපල්ලෙ B. S. වජ්ජුපටි b. S
4. නෙක්ඛම්මෙ ආනිසංසං b. S.
5. කුඩ්ඩිං පුරිසං S.
6. කුම්රකුට්ඨෙන b. S. 1. A1. A2. B. 2. W2.
7. සෙය්‍යථාපි B. කුට්ඨි b b.
8. උපාහතත්තා b.
9. සුඛමීති b. S
10. අසුචිතරනිච b.
11. පරිතාපෙන්තස්සච b. S. කණ්ඩු B. කණ්ඩ S.
12. දුට්ඨලොහිතං දුට්ඨපුබ්බං පග්ඝරති b.
13. ලාභා වා අත්ථි b.
14. ආරොග්‍යා පරමා S.
15. අට්ඨඞ්ගිකොච B. අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගනන්ති b.
16. අමතගාමිනං B. අමතගාමිනං අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො ඛෙමො S.
17. අමතගාමිනින්ති b
18. පුථු b. S. සමණබ්‍රාහ්මණා S පරප්පවාද ඛෙම ගාමිනො ච b. S.
19. ගාමිනං S. අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො S. අයමෙත්ථ b. S.

අයමෙපත්ථ අත්ථො; **ආචරියපාචරියානන්ති** ආචරියානඤ්ච[1] ආචරියාචරියානඤ්ච; **සමෙතීති** එකනාළියා[2] මිතං විය එකතුලාය තුලිතං විය සදිසං හොති නින්නානාකරණං; **අනොමජ්ජතීති** පාණිං හෙට්ඨා ඔතාරෙන්තො මජ්ජති ඉදං තං භොගොතම ආරොග්‍යං ඉදං තං නිබ්බානන්ති[3] කාලෙන සීසං කාලෙන උදරං[4] පරිමජ්ජන්තො එවමාහ: **ඡෙකන්ති** පසත්ථං; **සාහුලචීවරෙනාති**[5] කාළකෙහි එළක ලොමෙහි කතථූලචීවරෙන සඞ්කාරචොළ[6]කෙනාතිපි වදන්ති; **වාචං නිච්ඡාරෙය්‍යාති** කාලෙන දසාය කාලෙන අන්තෙන කාලෙන මජ්ඣෙ පරිමජ්ජන්තොපි[7] නිච්ඡාරෙය්‍ය[8] වදෙය්‍යාති අත්ථො: **පුබ්බකෙහෙසාති** පුබ්බකෙහි එසා; විපස්සීපි හි[9] භගවා-පෙ-කස්සපොපි භගවා චතුපරිස මජ්ඣෙ නිසින්නො ඉමං ගාථං අභාසි; **අත්ථඞ්ගසි තං ගාථාති**[10] මහා ජනො උග්ගණ්හි. සත්ථරි පරිනිබ්බුතෙ අපරභාගෙ පරිබ්බාජකානං අන්තරං පවිට්ඨා තෙ පොත්ථකගතං කත්වා පදද්වයමෙව රක්ඛිතුං[11] සක්ඛිංසු. තෙනාහ: **සා එතරහි** අනුපුබ්බෙන පුථුජ්ජනගතාති;[12] **රොගො ච භූතොති** රොගභූතො සෙසපදෙසුපි එසෙව නයො: **අරියං චක්ඛුන්ති** පරිසුද්ධං විපස්සනාඤාණඤ්චෙව මග්ගඤාණඤ්ච; **පහොතීති** සමත්ථො; **භෙසජ්ජං කරෙය්‍යාති** උද්ධ[13]විරෙචනං අධොවිරෙචනං අඤ්ජනං පච්චඤ්ජනාදිභෙසජ්ජං කරෙය්‍ය; **න චක්ඛූනි උප්පාදෙය්‍යාති** යස්ස හි අන්තරා පිත්තසෙම්හාදිපලිබොධෙන[14] චක්ඛුපසාදෙ උපහතො හොති සො ඡෙකං වෙජ්ජං ආගම්ම සප්පායං[15] භෙසජ්ජං සෙවෙන්තො චක්ඛූනි උප්පාදෙති නාම. ජච්චන්ධස්ස පන මාතුකුච්ඡියංයෙව විනට්ඨානි, තස්මා සො න ලබ්භති[16]; තෙන වුත්තං න චක්ඛූනි උප්පාදෙය්‍යාති; දුතියවාරෙ **ජච්චන්ධොති** ජාතකාලතො පට්ඨාය පිත්තාදිපලිබොධෙන[17] අන්ධො; **අමුස්මින්ති** තස්මිං[18] පුබ්බෙ වුත්තෙන; **අමිත්තතො දහෙය්‍යාති** අමිත්තො මෙ අයන්ති එවං අමිත්තතො ඨපෙය්‍ය; දුතියපදෙපි එසෙව නයො; **ඉමිනා චිත්තෙනාති** වට්ටෙ අනුගතචිත්තෙන;[19] **තස්ස මෙ උපාදානපච්චයාති** එකසන්ධි ද්විසඞ්ඛෙපො පච්චයාකාරෙ කථිතො

---

1. ආචරියාචරියානඤ්ච b, S.
2. එකනාළියා b. S. තුලනං විය b.
3. ආරොග්‍යන්ති නිබ්බානන්ති b.
4. උරං b, ඡෙකන්ති සම්පන්නං b.
5. සාහුලිචීරෙනාති b, බාහුලිචීවරෙනාති S. කාළකෙහි b, ථූලචීවරෙන b.
6. චොළ
7. පරිමජ්ජන්තො b, S.
8. නිච්ඡරෙය්‍ය S.
9. විපස්සීපි යි භගවා චතුපරිසමජ්ඣෙ b.
10. අත්ථඞ්ගසි තං ගාථාති S.
11. පදද්වයමෙව රක්ඛිංසු S.
12. පුථුජ්ජනගාථාති b. S.
13. උද්ධං b S. විරෙචන අධො විරෙචන අඤ්ජනපච්චනාදි භෙසජ්ජං S. අධොවිරෙචනං අඤ්ජනං චාති භෙසජ්ජං b.
14. සෙම්හාදිපලිවෙඨන b, S. චක්ඛුප්පසාදෙ b.
15. සප්පාය b. සෙවෙන්තො b.
16. න ලභති B S.
17. පලිවෙඨන B. S.
18. අමුස්මින්ති පුබ්බෙ B. පිදහෙය්‍යාති B. අමිත්තතොති L.
19. වට්ටෙ අනුගත චිත්තෙනාති L.

වට්ටං විභාවිතං; ධම්මානුධම්මන්ති ධම්මස්ස අනුධම්මං අනුච්ඡවිකපටිපදං;[1] ඉමෙ රොගා ගණ්ඩා සල්ලාති පඤ්චක්ඛන්ධෙ දස්සෙති; උපාදාන නිරොධාති විවට්ටං දස්සෙන්තො ආහ. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තාන මෙවාති.

මාගණ්ඩියසුත්තං පඤ්චමං.

---

2. 3. 6.

එවං මෙ සුතන්ති සන්දකසුත්තං. තත්ථ **පිලක්ඛගුහායන්ති**[2] තස්සා ගුහාය ද්වාරෙ පිලක්ඛරුක්ඛො අහොසි තස්මා පිලක්ඛගුහාත්වෙව සඞ්ඛං ගතා; **පටිසල්ලාණා**[3] **වුට්ඨිතොති** විවෙකතො වුට්ඨිතො; **දෙවකට**[4] **සොබ්භොති**[5] වස්සොදකෙනෙව භින්නට්ඨානෙ ජාතො මහාඋදක රහදො[6]; **ගුහාදස්සනායාති** එත්ථ ගුහාති පංසුගුහා; සා උන්නමෙ[7] උදක මුත්තට්ඨානෙ අහොසි; එකතො උම්මග්ගං[8] කත්වා ඛාණුකෙ ච පංසු ච නීහරිත්වා අන්තො ථම්භෙ උස්සාපෙත්වා මත්ථකෙ පදරච්ඡන්නා[9] ගෙහ සඞ්ඛෙපෙන[10] කතා; තත්ථ තෙ පරිබ්බාජකා වසන්ති සා වස්සානෙ උදකපුණ්ණා තිට්ඨන්ති. නිදාඝෙ තත්ථ වසන්ති. තං සන්ධාය ගුහාදස්සනා යාති ආහ. විහාරදස්සනත්ථං හි අපත්තපුබ්බං පච්චවෙක්ඛිත්වා සමුද්ද පබ්බතදස්සනත්ථං වාපි ගන්තුං වට්ටති;[11] **උන්නාදිනියාති** උච්චං නදමානාය; එවං නදමානාය චස්සා[12] උද්ධඞ්ගමවසෙන උච්චා දිසාසු පත්ථටවසෙන මහාසද්දොති උච්චාසද්දමහාසද්ද[13] තාය උච්චාසද්දමහා සද්දාය; තෙසං හි පරිබ්බාජකානං පාතොව උට්ඨාය කත්තබ්බං නාම චෙතියවත්තං වා බොධිවත්තං වා ආචරියුපජ්ඣායවත්තං;[14] වා යොනි සො මනසිකාරො වා නත්ථි; තෙන තෙ පාතොව[15] උට්ඨාය බාලාතප නිසින්නා සායං වා කථාඵාසුකත්ථාය[16] සන්නිපතිතා ඉමස්ස හත්ථා සොභනො ඉමස්ස පාදාති එවං අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස හත්ථපාදාදීනි වා ආරබ්භ ඉත්ථිපුරිසදාරක[17]දාරිකා වණ්ණං[18] වා අඤ්ඤං වා කාමස්සාද භවස්සාදාදිවත්ථුං ආරබ්භ කථං පට්ඨපෙත්වා අනුපුබ්බෙන රාජකථාදිං[19]

---

1. අනුච්ඡවිකං B.
2. පිලක්ඛගුහායන්ති B. පිලක්ඛු B.
3. පටිසල්ලානා B. S.
5. දෙවකත B. S.
4. සොබ්භොති උදකෙනෙව B.
6. උදකදහදෙ B.
7. සා උන්නතෙයෙව S
8. උමඞ්ගං B. උම්මඞ්ගං S
   පංසුඤ්ච B. පසුඤ්ච
9. පදරච්ඡන්න B.
10 පදරච්ඡන්නගෙහසඞ්ඛෙපෙන B.
11. වට්ටතීති b. S.
12. උච්චං නදමානාය වස්සා L,
    එවං නදමානායෙව සා උද්ධංගමන S
    එවං නදමානාය වස්ස උද්ධංගමන b.
13. මහාසද්දොති උච්චාසද්දමහාසද්ද
    තායඋච්චාසද්ද මහාසද්දාය.
    තෙසං හි S. තෙසං
    පරිබ්බාජකානං B.
14. ආචරියුපජ්ඣාය S.
15. තෙන පාතො ච S.
    උට්ඨාය වා දිවා සන්නිසින්නා S.
16. කථාය b. S. ඵාසුකතාය b,
    කථාය ඵාසුකත්ථාය B.
    සොභනො b.
17. ඉත්ථිපුරිස
18. වණ්ණ B. වණ්ණා S.
    ඉත්ථිපුරිසදාරක දාරිකාවණ්ණ B.
19 රාජකථාදි B. S.
   රාජකථාදි අනෙකසම්බං B.

අනෙකවිධං[1] තිරච්ඡානකථං කථෙන්ති; සා හි අනිය්‍යානිකත්තා සග්ගමොක්ඛමග්ගානං තිරච්ඡානභූතා කථා[2] තිරච්ඡානකථා; තත්‍ථ රාජානං ආරබ්භ මහාසම්මතො මන්ධාතා ධම්මාසොකො එවං මහානුභාවොති ආදිනා නයෙන පවත්තා කථා රාජකථා; එසෙව නයො[3] චොරකථාදීසු; තෙසු අසුකො රාජා අභිරූපො දස්සනීයොති ආදිනා නයෙන ගෙහසිතකථාව තිරච්ඡානකථා හොති; සොපි නාම එවං මහානුභාවො ඛයං ගතොති එවං පවත්තා පන කම්මට්ඨානභාවෙ තිට්ඨති; චොරෙසුපි මූලදෙවො එවං මහානුභාවො මෙඝමාලො එවං මහානුභාවොති තෙසං කම්මං පටිච්ච අහො සූරාති[4] ගෙහසිතකථාව තිරච්ඡානකථා; යුද්ධෙපි භාරතයුද්ධාදීසු අසුකෙන අසුකො එවං මාරිතො, එවං විද්ධොති කාමස්සාදවසෙනෙව තිරච්ඡානකථා; තෙපි නාම ඛයං ගතාති එවං පවත්තා[5] පන සබ්බත්‍ථ කථා කම්මට්ඨානමෙව හොති; අපි ච අන්නාදීසු එවං වණ්ණවන්තං ගන්ධවන්තං රසවන්තං ඵස්සසම්පන්නං ඛාදිම්හ භුඤ්ජිම්හ පිවිම්හ පරිභුඤ්ජිම්හාති කාමස්සාදවසෙන කථෙතුං න වට්ටති; සාත්‍ථකං පන කත්වා පුබ්බෙ එවං වණ්ණාදිසම්පන්නං අන්නං පානං වත්‍ථං සයනං මාලාගන්ධං[6] සීලවන්තානං අදම්හ, චෙතියෙ පූජං අකම්හාති[7] කථෙතුං වට්ටති; ඤාතිකථාදීසුපි අම්හාකං ඤාතකා සූරා සමත්‍ථාති වා පුබ්බෙ මයං එවං භූතෙහි[8] යානෙහි විචරිම්හාති අස්සාදවසෙන වත්තුං න වට්ටති; සාත්‍ථකං පන කත්වා තෙපි නො ඤාතකා ඛයං[9] ගතාති වා පුබ්බෙ මයං එවරූපා උපාහනා සඞ්ඝස්ස අදම්හාති වා කථෙතබ්බා. ගාමකථාපි සුනිවිට්ඨදුන්නිවිට්ඨසුභික්ඛදුබ්භික්ඛාදිවසෙන වා අසුකගාමවාසිනො සූරා සමත්‍ථාති[10] එවං අස්සාදවසෙන න වට්ටති; සාත්‍ථකං පන කත්වා සද්ධා පසන්නාති වා ඛයං වයං ගතාති වාති[11] වත්තුං වට්ටති; නිගමනගරජනපදකථාසුපි[12] එසෙව නයො. ඉත්‍ථිකථාපි වණ්ණසණ්ඨානාදීනි පටිච්ච අස්සාදවසෙන න වට්ටති; සද්ධා පසන්නා[13] ඛයං ගතාති එවමෙව වට්ටති; සූරකථාපි නන්දිමිත්තො[14] නාම යොධො සූරො අහොසීති අස්සාදවසෙනෙව න වට්ටති; සද්ධො අහොසි ඛයං ගතොති එවමෙව වට්ටති; විසිඛාකථාපි අසුකවිසිඛා[15] සුනිවිට්ඨා දුන්නිවිට්ඨා සූරා සමත්‍ථාති අස්සාදවසෙනෙව න වට්ටති

1. රාජකථාදි අනෙකවිධං B. S.
2. භූතකථාති b.
3. එසෙවනයො S.
4. සූරොයි b. S.
5. පවත්තාය L.
6. මාලං ගන්ධං b. S.
7. අකරිම්හාති b. S.
8. එවං විචිත්‍රාහි B වරිම්හාති වා විචිත්‍රාහි යානෙහි චරිම්හාති වා b.
9. ඛයං B. ඛයංගතාති b, S.
10. සමත්‍ථාතිවා B.
11. ගතාවා B. සද්ධාපසන්නාති ඛයවයං S. ඛයවයං b. ගතාති වා වත්තුං b. S.
12. කථාදීසුපි B. ඉත්‍ථිකථාපි S.
13. සද්ධාසම්පන්නා S. සද්ධා පසන්නා b.
14. නන්දිමිත්තො S.
15. අසුකා විසිඛා b. S.

සද්ධා පසන්නා බලං ගතා ඉච්චෙව[1] වට්ටති; **කුම්භට්ඨානකථාති**[2] උදකතිත්ථකථා වුච්චති; කුම්භදාසි කථා වා සා[3] පාසාදිකා නච්චිතුං ගායිතුං ඡේකාති අස්සාදවසෙන[4] න වට්ටති; සද්ධා පසන්නාති[5] ආදිනා නයෙන ව වට්ටති; **පුබ්බපෙතකථාති** අතීතඤාතිකථා තත්ථ වත්තමානඤාතිකථා සදිසොව විනිච්ඡයො; **නානත්තකථාති** පුරිමපච්ඡිමකථාවිමුත්තා අවසෙසා නානා සභාවා[6] නිරත්ථකකථා[7] **ලොකක්ඛායිකාති** අයං ලොකො කෙන නිම්මිතො අසුකෙන නාම නිම්මිතො කාකා සෙතා[8] අට්ඨීනං සෙතත්තා බලාකා රත්තා ලොහිතස්ස රත්තත්තාති එවමාදිකා ලොකායතවිතණ්ඩසල්ලාප[9] කථා; **සමුද්දක්ඛායිකා** නාම කස්මා සමුද්දො සාගර[10] දෙවෙන ඛණිතත්තා සාගරො ඛතො මෙති හත්ථමුද්දාය[11] නිවෙදිතත්තා සමුද්දොති එවමාදිකා නිරත්ථකා සමුද්දක්ඛායිකා කථා; **ඉති භවො ඉති අභවොති** යං වා තං වා නිරත්ථකකාරණං වත්වා පවත්තිතකථා ඉතිභවාභවකථා එත්ථ ච භවොති සස්සතං; අභවොති උච්ඡෙදං; භවොති වුඩ්ඪි[12] අභවොති හානි භවොති කාමසුඛං, අභවොති අත්තකිලමථො, ඉති ඉමාය ඡබ්බිධාය ඉති භවාභවකථාය[13] සද්ධිං බත්තිංස තිරච්ඡානකථා හොති[14] එවරූපි තිරච්ඡානකථා නාම එවරූපිං[15] තිරච්ඡානකථං කථෙන්තියා සද්ධිං සන්නිසින්නො[16] හොති; තතො සන්දකො පරිබ්බාජකො තෙ පරිබ්බාජකෙ ඔලොකෙත්වා ඉමෙ පරිබ්බාජකා අතිවිය අඤ්ඤමඤ්ඤං අගාරවා අප්පතිස්සා[17] මයං සමණස්ස ගොතමස්ස පාතුභාවතො පට්ඨාය සූරියුග්ගමනෙ ඛජ්ජොපනකූපමා[18] ජාතා ලාභසක්කාරොපි නො පරිහීනො සචෙ පන ඉමං ඨානං සමණො ගොතමො ගොතමසාවකො[19] ගිහී උපට්ඨාකොපි වාස්ස[20] ආගච්ඡෙය්‍ය අතිවිය ලජ්ජනීයං භවිස්සති පරිසදොසො[21] ඛො පන පරිසජෙට්ඨකස්සෙව උපරි ආරොහතීති ඉතො චිතො ච[22] විලොකෙත්වා ථෙරං අද්දස තෙන වුත්තං **අද්දසා ඛො සන්දකො**

---

1. ඉච්චෙවං b.
2. කුම්භට්ඨානං S. උදකතිත්ථකථා වා b. කුම්මට්ඨාන කථාති කුම්භට්ඨාන උදකතිත්ථකථා B. කුම්භට්ඨානකථා උදකතිත්ථකථා W2. කූටට්ඨාන කථාති උදකතිත්ථකථා Al. T. කුම්භදාසී B. S. කථාති S.
3. සාපි b. S.
4. අස්සාදවසෙනෙව b. S.
5. සද්ධාසම්පන්නාති S.
6. නානාසභාව b. S.
7. නානාසභාවනිරත්ථකථා B.
8. කාකො සෙතො b. S.
9. ලොකායතවිතණ්ඩසල්ලාප S.
10. සමුද්දො සාගරෙ b සාගරදෙවෙන b. S. ඛතත්තා S
11. හත්ථ සමුද්දග S.
12. වුඩ්ඪි S. වුඩ්ඪී b.
13. ඉති ඉමාය භවාභවකථාය Al. W2.
14. නාමහොති b. S. තිරච්ඡාන කථා නාම B.
15. එවරූපං S.
16. නිසින්නො හොති b.
17. අප්පතිස්සා b. S. අගාරවා L. මයංච b S
18. ඛජ්ජොපනකූපමා b S.
19. ගොතමසාවකොවා b. S. ගිහි b.
20. උපට්ඨාකොපි තස්ස b. S. වා තස්ස B ලජ්ජනියං b.
21. සදොසො පන S.
22. ඉතො චිතො ච S.

පරිබ්බාජකො -පෙ- තුණ්හී අහෙසුන්ති තෙසං සණ්ඨපෙසීති සික්ඛාපෙසි වජ්ජමස්ස පටිච්ඡාදෙසි[1] යථා සුට්ඨපිතා හොති තථා තං ඨපෙසි යථා නාම පරිසමජ්ඣං පවිසන්තො පුරිසො වජ්ජපටිච්ඡාදනත්ථං නිවාසනං සණ්ඨපෙති පාරුපනං සණ්ඨපෙති රජොකිණ්ණට්ඨානං පුඤ්ඡති එවමස්සා[2] වජ්ජපටිච්ඡාදනත්ථං අප්පසද්දා හොන්තූති සික්ඛාපෙන්තො යථා සුට්ඨපිතා[3] හොති තථා තං ඨපෙසීති අත්ථො; **අප්පසද්දකාමාති** අප්පසද්දං ඉච්ඡන්ති එකකා නිසීදන්ති එකකා තිට්ඨන්ති න ගණසඞ්ගණිකාය[4] යාපෙන්ති; **අප්පසද්දවිනීතාති** අප්පසද්දෙන නිරවෙන බුද්ධෙන විනීතා; **අප්පසද්දස්ස[5] වණ්ණවාදිනොති** යං ඨානං අප්පසද්දං නිස්සද්දං[6] තස්ස වණ්ණවාදිනො; **උපසඞ්කමිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යාති** ඉධාගන්තබ්බං මඤ්ඤෙය්‍ය; කස්මා පනෙස ථෙරස්ස උපසඞ්කමනං පච්චාසිංසතීති:[7] අත්තනො වුද්ධිං පත්ථයමානො. පරිබ්බාජකා කිර බුද්ධෙසු වා බුද්ධසාවකෙසු වා අත්තනො සන්තිකං ආගතෙසු අජ්ජ අම්හාකං සන්තිකං සමණො ගොතමො ආගතො සාරිපුත්තො[8] ආගතො න ඛො පනෙතෙ යස්ස වා තස්ස වා සන්තිකං ගච්ඡන්ති පස්සථ අම්හාකං උත්තමභාවන්ති අත්තනො උපට්ඨාකානං සන්තිකෙ අත්තානං උක්ඛිපන්ති; උච්චෙ ඨානෙ ඨපෙන්ති; භගවතොපි උපට්ඨාකෙ ගණ්හිතුං වායමන්ති කිර භගවතො උපට්ඨාකෙ දිස්වා එවං වදන්ති තුම්හාකං සත්ථා භවං ගොතමොපි ගොතමසාවකොපි[9] අම්හාකං සන්තිකං ආගච්ඡන්ති; මයං අඤ්ඤමඤ්ඤං[10] සමග්ගා; තුම්හෙ පන අම්හෙ අක්ඛීහි පස්සිතුං න ඉච්ඡථ සාමීචිකම්මං[11] න කරෙථ කිං වො අම්හෙහි අපරද්ධන්ති; අථෙකච්චෙ[12] මනුස්සා බුද්ධාපි එතෙසං සන්තිකං ගච්ඡන්ති කිං අම්හාකන්ති තතො පට්ඨාය තෙ දිස්වා නප්පමජ්ජන්ති; **තුණ්හී අහෙසුන්ති** සන්දකං පරිවාරෙත්වා නිස්සද්දා නිසීදිංසු[13] **ස්වාගතං භොතො ආනන්දස්සාති** සුආගමනං භොතො ආනන්දස්ස, භවන්තස්මිං හි නො ආගතෙ ආනන්දො හොති ගතෙ සොකොති දීපෙති; **චිරස්සං ඛොති** පියසමුදාචාරවචනමෙතං; ථෙරො පන කාලෙන කාලං පරිබ්බාජකාරාමං චාරිකත්ථාය ගච්ඡතීති පුරිමගමනං ගහෙත්වා[14] එවමාහ; එවඤ්ච[15] න මානත්ථද්ධො හුත්වා නිසීදි; **අත්තනා** පන ආසනා වුට්ඨාය තං ආසනං පප්ඵොටෙත්වා[16] ථෙරං ආසනෙන නිමන්තෙන්තො **නිසීදතු භවං ආනන්දො ඉදමාසනං පඤ්ඤත්තන්ති** ආහ; **අන්තරා කථා**

1. පටිච්ඡාදෙති
2 එවමස්ස
3 සුඨපිතා S.
4. ගණසඞ්ගනිකා S.
5. අප්පසද්දස්ස වා L.
6. නිස්සද්දං b S. අප්පසද්දං තස්ස B.
7. පච්චාසීසතීති b. බුඩිං S. වුද්ධං b.
8 සාරිපුත්තො S.
9. ගොතමස්ස සාවකාපි b. S.
10. අඤ්ඤං මඤ්ඤං S.
11. සාමිචි කම්මං b.
12. අථෙකච්චෙ b.
13. පරිවාරෙත්වා නිසීදිංසු b. S.
14. ගහෙත්වා ච B. S.
15. එවංච පන වත්වා B. S.
16 පප්පොඨෙත්වා S. පප්පොටෙත්වා b.

විප්පකතාති නිසින්නානං වො ආරම්භතො පවත්තාය යාව මමාගමනං[1] එතස්මිං අන්තරෙ කා නාම කථා විප්පකතා, මමාගමනපච්චයා කතමා කථා පරියන්තං න ගතාති[2] පුච්ඡති; අථ පරිබ්බාජකා තිරච්ඡානකථා[3] එසා නිස්සාරා වට්ටසන්නිස්සිතා න තුම්හාකං පුරතො වත්තබ්බතං[4] අරහතීති දීපෙන්තා, **තිට්ඨතෙසා භොති** ආදිමාහ; **නෙසා භොතො**ති සචෙ භවං සොතුකාමො භවිස්සති පච්ඡාපෙසා කථා න දුල්ලභා භවිස්සති අම්හාකං පනිමාය අත්ථො නත්ථි; භොතො පන ආගමනං ලභිත්වා අඤ්ඤදෙව සුකාරණං[5] සොතුකාමම්හාති දීපෙති. තතො ධම්ම දෙසනං යාචන්තා **සාධු වත භවන්තං යෙවා**ති ආදිමාහ; තත්ථ **ආචරියකෙ**ති ආචරියසමයෙ; **අනස්සාසිකානී**ති අස්සාසවිරහිතානි; **සසක්කන්ති**[6] එකංසත්ථෙ නිපාතො; විඤ්ඤූ පුරිසො එකංසෙනෙව න වසෙය්‍යාති අත්ථො: විඤ්ඤූ පන වසන්තො වා නාරුධෙය්‍ය[7] න සම්පාදෙය්‍ය න පටිපජ්ජෙය්‍යාති වුත්තං හොති; **ඤායං ධම්මං කුසලන්ති**[8] ආරොග්‍ය අනවජ්ජට්ඨෙන කුසලං ධම්මං; **ඉධා**ති ඉමස්මිං ලොකෙ; **නත්ථි දින්නන්ති** ආදීනි සාලෙය්‍යකසුත්තෙ වුත්තානි; **චාතුම්මහාභූතිකො**ති[9] චතුමහාභූතමයො; **පඨවී පඨවීකාය**න්ති අජ්ඣත්තිකා පඨවී බාහිරං[10] පඨවීධාතුං; **අනුපෙතී**ති අනුයාති; **අනුපගච්ඡතී**ති[11] තස්සෙව වෙවචනං; අනුගච්ඡතීතිපි අත්ථො; උභයෙනාපි උපෙති උපගච්ඡතීති දස්සෙති. ආපාදීසුපි එසෙව නයො; **ඉන්ද්‍රියානී**ති මනච්ඡට්ඨානි ඉන්ද්‍රියානි; **සඞ්කමන්තී**ති ආකාසං පක්ඛන්දන්ති; **ආසන්දිපඤ්චමා**ති[12] නිපන්නමඤ්චෙන පඤ්චමා, මඤ්චො චෙව චත්තාරො මඤ්චපාදෙ ගහෙත්වා ඨිතා චත්තාරො පුරිසා චාති අත්ථො; **යාව ආළාහනා**ති[13] යාව සුසානා; **පදානී**ති අයං එවං සීලවා අහොසි එවං දුස්සීලොති ආදිනා නයෙන ආගතානි ගුණපදානි[14] සරීරමෙව වා එත්ථ පදානීති අධිප්පෙතං; **කාපොතකානී**ති කපොතකවණ්ණානි පාරාපතපක්ඛවණ්ණානීති අත්ථො; **භස්සන්තා**ති භස්මන්තා අයමෙව වා පාළි;[15] **ආහුතියො**ති යං පහෙණකසක්කාරාදිභෙදං දින්නදානං සබ්බන්තං ඡාරිකාවසානමෙව හොති න තතො පරං ඵලදායකං හුත්වා ගච්ඡතීති අත්ථො; **දත්තු**

1. මමාගමනං අන්තරෙ S.
2. පරියන්තකථාති L.
3. තිරච්ඡාන කථාව b. කථාව S.
4. වත්තබ්බා L.
5. සුකාරණං කථං b. S.
6. සංසක්කන්ති b. S. පසක්කන්ති B.
7. අත්ථො වසන්තොව නාරුධෙය්‍යාති b. අවිඤ්ඤූ පන වසන්තොව S. න සම්පාදෙය්‍ය න පරිපූරෙය්‍යාති b. S.
8. කුසලන්ති කාරණභූතං- අනවජ්ජට්ඨෙන b. S.
9. චාතුම්මහා භූතිකොති b. S. චතු මහා b. S. චතුම්මහාභූතිකොති චතුම්මහාභූතිකමයො B.
10. පඨවීධාතු b. බාහිර b. පඨවී ධාතුං b.
11. අනුගච්ඡතීති B අනුපෙතීති S.
12 ආසන්දි පඤ්චමාති S. නිපන්න මඤ්චෙන b. නිසින්නමඤ්චෙන S.
13. ආළහනාති b. S. ආහළනාති S.
14. නයෙන පවත්තානි ගුණපදානි b. S.
15. අයමෙවෙත්ථ b. S. පාළි b. පාලි S. පහෙණකං සක්කාරාදි b.

පඤ්ඤත්තන්ති[1] දත්තූහි බාලමනුස්සෙහි පඤ්ඤත්තං. ඉදං වුත්තං හොති බාලෙහි අබුද්ධීහි පඤ්ඤත්තමිදං දානං න පණ්ඩිතෙහි; බාලා දෙන්ති පණ්ඩිතා ගණ්හන්තීති දස්සෙති; **අත්ථිකවාදන්ති** අත්ථි දින්නාදීනං ඵලන්ති[2] ඉමං අත්ථිකවාදංයෙව වදන්ති; තෙසං තුච්ඡං වචනං[3] මුසා විලාපො; **බාලෙ ච පණ්ඩිතෙ චාති** බාලා ච පණ්ඩිතා ච; **අකතෙන මෙ එත්ථ කතන්ති** මය්හං අකතෙනෙව සමණධම්මෙන එත්ථ එතස්ස සමයෙ[4] කම්මං කතං නාම හොති; **අවුසිතෙනෙව බ්‍රහ්මචරියෙන වුසිතං** නාම හොති; **එත්ථාති** එතස්මිං සමණධම්මෙ; **සමසමාති** අති විය සමා සමෙන[5] ගුණෙන සමා; **සාමඤ්ඤං පත්තාති** සමානභාවං පත්තා **කරතොති** ආදීනි අපණ්ණකසුත්තෙ වුත්තානි; තථා **නත්ථි හෙතූති** ආදීනි; **චතුත්ථබ්‍රහ්මචරියාවාසෙ අකටාති**[6] අකතා; **අකටවිධාති** අකතවිධානා[7] **එවං කරොහීති** කෙනචි කාරිතා න හොන්තීති අත්ථො; **අනිම්මිතාති** ඉද්ධියාපි න නිම්මිතා; **අනිම්මාතාති**[8] අනිම්මාපිතා; කෙචි[9] අනිම්මිතබ්බාති පදං වදන්ති තං නෙව පාළියං න අට්ඨකථායං සන්දිස්සති; **වඤ්ඣාති** වඤ්ඣා පසුවඤ්ඣා තාලාදයො විය අඵලා කස්සචි අජනකාති[10] අත්ථො; එතෙන පථවිකායාදීනං රූපාදිජනකභාවං පටික්ඛිපති; **පබ්බතකූටා විය ඨිතාති** කූටට්ඨාඉසිකට්ඨා; **ඊසිකට්ඨිතාති**[11] මුඤ්ජෙ ඊසිකා විය ඨිතා තත්‍රාධිප්පායො[12] යම්පිදං ජායතීති වුච්චති තං මුඤ්ජතො ඉසිකා[13] විය විජ්ජමානමෙව නික්ඛමති **එසිකට්ඨා** යිට්ඨිතාතිපි පාඨො; සුනිඛාතො[14] එසිකත්ථම්භො විය නිච්චලා තිට්ඨන්ති එවං ඨිතාති[15] අත්ථො; උභයෙනාපි තෙසං විනාසභාවං දීපෙති; **න ඉඤ්ජන්තීති** එසිකත්ථම්භො විය ඨිතත්තා න චලන්ති[16] **න විපරිණාමෙන්තීති** පකතිං න ජහන්ති; **න අඤ්ඤමඤ්ඤං බ්‍යාබාධෙන්තීති** අඤ්ඤමඤ්ඤං න උපහනන්ති; **නාලන්ති** න සමත්ථා; පථවිකායොති ආදීසු පථවියෙව[17] පථවිකායො පථවිසමූහො වා; **තත්ථාති** තෙසු සත්තසු[18] කායෙසු, **නත්ථි හන්තා වාති** හන්තුං වා ඝාතෙතුං වා සොතුං වා සාවෙතුං වා විජානිතුං වා විජානාපෙතුං වා සමත්ථො[19] නාම නත්ථීති

---

1. දත්තුපඤ්ඤත්තන්ති b. දත්තුහි b.
2. අත්ථි දින්නඵලන්ති S
   දින්නං දින්නඵලන්ති b
   අත්ථිකවාදමෙව S.
3. තුච්ඡවචනං S. B.
   බාලා ච පණ්ඩිතා චාති S.
4. එතස්මිං සමයෙ S.
5. සමෙනවා b. S.
6. න කතාති S.
7. අකතවිධාති S, අකතවිධානා b. S.
8. අනිම්මාපිතාති S.
9. කෙනචි b. S.
10. අජනකාති එතෙන b S
11. ඊසිකා ඨිතට්ඨිතාති
    මුඤ්ජෙ ඊසිකා විය b. S.
12. තත්‍රායමධිප්පායො b.
    අනිම්මිතා තත්‍රාධිප්පායො L යම්පිදං B.
13. ඊසිකා b S. නික්ඛමතීති b (S.
14. සුනිඛාතො b. L.
15. ඨිතොති අත්ථො b
16. න චලන්ති B න විපරිණාමෙන්තීති S.
    න විපරිණාමෙන්තීති b.
17. ආදීසු පථවිකායො S.
18. තෙසු ජීවසත්තකායෙසු b. S.
    ජීවසත්තකායෙසු B.
19. හන්තුං වා හනාපෙතුං වා ඝාත
    ෙතතුං වා ඝාටෙතුං වා සොතෙතුං
    වා සොතාපෙතුං වා සාවෙතුං වා
    ජානිතුං වා සමත්ථො S ජානි
    තුං වා ජානාපෙතුං වා

දීපෙති; **සත්තන්නං[1] යෙව කායානන්ති** යථා මුග්ගරාසිආදීසු පහටං සත්ථං මුග්ගරාසීනං[2] අන්තරෙන පවිසති එවං සත්තන්නං කායානං අන්තරෙන[3] ඡිද්දෙන විවරෙන සත්ථං පවිසති; තත්ථ අහං ඉමං ජීවිතා වොරොපෙමීති කෙවලං සඤ්ඤාමත්තමෙව[4] හොතීති දස්සෙති. **යොනිපමුඛසතසහස්සානීති**[5] පමුඛයොනීනං උත්තමයොනීනං චුද්දසසතසහස්සානීති[6] අඤ්ඤානි ච සට්ඨිසතානි ච අඤ්ඤානි ච ඡසට්ඨිසතානි **පඤ්ච ච කම්මුනො සතානීති** පඤ්චකම්මසතානි චාති කෙවලං තක්කමත්තකෙන නිරත්ථකං දිට්ඨිං දීපෙති; **පඤ්ච ච කම්මානි තීණි ච කම්මානීති** ආදීසුපි එසෙව නයො; කෙචි පනාහු පඤ්චකම්මානීති පඤ්චින්ද්‍රියවසෙනෙව භණන්ති[7] තීණි කායකම්මාදිවසෙන; **කම්මෙ ච අඩ්ඪකම්මෙ චාති** එත්ථ පනස්ස කායකම්මවචීකම්මෙසු[8] කම්මන්ති ලද්ධි. මනොකම්මං උපඩ්ඪකම්මන්ති; **ද්වට්ඨිපටිපදාති**[9] ද්වාසට්ඨිපටිපදා වදති; **ද්වට්ඨන්තරකප්පාති** එකස්මිං කප්පෙ[10] චතුසට්ඨි අන්තරකප්පා නාම හොන්ති අයං[11] අඤ්ඤෙ ද්වෙ අජානන්තො එවමාහ; ඡළාභිජාතියො අපණ්ණකසුත්තෙ විත්ථාරිතා; **අට්ඨපුරිසභූමියොති** මන්දභූමි-ඛිඩ්ඩාභූමි[12]-වීමංසභූමි-උජුගතභූමි-සෙඛභූමි-සමණභූමි-ජිනභූමි-පන්නභූමීති ඉමා අට්ඨපුරිසභූමියොති වදති; තත්ථ ජාතදිවසතො පට්ඨාය සත්තදිවසෙ සම්බාධට්ඨානතො නික්ඛන්තත්තා[13] සත්තා මන්දා හොන්ති මොමූහා අයං මන්දභූමීති වදති; යෙ පන දුග්ගතිතො ආගතා හොන්ති තෙ අභිණ්හං රොදන්ති චෙව විරවන්ති ච; සුගතිතො ආගතා තං[14] අනුස්සරිත්වා[15] හසන්ති අයං ඛිඩ්ඩභූමි නාම; මාතාපිතූනං හත්ථං වා පාදං වා මඤ්චං වා පීඨං වා ගහෙත්වා භූමියං පදනික්ඛමනං පන[16] වීමංසකභූමි නාම; පදසා[17] ගන්තුං සමත්ථකාලො උජුගතභූමි නාම; සිප්පානි සික්ඛනකාලො[18] සෙඛභූමි නාම; ඝරා නික්ඛම්ම පබ්බජනකාලො සමණභූමි නාම; ආචරියං සෙවිත්වා ජානනකාලො ජිනභූමි නාම; භික්ඛු ච[19] පන්නකො ජිනො න කිඤ්චි ආහාති එවං අලාභිං[20] සමණං පන්නභූමීති[21] වදති; **එකූනපඤ්ඤාස ආජීවසතෙති** එකූන

---

1. සත්තන්නංයෙව b. පහතං S.
2. මුග්ගරාසිආදීනං b.
3. කායානං අන්තරෙ S.
4. සඤ්ඤමත්තමෙව b. S.
5. යොනිපපමුඛ S. උත්තමයොනීය ඛුම S.
6. සතසහස්සානී b. S. සට්ඨි S. සට්ඨි b සතානි b. S. P2. පඤ්චකම්මුනො සතානි චාති b. ඡසතානි b, S, පඤ්ච S. සතානි S. සතානිච b.
7. භණන්ති b S. තීණිති b. S; කායකම්මාදිවසෙනාති b තීණිති කායකම්මාදිවසෙන කම්මෙනච B.
8. කායකම්මෙසු වචීකම්මෙසු B. කායකම්මෙසු වචීකම්මන්ති ලද්ධි S.
9. දිට්ඨිපටිපදාති S1, ද්වාසට්ඨිපදානි S.
10. එකෙක මිං කප්පෙ S, චතුසට්ඨි S.
11. අයංපන b. S.
12. ඛිඩ්ඩාභූමි b. P2. වීමංසක b. පදවිමංසකභූමි S. සෙක්ඛ b.
13. නික්ඛන්තත්තා b. S.
14. ආගතා තං S. ආගතාගතං B.
15. අනුස්සරිත්වා අනුස්සරිත්වා b ඛිඩ්ඩා b. S. P2 මාතාපිතූනං b S.
16. පදනික්ඛිපනං b. පදනික්ඛිපනං පන පදවීමංසක S. පදපරික්ඛිපනං B.
17. පදසාව b.
18. සිප්පානං සික්ඛනකාලො S. සෙක්ඛ B. S. පබ්බජ්ජාකාලො S.
19. භික්ඛුච b. S. ජිනෙනා b.
20. චක්ඛු ච පන්නකොජිනෙන න කිඤ්චි ආහාති එවං අලසිං B.
21. පන්නභූමියි එකූනපඤ්ඤාස S.

පඤ්ඤාස ආජීවවුත්තිසතානි; පරිබ්බාජකසතෙති[1] පරිබ්බාජකපබ්බජ්ජාසතානි; නාගාවාසසතෙති නාගමණ්ඩලසතානි; වීසෙ ඉන්ද්‍රියසතෙති[2] වීසං ඉන්ද්‍රියසතානි; තිංසෙ නිරයසතෙති තිංසනිරයසතානි; රජොධාතුයොති රජො ඔකිරණට්ඨානානි[3] හත්ථපිට්ඨපාදපිට්ඨාදීනි සන්ධාය වදති; සත්තසඤ්ඤීගබ්භාති[4] ඔට්ඨගොණගද්‍රභඅජපසුමිගමහිංසෙ සන්ධාය වදති; අසඤ්ඤීගබ්භාති සාලියවගොධූම[5]මුග්ගකඞ්ගුවරකකුද්‍රූසකෙ සන්ධාය වදති; නිගණ්ඨිගබ්භාති නිගණ්ඨිම්හි ජාතගබ්භා[6] උච්ඡුවෙළුනළාදයො සන්ධාය වදති; සත්තදෙවාති[7] බහූ දෙවා සො පන සත්තාති වදති; මානුසාපි[8] අනන්තා සො සත්තාති වදති; සත්තපෙසාචාති පිසාචා මහන්තා මහන්තා සත්තාති[9] වදති; සරාති මහාසරා කණ්ණමුණ්ඩරථකාර[10] අනොතත්තසීහප්පපාතතියග්ගළමුචලින්ද[11]කුණාලදහෙ ගහෙත්වා වදති; පවුටාති ගණ්ඨිකා;[12] පපාතාති මහාපපාතා; පපාතසතානීති ඛුද්දකපපාතසතානි; සුපිනාති මහාසුපිනා ච;[13] සුපිනසතානීති ඛුද්දකසුපිනසතානි; මහාකප්පුනොති[14] මහාකප්පානං; තත්ථ එකමහා[15] මහාසරා වස්සසතෙ වස්සසතෙ කුසග්ගෙන එකං[16] උදකබින්දුං නීහරිත්වා නීහරිත්වා[17] සත්තක්ඛත්තුං තම්හි සරෙ නිරුදකෙ කතෙ එකො මහාකප්පොති වදති එවරූපානං මහාකප්පානං චතුරාසීති සතසහස්සානි ඛෙපෙත්වා බාලො ච පණ්ඩිතො ච[18] දුක්ඛස්සන්තං කරොතීති[19] අයමස්ස ලද්ධි; පණ්ඩිතොපි කිර අන්තරා සුජ්ඣිතුං න සක්කොති බාලොපි තතො උද්ධං න ගච්ඡති; සීලෙනාති අචෙලකසීලෙන වා අඤ්ඤෙන වා යෙන කෙනචි; වතෙනාති[20] තාදිසෙනෙව වතෙන; තපෙනාති තපොකම්මෙන; අපරිපක්කං පරිපාචෙති නාම යො අහං[21] පණ්ඩිතොති

---

1. පබ්බජ්ජසතානි S පබ්බජ්ජසතානි b. එකූනපඤ්ඤාස ආජීවක සතානි L.
2. වීසඉන්ද්‍රියසතානි b. S.
3. රජඔකිරණ b. S. හත්ථපිට්ඨිපාද පිට්ඨාදීනි b හත්ථ පිට්ඨි S.
4. සත්තසඤ්ඤිගබ්භාති S.
5. ගොධූම b.
6. නිගණ්ඨි b. නිගන්ථි S. නිගන්ථිම්හි S. නිගණ්ඨිම්හිජාතගබ්භා W.
7. සත්තාදිබ්බාති b. බහූදෙවා S.
8. මනුස්සාපි S
9. සත්තපිසාචාති මහන්තාසත්තානි S. සත්තපිසාචාති පිසාචාමහන්තා සත්තාති b.
10. කණ්ණමුණ්ඩ b රථකාල S.
11. සීහපපාතකුළිර මුචලින්ද b. සීහප්පපාත ඡද්දන්තමුචලින්ද S. සීහප්පපාතකචාළිඝමුචලින්ද B.
12. පමුටාති පාළියං පබුටාති පණ්ඩිතා B. පවුටාති නිගණ්ඨිකා A1. M3. පජුටාති b ගණ්ඨිකා S.
13. මහාසුපිනා b S.
14. මහාකප්පිනොති b, S. මහාකප්පා S.
15. එත්ථ එකමහාසරා b. S. එකමහා L. එත්ථඑකමහා B.
16. එකංච b. එකඤ්ච S.
17. නීහරිත්වා L.
18. බාලාච පණ්ඩිතාච b
19. කරොන්තීති B.
20. වතෙනාපි S. තාදිසෙන වතෙන b. තාදිසෙන නොතිපි වෙසෙහා නොතිපි අමනාති වදති තතො කිං නොතිපි එත ලද්ධීති වුත්තනොතිපි අමනාති විසොධපමාපජ්ජති (994-3)
21. යො අයං M3.

අන්තරා විසුජ්ඣන්ති; පරිපක්කං ඵුස්සඵුස්ස ව්‍යන්ති[1]කරොන්ති නාම සො අයං බාලොති වුත්තපරිමාණ[2] කාලං අතික්කමිත්වා යාති: **හෙවං නත්ථීති** එවං නත්ථිතං හි උභයම්පි න සක්කා කාතුන්ති දීපෙති; **දොණමිතෙති** දොණෙන මිතං විය; **සුඛ දුක්ඛෙති** සුඛදුක්ඛං; **පරියන්තකතෙති** වුත්තපරිමාණෙන කාලෙන කතපරියන්තෙන; **නත්ථි හායනවඩ්ඪනෙති** නත්ථි හායනවඩ්ඪනානි; න සංසාරො[3] පණ්ඩිතස්ස හායති න බාලස්ස වඩ්ඪතීති අත්ථො; **ඔක්කංසාවක්කංසෙති** ඔක්කංසාවකංසා[4] හායනවඩ්ඪනානමෙවෙතං වෙවචනං; ඉදානි තමත්ථං උපමාය සාධෙන්තො **සෙය්‍යථාපි නාමාති** ආදිමාහ: **තත්ථ සුත්තගුළෙති** වෙඨෙත්වා කතසුත්තගුළෙ;[5] **නිබ්බෙඨියමානමෙව පලෙතීති** පබ්බතෙ වා රුක්ඛග්ගෙ වා ඨත්වා ඛිත්තෙ[6] සුත්තපමාණෙන නිබ්බෙඨියමානමෙව ගච්ඡති සුත්තෙ ඛීණෙ තත්ථෙව තිට්ඨති[7] න ගච්ඡති එව මෙවං වුත්තකාලතො උද්ධං න ගච්ඡතීති දස්සෙති; **කිමිදන්ති** කිමිදං තව **අඤ්ඤණං** කිං සබ්බඤ්ඤූ නාම තුවන්ති[8] එවං පුට්ඨො සමානො නියතිවාදෙ පක්ඛිපන්තො සුඤ්ඤං මෙ අගාරන්ති[9] ආදිමාහ; **අනුස්සවිකො හොතීති** අනුස්සවනිස්සිතො හොති; **අනුස්සවසච්චොති** සවනං සච්චතො ගහෙත්වා ඨිතො; **පිටකසම්පදායාති**[10] වග්ගපණ්ණාසකාය පිටකබන්ධ[11] සම්පත්තියා; **මන්දොති** මන්දපඤ්ඤො; **මොමූහොති** අතිමූළ්හො; **වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජතීති** වාචාය[12] වික්ඛෙපං ආපජ්ජති කීදිසං අමරාවික්ඛෙපං අපරියන්තවික්ඛෙපන්ති අත්ථො; අථවා අමරා නාම මච්ඡජාති; සා උම්මුජ්ජනනිමුජ්ජනාදිවසෙන උදකෙ සන්ධාවමානා ගහෙතුං න සක්කාති[13] එව මෙවං අයං වාදො ඉතො චිතො ච සන්ධාවති ගාහං න උපගච්ඡති අමරාවික්ඛෙපොති[14] වුච්චති තං අමරාවික්ඛෙපං; **එවම්පි මෙති** ආදිසු ඉදං කුසලන්ති පුට්ඨො එවම්පි මෙ නොති වදති[15] තතො කිං අකුසලන්ති වුත්තෙ තථාපි මෙ නොති වදති; කිං උභයතො අඤ්ඤථාති වුත්තෙ අඤ්ඤථාතිපි මෙ නොති වදති, තතො තථාවිධො නාපි න හොති තෙ ලද්ධීති[16] වුත්තෙ නොතිපි මෙ නොති වදති,

---

1. ඛ්‍යන්ති b.
2. වුත්තපරිමාණං b.
3. සංසාරෙ L.
4. උක්කංසාවකංසෙති උක්කංසාවකංසා b.
5. කතසුත්තගුළං b. පලෙතීති b කතසුත්තගුළිං B.
6 ඛිත්තං B. නිබ්බෙඨියමානං ගච්ඡති b.
7. තත්ථ තිට්ඨති b.
8 තුවන්ති b. තනන්ති B.
9. සුඤ්ඤමෙව අගාරන්ති Al. B.
10. පිටකගන්ථසම්පත්තියා b.
11 පිටකබන්ධන L.
12. වාචායපි B.
13. න සක්කොති එවමෙව අයම්පි b, අයම්පිවාදො B.
14. න උපගච්ඡන්ති අමරාවික්ඛෙපං ආපජ්ජති (කීදිසං අමරාවික්ඛෙපං) එවන්තිපි මෙනොති ආදිසු ඉදං කුසලන්ති b.
15. එවන්තිපි මෙනොති වදති b.
16. තථා තිවිධොනාපි න හොතීති තෙ ලද්ධීති B.

තතො කිං හොතිපි[1] තෙ ලද්ධීති වුත්තෙ හො හොතිපි මෙ හොති, එවං වික්ඛෙපමාපජ්ජති[2] එකස්මිම්පි පක්ඛෙ න තිට්ඨති; **නිබ්බිජ්ජ පක්කමතීති** අත්තනොපි එස සත්ථා අවස්සයො භවිතුං න සක්කොති මය්හං කිං සක්ඛිස්සතීති නිබ්බින්දිත්වා පක්කමති; පුරිමෙසුපි අනස්සාසිකෙසු එසෙව නයො; **සන්නිධිකාරකං කාමෙ පරිභුඤ්ජිතුන්ති** යථා පුබ්බෙ ගිහිභූතො[3] සන්නිධිං කත්වා වත්ථුකාමෙ පරිභුඤ්ජි එවං තිලතණ්ඩුලසප්පිනවනීතාදීනි සන්නිධිං කත්වා ඉදානි පරිභුඤ්ජිතුං[4] අභබ්බොති අත්ථො; නනු ච ඛීණාසවස්ස වසනට්ඨානෙ[5] තිලතණ්ඩුලාදයො පඤ්ඤායන්තීති න පනෙස තෙ අත්තනො අත්ථාය ඨපෙති; අථාහුකපබ්බජිතාදීනං අත්ථාය ඨපෙති; **අනාගාමිස්ස කථන්ති** තස්සාපි පඤ්චකාමගුණා සබ්බසො ච පහීනා ධම්මෙන පන[6] සමෙන ලද්ධං විචාරෙත්වා පරිභුඤ්ජති; **පුත්තමතාය පුත්තොති** සො කිර ඉමං ධම්මං සුත්වා ආජීවිකා[7] මතා නාමාති සඤ්ඤී හුත්වා එවමාහ; අයං හෙත්ථ[8] අත්ථො ආජීවිකා මතා නාම තෙසං මාතා පුත්තමතා හොති[9] ඉති ආජීවිකා පුත්තමතාය පුත්තා නාම හොන්ති;[10] **සමණෙ ගොතමෙති** සමණෙ ගොතමෙ බ්‍රහ්මචරියවාසො අත්ථි[11] අඤ්ඤත්ථ නත්ථීති දීපෙති සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

සන්දකසුත්තං ඡට්ඨං

---

2. 3. 7.

එවමෙම සුතන්ති මහාසකුලුදායිසුත්තං තත්ථ **මොරනිවාපෙති** තස්මිං ඨානෙ මොරානං අභයං ඝොසෙත්වා භොජනං පට්ඨපෙසුං[12] තස්මා තං ඨානං මොරනිවාපොති සඞ්ඛං ගතං; **අන්නභාරොති**[13] එතස්ස පරිබ්බාජකස්ස නාමං; **වරධරොති**[14] අඤ්ඤෙ චාති න කෙවලං ඉමෙ තයො අඤ්ඤෙපි අභිඤ්ඤාතා බහූ පරිබ්බාජකා; **අප්පසද්දස්ස වණ්ණවාදීති** ඉධ අප්පසද්දවිනීතොති අවත්වාව ඉදං වුත්තං කස්මා: න හි භගවා අඤ්ඤෙන විනීතොති;[15] **පුරිමානීති**

---

1. තතො කිං හොතිපි නො හොතිපි තෙලද්ධීති b.
2. මෙහොති විඛෙපමාපජ්ජති b. එකස්මිං S.
3. ගිහිභූතො b.
4. භුඤ්ජිතුං S.
5. ඛීණාසවස්ස පන ඨානෙ S. පඤ්ඤායන්තීති නො න පඤ්ඤායන්ති න පනෙස b, S. පඤ්ඤායන්තීති නො න පඤ්ඤායන්ති B.
6. ධම්මෙන පන ලද්ධං b.
7. ආජීවකා S.
8. අයං හෙවත්ථ S. අත්ථො පුත්ත ආජීවිකා මතා නාම b
9. තෙසං මතා පුත්තමතා හොති B. තෙසං මාතා පුත්තමහොති L. ඉති ආජීවිකාමතාය S
10. පුත්තමතානාම හොන්ති B.
11. බ්‍රහ්මචරියවාසො අත්ථීති දීපෙති S.
12. භොජනං අදංසු b.
13. අනුභාරො W2. අන්නභාරො A M1. එතස්ස b S
14. වරතරොති වරදරො A1 වරවරො W2. වරථරො B
15. විනීතො b.

හියො දිවසං උපාදය පුරිමාති නාම හොන්ති, තතො පරං පුරිමතරානි; **කුතූහලසාලායන්ති**[1] කුතූහලසාලා නාම පච්චෙකසාලා[2] නත්ථි යත්ථ පන නානා තිත්ථියා සමණබ්‍රාහ්මණා නානාවිධං කථං පවත්තෙන්ති, සා[3] බහුජනං අයං කිං වදති අයං කිං වදතීති කුතූහලුප්පත්තිඨානතො[4] කුතූහලසාලාති වුච්චති; කොතූහලසාලාතිපි පාඨො; **ලාභාති** යෙ එවරූපෙ සමණබ්‍රාහ්මණෙ දට්ඨුං පඤ්හං පුච්ඡිතුං ධම්මකථං වා[5] තෙසං සොතුං ලභන්ති තෙසං අඞ්ගමගධානං ඉමෙ ලාභාති අත්ථො; **සඞ්ඝිනොති** ආදීසු පබ්බජිතසමූහසඞ්ඛාතො සඞ්ඝො, එතෙසං අත්ථීති **සඞ්ඝිනො**; ආචාරසික්ඛාපනවසෙන තස්ස ගණස්ස ආචරියාති **ගණාචරියා**; **ඤාතාති** පඤ්ඤාතා පාකටා; අයථාභුච්චගුණෙහි[6] චෙව යථාභුච්චගුණෙහි ච සමුග්ගතො යසො එතෙසං අත්ථීති **යසස්සිනො**; පූරණාදීනං[7] හි අප්පිච්ඡා සන්තුට්ඨා අප්පිච්ඡතාය වත්ථම්පි න නිවාසෙන්තීති ආදිනා නයෙන යසො සමුග්ගතො; තථාගතස්ස ඉතිපි සො භගවාති ආදීහි යථාභූතගුණෙහි; **තිත්ථකරාති** ලද්ධිකරා; **සාධුසම්මතාති** ඉමෙ සාධූ සුන්දරා සප්පුරිසාති එවං සම්මතා; **බහුජනස්සාති** අස්සුතවතො චෙව අන්ධබාලපුථුජ්ජනස්ස විභාවිනො ච පණ්ඩිතජනස්ස;[8] තත්ථ තිත්ථියා බාලජනස්ස එවං සම්මතා; තථාගතො පණ්ඩිතජනස්ස ඉමිනා නයෙන පූරණො කස්සපො සඞ්ඝීති ආදීසු අත්ථො වෙදිතබ්බො; භගවා පන යස්මා අට්ඨතිංසආරම්මණානි විභජන්තො බහූනි නිබ්බානං[9] ඔතරණතිත්ථානි අකාසි, තස්මා තිත්ථකරොති වත්තුං වට්ටති; කස්මා පනෙතෙ සබ්බෙපි තත්ථ ඔසටාති,[10] උපට්ඨාකරක්ඛනත්ථං චෙව ලාභසක්කාරත්ථඤ්ච; තෙසං හි එවං හොති: අම්හාකං උපට්ඨාකා සමණං ගොතමං සරණං ගච්ඡෙය්‍යුං තෙ ච[11] රක්ඛිස්සාම සමණස්ස ගොතමස්ස උපට්ඨාකෙ සක්කාරං කරොන්තෙ දිස්වා අම්හාකම්පි උපට්ඨාකා[12] අම්හාකං සක්කාරං කරිස්සන්ති,[13] තස්මා යත්ථ භගවා සරති තත්ථ[14] ඔසරන්ති; **වාදං ආරොපෙත්වා අපක්කන්තාති** අපගතා කෙචි දිසා[15] පක්කන්තා කෙචි ගිහිභාවං පත්තා[16] කෙචි ඉමං සාසනං ආගතා; **සහිතං මෙති** මය්හං වචනං සහිතං

1. පුරිමතරානි කුතූහලසාලානාම S. කුතූහල b
2. පච්චෙකාසාලා S.
3. සාව S බහුනං b.
4. කුතූහලප්පත්ති b. S. කුතූහලප්පවත්තිට්ඨානතො A2 M3. ඨානතො b. කොතු B. S.
5. ච L.
6. යථාභුච්චගුණෙහි b. අයථාභූත ගුණෙහි b. යථාභූතගුණෙහි S
7. පූරණාදීනංම S.
8. අන්ධබාලපුථුජ්ජනබාලස්ස මෙධාවිනො ච පණ්ඩිතජනස්ස S.
9. නිබ්බාන b.
10. ඔසදන්ති S.
11. තෙපි S. සමණස්සච b S.
12. අම්හාකම්පි උපට්ඨාකා සක්කාරං
13. කරිස්සන්තීති b. S.
14. ඔසරන්ති තත්ථ සබ්බෙ B. යත්ථ යත්ථ භගවා ඔසරති b S. තත්ථ තත්ථ b. සබ්බෙ ඔසරන්ති b. S වාදං ආරොපෙත්වාති වාදෙ දොසං ආරොපෙත්වා අපක්කන්තාති S.
15. දිසං b S.
16. සත්තා B.

සිලිට්ඨං අත්ථයුත්තං කාරණයුත්තන්ති අත්ථො; **අසහිතං තෙති** තුය්හං වචනං **අසහිතං අවිචිණ්ණං තෙ විපරාවත්තන්ති**[1] යං තුය්හං දීඝරත්තාවිචිණ්ණවසෙන සුප්පගුණං[2] තං මය්හං එකවචනෙනෙව විපරාවත්තං පරිවත්තෙත්වා[3] ඨිතං න කිඤ්චි ජානාසීති අත්ථො; **ආරොපිතො තෙ වාදොති** මයා තව වාදෙ දොසො ආරොපිතො; **චර වාදප්පමොක්ඛායාති** දොසමොචනත්ථං චර විචර තත්ථ තත්ථ ගන්ත්වා[4] සික්ඛාති අත්ථො; **නිබ්බෙඨෙහි වා**[5] **සචෙ පහොසීති** අථ සයං පහොසි ඉධෙව[6] නිබ්බෙඨෙහි; **ධම්මක්ඛාතෙනාති** සභාවක්ඛාතෙන; **තං තෙ සොස්සාමාති** තං අම්හාකං[7] දෙසිතං ධම්මං සුණිස්සාම; **බුද්ධං මඤ්ඤන්ති**[8] බුද්ධනාමකඛිකාහි කතදණ්ඩකම්මං,[9] **අනෙලකන්ති** නිද්දොසං අපගතමච්ඡිකණ්ඩකං;[10] **පපීළෙය්‍යාති**[11] දදෙය්‍ය; **පච්චාසිංසමානරූපොති**[12] පුරෙත්වා නු ඛො නො භොජනං[13] දස්සතීති භාජනහත්ථො පච්චාසිංසමානො පච්චුපට්ඨිතො අස්ස; **සම්පයොජෙත්වාති**[14] අප්පමත්තකං විවාදං කත්වා; **ඉතරීතරෙනාති**[15] ලාමකාලාමකෙන **පවිවිත්තොති** ඉදං පරිබ්බාජකො කායවිවෙකමත්තං **සන්ධාය වදති** භගවා පන තීහි විවෙකෙහි පවිවිත්තොව;[16] **කොසකාහාරාපීති**[17] දූතපතිතං සරෙ අග්ගභික්ඛාඨපනත්ථං බුද්ධකසරාවකා හොන්ති[18] දූතපතිතො අග්ගභත්තං තත්ථ ඨපෙත්වා භුඤ්ජන්ති පබ්බජිතෙ සම්පත්තෙ තස්ස[19] දෙන්ති තං සරාවකං කොසකොති වුච්චති තස්මා යෙ[20] එකෙනෙව භත්තකොසකෙන යාපෙන්ති තෙ කොසකාහාරාති, **බෙලුවාහාරාති** බෙලුවමත්තභත්තා[21] **සමතිත්තිකන්ති** ඔවට්ටියා[22] හෙට්ඨිමලෙඛාසමං; **ඉමිනා ධම්මෙනාති** ඉමිනා අප්පාහාරතාධම්මෙන; එත්ථ ච පන[23] සබ්බාකාරෙනෙව භගවා අප්පාහාරොති න වත්තබ්බො පධානභූමියං ඡබ්බස්සානි අප්පාහාරොව අහොසි වෙරඤ්ජායං තයො මාසෙ පිට්ඨොදකෙනෙව[24] යාපෙසි පාරිලෙය්‍යක

1. අසිවිත්තං තෙ විපරාවත්තන්ති b. අසිචිණ්ණං S.
2. යං දීඝරත්තා විණ්ණ වසෙන S. සුප්පගුණං b, S.
3. විපරිවත්තිත්වා B. S.
4. තත්ථ තත්ථ ගන්තුං S.
5. නිබ්බෙධෙහි වා S.
6. ඉධෙව b S නිබ්බෙධෙහි S.
7. සොස්සාමාති අම්හාකං b.
8. බුද්දමඤ්ඤං A1 M2. R
9. කතං දණ්ඩකම්මං b. S.
10. අපගත මක්ඛිකණ්ඩකං S.
11. පීලය්‍යාති B. S ලෙය්‍යති R.
12. පච්චාසීසමාන b පුරිත්වා S.
13. භාජනං B. S. පච්චාසීස b.
14. (සබ්‍රහ්මචාරීහි) සංපයොජෙත්වාති b (සම්මායොජෙත්වා) T. සම්පායොජෙත්වා W2.
15. ඉතරීතරෙනාති b. ලාමකාලාමකෙන A1 b. S.
16. විවිත්තොව b, S.
17. කොසකාහාරාති b. S පිණ්ඩදූත පතිතං B. පිණ්ඩදූතගහපතිතං b. පිණ්ඩාදූතපතිතං S.
18. සරාවා b. සරාවකං හොති S. බුද්ධක සරාවා හොන්ති B. අග්ගභත්තංච b S.
19. තං භත්තං තස්ස B. S.
20. යෙච b S.
21. වෙළුවාහාරාති වෙළුවපත්තභත්තාහාරා S. බෙළුවාහාරාති බෙළුවමත්ත භත්තාහාරා b.
22. ඔට්ඨවට්ටියා b. ඔට්ඨවත්තියා S
23. එත්ථ පන b S. එත්ථ ච න L. අනප්පහාහාරොති b.
24. පත්ථොදකෙන ච S. පත්ථොදකෙනෙව b. පාලිලෙය්‍යක b.

වනසණ්ඩෙ තයො මාසෙ භිසමුලාලෙහෙව[1] යාපෙසි; ඉධ පන එතමත්ථං දස්සෙති අහං එකස්මිං කාලෙ අප්පාහාරො අහොසිං; මය්හං පන සාවකා ධුතඞ්ගසමාදානතො පට්ඨාය යාවජීවං ධුතඞ්ගං න භින්දන්තීති; තස්මා යදි තෙ ඉමිනා ධම්මෙන සක්කරෙය්‍යුං[2] න මං සක්කරෙය්‍යුං මයා හි තෙ විසෙසතරා අඤ්ඤෙ චෙව පන ධම්මා[3] අත්ථි යෙන මං තෙ සක්කරොන්තීති දස්සෙති; ඉමිනා නයෙන සබ්බවාරෙසු යොජනා වෙදිතබ්බා; **පංසුකූලිකාති** සමාදින්නපංසුකූලිකඞ්ගා;[4] **ලූඛචීවරධරාති** සත්ථසුත්තලූඛාදීනි චීවරානි ධාරයමානා; **නන්තකානීති** න අන්තකානි අන්තවිරහිතානි වත්ථඛණ්ඩානි යදි හි නෙසං අන්තො භවෙය්‍ය පිලොතිකාති සඞ්ඛ්‍යං න ගච්ඡෙය්‍යුං;[5] **උච්චිනිත්වාති** ආලොකෙත්වා දුබ්බලට්ඨානං පහාය ථිරථිරට්ඨානමෙව[6] ගහෙත්වා; **අලාබුලොමසානීති** අලාබුලොමසදිසසුත්තානි සුඛුමානීති දීපෙති; එත්තාවතා ච සත්ථා චීවරසන්තොසෙන අසන්තුට්ඨොති න වත්තබ්බො අතිමුත්තක සුසානතො[7] භිස්ස පුණ්ණදාසියා පාරුපිත්වා[8] පාතිතසාණං පංසුකූලගණ්හනදිවසෙ උදකපරියන්තං කත්වා මහාපඨවී අකම්පි; ඉධ පන එතමත්ථං දස්සෙති: අහං එකස්මිංයෙව කාලෙ පංසුකූලං ගණ්හිං මය්හං පන සාවකා ධුතඞ්ගසමාදානතො පට්ඨාය යාවජීවං ධුතඞ්ගං න භින්දන්තීති;[9] **පිණ්ඩපාතිකාති** අතිරෙකලාභං පටික්ඛිපිත්වා සමාදින්නපිණ්ඩපාති[10] කඞ්ගා; **සපදානචාරිනොති**[11] ලොලුප්පචාරං පටික්ඛිපිත්වා සමාදින්නසපදානචාරා; **උඤ්ඡාසකෙ වතෙ රතාති**[12] උඤ්ඡාචරියසඞ්ඛාතෙ භික්ඛූනං පකතිවතෙ[13] රතා උච්චනීචඝරද්වාරට්ඨායිනො හුත්වා කබරමිස්සකං[14] සඞ්ඛරිත්වා පරිභුඤ්ජන්තීති අත්ථො; **අන්තරඝරන්ති** බ්‍රහ්මායු සුත්තෙන උම්මාරතො පට්ඨා අන්තරඝරං ඉධ ඉන්දඛීලතො[15] පට්ඨාය අධිප්පෙතං; එත්තාවතා ච සත්ථා පිණ්ඩපාතසන්තොසෙන අසන්තුට්ඨොති න වත්තබ්බො අප්පාහාරතාය වුත්තනියාමෙනෙව පන සබ්බං විත්ථාරෙතබ්බං; ඉති ඉධාපි එත

1. භිසමුළෙහෙව b භිංසමුලෙහෙව S.
2. ධම්මෙන සක්කරෙය්‍යුං මයා හි b S.
3. අඤ්ඤෙ චෙව පන ධම්මා b S. අඤ්ඤෙයෙව පන තෙ ධම්මා අත්ථි යෙන මං තෙන L.
4. සමාදින්න පංසුකූලකා B. පංසුකූලිකාති සමාදින්න b S. පංසුකූලිකා b. ලූඛානි චීවරානි b S. සත්ථසුත්ත ලූඛානි චීවරානි A1, A2. නන්තකානීති අන්තවිරහිතානි b S.
5. සඞ්ඛං ගච්ඡෙය්‍යුං b S. උච්චිනිත්වාති b
6. ථිරට්ඨාන මෙව B. M3. ථිර ථිරට්ඨාන මෙව R. පහාය ථිරට්ඨාන මෙව b S. අලාබුලොමසානීති b. අලාවු S. අලාබු d. අලාවු S.
7. අධිමුත්තක සුසානතො S.
8. පාරුපෙත්වා S. B. පාතිත සාණ b S. පංසුකූලං B. ගහණ b S.
9. න භින්දන්ති b.
10. සමාදින්න b S.
11. සපදාන b. සමාදින්න B S.
12. උච්ඡාසකෙ වතෙ රතාති b. උච්චාපකෙ භත්ත රතාති S. උච්ඡාචරිය b. උච්චපරිය S.
13 පකති භත්ත S
14. කබර මිස්සකං භත්තං b. මිස්සක භත්තං S. සංහරිත්වා b S කබර මිස්සක භත්තං සම්පාදෙත්වා B.
15. ඉන්දඛීලතො b.

මත්තං[1] දස්සෙති: අහං එකස්මිං යෙව කාලෙ නිමන්තනං න සාදියිං මය්හං පන සාවකා ධුතඞ්ගසමාදානතො පට්ඨාය යාවජීවං ධුතඞ්ගං න භින්දන්තීති; **රුක්ඛමූලිකාති** ඡන්නං පටික්ඛිපිත්වා සමාදින්නරුක්ඛමූලිකඞ්ගා; **අබ්භොකාසිකාති** ඡන්නඤ්ච රුක්ඛමූලඤ්ච පටික්ඛිපිත්වා සමාදින්නඅබ්භොකාසිකඞ්ගා; **අට්ඨමාසෙති** හෙමන්තගිම්හිකෙ[2] අනොවස්සෙ පන චීවරානුග්ගහත්ථං ඡන්නං පවිසන්ති; එත්තාවතා ච සත්ථා සෙනාසනසන්තොසෙන අසන්තුට්ඨොති න වත්තබ්බො; සෙනාසනසන්තොසෙන පනස්ස[3] ඡබ්බස්සිකමහාපධානෙන ච පාරිලෙය්‍යකවනසණ්ඩෙන[4] ච දීපෙතබ්බො; ඉධ පන එත්තමත්තං දස්සෙති: අහං එකස්මිංයෙව කාලෙ ඡන්නං න පාවිසිං; මය්හං පන සාවකා ධුතඞ්ගසමාදානතො පට්ඨාය යාවජීවං ධුතඞ්ගං න භින්දන්තීති; **ආරඤ්ඤිකාති** ගාමන්තසෙනාසනං පටික්ඛිපිත්වා සමාදින්නආරඤ්ඤකඞ්ගා[5]; **සඞ්ඝමජ්ඣෙ ඔසරන්තීති** අබද්ධසීමාය කප්පිතං බද්ධසීමායං පන වසන්තා අත්තනො වසනට්ඨානෙයෙව උපොසථං කරොන්ති; එත්තාවතා ච සත්ථා නො පවිවිත්තොති න වත්තබ්බො; ඉච්ඡාමහං භික්ඛවෙ අද්ධමාසං[6] පටිසල්ලීයිතුන්ති එවං හිස්ස පවිවෙකොපසද්දයති; ඉධ පන එත්තමත්තං දස්සෙති: අහං එකොකස්මිං[7] යෙව තථාරූපෙ කාලෙ පටිසල්ලීයිං; මය්හං පන සාවකා ධුතඞ්ගසමාදානතො පට්ඨාය යාවජීවං ධුතඞ්ගං න භින්දන්තීති. **මමං සාවකාති**[8] මං සාවකා; **සනිදානන්ති** සප්පච්චයං; කිං පන අප්පච්චයං[9] නිබ්බානං න **දෙසෙතීති** නො න දෙසෙති; සහෙතුකං පන තං දෙසනං කත්වා දෙසෙති නො අහෙතුකන්ති. **සප්පාටිහාරියන්ති** පුරිමස්සෙවෙතං වෙවචනං සකාරණන්තයි අත්ථො; **තං වතාති** එත්ථ වතාති නිපාතමත්තං; **අනාගතං**[10] වා **වාදපථන්ති** අජ්ජ ඨත්වා[11] සෙව වා පුන **දිවසෙ** වා අද්ධමාසෙ වා මාසෙ වා සංවච්ඡරෙ වා[12] තස්ස තස්ස පඤ්හස්ස උපරි ආගමනකං වාදපථං[13]; **න දක්ඛතීති** යථා සච්චකො නිගණ්ඨො අත්තනො නිගණ්ඨගන්ථං[14] ආගතකාරණං[15] විසෙසෙත්වා වදන්තො න අද්දස එවං න දක්ඛතීති නෙතං ඨානං විජ්ජති; **සහධම්මෙනාති** සකාරණෙන; **අන්තරන්තරා කථං**[16] **ඔපාතෙය්‍යුන්ති** මම කථාවාරං[17] පච්ඡින්දිත්වා අන්තරන්තරෙ අත්තනො කථං පවෙසෙය්‍යුන්ති

1. තත්ථ ඉධපන එතමත්තං b.
2. හෙමන්තගිම්හිකෙමාසෙ B. S.
3. සන්තොසෙ පනස්ස b. S.
4. පාලිලෙය්‍යක b.
5. ආරඤ්ඤිකඞ්ගා S. ඔසරන්තීති b. S.
6. අඩ්ඪමාසං b. අට්ඨමාසං S. පටි b. S.
7. එකස්මිං යෙව b.
8. මමසාවකාති b. S. මය්හං සාවකා S.
9. අප්පච්චයං b. S.
10. නං අනාගතං b. අනාගත S. වාදපථන්ති b. S.
11. අජ්ජඨපෙත්වා b අඩ්ඪ b. S.
12. මාසෙ වා සංවච්ඡරෙ වා S.
13. ආගමනවාදපථං b. ආගමවාදපථං S.
14. නිගණ්ඨො S. නිගණ්ඨගණ්ඨං b.
15. නතං] B.
16. අන්තරන්තරාකථා b.
17. කථාවාදං b.

අඤ්ඤාතා; **න ඛො පනාහං උදායීති** උදායි අහං අම්බට්ඨසොණදණ්ඩ කූටදන්ත[1] සච්චකනිගණ්ඨාදීහි සද්ධිං මහාවාදෙ වත්තමානෙපි අහො වත මෙ එකසාවකොපි උපමං වා[2] කාරණං වා ආහරිත්වා දදෙය්‍යාති[3] එවං සාවකෙසු අනුසාසනිං න පච්චාසිංසාමි;[4] **මමං යෙවාති** එවරූපෙසු පන ඨානෙසු සාවකා මමංයෙව ආනුසත්ථිං[5] ඔවාදං පච්චාසිංසන්ති;[6] **තෙසාහං චිත්තං ආරාධෙමීති** තෙසං අහං තස්ස පඤ්හස්ස[7] වෙය්‍යාකරණෙන චිත්තං ගණ්හාමි, සම්පාදෙමි, පරිපූරෙමි;[8] න අඤ්ඤං පුට්ඨො අඤ්ඤං ව්‍යාකරෙමි[9] අම්බං පුට්ඨො ලබුජං විය ලබුජං වා පුට්ඨො අම්බං විය; **එත්ථ ච අධිසීලෙ සම්භාවෙන්තීති** වුත්තට්ඨානෙ බුද්ධසීලං නාම කථිතං; **අභික්කන්තෙ ඤාණදස්සනෙ සම්භාවෙන්තීති** වුත්තට්ඨානෙ සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණං; **අධිපඤ්ඤාය සම්භාවෙන්තීති** වුත්තට්ඨානෙ ඨානුප්පත්තිකපඤ්ඤා;[10] **යෙන දුක්ඛෙනාති** වුත්තට්ඨානෙ සච්චබ්‍යාකරණපඤ්ඤා; තත්ථ සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණඤ්ච සච්චබ්‍යාකරණපඤ්ඤං[11] ඨපෙත්වා අවසෙසා පඤ්ඤා අධිපඤ්ඤං[12] භජන්ති ඉදානි තෙසං තෙසං විසෙසාධිගමානං[13] පටිපදං ආචික්ඛන්තො පුනච පරං උදායීති ආදිමාහ; තත්ථ **අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තාති;**[14] අභිඤ්ඤාවොසානසඞ්ඛාතං චෙව අභිඤ්ඤාපාරමී[15] සඞ්ඛාතං ච අරහත්තං පත්තා; **සම්මප්පධානෙති** උපායපධානෙ;[16] **ඡන්දං ජනෙතීති** කත්තුකම්‍යතාකුසලච්ඡන්දං ජනෙති; **වායමතීති** වායාමං කරොති; **විරියං ආරභතීති** විරියං පවත්තෙති; **චිත්තං පග්ගණ්හාතීති** චිත්තං උක්ඛිපති; **පදහතීති** උපායපධානං[17] කරොති; **භාවනාය පාරිපූරියාති** වඩ්ඪි[18] පරිපූරණත්ථං අපිචෙත්ථ යා ඨිති යො අසම්මොසො[19] යං වෙපුල්ලං සා භාවනා පාරිපූරීති එවං පුරිමපුරිමං පච්ඡිමස්ස පච්ඡිමස්ස[20] අත්ථොතිපි වෙදිතබ්බො; ඉමෙහි පන සම්මප්පධානෙහි කිං කථිතං:[21] කස්සපසංයුත්තපරියායෙන සාවකස්ස පුබ්බභාගපටිපදා කථිතාති; වුත්තං හි

---

1. කූටදණ්ඩ b S. සච්චනිගණ්ඨාදීහි S.
2. එකසාවකො උපමං වා S.
3. වදෙය්‍යාති S.
4. න පච්චාසිසාමි b. මමංයෙවාති S.
5. මමංසච්ච අනුසිට්ඨිං S. අනුසාසනිං b. අනුසත්ථිං A1. B.
6. පච්චාසිසන්ති b.
7. තෙසං අරහත්තස්ස පඤ්හස්ස S.
8. පරිපූරෙමි, අඤ්ඤං b. S.
9. න බ්‍යාකරෙමි b බ්‍යාකරෙමි S. ලබුජංවිය, එත්ථච b. ලබුජං පුට්ඨො S.
10. ඨානුප්පත්තිකපඤ්ඤා S.
11. සච්චබ්‍යාකරණපඤ්ඤං S. සච්චංබ්‍යාකරණ b. S. පඤ්ඤඤ්ච ඨපෙත්වා S.
12. අධිපඤ්ඤ භවති S භජති b පඤ්ඤා අධිපඤ්ඤං L.
13. තෙසං තෙසං අධිගමානං S
14. වොසානපාරමිප්පත්තාති b. S
15. පාරමි b. S.
16. උපායපපධානෙ S. කත්තුම්‍යතාඡන්දං S. කුසලච්ඡන්දං b. S.
17. උපායපපධානං S.
18. වඩ්ඪියා b. S. වත්ත B. වඩ්ඪිත R
19. සො B. S අසම්මොසො S.
20. පුරිමං පුරිමස්ස පච්ඡිමං පච්ඡිමස්ස b. පුරිමං පච්ඡිමස්ස S අත්ථොතිපි වෙදිතබ්බං b. S.
21. සම්මප්පධානෙ හි කථිතකස්සප S.

තත්ථ[1]: “චත්තාරොමෙ ආවුසො සම්මප්පධානා කතමෙ චත්තාරො ඉධාවුසො භික්ඛු අනුප්පන්නා මෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා උප්පජ්ජමානා අනත්ථාය සංවත්තෙය්‍යුන්ති ආතප්පං කරොති; උප්පන්නා මෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අප්පහීයමානා අනත්ථාය සංවත්තෙය්‍යුන්ති ආතප්පං කරොති; අනුප්පන්නා මෙ කුසලා ධම්මා අනුප්පජ්ජමානා අනත්ථාය සංවත්තෙය්‍යුන්ති ආතප්පං කරොති; උප්පන්නා මෙ කුසලා ධම්මා නිරුජ්ඣමානා අනත්ථාය සංවත්තෙය්‍යුන්ති ආතප්පං කරොතී”ති එත්ථ ච **පාපකා අකුසලා**ති ලොභාදයො වෙදිතබ්බා; **අනුප්පන්නා කුසලා ධම්මා**ති සමථවිපස්සනා චෙව මග්ගො ච, **උප්පන්නා කුසලා** නාම සමථවිපස්සනාව; මග්ගො පන සකිං උප්පජ්ජිත්වා නිරුජ්ඣමානො අනත්ථාය සංවත්තනකො[2] නාම නත්ථි සො හි ඵලස්ස පච්චයං දත්වාව නිරුජ්ඣති පුරිමස්මිම්පි වා සමථවිපස්සනාව[3] ගහෙතබ්බාති වුත්තං; තං පන න යුත්තං; තත්ථ,[4] උප්පන්නා සමථවිපස්සනා නිරුජ්ඣමානා අනත්ථාය සංවත්තන්තීති[5] අත්ථස්ස ආවිභාවත්ථං ඉදං වත්ථුං: එකො කිර ඛීණාසවත්ථෙරො මහාචෙතියඤ්ච මහාබොධිඤ්ච වන්දිස්සාමීති සමාපත්තිලාභිනා භණ්ඩග්ගාහකසාමණෙරෙන සද්ධිං ජනපදතො මහාවිහාරං ආගන්ත්වා විහාරපරිවෙණං[6] පාවිසි; සායණ්හසමයෙ මහාභික්ඛුසඞ්ඝෙ චෙතියං වන්දමානෙ චෙතියවන්දනත්ථාය[7] න නික්ඛමි; කස්මා ඛීණාසවානං හි තීසු රතනෙසු මහන්තං ගාරවං[8] හොති තස්මා භික්ඛුසඞ්ඝෙ වන්දිත්වා පටික්කමන්තෙ[9] මනුස්සානං සායමාසභුත්තවෙලාය සාමණෙරම්පි අජානාපෙත්වා චෙතියං වන්දිස්සාමීති එකකොව නික්ඛමි සාමණෙරො කින්නු ඛො ථෙරො අවෙලාය එකකොව ගච්ඡති ජානිස්සාමීති උපජ්ඣායස්ස පදානුපදිකො නික්ඛමි ථෙරො අනාවජ්ජනෙන තස්ස ආගමනං අජානන්තො දක්ඛිණද්වාරෙන චෙතියඞ්ගණං ආරුළ්හො;[10] සාමණෙරොපි අනුපදමෙව[11] ආරුළ්හො; මහාථෙරො මහාචෙතියං උල්ලොකෙත්වා[12] බුද්ධාරම්මණං පීතිං ගහෙත්වා සබ්බචෙතසො[13] සමන්නාහරිත්වා හට්ඨපහට්ඨො[14] චෙතියං වන්දති සාමණෙරො ථෙරස්ස වන්දනාකාරං දිස්වා උපජ්ඣායො මෙ අතිවිය පසන්නචිත්තො වන්දති; කින්නු ඛො පුප්ඵානි ලභිත්වා පූජං කරෙය්‍යාති චින්තෙසි; ථෙරො වන්දිත්වා උට්ඨාය සිරසි අඤ්ජලිං ඨපෙත්වා මහාචෙතියං උල්ලොකෙත්වා[15] ඨිතො; සාමණෙරො උක්කාසිත්වා අත්තනො ආගතභාවං ජානාපෙසි; ථෙරො පරිවත්තෙත්වා ‘ඔලොකෙන්තො කදා ආගතොසීති පුච්ඡි. තුම්හාකං චෙතියං වන්දනකාලෙ; භන්තෙ අතිවිය

1. වුත්තංහෙතං B. කථිතා b. S. වුත්තඤ්හෙතං තත්ථ b. S.
2. සංවත්තනිකො b. S.
3. සමථ විපස්සනාගහෙතබ්බාති 2.
4. තත්ථෙව S.
5. සංවත්තන්තීති S. ඉදං වත්ථු b. S.
6. චීවරපරිවෙණං h. චිරපරිවෙණං S.
7. චෙතියවන්දනත්ථාය b
8. මහන්තං ගාරවං S.
9. පටික්කන්තෙ S. L. සායමාසං S. භුත්තලොයං b. S.
10. ආරූළ්හි b. ආරුළ්හි S.
11. සාමණෙරොපි S අනුපදංයෙව— — A1. B. W2. M3. R. B. S.
12. ඔලොකෙත්වා b S.
13. සබ්බං b S. චෙතසා S.
14. හට්ඨප්පහට්ඨො S. හට්ඨ හට්ඨො L.
15. ඔලොකෙත්වා b S. ඨිතො S.

පසන්නා චෙතියං වන්දිත්වා කින්නු ඛො පුප්ඵානි ලභිත්වා පූජෙය්‍යාථාති. ආම සාමණෙර ඉමස්මිං චෙතියෙ විය අඤ්ඤත්‍ර එත්තකං[1] ධාතූනං නිධානං නාම නත්ථි එවරූපං අසදිසං මහාථූපං පුප්ඵානි ලභිත්වා කො න පූජෙය්‍යාති තෙන හි භන්තෙ අධිවාසෙථ ආහරිස්සාමීති තාවදෙවජ්ඣානං[2] සමාපජ්ජිත්වා ඉද්ධියා හිමවන්තං ගන්ත්වා වණ්ණගන්ධසම්පන්නානි පුප්ඵානි පරිස්සාවනං[3] පූරෙත්වා මහාථෙරෙ දක්ඛිණමුඛතො පච්ඡිමමුඛං[4] අසම්පත්තෙයෙව ආගන්ත්වා පුප්ඵපරිස්සාවනං හත්ථෙ ඨපෙත්වා පූජෙථ භන්තෙති ආහ ථෙරො අතිමන්දානි නො සාමණෙර පුප්ඵානීති ආහ; ගච්ඡථ භන්තෙ භගවතො ගුණෙ ආවජ්ජිත්වා පූජෙථාති. ථෙරො පච්ඡිමමුඛනිස්සිතෙන[5] සොපානෙන ආරුය්හ[6] කුච්ඡිවෙදිකාභූමියං පුප්ඵපූජං කාතුං ආරද්ධො වෙදිකාභූමිපරිපුණ්ණපුප්ඵානි පතිත්වා දුතියං භූමිකං[7] ජණ්ණුපමාණෙන ඔධිනා පූරයිංසු[8] තතො ඔතරිත්වා පාදපීඨිකාපන්තිං පූජෙසි සාපි පරිපූරි පරිපුණ්ණභාවං ඤත්වා හෙට්ඨිමතලෙ ඔකිරන්තො[9] අගමාසි සබ්බං චෙතියඞ්ගණං පරිපූරි තස්මිං පරිපුණ්ණෙ සාමණෙර පුප්ඵානි න ඛීයන්තීති ආහ පරිස්සාවනං භන්තෙ අධොමුඛං කරොථාති අධොමුඛං කත්වා චාලෙසි තදා පුප්ඵානි ඛීණානි පරිස්සාවනං[10] සාමණෙරස්ස දත්වා සද්ධිං හත්ථිපාකාරෙන[11] චෙතියං තික්ඛත්තුං පදක්ඛිණං කත්වා චතූසු ද්වාරෙසු[12] වන්දිත්වා පරිවෙණං ගච්ඡන්තො චින්තෙසි යාව මහිද්ධිකො[13] වතායං සාමණෙරො සක්ඛිස්සති නු ඛො ඉමං ඉද්ධානුභාවං රක්ඛිතුන්ති තතො න සක්ඛිස්සතීති දිස්වා සාමණෙරං ආහ සාමණෙර ත්වං ඉදානි මහිද්ධිකො එවරූපං පන ඉද්ධිං නාසෙත්වා පච්ඡිමකාලෙ කාණපෙසකාරියා[14] හත්ථෙන මද්දිතකඤ්ජියං පිවිස්සසීති දහරකභාවස්ස නාමෙස දොසො යං සො උපජ්ඣායස්ස කථායං[15] සංවිජ්ජිත්වා කම්මට්ඨානං මෙ භන්තෙ ආචික්ඛථාති න යාචි අම්හාකං උපජ්ඣායො කිං වදතීති තං පන[16] අසුණන්තො විය අගමාසි ථෙරො මහාචෙතියඤ්ච මහාබොධිඤ්ච වන්දිත්වා සාමණෙරං පත්තචීවරං ගාහාපෙත්වා අනුපුබ්බෙන කුලෙ[17] තිස්සමහාවිහාරං අගමාසි සාමණෙරො උපජ්ඣායස්ස පදානුපදිකො[18] හුත්වා භික්ඛාචාරං

---

1. එත්තකානං S.
2. තාවදෙවජ්ඣානං b S.
3. වණ්ණගන්ධසම්පන්නා පුප්ඵානි පරිභාවනං B, සම්පන්න පුප්ඵානි b. S. පරිස්සාවනෙ S.
4. පච්ඡිමං මුඛං b.
5. පච්ඡිමමුඛං නිස්සිතෙන L.
6. සො ආරුය්හ B.
7. භූමියං පරිපුණ්ණානි b භූමිපරිපුණ්ණා S. දුතියභූමියං b S. ජන්නු S.
8. පුප්ඵරාසි පූරයිංසු B. පාදපීඨක පන්තිං b. පාදපීඨිකා පන්තිං පූරෙසි S පූජෙසි තස්සාපි පරිපුණ්ණ භාවං b.
9. විකිරන්තො b S. සබ්බ b.
10. ථෙරො පරිස්සාවනං b.
11. සට්ඨිහත්ථ පාකාරෙන S.
12. චතූසු ඨානෙසු B S
13. චින්තෙසි තාව මහිද්ධිකො S.
14. කාණපෙසකාරිකාය S මද්දිතං W. S.
15. කථාය b S.
16. වදතීති පන L.
17. කුටෙලි b S. කුටෙලි B.
18. සන්තිකෙ පදානුපදිකො

න ගච්ඡති කතරගාමං[1] පවිසිස්සථ භන්තෙති පුච්ඡිත්වා පන ඉදානි මෙ උපජ්ඣායො ගාමද්වාරං පත්තො භවිස්සතීති ඤත්වා අත්තනො ච උපජ්ඣායස්ස ච පත්තචීවරං ගහෙත්වා ආකාසෙන ගන්ත්වා[2] ථෙරස්ස පත්තචීවරං දත්වා පිණ්ඩාය පවිසති; ථෙරො සබ්බකාලෙ[3] ඔවදති: සාමණෙර මා එවමකාසි, පුථුජ්ජනිද්ධි නාම චලා අනිබද්ධා අසප්පායං රූපාදිආරම්මණං ලභිත්වා අප්පමත්තකෙනෙව භිජ්ජති, සන්තාය සමාපත්තියා පරිහීනා බ්‍රහ්මචරියවාසෙ[4] සන්ථම්භිතුං න සක්කොන්තීති.[5] සාමණෙරො කිං කථෙති මය්හං උපජ්ඣායොති සොතුං න ගච්ඡති; තථෙව කරොති. ථෙරො අනුපුබ්බෙන චෙතියවන්දනං කරොන්තො කුප්පුවෙණිවිහාරං[6] නාම ගතො. තත්ථ වසන්තෙපි ථෙරෙ සාමණෙරො තථෙව කරොති; අථෙකදිවසං එකා පෙසකාරධීතා අභිරූපා පඨමවයෙ ඨිතා කුප්පුවෙණිගාමතො[7] නික්ඛමිත්වා පදුමසරං ඔරුය්හ ගායමානා පුප්ඵානි භඤ්ජති; තස්මිං සමයෙ සාමණෙරො පදුමසරමත්ථකෙන ගච්ඡන්තො පන සිලෙසිකාය[8] කාණමච්ඡිකා විය තස්සා ගීතසද්දෙ[9] බජ්ඣි. තාවදෙව ඉද්ධි අන්තරහිතා[10] ඡින්නපක්ඛො කාකො විය අහොසි. සන්තසමාපත්තිබලෙන[11] පන තත්ථෙව උදකපිට්ඨෙ අපතිත්වා සිම්බලිතූලං[12] විය පතමානං අනුපුබ්බෙන පදුමසරතීරෙ අට්ඨාසි. සො වෙගෙන ගන්ත්වා උපජ්ඣායස්ස පත්තචීවරං දත්වා නිවත්ති. මහාථෙරො පගෙවෙතං මයා දිට්ඨං නිවාරියමානොපි න නිවත්තිස්සතීති කිඤ්චි අවත්වා පිණ්ඩාය පාවිසි. සාමණෙරො ගන්ත්වා පදුමසරතීරෙ අට්ඨාසි තස්සා පච්චුත්තරණං ආගමයමානො; සාපි සාමණෙරං ආකාසෙන ගච්ඡන්තං පුන ආගන්ත්වා ඨිතං දිස්වා අද්ධා එස මං නිස්සාය උක්කණ්ඨිතොති ඤත්වා පටික්කම සාමණෙරාති ආහ. සො පටික්කමි. ඉතරා පච්චුත්තරිත්වා සාටකං නිවාසෙත්වා තං උපසඞ්කමිත්වා කිං භන්තෙති පුච්ඡි; සො තමත්ථං ආරොචෙසි. සා බහූහි කාරණෙහි ඝරවාසෙ ආදීනවං බ්‍රහ්මචරියවාසෙ ආනිසංසඤ්ච දස්සෙත්වා ඔවදමානාපි[13] තස්ස උක්කණ්ඨං[14] විනොදෙතුං අසක්කොන්තී අයං මම කාරණා එවරූපාය ඉද්ධියා පරිහීනො; න දානි යුත්තං පජහිතුන්ති[15] ඉධෙව තිට්ඨාහීති වත්වා ඝරං ගන්ත්වා මාතාපිතූනං[16] තං පවත්තිං ආරොචෙසි; තෙපි ආගන්ත්වා නානප්පකාරං ඔවදමානා වචනං

---

1. කතරං b, S. පවිසථ b.
2. ආකාසෙනාගන්ත්වා b.
3. සබ්බකාලං b. S
4. පරිහීනාය බ්‍රහ්මචරියවාසො b. S.
5. සක්කොන්තීති b. S.
6. කම්බුතිත්ථ විහාරං B, කම්බුතිඤ්ඤ විහාරං b, කම්මබින්ද S.
7. කම්බතින්දගාමතො S, කම්මබින්දු b.
8. ගච්ඡන්තො සිලෙසිකාය S.
9. ගීතසද්දෙ B. S.
10. ඉද්ධියා අන්තරහිතො B.
11. සමාපත්තිජලෙන S.
12. සිපපලිතූලං b. සිම්බලිතූලං S.
13. වදමානාපි b.
14. උක්කණ්ඨිං S, අසක්කුණන්තී S.
15. යුත්තං පරිච්චජිතුන්ති b. S.
16. මාතාපිතූනං b, S. පවුත්තිං S.

අගණ්හන්තා[1] ආහංසු: ත්වං අම්හෙ උච්චාකුලාති[2] සල්ලක්ඛෙසි මයං පෙසකාරා සක්ඛිස්සසි පෙසකාරකම්මං කාතුන්ති; සාමණෙරො ආහ: උපාසක ගිහිභූතො නාම පෙසකාරකම්මං වා කරෙය්‍ය නළකාරකම්මං වා; කිං ඉමිනා; මා සාටකමත්තෙන[3] ලොභං කරොථාති. පෙසකාරො උරෙ[4] බද්ධසාටකං දත්වා ගීතරං අදාසි. සො පෙසකාරකම්මං උග්ගණ්හිත්වා පෙසකාරෙහි[5] සද්ධිං සාලාය කම්මං කරොති, අඤ්ඤෙසං ඉත්ථියො පාතොව භත්තං සම්පාදෙත්වා ආහරිංසු. තස්ස භරියා න තාව ආගච්ඡති; සො ඉතරෙසු කම්මං විස්සජ්ජෙත්වා[6] භුඤ්ජමානෙසු තසරං වට්ටෙන්තොව නිසීදි, සා පච්ඡා අගමාසි. අථ නං සො අතිචිරෙන ආගතාසීති තජ්ජෙසි; මාතුගාමො[7] ච නාම අපි චක්කවත්තිරජ්ජං අත්තනි පටිබද්ධචිත්තං ඤත්වා දාසං විය සල්ලක්ඛෙති,[8] තස්මා සා එවමාහ: අඤ්ඤෙසං ඝරෙ දාරුපණ්ණලොණාදීනි[9] සන්නිහිතානි, බාහිරතො ආහරිත්වා දායකා පෙසනකාරකාපි[10] අත්ථි; අහං පන එකිකා;[11] ත්වම්පි මය්හං ඝරෙ ඉදං අත්ථි ඉදං නත්ථීති න ජානාසි; සචෙ ඉච්ඡසි භුඤ්ජ නො චෙ ඉච්ඡසි මා භුඤ්ජාති. සො න කෙවලං[12] උස්සූරෙ භත්තං ආහරසි වාචායපි මං ඝට්ටෙසීති කුජ්ඣිත්වා අඤ්ඤං පහරණං අපස්සන්තො තමෙව තසරදණ්ඩකං[13] තසරතො ලුඤ්චිත්වා ඛිපි. සාපි[14] තං ආගච්ඡන්තං දිස්වා ඊසකං පරිවත්ති; තසරදණ්ඩකස්ස ච කොටි[15] නාම තිඛිණා හොති, සා තස්සා පරිවත්තමානාය අක්ඛිකොටියං පවිසිත්වා අට්ඨාසි; සා උභොහි හත්ථෙහි වෙගෙන අක්ඛිං අග්ගහෙසි; භින්නට්ඨානතො ලොහිතං පග්ඝරති; සො තස්මිං කාලෙ උපජ්ඣායස්ස වචනං අනුස්සරි; ඉදං සන්ධාය මං උපජ්ඣායො අනාගතෙ[16] කාණපෙසකාරියා[17] හත්ථෙහි මද්දිතකඤ්ජියං පිවිස්සසීති[18] ආහ; ඉදං ථෙරෙන දිට්ඨං භවිස්සති; අහො දීඝදස්සී අය්‍යොති මහාසද්දෙන රොදිතුං ආරභි. තමෙනං අඤ්ඤෙ[19] අලං ආවුසො මා රොදි අක්ඛි නාම භින්නං න සක්කා රොදනෙන පටිපාකතිකං[20] කාතුන්ති, සො නාහං එතමත්ථං රොදාමි, අපි ච ඛො ඉදං සන්ධාය රොදාමීති සබ්බං පටිපාටියා කථෙසි, එවං උප්පන්නා සමථවිපස්සනා

---

1. අගණ්ණන්තා b.
2. උච්චාකුලෙති b. උච්චකුලානීති මා සල්ලක්ඛෙසු S.
3. ඉමිනා සාටකමත්තෙන b. S.
4. උදරෙ B, S දත්වා ඝරං නෙත්වා ගීතරං b, S.
5. පෙසකාරකෙහි S.
6. විසජ්ජෙත්වා S. විස්සජ්ජිත්වා b. වාසරං වත්තෙන්තො b. වට්ටෙන්තො S. වාසරං වට්ටෙන්තොව B.
7. මාතුගාමො b S.
8. සල්ලක්ඛෙසි b, S.
9. ලොණානි S.
10. දායකපෙසනකාපි b දාසපෙසකාරකාපි S
11. එකිකාව b, S ත්වං b.
12. කෙවලඤ්ච p. උස්සූරෙ b.
13. වාසරදණ්ඩකං වාසරතො b.
14. සා b.
15. තසරකං B. වාසරදණ්ඩ b. වාසරදණ්ඩකස්ස ච කොටි B. තසරදණ්ඩකොටි M
16. අනාගතෙ කාලෙ B.
17. පෙසකාරිකාය S. මද්දිතං S.
18. පිවිස්සතීති B, L.
19. තමෙනං අඤ්ඤෙ b, S.
20. පටිපාකතිකං L.

නිරුජ්ඣමානා අනප්පාය සංවත්තන්ති; අපරම්පි වත්ථුං[1] තිංසමත්තා භික්ඛූ කල්‍යාණිමහාචෙතියං වන්දිත්වා අටවිමග්ගෙන[2] මහාමග්ගං ඔතරමානා අන්තරාමග්ගෙ ඣාමක්ඛෙත්තෙ[3] කම්මං කත්වා ආගච්ඡන්තං එකං මනුස්සං අද්දසංසු. තස්ස සරීරං මසිමක්ඛිතං හොති[4] මසිමක්ඛිතංයෙව එකං කාසාවං[5] කච්ඡං පීළෙත්වා නිවත්ථං ඔලොකියමානො ඣාමඛාණුකො විය ඛායති. සො දිවසභාගෙ කම්මං කත්වා උපඩ්ඪජ්ඣාමානං[6] දාරූනං කලාපං උක්ඛිපිත්වා පිට්ඨියං විප්පකිණ්ණකෙසෙහි[7] කුම්මග්ගෙන ආගන්ත්වා භික්ඛූනං සම්මුඛෙ අට්ඨාසි, සාමණෙරා දිස්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං ඔලොකයමානා[8] ආවුසො තුය්හං පිතා තුය්හං මහාපිතා තුය්හං මාතුලොති හසමානා[9] ගන්ත්වා කො නාමො ත්වං උපාසකාති නාමං පුච්ඡිංසු, සො නාමං පුච්ඡිතො විප්පටිසාරී හුත්වා දාරුකලාපං ඡඩ්ඩෙත්වා වත්ථං සංවිධාය නිවාසෙත්වා වන්දිත්වා තිට්ඨථ තාව භන්තෙති ආහ. මහාථෙරා අට්ඨංසු දහරසාමණෙරා[10] ආගන්ත්වා මහාථෙරානං සම්මුඛාපි පරිහාසං කරෙන්ති උපාසකො ආහ: තුම්හෙ[11] මං පස්සිත්වා පරිහසථ එත්තකෙනෙව මත්ථකං පත්තම්හාති සල්ලක්ඛෙථ[12] අහම්පි පුබ්බෙ තුම්හාදිසොව සමණො අහොසිං, තුම්හාකං පන චිත්තෙකග්ගතාමත්තකම්පි[13] නත්ථි, අහං ඉමස්මිං සාසනෙ මහිද්ධිකො මහානුභාවො අහොසිං, ආකාසං ගහෙත්වා පඨවිං[14] කරෙමි; පඨවිං ආකාසං, දූරං ගණ්හිත්වා[15] සන්තිකං කරෙමි; සන්තිකෙ දූරෙ චක්කවාළසතසහස්සං ඛණෙන විනිවිජ්ඣාමි; හත්ථෙ මෙ පස්සථ ඉදානි මක්කටහත්ථසදිසා අහං ඉමෙහෙව හත්ථෙහි ඉධ නිසින්නොව[16] චන්දිමසූරියෙ පරාමසිං, ඉමෙසංයෙව පාදානං චන්දිමසූරියෙ පාදකථලිකං කත්වා නිසීදිං. එවරූපා මෙ ඉද්ධි පමාදෙන අන්තරහිතා, තුම්හෙ මා පමජ්ජිත්ථ, පමාදෙන හි එවරූපං ව්‍යසනං පාපුණන්ති, අප්පමත්තා විහරන්තා ජාතිජරාමරණස්ස අන්තං කරෙන්ති; තස්මා තුම්හෙ මඤ්ඤෙව ආරම්මණං කත්වා[17] අප්පමත්තා හොථ භන්තෙති තජ්ජෙත්වා ඔවාදමකාසි.[18] තෙ තස්ස කථෙන්තස්සෙව සංවෙගං[19] ආපජ්ජිත්වා විපස්සමානා තිංසජනා තත්ථෙව අරහත්තං පාපුණිංසූති. එවම්පි උප්පන්න

1. වත්ථු b. S.
2. අටවී S.
3. ඣාමඛෙත්තෙ b.
4. මසිමක්ඛිතං විය අහොසි B. මංසිමක්ඛිතං b, විය අහොසි b. S. මංසි b.
5. සාටිකං B. සාටකං b. S. පීළෙත්වා b.
6. උපඩ්ඪජ්ඣායමානකං B. උපඩ්ඪඣායමානානං b. S.
7. විප්පකිණ්ණෙසි b S. කුම්මග්ගෙන b.
8. ඔලොකියමානා b.
9. හසමානා වත්වා b. S
10. අට්ඨංසු සාමණෙරා S,
11. භන්තෙ තුම්හෙ b. S, පරිහාසථ b. S
12. මා සල්ලක්ඛෙථ b. S.
13. චිත්තෙකග්ගමත්තං L.
14. පථවිං b.
15 ගහෙත්වා b. S දූරං සන්තිකං කරෙමි සන්තිකං ගණ්හිත්වා දූරං කරෙමි b සන්තකං දූරං කරෙමි S.
16. නිසින්නො B.
17. කරිත්වා b. S.
18. ඔවාදමසි b. S.
19. ඉමං සංවෙගං S,

සමථවිපස්සනා[1] නිරුජ්ඣමානා අනත්ථාය සංවත්තන්තීති වෙදිතබ්බා;[2] **අනුප්පන්නානං පාපකානන්ති** වෙත්ථ අනුප්පන්නො වා කාමාසවො න උප්පජ්ජතීති ආදීසු වුත්තනයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො. **උප්පන්නානං පාපකානන්ති** එත්ථ පන චතුබ්බිධං උප්පන්නං වත්තමානුප්පන්නං භුත්වා විගතුප්පන්නං ඔකාසකතුප්පන්නං භූමිලද්ධුප්පන්නන්ති. තත්ථ යෙ කිලෙසා විජ්ජමානා උප්පාදාදිසමඞ්ගිනො ඉදං වත්තමානුප්පන්නං නාම, කම්මෙ පන ජවිතෙ ආරම්මණරසං අනුභවිත්වා නිරුද්ධවිපාකො භුත්වා[3] විගතං නාම, කම්මං උප්පජ්ජිත්වා නිරුද්ධං භවිත්වා විගතං නාම, තදුභයම්පි භුත්වා විගතුප්පන්නන්ති සඞ්ඛං ගච්ඡති, කුසලාකුසලං කම්මං අඤ්ඤස්ස[4] විපාකං පටිබාහිත්වා අත්තනො විපාකස්ස ඔකාසං කරොති, එවං කතෙ ඔකාසෙ විපාකො උප්පජ්ජමානො ඔකාසකරණතො පට්ඨාය උප්පන්නොති වුච්චති,[5] ඉදං ඔකාසකතුප්පන්නං නාම.[6] පඤ්චක්ඛන්ධා පන විපස්සනාය භූමි නාම, තෙ අතීතාදිභෙදා හොන්ති; තෙසු අනුසයිතකිලෙසා පන අතීතා වා අනාගතා වා පච්චුප්පන්නා වාති න වත්තබ්බා, අතීතක්ඛන්ධෙසු අනුසයිතාපි හි අප්පහීනාව හොන්ති; අනාගතක්ඛන්ධෙසු පච්චුප්පන්නක්ඛන්ධෙසු අනුසයිතාපි අප්පහීනාව හොන්ති; ඉදං භූමිලද්ධුප්පන්නං නාම. තෙනාහු පොරාණා: තාසු තාසු භූමීසු අසමුග්ඝාතගතා කිලෙසා[7] භූමිලද්ධුප්පන්නාති සඞ්ඛං[8] ගච්ඡන්තීති. අපරම්පි චතුබ්බිධං උප්පන්නං: සමුදාචාරුප්පන්නං ආරම්මණාධිගහිතුප්පන්නං අවික්ඛම්භිතුප්පන්නං අසමුග්ඝාතිතුප්පන්නන්ති. තත්ථ සම්පති වත්තමානංයෙව[9] සමුදාචාරුප්පන්නං නාම; සකිං චක්ඛූනි උම්මීලෙත්වා[10] ආරම්මණෙ නිමිත්තෙ ගහිතෙ අනුස්සරිතානුස්සරිතක්ඛණෙ කිලෙසා නුප්පජ්ජිස්සන්තීති[11] න වත්තබ්බා, කස්මා? ආරම්මණස්ස අධිගහිතත්තා,[12] යථා කිං? යථා ඛීරරුක්ඛස්ස කුඨාරියා ආහතාහතට්ඨානෙ ඛීරං න නික්ඛමිස්සතීති න වත්තබ්බං, එවං ඉදං අරම්මණාධිගහිතුප්පන්නං නාම. සමාපත්තියා අවික්ඛම්භිතකිලෙසා[13] පන ඉමස්මිං නාම ඨානෙ නුප්පජ්ජිස්සන්තීති[14] න වත්තබ්බා, කස්මා? අවික්ඛම්භිතත්තා. යථා කිං? යථා සාරඛීරරුක්ඛං[15] කුඨාරියා ආහනෙය්‍යුං ඉමස්මිං නාම ඨානෙ ඛීරං න නික්ඛමෙය්‍යාති න වත්තබ්බං,[16] එවං ඉදං අවික්ඛම්භිතුප්පන්නං නාම. මග්ගෙන අස

1. උප්පන්නා b. S.
2. වෙදිතබ්බො L.
3. නිරුද්ධවිපාකං භුඤ්ජිත්වා L.
4. කුසලාකුසලං ධම්මං. අඤ්ඤස්ස කම්මං B. කුසලා කුසල S. අඤ්ඤස්ස කම්මස්ස B. S.
5. උප්පන්නානායි සංඛං ගච්ඡති ඉදං b. S.
6. ඔකාසකරණතො පට්ඨාය උප්පන්නා නාම B.
7. අසමුග්ඝාතිතකිලෙසා B. S.
8. සංඛ්‍යං S.
9. තත්ථ සංවත්තමානංයෙව S.
10. උම්මිලිත්වා b. S.
11. අනුප්පජ්ජිස්සන්තීති B.
12. අධිගහිතත්තා b S
13. අවික්ඛම්භිතා කිලෙසා b S
14. නුප්පජ්ජිස්සන්තීති b. නුප්පජ්ජතීති B.
15. යථා කිං යථා සචෙ ඛිර රුක්ඛං b, S.
16. වත්තබ්බං b.

මුග්ඝාතිතා කිලෙසා[1] පන භවග්ගෙ නිබ්බත්තස්සාපි උප්පජ්ජන්තීති පුරිමනයෙනෙව විත්ථාරෙතබ්බං, ඉදං අසමුග්ඝාතිතුප්පන්නං නාම ඉමෙසු උප්පන්නෙසු වත්තමානුප්පන්නං භුත්වා විගතුප්පන්නං ඔකාසකතුප්පන්නං සමුදාචාරුප්පන්නන්ති චතුබ්බිධං උප්පන්නං න මග්ගවජ්ඣං,[2] භූමිලද්ධුප්පන්නං ආරම්මණාධිගහිතුප්පන්නං අවික්ඛම්භිතුප්පන්නං අසමුග්ඝාතිතුප්පන්නන්ති චතුබ්බිධං මග්ගවජ්ඣං.[3] මග්ගො හි උප්පජ්ජමානො එතෙ කිලෙසෙ පජහති, තෙ[4] අතීතා වා අනාගතා වා පච්චුප්පන්නා වා ති න වත්තබ්බා. වුත්තම්පි චෙතං: හඤ්චි අතීතෙ[5] කිලෙසෙ පජහති තෙන හි ඛීණං ඛෙපෙති නිරුද්ධං නිරොධෙති[6] අත්ථඞ්ගතං අත්ථඞ්ගමෙති අතීතං යං නත්ථි තං පජහතීති; හඤ්චි අනාගතෙ කිලෙසෙ පජහති තෙන හි අජාතං පජහති අනිබ්බත්තං අනුප්පන්නං අපාතුභූතං පජහති, අනාගතං යං නත්ථි තං පජහතීති, හඤ්චි පච්චුප්පන්නෙ කිලෙසෙ පජහති තෙන හි රත්තො රාගං පජහති දුට්ඨො දොසං මූළ්හො මොහං විනිවිද්ධො මානං[7] පරාමට්ඨො දිට්ඨිං අනිට්ඨං ගතො විචිකිච්ඡං ථාමගතො අනුසයං පජහති; කණ්හසුක්කා ධම්මා[8] යුගනද්ධා වත්තන්ති සඞ්කිලෙසිකා මග්ගභාවනා හොතීති තෙන හි නත්ථි මග්ගභාවනා නත්ථි ඵලසච්ඡිකිරියා නත්ථි කිලෙසප්පහානං නත්ථි ධම්මාභිසමයොති: අත්ථි මග්ගභාවනා – පෙ – අත්ථි ධම්මාභිසමයො[9] යථා කථං විය සෙය්‍යථාපි තරුණො රුක්ඛො[10]–පෙ–අපාතුභූතා නෙව පාතුභවන්ති ඉති පාළියං අජාතඵලරුක්ඛො ආගතො; ජාතඵලරුක්ඛෙන පන දීපෙතබ්බං; යථා හි සඵලො තරුණම්බරුක්ඛො තස්ස ඵලානි මනුස්සා පරිභුඤ්ජෙය්‍යුං, සෙසානි පාතෙත්වා පච්ඡියො පූරෙය්‍යුං, අථඤ්ඤො පුරිසො තං ඵරසුනා ඡින්දෙය්‍ය, තෙනස්ස නෙව අතීතානි ඵලානි නාසිතානි හොන්ති, න[11] අනාගත පච්චුප්පන්නානි ච[12] අනාසිතානි අතීතානි හි මනුස්සෙහි පරිභුත්තානි අනාගතානි අනිබ්බත්තානි න සක්කා නාසෙතුං, යස්මිං පන සමයෙ සො ඡින්නො තදා ඵලානියෙව නත්ථීති පච්චුප්පන්නානිපි අනාසිතානි සචෙ පන රුක්ඛො අච්ඡින්නො අස්ස[13] අථස්ස පථවිරසඤ්ච ආපොරසඤ්ච ආගම්ම යානි ඵලානි නිබ්බත්තෙය්‍යුං තානි නාසිතානි හොන්ති, තානි හි අජාතානෙව න ජායන්ති, අනිබ්බත්තානෙව

---

1. අසමුග්ඝාතිතකිලෙසා b. අසමූහාවිත කිලෙසා S.
2. න මග්ගවජ්ඣං b.
3. චතුබ්බිධා මග්ගවජ්ඣා b.
4. සොයෙ කිලෙසපජහතිනෙ B.
5. චෙතං අතීතෙ B.
6. නිරුද්ධං නිරොධෙති විගතං විගමෙති S. අත්ථඞ්ගතං b. S.
7. විනිවද්ධමානං Al. හනිතෙ B. විනිබන්ධොමානං b, ථම්භොමානං S, දිට්ඨිං වික්ඛෙපගතො b, වික්ඛෙපගතො S උද්ධච්චං b. S.
8. කණ්හසුක්ක ධම්මා b.
9. අත්ථි ධම්මාභිසමයොති
10. තරුණරුක්ඛො අඵලො–පෙ–b, නෙවපාතුභවන්තීති b.
11. හොන්ති B.
12. නෙව b. න අනාගත පච්චුප්පන්නානි නාසිතානි b. පච්චුප්පන්නානි නෙව අනාසිතානිපි S.
13. අච්ඡින්නො අථස්ස b.

න නිබ්බත්තන්ති අපාතුභූතානෙව, එවමෙවං[1] මග්ගො තාපි අතීතාදි භෙදෙ කිලෙසෙ පජහති, තපි න ජහති,[2] යෙසං හි කිලෙසානං මග්ගෙන ඛන්ධෙසු අපරිඤ්ඤාතෙසු උප්පත්ති සියා මග්ගෙන උප්පජ්ජිත්වා ඛන්ධානං පරිඤ්ඤාතත්තා තෙ කිලෙසා අජාතාව න ජායන්ති; අනිබ්බත්තාව න නිබ්බත්තන්ති; අපාතුභූතාව න පාතුභවන්ති. තරුණපුත්තාය ඉත්ථියා පුන අවිජායනත්ථං බ්‍යාධිතානං රොගං වූපසමනත්ථං පීතභෙසජ්ජෙහි[3] වාපි අයමත්ථො විභාවෙතබ්බො, එවං මග්ගො යෙ කිලෙසෙ පජහති අතීතා වා අනාගතා වා පච්චුප්පන්නා වාති න වත්තබ්බා; න ච මග්ගො කිලෙසෙ නප්පජහති[4] යෙ පන මග්ගො කිලෙසෙ පජහති තෙ සන්ධාය උප්පන්නානං වා පාපකානන්ති[5] ආදි වුත්තං; න කෙවලඤ්ච මග්ගො කිලෙසෙයෙව පජහති, කිලෙසානං පන[6] අප්පහීනත්තා යෙ[7] උප්පජ්ජෙය්‍යුං උපාදින්නක්ඛන්ධා තෙපි පජහති යෙව. වුත්තම්පි චෙතං: සොතාපත්තිමග්ගඤාණෙන අභිසඞ්ඛාරවිඤ්ඤාණස්ස නිරොධෙන සත්තභවෙ ඨපෙත්වා අනමතග්ගෙ සංසාරෙ යෙ උප්පජ්ජෙය්‍යුං[8] නාමඤ්ච රූපඤ්ච එත්ථෙතෙ නිරුජ්ඣන්තීති විත්ථාරො. **ඉති මග්ගො උපාදින්නඅනුපාදින්නතො**[9] වුට්ඨාති භවවසෙන පන සොතාපත්තිමග්ගො අපායභවතො වුට්ඨාති, සකදාගාමිමග්ගො සුගතිභවෙකදෙසතො, අනාගාමිමග්ගො සුගතිකාමභවතො, අරහත්තමග්ගො රූපාරූපභවතො වුට්ඨාති; සබ්බභවෙහි වුට්ඨාතියෙවාතිපි වදන්ති. අථ මග්ගක්ඛණෙ කථං අනුප්පන්නානං[10] උප්පාදාය භාවනා හොති කථං වා උප්පන්නානං ඨිතියාති? මග්ගපවත්තියායෙව.[11] මග්ගො හි පවත්තමානො පුබ්බෙ අනුප්පන්නපුබ්බත්තා අනුප්පන්නො නාම වුච්චති. අගතපුබ්බං හි ඨානං ගන්ත්වා[12] අනනුභූතපුබ්බං වා ආරම්මණං අනුභවිත්වා වත්තාරො භවන්ති අනාගතට්ඨානං ආගතම්හ[13] අනනුභූතං ආරම්මණං අනුභවාමාති.[14] යාවස්ස පවත්ති අයමෙව ඨිති නාමාති ඨිතියා භාවෙතීතිපි වත්තුං[15] වට්ටති: ඉද්ධිපාදෙසු සඞ්ඛෙපකථා චෙතොඛිලසුත්තෙන වුත්තා. උපසමයමානං ගච්ඡති කිලෙසූපසමත්ථං වා[16]

1. එවමෙව b. S.
2. තාපි න පජහති b, S. තපි න පජහති B
3. පීතරොගභෙසජ්ජෙහිවාපි b.
4. න පජහති b S.
5. උප්පන්නානං පාපකානන්ති b. S
6. සෙසානං පන L.
7. යෙව B. උපාදින්නක්ඛන්ධා b. S.
8. සංසාරෙව උප්පජ්ජෙය්‍යුං B. සංසාරෙයෙව උප්පජ්ජෙය්‍යුං S.
9. උපාදින්නඅනුපාදින්නතො b. උපාදින්නතො අනුපාදින්නතො S
10. කථමනුප්පන්නානං S.
11. මග්ගපවත්තියා M3. උප්පන්නානං වා ඨිතියාති S. මග්ගපවත්තියා යෙව
12. අනාගතපුබ්බං ඨානං ආගන්ත්වා b. S.
13. ආගතම්හා b. S.
14. අනුභවිම්හාති S යාවස්ස b S
15. භාවෙතීති වත්තුං S.
16. කිලෙසූපසමත්ථං වා b.

ගච්ඡතීති උපසමගාමී;[1] සම්බුජ්ඣමානා ගච්ඡති මග්ගසම්බොධත්ථාය වා ගච්ඡතීති සම්බොධගාමී;[2] විවෙකනිස්සිතාදීනි සබ්බාසවසංවරෙ වුත්තානි. අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො. විත්ථාරතො පනායං බොධිපක්ඛියකථා[3] විසුද්ධිමග්ගෙ වුත්තා.

විමොක්ඛකථායං **විමොක්ඛාති** කෙනට්ඨෙන[4] විමොක්ඛා අධිමුච්චනට්ඨෙන. කො පනායං අධිමුච්චනට්ඨො නාම? පච්චනීකධම්මෙහි[5] ච සුට්ඨු මුච්චනට්ඨො ආරම්මණෙ ච අභිරතිවසෙන[6] සුට්ඨු මුච්චනට්ඨො පිතු අඞ්කෙ විස්සට්ඨඞ්ගපච්චඞ්ගස්ස දාරකස්ස සයනං විය අනිග්ගහිතභාවෙන[7] නිරාසඞ්කතාය ආරම්මණෙ පවත්තනීති වුත්තං හොති; අයං පනත්ථො පච්ඡිමවිමොක්ඛෙ නත්ථි පුරිමෙසු සබ්බෙසු අත්ථි; **රූපී රූපානි පස්සතීති** එත්ථ අජ්ඣත්තං කෙසාදීසු නීලකසිණාදිවසෙන උප්පාදිතං රූපං[8] තදස්ස අත්ථීති රූපී බහිද්ධා රූපානි පස්සතීති[9] බහිද්ධාපි නීලකසිණාදීනි රූපානි ඣානචක්ඛුනා පස්සති ඉමිනා අජ්ඣත්තබහිද්ධාවත්ථුකෙසු කසිණෙසු උප්පාදිතජ්ඣානස්ස පුග්ගලස්ස චත්තාරිපි රූපාවචරජ්ඣානානි[10] දස්සිතානි; **අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤීති** අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී අත්තනො කෙසාදීසු අනුප්පාදිතරූපාවචරජ්ඣානොති අත්ථො. ඉමිනා බහිද්ධා[11] පරිකම්මං කත්වා බහිද්ධාව උප්පාදිතජ්ඣානස්ස රූපාවචරජ්ඣානානි දස්සිතානි; **සුභන්තෙව අධිමුත්තො හොතීති** ඉමිනා විසුද්ධෙසු[12] නීලාදීසු වණ්ණකසිණෙසු ඣානානි දස්සිතානි; තත්ථ කිඤ්චාපි අන්තොඅප්පනාය[13] සුභන්ති ආභොගො නත්ථි, යො පන සුවිසුද්ධං සුභකසිණමාරම්මණං[14] කත්වා විහරති සො යස්මා සුභන්ති අධිමුත්තො හොතීති වත්තබ්බතං ආපජ්ජති, තස්මා එවං දෙසනා කතා; පටිසම්භිදාමග්ගෙ පන කථං සුභන්තෙව අධිමුත්තො හොති[15] විමොක්ඛො: ඉධ භික්ඛු මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං - පෙ - විහරති[16] මෙත්තාය භාවිතත්තා සත්තා අප්පටිකූලා[17] හොන්ති, කරුණා මුදිතා උපෙක්ඛා සහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති උපෙක්ඛාය[18] භාවිතත්තා සත්තා

---

1. උපසමගාමි b. සම්බුජ්ඣමානං ගච්ඡති සම්බොධත්ථායවා S.
2. සම්බොධගාමි b.
3. බොධිපක්ඛියකථා S.
4. කෙනට්ඨෙන S.
5. පච්චනීකධම්මෙහිපි S.
6. අරම්මණෙන ච අභිරතිවසෙන B. ආරම්මණෙහිපි අරතිවසෙන S
7. අනිග්ගහිතභාවෙන b. S. සුනිග්ගහිතභාවෙන L.
8. රූපජ්ඣානං රූපං B. S. උප්පාදිත S.
9. රූපී රූපානි පස්සතීති b
10. රූපාවචරඣානානි b. අජ්ඣත්තං න රූපසඤ්ඤී b. S.
11. බහිද්ධාසු b. S. බහිද්ධා වා b. S.
12. ඉමිනා ච සුවිසුද්ධෙසු b. S.
13. අප්පනායං b. සුභං b.
14. කසිණාරම්මණං b S.
15. හොතීති b S. අධිමොක්ඛො S.
16. එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති S. විහරති-පෙ- b
17. අප්පටිකූලා b. අප්පටිකූලාව S.
18. උපෙක්ඛා b. S.

අප්පටික්කූලා හොන්ති එවං සුභන්තෙව අධිමුත්තො හොතීති විමො-
ක්ඛොති වුත්තං; **සබ්බසො රූපසඤ්ඤානන්ති** ආදීසු යං වත්තබ්බං
තං[1] විසුද්ධිමග්ගෙ වුත්තමෙව; අයං අට්ඨමො විමොක්ඛොති අයං
චතුන්නං ඛන්ධානං සබ්බසො විසට්ටත්තා[2] විමුත්තත්තා අට්ඨමො
උත්තමො විමොක්ඛො නාම.

අභිභායතනකථායං **අභිභායතනානීති** අභිභවනකාරණානි;
කිං අභිභවන්ති පච්චනීකධම්මෙපි ආරම්මණානිපි. තානි හි පටිපක්ඛ-
භාවෙන පච්චනීකධම්මෙ අභිභවන්ති පුග්ගලස්ස ඤාණුත්තරතාය
ආරම්මණානි; **අජ්ඣත්තං[3] රූපසඤ්ඤීති** ආදීසු පන අජ්ඣත්තරූපෙ
පරිකම්මවසෙන අජ්ඣත්තං රූපසඤ්ඤී නාම හොති; අජ්ඣත්තඤ්හි[4]
නීලපරිකම්මං කරොන්තො කෙසෙ වා පිත්තෙ වා අක්ඛිතාරකාය වා[5]
කරොති, පීතපරිකම්මං[6] කරොන්තො මෙදෙ වා ඡවියා වා හත්ථතල-
පාදතලෙසු[7] වා අක්ඛීනං පීතකට්ඨානෙ වා කරොති, ලොහිතපරි-
කම්මං කරොන්තො මංසෙ වා ලොහිතෙ වා ජිව්හාය වා අක්ඛීනං
රත්තට්ඨානෙ වා කරොති, ඔදාතපරිකම්මං කරොන්තො අට්ඨිම්හි වා
දන්තෙ වා නඛෙ වා අක්ඛීනං සෙතට්ඨානෙ වා කරොති, තං පන
සුනීලං සුපීතකං සුලොහිතකං සුඔදාතං න හොති, අවිසුද්ධමෙව[8]
හොති; **එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සතීති** යස්සෙවං[9] පරිකම්මං
අජ්ඣත්තං උප්පන්නං හොති, නිමිත්තං පන බහිද්ධා සො එවං අජ්ඣ-
ත්තං[10] පරිකම්මං කරොන්තො බහිද්ධා ච[11] අප්පනාය වසෙන
අජ්ඣත්තං රූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සතීති වුච්චති;
පරිත්තානීති අවඩ්ඪිතානි; **සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානීති** සුවණ්ණානි වා
හොන්තු දුබ්බණ්ණානි[12] වා පරිත්තවසෙනෙව ඉදමභිභායතනං වුත්ත-
න්ති වෙදිතබ්බං; **තානි අභිභුය්‍යාති** යථා නාම සම්පන්නගහණිකො[13]
කටච්ඡුමත්තං භත්තං ලභිත්වා කිං එත්ථ භුඤ්ජිතබ්බං අත්ථීති සඞ්කඩ්ඪිත්වා
එකකබළමෙව කරොති එවමෙවං[14] ඤාණුත්තරිකො පුග්ගලො විස-
දඤාණො කිං එත්ථ පරිත්තකෙ ආරම්මණෙ සමාපජ්ජිතබ්බං අත්ථි, නායං
මම භාරොති තානි රූපානි අභිභවිත්වා සමාපජ්ජති සහ නිමිත්තුප්පාදෙ-
නෙවෙත්ථ[15] අප්පනං පාපෙතීති අත්ථො; **ජානාමි පස්සාමීති** ඉමිනා
පනස්ස ආභොගො කථිතො; සො ච ඛො සමාපත්තිතො වුට්ඨිතස්ස න

1. තං සබ්බං b. S.
2. විසටත්තා b.
3. අජ්ඣත්තං රූපෙ S.
4. අජ්ඣත්තම්හි S. අජ්ඣත්තං ච b.
5. අක්ඛිතාරකායං වා S.
6. පීතක පරිකම්මං b.
7. හත්ථතලෙසු වා S. ජීසඨඨාකෙ වා S.
8. සුවිසුද්ධමෙව b. අසුවිසුද්ධමෙව S.
9. යස්සෙතං b. යස්සෙතං පරිකම්මං කත්වා S.
10. අජ්ඣත්ත S.
11. පරිකම්මස්ස බහිද්ධා ච b. S. බහිද්ධා වා B. බහිද්ධා වා ච M3.
12. හොන්ති දුවණ්ණානි S. හොන්ත b.
13. සම්පුණ්ණගහණිකො S. කටච්ඡුමත්තං ලභිත්වා S.
14. එකකබළමෙව කරොති එවමෙව S.
15. නිමිත්තුප්පාදෙනෙත්ථ S. -දෙනෙව මෙත්ථ b.

අඤ්ඤතා සම්පත්තියං එවං සඤ්ඤී හොතීති අභොගසඤ්ඤායපි ඛාන්ත සඤ්ඤායපි[1] එවං සඤ්ඤී හොති අභිභවසඤ්ඤිස්ස අඤ්ඤතා සමාපත්තියම්පි අත්ථි අභොගසඤ්ඤා පන සමාපත්තිතො වුට්ඨිතස්සෙව; **අප්පමාණානීති** වඩ්ඪිත[2] පමාණානි මහන්තානීති අත්ථො; **අභිභුය්‍යාති** එත්ථ පන යථා මහග්ඝසො පුරිසො එකං භත්තවඩ්ඪිතකං[3] ලභිත්වා අඤ්ඤම්පි හොතු අඤ්ඤම්පි හොතු කිං එසො මය්හං[4] කරිස්සතීති තං න මහන්තතො පස්සති එවමෙවං[5] ඤාණුත්තරො පුග්ගලො විසදඤාණො කිං එත්ථ සමාපජ්ජිතබ්බං නයිදං අප්පමාණන්ති මය්හං[6] චිත්තෙකග්ගතාකරණෙ භාරො අත්ථීති තානි අභිභවිත්වා[7] සමාපජ්ජති සහ නිමිත්තුප්පාදෙනෙවෙත්ථ අප්පනං පාපෙතීති අත්ථො; **අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤීති** අලාභිතාය වා අනත්ථිකතාය වා අජ්ඣත්තරූපෙ[8] පරිකම්මසඤ්ඤාවිරහිතො එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සතීති යස්ස පරිකම්මම්පි නිමිත්තම්පි බහිද්ධාව[9] උප්පන්නං සො එවං බහිද්ධා පරිකම්මස්ස චෙව අප්පනාය ච වසෙන අජ්ඣත්තං[10] අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සතීති වුච්චති; සෙසමෙත්ථ චතුත්ථාභිභායතනෙ වුත්තනයමෙව; ඉමෙසු පන චතූසු පරිකම්මං විතක්කචරිතවසෙන ආගතං. අප්පමාණං මොහචරිතවසෙන, සුවණ්ණං දොසචරිතවසෙන, දුබ්බණ්ණං රාගචරිතවසෙන එතෙසං හි එතානි සප්පායානි; යා ච[11] තෙසං සප්පායතා විත්ථාරතො විසුද්ධිමග්ගෙ චරියානිද්දෙසෙ[12] වුත්තා; **පඤ්චමඅභිභායතනාදීසු**[13] නීලානීති සබ්බසඞ්ගාහිකවසෙන වුත්තං; **නීලවණ්ණානීති** වණ්ණවසෙන; නීලනිදස්සනානීති නිදස්සනවසෙන[14] **අපඤ්ඤායමානවිවරානි** අසම්භින්නවණ්ණානි එකනීලානෙව හුත්වා දිස්සන්තීති වුත්තං හොති; නීලනිභාසානීති ඉදං පන ඔභාසවසෙන වුත්තං; නීලොභාසානි[15] **නීලප්පභායුත්තානීති** අත්ථො; එතෙන තෙසං[16] සුවිසුද්ධතං දස්සෙති විසුද්ධවසෙනෙව හි ඉමානි චත්තාරි අභිභායතනානි වුත්තානි; **උමාපුප්ඵන්ති**[17] එතං හි පුප්ඵං සිනිද්ධං මුදුං දිස්සමානම්පි නීලමෙව හොති;[18] ගිරිකණ්ණිකපුප්ඵාදීනි පන දිස්සමානානි සෙත

1. ඛාන්තසඤ්ඤායපි අභිභවසඤ්ඤා S.
2. වඩ්ඪිතප්පමාණානි b S.
3. එකභත්ත වඩ්ඪිතං S. භත්ත වඩ්ඪිතකං B. අඤ්ඤම්පි b S. ජභත S.
4. එසමය්හං b S.
5. එව මෙව b S.
6. අප්පමාණං න මය්හං b. චිත්තෙක ග්ගතාකරණෙ b. භාරො අත්ථි B. භාරොති අත්ථො L.
7. අභිභවිත්වා S. සහනිමිත්තුප්පාදෙ නෙව මෙත්ථ B.
8. අජ්ඣත්තං රූපෙ S. විරහිතා S.
9. බහිද්ධා ච S.
10. වසෙන උප්පන්නං අජ්ඣත්තං S.
11. සාච B.
12. චරිය නිද්දෙසෙ b, චරිත නිද්දෙසෙ S.
13. පඤ්චමාභිභායතනාදීසු S.
14. නිදස්සවසෙන B.
15. නීලාභාසා L.
16. තෙසං b
17. උම්මාරපුප්ඵන්ති S. සිනිද්ධමුදු L.
18. හොතීති b.

ධාතුකානි හොනති තසමා ඉදමෙව ගහිතං න තානි; **බාරාණසෙය්‍යකනති** බාරාණසියං භවං[1] බාරාණසෙය්‍යකං. තත්‍ථ කිර කපපාසොපි මුදු සුතතකනතිකායොපි තනතවායාපි[2] ඡෙකා උදකමපි සුචිසිනිද්ධං තසමා[3] වත්‍ථං උභතො භාගවිමට්ඨං හොති ද්වීසුපි පසෙසසු මට්ඨං මුදුං සිනිද්ධං ඛායති **පීතානීති** ආදීසුපි ඉමිනාව[4] නයෙන අත්‍ථො වෙදිතබ්බො; **නීලකසිණං උග්ගණ්හනෙතා** නීලසමිං නිමිතතං ගණ්හාති පුපඵසමිං වා වත්‍ථසමිං වා වණ්ණධාතුයා වාති ආදිකං පනෙත්‍ථ කසිණකරණඤච[5] පරිකම්මඤච අපපනාවිධානඤච සබ්බං විසුද්ධිමග්ගෙ විත්‍ථාරතො වුතතමෙව.

අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිපපතතාති ඉතො පුබ්බෙසු සතිපට්ඨානාදීසු තෙ තෙ ධම්මෙ[6] භාවෙත්‍වා අරහතතං පතතාව අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිපපතතා නාම හොනති: ඉමෙසු පන අට්ඨසු අභිභායතනෙසු චිණ්ණවසීභාවොයෙව[7] අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිපපතතා නාම; **කසිණායතනානීති**[8] සකලට්ඨෙන **කසිණානි**; තදාරම්මණානං ධම්මානං ඛෙතතට්ඨෙන වා **ආයතනානි**[9]; **උද්ධනති** උපරි ගගනතලාභිමුඛං; **අධොති** හෙට්ඨා භූමිතලාභිමුඛං; **තිරියනති** ඛෙතතමණ්ඩලමිව සමනතා පරිචඡින්දිත්‍වා; එකචෙචා හි උද්ධමෙව කසිණං වඩ්ඪෙති එකචෙචා අධො එකචෙචා සමනතතො තෙන තෙනෙව[10] කාරණෙන එවං පසාරෙති ආලොකමිව රූපදසසනකාමො තෙන වුතතං **පඨවීකසිණමෙකො සඤජානාති උද්ධං අධො තිරියනති**;[11] **අද්වයනති** ඉදං පන එකසස අඤඤභාවානුපගමනත්‍ථං යථා හි උදකං පවිට්ඨසස සබ්බදිසාසු උදකමෙව හොති න අඤඤං[12] එවමෙවං පඨවීකසිණං පඨවීකසිණමෙව හොති නත්‍ථි තසස අඤෙඤා[13] කසිණසමෙභදොති එස නයො **සබ්බත්‍ථ**; **අපපමාණනති** ඉදං තසස තසස[14] ඵරණඅපපමාණවසෙන වුතතං, තං හි චෙතසා ඵරනෙතා සකලමෙව ඵරති න අයමසස[15] ආදි ඉදං මජ්ඣනති

1. බාරාණසියං ජාතං S. භවං b. ජාතං B. තත්‍ථ-b. S.
2. තනතවායාපි b.
3. සුචිසිනිද්ධං තසමා වත්‍ථං b, S. විමට්ඨං b. S. ද්වීසු පසෙසසු මට්ඨං මුදු b, S.
4. ආදීසු ඉමිනාව b. S.
5. කසිණකරණඤෙචව b. S.
6. තෙ ධම්මෙ b. S. අරහතතපපතතා ච S.
7. චිණ්ණවසීභාවායෙව b. චිණ්ණවසීභාවාය S.
8. කථායං b. S.
9. ඛෙතතට්ඨෙන අධිට්ඨානට්ඨෙන වා ආයතනානි b. S.
10. තෙන තෙන b. තෙන S. එව S. පසාරෙදයි S.
11. තිරියනති දිසා අනුදිසාසු B. අනාවයනති දිසානුදිසාසු අනාවයං S. අද්වයනති දිසානුදිසාසු අමයං b. අඤඤභාවානුගමනත්‍ථ S. වුතතං b S.
12. හොති අඤඤං b. S. එවමෙව S. පඨවි b. පඨවීකසිණං S
13. අඤඤං L.
14. තසස වා B.
15. ඵරති අයමසස ආදි b. S. පමාණං න b. ගණ්හතීති b. ගණ්හති S.

පමාණං ගණ්හාතීති; **විඤ්ඤාණකසිණන්ති** චෙත්ථ කසිණුග්ඝාටිමාකාසෙ පවත්තං විඤ්ඤාණං තත්ථ කසිණවසෙන කසිණුග්ඝාටිමාකාසවසෙන තත්ථ පවත්තවිඤ්ඤාණෙ උද්ධං අධො තිරියතා වෙදිතබ්බා; **අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො;** කම්මට්ඨානභාවනානයෙන පනෙතානි පඨවිකසිණාදීනි විත්ථාරතො විසුද්ධිමග්ගෙ වුත්තානෙව; ඉධාපි චිණ්ණවසීභාවෙනෙව[1] අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා හොන්තීති වෙදිතබ්බා; තථා ඉතො **අනන්තරෙසු**[2] චතූසු ඨානෙසු යං පනෙත්ථ වත්තබ්බං තං මහාඅස්සපුරසුත්තෙ වුත්තමෙව; විපස්සනාඤාණෙ පන රූපීති ආදීනං අත්ථො වුත්තොයෙව; **එත්ථ සිතං එත්ථ පටිබද්ධන්ති** එත්ථ චතුමහාභූතිකෙ[3] කායෙ නිස්සිතඤ්ච පටිබද්ධඤ්ච; **සුභොති** සුන්දරො; **ජාතිමාති**[4] පරිසුද්ධආකාරසමුට්ඨිතො; **සුපරිකම්මකතොති** සුට්ඨු කතපරිකම්මො අපනීතපාසාණසක්ඛරො; **අච්ඡොති** තනුච්ඡවි[5]; **විප්පසන්නොති** සුට්ඨු පසන්නො,[6] **සබ්බාකාරසම්පන්නොති** ධොවනවෙධනාදීහි[7] සබ්බෙහි ආකාරෙහි සම්පන්නො; **නීලන්ති ආදීහි** වණ්ණසම්පත්තිං දස්සෙති තාදිසං හි ආවුතං පාකටං හොති; **එවමෙව ඛොති** එත්ථ එවං ඔපම්මසංසන්දනං[8] වෙදිතබ්බං; මණි විය හි කරජකායො, ආවුතසුත්තං[9] විය විපස්සනාඤාණං, චක්ඛුමා පුරිසො විය විපස්සනාඤාණලාභී භික්ඛු,[10] හත්ථෙ කරිත්වා පච්චවෙක්ඛතො අයං ඛො මණීති මණිනො ආවිභූතකාලො විය විපස්සනාඤාණං, අභිනීහරිත්වා නිසින්නස්ස භික්ඛුනො චතුමහාභූතිකකායස්ස[11] ආවිභූතකාලො, තත්‍රිදං සුත්තං ආවුතන්ති සුත්තස්ස ආවිභූතකාලො විය විපස්සනාඤාණං නීහරිත්වා[12] නිසින්නස්ස භික්ඛුනො තදාරම්මණානං ඵස්සපඤ්චමකානං වා සබ්බචිත්තචෙතසිකානං වා විපස්සනාඤාණස්සෙව වා ආවිභූතකාලො; කිං පනෙතෙ[13] ඤාණස්ස ආවිභාවන්ති[14] පුග්ගලස්සාති ඤාණස්ස පන ආවිභාවත්තා පුග්ගලස්ස ආවිභූතාව හොන්ති; ඉදඤ්ච විපස්සනාඤාණං මග්ගස්ස අනන්තරං එවං සන්තෙපි යස්මා අභිඤ්ඤාවාරෙ ආරද්ධෙ එතස්ස අන්තරවාරො[15] නත්ථි තස්මා ඉධෙව දස්සිතං; යස්ස වා[16] අතිච්චාදිවසෙන අකතසම්මසනස්ස දිබ්බාය සොතධාතුයා භෙරවසද්දං[17] සුණතො පුබ්බෙනිවා

1. චිණ්ණවසිතාභාවෙනෙව S.
2. අනන්තරෙසු A1. B M2. M3. W2.
3. චාතුමහාභූතිකෙ B S.
4. ජාතිමාති S. සුපරිසුද්ධ ආකාර B.
5. අච්ඡොති තනුච්ඡො තනුච්ඡවි S.
6. විප්පසන්නො B.
7. ධොවනවෙධනාදීති B. ධොවනවිජ්ඣනාදීහි S.
8. එවං උපමං සංසන්දනං B S.
9. ආවුතං සුත්තං B S.
10 විපස්සනාලාභී භික්ඛු B S.
11. චාතුමහාභූතික B S.
12. අභිනීහරිත්වා B
13. කිං පනෙතං B. 3.
14. ආවිභූතං B. භූතන්ති S, ඤාණස්ස පන B S. ඤාණස්ස තස්ස B.
15. අන්තරවාරෙ B. අන්තරවාරො S.
16. යස්මා වා B. යස්මා ච B S.
17. භෙරවං සද්දං B S.

සානුස්සතියා භෙරවෙ ඛන්ධෙ අනුස්සරතො දිබ්බෙන චක්ඛුනා භෙරව රූපං[1] පස්සතො භයං සන්තාසො උප්පජ්ජති න අනිච්චාදිවසෙන කතසම්මසනස්ස තස්මා[2] අභිඤ්ඤාපත්තස්ස භයවිනොදනකහෙතු සම්පාදනත්ථම්පි[3] ඉදං ඉධෙව දස්සිතං, ඉධාපි අරහත්ත වසෙනෙව[4] අභිඤ්ඤාවොසානපාරිමිප්පත්තතා වෙදිතබ්බා; මනොමයිද්ධියං චිණ්ණ වසිතාසු තත්ථ[5] මනොමයන්ති මනෙන නිබ්බත්තිතං; සබ්බඞ්ග පච්චඞ්ගන්ති සබ්බෙහි අඞ්ගෙහි ච සමන්නාගතං; අහීනින්ද්‍රියන්ති[6] සණ්ඨානවසෙන අවිකලින්ද්‍රියං ඉද්ධිමතා නිම්මිතං රූපං[7] හි සචෙ ඉද්ධිමා ඔදාතො තම්පි ඔදාතං සචෙ අවිද්ධකණ්ණො තම්පි අවිද්ධ කණ්ණන්ති එවං සබ්බාකාරෙහි තෙන සදිසමෙව හොති මුඤ්ජම්හා ඊසි කන්ති[8] ආදි උපමාත්තයං තම්පි හි සදිසභාවදස්සනත්ථමෙව වුත්තං මුඤ්ජ සදිසා එව හි තස්ස අන්තො ඉසිකා[9] හොති කොසි සදිසො යෙව අසි වට්ටාය කොසියා[10] වට්ටං අසිමෙව පක්ඛිපන්ති පත්ථාය පත්ථං[11] කරණ්ඩායාති ඉදම්පි අහිකඤ්චුකස්ස නාමං; න විලීවකරණ්ඩකස්ස[12] අහි කඤ්චුකො හි අහිනා සදිසොව හොති; තත්ථ කිඤ්චාපි පුරිසො අහි කරණ්ඩා උද්ධරෙය්‍යාති හත්ථෙන උද්ධරමානො විය දස්සිතො අථඛො චිත්තෙනෙවස්ස[13] උද්ධරණං වෙදිතබ්බං; අයං හි අහි නාම සජාතියං ඨිතො කට්ඨන්තරං වා රුක්ඛන්තරං වා නිස්සාය තචතො සරීර නික්කඩ්ඪනපයොගසඞ්ඛාතෙන ථාමෙන සරීරං ඛාදමානං[14] විය පුරාණ තචං ජිගුච්ඡන්තොති[15] ඉමෙහි චතූහි කාරණෙහි සයමෙව කඤ්චුකං ජහති[16] න සක්කා තතො අඤ්ඤෙන උද්ධරිතුං තස්මා චිත්තෙන උද්ධ රණං සන්ධාය ඉදං වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං;[17] ඉති මුඤ්ජාදිසදිසං ඉමස්ස භික්ඛුනො සරීරං ඉසිකාදිසදිසං[18] නිම්මිතරූපන්ති ඉදමෙත්ථ ඔපම්ම සං සන්දනං; නිම්මානවිධානං පනෙත්ථ පරතො ච ඉද්ධිවිධාදිපඤ්ච අභිඤ්ඤා කථා සබ්බාකාරෙන විසුද්ධිමග්ගෙ විත්ථාරිතාති තත්ථ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා, උපමාමත්තමෙව හි ඉධ අධිකා;[19] තත්ථ ඡෙකකුම්භකාර දයො විය ඉද්ධිවිධඤාණලාභී භික්ඛු දට්ඨබ්බො; සුපරිකම්මකතමත්තිකාදයො විය ඉද්ධිවිධං ඤාණං[20] දට්ඨබ්බං; ඉච්ඡිතිච්ඡිතභාජනවිකති

1. භෙරවං රූපං S. භය සන්තාසො B S.
2. තස්ස S.
3. විනොදකහෙතු B S.
4. වසෙන S. පාරමිප්පත්තා S.
5. චිණ්ණවසිතාය තත්ථ B S. මනෙන නිබ්බත්තං B S.
6. අහීනින්ද්‍රියං පාළියං ආහි නින්ද්‍රියං M2.
7. නිම්මිතරූපං B S.
8. ඊසිකන්ති B S. උපමත්ථං යම්පිහිතං B, උපමත්තං යම්පිහි S. උපමත්ත යම්පිත B.
9. ඊසිකා B S. කොස B,
10. වද්ධාය කොසියා වද්ධං b.
11. සළුකාය සළුකං b,
12. න විලෙසකරණ්ඩකස්ස B.
13. චිත්තෙනෙවස්ස හි B
14. දම්බනං B.
15. පිගුච්ඡන්තොති B. ජිගුච්ඡන්තොති B S.
16. ජහාති B.
17. වෙදිතබ්බං ඉමස්ස B.
18. ඊසිකා සදිසං B S.
19. අධිකං b. S.
20. ඉද්ධිවිධඤාණං B.

ආදිකරණං විය තස්ස භික්ඛුනො විකුබ්බණං[1] දට්ඨබ්බං; ඉධාපි චිණ්ණවසිතාවසෙනෙව අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තතා වෙදිතබ්බා; තත්‍ථ, ඉතො පරාසු[2] චතූසු අභිඤ්ඤාසු; තත්‍ථ දිබ්බසොතධාතූපමාය:[3] **සඞ්ඛංධම්මොති**[4] සඞ්ඛධමකො; **අප්පකසිරෙනාති** නිද්දුක්ඛෙනෙව; **විඤ්ඤාපෙය්‍යාති** ජානාපෙය්‍ය; තත්‍ථ එවං චතුද්දිසා[5] විඤ්ඤාපෙන්තෙන සඞ්ඛධමකෙන සඞ්ඛසද්දෙ අයන්ති වවත්‍ථාපෙන්තානං සත්තානං තස්ස සඞ්ඛසද්දස්ස ආවිභූතකාලො විය යොගිනො දූරසන්තිකභෙදානං දිබ්බානඤ්චෙව මානුසකානඤ්ච[6] සද්දානං ආවිභූතකාලො දට්ඨබ්බො; චෙතොපරියඤාණූපමාය:[7] **දහරොති** තරුණො; **යුවාති** යොබ්බනෙන සමන්නාගතො; **මණ්ඩනකජාතිකොති** යුවාපි සමානො න ආලසියො[8] කිලිට්ඨවත්‍ථසරීරො අථ ඛො මණ්ඩනකපකතිකො දිවසස්ස ද්වෙ තයො වාරෙ නහායිත්වා සුද්ධවත්‍ථපරිදහන[9]අලඞ්කාරකරණසීලොති අත්‍ථො; **සකණිකන්ති** කාළතිලකවඞ්ගමුඛදූසිපිළකාදීනං අඤ්ඤතරෙන සදොසං; තත්‍ථ යථා තස්ස මුඛනිමිත්තං පච්චවෙක්ඛතො මුඛදොසො පාකටො හොති එවං චෙතොපරියඤාණ[10] චිත්තං අභිනීහරිත්වා නිසින්නස්ස භික්ඛුනො පරෙසං සොළසවිධං චිත්තං පාකටං හොතීති වෙදිතබ්බං; පුබ්බෙනිවාසඋපමාදිසු යං වත්තබ්බං තං සබ්බං මහාඅස්සපුරෙ වුත්තමෙව; **අයං ඛො උදායි පඤ්චමො ධම්මොති** එකූනවීසතිපබ්බානි පටිපදාවසෙන එකං ධම්මං කත්වා පඤ්චමො ධම්මොති වුත්තො; යථා හි අට්ඨකනාගරසුත්තෙ එකාදස පබ්බානි පුච්ඡාවසෙන[11] එක ධම්මො කතො එවමිධ එකූනවීසතිපබ්බානි පටිපදාවසෙන එකො ධම්මො කතොති වෙදිතබ්බානි; ඉමෙසු ච පන එකූනවීසතියා පබ්බෙසු පටිපාටියා අට්ඨසු කොට්ඨාසෙසු විපස්සනාඤාණස්ස[12] ආසවක්ඛයඤාණෙ[13] ච අරහත්තවසෙන අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තතා වෙදිතබ්බා; සෙසෙසු චිණ්ණවසීභාවවසෙන;[14] සෙසං සබ්බත්‍ථ උත්තානමෙවාති.

මහාසකුලුදායිසුත්තං සත්තමං

---

1. විකුප්පනං b.
2. පපරාසු B.
   යථා තතො පරාසු S.
3. උපමායං b. S.
4. සඞ්ඛධම්මොති B.
   සඞ්ඛ b. S. ධම්මොති b.
   සඞ්ඛධමකො b.
5. චාතුද්දිසං b S.
6. මානුසකානංච b.
7. ඤාණප S. මායං b S.
8. අලසියො b.
9. පරිදහනමාන B.
10. සණිකන්ති B. වඞ්ගමුඛ b. S.
    දූසසි S. දූසි b.
11. චෙතොපරියඤාණාය B. S.
12. සුත්තවසෙන B.
13. විපස්සනාඤාණෙච b. S.
    ආසවක්ඛයඤාණෙන B.
14. වසිභාවවසෙන b. S.

2. 3. 8.

එවමෙම සුතනති සමණමණ්ඩිකා[1] සුතතං; තතථ **උගගාහමානොති** තසස[2] පරිබබාජකසස නාමං සුමනොති පකතිනාමං කිඤචි කිඤචි[3] පන උගගහෙතුං සමතථතාය[4] උගගාහමානොති සඤජානනති; **සමයං** පවදනති එතථාති සමයපපවාදකං තසමිං කිර ඨානෙ චඞකීතාරුකඛ[5] පොකඛරසාතිපපභුතයො බ්‍රාහමණා නිගණඨාචෙලකපරිබබාජකාද යො ච පබබජිතා සනනිපතිතවා අතතනො අතතනො සමයං පව දනති කථෙනති දීපෙනති තසමා සො ආරාමො සමයපපවාදකොති වුචචති; සොවව[6] තිනදුකාචීරසඞඛාතාය තිමබරූරුකඛපනතියා පරිකඛි තතතතා තිනදුකාචීරං; යසමා පනෙතථ පඨමං එකා සාලා අහොසි පචඡා මහාපුඤඤපොටඨපාදපරිබබාජකං නිසසාය බහු සාලා[7] කතා තසමා තමෙව එකං සාලං උපාදාය ලදධනාමවසෙන එකසාලකොති[8] වුචචති; මලලිකාය පන පසෙනදිරඤඤො[9] දෙවියා උයයානභූතො සො පුපඵඵලසඤඡනෙනා ආරාමොති කතවා මලලිකාය ආරාමොති සඞඛං ගතො;[10] තසමිං සමයපපවාදකෙ තිනදුකාචීරෙ[11] මලලිකාය ආරාමෙ **පටිවසතීති** වාසඵාසුතාය වසති;[12] **දිවා දිවසසාති** දිවසසස දිවා නාම මජඣනහාතිකකමො[13] තසමිං දිවසසසපි දිවාභූතෙ අතිකකමනෙත[14] මජඣනහිකෙ නිකඛමීති[15] අතථො; **පටිසලලීනොති** තතො තතො රූපාදිගොචරතො චිතතං පටිසංහරිතවා[16] ලීනො ඣානරතිසෙවන වසෙන එකාකීචඞගතො; **මනොභාවනීයානනති**[17] මනවඩඪනකානං; යෙ[18] ආවජජතො මනසි කරොතො චිතතං විනීවරණං[19] හොති උනන මති වඩඪති;[20] **සාවකාති** යතතකා; **අයං තෙසං අඤඤතරොති** අයං තෙසං අබභනතරතො එකො[21] සාවකො; **අපෙපවනාමාති** තසස උපසඞකමනං පතථයමානො ආහ පතථනාකාරණං[22] පන සනදකසුතෙත වුතතමෙව; **එතදවොචාති** දකඛපඤෙඤ[23] අයං ගහපති ධමමකථාය නං සඞගහිතවා අතතනො සාවකං කරිසසාමීති මඤඤමානො එවං

1. සමණමුණ්ඩික b. S.
2. තසස තාස B. පරිබබාජකසස සුමනොති S.
3. කිඤචි B.
4. උගගහිතුං උගගාහෙතුං b. උගගහෙතුං පන සමතථතාය L.
5. තාරුකඛ B.
6. සොවව A1.
7. බහුසාලා b.
8. එකසාලොති L.
9. පසෙනදිරඤෙඤා b. S.
10. සංඛං ගතොති b. S.
11. තිනදුකාචීරෙ එකසාලකෙ b
12. තසස ඵාසුතාය වසති S.
13. මජඣනහාතිකකමො S.
14. අතිකකනතමතෙත B. S.
15. නිකඛමතීති අතථො b. S පටිසලලීනොති b. S
16. පටිසංහරිතවා S. පරිසං- හරිතවා b. සලලීනො S. සෙවනාවසෙන S
17. මානො භාවනියානනති b.
18. යෙච b. යෙ ච S. B.
19. චිතතමතතං විනීවරණං b. S.
20. උනනමති B.
21. අබභනතරෙ එකො B. අබභනතරකො W2. අබභනතරෙ b. S අපෙපවනාමාති කසමා උපසඞකමනං b.
22. පඨමකාරණං B.
23. දකඛපඤෙඤ b.

චක්ඛුං[1] හොතීති ආදිම්හි වත්තබ්බං අවොච; තත්ථ පඤ්ඤපෙමීති[2] දස්සෙමි ඨපෙමි; සම්පන්නකුසලන්ති පරිපුණ්ණකුසලං; පරමකුසලන්ති උත්තමකුසලං; අයොජ්ඣන්ති වාදයුද්ධෙන යුජ්ඣිත්වා චාලෙතුං අසක්කුණෙය්‍යං අචලං නික්කම්පං[3] ථිරං; න කරොතීති අකරණමත්තමෙව වදති එත්ථ පන සංවරපහානං වා පටිසඞ්ඛානං වා[4] න වදති සෙසපදෙසුපි එසෙව නයො; නෙව අභිනන්දීති තිත්ථියා නාම ජාතිත්ථාපි අජාතිත්ථාපි යං වා තං වා වදන්තීති මඤ්ඤමානො නාභිනන්දි; න පටික්කොසීති සාසනස්ස අනුලොමං විය පච්චනීකාකාරං විය වදතීති මඤ්ඤමානො න පටිසෙධෙසි;[5] යථා උග්ගාහමානස්සාති යථා තස්ස වචනං එව සන්තෙ උත්තානසෙය්‍යකො කුමාරො අයොජ්ඣසමණො ථිරසමණො භවිස්සති මයං පන එවං න වදාමාති[6] දීපෙති; කායොතිපි න හොතීති සක්කායොතිපි පරකායොතිපි[7] විසෙසං ඤාණං න හොති; අඤ්ඤදත්ථු ඵන්දිතමත්තාති පච්චත්ථරණෙ වලිසම්ඵස්සෙන[8] වා මඞ්ගුණාදිදට්ඨෙන වා කායඵන්දමත්තං[9] නාම හොති; තං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං කායෙන[10] කරණං කම්මං[11] නාම නත්ථි තම්පි ච කිලෙසසහගතචිත්තෙනෙව හොති; වාචාතිපි න හොතීති මිච්ඡාවාචා සම්මාවාචාති[12] නානත්තං න හොති; රොදිතමත්තාති ජිඝච්ඡාපිපාසාපරෙතස්ස පන රොදිතමත්තං හොති තම්පි කිලෙසසහගතචිත්තෙනෙව; සඞ්කප්පොති මිච්ඡාසඞ්කප්පො සම්මාසඞ්කප්පොතිපි නානත්තං න හොති; විකූජිතමත්තාති විකූජිතමත්තං[13] පන හසිතමත්තං හොති දහරකුමාරකානං හි චිත්තං අතීතාරම්මණං පවත්තති නිරයතො ආගතා නිරයදුක්ඛං සරිත්වා රොදන්ති දෙවලොකතො ආගතා[14] හසන්ති තම්පි කිලෙසසහගතචිත්තෙනෙව හොති; ආජීවොති මිච්ඡාජීවො සම්මාජීවොතිපි නානත්තං න හොති; අඤ්ඤත්‍ර මාතුථඤ්ඤාති ථඤ්ඤචොරදාරකා නාම හොන්ති[15] මාතරි ඛීරං පායන්තියා අපිවිත්වා අඤ්ඤවිහිතකාලෙ[16] පිට්ඨිපස්සෙන ආගන්ත්වා ථඤ්ඤං පිවන්ති එත්තකං මුඤ්චිත්වා අඤ්ඤො මිච්ඡාජීවො නත්ථි[17] අයම්පි පන කිලෙසසහගතචිත්තෙනෙව හොතීති දීපෙති;[18]

---

1. එතං චතු හි b, S
2. පඤ්ඤපෙමීති b S
3. නිකම්පං S නික්කම්මං b.
4. පටිසඞ්ඛාවා L. පටිසඞ්ඛාන වා B පටිසංඛ වා S පටිසඞ්ඛාන පහානං වා
5. න පටිසෙධෙති B. S.
6. එවං වදාමාති B.
7. සක්කායො පරකායොතිපි b. S. විසෙස ඤාණ B.
8. වලලිසම්ඵස්සෙන S වලි b. මඞ්ගුන දට්ඨෙන S. මඞ්ගුල දට්ඨෙන b
9. ඵන්දන මත්තං b. S.
10. අඤ්ඤත්‍ර කායෙන S. කරණ b. S.
11. කරණ කම්මං B.
12. සම්මා වාචාතිපි S. සමා වාචාතිපි b.
13. විකූජිත මත්තන්ති විකූජිත මත්තං තස්සරහිත මත්තං b, විකූචිත මත්තාති විකූජිත මත්තං, රොදන හසිත මත්තං විකූජිතමත්තම්පි S, B.
14. දෙවලොකතො ආගතා දෙවලොක සිරිං සරිත්වා හසන්ති S.
15. මාතුථඤ්ඤන්ති ථඤ්ඤං චෙ දරකා නාම S. න හොන්ති B
16. අඤ්ඤවිහිතකාලෙ b S.
17. මිච්ඡාජීවොස්ස වොහාරකරණ න චිත්තං නත්ථි L. අයං පන S. අයම්පි කිලෙස b.
18. හොතීති දස්සෙති b,

එවං පරිබ්බාජකවාදං පටික්ඛිපිත්වා ඉදානි අයං සෙඛභූමියං[1] මාතිකං ඨපෙන්තො **චතූහි ඛො අහන්ති** ආදිමාහ; තත්ථ **සමධිගය්හ තිට්ඨ** තීති විසෙසෙත්වා තිට්ඨති; **න කායෙන පාපන්ති** ආදිසු[2] න කෙවලං අකරණමත්තමෙව; භගවා පන එත්ථ සංවරපහානපටිසඞ්ඛා[3] පඤ්ඤ පෙති තං සන්ධායෙවමාහ; **න හෙව සම්පන්නකුසලන්ති** ආදි පන ඛීණාසවං සන්ධාය වුත්තං; ඉදානි අසෙඛභූමියං[4] මාතිකං ඨපෙන්තො **දසහි ඛො අහන්ති** ආදිමාහ; තත්ථ තීණි පදානි නිස්සාය ද්වෙ පඨම චතුක්කා ඨපිතා; එකං පදං නිස්සාය ද්වෙ පච්ඡිමචතුක්කා; අයං අසෙඛ භූමියං මාතිකා[5] ඉදානි තං විභජන්තො **කතමෙ ච**[5] **ගහපති අකුසලසීලාති** ආදිමාහ; තත්ථ **සරාගන්ති** අට්ඨවිධං ලොභසහගතචිත්තං;[7] **සදොසන්ති** පටිසම්පයුත්ත චිත්තද්වයං; **සමොහන්ති** විචිකිච්ඡුද්ධච්ච සහගතචිත්තද්වයම්පි වට්ටති[8] සබ්බාකුසලචිත්තානිපි මොහො සබ්බා කුසලෙ උප්පජ්ජතීති[9] හි වුත්තං; **ඉතො සමුට්ඨානාති** ඉතො සරාගාදි චිත්තතො සමුට්ඨානං උප්පත්ති[10] එතෙසන්ති ඉතො සමුට්ඨානා;[11] **කුහින්ති** කතරං ඨානං පාපුණිත්වා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති; **එත්ථෙතෙති** සොතාපත්තිඵලෙ භුම්මං පාතිමොක්ඛසංවරසීලං හි සොතාපත්තිඵලෙ පරිපුණ්ණං හොති; ඨානං පත්වා අකුසලං සීලං[12] අසෙසං නිරුජ්ඣති අකුසලසීලන්ති දුස්සීලස්සෙතං[13] අධිවචනන්ති වෙදිතබ්බං; **අකුසලානං සීලානං නිරොධාය පටිපන්නොති** එත්ථ යාව සොතාපත්තිමග්ගා නිරොධාය පටිපන්නො නාම හොති ඵලප්පත්තෙන[14] පන තෙ නිරොධිතා නාම හොන්ති **වීතරාගන්ති** ආදීහි අට්ඨවිධං කාමාවචරකුසලචිත්තමෙව වුත්තං එතෙන හි කුසලසීලං සමුට්ඨාති; **සීලවා හොතීති** සීලසම්පන්නො හොති ගුණසම්පන්නො; නො ච[15] **සීලමයොති** අයමෙත්තාවතා නත්ථි ඉතො කිඤ්චි උත්තරිං[16] කරණීයන්ති එවං සීලමයො[17] න හොති; **යත්ථස්ස තෙති** අරහත්තඵලෙ භුම්මං අරහත්තඵලං හි පත්වා කුසලසීලං අසෙසං[18] නිරුජ්ඣති; **නිරොධාය පටිපන්නොති** එත්ථ යාව අරහත්තමග්ගා නිරොධාය පටිපන්නො නාම හොති ඵලප්පත්තෙන පන[19] තෙ නිරොධිතා නාම

1. ඉදානි අයං සෙක්ඛභූමියං b. S.
2. පාපකම්මන්ති ආදිසු b.
3. සංවර පටි සඞ්ඛා L. පටිසඞ්ඛං b.
4. අසෙක්ඛ S.
5. අයං සෙක්ඛභූමියං මාතිකා b. අසෙක්ඛ S.
6. කතමෙව ඨපති b. S. අකුසලා සීලාති S.
7. ලොභසහගතං චිත්තං b.
8. න වට්ටති L.
9. උප්පජ්ජන්තීති L.
10. උප්පජ්ජති B. S.
11. ඉතො සන්තා සමුට්ඨානා B.
12. අකුසල සීලං B. S. අකුසලං සීලන්ති ච b. අකුසල සීලන්ති ච S.
13. දුස්සීලස්සෙතං b. S. අධිවචනං S. අකුසලානම්පි ධම්මානං නිරොධාය S.
14. ඵලප්පත්තෙ පන b.
15. ගුණසම්පන්නොනාව b. ච S. L. නොච ඉති පාළියං. සීලමයොති b. S අලමෙත්තාවතා b. S.
16. උත්තරි b. S.
17. සීලමයොව හොති b. සීලමයො න හොති S.
18. අකුසලසීලං අසෙසං b. S.
19. ඵලපත්තෙ පන b.

හොන්ති; කාමසඤ්ඤාදීසු **කාමසඤ්ඤාති** අට්ඨලොභසහගතචිත්තසහගතා ජාතා, ඉතරා ද්වෙ දොමනස්සසහගතචිත්තද්වයසහජාතා;[1] **පඨමජ්ඣානන්ති** අනාගාමිඵලෙ පඨමජ්ඣානං; **එත්ථෙතෙති** අනාගාමිඵලෙ භුම්මං අනාගාමිඵලං හි පත්වා අකුසලසඞ්කප්පා[2] අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති; **නිරොධාය පටිපන්නොති** එත්ථ යාව අනාගාමිමග්ගා නිරොධාය පටිපන්නො නාම හොති, ඵලප්පත්තො[3] පන තෙ නිරොධිතා නාම හොන්ති; **නෙක්ඛම්මසඤ්ඤාදයොති** තිස්සොපි[4] අට්ඨකාමාවචරකුසලසහජාතසඤ්ඤාව[5] **එත්ථෙතෙති**[6] අරහත්තඵලෙ භුම්මං දුතියජ්ඣානික අරහත්තඵලං[7] හි පාපුණිත්වා කුසලසඞ්කප්පා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති; **නිරොධාය පටිපන්නොති** එත්ථ යාව අරහත්තමග්ගා නිරොධාය පටිපන්නො නාම හොති, ඵලප්පත්තො[8] පන නිරොධිතා නාම හොන්ති; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

සමණමණ්ඩිකසුත්තං අට්ඨමං.

---

2. 3. 9.

එවමෙම සුතන්ති චූළසකුලුදායි[9] සුත්තං; තත්ථ **යදා පන භන්තෙ භගවාති** ඉදං පරිබ්බාජකො ධම්මකථං සොතුකාමො භගවතො ධම්මදෙසනාය සාලයභාවං දස්සෙන්තො ආහ; **තංයෙවෙත්ථ පටිභාතූති** සචෙපි ධම්මං[10] සොතුකාමො තුය්හෙවෙත්ථ එකො පඤ්හා එක කාරණං උපට්ඨාතු; **යථා මං පටිභාසෙය්‍යාති** යෙන කාරණෙන මම ධම්මදෙසනා උපට්ඨහෙය්‍ය, එතෙන හි[11] කාරණෙන කථාය සමුට්ඨිතාය සුඛං ධම්මං දෙසෙතුන්ති දීපෙති; **තස්ස මය්හං භන්තෙති** සො කිර තං[12] කුපිතං දිස්වා සචෙ භගවා ඉධ අභවිස්ස[13] අයමෙතස්ස භාසිතස්ස අත්ථොති දීපසහස්සං විය උජ්ජාලිත්වා[14] අජ්ජ මෙ පාකටං කරිස්සාති[15] දසබලංයෙව අනුස්සරිං තස්මා **තස්ස මය්හං භන්තෙති** ආදිමාහ; තත්ථ **අහො නූනාති** අනුස්සරණත්ථෙ නිපාතද්වයං; තෙන තස්ස භගවන්තං[16] අනුස්සරන්තස්ස එතදහොසි: අහො නූන භගවා අහො නූන සුගතොති;

---

1. චිත්තමයෙන සහජාතා b. සහගතා A1.
2. අකුසලා සඞ්කප්පා b.
3. ඵලපත්තො පන b.
4. සඤ්ඤාදයො තිස්සොපි S. සඤ්ඤාදයොති තෙපි අට්ඨකාමාවචර b.
5. ච A1. S.
6. (අනාගාමිඵලෙ භුම්මං. අනාගාමි ඵලං හි පත්වා අකුසල සඞ්කප්පා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති) B. L.
7. දුතියජ්ඣානිකං අරහත්ත b. S.
8. ඵලපත්තො පන b. තෙ නිරොධිතා b. S.
9. චුල්ලසකුලුදායි b.
10. සචෙ ධම්මං b. S. තුම්හෙ-වෙත්ථ S. තුම්හෙහෙවෙත්ථ b.
11. එතෙන හි b.
12. සො කිර තං දිස්වා b. S.
13. ඉධ අභවිස්ස b.
14. උජ්ජාලාපෙත්වා අජ්ජ මෙව පාකටං අකරිස්සාති S. උජ්ජලාපෙත්වා අකරිස්සාති b.
15. කරිස්සසි A1. කරිස්සාමීති T.
16. තෙනස්ස භගවන්තං S.

සො ඉමෙසන්ති යො ඉමෙසං ධම්මානං කුසලො සුට්ඨු කුසලො නිපුණො ඡෙකො සො භගවා අහො නූන කථෙය්‍ය[1] සො සුගතො අහො නූන කථෙය්‍ය තස්සපි[2] භගවතො පුබ්බෙනිවාසඤාණස්ස අනෙකානි කප්පකොටිසතසහස්සානි[3] එකඞ්ගණානි පාකටානීති අයමෙත්ථ අධිප්පායො; තස්ස වාහං[4] පුබ්බන්තං ආරබ්භාති යො හි ලාභී හොති, සො පුබ්බෙ ඒවං ඛත්තියො අහොසි බ්‍රාහ්මණො අහොසීති වුත්තෙ ජානන්තො සක්කච්චං සුස්සූසති; අලාභී පන එවං භවිස්සති එවං භවිස්සතීති සො[5] කම්පමත්තමෙව දස්සෙති, තස්මා එවමාහ තස්ස වා අහං[6] පුබ්බන්තං ආරබ්භ පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණෙන චිත්තං ආරාධෙය්‍යන්ති; සො වා මං අපරන්තන්ති දිබ්බචක්ඛුලාභිනො හි අනාගතං සඤාණං[7] ඉජ්ඣති තස්මා එවමාහ; ඉතරං පුබ්බෙ වුත්තනයමෙව; ධම්මං දෙසිස්සාමීති[8] අයං කිර අතීතෙ දෙසියමානෙපි න බුජ්ඣිස්සති[9] අථස්ස භගවා සණ්හං[10] සුඛුමං පච්චයාකාරං දෙසෙතුකාමො එවමාහ; කිං පන තං බුජ්ඣිස්සතීති එතං පගෙව න බුජ්ඣිස්සති[11] අනාගතෙ පනස්ස වාසනාය පච්චයො භවිස්සතීති දිස්වා භගවා එවමාහ; පංසුපිසාචකන්ති අසුචිට්ඨානෙ නිබ්බත්තපිසාචං; සො හි එකං[12] මූලං ගහෙත්වා අදිස්සමානකායො හොති; තත්‍රිදං වත්ථු: එකා කිර යක්ඛිනී ද්වෙ දාරකෙ ථූපාරාමද්වාරෙ නිසීදාපෙත්වා ආහාරපරියෙසනත්ථං නගරං ගතා, දාරකා එකං පිණ්ඩපාතිකත්ථෙරං දිස්වා ආහංසු, භන්තෙ අම්හාකං මාතා අන්තො නගරං පවිට්ඨා තස්සා වදෙය්‍යාථ යං වා තං වා ලද්ධකං ගහෙත්වා[13] සීඝං ගච්ඡ දාරකා තෙ ජිඝච්ඡිතං[14] සන්ධාරෙතුං න සක්කොන්තීති, තමහං කථං පස්සිස්සාමීති: ඉදං භන්තෙ ගණ්හථාති එකං මූලඛණ්ඩං අදංසු, ථෙරස්ස අනෙකානි යක්ඛසහස්සානි පක්ඛායිංසු[15] සො දාරකෙහි දින්නසඤ්ඤාණෙන තං යක්ඛිනිං අද්දස විරූපං බීභච්ඡං[16] කෙවට්ටවීථියං[17] ගබ්භමලං පච්චාසිංසමානං; දිස්වා තමත්ථං කථෙසි. කථං මං ත්වං[18] පස්සසීති වුත්තො ච

---

1. නූන කථෙය්‍ය b. S. සො සුගතො b.
2. තස්සපි b. S.
3. කප්පකොටිසහස්සානි b.
4. තස්සවාහං b. S.
5. භවිස්සතීතිපි සො S. භවිස්සතීති සීසකම්පමත්ත මෙව b.
6. තස්සවාහං b.
7. අනාගතංස ඤාණං S. අනාගතංසඤ්ඤාණං S. අනාගතං ඤාණං W2.
8. වො දෙසිස්සාමීති S. තෙ දෙසිස්සාමීති b.
9. න බුජ්ඣිස්සති අනාගතෙ දෙසියමානෙපි න බුජ්ඣිස්සති b. S. අථ භගවා S.
10. සණ්හ b. S.
11. පගෙව බුජ්ඣිස්සතීති b.
12. සොපි එකං b.
13. ලද්ධං තං ගහෙත්වා S.
14. ජිඝච්ඡිතා L. ජිඝච්ඡිතාය සන්ධාරෙතුං S. ජිඝච්ඡිතං තං b.
15. පක්ඛායිංසු W2. පඤ්ඤායිංසු B. S
16. විගච්ඡං b. විභච්ඡං B.
17. කෙවල වීථියං b. S. පච්චාසීසමානං b. පච්චාසිංසමානං L.
18. කථං ත්වං මං b ත්වං මං B. වුත්තෙව B. වුත්තො තාව ඛණ්ඩමූලං b. වුත්තො මූලඛණ්ඩං S. දස්සෙති S.

මූලබන්ධං දස්සෙසි, සා අවච්ඡින්දිත්වා ගණ්හි, එවං පංසුපිසාචකා එකං මූලං ගහෙත්වා අදිස්සමානකායා හොන්ති තං සන්ධායෙස[1] පංසුපිසාචකම්පි න පස්සාමීති ආහ; **න පක්ඛායතීති** න දිස්සති න උපට්ඨාති; **දීඝාපි ඛො තෙ එසා උදායීති**[2] එසා තව වාචා දීඝාපි භවෙය්‍ය; එවං වදන්තස්ස[3] වස්සසතම්පි වස්සසහස්සම්පි පවත්තෙන්තස්සෙව අත්ථං[4] දීපෙය්‍යාති අධිප්පායො; **අප්පාටිහීරකතන්ති**[5] අනිය්‍යානිකං අමූලකං නිරත්ථකං සම්පජ්ජතීති අත්ථො; ඉදානි තං වණ්ණං දස්සෙන්තො **සෙය්‍යථාපි භන්තෙති** ආදිමාහ: තත්ථ **පණ්ඩුකම්බලෙ නික්ඛිත්තොති** විසභාගවණ්ණෙ රත්තකම්බලෙ ඨපිතො; **එවං වණ්ණා අත්තා හොතීති** ඉදං සො සුභකිණ්හදෙවලොකෙ නිබ්බත්තක්ඛන්ධෙ සන්ධාය අම්හාකං මතකාලෙ[6] අත්තා සුභකිණ්හදෙවලොකෙ ඛන්ධා විය ජොතෙතීති වදති; **අයං ඉමෙසං උභින්නන්ති** සො කිර යස්මා මණිස්ස බහි ආභා න නිච්ඡරති ඛජ්ජොපනකස්ස අඞ්ගුලද්වඞ්ගුලචතුරඞ්ගුලමත්තං නිච්ඡරති මහාඛජ්ජොපනකස්ස ඛලමණ්ඩලමත්තම්පි නිච්ඡරතියෙව,[7] තස්මා එවමාහ; **විද්ධෙති** උබ්බිද්ධෙ[8] මෙඝවිගමෙන දූරීභූතෙති අත්ථො; **විගතවලාහකෙති** අපගතමෙඝෙ; **දෙවෙති** ආකාසෙ;[9] **ඔසධිතාරකාති**[10] සුක්කතාරකා; සා හි යස්මා තස්සා උදයතො පට්ඨාය තෙන සඤ්ඤාණෙන ඔසධානි ගණ්හන්තිපි[11] පිවන්තිපි තස්මා ඔසධී තාරකාති[12] වුච්චති; **අභිදො අඩ්ඪරත්තසමයන්ති** අභිතො අඩ්ඪරත්තසමයෙ; ගගනමජ්ඣෙ[13] ඨිතචන්දං දස්සෙති; **අභිදො**[14] **මජ්ඣන්තිකෙපි** එසෙව නයො; **අතො බොති** යෙ අනුභොන්ති තෙහි බහුතරා බහූ චෙව[15] බහුතරාවාති අත්ථො; **ආභා නානුභොන්තීති**[16] ඔභාසං න වලඤ්ජන්ති අත්තනො සරීරොභාසෙනෙව ආලොකං ඵරිත්වා විහරන්ති; ඉදානි යස්මා සො එකන්තසුඛං ලොකං පුච්ඡිස්සාමීති නිසින්නො පුච්ඡාමූළ්හො පන ජාතො, තස්මා නං භගවා තං පුච්ඡං සරාපෙන්තො **කිං පන උදායි අත්ථි එකන්තසුඛො ලොකොති** ආදිමාහ; එත්ථ **ආකාරවතීති** කාරණවතී; **අඤ්ඤතරං වා පන තපොගුණන්ති**

---

1. තං සන්ධායෙතං b
2. තෙ එසාති උදායි b· S.
3. වදන්තස්ස ච (පරස්සපසම්.) b. වස්සසතම්පි වස්සසත සහස්සම්පි b.
4. පවත්තෙන්තස්ස න ච අත්ථං b. S.
5. අප්පාටීහීරකතන්ති b හිරීකතන්ති S "අප්පාටිහීරකං" ඉතිපාළියං
6. අම්හාකං නිරත්ථකං මතකාලෙ L.
7. නිච්ඡරතෙව B.
8. විද්ධෙ උබ්බිද්ධෙ b. S.
9. දෙවෙති වස්ස S.
10 ඔසධි S. සුක්ක b. S. තස්ස b.
11. ගණ්හන්තීති වදන්ති තස්මා b. S.
12 තස්මා එවමාහ විද්ධෙති ඔසධී තාරකාති L. අභිදො ඉතිමුද්දිත පාළි අභිදොසං b.
13. ඉම්නා සමයෙ ඉම්නා සමයෙ ගගනමජ්ඣෙ L.
14 අභිදොසං මජ්ඣන්තිකෙපි b.
15. බහුතරාචෙව A1.
16. ආභානානුභොන්තීති b.

අචෙලකපාළිං[1] සඞ්ගායිංසු **සුරාපානවිරතීති. කිං[2] පන භන්තෙ අත්ථි එකන්තසුඛොති** කස්මා පුච්ඡති? එවං කිරස්ස අහොසි: මයම්පි අත්තානං[3] එකන්තසුඛං වදාම; පටිපදං පන කාලෙන සුඛං කාලෙන දුක්ඛං වදාම, එකන්තසුඛස්ස ඛො පන අත්තනො පටිපදායපි එකන්තසුඛාය භවිතබ්බං අම්හාකං කථා අනිය්‍යානිකා සත්ථු කථාච[4] නිය්‍යානිකාති ඉදානි සත්ථාරං යෙව පුච්ඡිත්වා ජානිස්සාමීති තස්මා පුච්ඡති; **එත්ථ මයං අනස්සාමාති** එතස්මිං කාරණෙ මයං අනස්සාම, කස්මා පන එවමාහංසු, තෙ කිර පුබ්බෙ පඤ්චසු ධම්මෙසු පතිට්ඨාය කසිණපරිකම්මං කත්වා තතියජ්ඣානං නිබ්බත්තෙත්වා අපරිහීනජ්ඣානා කාලං කත්වා සුභකිණ්හකෙසු[5] නිබ්බත්තන්තීති ජානන්ති, ගච්ඡන්තෙ ගච්ඡන්තෙ පන කාලෙ කසිණපරිකම්මම්පි න ජානිංසු, තතියජ්ඣානම්පි නිබ්බත්තෙතුං න සක්ඛිංසු, පඤ්ච පුබ්බභාගධම්මෙ පන ආකාරවතී පටිපදාති උග්ගහෙත්වා තතියජ්ඣානං එකන්තසුඛො ලොකොති උග්ගණ්හිංසු, තස්මා එවමාහංසු; **උත්තරිතරන්ති** ඉතො පඤ්චහි ධම්මෙහි උත්තරිතරං පටිපදං වා තතියජ්ඣානතො උත්තරිතරං එකන්තසුඛං ලොකං වා න ජානාමාති වුත්තං හොති; **අප්පසද්දෙ කත්වාති** එකප්පහාරෙනෙව මහාසද්දං කාතුං ආරද්ධෙ නිස්සද්දෙ කත්වා, **සච්ඡිකිරියා හෙතූති** එත්ථ ද්වෙ සච්ඡිකිරියා පටිලාභසච්ඡිකිරියා ච පච්චක්ඛසච්ඡිකිරියා ච තත්ථ තතියජ්ඣානං[6] නිබ්බත්තෙත්වා අපරිහීනජ්ඣානො කාලං කත්වා සුභකිණ්හලොකෙ තෙසං දෙවානං සමානායුවණ්ණො හුත්වා නිබ්බත්තති අයං පටිලාභසච්ඡිකිරියා නාම, චතුත්ථජ්ඣානං නිබ්බත්තෙත්වා ඉද්ධිවිකුබ්බනෙන සුභකිණ්හලොකං ගන්ත්වා තෙහි දෙවෙහි සද්ධිං සන්තිට්ඨති සල්ලපති සාකච්ඡං ආපජ්ජති, අයං පච්චක්ඛසච්ඡිකිරියා නාම, තාසං ද්වින්නම්පි තතියජ්ඣානං ආකාරවතී පටිපදා නාම; තං හි අනුප්පාදෙත්වා නෙව සක්කා සුභකිණ්හලොකෙ නිබ්බත්තිතුං න පන[7] චතුත්ථජ්ඣානං උප්පාදෙතුං ඉති දුවිධම්පෙතං සච්ඡිකිරියං සන්ධාය **එතස්ස නූන භන්තෙ[8] එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියා හෙතූති** ආහ; **උද්දෙකනිකොති[9]** උදකවාරකො; **අන්තරායමකාසීති** යථා පබ්බජ්ජං න ලභති එවං උපද්දුතං අකාසි; යථා තං උපනිස්සය විපන්නං: අයං කිර කස්සපබුද්ධකාලෙ පබ්බජිත්වා සමණධම්මං අකාසි, අථස්ස එකො

---

1. අචෙලකලද්ධිං S. B
2. සුරාපානං විරතීති ථෙරො S. "ථෙර කිං" ඉතිබහුසු-රෙ කිං W2. නත්ථි (අථෙනාව) කතමං පන සා භන්තෙ ආකාරවතී පටිපදා එකන්ත සුඛස්සාති කස්මා b.
3. මයම්පි සන්තානං b
4. සත්ථුකථාච S නීයානිකා ඉදානි b.
5. සුභකිණ්ණකෙසු B. S.
6. පච්චක්ඛසච්ඡිකිරියාච තත්ථ තතියජ්ඣානං b S. නිබ්බත්තිත්වා
7. න චතුත්ථජ්ඣානං b. S.
8. නනු භන්තෙ b.
9. උදකඤ්ජනිකොති b. උදකමණිකොති S. උදකදරකො B. "උද්දෙකනිකො" ඉතිපාඨියං.

සහායකො භික්ඛු[1] සාසනෙ අනභිරතො ආවුසො විබ්භමිස්සාමීති ආරොචෙසි, සො තස්ස පත්තචීවරෙ ලොභං උප්පාදෙත්වා ගිහිභාවස්ස වණ්ණං අභාසි, ඉතරො තස්ස පත්තචීවරං දත්වා විබ්භමි, තෙනස්ස කම්මෙන[2] ඉදානි භගවතො සම්මුඛා පබ්බජ්ජාය අන්තරායො ජාතො; භගවතා පනස්ස පුරිමසුත්තං අතිරෙකභාණවාරමත්තං ඉදං භාණවාරමත්තන්ති එත්තිකාය[3] තන්තියා ධම්මො කථිතො එකදෙසනායපි මග්ගඵලපටිවෙධො න ජාතො අනාගතෙ පනස්ස පච්චයො භවිස්සතීති භගවා ධම්මං දෙසෙසි;[4] අනාගතෙ පච්චයභාවමස්ස දිස්වා භගවා ධරමානො එකං භික්ඛුම්පි මෙත්තාවිහාරීති[5] එතදග්ගෙ න ඨපෙසි පස්සති හි[6] භගවා අනාගතෙ අයං මම සාසනෙ පබ්බජිත්වා මෙත්තාවිහාරීනං අග්ගො භවිස්සතීති, සොපි[7] භගවති පරිනිබ්බුතෙ ධම්මාසොකරාජකාලෙ පාටලිපුත්තෙ නිබ්බත්තිත්වා පබ්බජිත්වා අරහත්තං පත්වා[8] අස්සගුත්තත්ථෙරො නාම හුත්වා මෙත්තාවිහාරීනං[9] අග්ගො අහොසි; ථෙරස්ස මෙත්තානුභාවෙන තිරච්ඡානගතාපි මෙත්තචිත්තං පටිලභිංසු, ථෙරො සකලජම්බුදීපෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ඔවාදාචරියො හුත්වා වත්තනියසෙනාසනෙ අවසි,[10] තිංසයොජනමත්තා අටවි[11] එකං පධානඝරං අහොසි, ථෙරො ආකාසෙ චම්මඛණ්ඩං පත්ථරිත්වා තත්ථ නිසින්නො කම්මට්ඨානං කථෙති,[12] ගච්ඡන්තෙ ගච්ඡන්තෙ කාලෙ භික්ඛාචාරම්පි[13] අගන්ත්වා විහාරෙ නිසින්නො කම්මට්ඨානං කථෙසි[14] මනුස්සා විහාරමෙව ගන්ත්වා දානමදංසු, ධම්මාසොකරාජා ථෙරස්ස ගුණං සුත්වා දට්ඨුකාමො තික්ඛත්තුං පහිණි ථෙරො හි[15] භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ඔවාදං දම්මීති එකවාරම්පි න ගතොති.

චූළසකුලුදායිසුත්තං නවමං.

---

2. 3. 10.

එවම්මෙ සුතන්ති වෙඛනස්ස සුත්තං;[16] තත්ථ වෙඛනසාති අයං කිර සකුලුදායිස්ස ආචරියො;[17] සො සකුලුදායිපරිබ්බාජකො පරමවණ්ණපඤ්හෙ[18] පරාජිතොති සුත්වා මයා සො සාධුකං උග්ගණ්හාපිතො[19]

---

1. එකො භික්ඛු B.
2. කම්මුනා B S.
3. එත්තකාය B. S.
4. දෙසෙති b S. පච්චයභාවං ච L
   පච්චයභාවඤ්චස්ස b. දිස්වාච S.
5. මෙත්තාවිහාරිම්හි L. S. b.
   එකභික්ඛුම්පි මෙත්තාවිහාරිම්හි L.
6. පස්සති A. 1. M2.
7. සො B. S.
8. අරහත්තප්පත්තො b.
   ත්තං පත්තො S. අරහත්තප්පත්තො
   අස්සගුත්තො ථෙරො B.
9. මෙත්තාවිහාරීනි M2. S W2.
10. ආවසි B.
11. අටවි b. අටවිඑක S. පධන B.
12. කථෙසි B. S.
    කථෙති ගච්ඡන්තෙ කාලෙ b
13. භික්ඛාචාර b.
14. කථෙති B. S.
15. ථෙරො B. S.
16. වෙඛනස්ස සුත්තං B.
    වෙඛනස්සසො W2.
    වෙඛනස සුත්තං b. වෙඛණ
    සොති S. න සොති b.
17. සකුලුදායි ආචරියො B.
    ආචරියොච b.
18. වණ්ණපඤ්හා b.
19. උග්ගණ්හාපිතො b.

නෙතාපි සාධුකං උග්ගහිතං, කථන්නු ඛො පරජිතො හන්දාහං සයං ගන්ත්වා සමණං ගොතමං පරමවණ්ණපඤ්හං පුච්ඡිත්වා පරිජානිස්සාමීති[1] රාජගහතො පඤ්චචත්තාලීසයොජනං සාවත්ථිං ගන්ත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා ඨිතකොව භගවතො සන්තිකෙ උදානං උදානෙසි; තත්ථ පුරිමසදිසං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං; පඤ්ච ඛො ඉමෙති කස්මා ආරභි අගාරියොපි එකච්චො කාමගරු[2] කාමාධිමුත්තො හොති එකච්චො නෙක්ඛම්මගරු[3] නෙක්ඛම්මාධිමුත්තො පබ්බජිතොපි ච එකච්චො කාමගරුකො කාමාධිමුත්තො හොති,[4] එකච්චො නෙක්ඛම්මගරුකො නෙක්ඛම්මාධිමුත්තො හොති, අයං පන කාමගරු[5] කාමාධිමුත්තො සො ඉමාය කථාය කථියමානාය අත්තනො කාමාධිමුත්තතං සල්ලක්ඛෙස්සති,[6] එවමස්සායං දෙසනා සප්පායා භවිස්සතීති ඉමං දෙසනං ආරභි; කාමග්ගසුඛන්ති නිබ්බානං අධිප්පෙතං; පාපිතො[7] භවිස්සතීති අජානනභාවං පාපිතො භවිස්සති; ලාමකංයෙව සම්පජ්ජතීති නිරත්ථකවචනමෙව සම්පජ්ජති[8] තිට්ඨතු පුබ්බන්තො තිට්ඨතු අපරන්තොති යස්මා තුය්හං අතීතකථාය අනුවිජ්ජිතකං පුබ්බෙනිවාසඤාණං නත්ථි අනාගතකථාය අනුවිජ්ජිතකං දිබ්බචක්ඛුඤාණං නත්ථි තස්මා උභයම්පෙතං තිට්ඨතූති ආහ; සුත්තබන්ධනෙහීති සුත්තමයබන්ධනෙහි; තස්ස හි[9] ආරක්ඛත්ථාය හත්ථපාදෙසු චෙව ගීවාය ච සුත්තකානි බන්ධන්ති, තානි සන්ධායෙතං වුත්තං, මහල්ලකකාලෙ පනස්ස[10] තානි සයං වා පූතීනි හුත්වා මුඤ්චන්ති ඡින්දිත්වා වා හරන්ති; එවමෙව ඛොති ඉමිනා ඉදං දස්සෙති, දහරස්ස කුමාරස්ස සුත්තබන්ධනානං අජානනකාලො විය අවිජ්ජාය පුරිමාය කොටියා[11] අජානනං; න හි සක්කා අවිජ්ජාය පුරිමා කොටි ඤාතුං[12] මොචනකාලෙ ජානනසදිසං පන අරහත්තමග්ගෙන අවිජ්ජාබන්ධනස්ස පමොක්ඛො ජාතොති ජානනං; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙව.[13]

වෙඛනස්සසුත්තං[14] දසමං.

නිට්ඨිතො තතියො වග්ගො.

---

1. පුච්ඡිත්වා ජානිස්සාමීති b.
2. කාමගරුකො b S. නික්ඛම්මගරුකො නික්ඛම්මාධිමුත්තොති b.
3. නෙක්ඛම්මගරු S.
4. කාමාධිමුත්තො එකච්චො S නික්ඛම්ම b
5. කාමගරුකො b. කාමගරු S.
6 කාමාධිමුත්තතං සල්ලක්ඛිස්සති b] S.
7. පාපිකො B.
8. නිරත්ථකවචනමෙව සම්පමෙව සම්පජ්ජති B. සාධකංයෙව සම්පජ්ජතීති b. නිරත්ථකං S. වචනමත්තමෙව b S.
9. තස්ස B. ආරක්ඛනත්ථාය B. S.
10. කාලෙ පන තස්ස S.
11. පුරිමකොටියා A1. M3. පුරිමාකොටියා M2. W2.
12. පුරිමාකොටි සඤ්ඤාපෙතුං M3. පුරිමාකොටි ඤාතුං b
13. උත්තානමෙවාති B, S.
14. වෙඛණසසුත්තවණ්ණනා S.

2. 4. 1.

එවම්මෙ සුතන්ති ඝටීකාරසුත්තං;[1] තත්ථ සිතං පාත්වාකාසීති මහාමග්ගෙන ගච්ඡන්තො අඤ්ඤතරං භූමිප්පදෙසං ඔලොකෙත්වා අත්ථි නු ඛො මයා චරියං චරමානෙන ඉමස්මිං ඨානෙ නිවුත්ථපුබ්බන්ති ආවජ්ජෙන්තො[2] අද්දස කස්සපබුද්ධකාලෙ ඉමස්මිං ඨානෙ වෙහලිඞ්ගං[3] නාම ගාමනිගමො[4] අහොසි, අහං තදා ජොතිපාලො නාම මාණවො අහොසිං, මය්හං සහායො ඝටීකාරො[5] නාම කුම්භකාරො අහොසි, තෙන සද්ධිං මයා ඉධ එකං සුකාරණං කතං තං භික්ඛුසඞ්ඝස්ස අපාකටං පටිච්ඡන්නං හන්ද තං භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාකටං කරොමීති මග්ගා ඔක්කම්ම[6] අඤ්ඤතරස්මිං පදෙසෙ ඨිතකොව සිතපාතුකම්මං අකාසි; අග්ගග්ගදන්තෙ දස්සෙත්වා මන්දහසිතං හසි; යථා හි[7] ලොකියමනුස්සා උදරෙ පහරන්තා කුහං කුහන්ති[8] හසන්ති, න එවං බුද්ධා, බුද්ධානං පන හසිතං හට්ඨපහට්ඨාකාරමත්තමෙව හොති; හසිතඤ්ච නාමෙතං: තෙරසහි සොමනස්සසහගතචිත්තෙහි හොති; තත්ථ ලොකියමහාජනො අකුසලතො චතූහි කාමාවචරකුසලතො චතූහීති අට්ඨහි චිත්තෙහි හසති; සෙඛා[9] අකුසලතො දිට්ඨිසම්පයුත්තානි ද්වෙ අපනෙත්වා ඡහි චිත්තෙහි හසන්ති; ඛීණාසවා චතූහි සහෙතුකකිරියචිත්තෙහි[10] එකෙන අහෙතුකකිරියචිත්තෙනාති[11] පඤ්චහි චිත්තෙහි හසන්ති; තෙසුපි බලවාරම්මණෙ ආපාථගතෙ ද්වීහි ඤාණසම්පයුත්තචිත්තෙහි හසන්ති, දුබ්බලාරම්මණෙ දුහෙතුකචිත්තද්වයෙන ච අහෙතුකචිත්තෙන චාති තීහි චිත්තෙහි හසන්ති, ඉමස්මිං පන ඨානෙ කිරියාහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතු සොමනස්සසහගතචිත්තං භගවතො උපට්ඨාකාරමත්තං[12] හසිතං උප්පාදෙසි; තං පනෙතං හසිතං[13] එවං අප්පමත්තකම්පි ථෙරස්ස පාකටං අහොසි; කථං: තථාරූපෙ හි කාලෙ තථාගතස්ස චතූහි දාඨාහි චාතුද්දීපිකමහාමෙඝමුඛතො[14] සතෙරතා විජ්ජුලතා විය විරොචමානා මහාතාලක්ඛන්ධප්පමාණා රස්මිවට්ටියො උට්ඨහිත්වා තික්ඛත්තුං සිරවරං[15] පදක්ඛිණං කත්වා දාඨග්ගෙසුයෙව[16] අන්තරධායන්ති; තෙන සඤ්ඤාණෙන ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්ඡතො ගච්ඡමානොපි[17] සිතපාතුභාවං ජානාති;[18] භගවන්තං එතදවොචාති එත්ථ කිර කස්සපො

1. ඝටීකාර b. S.
2. ආවජ්ජන්තො b.
3. වෙහලිඞ්ගං b. වේහලිඞ්ගං S.
4. උපලිඞ්ගනාම නිගමො B, S
5. ඝටීකාරෙ b, S.
6. උක්කම්ම L.
7. යථාලොකිය b උදරං S උදරං b.
8. කුහ කුහන්ති S. කුහහ කුහායන්ති b.
9. සෙක්ඛා b. S.
10. ක්‍රිය චිත්තෙහි b, කිරිය S.
11. ක්‍රියා b' කිරියාචිත්තෙනාති S.
12. පහට්ඨාකාරමත්තං b. S.
13. හසිතං අප්පමත්තකම්පි S.
14. දාඨාහි චතූහි දීපකමහාමෙඝ මුඛතො S. චතුද්දීපික b සතෙරතවිජ්ජුලතා b. S
15. සිරවරං b.
16. දාඨග්ගෙසුයෙව b. S
17. ගච්ඡමානො b, හසිතපාතුභාවං S.
18. ජානී L. සො භගවන්තං S.

භගවා භික්ඛුසඞ්ඝං ඔවදි, චතුසච්චප්පකාසනං අකාසි භගවතාපි එත්ථ නිසීදිතුං රුචිං උප්පාදෙස්සාමීති[1] එවමයං භූමිභාගො ද්වීහි බුද්ධෙහි පරිභුත්තො භවිස්සති මහාජනො ගන්ධමාලාදීහි පූජෙත්වා චෙතියට්ඨානං කත්වා පරිචරන්තො සග්ගපරායනො[2] භවිස්සතීති චින්තෙත්වා **එතං කෙන හි භන්තෙති** ආදිවචනං අවොච: **මුණ්ඩකෙන සමණකෙනාති** මුණ්ඩං[3] මුණ්ඩොති සමණං වා සමණොති වත්තුං වට්ටති, අයං පන අපරිපක්කඤාණත්තා බ්‍රාහ්මණකුලෙ උග්ගහිතවොහාරවසෙනෙව හීළෙන්තො එවමාහ; **සොත්ථිං සිනානින්ති**[4] සිනානත්ථාය කතසොත්ථිං, සොත්ථී නාම කුරුවින්දපාසාණචුණ්ණානි[5] ලාඛාය බන්ධිත්වා කතචුලිකලාපකො[6] වුච්චති; යං සන්ධාය තෙන ඛො පන සමයෙන ඡබ්බග්ගියා භික්ඛූ කුරුවින්දියසුත්තිකාය[7] නහායන්තීති වුත්තං උභොසු අන්තෙසු ගහෙත්වා සරීරං ඝංසන්ති; **එවං සම්මාති** යථා එතරහිපි මනුස්සා චෙතියවන්දනාය නාම ගච්ඡාම[8] ධම්මසවණාය ගච්ඡාමාති වුත්තා උස්සාහං න කරොන්ති, නටසමජ්ජාදි[9] දස්සනත්ථාය ගච්ඡාමාති වුත්තා පන එකවචනෙනෙව සම්පටිච්ඡන්ති; තථෙව **සිනායිතුන්ති**[10] වුත්තො එකවචනෙන සම්පටිච්ඡන්තො එවමාහ; **ජොතිපාලමාණවං**[11] **ආමන්තෙසීති** එකපස්සෙ අරියපරිහාරෙන පඨමතරං නහායිත්වා පච්චුත්තරිත්වා ඨිතො තස්ස මඞ්ගලන්තෙන ඉස්සරියපරිහාරෙන නහායන්තස්ස නහානපරියොසානං ආගමෙත්වා තං නිවත්ථනිවාසනං[12] කෙසෙ වොදකෙ කුරුමානං ආමන්තෙසි; **අයන්ති** ආසන්නත්තා දස්සෙන්තො ආහ; **ඔවට්ටිකං විනිවෙඨෙත්වාති**[13] නාගබලො බොධිසත්තො අපෙහි සම්මාති ඊසකං පරිවත්තමානොව තෙන ගහිතගහණං විස්සජ්ජාපෙත්වාති අත්ථො; **කෙසෙසු පරාමසිත්වා එතදවොචාති** සො කිර චින්තෙසි: අයං ජොතිපාලො පඤ්ඤවා සකිං දස්සනං ලභමානො තථාගතස්ස දස්සනෙපි පසීදිස්සති, ධම්මකථායපි පසීදිස්සති, පසන්නො ච පසන්නාකාරං කාතුං[14] සක්ඛිස්සති, මිත්තා නාම එතදත්ථං හොන්ති, යං කිඤ්චි කත්වා මම සහායකං[15] ගහෙත්වා දසබලස්ස සන්තිකං ගමිස්සාමීති, තස්මා තං[16] කෙසෙසු පරාමසිත්වා එතදවොච; **ඉත්තරජච්චෙනාති**[17] අඤ්ඤජාතිකො මයා

---

1. උප්පාදෙස්සාමි b. S.
2. සග්ගමග්ග පරායනො b
3. මුණ්ඩකං B.
4. සිනානන්ති B., සොත්ථිසිනානන්ති b S.
5. කුරුවින්දපාසාණ- චුණ්ණානි B.
6. කතලිකාකලාපකො L. කතගුළිකාකලාපකා b. කතගුළිකකලාපකො S
7. කුරුවින්දකසුත්තිකාය b. නහායන්තීති b.
8. චෙතියවන්දනාය ගච්ඡාම b, S. ධම්මස්සවනා S. ධම්මසවණත්ථාය b. සවණත්ථාය B.
9. නටනසමජ්ජාදි S.
10. සිනායිතුන්ති b.
11. ජොතිපාලං මාණවං b, S.
12. නිවත්ථනිවාසනං B. නිවත්ථනිවසනං L, හිරොදකෙ S
13. විනිවෙඨෙත්වාති b.
14. කාතුං b. S
15. සහායං
16. තං කෙසෙසු b. S.
17. ඉතරජච්චෙනාති S.

සද්ධිං අසමානජාතිකො ලාමකජාතිකොති අත්ථො; **න වතිදන්ති**[1]
ඉදං අම්හාකං ගමනං න වත ඔරකං[2] භවිස්සති න ඛුද්දකං
මහන්තං භවිස්සති අයං හි න අත්තනො ථාමෙන ගණ්හි සත්ථු
ථාමෙන ගණ්හීති ගහණස්මිංයෙව තිට්ඨං අගමාසි; **යාවෙතදොහිපීති**[3]
එත්ථ දොකාරහිකාරපිකාරා නිපාතා යාවෙතපරමන්ති[4] අත්ථො;
ඉදං වුත්තං හොති වාචාය ආලපනං ඔවට්ටිකාය ගහණඤ්ච අතික්ක
මිත්වා යාවකෙසෙ ගහණාපි[5] තත්ථ ගමනත්ථං පයොගො කාතබ්
බොති; **ධම්මියා කථායාති** ඉධ සතිපටිලාභත්ථාය පුබ්බෙනිවාස
පටිසංයුත්තා ධම්මී කථා වෙදිතබ්බා; තස්ස හි භගවා ජොතිපාල
ත්වං න ලාමකට්ඨානං ඔතිණ්ණසත්තො මහාබොධිපල්ලඞ්කෙ පන
සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණං පත්ථිත්වා[6] ඔතිණ්ණො න තාදිසස්ස නාම පමාද
විහාරො යුත්තොති[7] ආදිනා නයෙන සතිපටිලාභාය ධම්මකථං
කථෙසි; පරසමුද්දවාසී ථෙරා පන වදන්ති ජොතිපාල යථා අහං දස
පාරමියො පූරෙත්වා සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණං පටිවිජ්ඣිත්වා වීසතිසහස්ස
භික්ඛුපරිවාරො ලොකෙ විචරාමි එවමෙවං ත්වම්පි[8] දසපාරමියො
පූරෙත්වා සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණං පටිවිජ්ඣිත්වා සමණගණපරිවාරො ලොකෙ
විචරිස්සසි එවරූපෙන නාම තයා පමාදං ආපජ්ජිතුං න යුත්තන්ති
යථාස්ස පබ්බජ්ජායං[9] චිත්තං නමති එවං කාමෙසු ආදීනවං
නෙක්ඛම්මෙ ච ආනිසංසං කථෙති; **අලත්ථ ඛො ආනන්ද**[10] **පබ්බජ්ජං**
අලත්ථ උපසම්පදන්ති පබ්බජිත්වා කිං අකාසි; බොධිසත්තා හි[11] බුද්ධානං
සම්මුඛෙ පබ්බජන්ති පබ්බජිත්වා ච පන ඉත්තරසත්තා[12] විය පතිත
සිඛා න හොන්ති චතුපාරිසුද්ධිසීලෙ පන[13] පතිට්ඨාය තෙපිටකං බුද්ධ
වචනං උග්ගණ්හිත්වා තෙරසධුතඞ්ගානි සමාදය අරඤ්ඤං පවිසිත්වා
ගතපච්චාගතවත්තං පූරයමානා සමණධම්මං කරොන්තා[14] විපස්සනං
වඩ්ඪෙත්වා යාව අනුලොමං[15] ඤාණං ආහච්ච තිට්ඨන්ති මග්ගඵලත්ථං
වායාමං න කරොන්ති ජොතිපාලොපි තථෙව අකාසි; **අද්ධමාසූප**
සම්පන්නොති ඛුලදූරකං හි පබ්බාජෙත්වා අඩ්ඪමාසම්පි අවසිත්වා ගතෙ
මාතාපිතූනං[16] සොකො න වූපසම්මති[17] සොපි පත්තචීවරගහණං

---

1. න වතිදන්ති S.
2. නෙව ඔරකං L.
3. යාවතා b. යාවත දොහිපිති S.
4. යාවත පරමන්ති S. යාවතු පරිමන්ති b.
5. යාවකෙසගහණම්පි S. යාවකෙසග්ගහණම්පි
6. පත්ථෙත්වා b. S. ඔතිණ්ණොසි S. ඔතිණ්ණො තාදිසස්ස b.
7. න යුත්තොති b.
8. එවමෙවං දස S.
9. පබ්බජ්ජාය b. S.
10. අලත්ථඛො ආනන්ද-පෙ-පබ්බජ්ජං b.
11. අකාසි; යං බොධිසත්තානි කාතබ්බං බොධිසත්තානි b. S.
12. ඉතර සත්තා S.
13. චතුපරිසුද්ධිසීලෙසු පතිට්ඨාය S. පන සුප්පතිට්ඨාය b.
14. කරොන්තා S.
15. අනුලොම b. S.
16. මාතාපිතූනං b. S.
17. න වූපසම්මති S. න වූ b.

න ජානාති දහර භික්ඛුසාමණෙරෙහි සද්ධිං විස්සාසො න උප්පජ්ජති ථෙරෙහි සද්ධිං සිනෙහො න පතිට්ඨාති ගතගතට්ඨානෙ අනභිරති උප්පජ්ජති එත්තකං පන කාලං නිවාසෙ සති[1] මාතාපිතරො පස්සිතුං ලභන්ති තෙන තෙසං සොකො තනුභාවං ගච්ඡති පත්තචීවරගහණං[2] ජානන්ති සාමණෙරදහරභික්ඛූහි සද්ධිං විස්සාසො[3] ජායති ථෙරෙහි සද්ධිං සිනෙහො පතිට්ඨාති ගතගතට්ඨානෙ අභිරමති න උක්කණ්ඨති තස්මා එත්තකං වසිතුං වට්ටතීති අඩ්ඪමාසං වසිත්වා පක්කාමි;[4] **පණ්ඩුමුටිකස්ස සාලිනොති** මූටකෙ කත්වා[5] සුක්ඛාපිතස්ස රත්තසාලිනො; තස්ස කිර සාලිනො වප්පකාලතො පට්ඨාය අයං පරිහාරො[6] කෙදාරා සුපරිකම්මකතා හොන්ති තත්ථ බීජානි පතිට්ඨාපෙත්වා ගන්ධොදකෙන සිඤ්චිංසු; වප්පකාලෙ විතානං විය උපරි කිලඤ්ජං[7] බන්ධිත්වා පරිපක්කකාලෙ වීහිසීසානි ඡින්දිත්වා මුට්ඨිමත්තෙ මූටකෙ[8] කත්වා යොත්තබද්ධෙ වෙහාසංයෙව සුක්ඛාපෙත්වා ගන්ධචුණ්ණානි අත්ථරිත්වා[9] අත්ථරිත්වා කොට්ඨෙසු පූරෙත්වා තතියෙ තතියෙ වස්සෙ විවරිංසු එවං තිවස්සපරිවුත්ථස්ස සුගන්ධරත්තසාලිනො; අපගතකාලකෙ සුපරිසුද්ධෙ තණ්ඩුලෙ ගහෙත්වා ඛජ්ජකවිකතිම්පි[10] භත්තම්පි පටියාදිංසු[11] තං සන්ධාය වුත්තං **පණීතං ඛාදනීයං භොජනීයං-පෙ-කාලං** ආරොචාපෙසීති; **අධිවුත්ථො මෙති** කිං[12] සන්ධාය වදති වෙහලිඞ්ගතො[13] නික්ඛමනකාලෙ ඝටීකාරො අත්තනො සන්තිකෙ වස්සාවාසං වසනත්ථාය[14] පටිඤ්ඤං අග්ගහෙසි තං සන්ධාය වදති; **අහුදෙව අඤ්ඤථත්තං අහු දොමනස්සන්ති** තෙමාසං දානං දාතුං ධම්මං[15] සොතුං ඉමිනා ච[16] නියාමෙන වීසතිභික්ඛුසහස්සානි පටිජග්ගිතුං නාලත්ථන්ති අලාභං ආරබ්භ චිත්තඤ්ඤථත්තං චිත්තදොමනස්සං අහොසි; න තථාගතං ආරබ්භ කස්මා: සොතාපන්නත්තා සො කිර පුබ්බෙ බ්‍රාහ්මණභත්තො[17] අහොසි අථෙකස්මිං සමයෙ පච්චන්තෙ කුපිතෙ වූපසමනත්ථං ගච්ඡන්තො උරච්ඡදං[18] නාම

---

1. නිවාසෙසන්ති S.
2. චීවරග්ගහණං b, ජානාති b. S. දහරභික්ඛු සාමණෙරෙහි S.
3. විස්සෙසො b.
4. පක්කමි b. පණ්ඩුපුටකස්ස b. පණ්ඩු මුදිකස්ස S. පණ්ඩු මූටවිකස්ස M2.
5. මුදිකෙ B. මුටකෙකත්වා L. පුටකෙ කත්වා b. මුදිකෙ කත්වා S. සුක්ඛාපිත S. පිතස්සකිරසාලිනො-වප්පකාලතො b.
6. පරියායො B
7. උපරිවත්ථං කිලඤ්ජං S. පත්ත කිලඤ්ජං B.
8. පුටකෙ b. මුදිකෙ S.
9. ගන්ධචුණ්ණෙසු අත්ථරිත්වා කොට්ඨකෙසු b S පූරෙත්වා තතියෙ වස්සෙ විවරිංසු b. තිවස්සං b. S. පරිවුට්ඨස්ස S.
10. ඛජ්ජවිකතිම්පි S.
11. පටිසාදයිංසු B. S. පණීතඤ්ච S.
12. අධිවුට්ඨොමෙති b. S. කං L.
13. වෙගලිඞ්ගතො b. වෙහලිඞ්ගතො S. ඝටීකාරො b S.
14. වසිතත්ථාය b. වාසිතත්ථාය S.
15. ධම්මංච b. S.
16. ඉමිනා ච b S. ඉමිනා L.
17. බ්‍රාහ්මණභත්තො S.
18. උරං B.

ධීතරං ආහ අම්ම අම්හාකං දෙවෙ මා පමජ්ජි[1] බ්‍රාහ්මණා තං රාජධීතරං දිස්වා විසඤ්ඤිනො අහෙසුං, කෙ ඉමෙති ච[2] වුත්තෙ තුම්හාකං දෙවාති, දෙවා නාම එවරූපා හොන්තීති තිට්ඨිත්වා,[3] පාසාදං ආරුහි, සා එකදිවසං වීථිං ඔලොකෙන්තී ඨිතා කස්සපස්ස භගවතො අග්ගසාවකං දිස්වා පක්කොසාපෙත්වා පිණ්ඩපාතං දත්වා අනුමොදනං සුණමානායෙව සොතාපන්නා හුත්වා අඤ්ඤෙපි භික්ඛූ අත්ථීති පුච්ඡි[4] සත්ථා වීසතියා භික්ඛුසහස්සෙහි සද්ධිං ඉසිපතනෙ වසතීති ච සුත්වා සත්ථාරං නිමන්තෙත්වා[5] දූතං අදාසි රාජා පච්චන්තං වූපසමෙත්වා ආගතො අථ තං පඨමතරංයෙව[6] බ්‍රාහ්මණා ආගන්ත්වා ධීතුඅවණ්ණං වත්වා පරිභින්දිංසු රාජා පන ධීතුජාතකාලෙයෙව වරං අදාසි තස්සා සත්ත දිවසානි රජ්ජං දාතබ්බන්ති වරං ගණ්හිංසු අථස්ස රාජා සත්තදිවසානි රජ්ජං නිය්‍යාතෙසි.[7]

සා සත්ථාරං භොජයමානා රාජානං පක්කොසාපෙත්වා බහිසාණියං නිසීදාපෙසි රාජා සත්ථු අනුමොදනං සුත්වාව සොතාපන්නො[8] ජාතො සොතාපන්නස්ස ච නාම තථාගතං ආරබ්භ ආඝාතො නත්ථි තෙන වුත්තං න තථාගතං ආරබ්භාති; යං ඉච්ඡසි[9] තං හරතූති සො කිර භාජනානි පචිත්වා කයවික්කයං න කරොති එවං පන වත්වා දාරුහත්ථාය වා මත්තිකාහත්ථාය වා පලාලහත්ථාය වා[10] අරඤ්ඤං ගච්ඡති, මහාජනො ඝටීකාරෙන භාජනානි පක්කානීති සුත්වා පරිසුද්ධතණ්ඩුලෙ[11] ලොණදධිතෙලඵාණිතාදීනි ගහෙත්වා ආගච්ඡති[12] සචෙ භාජනං මහග්ඝං හොති මූලං අප්පං යං වා තං වා දත්වා ගණ්හාමාති න ගණ්හන්ති[13] ධම්මිකො වාණිජො මාතාපිතරො පටිජග්ගති සම්මාසම්බුද්ධං උපට්ඨාති බහුනො කුසලං[14] භවිස්සතීති පුන ගන්ත්වා මූලං ආහරන්ති, සචෙ පන භාජනං අප්පග්ඝං හොති ආභතමූලං[15] බහුං ධම්මිකො වාණිජො අම්හාකං පුඤ්ඤං භවිස්සතීති යථාභතං සරසාමිකා විය[16] සාධුකං පටිසාමෙත්වා ගච්ඡන්ති එවං ගුණො පන කස්මා න පබ්බජතීති රඤ්ඤො වචනපථං පච්ඡින්දන්තො අන්ධෙ[17] මාතාපිතරො පොසෙතීති ආහ; කො නු ඛොති කුහිං නු ඛො; කුම්භියාති උක්ඛලිතො;[18] පරියොගාති සූපභාජනතො; පරිභුඤ්ජාති භුඤ්ජ; කස්මා පනෙතෙ එවං වදන්ති ඝටීකාරො කිර භත්තං පචිත්වා

1. මා පමජ්ජාති S.
2. කෙ ඉමෙ චාති b.
3. තුට්ඨිත්වා S. අභිරුහි b S
4. පුච්ඡිත්වා b. S.
5. වසතීතිසුත්වා නිමන්තෙත්වා B.
6. පඨමතරමෙව b. S
7. නිය්‍යාදෙසි b. S.
8. සොතාපන්නාව L.
9. ඉච්ඡති b. S. "ඉච්ඡති" ඉතිපාළියං S
10. පලාසහත්ථාය වා S. මහාජනා b S.
11. පරිසුද්ධතණ්ඩුල b S.
12. ආගච්ඡන්ති b. S.
13. නන ගණ්හන්ති b, S.
14. බහුනො අකුසලං b, S.
15. ආභතං මූලං b, S.
16. සරසාමිකො විය b.
17. අන්ධෙ ජිණ්ණෙ b.
18. උක්ඛලියතො S. L.

සූපං සම්පාදෙත්වා මාතාපිතරෙ භොජෙත්වා සයම්පි භුඤ්ජිත්වා භගවතො වඩ්ඪනකං[1] භත්තං සාධුකං පටිසාමෙත්වා ආසනං පඤ්ඤපෙත්වා ආධාරකං උපට්ඨාමෙත්වා[2] උදකං පච්චුපට්ඨපෙත්වා මාතාපිතූනං සඤ්ඤං දත්වා අරඤ්ඤං ගච්ඡති තස්මා එවං වදන්ති; අභිවිස්සට්ඨොති අභිවිස්සත්ථො;[3] පීතිසුඛං න විජහීති නිරන්තරං න විජහති;[4] අථ ඛො රත්තිභාගෙ වා දිවසභාගෙ වා ගාමෙ වා අරඤ්ඤෙ වා යස්මිං යස්මිං ඛණෙ සදෙවකෙ නාම ලොකෙ අග්ගපුග්ගලො මය්හං ගෙහං පවිසිත්වා සහත්ථෙන ආමිසං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජි[5] ලාභා වත මෙති අනුස්සරති තස්මිං තස්මිං ඛණෙ පඤ්චවණ්ණා පීති උප්පජ්ජති තං සන්ධායෙතං[6] වුත්තං; කළොපියාති පච්ඡිතො; කිං[7] පන භගවා එවමකාසීති: පච්චයො ධම්මිකො භික්ඛූනං පත්තෙ භත්ත සදිසො තස්මා එවමකාසි; සික්ඛාපදපඤ්ඤත්තිපි ච සාවකානංයෙව හොති බුද්ධානං සික්ඛාපදවෙලා නාම නත්ථි යථාහි රඤ්ඤො උය්‍යානෙ පුප්ඵඵලානි හොන්ති, අඤ්ඤෙසං තානි ගණ්හන්තානං නිග්ගහං කරොන්ති රාජා යථාරුචියා පරිභුඤ්ජති එවං සම්පදමෙතං; පරසමුද්දවාසී[8] ථෙරා පන දෙවතා කිර පටිග්ගහෙත්වා අදංසූති වදන්ති; හරථ භන්තෙ හරථ භද්‍රමුඛාති අම්හාකං පුත්තො කුහිං ගතොසීති[9] වුත්තෙ දසබලස්ස සන්තිකන්ති[10] වදති කුහිං නු ඛො ගච්ඡති සත්තු වසනට්ඨානස්ස ඔකාසභාවම්පි[11] න ජානාතීති පුත්තපරාධ සඤ්ඤිනො[12] ගහණෙ තුට්ඨචිත්තා එවමාහංසු; තෙමාසං ආකාසච්ඡදනං අට්ඨාසීති භගවා කිර චතුන්නං වස්සිකානං මාසානං එකමාසං[13] අතික්කමෙත්වා තිණං ආහරාපෙසි තස්මා එවමාහ; අයං පනෙත්ථ පදත්ථො ආකාසච්ඡදනං[14] අස්සාති ආකාසච්ඡදනං; න චාතිවස්සීති[15] කෙවලං නාතිවස්සි යථෙව පනෙත්ථ පකතියා නිම්බකොසස්ස[16] උදකපාතනට්ඨානබ්භන්තරෙ එකම්පි උදබින්දු[17] නාතිවස්සි එවං ඡන්නගෙහබ්භන්තරෙ විය වාතාතපොපි න ආබාධං[18] අකංසු පකති උතුඵරණමෙව අහොසි; අපරභාගෙ තස්මිං නිගමෙ ඣායිතෙපි

---

1. වඩ්ඪමානකං b S භත්තං සූපං පටිසාමෙත්වා b.
2. ආධාරකං උපට්ඨපෙත්වා b.
3. අභිවිස්සට්ඨොති-අභිවිස්සට්ඨො S. අභිවිසට්ඨොති අභිවිසට්ඨො b. න විජහිතීති b.
4. න නිරන්තරං විජහති b. S. න නිරන්තරං ජහිති B.
5. පරිභුඤ්ජති b. S. පරිභුඤ්ජති B
6. සන්ධාය එවං B.
7. කස්මා B.
8. පරසමුද්දවාසික L
9. ගතොසි S.
10. සන්තිකෙති B. S.
11. වසනාභාවම්පි L.
12. වුත්තෙ අපරාධ සඤ්ඤිනො b. S.
13. එකං මාසං b.
14. ආකාසං ඡදනමස්සාති b. S. ආකාස ඡදනං b,
15. න දෙවොති වස්සීති b. න කෙවලං නාතිවඩ්ඪ b. S. යථාච B. සථා S.
16. පකතියාච නිම්බකොසස්ස b. b. පකතියා උදකපාතට්ඨානන්ති- නිම්බකොසස්ස B.
17. උදකබින්දු b. S. ඡන්නදනං b. S.
18. න වාතාතපාපි ආබාධං b. S. පකතියා B. S.

තණ්ඩුලානං අනොවස්සකමෙව අහොසි මනුස්සා කම්මං කරොන්තා දෙවෙ වස්සන්තෙ තත්ථ සාටකෙ ඨපෙත්වා කම්මං කරොන්ති යාව කප්පුට්ඨානා[1] තං ඨානං තාදිසමෙව භවිස්සති තඤ්ච ඛො පන න තථාගතස්ස ඉද්ධානුභාවෙන තෙසංයෙව[2] පන ගුණසම්පත්තියා තෙසං හි සම්මාසම්බුද්ධො සත්ථා[3] න ලභෙය්‍ය අම්හාකං නාම ද්වින්නං අන්ධානං නිවෙසනං උත්තිණං කාරෙසීති න තප්පච්චයා දොමනස්සං උදපාදි සදෙවකෙ ලොකෙ අග්ගපුග්ගලො අම්හාකං නිවෙසනා තිණං ආහරාපෙත්වා ගන්ධකුටිං ඡාදාපෙසීති පන තෙසං අනප්පකං බලවසොමනස්සං උදපාදි ඉති තෙසංයෙව ගුණසම්පත්තියා ඉදං පාටිහාරියං[4] ජාතන්ති වෙදිතබ්බං; **තණ්ඩුලවාහසතානීති** එත්ථ ද්වෙ සකටානි[5] එකො වාහොති වෙදිතබ්බො; **තදුපියඤ්ච සූපෙය්‍යන්ති** සූපත්ථාය තදනුරූපං[6] තෙලඵාණිතාදිං භික්ඛුසඞ්ඝස්ස තෙමාසත්ථාය වට්ටං[7] භවිස්සතීති කිර සඤ්ඤාය රාජා එත්තකං පෙසෙසි; **අලම්මෙ රඤ්ඤො ව හොතූති** කස්මා පටික්ඛිපි: අධිගමප්පිච්ඡතාය[8] එවං කිරස්ස අහොසි නාහං රඤ්ඤා දිට්ඨපුබ්බො කථන්නු ඛො පෙසෙසීති තතො චින්තෙසි සත්ථා බාරාණසිං ගතො අද්ධා සො රඤ්ඤා වස්සාවාසං යාචියමානො මය්හං පටිස්සුතභාවං ආරොචෙත්වා මම ගුණකථං කථෙසි ගුණකථාය ලද්ධලාභො පන නටෙන නච්චිත්වා ලද්ධං විය ගායකෙන ගායිත්වා[9] ලද්ධං විය ච හොති කිං මය්හං ඉමිනා කම්මං කත්වා උප්පන්නෙන මාතාපිතුන්නම්පි[10] සම්මාසම්බුද්ධස්සපි උපට්ඨානං සක්කා කාතුන්ති සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

ඝටිකාරසුත්තං පඨමං.

---

2. 4. 2.

එවම්මෙ සුතන්ති රට්ඨපාලසුත්තං; තත්ථ **ථුල්ලකොට්ඨිතන්ති**[11] ථුල්ලකොට්ඨං පරිපුණ්ණකොට්ඨාගාරං; සො කිර ජනපදෙ නිච්චසස්සො සදාබීජභණ්ඩං නික්ඛමති බලභණ්ඩං පවිසති තෙන තස්මිං නිගමෙ කොට්ඨා නිච්චපූරාව හොන්ති තස්මා සො ථුල්ලකොට්ඨිතන්තෙව[12] සඞ්ඛං ගතො; **රට්ඨපාලොති** කස්මා රට්ඨපාලොති[13] භින්නං රට්ඨං සන්ධාරෙතුං පාලෙතුං[14] සමත්ථොති රට්ඨපාලො; කදා පනස්සෙතං නාමං

---

1. කප්පට්ඨානා b.
2. තෙසංයෙව b. S
3. සත්ථා L.
4. ඉද්ධිපාටිහාරියං B.
5. ද්වෙ සකට සතානි S වාහො වෙදිතබ්බො b තදුභයඤ්ච B. තදුභයඤ්චච පාළි තදුපියඤ්ච b. S.
6. තදනු රූපං b. S. තෙල ඵාණිතාදි b. දීනං S. විසති සහස්සස්ස b.
7. සත්තං b. S.
8. අධිගත අපිච්ඡතාය b.
9. විය ගායිත්වා ලද්ධං b.
10. මාතා පිතුනම්පි b. S.
11. ථුල්ලකොට්ඨිකන්ති b.
12. ථුල්ලකොට්ඨිකන්තෙව b සඞ්ඛං S.
13. කස්මා රට්ඨපාලො b.
14. සන්ධාරෙතුං සමත්ථොති B.

උප්පන්නාති පදුමුත්තරසම්මාසම්බුද්ධකාලෙ[1] ඉතො හි පුබ්බෙ කප්පසතසහස්සමත්ථකෙ[2] වස්සසතසහස්සායුකෙසු මනුස්සෙසු පදුමුත්තරො නාම සත්ථා උප්පජ්ජිත්වා භික්ඛුසතසහස්සපරිවාරො ලොකහිතාය චාරිකං චරි. යං සන්ධාය වුත්තං:-

"නගරෙ හංසවතියා[3] ආනන්දො නාම ඛත්තියො
සුජාතා නාම ජනිකා පදුමුත්තරස්ස සත්ථුනො"ති

පදුමුත්තරෙ පන අනුප්පන්නෙ එව හංසවතියා ද්වෙ කුටුම්බිකා සද්ධා සම්පන්නා[4] කපණද්ධිකවනිබ්බකාදීනං දානං පට්ඨපයිංසු;[5] තදා පබ්බතවාසිනො පඤ්චසතා තාපසා හංසවතිං[6] අනුප්පත්තා, තෙ ද්වෙපි ජනා තාපසගණං මජ්ඣෙ[7] භින්දිත්වා උපට්ඨහිංසු, තාපසා කිඤ්චිකාලං වසිත්වා පබ්බතපාදමෙව ගතා[8] ද්වෙ සඞ්ඝත්ථෙරා ඔහීයිංසු, තෙසං තෙ[9] යාවජීවං උපට්ඨානං අකංසු, තාපසෙසු භුඤ්ජිත්වා අනුමොදනං කරොන්තෙසු එකො සක්කභවනස්ස[10] වණ්ණං කථෙති, එකො භූමින්ධර[11] නාගරාජභවනස්ස, කුටුම්බිකෙසු එකො සක්කභවනෙ[12] පත්ථනං කත්වා සක්කො හුත්වා නිබ්බත්තො, එකො නාගභවනෙ පාලිතනාගරාජා නාම, තං සක්කො අත්තනො උපට්ඨානං ආගතං දිස්වා නාගයොනියං අභිරමසීති පුච්ඡි: සො නාභිරමාමීති ආහ; තෙන හි පදුමුත්තරස්ස භගවතො දානං දත්වා ඉමස්මිං ඨානෙ පත්ථනං කරොහි උභො සුඛං වසිස්සාමාති; නාගරාජා සත්ථාරං නිමන්තෙත්වා භික්ඛුසතසහස්සපරිවාරස්ස භගවතො සත්තාහං මහාදානං දදමානො පදුමුත්තරදසබලස්ස[13] පුත්තං උපරෙවතං නාම සාමණෙරං දිස්වා සත්තමෙ දිවසෙ බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස දිබ්බවත්ථානි දත්වා සාමණෙරස්ස ඨානන්තරං පත්ථෙසි, භගවා අනාගතං ඔලොකෙත්වා අනාගතෙ ගොතමස්ස නාම බුද්ධස්ස පුත්තො රාහුලකුමාරො භවිස්සතීති දිස්වා සමිජ්ඣිස්සති තෙ පත්ථනාති කථෙසි, නාගරාජා තමත්ථං සක්කස්ස කථෙසි, සක්කො තස්ස වචනං සුත්වා තථෙව සත්තාහං දානං[14] දත්වා භින්නං රට්ඨං සන්ධාරෙත්වා සද්ධාපබ්බජිතං රට්ඨපාලං නාමං කුලපුත්තං දිස්වා[15] අහමපි අනාගතෙ ලොකස්මිං තුම්හාදිසෙ බුද්ධෙ

1. පදුමුත්තරසම්බුද්ධකාලෙ B.
2. පුබ්බෙ සතසහස්ස කප්පමත්ථකෙ b. S.
3. හංසා වතියා b.
4. සද්ධා සම්පන්නා B. පසන්නා b. S.
5. පට්ඨයිංසු b.
6. හංසා වතිං B.
7. තාපසෙ ගණමජ්ඣෙ S.
8. පබ්බත මෙව ගතා S.
9. තද තෙසං තෙ b. S.
10. සක්කස්සභවනස්ස S.
11. භූමින්ද S. භුම්මින්ධර b.
12. සක්කභවනං b.
13. පදුමුත්තරස්ස දසබලස්ස b.
14. මහාදානං S. භින්නරට්ඨං සන්ධාරෙතුං පාලෙතුං සමත්ථෙ කුලෙ නිබ්බත්තිත්වා සද්ධාපබ්බජිතං b
15. දිස්වා අනාගතෙ b.

උප්පන්නෙන හිතෙන රට්ඨං සන්ධාරෙතුං පාලෙතුං සමත්ථකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා අයං කුලපුත්තො විය සද්ධාපබ්බජිතො රට්ඨපාලො නාම භවෙය්‍යන්ති පත්ථනං අකාසි, සත්ථා සමිජ්ඣනභාවං[1] ඤත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"සරාජිකං චාතුවණ්ණිං[2] පොසෙතුං යං පහොස්සති
රට්ඨපාලකුලං නාම තත්ථ ජායිස්සතෙ අයං."[3]

එවං පදුමුත්තරසම්මාසම්බුද්ධකාලෙ තස්සෙතං නාමමුප්පන්නන්ති[4] වෙදිතබ්බං; **එතදහොසීති** කිං අහොසි: **යථා යථා ඛොති** ආදි; තත්‍රායං සඞ්ඛෙපකථා: අහං ඛො යෙන යෙන කාරණෙන භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි තෙන තෙන මෙ උපපරික්ඛතො[5] එවං හොති; යදෙතං සික්ඛාත්තයං[6] බ්‍රහ්මචරියං එකම්පි දිවසං අඛණ්ඩං කත්වා චරිමකචිත්තං පාපෙතබ්බතාය එකන්තපරිපුණ්ණං චරිතබ්බං, එකදිවසම්පි ච කිලෙසමලෙන අමලිනං[7] කත්වා චරිමකචිත්තං පාපෙතබ්බතාය එකන්තපරිසුද්ධං; **සඞ්ඛලිඛිතන්ති**[8] ලිඛිතසඞ්ඛසදිසං ධොතසඞ්ඛසප්පටිභාගං චරිතබ්බං; **ඉදං න[9] සුකරං අගාරං අජ්ඣාවසතාති** අගාරමජ්ඣාවසන්තෙන එකන්තපරිපුණ්ණං-පෙ-චරිතුං **යන්නූනාහං කෙසමස්සුං[10] ඔහාරෙත්වා කාසායරසපීතාය කාසායානි** බ්‍රහ්මචරියං චරන්තානං අනුච්ඡවිකානි **වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා නික්ඛමිත්වා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍යන්ති; අචිරපක්කන්තෙසු ථුල්ලකොට්ඨිතකෙසු[11]** බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙසු **යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමීති** රට්ඨපාලො අනුට්ඨිතෙසු තෙසු න භගවන්තං පබ්බජ්ජං යාචි කස්මා: තත්‍රස්ස[12] බහූ ඤාතිසාලොහිතා මිත්තාමච්චා සන්ති[13] තෙ ත්වං මාතාපිතූනං එකපුත්තකො න ලබ්භා තයා පබ්බජිතුන්ති බාහායම්පි ගහෙත්වා ආකඩ්ඪෙය්‍යුං තතො පබ්බජ්ජාය අන්තරායො භවිස්සතීති සහෙව පරිසාය උට්ඨහිත්වා ථොකං ගන්ත්වා පුන කෙනචි සරීරකිච්චලෙසෙන නිවත්තිත්වා භගවන්තං උපසඞ්කම්ම පබ්බජ්ජං යාචි, තෙන වුත්තං **අථ ඛො රට්ඨපාලො කුලපුත්තො අචිරවුට්ඨිතාය[14] පරිසාය-පෙ-පබ්බාජෙතු මං භගවාති,** භගවා

1. සමිජ්ඣනකභාවං b. S.
2. චතුවණ්ණං b. M2. චාතුවණ්ණං S. චාචාතුවණ්ණිං W2.
3. අයන්ති b. S.
4. නාමං උප්පන්නන්ති b.
5. උපපරික්ඛිතෙ S. එවං ලභිහොති b.
6. සික්ඛත්තයං b. සික්ඛත්තයං- බ්‍රහ්මචරියං B. එකං දිවසම්පි R. එකදිවසම්පි b. S.
7. අමලිනං b.
8. සඞ්ඛලිඛිතං b. S. විලිඛිත b. විලෙඛිත S.
9. භාගං කරිත්වා චරිතබ්බං b. S. ධොතසඞ්ඛස පටිභාගං R. න ඉදං B. නයිදං b. අජ්ඣාවසතා b. අගාරමජ්ඣෙ b. S. අගාරමජ්ඣෙ වසන්තෙන B. L.
10. කෙසමස්සුංච b. S. කාසායරස පීතකාය b. S.
11. ථුල්ලකොඨිකෙසු b.
12. තත්ථස්ස B. S.
13. මිත්තාමච්චාසිංසන්ති S. මාතාපිතූනං b. S.
14. අචිරපක්කන්තෙසු ථුල්ලකොඨිකෙසු-පෙ- b.

පන යස්මා රාහුලකුමාරස්ස පබ්බජ්ජතොපපභුති[1] මාතාපිතූහි අන නුඤ්ඤාතං පුත්තං න පබ්බාජෙති, තස්මා තං පුච්ඡි අනනුඤ්ඤාතොසි **පන ත්වං රට්ඨපාල මාතාපිතූහි-පෙ- පබ්බජ්ජායාති**, **අම්ම තාතාති** එත්ථ අම්මාති මාතරං ආලපති තාතාති පිතරං[2] **එකපුත්තකොති** එකොව පුත්තකො අඤ්ඤො කොචි ජෙට්ඨො වා කනිට්ඨො වා නත්ථි එත්ථ ච එකපුත්තොතාති වත්තබ්බෙ අනුකම්පාවසෙන එකපුත්තකොති වුත්තං; **පියොති** පීතිජනකො; **මනාපොති** මනවඩ්ඪනකො **සුඛෙධිතොති** සුඛං එධිතො[3] සුඛසංවඩ්ඪිතොති අත්ථො; **සුඛපරිහතොති**[4] සුඛෙන පරිහතො[5] ජාතකාලතොප්පභුති ධාතීහි අඞ්කතො අඞ්කං හරිත්වා ධාරියමානො[6] අස්සකරථකාදීහි බාලකීළනකෙහි කීළමානො[7] සාදුරසභොජනං භොජියමානො සුඛෙන පරිහටො;[8] **න ත්වං තාත රට්ඨපාල කිඤ්චි දුක්ඛස්ස ජානාසීති** ත්වං තාත රට්ඨපාල අප්පමත්තකම්පි කාලභාගං[9] දුක්ඛස්ස න ජානාසි න සරසීති අත්ථො;[10] **මරණෙනපි තෙ මයං අකාමකා විනා භවිස්සාමාති** සචෙපි තව අම්හෙසු ජීවමානෙසු මරණං භවෙය්‍ය[11] තෙන තෙ මරණෙනපි මයං අකාමකා අනිච්ඡමානකා[12] න අත්තනො රුචියා විනා භවිස්සාම වියොගං[13] වා පාපුණිස්සාමාති අත්ථො; **කිම්පන මයං තන්ති** එවං සන්තෙ පන කිං නාම[14] තං කාරණං යෙන මයං තං ජීවන්තං අනුජානිස්සාම, අථවා: **කිම්පන මයං තන්ති** කෙන පන කාරණෙන[15] මයං තං ජීවන්තං අනුජානිස්සාමාති එවමෙපත්ථ[16] අත්ථො දට්ඨබ්බො; **තත්ථෙවාති** යත්ථ තං ඨිතං මාතාපිතරො නානුජානිංසු තත්ථෙව ඨානෙ; **අනන්තරහිතායාති** කෙනචි අත්ථරණෙන අනත්ථතාය; **පරිචාරෙහීති** ගන්ධබ්බනාටකාදීහි[17] පච්චුපට්ඨාපෙත්වා තත්ථ සහායකෙහි සද්ධිං යථා සුඛං ඉන්ද්‍රියානි චාරෙහි පචාරෙහි[18] ඉතො චිතො ච උපනෙහීති වුත්තං හොති: අථවා: පරිචාරෙහීති ගන්ධබ්බනාටකාදීනි පච්චුපට්ඨාපෙත්වා සහායකෙහි සද්ධිං ලළ[19] උපලළ රම කීළස්සූතිපි

1. පබ්බජිතතො b. S. පභුති b පභූති S
2. පිතරං ආලපති B. S.
3. සුඛෙන එධිතො B සුඛෙධිතොති සුඛෙන එධිතො S, සුඛෙන එධිතො b.
4. සුඛපරිහතොවාති b, සුඛපරිහටොති S.
5. පරිහතො b. පරිහටො S. කාලතො පභුති b. පභුති S. අඞ්කං ආහරිත්වා b. S.
6. අඞ්කං ආහරියමානො: B. අස්සරථකාදීහි S.
7. කීළයමානා b. S. කීළයමානො b. සාධුරසභොජනං b S.
8. පරිහටො b. S.
9. කාලභාගං S.
10. න පස්සිති අත්ථො b, මයං තෙ S
11. භවෙය්‍ය තෙ S.
12. අනිච්ඡන්තා b, අනිච්ඡකා S.
13. භවිස්සාමාති නයා වියොගං B. නයා වියොගං වා S.
14. එවං සන්තෙ කිං නාම S. කිං පන කිං නාම b
15. කෙන කාරණෙන S.
16. එවමෙත්ථ b. S.
17 ගන්ධබ්බනටනාටකාදීහි b. S. පච්චුපට්ඨපෙත්වා b. S.
18. චාරෙහි ඉතො b S. පරිචාරෙහි තාත b. ගන්ධබ්බනටනාටකාදීහි පච්චුපට්ඨපෙත්වා b. S.
19. කීළ B. ලල උපලල S. කීළසූති S.

වුත්තං හොති; කාමෙ[1] පරිභුඤ්ජන්තොති අත්තනො පුත්තදාරෙහි සද්ධිං භොගෙ භුඤ්ජන්තො; පුඤ්ඤානි කරොන්තොති බුද්ධඤ්ච ධම්මඤ්ච සඞ්ඝඤ්ච ආරබ්භ දානප්පදානාදීනි සුගතිමග්ගසංසොධකානි[2] කුසලකම්මානි කරොන්තො; තුණ්හී අහොසීති කථානුප්පබන්ධවිච්ඡෙදනත්ථං නිරාලාපසල්ලාපො අහොසි; අථස්ස මාතාපිතරො තික්ඛත්තුං වත්වා පටිවචනම්පි අලභමානා සහායකෙ පක්කොසාපෙත්වා එස වො සහායකො පබ්බජිතුකාමො නිවාරෙථ නන්ති ආහංසු, තෙපි තං උපසඞ්කමිත්වා තික්ඛත්තුං අවොචුං තෙසම්පි තුණ්හී අහොසි, තෙන වුත්තං අථ ඛො රට්ඨපාලස්ස කුලපුත්තස්ස සහායකා-පෙ-තුණ්හී අහොසීති, අථස්ස සහායකානං[3] තික්ඛත්තුං වත්වා එතදහොසි: සචෙ අයං පබ්බජ්ජං අලභමානො මරිස්සති න කොචි ගුණො ලබ්භතීති[4] පබ්බජිතං පන නං මාතාපිතරොපි කාලෙන කාලං පස්සිස්සන්ති මයම්පි පස්සිස්සාම. පබ්බජ්ජාපි ච නාමෙසා භාරියා දිවසෙ දිවසෙ මත්තිකාපත්තං[5] ගහෙත්වා පිණ්ඩාය චරිතබ්බං එකසෙය්‍යං එකභත්තං බ්‍රහ්මචරියං[6] අතිදුක්කරං අයඤ්ච සුඛුමාලො නාගරකුලජාතිකො[7] සො තං අසක්කොන්තො පුන ඉධෙව ආගමිස්සති හන්දස්ස මාතාපිතරො අනුජානාපෙමාති,[8] තෙ තථා අකංසු, මාතාපිතරොපි නං පබ්බජිතෙන[9] පන උද්දෙසෙතබ්බාති ඉමං කතිකං කත්වා අනුජානිංසු, තෙන වුත්තං අථ ඛො රට්ඨපාලස්ස කුලපුත්තස්ස සහායකා යෙන රට්ඨපාලස්ස කුලපුත්තස්ස මාතාපිතරො -පෙ- අනුඤ්ඤාතොසි මාතාපිතූහි-පෙ-උද්දෙසෙතබ්බාති;[10] තත්ථ උද්දෙසතබ්බාති[11] යථා නං කාලෙන කාලං පස්සන්ති එවං ආගන්ත්වා අත්තානං දස්සෙතබ්බා, බලං ගහෙත්වාති සප්පායභොජනානි භුඤ්ජන්තො උච්ඡාදනන්හාපනාදීහි ච[12] කායං පරිහරන්තො කායෙන බලං[13] ජනෙත්වා; මාතාපිතරො වන්දිත්වා අස්සුමුඛං ඤාතිපරිවට්ටං පහාය යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි -පෙ- පබ්බාජෙතු[14] මං භන්තෙ භගවාති භගවා සමීපෙ ඨිතං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආමන්තෙසි; තෙන හි භික්ඛු රට්ඨපාලං පබ්බාජෙහි චෙව උපසම්පාදෙහි චාති;[15] සාධු භන්තෙති ඛො සො භික්ඛු භගවතො පටිස්සුත්වා[16] රට්ඨපාලං

---

1. "කාමෙති" ඉති පාළි
2. සුගතිමග්ග° b.
3. සහායකානං එතදහොසි S.
4. ලබ්භති b. S පන නං b. S
5. මත්තිකා පත්තං b. S.
6. බ්‍රහ්මචරියංච b.
7. නාගරිකජාතිකො S. සො නං- -චරිතුං අසක්කොන්තො b S. පුනාච b.
8. අනුජානාපෙස්සාමාති b. S.
9. පබ්බජිතෙන ච b. පන මාතා පිතරො b. S. උද්දිස්සාපෙ- තබ්බාති b. උද්දිස්සා පෙතබ්බාති S.
10. මාතාපිතූහිති උද්දිස්සිතබ්බාති උද්ධං දස්සෙතබ්බා යථා නං b. පිතූහි-පෙ-උද්දිසිතබ්බාති S.
11. උද්දිසිතබ්බාති S.
12. උච්ඡාදනාදීහිච b. S. කායපරිචාරෙන්තො S.
13. කායබලං b. S.
14. පබ්බජෙතු භන්තෙ S.
15. උපසම්පදං දෙහිචාති M2.
16. පටිස්සුත්වා b.

කුලපුත්තං ජීවදත්තියං සද්ධිවිහාරිකං ලද්ධා පබ්බාජෙසි චෙව උපසම්පාදෙසි ච, තෙන වුත්තං: **අලත්ථ ඛො රට්ඨපාලො කුලපුත්තො භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං අලත්ථ උපසම්පදන්ති; පහිතත්තො විහරන්තොති** ද්වාදසසංවච්ඡරානි එවං විහරන්තො; නෙය්‍යපුග්ගලො හි අයමායස්මා[1] තස්මා පුඤ්ඤවා අභිනීහාරසම්පන්නොපි සමානො අජ්ජ අජ්ජෙව අරහත්තන්ති සමණධම්මං කරොන්තොපි ද්වාදසමෙ වස්සෙ අරහත්තං පාපුණි; **යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමීති** මය්හං මාතාපිතරො පබ්බජ්ජං අනුජානමානා තයා කාලෙන කාලං ආගන්ත්වා අම්හාකං දස්සනං දාතබ්බන්ති වත්වා අනුජානිංසු, දුක්කරකාරිකා[2] ඛො පන මාතාපිතරො අහඤ්ච යෙනජ්ඣාසයෙන පබ්බජිතො සො මෙ මත්ථකං පත්තො ඉදානි භගවන්තං ආපුච්ඡිත්වා අත්තනො මාතාපිතූනං[3] දස්සෙස්සාමීති චින්තෙත්වා ආපුච්ඡිතුකාමො උපසඞ්කමි; **මනසාකාසීති** කින්නු ඛො රට්ඨපාලෙ ගතෙ කොචි උපද්දවො භවිස්සතීති මනසි අකාසි; තතො භවිස්සතීති ඤත්වා සක්ඛිස්සති නු ඛො රට්ඨපාලො තං මද්දිතුන්ති ඔලොකෙන්තො තස්ස අරහත්තපත්තිං[4] දිස්වා සක්ඛිස්සතීති ඤත්වා අනුඤ්ඤාසි තෙන වුත්තං: **යදා භගවා[5] අඤ්ඤාසි- පෙ- කාලං මඤ්ඤසීති; මිගාචීරෙති[6]** එවංනාමකෙ උය්‍යානෙ; තං කිර රඤ්ඤා[7] අකාලෙ සම්පත්තපබ්බජිතානං දින්නමෙව ඉදං යථා සුඛං පරිභුඤ්ජන්තූති එවං අනුඤ්ඤාතමෙව අහොසි, තස්මා ථෙරො මම ආගතභාවං මාතාපිතූනං[8] ආරොචෙස්සාමි, තෙ මෙ පාදධොවනඋණ්හොදකපාදබ්භඤ්ජනතෙලාදීනි පෙසිස්සන්තීති චිත්තම්පි අනුප්පාදෙත්වා උය්‍යානමෙව පාවිසි; **පිණ්ඩාය පාවිසීති** දුතියදිවසෙ පාවිසි; **මජ්ඣිමායාති** සත්තද්වාරකොට්ඨකස්ස ඝරස්ස මජ්ඣිමෙ ද්වාරකොට්ඨකෙ; **උල්ලිඛාපෙතීති**[9] කප්පකෙන කෙසෙ පච්චාධාපෙති;[10] **එතදවොචාති** ඉමෙ සමණකා[11] අම්හාකං පියපුත්තකං පබ්බාජෙත්වා චොරං ගහෙත්වා නික්ඛිපිත්වා විය එකදිවසම්පි න දස්සාපෙන්ති[12] එවං ඵරුසකාරකා එතෙ පන[13] ඉමං ඨානං උපසඞ්කමිතබ්බං මඤ්ඤන්ති එත්තොව නික්කඩ්ඪිතබ්බා[14] එතෙති චින්තෙත්වා එවං **ඉමෙහි මුණ්ඩකෙහීති** ආදිවචනං අවොච;

---

1. අයමායස්මා පුඤ්ඤවා S.
2. දුක්කරකාරකා b.
3. මාතාපිතූනං b. S. දස්සෙස්සාමාති B. දස්සෙස්සාමීති b S.
4. අරහත්තසම්පත්ති B; අරහත්තසම්පත්තිං b, සක්ඛිස්සතීති අඤ්ඤාසි b
5. යථා භගවා b S. යථා B.
6. මිගචීරෙති B. M2. W2. මිගාචිරෙති S. මිගචීරෙති b.
7. තං කි රඤ්ඤා b, S.
8. මාතා පිතූනං b S, ආරොචෙස්සාමීති b.
9. උල්ලිඛාපෙතීති S, උල්ලිබාපෙතීති b,
10. කෙසෙ ගොධාපෙති S. පහරාපෙති B.
11. ඉමෙ සමණා S.
12 න දිස්සාපෙන්ති S.
13. එතෙ පුන b. S.
14. නිකඩ්ඪිතබ්බා b, නික්කඩ්ඪිතබ්බාති එත්තොව S. එතං b. S

ඤාතිදාසීති ඤාතකානං දාසී; ආභිදොසිකන්ති පාරිවාසිකං එකරත්තාතික්කන්තං පූතිභූතං; තත්‍රායං පදත්ථො: පූතිභාවදොසෙන අභිභූතොති අභිදොසො[1] අභිදොසොව ආභිදොසිකො එකරත්තාතික්කන්තස්සෙව නාමං[2] සඤ්ඤා එසා යදිදං ආභිදොසිකොති තං ආභිදොසිකං; කුම්මාසන්ති[3] යවකුම්මාසං; ඡඩ්ඩෙතුකාමා හොතීති යස්මා අන්තමසො දාසකම්මකරානං ගොරූපානම්පි අපරිභොගාරහො තස්මා තං කචවරං; විය බහිඡඩ්ඩෙතු කාමා හොති. සචෙ තන්ති සචෙ එතං භගිනීති[4] අරියවොහාරෙන අත්තනො ඤාතිදාසිං ආලපති. ඡඩ්ඩනීයධම්මන්ති[5] ඡඩ්ඩෙතබ්බසභාවං[6] ඉදං වුත්තං හොති: භගිනි එතං සචෙ බහි ඡඩ්ඩනීයධම්මං[7] නිස්සට්ඨපරිග්ගහං ඉධ මෙ පත්තෙ ආකිරාහි;[8] කිං පන එවං වත්තුං ලබ්භති: විඤ්ඤත්ති වා පයුත්තවාචා වා[9] න හොතීති: න හොති කස්මා[10] (තස්ස) නිස්සට්ඨපරිග්ගහත්තා. යං හි ඡඩ්ඩනීයධම්මං නිස්සට්ඨපරිග්ගහං[11] යත්ථ සාමිකා අනාලයා හොන්ති. තං සබ්බං දෙථ ආහරථ ඉධ ආකිරථාති[12] වත්තුං වට්ටති, තෙනෙව හි අයමායස්මා අග්ගඅරියවංසිකො සමානොපි එවමාහ; හත්ථානන්ති භික්ඛාගහණත්ථං පත්තං උපනාමයතො මණිබන්ධතොපපභුති ද්වින්නම්පි[13] හත්ථානං; පාදානන්ති නිවාසනතො[14] පට්ඨාය ද්වින්නම්පි පාදානං; සරස්සාති සචෙ තං භගිනීති වාචං නිච්ඡාරයතො සරස්ස ච; නිමිත්තං අග්ගහෙසීති හත්ථපිට්ඨිආදීනි ඔලොකයමානා පුත්තස්ස මෙ රට්ඨපාලස්ස විය සුවණ්ණකච්ඡපපිට්ඨිසදිසා ඉමා හත්ථපාදපිට්ඨියො හරිතාලවට්ටියො විය සුවට්ටිතා අඞ්ගුලියො මධුරො සරොති ගිහිකාලෙ[15] සල්ලක්ඛිතපුබ්බං ආකාරං සල්ලක්ඛෙසි අග්ගහෙසි සඤ්ජානි[16] තස්ස හායස්මතො ද්වාදසවස්සානි අරඤ්ඤවාසඤ්චෙව පිණ්ඩියාලොපභොජනඤ්ච පරිභුඤ්ජන්තස්ස අඤ්ඤාදිසො සරීරවණ්ණො අහොසි තෙන තං සා ඤාති[17] දාසී දිස්වාව න සඤ්ජානි නිමිත්තං පන අග්ගහෙසි. රට්ඨපාලස්ස මාතරං එතදවොච

---

1. අභිභූතොති අභිදොසො S. සොව අභිදොසිකො b S.
2. සෙව ච නාමං b ච නාමං. සඤ්ඤ B
3. කුම්මාසන්ති යවකුම්මාසං b.
4. ඡඩ්ඩෙතු කාමා b.
5. භගිනීති S. තං අරියවොහාරෙ අත්තනො ඤාති ඤාතිදාසි B. අරියවොහාරෙන අත්තනො ඤාති° දාසිං L. ඤාති° S ඤාති දාසිං b. S.
6. ඡඩ්ඩනීයධම්මන්ති S ඡඩ්ඩෙතබ්බ b.
7. ඡඩ්ඩනීය S.
8. ආකිරාහීති b. S.
9. පයුත්තවාචා b. වා වාචා S.
10. කස්මා නිස්සට්ඨපරිග්ගහත්තා b. S. තස්ස B.
11. ඡඩ්ඩනීය° ධම්ම° නිස්සට්ඨ° පරිග්ගහං° B.
12. ආහරථ ආකිරථාති b.
13. ද්වින්නං° b.
14 නිවාසනන්තතො b. S.
15. ගිහිකාලෙ b. S.
16. ආකාරං අග්ගහෙසි සඤ්ජානි සල්ලක්ඛෙසි b.
17. තෙන තං ඤාති දාසී S. තෙන තං න සඤ්ජානාති දාසී දිස්වාව b. දිස්වාතෙව සඤ්ජානාති B. න සඤ්ජානාති b. S අග්ගහෙසීති b.

චාති ථෙරස්ස අඞ්ගපච්චඞ්ගානි සණ්ඨාපෙත්වා ථඤ්ඤං[1] පායෙත්වා සංවඩ්ඪිතධාතීපි[2] සමානා පබ්බජිත්වා මහාඛීණාසවභාවප්පත්තස්ස සාමිපුත්තස්ස සද්ධිං ත්වං නු ඛො මෙ භන්තෙ පුත්තො රට්ඨපාලොති ආදිවචනං වත්තුං අවිසහන්ති වෙගෙන ඝරං පවිසිත්වා රට්ඨපාලස්ස මාතරං එතදවොච; යග්ඝෙති ආරොචනත්ථෙ නිපාතො; සචෙ ජෙ සච්චන්ති එත්ථ ජෙති ආලපනෙ නිපාතො; එවං හි තස්මිං දෙසෙ[3] දාසිජනං ආලපන්ති තස්මා හම්භො දාසි සචෙ සච්චං[4] භණසීති එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො; උපසඞ්කමීති තස්මා උපසඞ්කමි මහාකුලෙ ඉත්ථියො බහි නික්ඛමන්තා ගරහං පාපුණන්ති. ඉදඤ්ච අච්චායිකකිච්චං සෙට්ඨිස්ස[5] තං ආරොචෙස්සාමීති චින්තෙසි. තස්මා උපසඞ්කමි; අඤ්ඤතරං කුඩ්ඩන්ති[6] තස්මිං කිර දෙසෙ දානපතීනං ඝරෙ සාලා හොන්ති ආසනානි චෙත්ථ පඤ්ඤත්තානි හොන්ති, උපට්ඨිත[7] උදකකඤ්ජියං තත්ථ පබ්බජිතා පිණ්ඩාය චරිත්වා නිසීදිත්වා භුඤ්ජන්ති. සචෙ ඉච්ඡන්ති දානපතීනම්පි සන්තකං ගණ්හන්ති තස්මා තම්පි අඤ්ඤතරස්ස කුලස්ස[8] ඊදිසාය සාලාය අඤ්ඤතරං කුඩ්ඩමූලන්ති වෙදිතබ්බං නහි පබ්බජිතා, කපණමනුස්සා විය අසාරුප්පෙ ඨානෙ නිසීදිත්වා භුඤ්ජන්තීති; අත්ථි නාම තාතාති එත්ථ අත්ථීති විජ්ජමානත්ථෙ, නාමාති පුච්ඡනත්ථෙ මඤ්ඤනත්ථෙ වා නිපාතො; ඉදං හි වුත්තං[9] හොති. අත්ථි නු ඛො තාත රට්ඨපාල අම්හාකං ධනං නනු මයං නිද්ධනාති වත්තබ්බා, යෙසං නො ත්වං ඊදිසෙ ඨානෙ නිසීදිත්වා ආභිදොසිකං කුම්මාසං[10] පරිභුඤ්ජිස්සසි, තථා අත්ථි නු ඛො තාත රට්ඨපාල අම්හාකං ජීවිතං නනු මයං මතාති වත්තබ්බා යෙසං නො ත්වං ඊදිසෙ ඨානෙ නිසීදිත්වා ආභිදොසිකං කුම්මාසං පරිභුඤ්ජිස්සසි, තථා අත්ථි මඤ්ඤෙ තාත රට්ඨපාල තව අබ්භන්තරෙ සාසනං නිස්සාය පටිලද්ධො සමණගුණො යං ත්වං සුභොජනරසසංවඩ්ඪිතොපි[11] ඉමං ජිගුච්ඡනෙය්‍යං ආභිදොසිකං කුම්මාසං අමතමිව නිබ්බිකාරො පරිභුඤ්ජිස්සසීති, සො පන ගහපති දුක්ඛාභිතුණ්ණතාය[12] එතමත්ථං පරිපුණ්ණං කත්වා වත්තුමසක්කොන්තො අත්ථි නාම තාත රට්ඨපාල ආභිදොසිකං කුම්මාසං පරිභුඤ්ජිස්සසීති, ඉදං එත්තකමෙව[13] අවච, අක්ඛරචින්තකා පනෙත්ථ ඉදං ලක්ඛණං වදන්ති,

---

1. චිරං ථඤ්ඤං B සණ්ඨපෙත්වා S ඛීරථඤ්ඤං b S.
2. සංවඩ්ඪිත ධාතීපි b
3. තස්මිං ජනපදෙ B. S. දාස දාසිජනං S තස්මා හි b. S. ජෙ දාසි b. හොති දාසි S.
4. සච්ච ත්වං සච්චං B. S.
5. සක්කිච්චං සෙට්ඨිස්ස M2. කිච්චං සීඝං B.
6 අඤ්ඤතරං කුඩ්ඩමූලන්ති b. S. පදෙසෙ B. ඝරෙසු B. S.
7. උපට්ඨපිතං b. උපට්ඨාපිතං S.
8. තරස්ස ච කුලස්ස S.
9. ඉදං වුත්තං b. S.
10 කුමාසං b.
11. සංවඩ්ඪිතොපි b. S.
12. දුක්ඛාභිතුන්නතාය b. S.
13. පරිභුඤ්ජිස්සසීති එත්තකමෙව b. S.

අඤ්ඤාකප්පනාමරිසාතත්වසෙනෙතං[1] අත්ථි සචෙ උපපදෙ පරිභුඤ්ජිස්සසීති අනාගතං වචනං[2] ඤාතං තස්සායමත්ථො: අත්ථි නාම-පෙ-පරිභුඤ්ජිස්සසි ඉදං පච්චක්ඛම්පි අහං න සද්දහාමි[3] මරිසයාමීති, ඉදං උත්තානකං වචනං ගහපති ථෙරස්ස පත්තමුඛවට්ටියං ගහෙත්වා සීත කොච කාරෙසි. ථෙරොපි පිතරි පත්තමුඛවට්ටියං ගහෙත්වා සීතෙයෙව තං පූතිකුම්මාසං පරිභුඤ්ජි සුතබවනානසදිසං පූතිකුක්කුටණ්ඩමිව භින්නට්ඨානෙ පූතිකං වායන්තං; පුථුජ්ජනෙන කිර තථාරූපං කුම්මාසං පරිභුඤ්ජිතුං න සක්කා, ථෙරො පන අරියසිද්ධියං[4] ඨත්වා දිබ්බොජං අමතරසං පරිභුඤ්ජමානො විය පරිභුඤ්ජිත්වා ධම්මකරකෙන උදකං[5] ගහෙත්වා පත්තඤ්ච මුඛඤ්ච හත්ථපාදෙ ච ධොවිත්වා **කුතො නො ගහපතී**ති ආදිමාහ; තත්ථ **කුතො නො**ති කුතො නු; **නෙව දින්න**න්ති දෙය්‍යධම්මවසෙන නෙව දානං අලත්ථම්හ;[6] න **පච්චක්ඛාන**න්ති තාත[7] රට්ඨපාල කච්චි තෙ ඛමනීයං කච්චිසි අප්පකිලමථෙන ආගතො න තාව තාත ගෙහෙ භත්තං සම්පාදියතීති[8] එවං පටිසන්ථාරවසෙන පච්චක්ඛානම්පි න අලත්ථම්හ;[9] කස්මා පන ථෙරො එවමාහ, පිතු අනුග්ගහෙන එවං කිරස්ස අහොසි: යථා එස මං වදති අඤ්ඤෙපි පබ්බජිතෙ එවං වදති මඤ්ඤෙ බුද්ධසාසනෙ ච පත්තන්තරෙ පදුමං විය, භස්මච්ඡන්නො[10] අග්ගි විය, ඵෙග්ගුපටිච්ඡන්නො චන්දනසාරො විය[11] සුත්තිකා[12] පටිච්ඡන්නං මුත්තාරතනං විය වලාහකපටිච්ඡන්නො චන්දිමා විය මාදිසානං පටිච්ඡන්නගුණානං භික්ඛූනං අන්තො[13] නත්ථි තෙසු පුන එවරූපං වචනං න පවත්තෙස්සති,[14] සංවරෙ ඨස්සතීති අනුග්ගහෙන එවමාහ; **එහි තාතා**ති තාත තුය්හං ඝරං මා හොතු එහි ඝරං ගමිස්සාමාති වදති; **අල**න්ති ථෙරො උක්කට්ඨ[15] එකාසනිකතාය පටික්ඛිපන්තො එවමාහ; **අධිවාසෙසී**ති ථෙරො[16] පකතියා උක්කට්ඨසපදානචාරිකො ස්වාතනාය භික්ඛං නාම නාධිවාසෙති මාතුඅනුග්ගහෙන පන අධිවාසෙසි; මාතු කිරස්ස ථෙරං අනුස්සරිත්වා[17] මහාසොකො උප්පජ්ජති

---

1. අඤ්ඤාකප්පෙන පරිසහනත්වසෙනෙතං b. අඤ්ඤකො කප්පනා පරිපුණ්ණවසෙනෙතං S
2. අනාගතවචනං b. S
3. පච්චක්ඛම්පි ආහ න සද්දහාමි න පරියසාමීති S. න පරිසහාමීති b. න පරිමසාමීති B.
4. අරිසිධියං b. S.
5. ධම්මකරණෙන උදකං b.
6. අලත්ථම්හා S
7. නනනි කිං තාත b S. කිඤ්චි තෙ S ඛමනියං b කිඤ්චිපි S,
8. සම්පාදියතීති b. S, පටිසන්ධාර වසෙන b.
9. නාලත්ථම්හා S.
10. භස්මා ජන්නො b, භස්මච්ඡන්නො S.
11. විය චන්දන සාරො b.
12. පුත්තිකා B, මත්තිකා S. මුත්තරතනං b.
13. භික්ඛූනමන්තො S. තෙසු පන එවරූපං S.
14. වචනං පවත්තිස්සති b. S.
15. උක්කට්ඨ b. S.
16. ථෙරො පන B. S. සපදානචාරිකො b.
17. අනුසරිත්වා අනුස්සරිත්වා S. උප්පජ්ජි b. S.

රොදන්තෙනෙව පක්කන්ති[1] විය ජාතා තස්මා ථෙරෙ සවාහං[2] තං අපස්සිත්වා ගමිස්සාමි, හදයම්පිස්සා ඵාලෙය්‍යාති[3] අනුග්ගණ්හන්ත අධිවාසෙසි; **කාරාපෙත්වාති** එකං හිරඤ්ඤස්ස එකං සුවණ්ණස්සාති ද්වෙ පුඤ්ජෙ කාරාපෙත්වා; කිච්චමහන්තා[4] පන පුඤ්ජා අහෙසුන්ති, යථා ඔරතො ඨිතො පුරිසො පාරතො ඨිතං මජ්ඣිමප්පමාණං පුරිසං න පස්සති එවං මහන්තා;[5] **ඉදං තෙ තාතාති** කහාපණපුඤ්ජස්ස ච සුවණ්ණපුඤ්ජස්ස ච දස්සෙන්තො ආහ; **මත්තිකන්ති** මාතිතො ආගතං ඉදං තෙ මාතාමහියා මාතු ඉමං ගෙහං ආගච්ඡන්තියා මාලාගන්ධාදීනං[6] අත්ථාය දින්නං ධනන්ති අත්ථො; **අඤ්ඤං පෙත්තිකං**[7] **අඤ්ඤං පිතාමහන්ති** යං පන තෙ පිතු ච පිතාමහානඤ්ච සන්තකං තං අඤ්ඤං යෙව නිහිතං[8] න ච පයුත්තඤ්ච අති විය බහු; **එත්ථ** ච පිතාමහන්ති තද්ධිතලොපං වෙදිතබ්බං[9] **පෙතාමහන්ති** වා පාඨො; **සක්කා තාත රට්ඨපාලාති** තාත රට්ඨපාල න කෙවලං පබ්බජිතෙන සක්කා පුඤ්ඤානි කාතුං අගාරං අජ්ඣාවසන්තෙනාපි භොගෙ ච භුඤ්ජිතුං තීසු සරණෙසු පතිට්ඨාය පඤ්චසික්ඛාපදානි සමාදියිත්වා[10] උළාරානි දානාදීනි පුඤ්ඤානි ච සක්කා කාතුං, **එහි ත්වං තාතාති**[11]-පෙ-**පුඤ්ඤානි ච කරොහීති; තතො නිදානන්ති** ධනහෙතු ධනපච්චයා තන්නං ධනං රක්ඛන්තස්ස ච රාජාදීනං වසෙන ධනපරික්ඛයං පාපුණන්තස්ස ච[12] උප්පජ්ජමානසොකාදයො සන්ධාය එවමාහ; එවං වුත්තෙන, සෙට්ඨිගහපති[13] අහං ඉමං උප්පබ්බාජෙස්සාමීති ආනයිං.[14] සොදානි මෙ ධම්මකථං කාතුං ආරද්ධො, අලං න මෙ වචනං කරිස්සතීති උට්ඨාය ගන්ත්වා[15] තස්ස ඔරොධානං ද්වාරං විවරාපෙත්වා අයං වො සාමිකො[16] ගච්ඡථ තං යං කිඤ්චි කත්වා ගණ්හිතුං වායමථාති උය්‍යොජෙසි.[17] සුවයෙ ඨිතා නාටකිත්ථියො නික්ඛමිත්වා ථෙරං පරිවාරයිංසු, තාසු ද්වෙ ජෙට්ඨකිත්ථියො සන්ධාය **පුරාණදුතියිකාති**[18] ආදි වුත්තං;

---

1. පක්කපක්කි S.
2. සවාහංතං S. සවාහං අපස්සිත්වා b
3. ඵලෙයන්ති S. අධිවාසෙසීති S. අධිවාසෙති b
4. කිංච මහන්තා S.
5. එවං මහන්තා b. S. කහාපණපුඤ්ජඤ්ච සුවණ්ණපුඤ්ජඤ්ච කහාපණපුංජංච සුවණ්ණපුංජංච B
6. ගන්ධමාලාදීනං B. S.
7. පිත්තිකං S. පිත්තිකධනං b.
8. නිහිතඤ්ච පයුත්තඤ්ච W3. M2. නිදහිතංච b. නිහිතංච S. පයුත්තංච b. S.
9. තද්ධිතලොපං කත්වා වුත්තන්ති b කත්වා වෙතන්ති S. කත්වා වෙදිතබ්බං B. පෙතමහන්තිපි පාඨො b
10. සමාදයිත්වා S. දානාදීනිච පුඤ්ඤානිපි
11. තාත-පෙ-b S.
12. පාපුණන්තස්ස ධනස්ස ච උප්පජ්ජමානෙ b.
13. සෙට්ඨිගහපති S. උපබ්බාජිස්සාමීති S.
14. ආනෙසිං S ආනෙම් b.
15. ගන්ත්වා අස්ස b
16. අයං සාමිකො S ගච්ඡථ යං කිඤ්චි b S. කත්වා තං ගණ්හිතුං b. S.
17. උය්‍යොජෙසීති B. L තීසු වයෙසු ඨිතා b S.
18. "පුරාණදුතියිකායො" ඉති පාළි පුරාණදුතියිකාති b.

පච්චෙකපාදෙසු[1] ගහෙත්වාති එකෙකස්මිං පාදෙ තං ගහෙත්වා;[2] කීදිසා නාම තා අය්‍යපුත්ත[3] අච්ඡරායොති තස්මා එවමාහංසු තදා කිර සම්බහුලෙ ඛත්තියකුමාරෙපි බ්‍රාහ්මණකුමාරෙපි සෙට්ඨිපුත්තෙපි මහාසම්පත්තියො පහාය පබ්බජන්තෙ දිස්වා පබ්බජ්ජාගුණං[4] අජානන්තා කථං සමුට්ඨාපෙන්ති[5] තස්මා එතෙ පබ්බජන්තීති, අථඤ්ඤෙ වදන්ති දෙවච්ඡරානං දෙවනාටකානං[6] කාරණාති, සා කථා විත්ථාරිතා අහොසි, තං ගහෙත්වා[7] තා එවමාහංසු, ථෙරො පටික්ඛිපන්තො න ඛො මයං භගිනීති ආහ;[8] සමුදාචරතීති වොහරති වදති; තත්ථෙව මුච්ඡිතා පපතිංසූති තං භගිනීවාදෙන[9] සමුදාචරන්තං දිස්වා මයං අජ්ජ ආගමිස්සති අජ්ජ ආගමිස්සතීති[10] ද්වාදසවස්සානි බහි න නික්ඛන්තා එතං නිස්සාය නො දූරකාපි න ලද්ධා[11] යෙසං ආනුභාවෙන ජීවෙය්‍යාම ඉතො වම්හ[12] පරිහීනා, අඤ්ඤතො ච අයං ලොකො නාම අත්තනොව චින්තෙසි:[13] තස්මා තාපි ඉදානි මයං අනාථා ජාතාති අත්තනොව චින්තයමානා[14] අනත්ථි කොදානි අම්හෙහි අයං අම්හෙ[15] පජාපතියො සමානා අනාථා සද්ධිං එකමාතුකුච්ඡියා වසිතදාරිකා[16] විය මඤ්ඤතීති සමුප්පන්නබලවසොකා හුත්වා තස්මිංයෙව පදෙසෙ මුච්ඡිතා පපතිංසු, පතිතාති[17] අත්ථො; මා නො විහෙඨෙථාති මා අම්හෙ ධනං දස්සෙත්වා[18] මාතුගාමෙ ච උය්‍යොජෙත්වා විහෙඨයිත්ථ; විහෙසා එසා[19] පබ්බජිතානන්ති තස්මා එවමාහ: මාතාපිතූනන්තං[20] අනුග්ගණ්හෙන; සො කිර සෙට්ඨි පබ්බජිතලිඞ්ගං නාම කිලිට්ඨං පබ්බජ්ජාවෙසං[21] හාරෙත්වා නහාපෙත්වා[22] තයො ජනා එකතො භුඤ්ජිස්සාමාති මඤ්ඤමානො ථෙරස්ස භික්ඛං න දෙති, ථෙරො මාදිසස්ස ඛීණාසවස්ස ආහාරන්තරායං කත්වා එතෙ බහුං අපුඤ්ඤං පසවෙය්‍යුන්ති තෙසං අනුග්ගණ්හෙන එවමාහ; ගාථා අභාසීති ගාථායො කථෙසි; තත්ථ පස්සාති සන්තිකෙ ඨිතං ජනං[23] සන්ධාය වදති, චිත්තකතන්ති විචිත්තවිචිත්තිතං[24] බිම්බන්ති අත්තභාවං;

---

1. පච්චෙකං පාදෙසු" ඉතිපාළි B.
2. පාදෙ ගහෙත්වා b.
3. තාත අය්‍යපුත්ත S.
4. පබ්බජ්ජගුණං b.
5. සමුට්ඨපෙන්ති S.
6. දෙවච්ඡරානාටකානං b. විත්ථාරිතා B.
7. තං ගහෙත්වා b. S. අථ ථෙරො B. සබ්බා b තා සබ්බා S.
8. භගිනීති ආදිමාහ b.
9. පපතිංසූති භගිනිවාදෙන S
10. අජ්ජ ආගමිස්සති ආගමිස්සතීති S.
11. නො දූරකා න ලද්ධා b. S.
12. වම්හා b. S.
13. අත්තනොවාති චින්තෙසුං S.
14. අත්තනො චින්තයමානා S.
15. අයං සො අම්හෙ b. S. පජාපතියො ච S.
16. වසිතදාරිකා B. S.
17. තා පතිතාති B. පපතිතාති b.
18. දස්සෙත්වා S.
19. විහෙසා හෙසා b.
20. මාතාපිතූනං b. S.
21. පබ්බජ්ජ වෙසෙ B. පබ්බජ්ජවෙසං b පබ්බජිතවෙසං S.
22. නහාපිත්වා b. න්හාපිත්වා B. S.
23. ඨිතජනං B. ඨිතජනං b.
24. චිත්තවිචිත්තං b. S. චිත්ත විචිත්තං B.

අරුකායන්ති නවන්නං වණමුඛානං වසෙන වණකායං; සමුස්සිතන්ති තීහි අට්ඨිසතෙහි නවහි නහාරුසතෙහි බද්ධං නවහි මංසපෙසිසතෙහි ලිම්පෙත්වා[1] සමන්තතො සමන්තතො උස්සිතං;[2] ආතුරන්ති ජරාතුරතාය රොගාතුරතාය කිලෙසාතුරතාය ච නිච්චාතුරං; බහුසඞ්කප්පන්ති පරෙසං උප්පන්නපත්ථනාසඞ්කප්පෙහි බහුසඞ්කප්පං ඉත්ථීනං හි කායෙ පුරිසානං සඞ්කප්පා උප්පජ්ජන්ති, තෙසං කායෙ ඉත්ථීනං සුසානෙ ඡඩ්ඩිතකලෙබරභූතම්පි චෙතං[3] කාකකුලලාදයො පත්ථයන්තියෙවාති බහුසඞ්කප්පො නාම හොති, යස්ස නත්ථි ධුවං ඨිතීති යස්ස කායස්ස මායාමරීචිඵෙණපිණ්ඩ[4] උදකබුබ්බුළාදීනං විය එකංසෙනෙව ඨිති නාම නත්ථි භිජ්ජනධම්මතාව නියතා; තචෙන ඔනද්ධන්ති අල්ලමනුස්සචම්මෙන ඔනද්ධං; සහ වත්ථෙහි සොභතීති ගන්ධාදීහි මණිකුණ්ඩලෙහි[5] ච චිත්තකතම්පි රූපං වත්ථෙහි සහාව[6] සොභති විනා වත්ථෙහි ජෙගුච්ඡං හොති අනොලොකනක්ඛමං; අලත්තකකතාති අලත්තකෙන[7] රඤ්ජිතා; චුණ්ණකමක්ඛිතන්ති[8] සාසපකක්කෙන මුඛපිළකාදීනි හරිත්වා ලොණමත්තිකාය දුට්ඨලොහිතං විලියාපෙත්වා[9] තිලපිට්ඨෙන ලොහිතං පසාදෙත්වා හලිද්දියා වණ්ණං සම්පාදෙත්වා චුණ්ණකගණ්ඩිකාය[10] මුඛං පහරන්ති. තෙනෙස අති විය විරොචති, තං සන්ධායෙතං වුත්තං; අට්ඨපාදකතාති[11] රසොදකෙන මක්ඛෙත්වා[12] නලාටපරියන්තෙ ආවත්තනපරිවත්තෙ කත්වා අට්ඨපදකරචනාය[13] රචිතා; අඤ්ජනීති අඤ්ජනනාළිකා;[14] ඔදහීති ඨපෙසි; පාසන්ති වාකරජාලං;[15] නාසදාති න ඝට්ටයි; නිවාපන්ති නිවාපපුට්ඨෙන වුත්තනිවාපතිණසදිසභොජනං;[16] කන්දන්තෙති විරවමානෙ පරිදෙවමානෙ; ඉමාය හි ගාථාය ථෙරො මාතාපිතරො මිගලුද්දකෙ විය කත්වා දස්සෙසි, අවසෙසඤාතකෙ මිගලුද්දකපරිසං විය, හිරඤ්ඤසුවණ්ණං වාකරජාලං විය, අත්තනා භුත්තභොජනං නිවාපතිණං විය, අත්තානං මහාමිගං විය කත්වා දස්සෙසි. යථා හි මහාමිගො යාවදත්ථං නිවාපතිණං ඛාදිත්වා පානීයං පිවිත්වා ගීවං උක්ඛිපිත්වා පරිසං[17] ඔලොකෙත්වා ඉමං නාම ඨානං ගතස්ස සොත්ථි භවිස්සතීති මිගලුද්දකානං

---

1. ලිම්පිත්වා B. ආලිම්පිත්වා S.
2. සමන්තතො උස්සිතං S. B.
3. කලෙබර භූතම්පිචෙස පුනම්පි- චෙතං B. කලෙවර B. S.
4. ඵෙනපිණ්ඩ B. ඵෙණු පිණ්ඩ S
5. කුණ්ඩලෙහි විචිත්ත S.
6. සහෙව B.
7. අලත්තක කතානි අලත්තක- කෙන S.
8. චුණ්ණකමණ්ඩිතන්ති B. චුණ්ණමක්ඛිතන්ති b. S. සාස පක්කෙනෙන S. මුඛපිළකාදිං S දීනි b. නීහරිත්වා b. S.
9. විලයාපෙත්වා S.
10. චුණ්ණකගණ්ඩකාය B, චුණ්ණකඝණ්ඩිකාය b. මුඛං පසාදෙන්ති S.
11. අට්ඨාපදකතාති b.
12 මක්ඛිත්වා b. S. කත්වා S. ආවට්ටනපරිවත්තෙ b.
13. අට්ඨාපදක b. දට්ඨපදකරණෙන රචිතා S
14. අඤ්ජනිනාළිකා S.
15. වාකරජාලං b. වාගුරජාලං S
16. සදිසං භොජනං S.
17. දිසං ඔලොකෙත්වා B.

පරිදෙවන්තානංයෙව වාකරං¹ අඡින්දමානොව උප්පතිත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා සතවජ්ජාගස්ස ජාතස්ස විය ගුම්බස්ස හෙට්ඨා මජ්ඣමජ්ඣෙන වාතෙන වීජියමානො ආගතමග්ගං ඔලොකෙන්තො තිට්ඨති, එවමෙවං² ථෙරො ඉමා ගාථා භාසිත්වා ආකාසෙන³ ගන්ත්වා මිගාචීරෙ පච්චුට්ඨාසි,⁴ කස්මා පන ථෙරො ආකාසෙන ගතොති? පිතා කිරස්ස සෙට්ඨී සත්තසු ද්වාරකොට්ඨකෙසු අග්ගළා දපෙත්වා මල්ලෙ ආණාපෙසි, සචෙ නික්ඛමිත්වා ගච්ඡති හත්ථපාදෙ⁵ නං ගහෙත්වා කාසායානි නීහරිත්වා ගිහිවෙසං ගණ්හාපෙථාති, තස්මා ථෙරො එතෙ මාදිසං මහාඛීණාසවං හත්ථෙ වා පාදෙ වා ගහෙත්වා අපුඤ්ඤං පසවෙය්‍යුං තං තෙසං මා අහොසීති චින්තෙත්වා ආකාසෙනාගමාසි,⁶ පරසමුද්දවාසී ථෙරානං පන සීතකොව ඉමා ගාථා භාසිත්වා වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා රඤ්ඤො කොරබ්‍යස්ස මිගාචීරෙ පච්චුට්ඨාසීති⁷ අයං වාචනාමග්ගොයෙව; **මිගවොති** තස්ස උය්‍යානපාලස්ස නාමං; **සොධෙන්තොති** උය්‍යානමග්ගං සමං කාරෙත්වා අන්තො උය්‍යානෙ තච්ඡිතබ්බක යුත්තට්ඨානානි⁸ තච්ඡාපෙන්තො සම්මජ්ජිතුං යුත්තට්ඨානානි⁹ සම්මජ්ජාපෙන්තො වාලිකාඔකිරණ පුප්ඵවිකිරණ¹⁰ පුණ්ණඝටඨපනකදලි ඛන්ධඨපනාදීනි ච කාරෙන්තොති අත්ථො; **යෙන රාජා කොරබ්‍යො තෙනුපසඞ්කමීති** අම්හාකං රාජා සදා ඉමස්ස කුලපුත්තස්ස වණ්ණං කථෙති¹¹ පස්සිතුකාමො එතං ආගතභාවං පනස්ස න ජානාති¹², මහා ඛො පනායං පණ්ණාකාරො ගන්ත්වා රඤ්ඤො ආරොචෙස්සාමීති චින්තෙත්වා යෙන රාජා කොරබ්‍යො තෙනුපසඞ්කමි;¹³ **කිත්තයමානො අහොසීති**¹⁴ සො කිර රාජා ථෙරං අනුස්සරිත්වා බලම්පෙත්ථපි නාටකම්පෙත්ථපි දුක්කරං කතං කුලපුත්තෙන නාම මහන්තං සම්පත්තිං පහාය පබ්බජිත්වා පුන න නිවත්තිත්වා¹⁵ අනපලොකෙන්තනාති ගුණං කථෙසි,¹⁶ තං ගහෙත්වා අයං එවමාහ; **විස්සජ්ජෙථාති වත්වාති** ඔරොධමහාමත්තබලකායාදිසු යස්ස යං අනුච්ඡවිකං තස්ස තං දපෙත්වාති අත්ථො; **උස්සටාය උස්සටායාති**¹⁷ උස්සිතාය උස්සිතාය මහාමත්තමහාරට්ඨිකාදීනං වසෙන උග්ගතුග්ගතමෙව පරිසං¹⁸

1. වාගුරං S.
2. එවමෙව B. S.
2. ආකාසෙනෙව B. S.
4. පච්චුපට්ඨාසි B S.
5. හත්ථපාදෙසු B. S.
කාසායානි හරිත්වා ගිහිවෙසං B. S.
6. ආකාසෙන අගමාසි B. S.
වාසිත්ථෙරො B. වාසීථෙරො S.
7. පච්චුපට්ඨාසීති B. S.
වචනාමග්ගොයෙව S. මිගගවොති S.
8. තච්ඡිතබ්බයුත්තට්ඨානානි B. S.
9. සම්මජ්ජිතබ්බයුත්තට්ඨානානි B. S.
වාලුකා B. S.
10. පුප්ඵවිකිරණ B. S.
පුණ්ණඝර B. ඨපන B. S.
කදලික්ඛන්ධ B. S
11. කථෙසි B. S. එවං B.
12. න ජානාතීති S.
13. තෙනුපසඞ්කමීති B. S.
14. අහොසීති
15. පුන නිවත්තිත්වා S.
පුනානිවත්තිත්වා අනවලො-
කෙන්තනාති. B.
16. කථෙති B. S.
17. උස්සතාය උස්සතායාති S.
උස්සිටාය උස්සිටාය මහාමත්ත B.
18. උග්ගතහුතං පරිසං B.

ගහෙත්වා උපසඞ්කමීති අත්ථො; **ඉධ භවං රට්ඨපාලො භත්තත්ථරෙ**[1] **නිසීදතූති** භත්තත්ථරො තනුකො[2] බහලපුප්ඵො දුගුණං කත්වා අත්ථතො[3] අභිලක්ඛිතො හොති, තාදිසෙ අනාපුච්ඡිත්වා නිසීදිතුං න යුත්තන්ති මඤ්ඤමානො එවමාහ; **පාරිජුඤ්ඤානීති** පාරිජුඤ්ඤභාවා පරික්ඛයා; **ජිණ්ණොති** ජරාජිණ්ණො; **වුඩ්ඪොති** වයොවුඩ්ඪො; **මහල්ලකොති** ජාතිමහල්ලකො; **අද්ධගතොති** වයඅද්ධානං[4] අතික්කන්තො; **වයො අනුප්පත්තොති** පච්ඡිමවයං අනුප්පත්තො; **පබ්බජතීති** ධුරවිහාරං ගන්ත්වා භික්ඛූ වන්දිත්වා භන්තෙ මයා[5] දහරකාලෙ බහුං කුසලං කතං, ඉදානි මහල්ලකොම්හි, මහල්ලකස්ස වෙසා[6] පබ්බජ්ජා නාම, චෙතියඞ්ගණං සම්මජ්ජිත්වා අප්පහරිතං කත්වා ජීවිස්සාමි, පබ්බාජෙථ මං භන්තෙති කාරුඤ්ඤං[7] උප්පාදෙන්තො යාචති, ථෙරා[8] අනුකම්පාය පබ්බාජෙන්ති, තං සන්ධායෙතං වුත්තං; දුතියවාරෙපි එසෙව නයො; **අප්පාබාධොති** අරොගො; **අප්පාතඞ්කොති** නිද්දුක්ඛො; **සමවෙපාකිනියාති** සමවිපාකිනියා;[9] **ගහණීයාති** කම්මජතෙජොධාතුයා; තත්ථ යස්ස භුත්තමත්තොව ආහාරො[10] ජීරති,[11] යස්ස වා පන[12] පුටභත්තං විය තථෙව තිට්ඨති, උභොපෙතෙ න සමවෙපාකිනියා ගහණියා සමන්නාගතා, යස්ස වා පන පුන භත්තකාලෙ[13] භත්තච්ඡන්දො උප්පජ්ජතෙව, අයං සමවෙපාකිනියා සමන්නාගතො; **නාතිසීතාය නාච්චුණ්හායාති**[14] තෙනෙව කාරණෙන නාතිසීතාය නාච්චුණ්හාය; **අනුපුබ්බෙනාති** රාජානො වා හරන්තීති ආදිනා[15] අනුක්කමෙන; දුතියවාරෙ රාජභයචොරභයඡාතකභයාදිනා[16] අනුක්කමෙන; **ධම්මුද්දෙසා උද්දිට්ඨාති**[17] ධම්මනිද්දෙසා නිද්දිට්ඨා;[18] **උපනීයතීති** ජරාමරණසන්තිකං ගච්ඡති, ආයුක්ඛයෙන වා තත්ථ නීයතීති;[19] **අද්ධුවොති** ධුවට්ඨානවිරහිතො; **අතාණොති**[20] තායිතුං සමත්ථෙන විරහිතො; **අනභිස්සරොති**[21] අසරණො[22] අභිසරිත්වා අභිගන්ත්වා අස්සාසෙතුං සමත්ථෙන විරහිතො; **අස්සකොති** නිස්සකො සකභණ්ඩරහිතො;[23] **සබ්බං පහාය ගමනීයන්ති** සකං භණ්ඩන්ති සල්ලක්ඛිතං

---

1. කට්ඨත්ථරෙ S. සට්ඨත්ථරෙ S.
2. තනුතනුකො S.
   බහලපුප්ඵාදිගුණං B. S.
3. අත්ථරිතො W2.
4. වයඩ්ඪානං අඩ්ඪානං B.
5. වන්දිත්වා මයා S.
6. වෙසා B.
7. තං කාරුඤ්ඤං S.
8. ථෙරෙ S. පබ්බාජෙති S.
9. සමාවිපාචනීයා B.
   සමාවිපාකිනියා B.
10. භුත්තමත්තො ආහාරො B.
11. ජීරති B. S.
12. යස්ස පන B S
13. භුත්තකාලෙ B.
14. නාච්චුණ්හාය B.
15. රාජානො වියාහරන්තීති ආදිනා S
16. භයඡාතක B. S. භයාදිනි L.
17. උද්දිට්ඨා B S.
18. උද්දිට්ඨා B. උපනීයතීති B.
    උපනීයතීති S. උපනීයානීති B.
19. නීයතාති B. M2. T
20. අතාණොති b. S.
21. අනභිසරොති b.
22. අසරණො b. අස්සරණො
    අභිස්සරිත්වා S.
23. සකභණ්ඩවිරහිතො B.

සබ්බං පහාය ලොකෙන ගන්තබ්බං; **තණ්හාදාසොති** තණ්හාය දාසො; **හත්ථිස්මින්ති** හත්ථිසිප්පෙ; **කතාවීති** කතකරණීයො සික්ඛිතසික්ඛො පගුණසිප්පොති අත්ථො; එස නයො සබ්බත්ථ; **ඌරුබලීති** ඌරුබලසම්පන්නො; යස්ස හි ඵලකඤ්ච ආවුධඤ්ච ගහෙත්වා පරසෙනං පවිසිත්වා අභින්නං භින්දතො[1] භින්නං සන්ධාරයතො පරහත්ථගතං රජ්ජං ආහරිතුං ඌරුවහන්ති[2] අයං ඌරුබලී නාම; **බාහුබලීති** බාහුබලසම්පන්නො; සෙසං පුරිමසදිසමෙව; **අලමත්තොති**[3] සමත්ථඅත්තභාවො; **පරියොධාය වත්තිස්සන්තීති** උප්පන්නං උපද්දවං ඔධාය අපත්ථරිත්වා[4] වත්තිස්සන්තීති සල්ලක්ඛෙත්වා[5] ගහිතා; **සංවිජ්ජන්ති ඛො රට්ඨපාල ඉමස්මිං රාජකුලෙ පහූතං හිරඤ්ඤසුවණ්ණන්ති**[6] ඉදං සො රාජා උපරි ධම්මුද්දෙසස්ස කාරණං ආහරන්තො ආහ; **අථාපරං එතදවොචාති** එතං පස්සාමි ලොකෙති ආදිනා නයෙන චතුන්නං ධම්මුද්දෙසානං අනුගීතිං[7] අවොච; තත්ථ **භිය්‍යොව**[8] **කාමෙ අභිපත්ථයන්තීති** එකං ලභිත්වා ද්වෙ පත්ථයති[9] ද්වෙ ලභිත්වා චත්තාරොති එවං උත්තරුත්තරිං[10] වත්ථුකාමකිලෙසකාමෙ පත්ථයන්ති යෙව; **පසය්හාති** සපත්තගණං[11] අභිභවිත්වා; **සසාගරන්තන්ති**[12] සද්ධිං සාගරන්තෙන; **ඔරං සමුද්දස්සාති** යං සමුද්දස්ස ඔරතො සකං රට්ඨං[13] තෙන අතිත්තරූපොති අත්ථො; **නහත්ථීති** නහි අත්ථි; **අහො වතානොති**[14] අහො වත නො; අයමෙව වා පාඨො; **අමරාති** චාහූති අමරා ඉති ච[15] ආහු; ඉදං වුත්තං හොති: යං මතං ඤාති[16] පරිවාරෙත්වා කන්දන්ති තං අහො වත[17] අම්හාකං භාතා මතො පුත්තො මතොති ආදීනිපි වදන්ති; **ඵුසන්ති** ඵස්සන්ති මරණඵස්සං ඵුසන්ති; **තථෙව ඵුට්ඨොති** යථා බාලො ධීරොපි තථෙව මරණඵස්සෙන ඵුට්ඨො අඵුට්ඨො නාම නත්ථි; අයං පන විසෙසො: බාලොහි බාල්‍යාවධිතොව සෙතීති බාලො බාලභාවෙන[18] මරණඵස්සං ආගම්ම වධිතොව සෙති[19] අභිහතොව සයති; අකතං වත මෙ කල්‍යාණන්ති ආදිවිප්පටිසාරවසෙන චලති වෙධති ඵන්දති;[20] **ධීරොච න වෙධති** ධීරො සුගතිනිමිත්තං පස්සන්තො න වෙධති න චලති; **යාය වොසානං ඉධාධිගච්ඡතීති** යාය පඤ්ඤාය ඉමස්මිං ලොකෙ සබ්බකිච්චවොසානං අරහත්තං අධිගච්ඡති[21]

---

1. භින්දතො B. L. අභින්දං. භින්දතො භින්දං B.
2. ඌරුඅලන්ති B. ඌරුබලං S. ඌරුබලං අත්ථි b. අයං ඌරුබලීනාම b. S.
3. අලමත්තොති L
4. ඔධාය අවත්ථරිත්වා B S.
5. සල්ලක්ඛිත්වා b. S,
6. බහුතං හිරඤ්ඤ b. S
7. අනුගතිං S. අනුගීතං B.
8. භීය්‍යො ච S.
9. පත්ථයන්ති b S
10. උත්තරුත්තරි b.
11. සම්පත්තිගණං b. සම්පත්තිවණ්ණං S.
12. සසාගරන්ති L.
13. සකරට්ඨං b. S.
14. අහො වත නු B. S.
15. අමරං ඉතිච b. S.
16. මතඤ්ඤාතිං S. ඤාති b.
17. තං අහො වත b. S
18. බලොච b. බාල්‍යාවිධිතොව S.
19. විධිතොවසෙති S.
20. විප්ඵන්දති b. S. ධීරොව b. න වෙධතීති b S.
21. අධිගච්ඡති B. සාවධානතො S.

සාවඨනතො උත්තමතරා; **අතොසිතනා**ති[1] අපරිතොසිතත්තා අර
හත්ත පත්තියා අභාවෙනෙවාති[2] අත්ථො; **භවාභවෙසූ**ති හීනපණීතෙසු
භවෙසු; **උපෙති ගබ්භඤ්ච පරඤ්ච ලොකන්ති** තෙසු පාපං කරො
න්තෙසු යො කොචි සත්තො පරම්පරාය සංසාරං ආපජ්ජිත්වා ගබ්භඤ්ච
පරඤ්ච ලොකං උපෙති; **තස්සප්පපඤ්ඤො**ති තස්ස තාදිසස්ස අප්ප
පඤ්ඤස්ස අඤ්ඤො අප්පපඤ්ඤො අභිසද්දහන්තො; **සකම්මුනා**[3]
හඤ්ඤතීති අත්තනා කතකම්මවසෙන කසාහිපි තාළෙන්තීති;[4] ආදිනා
හි කම්මකරණාහි හඤ්ඤති; **පෙච්ච පරම්හි ලොකෙ**ති ඉතො ගන්ත්වා
පරම්හි අපායලොකෙ; **විරූපරූපෙනා**ති විරූපරූපෙන[5] නානාසභා
වෙනාති අත්ථො; **කාමගුණෙසූ**ති දිට්ඨධම්මිකසම්පරායිකෙසු සබ්බකාම
ගුණෙසු ආදීනවං දිස්වා; **දහරා**ති අන්තමසො කලලමත්තභාවං උපා
දාය තරුණා; **වුද්ධා**ති[6] වස්සසතාතික්කන්තා; **අපණ්ණකං සාමඤ්ඤ
මෙව සෙය්‍යො**ති අවිරුද්ධං අවෙජ්ඣගාමිං[7] එකන්තනිය්‍යානිකං[8]
සාමඤ්ඤමෙව සෙය්‍යො උත්තරිතරඤ්ච පණීතතරඤ්චාති උපධා
රෙත්වා පබ්බජිතොස්මි මහාරාජාති තස්මා යං ත්වං වදසි කිං දිස්වා
වා සුත්වා වාති ඉදං දිස්වා ච[9] පබ්බජිතොස්මීති මං ධාරෙහීති
දෙසනං නිට්ඨපෙසීති.

රට්ඨපාලසුත්තං දුතියං.

---

2. 4. 3.

එවමෙම සුතන්ති මඛාදෙවසුත්තං;[10] තත්ථ **මඛාදෙවම්බවනෙති**
පුබ්බෙ මඛාදෙවො නාම[11] රාජා තං අම්බවනං රොපෙසි, තෙසු රුක්ඛෙ
සු පලුජ්ජමානෙසු අපරභාගෙ අඤ්ඤෙපි රාජානො රොපෙසුංයෙව, තං
පන පුරිමවොහාරවසෙන[12] මඛාදෙවම්බවනන්ත්වෙව සඞ්ඛං ගතං; **සිත
ම්පාත්වාකාසී**ති සායණ්හසමයෙ විහාරචාරිකං චරමානො රමණීයං[13]
භූමිභාගං දිස්වා වසිතපුබ්බන්නු ඛො මෙ ඉමස්මිං[14] ඔකාසෙති ආවජ්ජ
න්තො[15] පුබ්බෙ අහං මඛාදෙවො[16] නාම රාජා හුත්වා ඉමං අම්බවනං
රොපෙසිං;[17] එත්ථෙව පබ්බජිත්වා චත්තාරො බ්‍රහ්මවිහාරෙ භාවෙත්වා
බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්තිං, තං ඛො පනෙතං කාරණං භික්ඛුසඞ්ඝස්ස

---

1. අතොසිතත්තාති අපරියොසිතත්තා b. S.
2. අභාවෙනාති b S.
3. සකම්මුනා b. 3.
4. තාළෙන්තීති b. S කම්මකරණෙහි S.
5. විවිධරූපෙ B. විවිධරූපෙන b S.
6 වුද්ධාති b. S.
7. අවජ්ඣගාමි b.
8. එකන්තනියකං S.
9. සුත්වාච B.
10. මඛාදෙව b. මඛාදෙවම්බ S. මඛාදෙවම්බවනෙති b. S.
11. මඛාදෙවො නාම b. S.
12. පඨමවොහාර වසෙන B. S. මඛාදෙවම්බවනං b, S සෙව b.
13. රම්මණීයං b.
14. ඛො ඉමස්මිං S.
15. ආවජ්ජෙන්තො S.
16. මඛාදෙවො b. S.
17. රොපෙසින්ති පස්සි S.

අපාකටං පාකටං නං කරිස්සාමීති[1] අග්ගග්ගදන්තෙ දස්සෙන්තො සිතං පාතු[2] අකාසි; ධම්මො අස්ස අත්ථීති ධම්මිකො; ධම්මෙන රාජා ජාතොති ධම්මරාජා; ධම්මෙ ඨිතොති දසකුසලකම්මපථධම්මෙ ඨිතො; ධම්මං චරතීති සමං චරති;[3] තත්ථ බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙසු සො හි පුබ්බෙ යො රජ්ජුහි[4] බ්‍රාහ්මණානං දින්නපරිහාරං තං අහාපෙත්වා පකතිනියාමෙනෙව අදාසි. තථා ගහපතිකානං, තං සන්ධායෙතං වුත්තං; පක්ඛස්සාති ඉමිනා පාටිහාරියපක්ඛොපි සඞ්ගහිතො; අට්ඨමී[5] උපොසථස්ස හි පච්චුග්ගමනානුගමනවසෙන සත්තමියඤ්ච නවමියඤ්ච චාතුද්දසපන්නරසානං[6] පච්චුග්ගමනානුග්ගමනවසෙන තෙරසියඤ්ච පාටිපදෙ චාති[7] ඉමෙ දිවසා පාටිහාරියපක්ඛාති[8] වෙදිතබ්බා, තෙසුපි උපොසථං උපවසි; දෙවදූතාති දෙවොති මච්චු තස්ස දූතාති දෙවදූතා; සිරස්මිං හි පලිතෙසු පාතුභූතෙසු මච්චුරාජස්ස සන්තිකෙ ඨිතො විය හොති;[9] තස්මා පලිතානි මච්චුදෙවස්ස දූතාති[10] වුච්චන්ති, දෙවා විය දූතාතිපි දෙවදූතා, යථාහි අලඞ්කතපටියත්තාය[11] දෙවතාය ආකාසෙ ඨත්වා අසුකදිවසෙ මරිස්සතීති වුත්තෙ තං තථෙව[12] හොති, එවං සිරස්මිං පලිතෙසු පාතුභූතෙසු දෙවතාබ්‍යාකරණසදිසමෙව හොති, තස්මා පලිතානි දෙවසදිසා දූතාති[13] වුච්චන්ති, විසුද්ධිදෙවානං දූතාතිපි දෙවදූතා, සබ්බබොධිසත්තා හි ජිණ්ණබ්‍යාධිමතපබ්බජිතෙ[14] දිස්වාව සංවෙගමාපජ්ජිත්වා නික්ඛම්ම පබ්බජන්ති. යථාහ:-

"ජිණ්ණඤ්ච දිස්වා දුඛිතඤ්ච[15] බ්‍යාධිතං, මතඤ්ච දිස්වා ගතමායුසඞ්ඛයං කාසායවත්ථං පබ්බජිතඤ්ච දිස්වා, තස්මා අහං පබ්බජිතොම්හි රාජාති."

ඉමිනා පරියායෙන පලිතානි විසුද්ධිදෙවානං දූතත්තා දෙවදූතාති වුච්චන්ති; කප්පකස්ස ගාමවරං දත්වාති සතසහස්සුට්ඨානකං ජෙට්ඨකගාමං දත්වා; කස්මා අදාසි? සංවිග්ගමානසත්තා, තස්ස හි අඤ්ජලිස්මිං ඨපිතානි පලිතානි දිස්වාව සංවෙගො උප්පජ්ජි,[16] අස්ස හි චතුරාසීති වස්සසහස්සානි ආයුං අත්ථි[17] එවං සන්තෙපි මච්චුරාජස්ස සන්තිකෙ ඨිතං විය අත්තානං මඤ්ඤමානො සංවිග්ගො පබ්බජ්ජං රොචෙසි[18]

---

1. පාකටං කරිස්සාමීති b S.
2. පාතුං b. S.
3. ධම්මචරතීති රජ්ජධම්මචරති S. තත්‍ර b. S.
4. සො පිසො පුබ්බුරජ්ජුහි B. සූති සොපිසො b, සොපිසො S. පුබ්බරජ්ජුහි b. S.
5. අට්ඨමී b. S.
6. චාතුද්දසී පන්නරසානං W2. M2. චාතුද්දසී පණ්ණරසානං S.
7. පටිපදෙ චාති B. L.
8. පාටිහාරියපක්ඛාති L. -පාටිහාරිකපක්ඛාති b. S.
9. සන්තිකෙව හොති B.
10. මච්චුදෙවස්ස දූතාතිපිදෙවදූතා b. දූතානි M2. W2.
11. අලඞ්කතපපටි b.
12. තං තථෙව b. S.
13. දෙවසදිසානි දූතානි M2. W2.
14. බ්‍යාධිතමත b. බ්‍යාධිමත b.
15. දුක්ඛිතං ච S. බ්‍යාධිතං b. S
16. සංවෙගො උප්පජ්ජති b. S.
17. ආයු අත්ථි b. S.
18. රොචෙති b. S.

තෙන වුත්තං:-

"සිරෙ[1] දිස්වාන පලිතං මඛාදෙවො දිසම්පති
සංවෙගං අලභි[2] ධීරො පබ්බජ්ජං සමරොචයීති."

අපරම්පි වුත්තං:-

"උත්තමඞ්ගරුහා මය්හං ඉමෙ ජාතා වයොහරා
පාතුභූතා දෙවදූතා පබ්බජ්ජාසමයො මමන්ති.'

පුරිසයුගෙති වංසසම්භවෙ පුරිසෙ; කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වාති[3] තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බජන්තාපි හි පඨමං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා පබ්බජන්ති. තතො පට්ඨාය වඩ්ඪිතෙ කෙසෙ බන්ධිත්වා ජටාකලාපධරා[4] හුත්වා විචරන්ති. බොධිසත්තොපි තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බජි. පබ්බජිතො පන අත්තෙසත්තං අත්තුසුඤ්ජිත්වා රජ්ජගෙහතො ආහටභික්ඛාය[5] යාපෙන්තො බ්‍රහ්මවිහාරෙ භාවෙසි;[6] තස්මා සො මෙත්තාසහගතෙනාති ආදි වුත්තං; කුමාරකීළිකං[7] කීළීති අඞ්කෙන අඞ්කම්පරිහරියමානොව කීළි; මාලාකලාපං විය හි තං උක්ඛිපිත්වාව විචරිංසු; රඤ්ඤො මඛාදෙවස්ස[8] පුත්තො -පෙ- පබ්බජීති ඉමස්ස පබ්බජිතදිවසෙ පඤ්ච මඞ්ගලානි අහෙසුං, මඛාදෙවරඤ්ඤො මතකභත්තං තස්ස රඤ්ඤො පබ්බජිතමඞ්ගලං තස්ස පුත්තස්ස ඡත්තුස්සාපනමඞ්ගලං තස්ස පුත්තස්ස ඔපරජ්ජමඞ්ගලං[9] තස්ස පුත්තස්ස නාමකරණමඞ්ගලන්ති එකස්මිංයෙව සමයෙ පඤ්ච මඞ්ගලානි අකංසු,[10] සකලජම්බුදීපතලං උන්නඞ්ගලමහොසි; පුත්තපපුත්තකාති[11] පුත්තා ච පුත්තපුත්තා චාති එවම්පවත්තා තස්ස පරම්පරා; පච්ඡිමකො අහොසීති පබ්බජ්ජාය පච්ඡිමකො;[12] අහොසි බොධිසත්තො කිර බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්තො පවත්තති නු ඛො තං මයා මනුස්සලොකෙ නිහිතං[13] කල්‍යාණවත්තන්ති ආවජ්ජෙන්තො අද්දස එත්තකං අද්ධානං පවත්තති[14] ඉදානි න පවත්තීති, ඉදානි න පවත්තිස්සති, න ඛො පනාහං මය්හං පවෙණියා උච්ඡිජ්ජිතුං දස්සාමීති අත්තනො වංසෙ ජාතරඤ්ඤොයෙව අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිස්මිං පටිසන්ධිං ගහෙත්වා අත්තනො වංසස්ස නෙමිං ඝටෙන්තො[15] විය

1. සිරෙ b. සීසෙ S. මඝදෙවො b. S
2. අලභි S.
3. ඔහාරිත්වාති b.
4. ජටාකලාපධුර L.
5. ආභතභික්ඛාය b. S.
6 බ්‍රහ්මවිහාරං භාවෙසි b. S.
7. කුමාරකීළිකං S කීළිතං b.
අඞ්ගෙන අඞ්ගපරිහරියමානොව S.
අඞ්කෙන අඞ්කෙන L.
8. මඝදෙවස්ස b, S.
9. උපරජ්ජමඞ්ගලං b S.
10. මඞ්ගලානි අහෙසුං b. S.
ජම්බු S දීපතලෙ b. S.
උන්නඞ්ගලමහොසි S.
11. පුත්තපපුත්තකාති b. S.
12. පබ්බජ්ජා පච්ඡිමකො b. S.
13. නිහතං b කල්‍යාණං S.
වත්තනති b. S. ආවජ්ජෙන්තො S.
14. අද්ධානං පවත්තන්ති b. S.
ඉදානි න පවත්තිස්සති S නීති b
15. ඝටෙන්තො b. S.

නිබ්බත්තෙන්තො, තෙනෙවස්ස නිමීති නාමං අහොසි, ඉති සො[1] පබ්බජිත රාජූනං සබ්බපච්ඡිමකො හුත්වා පබ්බජිතොති පබ්බජ්ජාපච්ඡිමකො අහොසි, ගුණෙහි පන අතිරෙකතරො, තස්ස හි සබ්බරාජූහි අතිරෙකතරා ද්වෙ ගුණා අහෙසුං, චතූසු ද්වාරෙසු සතසහස්සං සතසහස්සං දෙවසිකං දානං අදාසි, අනුපොසථිකස්ස ච දස්සනං නිවාරෙසි, අනුපොසථිකෙසු හි රාජානං පස්සිස්සාමාති ගතෙසු දොවාරිකො පුච්ඡති; තුම්හෙ උපොසථිකා නොති?[2] යෙන අනුපොසථිකා හොන්ති, තෙ නිවාරෙති, අනුපොසථිකානං රාජා දස්සනං න දෙතීති මයං ජනපදවාසිනො කාලෙ භොජනං කුහිං ලභිස්සාමාති[3] හි තත්ථ වත්තබ්බාකාරො නත්ථි, චතූසු හි ද්වාරෙසු රාජභවනෙ ච අනෙකානි භත්තචාටිසහස්සානි පටියත්තානෙව හොන්ති, තස්මා මහාජනො ඉච්ඡිතිච්ඡිතට්ඨානෙ මස්සුං කාරෙත්වා නහායිත්වා[4] වත්ථානි පරිවත්තෙත්වා[5] යථාරුචිතං භොජනං භුඤ්ජිත්වා උපොසථඅඞ්ගානි[6] අධිට්ඨාය රඤ්ඤො ගෙහද්වාරං ගච්ඡති, දොවාරිකෙන උපොසථිකා තුම්හෙති පුච්ඡිතපුච්ඡිතා ආම ආමාති වදන්ති, තෙන හි ආගච්ඡථාති පවෙසෙත්වා රඤ්ඤො දස්සෙති ඉති ඉමෙහි ද්වීහි ගුණෙහි අතිරෙකතරො අහොසි; **දෙවානං තාවතිංසානන්ති** තාවතිංසභවනෙ නිබ්බත්තදෙවානං; තෙ කිර දෙවා විදෙහරට්ඨෙ මිථිලානගරවාසිනො රඤ්ඤො ඔවාදෙ ඨත්වා පඤ්ච සීලානි රක්ඛිත්වා උපොසථකම්මං කත්වා තත්ථ නිබ්බත්තා රඤ්ඤො ගුණකථං කථෙන්ති. තෙ සන්ධාය වුත්තං දෙවානං තාවතිංසානන්ති; **නිසින්නො හොතීති** පාසාදවරස්ස උපරි ගතො[7] දානඤ්ච සීලඤ්ච උපපරික්ඛමානො නිසින්නො හොති; එවං කිරස්ස අහොසි: දානං නු ඛො මහන්තං[8] සීලන්ති; යදි දානං මහන්තං අජ්ඣොත්ථරිත්වා දානමෙව දස්සාමි, අථ සීලං සීලමෙව පූරිස්සාමීති[9] තස්ස ඉදං මහන්තන්ති[10] නිච්ඡෙතුං අසක්කොන්තස්සෙව සක්කො ගන්ත්වා පුරතො පාතුරහොසි[11] වුත්තං: **අථ ඛො ආනන්ද -පෙ- පමුඛෙ[12] පාතුරහොසීති** එවං කිරස්ස අහොසි: රඤ්ඤො කඞ්ඛා උප්පන්නා තස්ස කඞ්ඛච්ඡෙදනත්ථං[13] පඤ්හං කථෙස්සාමි, ඉධාගමනත්ථාය පටිඤ්ඤඤ්ච ගණ්හිස්සාමීති, තස්මා ගන්ත්වා පමුඛෙ[14] පාතුරහොසි. රාජා අදිට්ඨපුබ්බං රූපං දිස්වා භීතො අහොසි ලොමහට්ඨජාතො. අථ නං සක්කො මා භායි මහාරාජ විස්සත්ථො[15] පඤ්හං පුච්ඡ කඞ්ඛං තෙ පටිවිනොදෙය්‍යාමීති[16]

1. ඉති ඛො සො S.
2. නොවාති b.
3. ලභිස්සාමාතිපි S. තමෙත් B. L.
4. නහායිත්වා b.
5. පරිවත්තිත්වා b. S.
6. උපොසථඞ්ගානි b S.
7. උපරිකොගදානඤ්ච b
8. උදාහු සීලන්ති b.
9. පූරෙස්සාමීති S.
10. ඉදං මහන්තං ඉදං-- මහන්තන්ති b. S. නිච්ඡිතුං b විනිච්ඡිතුං S.
11. පාතුරහොසීති S.
12. සම්මුඛෙ b. S.
13. කඞ්ඛාච්ඡෙදනත්ථං S.
14. සම්මුඛෙ b S.
15. විස්සට්ඨො b. S.
16. පටිවිනොදෙස්සාමීති B. විනොදෙස්සාමීති b. S.

ආහ රාජා:—

"පුච්ඡාමි තං මහාබාහු[1] සබ්බභූතානමිස්සර
දානං වා බ්‍රහ්මචරියං වා කතමං සුමහප්ඵලන්ති."

පඤ්හං පුච්ඡි. සක්කො දානං නාම කිං සීලමෙව ගුණවිසිට්ඨතාය මහන්තතං, අහං හි[2] පුබ්බෙ මහාරාජ දසවස්සසහස්සානි දසන්නං ජටිලසහස්සානං දානං දත්වා පෙත්තිවිසයතො[3] න මුත්තො, සීලවන්තා පන මය්හං දානං භුඤ්ජිත්වා බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්තන්තීති වත්වා ඉමා ගාථා අවොච:—

"හීනෙන බ්‍රහ්මචරියෙන ඛත්තියෙ[4] උපපජ්ජති
මජ්ඣිමෙන ච දෙවත්තං උත්තමෙන විසුජ්ඣති.
න හෙතෙ සුලභා කායා යාචයොගෙන කෙනචි
යෙ කායෙ උපපජ්ජන්ති අනගාරා[5] තපස්සිනොති."

එවං රඤ්ඤො කඞ්ඛං විනොදෙත්වා දෙවලොකගමනාය පටිඤ්ඤං[6] ගහණත්ථං ලාභා තෙ[7] මහාරාජාති ආදිමාහ. තත්ථ අවිකම්පමානොති අභායමානො, අධිවාසෙසීති අහං මහාජනං කුසලෙ[8] සමාදපෙමි පුඤ්ඤවන්තානං පන වසනට්ඨානං දිස්වා ආගතෙන[9] මනුස්සපථෙ සුඛං කථෙතුං හොතීති[10] අධිවාසෙසි; එවං භද්දන්තවාති එවං හොතු භද්දකං තව වචනන්ති වත්වා; යොජෙත්වාති එකස්මිංයෙව යුගෙ සහස්සං[11] අස්සාජානීයෙ යොජෙත්වා තෙසං පන පාටියෙක්කං යොජනකිච්චං[12] නත්ථි මනං ආගම්ම යුත්තායෙව හොන්ති; සො පන දිබ්බරථො දියඩ්ඪයොජනසතිකො හොති; තදධිතො[13] පට්ඨාය රථසීසං පණ්ණාසයොජනානි[14] අක්ඛබන්ධො පණ්ණාසයොජනානි අක්ඛබන්ධතො පට්ඨාය පච්ඡා භාගො පණ්ණාසයොජනානි සබ්බො රතනවණ්ණවරරතනමයො[15] දෙවලොකො ච නාම[16] උද්ධං මනුස්සලොකො අධො තස්මා හෙට්ඨා මුඛං රථං පෙසෙසීති න සල්ලක්ඛෙතබ්බං, යථා පන පකතිමග්ගෙ පෙසෙති[17] එවමෙවං[18] මනුස්සානං සායමාසං භත්තෙන නිට්ඨිතෙ නවචන්දෙන[19] සද්ධිං යුගනද්ධං[20] කත්වා පෙසෙසි යමකචන්ද

1. මහාරාජ B S.
2. අයඤ්හි
3. පිත්තිවිසයතො b. S. සීලවන්තො b. S.
4. ඛත්තියං S
5. අනාගාරා b. S.
6. පටිඤ්ඤ b S.
7. ලාභො තෙ B. ලාභා වො b
8. කුසලං b S. සමාදපෙසිං b සමාදපෙමි S.
9. ආගතො S.
10. පහොතීති S. අධිවාසෙසිං b. එවං හොතු භද්දන්තවාති L.
11. සහස්ස b. S. අස්සාජානියෙ b.
12. පාටිඑක්කං යොජනා කිච්චං b.
13. තද්ධිතො b. L.
14. පඤ්ඤාසයොජනානි b. S. අක්ඛබන්ධො b. S. අක්ඛබන්ධතො b S.
15. සත්තරතනමයො B. සත්තවණ්ණරතනමයො b. S
16. ලොකොනාම b
17. පකතිමග්ගං පෙසෙසි b.
18. එවමෙව b S. සායමාස b. S.
19. නිඨිතෙ වන්දෙන b. S.
20. යුගනද්ධං S.

උට්ඨිතා විය අහෙසුං, මහාජනො දිස්වා ද්වෙ චන්දා උග්ගතාති ආහ; ආගච්ඡන්තෙ ආගච්ඡන්තෙ න ද්වෙ චන්දා එකං විමානං,[1] න විමානං, එසො රථොති රථොපි ආගච්ඡන්තො ආගච්ඡන්තො පකති[2]රථප්පමාණො ච, අස්සාපි පකති අස්සප්පමාණාව අහෙසුං. එවං රථං ආහරිත්වා රඤ්ඤො, පාසාදං පදක්ඛිණං කත්වා පාචීන[3] සීහපඤ්ජරට්ඨානෙ රථං නිවත්තෙත්වා ආගතමග්ගාභිමුඛං[4] සීහපඤ්ජරෙ ඨත්වා ආරොහ[5]ණසජ්ජං ඨපෙසි අභිරුහ මහාරාජාති, දිබ්බයානං[6] මෙ ලද්ධන්ති න තාවදෙව අභිරුහි.[7] නාගරානං පන ඔවාදං අදාසි, පස්සථ තාතා අයමෙමම[8] සක්කෙන දෙවරඤ්ඤා දිබ්බරථො පෙසිතො, සො ච ඛො න ජාති[9] වා ගොත්තං වා කුලපදෙසං වා පටිච්ච පෙසිතො, මය්හං පන සීලාචාරගුණෙසු[10] පසීදිත්වා පෙසිතො, සචෙ තුම්හෙපි සීලං රක්ඛිස්සථ තුම්හාකම්පි පෙසෙස්සති.[11] එවං රක්ඛිතුං යුත්තට්ඨානමෙතං සීලං; තාහං දෙවලොකං ගන්ත්වා චිරායිස්සාමි අප්පමත්තා හොථාති මහාජනං ඔවදිත්වා පඤ්චසු සීලෙසු පතිට්ඨපෙත්වා[12] රථං අභිරුහි, තතො මාතලිසඞ්ගාහකො අහම්පි මහාරාජස්ස මමානුච්ඡවිකං කරිස්සාමීති ආකාසම්හි ද්වෙ මග්ගෙ දස්සෙත්වා අපි ච මහාරාජාති ආදිමාහ, තත්ථ කතමෙනාති මහාරාජ ඉමෙසු මග්ගෙසු එකො නිරයං ගච්ඡති, එකො දෙවලොකං තෙසු තං කතමෙන නෙමි; යෙනාති යෙන මග්ගෙන[13] ගන්ත්වා යත්ථ පාපකම්මන්තා පාපකානං කම්මානං[14] විපාකං පටිසංවෙදියන්ති තංඨානං සක්කා හොති[15] පස්සිතුන්ති අත්ථො; දුතියපදෙපි එසෙව නයො– ජාතකෙපි:–

> "කෙන තං නෙමි මග්ගෙන රාජසෙට්ඨ දිසම්පති
> යෙන වා පාපකම්මන්තා[16] පුඤ්ඤකම්මා ච යෙන වාති."

ගාථාය අයමෙවත්ථො– තෙනෙවාහ:

> "නිරයං තාව පස්සාම[17] ආවාසං පාපකම්මිනං
> ඨානානි ලුද්දකම්මානං දුස්සීලානඤ්ච[18] යා ගතීති."

---

1. එතම්පි විමානං S.
2. ආගච්ඡන්තාපි පකති S. රථප්පමාණො b. S. ච S. ච b. අස්සප්පමාණ අහෙසුං S.
3. පාචීන b.
4. මුඛං කත්වා b. S.
5. ඨත්වාච ආරොහන b. S. අභිරුහ
6. රාජා දිබ්බයානං b. S.
7. අභිරුහන්ති b. අභිරුහි S.
8. තාතායමෙමම b. දිබ්බරථොපි S.
9. ජාතිං වා S. න ජාති ගොත්තං වා b.
10. සීලාචාරගුණෙන b.
11. පෙසිස්සති b. S.
12. පතිට්ඨාපෙත්වා b. S. අභිරුහි b, S.
13. නෙමි, යෙන මග්ගෙන b.
14. ධම්මානං B.
15. සක්කා හොන්ති b.
16. යෙ නර පාපකම්මන්තා පුඤ්ඤකම්මාචමෙ නරාති b.
17. පස්සාමි b. S.
18. ලුද්දකම්මං හි දුස්සීලානඤ්ච b.

උභයෙනෙව මනති මාතලි[1] ද්විහිපි මග්ගෙහි මං නෙහි; අහං නිරයම්පි[2] පස්සිතුකාමො දෙවලොකම්පීති; පඨමං කතමෙන නෙමීති පඨමං නිරයමග්ගෙන නෙහි; තතො මාතලී අත්තනො ආනුභාවෙන රාජානං පඤ්ච දස මහානිරයෙ දස්සෙසි. විත්ථාරකථා පනෙත්ථ:-

“දස්සෙසි මාතලි රඤ්ඤො දුග්ගං වෙතරණිං[3] නදිං
කුපිතං[4] ඛාරසංයුත්තං තත්තං අග්ගිසිඛූපමන්ති.”

ජාතකෙ වුත්තනයෙන[5] වෙදිතබ්බා, නිරයං දස්සෙත්වා රථං නිවත්තෙත්වා දෙවලොකාභිමුඛං කත්වා[6] බීරණිදෙවධීතාය සොණදින්නදෙවපුත්තස්ස ගණදෙවපුත්තානඤ්ච විමානානි දස්සෙන්තො දෙවලොකං නෙසි. තත්‍රාපි විත්ථාරකථා:-

“යදි තෙසු තා බීරණී[7] ජීවලොකෙ,
ආමා යදාසි[8] අහු බ්‍රාහ්මණස්ස,
සා පත්තකාලං[9] අතිථිං විදිත්වා,
මාතාව පුත්තං සකිමාභිනන්දී,
සංයමා සංවිභාගා ච සා විමානස්මිං මොදතීති.”

ජාතකෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා, එවං ගච්ඡතො පන[10] තස්ස රථනෙමිවට්ටියා චිත්තකූටද්වාරකොට්ඨකස්ස[11] උම්මාරෙ පහටමත්තෙව දෙවනගරෙ කොලාහලම්හොසි;[12] සක්කං දෙවරාජානං එකකංයෙව ඔහාය දෙවසඞ්ඝො මහාසත්තස්ස[13] පච්චුග්ගමනමකාසි, තං දෙවතානං ආදරං දිස්වා[14] සක්කො ච චිත්තං සන්ධාරෙතුං අසක්කොන්තො අභිරම මහාරාජ, දෙවෙසු දෙවානුභාවෙනාති ආහ, එවං කිරස්ස අහොසි; අයං රාජා අජ්ජ ආගන්ත්වා[15] එකදිවසෙනෙව දෙවගණං අත්තනො අභිමුඛං අකාසි,[16] සචෙ එකං ද්වෙ දිවසෙ වසිස්සති න මං දෙවා ඔලොකෙස්සන්තීති සො උසූයමානො[17] මහාරාජ තුය්හං ඉමස්මිං දෙවලොකෙ වසිතුං පුඤ්ඤං නත්ථි, අඤ්ඤෙසං පුඤ්ඤෙන වසාහීති ඉමිනා අධිප්පා

1. උභයෙනෙව මං මාතලි නෙහීති b. ද්විහි b.
2. නිරයං b. S.
3. වෙත්තරණිං b. S.
4. කුසීතං S. කුධිතං b. කුථිතං L.
5. වුත්තනයෙනෙව S.
6. ගන්ත්වා b. S. භරණී S.
7. භරණී S.
8. දසි b.
9. පත්තකාලෙ b
10. ගච්ඡන්තො පන
11. මාරගොට්ඨකස්ස b. S. පහතමත්තෙව b. S.
12. කොලාහලං අහොසි b. S.
13. මහාසත්තං b.
14. ආගතං දිස්වා S. සක්කො චිත්තං b. S.
15. අජ්ජාගන්ත්වා S.
16. අභිමුඛමකාසි B.
17. උස්සූයමානො B. උස්සුය්‍යමානො S.

යෙන එවමාහ; බොධිසත්තො නාසක්ඛි ජරසක්කො මනං සඤ්ඤාපෙතුං පරං නිස්සාය ලද්ධං බො පන යාචිත්වා ලද්ධභණ්ඩකං විය හොතීති. පටික්ඛිපන්තො අලං මාරිසාති ආදිමාහ; ජාතකෙපි වුත්තං:-

"යථා යාචිතකං යානං යථා යාචිතකං ධනං
එවං සම්පදමෙවෙතං යම්පරතො දානපච්චයා,
න වාහමෙතං ඉච්ඡාමි යම්පරතො දානපච්චයාති."

සබ්බං වත්තබ්බං, බොධිසත්තො පන මනුස්සත්තභාවෙන කතිවාරෙ දෙවලොකං ගතොති? චත්තාරො: මන්ධාතු[1] රාජකාලෙ සාධීනරාජකාලෙ[2] ගුත්තිලවීණාවාදකාලෙ නිමිමහාරාජකාලෙති; සො මන්ධාතු[3] කාලෙ දෙවලොකෙ අසඞ්ඛෙය්‍යකාලෙ වසි[4] තස්මිං හි වසමානෙයෙව ඡත්තිංස සක්කා චවිංසු; සාධීනරාජකාලෙ සත්තාහං වසි, මනුස්සගණනාය සත්තවස්සසතානි හොන්ති, ගුත්තිලවීණාවාදකාලෙ ච[5] නිමිමහාරාජකාලෙ ච මුහුත්තමත්තං වසි, මනුස්සගණනාය සත්තදිවසානි හොන්ති, තත්ථෙව මිථිලං පටිනෙසීති පටිනෙත්වා පකතිසිරිගබ්භෙයෙව පතිට්ඨාපෙසි;[6] කලාරජනකොති තස්ස නාමං; කලාරදන්තතාය පන කලාරජනකොති වුත්තො; න අගාරස්මා[7] අනගාරියං පබ්බජීති එත්තකමත්තමෙව න අකාසි, සෙසං සබ්බං පාකතිකමෙව අහොසි; සමුච්ඡෙදො හොතීති එත්ථ කල්‍යාණවට්ටං[8] කො සමුච්ඡින්දති, කෙන සමුච්ඡින්නං, කො පවත්තෙති[9] කෙන පවත්තිතං නාම හොතීති අයං විභාගො පන වෙදිතබ්බො.[10] තත්ථ සීලවා භික්ඛු න සක්කා මයා අරහත්තං ලද්ධුන්ති විරියං අකරොන්තො සමුච්ඡින්දති, දුස්සීලෙන සමුච්ඡින්නං නාම හොති, සත්ත සෙඛා පවත්තෙන්ති,[11] ඛීණාසවෙන පවත්තිතං නාම[12] හොති; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

මඛාදෙවසුත්තං තතියං.

---

2. 4. 4.

එවමෙම සුතන්ති මධුරසුත්තං; තත්ථ මහාකච්චානොති ගිහිකාලෙ[13] උජ්ජෙනිකරඤ්ඤො[14] පුරොහිතපුත්තො අභිරූපො දස්සනීයො[15] පාසාදිකො සුවණ්ණවණ්ණො;[16] මධුරාති එවං නාමකෙ

---

1. මන්ධාත B. L.
2. සාදීනරාජකාලෙ B.
3. මන්ධාත B. L.
4. අසඞ්ඛෙය්‍යං කාලං වසි B. S.
5. ගුත්තිලවීණාවාදික කාලෙච M2. W2. නෙමිරාජකාලෙ S. නිමිරාජකාලෙ B.
6. පතිට්ඨාපෙසි B. S.
7. වුත්තො; අගාරස්මා S. නසොඅගාරස්මා B.
8. කල්‍යාණං S. ණ B. වට්ටං B. S.
9. පවත්තති B.
10. විභාගො වෙදිතබ්බො b.
11. පවත්තන්ති b.
12. පවත්තිතං නාම S.
13. ගිහිකාලෙ b. S.
14. උජ්ජෙන රඤ්ඤො L.
15. දස්සනියො b.
16. සුවණ්ණවණ්ණො ච b. S.

නගරෙ; ගුන්දාවනෙති[1] කණ්හගුන්දාවනෙ; අවන්තිපුත්තොති අවන්තිරට්ඨෙ රඤ්ඤො ධීතාය පුත්තො; වුද්ධො චෙව අරහා චාති දහරං අරහන්තම්පි න තථා සම්භාවෙන්ති යථා මහල්ලකත්ථෙරෙ (ථෙරෙ) පරෙ[2] වුද්ධො චෙව අහොසි අරහා ච; බ්‍රාහ්මණා භො කච්චානාති සො කිර රාජා බ්‍රාහ්මණලද්ධිකො තස්මා එවමාහ; බ්‍රාහ්මණො ව[3] සෙට්ඨො වණ්ණොති ආදීසු ජාතිගොත්තාදීනං පඤ්ඤපනට්ඨානෙ බ්‍රාහ්මණාව සෙට්ඨාති[4] දස්සෙති; හීනො අඤ්ඤො වණ්ණොති[5] ඉතරෙ තයො වණ්ණා හීනා ලාමකාති වදති;[6] සුක්කොති පණ්ඩරො; කණ්හොති කාළකො; සුජ්ඣන්තීති ජාතිගොත්තාදිපඤ්ඤපනට්ඨෙන[7] සුජ්ඣන්ති; බ්‍රහ්මුනො පුත්තාති මහාබ්‍රහ්මුනො පුත්තා; ඔරසා මුඛතො ජාතාති උරෙ වසිත්වා මුඛතො නික්ඛන්තා උරෙ කත්වා සංවඩ්ඪිතාති[8] වා ඔරසා; බ්‍රහ්මජාති බ්‍රහ්මතො නිබ්බත්තා; බ්‍රහ්මනිම්මිතාති බ්‍රහ්මුනා නිම්මිතා; බ්‍රහ්මදායාදාති බ්‍රහ්මුනො දායාදා; ඝොසොයෙව ඛො එසොති වොහාරමත්තමෙව එතං,[9] ඉජ්ඣෙය්‍යාති සමිජ්ඣෙය්‍ය යත්තකාති ධනානි[10] පත්ථෙය්‍ය තත්තකෙහිස්ස මනොරථො පූරෙය්‍යාති අත්ථො; ඛත්තියොපිස්සාති[11] ඛත්තියොපි අස්ස; අස්සාති ඉමස්ස ඉස්සරියසම්පන්නස්ස පුබ්බුට්ඨායී අස්ස; නෙසං[12] එත්ථ කිඤ්චීති න එතෙසං එත්ථ කිඤ්චි; ආසනෙන වා නිමන්තෙය්‍යාමාති නිසීදනාසනං පඤ්ඤාපෙත්වා[13] ඉධ නිසීදාති වදෙය්‍යාම; අභිනිමන්තෙය්‍යාමපි නන්ති[14] අභිහරිත්වා නං නිමන්තෙය්‍යාම;[15] තත්ථ දුවිධො අභිහාරො වාචාය චෙව කායෙන ච තුම්හාකං ඉච්ඡිතිච්ඡිතක්ඛණෙ මමං[16] චීවරාදීහි වදෙය්‍යාථ යෙනත්ථොති වදන්තො හි වාචාය අභිහරිත්වා නිමන්තෙති නාම චීවරාදිවෙකල්ලං සල්ලක්ඛෙත්වා ඉදං ගණ්හථාති නාති දෙන්තො පන කායෙන අභිහරිත්වා නිමන්තෙති නාම, තදුභයම්පි සන්ධාය අභිනිමන්තෙය්‍යාමපි නන්ති[17] ආහ; රක්ඛාවරණගුත්තින්ති[18] රක්ඛාසඞ්ඛාතං චෙව ආවරණසඞ්ඛාතඤ්ච ගුත්තිං සා පනෙසා[19] න ආවුධහත්ථෙ පුරිසෙ

---

1. ගුණ්ඩාවනෙති S. කණ්හක b. S. ගුණ්ඩාවනෙ S.
2. වුද්ධංචෙවච S. යථා මහල්ලකං ථෙරං පන b. S. වුද්ධො S.
3. බ්‍රාහ්මණෙව B. බ්‍රාහ්මණාව සෙට්ඨා වණ්ණාති S. ආදීසු b. S.
4. බ්‍රාහ්මණා පුත්තාව B.
5. හීනා අඤ්ඤෙ වණ්ණා B.
6. වණ්ණාති හීනො ලාමකොති වදති b.
7. පඤ්ඤපනට්ඨානෙ S. ඨානෙසු b.
8. සංවඩ්ඪිතාති වා b. සංවඩ්ඪිතාති ඔරසා S.
9. මෙවෙතං b.
10. ධනාදීහි b, S.
11, ඛත්තියොපි අස්සාති b. ඛත්තියො අපි අස්ස ඉස්සරියප්පත්තස්ස පුබ්බුට්ඨායී S. ඛත්තියොපි අස්ස ඉස්සරිසම්පන්නස්ස පුබ්බුට්ඨායි b.
12· නෙසං B. L. න එතෙසං එත්ථ S.
13, පඤ්ඤාපෙත්වා S.
14, අභිනිමන්තෙය්‍යාම වා නන්ති S.
15. නං නිමන්තෙය්‍යාම b. S.
16. ඉච්ඡිතිච්ඡිතක්ඛණෙ ත්වං චීවරාදීහි වදෙය්‍යාසි b. S. අහං L. B. යෙනත්ථොති L
17. අභිනිමන්තෙය්‍යාම වා නන්ති S.
18. ගුත්තින්ති b. S.
29. ගුත්ති යා පනෙසා b. S. ආවුධහත්ථෙ පුරිසෙ ඨපෙත්වා ගහිතා රක්ඛා, සා b. S.

ඨපෙන්තෙන ධම්මිකා නාම සංවිහිතා හොති.[1] යථා පන අඤ්ඤවිලාය කටච්ඡුභාරිකාපණ්ණසාලිකාදයො විහාරං න පවිසන්ති මිගලුද්දකාදයො විහාරසීමාය මග්ගෙ[2] වා මජ්ඣෙ වා න ගණ්හන්ති, එවං සංවිදහන්තෙන ධම්මිකා නාම සංවිහිතා[3] හොති, තං සන්ධායාහ: ධම්මිකා'ති; එවං සන්තෙ'ති එවං චතුන්නම්පි වණ්ණානං පබ්බජිතානං පබ්බජිත සක්කාරෙ[1] සමෙ සමානෙ; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවා'ති.

මධුරසුත්තං චතුත්ථං.

---

2. 4. 5.

එවමෙම සුතන්ති බොධිරාජකුමාරසුත්තං; තත්ථ **කොකනදෙ**'ති[5] කොකනදං[6] වුච්චති පදුමං, සො ච මඞ්ගලපාසාදො ඔලම්බකපදුමං[7] දස්සෙත්වා කතො, තස්මා කොකනදො'ති[8] සඞ්ඛං ලභි; **යාව පච්ඡිමා සොපානකළෙවරා**'ති[9] එත්ථ පච්ඡිමසොපානකළෙවරන්ති පඨමසො[10] පානඵලකං වුත්තං; **අද්දසා ඛො**'ති ඔලොකනත්ථංයෙව ද්වාරකොට්ඨකෙ ඨිතො අද්දස; **භගවා තුණ්හී අහොසී**'ති කිස්ස නු ඛො අත්ථාය රාජකුමාරෙන අයං මහාසක්කාරො කතො'ති ආවජ්ජෙන්තො[11] පුත්ත පත්ථනාය කතභාවං අඤ්ඤාසි, සො හි රාජපුත්තො[12] අපුත්තකො පුත්ත වනෙතා අහොසි: බුද්ධානං කිර අධිකාරං කත්වා මනසා ඉච්ඡිතං ලභන්තී'ති, සො සචාහං පුත්තං ලභිස්සාමි සම්මාසම්බුද්ධො ඉමං චෙල පත්තිකං[13] අක්කමිස්සති නො චෙ ලභිස්සාමි න අක්කමිස්සතී'ති පත්ථනං කත්වා සන්ථරාපෙසි, අථ භගවා නිබ්බත්තිස්සති නු ඛො එතස්ස පුත්තො'ති ආවජ්ජිත්වා[14] න නිබ්බත්තිස්සතී'ති අද්දස, පුබ්බෙ කිර සො එකස්මිං දීපෙ වසමානො චකොරකසකුණපොතකෙ[15] ඛාදි සචස්ස මාතුගාමො පුඤ්ඤවා භවෙය්‍ය උභොහි[16] පන සමානච්ඡන්දෙහි[17] හුත්වා පාපකම්මං කතං තෙනස්ස පුත්තො න නිබ්බත්තිස්සතී'ති අඤ්ඤාසි, දුස්සෙ පන අක්කමන්තෙ බුද්ධානං අධිකාරං කත්වා පත්ථිතං[18] ලභන්තී'ති ලොකො

---

1 සංවිහිතා න හොති b. සංවිදහිතා හොති S.
2. මිගෙ වා b. S.
3. සංවිදහිතා S.
4. සක්කාරෙන b. S. සමෙන සමානෙ S.
5. කොකනුදෙති b.
6. කොකනුදං b.
7. ඔලොකනකං පදුමං b. S.
8. කොකනුදෙති b.
9. පච්ඡිම සොපානකළෙවරන්ති b. S. කළෙබරන්ති L.
10. පඨමං b. S.
11. ආවජ්ජන්තො b.
12. සො හි රාජකුමාරො b. S. අපුත්තකො පුත්තපත්ථනෙන S. පුත්තඤ්ඤාණෙන b.
13. සම්මාසම්බුද්ධො මම චෙලපටිපකං S. මම චෙලපටිකං b.
14. ආවජ්ජෙත්වා b. S.
15. සමච්ඡන්දෙන සකුණපොතකෙ S.
16. මාතුගාමො අපුඤ්ඤව භවෙය්‍ය පුත්තං ලභෙය්‍ය b. S.
17. සමච්ඡන්දෙන
18. අධිකාරං L, අධිකාරං කත්වා පත්ථිතපත්ථිතං B. S.

අනුස්සවො මයා, එව මහා අභිකාරො[1] කතො න ච පුත්තං ලභාමි තුම්හං ඉදං වචනන්ති මිච්ඡාගහණං ගණ්හෙය්‍යුං; ඉත්ථියාපි නාම සමණානං අකත්තබ්බං නාම චෙලපත්ති[2]කා මද්දන්තා ආහිණ්ඩන්තීති උජ්ඣායෙය්‍යුං, එතරහි ච අක්කමන්තෙසු බහු භික්ඛූ පරචිත්තවිදුනො තෙ භබ්බමත්තං ජානිත්වා[3] අක්කමිස්සන්ති අභබ්බං ජානිත්වා න අක්කමිස්සන්ති[4] අනාගතෙ පන උපනිස්සයො මන්දො භවිස්සති, අනාගතං න ජානිස්සන්ති, තෙසු අක්කමන්තෙසු සචෙ පණිහිතං ඉජ්ඣිස්සති ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ ඉජ්ඣිස්සති පුබ්බෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස අභිකාරං[5] කත්වා ඉච්ඡිතිච්ඡිතං ලභන්ති, ඉදානි[6] න ලභන්ති තෙයෙව මඤ්ඤෙ භික්ඛූ පටිපත්තිපූරකා අහෙසුං, ඉමෙ පටිපත්තිං පූරෙතුං න සක්කොන්තීති මනුස්සා විප්පටිසාරිනො භවිස්සන්තීති ඉමෙහි කාරණෙහි භගවා අක්කමිතුං අනිච්ඡන්තො තුණ්හී අහොසි, සික්ඛාපදඤ්ච[7] පඤ්ඤපෙසි, න භික්ඛවෙ චෙලපත්තිකා අක්කමිතබ්බාති මඞ්ගලත්ථාය පඤ්ඤත්තං අනක්කමන්තෙසු පන අක්කමනත්ථාය අනුපඤ්ඤත්තිං[8] ඨපෙසි. ගිහී භික්ඛවෙ මඞ්ගලිකා[9] අනුජානාමි මඞ්ගලත්ථායාති **පච්ඡිමං ජනතං, අනුගණ්හන්තො අපලොකෙතීති** ඉදං ථෙරෙ වුත්තෙසු කාරණෙසු තතිය කාරණං[10] සන්ධායාහ; **න ඛො සුඛෙන සුඛ**න්ති කස්මා ආහ:- කාමසුඛල්ලිකානුයොගසඤ්ඤී හුත්වා සම්මාසම්බුද්ධො න අක්කමි තස්මා අහම්පි සත්ථාරා සමානච්ඡන්දො භවිස්සාමීති මඤ්ඤමානො එවමාහ; **සො ඛො** අහන්ති;[11] **යාව රත්තියා පච්ඡිමයාම**න්ති තාව මහාසච්චකෙ වුත්තනයෙන වෙදිතබ්බං; තතො පරං යාව පඤ්චවග්ගියානං ආසවක්ඛයා පාසරාසිසුත්තෙ වුත්තනයෙන වෙදිතබ්බං; **අඞ්කුසගය්හසිප්පෙ**ති[12] අඞ්කුසගණ්හනකසිප්පෙ; **කුසලො** අහන්ති ඡෙකො අහං; කස්ස පනායං සන්තිකෙ සිප්පං උග්ගණ්හීති පිතු සන්තිකෙව[13] උග්ගණ්හි, කොසම්බිනගරෙ කිර පරන්තපො නාම රාජා[14] රජ්ජං කාරෙසි. රාජමහෙසී ගරුභාරා ආකාසතලෙ[15] රඤ්ඤා සද්ධිං බාලාතපං තප්ප

---

1. මහා අභිනීහාරෙ b.
2. චෙළ b. පටිකං b S.
3. භබ්බං ජානිත්වා b.
4. ජානිත්වා අක්කමිස්ස b.
5. අභිනීහාරං b
6. තං ඉදානි b
7. සික්ඛාපදං B.
   සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙසි b. S.
   චෙළ b. පටිකා b. S.
8. අනුපඤ්ඤත්තිං b. S. ගිහි b.
9. මඞ්ගලිකො M2.
   අනුජානාමි භික්ඛවෙ ගිහීනං
   මඞ්ගලත්ථායාති b.
10. තතියං b, තතිය S. කාරණං b. S.
11. සො ඛො අහන්ති ආදි B. S.
    පච්ඡිමෙ යාමෙති b. S.
12. අඞ්කුසගය්හ
    සිප්පෙති B. S. ගය්හ b
    සිප්පෙති b. S. අඞ්කුස
    ගහණං b. ගහණක සිප්පෙ S
13. උග්ගණ්හීති පිතුසන්තිකෙ S.
    සන්තිකා b, පිතාපිතුපිතු
    සන්තිකෙව b. S.
14. කොසම්බියං කිර පරන්තප
    රාජා නාම b. S.
15. ගරුගබ්භා ආකාසඞ්ගණෙ S.

මාතා රත්තකම්බලං පාරුපිත්වා නිසින්නා හොති, එකො හත්ථිලිඞ්ග සකුණො[1] මංසපෙසීති මඤ්ඤමානො ගහෙත්වා ආකාසං පක්ඛන්දි. සා ඡඩ්ඩයමානන්ති භයෙන නිස්සද්දා අහොසි; සො තං පබ්බතපාදෙ රුක්ඛ විටපියං ඨපෙසි.[2] සා පාණිස්සරං කරොන්තී මහාසද්දං අකාසි. සකුණො පලායි; තස්සා තත්ථෙව ගබ්භවුට්ඨානං අහොසි, තියාමරත්තිං දෙවෙ වස්සන්තෙ කම්බලං පාරුපිත්වා[3] නිසීදි, තතො ච අවිදූරෙ තාපසො වසති. සො තස්සා සද්දෙන අරුණෙ උග්ගතෙ රුක්ඛමූලං ආගතො[4] ජාතිං පුච්ඡිත්වා නිස්සෙණිං බන්ධිත්වා ඔතාරෙත්වා අත්තනො වසනට්ඨානං නෙත්වා යාගුං පායෙසි, දාරකස්ස මෙඝඋතුඤ්ච පබ්බත උතුඤ්ච ගහෙත්වා ජාතත්තා උදෙනොති[5] නාමං අකාසි, තාපසො ඵලා ඵලානි[6] ආහරිත්වා ද්වෙපි ජනෙ පොසෙති,[7] සා එකදිවසං තාපසස්ස ආගමනවෙලාය පච්චුග්ගමනං කත්වා ඉත්ථිකුත්තං දස්සෙත්වා තාපසං[8] සීලභෙදං අපාදෙසි,[9] තෙසං එකතොව වසන්තානං කාලෙ ගච්ඡන්තෙ පරන්තපරාජා කාලමකාසි,[10] තාපසො රත්තිභාගෙ නක්ඛත්තං ඔලොකෙත්වා රඤ්ඤො මතභාවං ඤත්වා තුය්හං රාජා මතො පුත්තො තෙ කිං ඉධ වසිතුං ඉච්ඡති, උදාහු පෙත්තිකෙ[11] රජ්ජෙ ඡත්තං උස්සාපෙතුන්ති පුච්ඡි, සා පුත්තස්ස ආදිතො පට්ඨාය සබ්බං පවත්තිං[12] ආචික්ඛිත්වා ඡත්තං උස්සාපෙතුකාමතඤ්චස්ස ඤත්වා තාපසස්ස ආරොචෙසි; තාපසො ච හත්ථිගන්ධසිප්පං[13] ජානාති. කුතොනෙන ලද්ධං? සක්කස්ස සන්තිකා, පුබ්බෙ කිරස්ස සක්කො උපට්ඨානං ආගන්ත්වා කෙන කිලමථාති පුච්ඡි; සො හත්ථිපරිස්සයොති ආරොචෙසි, තස්ස සක්කො හත්ථිගන්ධඤ්චෙව[14] වීණඤ්ච[15] දත්වා පලාපෙතුකාමතාය සති ඉමං තන්තිං වාදෙත්වා ඉමං සිලොකං වදෙය්‍යාථ, පක්කොසිතුකාමතාය සති ඉමං සිලොකං වදෙය්‍යාථාති ආහ,[16] තාපසො තං සිප්පං කුමාරස්ස අදාසි, සො එකං වටරුක්ඛං[17] අභිරුහිත්වා හත්ථීසු ආගතෙසු තන්තිං[18] වාදෙත්වා සිලොකං වදති, හත්ථී භීතා පලායිංසු, සො සිප්පස්ස ආනුභාවං ඤත්වා පුන දිවසෙ පක්කොසනසිප්පං පයොජෙසි, ජෙට්ඨකහත්ථී ආගන්ත්වා ඛන්ධං උපනාමෙසි, සො තස්ස ඛන්ධගතො යුද්ධසමත්ථෙ තරුණහත්ථී උච්චිනිත්වා කම්බලඤ්ච මුද්දිකඤ්ච ගහෙත්වා මාතාපිතරො

1. හත්ථිලිඞ්ගසකුණො S.
2. විටපෙ ඨපෙසි b. S.
3. පාරුපෙත්වා b.
4. රුක්ඛමූලෙ ආගතො S.
5. උතෙනොති b.
6. ඵලානි S. S.
7. පොසෙසි B.
8. තාපසස්ස S.
9. ආපාදෙසි b. S.
10. කාලං අකාසි b.
11. පිත්තිකෙ b. පිතුසන්තිකෙ S.
12. පවුත්තිං S.
13. හත්ථිගණ්ඨන සිප්පං S. හත්ථිගන්ධසිප්පං b. හත්ථිකන්ත සිප්පං B.
14. හත්ථි ගණ්ඨනකඤ්චෙව S. හත්ථිගන්ධඤ්චෙව b.
15. වීණකඤ්ච b.
16. වදෙය්‍යාථාති B.
17. වටවරුක්ඛං, b. S. අභිරුහිත්වා b. b, හත්ථීසු S.
18. තන්ති b.

වන්දිත්වා නික්ඛන්තො අනුපුබ්බෙන තං තං ගාමං[1] පවිසිත්වා අහං රඤ්ඤො පුත්තො සම්පත්තිං අත්ථිකා ආගච්ඡන්තූති ජනසඞ්ගහං කත්වා නගරං පරිවාරෙත්වා අහං රඤ්ඤො පුත්තො මය්හං ඡත්තං දෙථාති අසද්දහන්තානං කම්බලඤ්ච මුද්දිකඤ්ච දස්සෙත්වා ඡත්තං උස්සාපෙසි, සො හත්ථිවිත්තකො[2] හුත්වා අසුකට්ඨානෙ සුන්දරො හත්ථී අත්ථීති;[3] වුත්තෙ ගන්ත්වා ගණ්හාති,[4] චණ්ඩපජ්ජොතො තස්ස සන්තිකෙ සිප්පං ගණ්හිස්සාමීති කට්ඨහත්ථිං පයොජෙත්වා තස්ස අන්තො යොධෙ නිසීදාපෙත්වා[5] තං හත්ථිං ගහණත්ථාය ආගතං ගණ්හිත්වා තස්ස සන්තිකෙ සිප්පගහණත්ථාය[6] ධීතරං උය්‍යොජෙසි; සො තාය සද්ධිං සංවාසං කප්පෙත්වා තං ගහෙත්වා අත්තනො නගරංයෙව අගමාසි, තස්සා කුච්ඡිගං උප්පන්නො අයං බොධිරාජ කුමාරො අත්තනො පිතුසන්තිකෙ සිප්පං උග්ගණ්හි.

පධානියඞ්ගානීති පධානං වුච්චති පදහනභාවො, පධානමස්ස[7] අත්ථීති පධානියො පධානියස්ස භික්ඛුනො අඞ්ගානීති පධානියඞ්ගානි; **සද්ධොති** සද්ධාය සමන්නාගතො; සද්ධාපනෙසා[8] ආගමනසද්ධා අධිගමනසද්ධා[9] ඔකප්පනසද්ධා පසාදසද්ධාති චතුබ්බිධා; තත්ථ සබ්බඤ්ඤුබොධිසත්තානං සද්ධා අභිනීහාරතො පට්ඨාය ආගතත්තා ආගමනසද්ධා නාම, අරියසාවකානං පටිවෙධෙන අධිගතත්තා අධිගමනසද්ධා[10] නාම, බුද්ධො ධම්මො සඞ්ඝොති වුත්තෙ අචලභාවෙන[11] ඔකප්පනං ඔකප්පනසද්ධා නාම, පසාදුප්පත්ති පසාද සද්ධා නාම, ඉධ[12] ඔකප්පනසද්ධා අධිප්පෙතා, **බොධින්ති**[13] චතුමග්ගඤාණං: තං සුප්පටිවිද්ධං[14] තථාගතෙනාති සද්දහති; දෙසනාසීසමෙව චෙතං ඉමිනා පන අඞ්ගෙන තීසුපි රතනෙසු සද්ධා අධිප්පෙතා; යස්ස හි බුද්ධාදීසු පසාදො බලවා තස්ස පධානං විරියං[15] ඉජ්ඣති; **අප්පාබාධොති** අරොගො, **අප්පාතඞ්කොති** නිද්දුක්ඛො; **සමවෙපාකිනියාති** සමවිපාකිනියා;[16] **ගහණියාති** කම්මජතෙජොධාතුයා; **නාතිසීතාය නාච්චුණ්හායාති** අතිසීතග්ගහණිකො හි සීතභීරු හොති, අච්චුණ්හග්ගහණිකො උණ්හභීරු, තෙසං පධානං න ඉජ්ඣති මජ්ඣිමග්ගහණිකස්ස ඉජ්ඣති, තෙනාහ: **මජ්ඣිමාය පධානක්ඛමායාති**; **යථා භූතං අත්තානං ආවිකත්තාති** යථාභූතං අත්තනො අගුණං[17] පකාසෙතා; **උදයත්ථගාමිනියාති** උදයඤ්ච

1. තං තං ගාමං b
2. හත්ථිවිත්තසො S.
3. හත්ථි අත්ථීති b,
4. ගණ්හති b. S
5. අන්තොයෙව නිසීදාපෙත්වා b.
6. සිප්පං ගහණත්ථාය b.
7. පධානමස්ස අත්ථීති b. S.
8. සා පනෙසා b. අධිගමසද්ධා b.
9. අධිගම සද්ධා B.
10. අධිගම සද්ධා S.
11. අචලභාවෙන b. S.
12. ඉධපන b.
13. බොධීති b S.
14. සුපටිවිද්ධ b. S.
15. පධාන විරියං S
16. සමවිපාචනියා b
17. ගුණං B.

අත්ථඤ්ච ගන්තුං පරිච්ඡින්දිතුං සමත්ථාය; එතෙන සමපඤ්ඤාසලක්ඛණපරිග්ගාහකං[1] උදයබ්බයඤාණං වුත්තං; **අරියායාති** පරිසුද්ධාය;[2] **නිබ්බෙධිකායාති** අනිබ්බිද්ධපුබ්බං ලොභක්ඛන්ධාදයො[3] නිබ්බිජ්ඣිතුං සමත්ථාය; **සම්මාදුක්ඛක්ඛයගාමිනියාති** තදඞ්ගවසෙන කිලෙසානං පහීනත්තා යං දුක්ඛං ඛීයති තස්ස දුක්ඛස්ස ඛයගාමිනියා; ඉති සබ්බෙහිපි ඉමෙහි පදෙහි විපස්සනාපඤ්ඤාව කථිතා. දුප්පඤ්ඤස්ස හි පධානං න ඉජ්ඣති; ඉමානි ච පඤ්ච[4] පධානියඞ්ගානි ලොකියානෙව වෙදිතබ්බානි; **සායමනුසිට්ඨො පාතො විසෙසමධිගමිස්සතීති**[5] අත්ථඞ්ගතෙ සූරියෙ අනුසිට්ඨො අරුණුග්ගමනෙ විසෙසං අධිගමිස්සති;[6] **පාතමනුසිට්ඨො**[7] **සායන්ති** අරුණුග්ගමනෙ අනුසිට්ඨො සූරියත්ථඞ්ගමන[8] වෙලායං; අයඤ්ච පන දෙසනා නෙය්‍යපුග්ගලස්ස වසෙන[9] වුත්තා දන්ධපඤ්ඤො හි නෙය්‍යපුග්ගලො සත්තහි වසෙහි[10] අරහත්තං පාපුණාති, තික්ඛපඤ්ඤො එකදිවසෙන,[11] සෙසං මජ්ඣිමපඤ්ඤස්ස වසෙන වෙදිතබ්බං. **අහො බුද්ධො අහො ධම්මො**[12] **අහො සඞ්ඝස්ස සම්පදාති** යස්මා බුද්ධධම්මානං උළාරතාය[13] ධම්මස්ස ච ස්වාක්ඛාතතාය පාතො[14] කම්මට්ඨානං කථාපෙත්වා සායං අරහත්තං පාපුණාති තස්මා[15] පසංසන්තො එවමාහ; **යත්‍ර හි නාමාති** විම්හයත්ථෙ නිපාතො; **කුච්ඡිගතොති** ආපන්නසත්තා[16] **යො මෙ අයං භන්තෙ කුච්ඡිගතොති** කිං පනෙවං සරණං ගහිතං හොතීති න හොති[17] අචිත්තකසරණගමනං නාම නත්ථි අරක්ඛා පන[18] පච්චුපට්ඨිතො හොති, අථ නං යදා මහල්ලකකාලෙ මාතාපිතරො තාත කුච්ඡිගතමෙව තං සරණං ගණ්හාපයිම්හාති සාරෙන්ති, සො ච සල්ලක්ඛෙත්වා අහං සරණං ගතො උපාසකොති සතිං උප්පාදෙති, තදා සරණං ගහිතං නාම හොති. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

බොධිරාජකුමාරසුත්තං පඤ්චමං.

---

1. සපඤ්ඤාස ලක්ඛණපරිග්ගහකං B පඤ්ඤාස ලක්ඛණ පරිග්ගාහකං L. එතෙන පඤ්ඤාසලක්ඛණං b. S. පරිග්ගාහිතං b පරිග්ගාහිකං S.
2. පරිසුද්ධාය b S
3. අනිබ්බිද්ධපුබ්බං ලොභක්ඛන්ධාදයො B. අනිබ්බිද්ධාපුබ්බලොභ b. S.
4. න ඉජ්ඣති ඉමානි ච පඤ්ච S.
5. එතෙසං මධිගමිස්සතීති b.
6. විසෙසං අධිගමිස්සති b.
7. පාතාමනුසිට්ඨො L.
8. සූරියත්ථගමන b. S.
9. පුග්ගලවසෙන b. S.
10. සත්තදිවසෙහි S. සත්තහි දිවසෙහි b.
11. එකෙන දිවසෙන b. මජ්ඣිමපඤ්ඤ වසෙන b. S.
12. අහො ධම්මස්ස ස්වාක්ඛාතතාති යස්මා b. S.
13. ඔළාරතාය S.
14. පාතොව S.
15. තස්ස A1. M2.
16. ආපන්නමත්තා b.
17. න ච හොති b.
18. ආරක්ඛා පනස්ස b. පච්චුපට්ඨිතොව b. S. හොතියි b.

2. 4. 6.

එවම්මෙ සුතන්ති අඞ්ගුලිමාලසුත්තං; තත්ථ අඞ්ගුලීනං මාලං ධාරෙතීති කස්මා ධාරෙති? ආචරියවචනෙන. තත්‍රායං අනුපුබ්බිකථා, අයං කිර කොසලරඤ්ඤො පුරොහිතස්ස මන්තාණියා නාම බ්‍රාහ්මණියා කුච්ඡිස්මිං පටිසන්ධිං අග්ගහෙසි, බ්‍රාහ්මණියා රත්තිභාගෙ ගබ්භවුට්ඨානං අහොසි, තස්ස මාතුකුච්ඡිතො නික්ඛමනකාලෙ සකලනගරෙ ආවුධානි පජ්ජලිංසු රඤ්ඤො මඞ්ගලකොන්තාපි[1] සකට්ඨානෙ ඨපිතා අසිලට්ඨිපි පජ්ජලි බ්‍රාහ්මණො නික්ඛමිත්වා[2] නක්ඛත්තං ඔලොකෙන්තො, චොරනක්ඛත්තෙන ජාතොති රඤ්ඤො සන්තිකං ගන්ත්වා සුඛසෙය්‍යභාවං පුච්ඡි, රාජා කුතො මෙ ආචරිය සුඛසෙය්‍යා මය්හං මඞ්ගලාවුධං පජ්ජලි රජ්ජස්ස වා ජීවිතස්ස වා අන්තරායො භවිස්සති මඤ්ඤෙති, මාභායි මහාරාජ, මය්හං ඝරෙ කුමාරො ජාතො, තස්සානුභාවෙන න කෙවලං තුම්හාකං නිවෙසනෙ සකලනගරෙ[3] ආවුධානි පජ්ජලිතානීති,[4] කිං භවිස්සති ආචරියාති, චොරො භවිස්සති මහාරාජාති, කිං එකචොරකො චොරොති එකචොරකො උදාහු රජ්ජදූසකො දෙවාති: එවං වත්වා ච පන රඤ්ඤො මනං ගණ්හිතුකාමො ආහ හාරෙථ[5] නං දෙවාති: එකො[6] චොරකො සමානො කිං කරිස්සති කරීසසහස්සඛෙත්තෙ[7] එකං සාලිසීසං විය හොති[8] පටිජග්ගථ නන්ති, තස්ස නාමගාහං[9] ගණ්හන්තා සයනෙ ඨපිත මඞ්ගලඅසිලට්ඨි[10] ඡදනෙ ඨපිතා සරු කප්පාසපිචුම්හි ඨපිතං තාලවණ්ටසාරක්ඛසත්ථකානි එතෙ පජ්ජලන්තා කිඤ්චි න හිංසිංසූති[11] අහිංසකොති නාමං අකංසු, තං සිප්පුග්ගහණකාලෙ තක්කසිලං පෙසයිංසු. සො ධම්මන්තෙවාසිකො හුත්වා සිප්පං පට්ඨපෙසි, වත්තසම්පන්නො කිංකාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදී අහොසි, සෙසඅන්තෙවාසිකා බාහිරකා අහෙසුං, තෙපි[12] අහිංසකමාණවස්ස ආගතකාලතො පට්ඨාය මයං න පඤ්ඤායාම, කථං න භින්දෙය්‍යාමාති නිසීදිත්වා මන්තයන්තා සබ්බෙහි අතිරෙකපඤ්ඤත්තා දුප්පඤ්ඤොති න සක්කා වත්තුං වත්තසම්පන්නත්තා දුබ්බත්තොති න සක්කා[13] වත්තුං ජාතිසම්පන්නත්තා දුජ්ජාතොති න සක්කා වත්තුං කින්ති කරිස්සාමාති තතො එකං ඛරමන්තං[14] මන්තයිංසු ආචාරියිනිං අන්තරං කරිත්වා[15] තං භින්දිස්සාමාති තයො රාසී හුත්වා

---

1. මඞ්ගලං කරොන්තො සිරිසයනෙ ඨපිතො අසලට්ඨිපි b. මඞ්ගල කුමන්තාපි සයනෙ ඨපිතා S.
2. නික්ඛමිත්වා නික්ඛමිත්වා S.
3. සකලනගරෙපි B.
4. තස්සානුභාවෙන නපජ්ජලිතානීති S
5. මාරෙථ නං b. S.
6. එක b. S.
7. සහස්ස S. ඛෙත්තෙ b, S.
8. අහොසි B.
9. නාමගහණං B. නාමග්ගහණං b.,
10. අසිලට්ඨිං S.
11. හිංසිංසු තස්මා B. න හිංසිංසු තස්මා B.
12. තෙ b. B. අහිංසකමාණවකස්ස b.
13. න වත්තොති b.
14. ඛරමන්තං B.
15. ආචරියස්ස අන්තරං කත්වා b. S.

පඨමං එකකාව ආචරියං උපසඞ්කමිත්වා[1] වන්දිත්වා අට්ඨංසු; කිං තාතාති? ඉමස්මිං ගෙහෙ එකා කථා[2] සුය්‍යතීති, කිං තාතාති? අහිංසකමාණවො තුම්හාකං අන්තඝරෙ දුබ්භතීති[3] මඤ්ඤාමාති[4] ආචරියො සංතජ්ජෙත්වා ගච්ඡථ[5] වසලා මා මෙ පුත්තං මය්හං අන්තරෙ පරිභින්දථාති නිවජ්ජි.[6] තතො ඉතරෙ අථ ඉතරෙති තයොපි කොට්ඨාසා ආගන්ත්වා තථෙව වත්වා අම්හාකං අසද්දහන්තා උපපරික්ඛිත්වා ජානථාති ආහංසු. ආචරියො සිනෙහෙන වදන්ති දිස්වා අත්ථි මඤ්ඤෙ සන්ථවොති[7] පරිභිජ්ජිත්වා චින්තෙසි, ඝාතෙමි නන්ති,[8] තතො චින්තෙසි සචෙ ඝාතෙස්සාමි[9] දිසාපාමොක්ඛො ආචරියො අත්තනො සන්තිකං සිප්පුග්ගහණත්ථං ආගතෙ මාණවකෙ දොසං උප්පාදෙත්වා ජීවිතා වොරොපෙතීති පුන කොචි සිප්පුග්ගහණත්ථං න ආගමිස්සති, එවං මෙ ලාභො පරිහායිස්සති අථ නං සිප්පස්ස පරියොසානුපචාරොති වත්වා ජඞ්ඝසහස්සං ඝාතෙහීති වක්ඛාමි, අවස්සං තත්ථ[10] එකො උට්ඨායෙතං ඝාතෙස්සතීති[11] අථ නං ආහ: එහි තාත ජඞ්ඝසහස්සං ඝාතෙහි[12] එවමෙතස්ස සිප්පස්ස[13] උපචාරො කතො භවිස්සතීති; මයං අහිංසකකුලෙ[14] ජාතා න සක්කා ආචරියාති, අලද්ධුපචාරං සිප්පං ඵලං,[15] න දෙති තාතාති, සො පඤ්චාවුධං ගහෙත්වා ආචරියං වන්දිත්වා අටවිං පවිට්ඨො, අටවිං පවිසනට්ඨානෙපි අටවිමජ්ඣෙපි අටවිතො නික්ඛමනට්ඨානෙපි ඨත්වා මනුස්සෙ ඝාතෙසි.[16] වත්ථං වා වෙඨනං වා න ගණ්හාති, එකො ද්වෙති ගණිතමත්තමෙව[17] කරොන්තො ගච්ඡති, ගණිතම්පි න උග්ගණ්හාති, පකතියා හි[18] පඤ්ඤද්වා එස පාණාතිපාතිනො[19] පන චිත්තං න පතිට්ඨාති, තස්මා අනුක්කමෙන ගණිතම්පි[20] න සල්ලක්ඛෙසි, එකෙකං අඞ්ගුලිං ඡින්දිත්වා ඨපෙති;[21] ඨපිතට්ඨානෙ අඞ්ගුලියො විනස්සන්ති, තතො විජ්ඣිත්වා අඞ්ගුලීනං මාලං කත්වා ධාරෙසි. තෙනෙව චස්ස[22] අඞ්ගුලිමාලොති සඞ්ඛා උදපාදි, සො සබ්බං අරඤ්ඤං නිස්සඤ්චාරමකාසි.[23] දාරුආදීනං අත්ථාය අරඤ්ඤං ගන්තුං සමත්ථො නාම නත්ථි, රත්තිභාගෙ අන්තොගාමම්පි ආගන්ත්වා පාදෙන පහරිත්වා ද්වාරං උග්ඝාටෙති, තතො සයිතෙයෙව මාරෙත්වා එකො එකොති ගණෙත්වා[24] ගච්ඡති. ගාමො ඔසරිත්වා නිගමෙ අට්ඨාසි, නිගමො නගරෙ, මනුස්සා

---

1. උපසඞ්කමිත්වා අට්ඨංසු S.
2. එකං කථං S. සුය්‍යාමාති b. S
3. දුබ්භතීති b.
4. පජානාමාති S.
5 ගච්ඡථ ගච්ඡථ B.
6. නිවජ්ජසි b. නිවජ්ජි B.
7 සන්ථවොති S සද්දෙවොති පරිභිජ්ජිත්වා S
8. ඝාතෙමි S. න නන්ති b.
9. ඝාතිස්සාමි b· ඝාපිස්සාමි S
10 අවස්සං එත්ථ S. b. උට්ඨායතං p. S.
11. ඝාටෙස්සතීති S.
12. ඝාටෙහි S.
13. එව. සිප්පස්ස S.
14. අහිංසකකුලෙ S.
15. සිප්පඵලං· A1. W2.
16. ඝාටෙසි S වෙඨනං වා S. න ගණ්හති b. S
17. ගහිතමත්තමෙව b. S.
18. පකතියාපි b. S.
19. පාණාතිපාතස්ස S.
20 ගහනම්පි S.
21. ඨපෙසි B.
22. තෙනෙවස්ස S.
23. නිස්සඤ්චර මකාසි S.
24. එකො එකොති ගණෙන්තො B. S.

තියොජනතො පට්ඨාය ඝරානි පහාය ජනා දාරකෙසු හත්ථෙ¹ ගහෙත්වා ආගම්ම සාවත්ථිං පරිවාරෙත්වා ඛන්ධාවාරං බන්ධිත්වා රාජඞ්ගණෙ සන්නිපතිත්වා චොරො තෙ දෙව² විජිතෙ අඞ්ගුලිමාලො නාමාති ආදීනි වදන්තා කන්දන්ති, ගග්ගො³ මය්හං පුත්තො භවිස්සතීති ඤත්වා බ්‍රාහ්මණිං⁴ ආහ භොති අඞ්ගුලිමාලො නාම චොරො උප්පන්නො සො අනඤ්ඤො⁵ තව පුත්තො අහිංසකකුමාරො ඉදානි රාජා තං ගණ්හිතුං නික්ඛමිස්සති, කිං කාතබ්බන්ති ගච්ඡ! සාමි පුත්තං මෙ ගහෙත්වා එහීති, නාහං භද්දෙ උස්සහාමි, චතූසු හි ජනෙසු විස්සාසො නාම නත්ථි, චොරො මෙ පුරාණසහායොති අවිස්සාසනීයො, සාඛා මෙ පුරාණසන්ථතාති⁶ අවිස්සාසනීයා රාජා මං පූජෙතීති අවිස්සාසනීයො, ඉත්ථි මෙ වසඞ්ගතාති අවිස්සාසනීයා;⁷ මාතුහදයං පන මුදුකං හොති, තස්මා සා ආහ: අහං⁸ පන ගන්ත්වා මය්හං පුත්තං ආනෙස්සාමීති නික්ඛන්තා, තං දිවසඤ්ච⁹ භගවා පච්චූසසමයෙ ලොකං ඔලොකෙන්තො¹⁰ අඞ්ගුලිමාලං දිස්වා මයි ගතෙ එතස්ස සොත්ථි භවිස්සති, අගාමකෙ අරඤ්ඤෙ ඨිතො චතුප්පදිකං ගාථං සුණිත්වා¹¹ මම සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා ඡ අභිඤ්ඤා සච්ඡිකරිස්සතීති¹² සචෙ න ගමිස්සාමි, මාතරි අපරජ්ඣිත්වා අනුද්ධරණීයො භවිස්සති, කරිස්සාමිස්ස සඞ්ගහන්ති, පුබ්බණ්හසමයෙ¹³ නිවාසෙත්වා පිණ්ඩාය පවිසිත්වා කතභත්තකිච්චො තං සඞ්ගණ්හිතුකාමො විහාරා නික්ඛමි, එතමත්ථං දස්සෙතුං අථ ඛො භගවාති ආදිවුත්තං; සංහරිත්වා සංහරිත්වාති සඞ්ඛාතං කත්වා¹⁴ වග්ගවග්ගා හුත්වා; හත්ථත්ථං¹⁵ ගච්ඡන්තීති හත්ථෙ හත්ථං විනාසං¹⁶ ගච්ඡන්ති, කිං පන තෙ භගවන්තං සඤ්ජානිත්වා එවං වදන්ති¹⁷ අසඤ්ජානිත්වාති? අසඤ්ජානිත්වා; අඤ්ඤදත්ථු වෙසෙන හි භගවා එකකොව අගමාසි, චොරොපි තස්මිං සමයෙ දීඝරත්තං දුබ්භොජනෙන ච දුක්ඛසෙය්‍යාය ච උක්කණ්ඨිතො හොති, කිත්තකා පනානෙන මනුස්සා මාරිතාති? එකෙනූනසහස්සං, සො පන ඉදානි එකං ලභිත්වා සහස්සං පූරිස්සතීති සඤ්ඤී හුත්වා සයමෙව¹⁸ පඨමං පස්සාමි, තං යෙව ගහෙත්වා¹⁹ ගණනං පූරෙත්වා සිප්පස්ස උප

1. දාරකෙ හත්ථෙසු B. S.
2. චොරො දෙව B. S.
3. භග්ගො B. තතො S.
4. බ්‍රාහ්මණො බ්‍රාහ්මණිං S.
භොති S. නොති රෙ B.
5. සො න අඤ්ඤො B. S
6. සාඛා මෙ පුරාණසන්ථවාති S.
7. අවිස්සාසනීයාති S.
8. තස්මා අහං B.
9. තං දිවසං B.
10. වොලොකෙන්තො B. S.
11. සුත්වා B. S.
12. සච්ඡිකරිස්සති B S. ගමිස්සං b.
13. සමයං b. S.
14. සඞ්කරිත්වා සඞ්කරිත්වාති
සඞ්ඛාතං b. සඞ්ඝරිත්වා
සඞ්ඝරිත්වාති සඞ්ඛාතං S.
සරිත්වා සඞ්ඛාතං කත්වා L.
සඞ්ඛාතං කත්වා B.
15. හත්ථත්තං B. හත්ථ හත්ථං L.
හත්ථෙ අත්ථං b. S.
16. හත්ථෙ විනාසං B.
17. එවං වදන්ති b S.
18. හුත්වායමෙව b.
13. තං ගණ්හිත්වා L. තං ඝාතෙත්වා b.
ඝාතෙත්වා S.

චාරං කත්වා මස්සුං කාරාපෙත්වා[1] නහායිත්වා වත්ථානි පරිවත්තෙත්වා මාතාපිතරො පස්සාමීති[2] අටවිමජ්ඣතො අටවිමුඛං[3] ආගන්ත්වා එකමන්තං ඨිතො භගවන්තං අද්දස, එතමත්ථං දස්සෙතුං අද්දසා ඛොති ආදිවුත්තං; ඉද්ධාභිසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛාසීති[4] මහාපඨවිං උම්මියො උට්ඨපෙන්තො විය සඞ්ඝරිත්වා[5] පරභාගෙ අක්කමති ඔරභාගෙ වලියො නික්ඛමන්ති, අඞ්ගුලිමාලො සරක්ඛෙපමත්තං[6] මුඤ්චිත්වා ගච්ඡති. භගවා පුරතො මහන්තං අඞ්ගණං දස්සෙත්වා සයං මජ්ඣෙ හොති, චොරො අන්තො එසො ඉදානි තං පාපුණිත්වා ගණ්හිස්සාමීති සබ්බත්ථාමෙන[7] ධාවති. භගවා අඞ්ගණස්ස පරමන්තෙ[8] හොති, චොරො මජ්ඣෙ, සො එත්ථ තං පාපුණිත්වා ගණ්හිස්සාමීති වෙගෙන ධාවති, භගවා තස්ස පුරතො මාතිකං වා ථලං වා දස්සෙති, එතෙනුපායෙන තීණි යොජනානි ගහෙත්වා අගමාසි; චොරො කිලමි, මුඛෙ ඛෙළො සුස්සි, ගත්තෙහි[9] සෙදා මුච්චිංසු, අථස්ස අච්ඡරියං වත භො ති එතදහොසි; මිගම්පිහි මිගං කස්මා ගණ්හාති[10] ජාතසමයෙ ආහාරත්ථං සො කිර එකං ගුම්බං[11] සවෙට්ඨෙත්වා මිගෙ උට්ඨාපෙති, තතො විත්ථාරුවියං[12] මිගං අනුබන්ධන්තො ගණ්හිත්වා පචිත්වා ඛාදති; පුච්ඡෙය්‍යාමාති යෙන කාරණෙනායං ගච්ඡන්තොව ඨිතො නාම අහඤ්ච ඨිතොව, අට්ඨිතො නාම, යන්නූනාහං ඉමං සමණං තං කාරණං[13] පුච්ඡෙය්‍යන්ති අත්ථො; නිධායාති යො විහිංසනත්ථංභූතෙසු දණ්ඩො පවත්තයිතබ්බොති[14] සියා තං නිධාය අපනෙත්වා මෙත්තාය ඛන්තියා පටිසඞ්ඛාය අවිහිංසාය සාරණීයධම්මෙසු[15] ච ඨිතො අහන්ති අත්ථො; තුවමට්ඨිතොසීති පාණෙසු අසඤ්ඤතත්තා එත්තකානි පාණසහස්සානි ඝාතෙන්තස්ස[16] තව මෙත්තා වා ඛන්ති වා පටිසඞ්ඛා වා අවිහිංසා වා[17] සාරණීයධම්මා වා න අත්ථි තස්මා[18] තුවං අට්ඨිතොසි; ඉදානි ඉරියාපථෙන ඨිතොපි නිරයෙ ධාවිස්සසීති[19] තිරච්ඡානයොනියං පෙත්තිවිසයෙ අසුරකායෙ[20] ධාවිස්සසීති වුත්තං හොති; තතො චොරො මහායං[21] සීහනාදො මහන්තං ගජ්ජිතං න ඉදං අඤ්ඤස්ස

1. කෙසමස්සුං b. S. ඔහාරෙත්වා නහායිත්වා b.
2. පස්සිස්සාමීති b.
3. අටටවි b. අටවි S අටටවි b.
4. අභිසඞ්ඛාරෙසීති b. S මහාපථවී b. මහාපඨවී S උම්මියො b. S. උට්ඨාපෙන්තො S. උට්ඨපෙන්තො A1. M2.
5. සංහරිත්වා b. ඤ්ඤිබරිත්වා S. අපරභාගෙ b S ඔරිභාගෙ b. වලලියො S.
6. පදක්ඛෙපමත්තං B.
7. සබ්බථාමෙන b. S.
8. පාරිමන්තෙ b.
9. කායෙහි b. S.
10. ගණ්හති b. S. ජාතකා සමයෙ S
11. කුම්භං b.
12. විත්ථාරුචිතං S.
13. තං තං කාරණං b.
14. දණ්ඩාපි වත්තයිතබ්බා සියා S. පවත්තයිතබ්බාසියා b. පවත්ත සිතබ්බාපි A1. M2. දණ්ඩං B.
15. සාරණීය b. ධම්මෙසු චනාතිතො S'
16. ඝාතෙන්තස්ස S.
17. ඛන්තීවා අවිහිංසාවා සාරණීය b.
18. නත්ථි තස්මා b. S.
19. ධාවිස්සති b. ධාවිස්සසි S. ධාවිස්සතීති A1.
20. පිත්තිවිසයෙ අසුරකායෙ වා b. S.
21 මහා අයං b. S.

භවිස්සති මහා මායාය පන පුත්තස්ස[1] සිද්ධත්ථස්ස සමණරඤ්ඤො එතං ගජ්ජිතං දිට්ඨා වතමයි මඤ්ඤෙ තිඛිණවක්ඛුනා[2] සම්බුද්ධෙන සඞ්ගහකරණත්ථමෙව භගවා ආගතොති විජානිත්වා චිරස්සං වත මෙති ආදි මාහ: තත්ථ මහිතොති දෙවමනුස්සාදීහි චතුපච්චයපූජාය පූජිතො; පච්චුපාදීති චිරස්ස[3] කාලස්ස අච්චයෙන මය්හං සඞ්ගහත්ථාය ඉමං මහාවනං පටිපජ්ජි; පහස්සං[4] පාපන්ති පජහිස්සාමි පාපං; ඉච්චෙව වාති[5] එවං වත්වා යෙව; ආවුධන්ති පසද්ධාවුධං; සොබ්භෙති සමන්තතො ඡින්නෙ; පපාතෙති එකතො ඡින්නෙ;[6] නරකෙති ඵලිතට්ඨානෙ; ඉධ පන තීහිපි ඉමෙහි[7] අරඤ්ඤමෙව වුත්තං; අවකාරීති[8] ඛිපි ඡඩ්ඩෙසි; තමෙහි භික්ඛූති තදා අවොචාති භගවා[9] ඉමං පබ්බාජෙන්තො කුහිං සත්ථකං ලභිස්සාමි, කුහිං පත්තචීවරන්ති පරියෙසනකිච්චං නත්ථි, කම්මං පන ඔලොකෙසි. අථස්ස පුබ්බෙ සීලවන්තානං අට්ඨපරික්ඛාරභණ්ඩකස්ස දින්නභාවං ඤත්වා දක්ඛිණහත්ථං පසාරෙත්වා එහි භික්ඛු ස්වාක්ඛාතො[10] ධම්මො චර බ්‍රහ්මචරියං සම්මා දුක්ඛස්ස අන්තකිරියායාති ආහ; සො සහ වචනෙනෙව ඉද්ධිමයපත්තචීවරං[11] පටිලභි, තාවදෙවස්ස ගිහිලිඞ්ගං අන්තරධායි, සමණලිඞ්ගං පාතුරහොසි.

“තිචීවරඤ්ච පත්තො ච වාසි[12] සූචි ච බන්ධනං
පරිස්සාවනෙන[13] අට්ඨෙතෙ යුත්තයොගස්ස භික්ඛුනො”ති.

එවං වුත්තා අට්ඨපරික්ඛාරා සරීරපටිබද්ධාව හුත්වා නිබ්බත්තිංසු; එසෙව තස්ස අනු භික්ඛුභාවොති එස එහිභික්ඛුභාවො තස්ස උපසම්පන්න භික්ඛුභාවො අහොසි, නහි එහිභික්ඛූනං විසුං උපසම්පදා නාම අත්ථි; පච්ඡාසමණෙනාති භණ්ඩග්ගාහකෙන[14] පච්ඡාසමණෙන තෙනෙව අත්තනො පත්තචීවරං ගාහාපෙත්වා තං පච්ඡාසමණං කත්වා ගතොති අත්ථො; මාතාපිස්ස අට්ඨඋසභමත්තෙන ඨානෙන අන්තරිතා[15] තාත අහිංසක කත්ථ ඨිතොසි[16] කත්ථ නිසින්නොසි කුහිං ගතොසි මයා සද්ධිං න කථෙසි තාතාති වදන්තී ආහිණ්ඩිත්වා අපස්සමානා එත්තාව ගතා;[17] පඤ්චමත්තානි අස්සසතානීති සචෙ චොරස්ස පරාජයො භවිස්සති, අනුබන්ධිත්වා තං ගණ්හිස්සාමි, සචෙ මය්හං පරාජයො භවිස්සති වෙගෙ

1 මායාය පුත්තස්ස b. S.
2. මඤ්ඤෙ ඛීණාසවභික්ඛුනා b
මඤ්ඤෙති ඛීණාසව භික්ඛුනා B.
සම්මා සම්බුද්ධෙන b. S
3. පච්චුපාදීති චිරස්සං b.
4. පහාය පාපන්ති b.
පජහිස්සං පාපන්ති S, පජහිත්වා පාපං b.
5. ඉච්චෙවාති b.
6. එකතො ඡින්නෙ b. S.
7. ඉමෙහි පදෙහි b. b.
8. අවකිරීති S. අකිරීති b. ඡඩ්ඩෙසි b.
9. භගවතො b. S. A1, M2.
10. ස්වාක්ඛාතො b.
11. ඉද්ධිමයං පත්තචීවරං S.
පටිලභති b.
12. වාසී S.
13. පරිස්සාවනෙන b.
14. භණ්ඩග්ගාහකෙන b.
15. ඨානෙන අජානන්ති ඤාත S.
අන්තරිත්වා L.
16. කත්ථඨිතො S.
17. එත්තෙව ගතා S

න පලායිස්සාමීති සල්ලහුකෙන බලෙන නික්ඛමි; යෙන ආරාමොති තස්මා ආරාමං අගමාසි: සො කිර චොරස්ස භායති, විතෙනන න ගන්තුකාමො[1] න ගච්ඡතීති ගරහාභයෙන නික්ඛමි, තෙනස්ස එතදහොසි: සම්මාසම්බුද්ධං වන්දිත්වා නිසීදිස්සාමි, සො පුච්ඡිස්සති: කස්මා බලං ගහෙත්වා නික්ඛමන්තොසීති[2] අථාහං ආරොචෙස්සාමි, භගවා හි මං න කෙවලං සම්පරායිකෙනෙව අත්ථෙන සඞ්ගණ්හාති දිට්ඨධම්මිකෙනපි සඞ්ගණ්හාතියෙව[3] සො සචෙ මය්හං ජයො භවිස්සති අධිවාසෙස්සති සචෙ පරාජයො භවිස්සති, කිංතෙන මහාරාජ එකං චොරං ආරබ්භගමනෙනාති වක්ඛති, තතො මං ජනො එවං සඤ්ජානිස්සති, රාජා චොරං ගහෙතුං නික්ඛන්තො සම්මාසම්බුද්ධෙන පන නිවත්තිතොති ඉති ගරහාමොක්ඛං[4] සම්පස්සමානො අගමාසි; කුතො පනායස්සාති කස්මා ආහ? අපි නාම භගවා තස්ස උපනිස්සයං ඔලොකෙත්වා තං ආනෙත්වා පබ්බාජෙය්‍යාති[5] භගවතො පරිගණ්හනත්ථං ආහ රඤ්ඤොති, න කෙවලං රඤ්ඤොයෙව භයං අහොසි, අවසෙසොපි මහාජනො භීතො එළකා වුධාති ඡඩ්ඩෙත්වා[6] සම්මුඛසම්මුඛට්ඨානෙනෙව පලායිත්වා නගරං පවිසිත්වා ද්වාරම්පිධාය අට්ටාලකෙ ආරුය්හ ඔලොකෙන්තො අට්ඨාසි, එවඤ්ච අවොච, අඞ්ගුලිමාලො රාජා මය්හං සන්තිකං ආගච්ඡතීති ඤත්වා පඨමතරං ආගන්ත්වා ජෙතවනෙ නිසින්නො, රාජා තෙන ගහිතො[7] මයං පලායිත්වා මුත්තාති; නත්ථි තෙ අතො[8] භයන්ති අයං හි ඉදානි කුන්ථකිපිල්ලිකම්පි[9] ජීවිතා න වොරොපෙති, නත්ථි තෙ ඉමස්ස සන්තිකා භයන්ති අත්ථො; කථං ගොත්තොති කස්මා පුච්ඡති පබ්බජිතං දරුණකම්මෙන උපපන්නං[10] නාමං ගහෙත්වා වොහරිතුං න යුත්තං, මාතාපිතුන්නං[11] ගොත්තවසෙන තං සමුදාචරිස්සාමීති මඤ්ඤමානො පුච්ඡි; පරික්ඛාරානන්ති එතෙසං අත්ථාය අහං උස්සුක්කං කරිස්සාමීති අත්ථො; කථෙන්තොයෙව ච උදරෙ බද්ධසාටකං[12] මුඤ්චිත්වා ථෙරස්ස පාදමූලෙ ඨපෙසි; අරඤ්ඤකොති[13] ආදීනි චත්තාරි ධුතඞ්ගානි පාළියං ආගතානි ථෙරෙන පන තෙරසපි සමාදින්නානෙව[14] අහෙසුං, තස්මා අලන්ති ආහ; යම්හි[15] මයං භයෙනාති කිං සන්ධාය වදති; හත්ථිම්පි ධාවන්තං[16] අනුපතිත්වා ගණ්හාමීති හි ආගතට්ඨානෙ රඤ්ඤා පෙසිතා,[17]

1. භායති චොරෙන ගන්තුකාමො S. විතෙනන ගන්තුකාමො b. න ගච්ඡති b
2. නික්ඛමන්තොසීති b, S.
3. සඞ්ගණ්හතියෙව b. S.
4. නිමන්තිතොති ගරහමොක්ඛං b. S.
5. පබ්බාජයොති b. S.
6. ඡට්ටෙත්වා b, සම්මුඛසම්මුඛට්ඨානෙව b. S.
7. රාජානෙන ගහිතො b. S, මයං පන B. S.
8. ඉතො b. S.
9. කුන්ථකිපිල්ලිකං b. S.
10. උපපන්නං b. S.
11. මාතාපිතුකං B. S. වසෙන සමුදාචරිස්සාමීති b.
12. බන්ධසාටකං b. S.
13. ආරඤ්ඤිකොති b. S.
14. සමාදින්නානෙව b, S.
15. යඤ්හි b. S
16. හත්ථිං ධාවන්තං b. අනුබන්ධිත්වා b. S. ගණ්හාමීති ආගතෙ b. S.
17. රඤ්ඤා පෙසිත b එවං b. S. රාජාපි b. S.

හත්ථාදයො සො එව අග්ගහෙසි; රාජා හි හත්ථිනා යෙව තං පරික්ඛිපිත්වා ගණ්හාථ, අසොසංහෙව රට්ඨෙ හෙවාති එවං අනෙකවාරං බහු හත්ථාදයො පසෙසි. එවං ගතෙසු පතෙතෙසු[1] අහමෙර අඞ්ගුලිමාලොති තස්මිං උට්ඨාය සද්දං කරොන්තෙ එකොපි ආවුධං පරිවත්තෙතුං නාසක්ඛි, සබ්බෙව කොට්ටෙත්වා මාරෙසි, හත්ථී අරඤ්ඤහත්ථී[2] හොන්ති, අස්සා අරඤ්ඤස්සා, රථාපි තත්ථෙව භිජ්ජන්තීති ඉදං සන්ධාය රාජා එවං වදති; **පිණ්ඩාය පාවිසීති** න ඉදං පඨමං පාවිසි, ඉතො[3] දසන්නදිවසං සන්ධාය පනෙතං වුත්තං දෙවසිකම්පි පනෙස පවිසතෙව; මනුස්සා තං දිස්වාව[4] උත්තසන්තිපි පලායන්තිපි ද්වාරම්පි ථකෙන්ති,[5] එකච්චෙ අඞ්ගුලිමාලොති සුත්වාව[6] පලායිත්වා අරඤ්ඤං වා පවිසන්ති, ඝරං වා පවිසිත්වා ද්වාරං ථකෙන්ති,[7] පලායිතුං අසක්කොන්තා පිට්ඨිං දත්වා තිට්ඨන්ති; ථෙරො උළුඞ්කයාගුම්පි[8] කටච්ඡුභික්ඛම්පි න ලභති පිණ්ඩකෙන[9] කිලමති, බහි අලභන්තො නගරං සබ්බසාධාරණන්ති නගරං පවිසති, යෙන ද්වාරෙන පවිසති තත්ථ අඞ්ගුලිමාලො ආගතොති කූටසහස්සානං[10] භිජ්ජන කාරණං හොති; **එකන්දහොසීති** කාරුඤ්ඤ පත්තියා[11] අහොසි, එකෙන ඌනං මනුස්සසහස්සං ඝාතෙන්තස්ස එකදිවසම්පි කාරුඤ්ඤං නාහොසි, ගබ්භමූළ්හාය ඉත්ථියා දස්සනමත්තෙනෙව කථං උප්පන්නන්ති: පබ්බජ්ජාබලෙන පබ්බජ්ජාබලං හි එතං; තෙනාහීති යස්මා තෙ කාරුඤ්ඤං උප්පන්නං තස්මාති අත්ථො; **අරියාය ජාතියාති** අඞ්ගුලිමාල එතං ත්වං මා ගණ්හි,[12] නෙසං තව ජාති ගිහිකාලො[13] එස ගිහි නාම පාණම්පි හනන්ති, අදින්නාදානාදීනිපි කරොන්ති, ඉදානි පන තෙ අරියා නාම ජාති; තස්මා ත්වං යතො අහං භගිනි ජාතොති සචෙ එවං වත්තුං කුක්කුච්චායසි, තෙන හි අරියාය ජාතියාති එවං විසෙසෙත්වා වදෙහීති[14] උය්යොජෙසි; **තං ඉත්ථිං එවං අවචාති** ඉත්ථිතං ගබ්භවුට්ඨානං[15] නාම න සක්කා පුරිසෙන උපසඞ්කමිතුං ථෙරො කිං කරෙසීති: අඞ්ගුලිමාලත්ථෙරො සච්චකිරියං කත්වා සොත්ථිකරණත්ථාය ආගතොති ආරොචාපෙසි, තතො තෙ සාණියා පරික්ඛිපිත්වා ථෙරස්ස බහිසාණියං පීඨකං පඤ්ඤපෙසුං, ථෙරො තත්ථ නිසීදිත්වා යතො අහං භගිනි සබ්බඤ්ඤුබුද්ධස්ස අරියස්ස අරියාය[16] ජාතියා ජාතොති සච්චකිරියං අකාසි; සහ සච්චවචනෙනෙව ධම්මකරකතො[17] මුත්තඋදකං

1. පත තෙසු b. ආහං ආරෙ b, S
2. අරඤ්ඤහත්ථී අස්සා b.
3. ඉත්ථි b.
4. මනුස්සාව තං දිස්වා b, S.
5. ථකෙන්ති b.
6. සුත්වා S.
7. ථකෙන්ති b. අසක්කොන්තා b.
8. උළුඞ්කයාගුම්පි b.
9. පිණ්ඩපාතෙන b. S.
10. කුටසහස්සානං S.
11. පපන්තියා S. ඔන S. ඌන b.
12 මා ගණ්හි S. තෙසං b. S.
13. ගිහිකාලෙ b. S. ගිහිනාම b.
14. වදෙහීති b. S
තං ඉත්ථිං එතදවොචාති b.
15. ගබ්භවුට්ඨානට්ඨානං b.
16. සබ්බඤ්ඤුබුද්ධස්ස අරියාය b. S.
17. ධම්මකරණතො b.

විය දාරකො නික්ඛමි, මාතාපුත්තානං[1] සොත්ථි අහොසි; ඉමඤ්ච පන පරිත්තං න කිඤ්චි පරිස්සයං න මද්දති[2] මහාපරිත්තං නාමෙතන්ති වුත්තං, ථෙරෙන නිසීදිත්වා සච්චකිරියකතට්ඨානෙ පීඨකං[3] අකංසු, ගබ්භමූළ්හතිරච්ඡානගතිත්ථිපි[4] ආනෙත්වා තත්ථ නිපජ්ජාපෙන්ති තාවදෙව සුඛෙන ගබ්භවුට්ඨානං හොති, යා දුබ්බලා හොති න සක්කා ආනෙතුං, තස්ස[5] පීඨකධොවන උදකං නෙත්වා සීසෙ සිඤ්චන්ති, තං ඛණංයෙව ගබ්භවුට්ඨානං හොති, අඤ්ඤම්පි රොගං වූපසමෙති යාව කප්පා තිට්ඨනකපාටිහාරියං[6] කිරෙතං, කිං පන භගවා ථෙරං වෙජ්ජකම්මං කාරාපෙසීති? න කාරාපෙසි: ථෙරං හි දිස්වා[7] මනුස්සා භීතා, පලායන්ති, ථෙරො භික්ඛාහාරෙන කිලමති, සමණධම්මං කාතුං න සක්කොති, තස්ස අනුග්ගහෙන සච්චකිරියං කාරෙසි, එවං කිරස්ස අහොසි: ඉදානි කිර අඞ්ගුලිමාලත්ථෙරො මෙත්තචිත්තං පටිලභිත්වා සච්චකිරියාය මනුස්සානං සොත්ථිභාවං කරොතීති මනුස්සා ථෙරං උපසඞ්කමිතබ්බං මඤ්ඤිස්සන්ති, තතො භික්ඛාහාරෙන අකිලමන්තො සමණධම්මං කාතුං සක්ඛිස්සතීති අනුග්ගහෙන සච්චකිරියං කාරෙසි; න හි සච්චකිරියා වෙජ්ජකම්මං හොති. ථෙරස්සාපි ච සමණධම්මං කරිස්සාමීති මූලකම්මට්ඨානං ගහෙත්වා රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානෙ නිසින්නස්ස චිත්තං කම්මට්ඨානාභිමුඛං න ගච්ඡති, අටවියං[8] ඨත්වා මනුස්සානං ඝාතිතට්ඨානමෙව පාකටං හොති; දුග්ගතොම්හි බුඩ්ඪපුරිසොම්හි[9] ජීවිතම්මෙ දෙහි සාමීති මරණභීතානං වචනාකාරො ච[10] හත්ථපාදවිකාරො ච ආපාථං ආගච්ඡති, සො විප්පටිසාරී හුත්වා තතොව උට්ඨාය ගච්ඡති, අථස්ස තං භගවා[11] තං ජාතිං අබ්බොහාරිකං කත්වා වායං[12] විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා අරහත්තං ගණ්හිස්සතීති අරියාය ජාතියා සච්චකිරියං කාරෙසි; **එකො වූපකට්ඨොති** ආදි වත්ථුසුත්තෙව විත්ථාරිතං; **අඤ්ඤෙනපි ලෙඩ්ඩු ඛිත්තොති**[13] කාකසුනඛසූකරාදීනං පටික්කමාපනත්ථාය සමන්තා සරක්ඛෙපමත්තෙ[14] ඨානෙ යෙන කෙනචි දිසාභාගෙන ච[15] ඛිත්තො ආගන්ත්වා ථෙරස්සෙව කායෙ[16] පතති, කිත්තකෙ ඨානෙ එවං හොති, ගණ්ඨිකං පටිමුඤ්චිත්වා පිණ්ඩාය චරිත්වා පතිනිවත්තිත්වා,[17] යාව ගණ්ඨික[18] පටිමුක්කට්ඨානං ආගච්ඡති තාව හොති. **භින්නෙන සීසෙනාති** මහා

1. මාතුපුත්තානං B. S.
2. පරිස්සයං මද්දති S. B.
3. පීඨකං L.
4. ගබ්භමූළ්හ තිරච්ඡානගතිත්ථි තම්පි L. ගබ්භමූළ්හා b. ගබ්භසම්මූළ්හා S. තිරච්ඡාන ගතිත්ථිම්පි b. S
5. තස්සා b.
6. තිට්ඨනකපාටිහාරියං b.
7. දිස්වාව B. S. ච b.
8. අටවියා B.
9. බුඩ්ඪක B. S.
10. ච B.
11. අථස්ස භගවා B. S.
12. කත්වා එව S, කත්වා එතස්ස b.
13. ලෙඩ්ඩුඛිත්තොති B.
14. පරික්ඛෙපමත්තෙ S.
15. දිසාභාගෙන B.
16. කායෙව S.
17. පටිනිවත්තිත්වා B. S.
18. යාව ගණ්ඨිකං B.

ඡවිං භින්දිත්වා[1] යාව අට්ඨිමරියාදා භින්දන්ත; බ්‍රාහ්මණෙති[2] ඛීණාසව භාවං සන්ධාය ආහ; **යස්ස ඛො ත්වං බ්‍රාහ්මණ කම්මස්ස විපාකෙනාති** ඉදං හිස්ස භගවා දිට්ඨධම්මවෙදනීයං[3] කම්මං සන්ධාය වුත්තං. කම්මං හි කයිරමානමෙව[4] තයො කොට්ඨාසෙ පූරෙති, සත්තසු චිත්තෙසු කුසලා වා අකුසලා වා පඨමජවනචෙතනා දිට්ඨධම්මවෙදනීයකම්මං[5] නාම හොති, තං ඉමස්මිංයෙව අත්තභාවෙ විපාකං දෙති; තථා අසක්කොන්තං අහොසි කම්මං නාහොසි කම්මවිපාකො න භවිස්සති කම්මවිපාකො නත්ථිකම්මවිපාකොති ඉමස්ස තිකස්සවසෙන අහොසිකම්මං නාම හොති, අත්ථසාධිකා[6] සත්තමජවනචෙතනා උපපජ්ජවෙදනීය කම්මං නාම, තං අනන්තරෙ අත්තභාවෙ විපාකං දෙති, තථා අසක්කොන්තං වුත්තනයෙනෙව[7] අහොසිකම්මං නාම හොති. උභින්නමන්තරෙ පඤ්චජවනචෙතනා අපරපරියා[8]ය වෙදනීයකම්මං නාම හොති, තං අනාගතෙ යදා ඔකාසං ලභති තදා විපාකං දෙති, සති සංසාරප්පවත්තියා[9] අහොසිකම්මං නාම න හොති. ථෙරස්ස පන උපපජ්ජවෙදනීයඤ්ච අපරපරියාය[10] වෙදනීයඤ්චාති ඉමානි ද්වෙ කම්මානි කම්මක්ඛයකරෙන අරහත්ත මග්ගෙන සමුග්ඝාතිතානි,[11] දිට්ඨධම්ම වෙදනීයං අත්ථි තං අරහත්තං පත්තස්සාපි[12] විපාකං දෙතියෙව. තං සන්ධාය භගවා **යස්ස ඛො ත්වන්ති** ආදිමාහ. තස්මා **යස්ස ඛොති** එත්ථ යාදිසස්ස ඛො ත්වං බ්‍රාහ්මණ කම්මස්ස විපාකෙනාති එවමත්ථො[13] වෙදිතබ්බො; **අබ්භාමුත්තොවාති** දෙසනාසීසමත්තමෙතං, අබ්භමහිකා[14] ධූම රජ රාහූහි ඉමෙහි පන උපක්කිලෙසෙහි මුත්තො චන්දිමා[15] ඉධ අධිප්පෙතො, යථා හි එවං නිරුපක්කිලෙසො චන්දිමා ලොකං පභාසෙති, එවං පමාදකිලෙසවිනිම්මුත්තො[16] අප්පමත්තො භික්ඛු ඉමං අත්තනො ඛන්ධායතනධාතුලොකං පභාසෙති; විගතකිලෙසන්ධකාරං කරොති; **කුසලෙන පිපීයතීති**[17] මග්ගකුසලෙන පිපීයති[18] අප්පටිසන්ධිකා කරීයති; **යුඤ්ජති බුද්ධසාසනෙති** බුද්ධසාසනෙ කායෙන වාචාය මනසා ච[19] යුත්තප්පයුත්තො විහරති; ඉමා තිස්සො ථෙරස්ස උදානගාථා නාම, **දිසා හි මෙති** ඉදං කිර ථෙරො අත්තනො පරිත්තාණාකාරං කරොන්තො

---

1. ඡින්දිත්වා b අභිමරියාදා b. S.
2. බ්‍රාහ්මණාති B. S.
3. ඉදං සභාගදිට්ඨධම්මවෙද B. S. නිය B, නීය S.
4. කරියමානමෙව B. S.
5. වෙදනීය කම්මං S.
6. අත්ථසාධකා S. B
7. වුත්තනායෙනෙව තං. B. S. වුත්තනයෙන තං B.
8. අපරාපරියවෙද B, S. නිය B. නීය S.
9 සංසාර පවත්තියා B.
10. අපරාපරිය b. S.
11. සමුග්ඝාපිතානි B. S.
12. අරහත්තප්පත්තස්සාපි B. S.
13. එවං අත්ථො B. S.
14. අබ්භා මහියා B. S. ධූමො S. ධූමො B. රජො B. S
15. මුත්තචන්දිමා B.
16. කිලෙසවිමුත්තො B. S.
17. පිපියන්තීති S. පිධියන්තීති B.
18. පිපියන්ති S. පිධියන්ති B. කරීයන්ති B. S
19. ච L. යුත්තප්පයුත්තො S.

ආහ; **තත්ථ දිසා හි මෙ**ති මම සපත්තා යෙ මං එවං උපවදන්ති යථා මයං අඞ්ගුලිමාලෙන මාරිතානං ඤාතකානං වසෙන දුක්ඛං වෙදියාම. එවං අඞ්ගුලිමාලොපි වෙදියතූති එත මය්හං දිසා චතුසච්චධම්මකථං සුණන්තූති අත්ථො; **යුඤ්ජන්තූ**ති සාග වාවාමනෙහි යුත්තපයුත්තා[1] විහරන්තු යෙ ධම්මමෙවාදපයන්ති; **සන්තො**ති යෙ සන්තො සප්පුරිසා ධම්මංයෙව ආදපෙන්ති සමාදපෙන්ති ගණ්හාපෙන්ති[2] තෙ මනුජෙ මය්හං සපත්තා භජන්තු සෙවන්තු පයිරුපාසන්තූති[3] අත්ථො; **අවිරොධප්පසංසීන**න්ති[4] අවිරොධො වුච්චති මෙත්තා, මෙත්තාපසංසකානන්ති අත්ථො; **සුණන්තු ධම්මං කාලෙනා**ති ඛණෙ ඛණෙ ඛන්තිමෙත්තාපටිසංඛාසාරණීයධම්මං[5] සුණන්තු; තඤ්ච අනුවිධීයන්තූති[6] තඤ්ච ධම්මං අනුකරොන්තු පූරෙන්තු; **නහි ජාතු සො මමං හිංසෙ**ති සො මය්හං[7] දිසො සො මං එකංසෙනෙව න හිංසෙය්‍ය;[8] **අඤ්ඤං වා පන කඤ්චින**න්ති[9] න කෙවලං මං අඤ්ඤම්පි පන කිඤ්චි පුග්ගලං මා හිංසතු[10] මා විහෙඨෙතු; **පප්පුය්‍ය පරමං සන්ති**න්ති පරමං සන්තිභූතං නිබ්බානං පාපුණිත්වා; **රක්ඛෙය්‍ය තසථාවරෙ**ති තසා වුච්චන්ති සතණ්හා[11] ථාවරා නිත්තණ්හා ඉදං වුත්තං හොති යො නිබ්බානං පාපුණාති, සො සබ්බං තසථාවරං රක්ඛිතුං සමත්ථො හොති, තස්මා මය්හම්පි දිසා[12] නිබ්බානං පාපුණන්තු[13] එවං මං එකංසෙනෙව න හිංසන්තීති ඉමා තිස්සො ගාථා අත්තනො පරිත්තං කාතුං ආහ; ඉදානි අත්තනොව පටිපත්තිං දීපෙන්තො **උදකං හි නයන්ති නෙත්තිකා**ති ආදිමාහ.[14] තත්ථ **නෙත්තිකා**ති යෙ මාතිකං සොධෙත්වා බන්ධිතබ්බට්ඨානෙ බන්ධිත්වා උදකං නයන්ති; **උසුකාරා**ති උසුකාරකා; **නමයන්තී**ති[15] තෙලකඤ්ජිකෙන මක්ඛෙත්වා කුක්කුලෙ තාපෙත්වා තාපෙත්වා උන්නතඋන්නතට්ඨානෙ[16] නමෙන්තා උජුකං[17] කරොන්ති; **තෙජන**න්ති කණ්ඩං[18] තං හි ඉස්සාසස්ස[19] තෙජං කරොති පරඤ්ච තජ්ජෙති තස්මා තෙජනන්ති වුච්චති; **අත්තානං දමයන්තී**ති යථා නෙත්තිකා උජුමග්ගෙන උදකං නයන්ති උසුකාරා තෙජනං තච්ඡකා ච දාරුං උජුං කරොන්ති එවමෙව[20]

---

1. යුත්තා B.
2. ආදපෙන්ති ගණ්හාපෙන්ති L. තෙ මනුජා B. S
3. පයිරුපාසන්තූති B. පියරූපා සන්තූති S පරියුපාසන්තූති B. අවිරොධප්පසංසන්තානන්ති B. S.
4. මෙත්තා මෙත්තාපසංසන්තානන්ති S. මෙත්තා නපපසංස පකාරනන්ති B. S. සම්පකාරනන්ති B.
5. සාරණීය B.
6. අනුවිධීයන්තූති B.
7. යො මය්හං S
8. හිංසෙය්‍ය L
9. කිඤ්චනන්ති B, S. කිඤ්චනන්ති අඤ්ඤඤ්චා පන L.
10. මාහිංසන්තු B මාවිහිංසන්තු S මාවිහෙඨෙන්තු S. මාහෙඨෙච්ඡෙඨන්තු B,
11. වුච්චන්ති තණ්හා ඉදං B. ථාවරාති S.
12. මය්හං සදිසා S.
13. පප්පුණන්ති S.
14. නෙත්තිකාති ආහ b.
15. උසුකාරා දමයන්තීති b. S.
16. කුක්කුලෙතාපෙත්වා උන්නතුන්නතට්ඨානෙ b. කුක්කුලෙ තාපෙත්වා උන්නත ට්ඨානෙ S.
17. උජුං b. S.
18. කණ්ඩකං B.
19. තංහිඉස්සාසො b.
20. එවමෙව S.

පණ්ඩිතා අත්තානං දමෙන්ති, උජුං[1] කරොන්ති, නිබ්බිසෙවනං කරොන්ති. **තාදිනොති** ඉට්ඨානිට්ඨාදිසු නිබ්බිකාරෙන; පඤ්චහාකාරෙහි භගවා තාදි ඉට්ඨානිට්ඨෙ තාදි වන්තාවීති[2] තාදී වන්තාවීති තාදි තිණ්ණාවීති තාදී තාදිතං නිද්දෙසා[3] **තාදීති** එවං තාදිලක්ඛණප්පත්තෙන සත්ථාරා; **භවනෙත්තීති** භවරජ්ජු; තණ්හායෙතං නාමං, යතාතාය හි[4] ගොණා ඞිය ගීවාය[5] රජ්ජුයා සත්තා හදයෙ බද්ධා තං තං භවං නීයන්ති තස්මා භවනෙත්තීති වුච්චති,[6] **ජුණ්ණො කම්මවිපාකෙනාති** මග්ගචෙතනාය ජුණ්ණො; යස්මා හි මග්ගචෙතනාය කම්මං පච්චති විපච්චති ඩය්හති[7] පරික්ඛයං ගච්ඡති, තස්මා සා කම්මවිපාකොති වුත්තා, තාය හි ජුණ්ණත්තා එස අණණො[8] නික්කිලෙසො ජාතො න දුක්ඛවෙදනාය අණණො;[9] **භුඤ්ජාමීති** චෙත්ථ ථෙය්‍යපරිභොගො ඉණපරිභොගො දායජ්ජපරිභොගො සාමිපරිභොගොති චත්තාරො පරිභොගා වෙදිතබ්බා, තත්ථ දුස්සීලස්ස පරිභොගො[10] ථෙය්‍යපරිභොගො නාම සො හි චත්තාරො පච්චයෙ ථෙනෙත්වා භුඤ්ජති. වුත්තම්පිචෙතං ථෙය්‍යාය වො භික්ඛවෙ රට්ඨපිණ්ඩො භුත්තොති; සීලවතො පන අපච්චවෙක්ඛනපරිභොගො ඉණපරිභොගො නාම; සත්තන්නං සෙඛානං[11] පරිභොගො දායජ්ජපරිභොගො නාම, ඛීණාසවස්ස පරිභොගො සාමිපරිභොගො නාම, ඉධ කිලෙසඉණානං අභාවං සන්ධාය අණණොති[12] වුත්තං; අණිණොතිපි පාඨො, සාමිපරිභොගං සන්ධාය භුඤ්ජාමි භොජනන්ති වුත්තං; **කාමරති සන්ථවන්ති**[13] දුවිධෙසුපි කාමෙසු තණ්හාරතිසන්ථවං[14] (මා අනුයුඤ්ජෙථ මාකරිත්ථ) නයිදං[15] **දුම්මන්තිතං මමාති** යං මයා සම්මාසම්බුද්ධං දිස්වා පබ්බජිස්සාමීති මන්තිතං තං මම මන්තිතං න දුම්මන්තිතං, **සවිභත්තෙසු**[16] **ධම්මෙසූති** අහං සත්ථාති එවං ලොකෙ උප්පන්නෙහි යෙ ධම්මා සවිභත්තා[17] තෙසු ධම්මෙසු යං සෙට්ඨං නිබ්බානං තදෙව අහං උපගමං[18] උපාගතො සම්පයුත්තො තස්මා මය්හං ඉදං ආගමනං සාගතං[19] නාප

1. උජුකං b. S.
2. භගවතා තාදිනා ඉට්ඨානිට්ඨෙ ,, තාදීති තාදි වන්තාවීති S.
3. තිණ්ණාති තදිතනතිනිද්දෙසා I. තිණ්ණවීති තාදිතනතිනිද්දෙසාති තාදීති b. තාතං නිද්දෙසා W2. තාදිසං නිද්දෙසාති B.
4. තායං තායඝි b. S. ගිවාමං S. තාතායඝි ගොණාඞිය ගීවා B.
5. බද්ධා b. S.
6. වුච්චන්ති L.
7. දය්හති S.
8. අනණොති b. S.
9. අනණො b. S.
10. දුස්සීලපරිභොගො b.
11. සෙක්ඛානං b. S.
12. අනණොති b. S. අනිණොතිපි b S.
13. සන්ථවන්ති b.
14. සන්ථවං b. මාඅනුයුඤ්ජථ b. S.
15. නයිදංච B.
16. පවිභත්තෙසු L.
17. පවිභත්තා L.
18. උපාගමං S. උපගතො b. S. සම්පත්තො b. S. උපගතො සම්පත්තො B.
19. සවාගතං b. S. නාමගතන්ති b.

ගතන්ති; **තිස්සො විජ්ජාති** පුබ්බෙනිවාසදිබ්බචක්ඛුආසවක්ඛයපඤ්ඤා; **කතං බුද්ධස්ස සාසනන්ති** යං බුද්ධසාසනෙ[1] කත්තබ්බකිච්චං අත්ථි. තං **සබ්බං මයා කතං**; තීහි විජ්ජාහි නවහි ච ලොකුත්තරධම්මෙහි දෙසනං මත්ථකං පාපෙසීති.

අඞ්ගුලිමාලසුත්තං ඡට්ඨං.

---

2. 4. 7.

එවමෙම සුතන්ති පියජාතිකසුත්තං; තත්ථ **නෙවකම්මන්තා පටිභන්තීති** න සබ්බෙන සබ්බං පටිභන්ති පකතිනියාමෙන පන[2] න පටිභන්ති න උපට්ඨහන්ති; දුතියපදෙපි එසෙව නයො. එත්ථ ච පන න[3] **පටිභාතීති** න රුච්චති; **ආළාහනන්ති** සුසානං; **අඤ්ඤථත්තන්ති** විවණ්ණතාය අඤ්ඤථාභාවො; **ඉන්ද්‍රියානීති** නාම මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා[4] පතිට්ඨිතොකාසං පන සන්ධාය ඉදං වුත්තං; **පියජාතිකාති** පියතො ජායන්ති; **පියප්පභවිකාති**[5] පියතො සංභවන්ති; **සචෙ තං මහාරාජාති** තස්ස අත්ථං අසල්ලක්ඛයමානාපි[6] සත්ථරි සද්ධාය එවං වදති; **චරපිරෙති** අපෙහි අම්හාකං පරෙ[7] අනජ්ඣත්තිකභූතෙති අත්ථො; අථවා චරපිරෙති පරතො[8] ගච්ඡ, මා ඉධ තිට්ඨාහීති පි අත්ථො; **ද්විධා ඡෙත්වාති** අසිනා ද්වෙ[9] කොට්ඨාසෙ කරොන්තො ඡින්දිත්වා; **අත්තානං ඔපාදෙසීති** තෙනෙව අසිනා අත්තනො උදරං ඵාලෙසි. යදි හි තස්ස සා අප්පියා භවෙය්‍ය ඉදානි අඤ්ඤං මාතුගාමං ගණ්හිස්සාමීති අත්තානං න ඝාතෙය්‍ය,[10] යස්මා පනස්ස සා පියා අහොසි. තස්මා පරලොකම්පි තාය සද්ධිං[11] සම්බන්ධිභාවං පත්ථයමානො එව මකාසි; **පියා තෙ වජිරීති**[12] (වජිරී නාම රඤ්ඤො එකධීතුං සන්ධායාහ) එවං කිරස්සා[13] අහොසි සචාහං භූතපුබ්බං මහාරාජ ඉමිස්සායෙව සාවත්ථියා[14] අඤ්ඤතරස්සා ඉත්ථියාති ආදිකථං කථෙය්‍යං[15] නො තෙ එවං අක්ඛාසි අපෙහි ත්වං එවන්ති[16] මං පටිසෙධෙය්‍ය වචන

---

1. බුද්ධස්ස සාසනෙ B S. කත්තබ්බං කිච්චං S.
2. පකති ? නියමෙන පටිභන්ති දුතිය පදෙපි S. නියාමෙන පන න පටිභන්ති b. දුතියපදෙපි b.
3. එත්ථ ච න b S. පටිභන්තීති න රුච්චන්ති S. න පටිභන්තීති න රුච්චන්ති B. ආළහනාන්ති S.
4. මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා B. W.
5. පියප්පභාවිකාති b. පියප්පභූතිකාති පියතො පභවන්ති S. භවන්ති L.
6. අසල්ලක්ඛියමානාපි b. S. සත්ථරි සද්ධාය b.
7. අම්හාකං අපරෙ b. න අජ්ඣත්තිකා භූතාති B.
8. අපරතො b.
9 වෙධා L. 18. අත්තානං ඔභා රසීති b. උප්පාලෙසීති S.
10. න ඝාතෙය්‍ය S.
11 පරලොකොපි තාය සද්ධිං මයහං b. S. සම්බන්ධී S.
12. වජිරීති එවං b. S.
13. කිරස්ස S
14 ඉමිස්සංයෙව S. සාවත්ථියං b. S. අඤ්ඤතරිස්සා b.
15. කථෙය්‍යං S. කථෙය්‍යුං b. එවං අකාසි b.
16. එවන්ති b. S.

මාතෙනෙව තං සඤ්ඤාපෙස්සාමීති චින්තෙත්වා එවමාහ; **විපරිණාමඤ්ඤථාභාවායාති**[1] එත්ථ මරණවසෙන විපරිණාමො, කෙනචි සද්ධිං පලායිත්වා ගමනවසෙන අඤ්ඤථාභාවො වෙදිතබ්බො; **වාසභායාති** වාසභා නාම රඤ්ඤො එකා දෙවී තං සන්ධායාහ: **පියා තෙ අහන්ති** කස්මා **සබ්බපච්ඡා** ආහ, එවං කිරස්සා[2] **අහොසි**: අයං රාජා මය්හං කුපිතො සචාහං සබ්බපඨමං පියා තෙ අහන්ති පුච්ඡෙය්‍යං, න මෙ ත්වං පියා චර පිරෙති වදෙය්‍ය. එවං සන්තෙ කථාපතිට්ඨානං න ලභිස්සාමීති කථාය පතිට්ඨානත්ථං සබ්බපච්ඡා පුච්ඡි; කාසිකොසලෙසු ඡඩ්ඩිතභාවෙන විපරිණාමො පටිරාජානං[3] හත්ථගමනවසෙන අඤ්ඤථාභාවො වෙදිතබ්බො; **ආචාමෙහීති**[4] ආචාමනොදකං දෙහි; ආචමිත්වා හත්ථපාදෙ ධොවිත්වා මුඛං වික්ඛාලෙත්වා සත්ථාරං නමස්සිතුකාමො එවමාහ; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

පියජාතිකසුත්තං සත්තමං

---

2. 4. 8.

එවමෙව සුත්තන්ති බාහිතියසුත්තං;[5] තත්ථ **එකපුණ්ඩරීකනාගන්ති** එවං නාමකං හත්ථිං, තස්ස[6] ඵාසුකානං උපරි තාලඵලමත්තං පණ්ඩරට්ඨානං අත්ථි තෙනස්ස, එකපුණ්ඩරීකොති[7] නාමං අකංසු; **සිරිවඩ්ඪං මහාමත්තන්ති** පවෙචකහත්ථිං අභිරුහිත්වා කථාඵාසුකත්ථං[8] සද්ධිං ගච්ඡන්තං එවං නාමකං මහාමත්තං; **ආයස්මා නොති** එත්ථ නොති පුච්ඡාය නිපාතො; මහාමත්තො ථෙරස්ස සඞ්ඝාටිපත්තධාරණාකාරං සල්ලක්ඛෙත්වා එවං මහාරාජාති ආහ; **ඔපාරම්භොති**[9] උපාරම්භං දොසං ආරොපනාරහො;[10] **කිං පුච්ඡාමීති** රාජා පුච්ඡති.[11] සුන්දරීවත්ථුස්මිං උප්පන්නමිදං සුත්තන්තං පුච්ඡාමීති පුච්ඡති; **යං හි මයං භන්තෙති** භන්තෙ යං මයං; **විඤ්ඤූහීති** ඉමං පදං[12] ගහෙත්වා පඤ්හන පරිපූරෙතුං[13] නාසක්ඛිම්හ.[14] තං කාරණං ආයස්මතා එවං වදන්තෙන පරිපූරිතං; **අකුසලොති** අකොසල්ලසම්භූතො;[15] **සාවජ්ජොති** සදොසො; **සව්‍යා[16]පජ්ඣොති** සදුක්ඛො; **දුක්ඛවිපාකොති**

---

1. විපරිණාමඤ්ඤථාභාවොති B.
2. කිරස්ස S.
3. පටිරාජූනං b. S.
4. ආචමෙහීති B. ආචමනොදකං B.
5. බාහිතික සුත්තං b.
   පණ්ඩරිකං නාගන්ති b.
   රීකනාගන්ති S.
6. තස්ස කිර b. S. පාසුකානං b.
7. පුණ්ඩරීකොති b. S.
8. ඵාසුකත්ථං ගච්ඡන්තං S.
9. ඔපාරම්භොති දොසං b
   ඔපාරම්භං දොසං S
10. ආරොපනාරහො b.
11. පුච්ඡි B. සුන්දරීවත්ථුස්මිං S.
12. ඉදං පදං b. S.
13. පූරිතුං L.
14. නාසක්ඛිම්හා b.
15. අකොසල්ල සම්භූතො b.
16. සබ්‍යා b S.

ඉධ නිස්සන්දවිපාකො[1] කථිතො, තස්සාති තස්ස එවං අත්තබ්‍යාබාධාදීනං[2] අත්ථාය පවත්තනකායසමාචාරස්ස; සබ්බාකුසලධම්මපහීනො[3] ඛො මහාරාජ තථාගතො කුසලධම්මසමන්නාගතොති. එත්ථ සබ්බෙසඤ්ඤෙව[3] අකුසලානං ධම්මානං පහානං වණ්ණෙතීති ආම වණ්ණෙති[4] වුත්තෙ යථා පුබ්බෙ තථා අත්ථො වුත්තො භවෙය්‍ය. එවං බ්‍යාකරණං පන න භාරියං, අප්පහීනඅකුසලොපි හි පහානං වණ්ණෙය්‍ය, භගවා පන පහීනාකුසලත්තා[5] යථාකාරී තථාවාදීති දස්සෙතුං එවං බ්‍යාකාසි; සුක්කපක්ඛෙපි එසෙව නයො; බාහිතිකාති[6] බාහිතිකරට්ඨෙ[7] උට්ඨිතවත්ථස්සෙතං නාමං; සොළසසමා ආයාමෙනාති ආයාමෙන සමසොළසහත්ථා; අට්ඨසමා විත්ථාරෙනාති විත්ථාරෙන සමඅට්ඨහත්ථා; භගවතො පාදාසීති භගවතො නිය්‍යාතෙසි;[8] දත්වා ච පන ගන්ධකුටියං විතානං කත්වා බන්ධි, තතො පට්ඨාය ගන්ධකුටි භිය්‍යොසොමත්තාය සොභි; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙව,[9] නෙය්‍යපුග්ගලස්ස පන වසෙන අයං දෙසනා නිට්ඨිතාති.

බාහිතිකසුත්තං[10] අට්ඨමං.

---

2. 4. 9.

එවම්මෙ සුතන්ති ධම්මචෙතියසුත්තං; තත්ථ මෙදළුම්පන්ති නාමමෙතං[11] තස්ස නිගමස්ස මෙදවණ්ණා පාසාණා කිරෙත්ථ උස්සන්නා[12] අහෙසුං. තස්මා මෙදළුම්පන්ති[13] සංඛං ගතං; සෙනාසනං පනෙත්ථ අනියතං, තස්මා තං න වුත්තං.[14] නගරකන්ති එවං නාමකං සක්‍යානං[15] නිගමං; කෙනචිදෙව කරණීයෙනාති න අඤ්ඤෙන කරණීයෙන, අයං පන බන්ධුලසෙනාපතිං සද්ධිං ද්වත්තිංසාය පුත්තෙහි එකදිවසෙනෙව ගණ්හථාති ආණාපෙසි, තං දිවසං ච[16] තස්ස භරියාය මල්ලිකාය පඤ්චහි භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං භගවා නිමන්තිතො බුද්ධපමුඛෙ භික්ඛුසඞ්ඝෙ ඝරං ආගන්ත්වා[17] නිසින්නමත්තෙයෙව සෙනාපති කාලකතොති[18] සාසනං ආහරිත්වා මල්ලිකාය අදංසු. සා පණ්ණං ගහෙත්වා මුඛසාසනං[19] පුච්ඡි, රඤ්ඤො අඤ්ඤෙ සෙනාපතිං සද්ධිං ද්වත්තිං

---

1. නිස්සන්දස්ස විපාකොති b නිස්සන්දවිපාකො විපාකොති S.
2. අත්තබ්‍යාපාදාදීනං b.
3. සබ්බෙසංයෙව b. S.
4. වණ්ණෙතීති b. S.
5. පහීනාකුසලතාය b S.
6. බාහිතිකාති b.
7. බාහිතිරට්ඨෙ b. S.
8. නිය්‍යාදෙසි S.
9. උත්තානමෙවාති b. S.
10. බාහිතිකසුත්තං b. භිතිය S.
11. මෙදළුම්පන්ති නාමමෙතං L. මෙදළුප්පන්ති S. තස්ස තස්සාති නිගමස්ස b. S.
12. පාසාණා උස්සන්නා b උප්පන්නා S.
13. මෙදළුළු b. මෙදළුප්පන්ති S.
14. තස්මාන වුත්තං L. තස්මා තං වුත්තං B. අදස්සිතං තස්මානාතං b. තස්මාන S.
15. සක්‍යානං b.
16. තං දිවසං L දිවසඤ්චතස්ස B. S.
17. ඝරං ගන්ත්වා S.
18. කාලංකතොති b.
19. සුඛසාසනං b. S.

සාය පුත්තෙහි එකප්පහාරෙනෙව ගණ්හාපිතොති[1] ආරොචෙසුං, මහාජනගතං[2] මාකරිත්ථාති, ඔවට්ටිකාය පණ්ණං කත්වා භික්ඛුසඞ්ඝං පරිවිසි, තස්මිං සමයෙ එකං සප්පිචාටිං නීහරිංසු[3] සා උම්මාරෙ ආහච්ච භින්නා තං අපනෙත්වා[4] අඤ්ඤං ආහරාපෙත්වා භික්ඛුසඞ්ඝං පරිවිසි, සත්ථා කතභත්තකිච්චො කථාසමුට්ඨාපනත්ථං සප්පිචාටියා භින්නපච්චයා න චින්තෙතබ්බන්ති ආහ, තස්මිං සමයෙ මල්ලිකා පණ්ණං නීහරිත්වා භගවතො පුරතො ඨපෙත්වා භගවා ඉමං[5] ද්වත්තිංසාය පුත්තෙහි සද්ධිං සෙනාපතිනො මතසාසනං, අහං එතම්පි න චින්තයාමි, සප්පිචාටිපච්චයා කිං චින්තෙස්සාමීති[6] ආහ. භගවා මල්ලිකෙ මා චින්තයි, අනමතග්ගසංසාරෙ[7] නාම වත්තමානානං හොති එතන්ති අනිච්චතාපටිසංයුත්තධම්මකථං කත්වා අගමාසි.[8] මල්ලිකා ද්වත්තිංස සුණිසායො පක්කොසාපෙත්වා ඔවාදං අදාසි. රාජා මල්ලිකං පක්කොසාපෙත්වා සෙනාපතිනො අම්හාකං අන්තරෙ භින්නදොසො[9] අත්ථි නත්ථීති පුච්ඡි: නත්ථි සාමීති, සො තස්සා වචනෙන තස්ස නිද්දොසභාවං ඤත්වා විප්පටිසාරී බලවදොමනස්සං උප්පාදෙසි සො එවරූපන්නාම අදොසකාරකං මං සම්භාවයිත්වා ආගතං සහායකං විනාසෙසින්ති, තතො පට්ඨාය පාසාදෙ වා නාටකෙසු වා රජ්ජසුඛෙ[10] වා චිත්තස්සාදං අලභමානො තත්ථ තත්ථ විචරිතුං ආරද්ධො, එතදෙවස්ස[11] කිච්චං අහොසි, ඉදං සන්ධාය වුත්තං: **කෙනචිදෙව කරණීයෙනාති**; **දීඝං කාරායනන්ති** දීඝකාරායනො නාම බන්ධුලමල්ලසෙනාපතිස්ස[12] භාගිනෙය්‍යො, එතස්ස මෙ මාතුලො අදොසකාරකො නික්කාරණෙන[13] ඝාතිතොති රඤ්ඤා සෙනාපතිට්ඨානෙ ඨපිතො, තං සන්ධායෙතං[14] වුත්තං; **මහච්ච රාජානුභාවෙනාති** මහතා රාජානුභාවෙන ධරණිතලං භින්දන්තො විය සාගරං පරිවත්තෙන්තො විය විචිත්තවෙසසොභෙන[15] මහතා බලකායෙනාති අත්ථො; **පාසාදිකානීති** දස්සනෙනෙව පසාදජනකානි; **පසාදනීයානීති** තස්සෙව වෙවචනං, අථවා **පාසාදිකානීති**[16] දස්සනීයානි; **පසාදනීයානීති** පසාදජනකානි; **අප්පසද්දානීති** නිස්සද්දානි; **අප්පනිග්ඝොසානීති**[17] අවිභාවිතත්ථ නිග්ඝොසෙන[18] රහිතානි; **විජනවාතානීති** විගතජනවාතානි;

1. ගහාපිතොති b.
2. මහාජනං සකං b. මාඅකරිත්ථාති උවජ්ජනෙන පණ්ණං කත්වා S.
3. නීහරිත්වා b. S. එකා සප්පිචාටි නීහරිංසු b.
4. තං අපනෙත්වා b. S.
5. ඉමස්මිං L.
6. කිං චින්තෙස්සාමීති B.
7. අනමතග්ග සංසාරෙ b S.
8. අනිච්චතාදි පටිසංයුත්තං ධම්මකථං b. S.
9. භින්නදොසො b. S.
10. රජ්ජසුඛෙසු b. S.
11. එතදෙව රජ්ජං b. S.
12. බන්ධුලසෙනාපතිස්ස b. S.
13. නිකාරණෙන b. ඝාතිතොති S.
14. ඨපිතොති සන්ධායෙතං b.
15. විචිත්තවෙසං සොභෙන b. විචිත්තවෙස සොභමාන L.
16. පාසාදිකානීති පාසාදජනකානි b.
17. අප්පනිග්ඝොසානීති b. ආවිභාවිතසද්දා S.
18. නිග්ඝොසෙන b.

මනුස්සරාහස්සෙය්‍යකානීති[1] මනුස්සානං රහස්සකම්මානුච්ඡවිකානි රහස්සමන්තං මන්තෙන්තානං අනුරූපානීති අත්ථො; **පටිසල්ලාණසාරුප්පානීති** නිලීයනභාවස්ස[2] එකීභාවස්ස අනුච්ඡවිකානි; **යත්ථ සුදං**[3] මයන්ති න තෙන තත්ථ භගවා පයිරුපාසිතපුබ්බො[4] තාදිසෙසු පන පයිරුපාසිතපුබ්බා තස්මා යාදිසෙසු සුදං මයන්ති අයමෙත්ථ අත්ථො; **අථ මහාරාජාති** පණ්ඩිතො සෙනාපති රාජා භගවන්තං මමායතීති ජානාති, සො සචෙ මං රාජා කහං භගවාති වදෙය්‍ය අදන්ධායතෙන්තෙන ආචික්ඛිතුං යුත්තන්ති චරපුරිසෙ පයොජෙත්වා භගවතො නිවාසනට්ඨානං ඤත්වාව විහරති, තස්මා එවමාහ **ආරාමං පාවිසීති** බහි නිගමෙ ඛන්ධාවාරං බන්ධාපෙත්වා කාරායනෙන සද්ධිං පාවිසි, **විහාරොති** ගන්ධකුටිං සන්ධායාහංසු; **ආලින්දන්ති** පමුඛං; **උක්කාසිත්වාති** උක්කාසිතසද්දං කත්වා; **අග්ගළන්ති** කවාටං; **ආකොටෙහීති**[5] අග්ගනඛෙන ඊසකං කුඤ්චිකච්ඡිද්දසමීපෙ කොටෙහීති වුත්තං හොති ද්වාරං කිර අතිඋපරි අමනුස්සා අතිහෙට්ඨා දීඝජාතිකා කොටෙන්ති[6] තථා අකොටෙත්වා මජ්ඣෙ ඡිද්දසමීපෙ කොටෙතබ්බං[7] ඉදං ද්වාරකොට්ටකවත්තන්ති[8] දීපෙත්වා වදන්ති; **තත්ථෙවාති** භික්ඛූහි වුත්තට්ඨානෙයෙව ඛග්ගඤ්ච උණ්හීසඤ්චාති දෙසනාමත්තමෙතං:-

"වාලබීජනි[9] මුණ්හීසං ඛග්ගං ඡත්තඤ්චුපාහනං
ඔරුය්හ රාජා යානම්හා ඨපයිත්වා පටිච්ඡදන්ති."

ආගතානී පන පඤ්චපි කකුධභණ්ඩානි අදාසි. කස්මා[10] පන අදාසීති අතිගරුනො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සන්තිකං උද්ධතවෙසෙන[11] ගන්තුං න යුත්තන්ති ච එකකොව උපසඞ්කමිත්වා අත්තනො රුච්චිවසෙන සම්මොදිස්සාමි චාති පඤ්චසු හි රාජකකුධභණ්ඩෙසු නිවත්තිතෙසු ත්වං නිවත්තාහීති[12] වත්තබ්බං න හොති, සබ්බෙ සයමෙව නිවත්තන්ති; ඉති ඉමෙහි ද්වීහි කාරණෙහි අදාසි; **රහායතීති** රහස්සං කරොති නිගූහති;[13] අයං කිරස්ස අධිප්පායො; පුබ්බෙපි අයං රාජා සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං චතුක්කණ්ණමන්තං[14] මන්තෙත්වා මය්හං මාතුලං සද්ධිං ද්වත්තිංසාය පුත්තෙහි ගණ්හාපෙසි ඉදානිපි චතුක්කණ්ණමන්තං[15] මන්තෙතුකාමො කච්චි නු ඛො මං ගණ්හාපෙස්සතීති එවං

1. මනුස්සරාහස්සෙය්‍යකානීති b. S.
2. නිලීයමානභාවස්ස S.
   නිලීයමානභාවස්ස අනුච්ඡවිකානි b.
3. යත්ථ සුදං b මයන්තිතෙන S.
4. පයිරුපාසිතපුබ්බා S.
5. කුච්චිකච්ඡිද්දසමීපෙ b, කොටෙහීති b.
6. කොටෙන්ති b. අකොට්ටෙත්වා S.
7. කොටෙතබ්බං S.
8. ද්වාරකොට්ඨකවත්තන්ති b. S.
   දීපෙන්තා b දීපෙන්තො B.
9. බීජනි b.
10. කස්මා අදාසීති S.
    කස්මා අතිගරුනො b.
11. සන්තික උද්ධතපෙසෙන b.
12. ත්වං නිවත්තාහි b. S.
13. නිගුහති S.
14. චතුකණ්ණමන්තං b, S.
    මන්තෙත්වා M2.
15. චතුකණ්ණ b. S.

කොපවසෙනාස්ස එතදහොසි; විවරි භගවා ද්වාරන්ති න භගවා උට්ඨාය ද්වාරං විවරි විවරියතූති[1] පන හත්ථං පසාරෙසි. තතො භගවා තුම්හෙහි අනෙකෙසු කප්පකොටිසු[2] දානං දදමානෙහි න සහත්ථා ද්වාරං[3] විවරණකම්මං කතන්ති සයමෙව ද්වාරං විවටං, තම්පන යස්මා භගවතො මනෙන විවටං තස්මා විවරි භගවා ද්වාරන්ති වත්තුං වට්ටති; විහාරං පවිසිත්වාති ගන්ධකුටිං පවිසිත්වා; තස්මිං පන පවිට්ඨමත්තෙයෙව කාරායනො පඤ්චරාජකකුධභණ්ඩානි ගහෙත්වා ඛන්ධාවාරං ගන්ත්වා විඩූඩභං[4] ආමන්තෙසි ඡත්තං සම්මඋස්සාපෙහීති. මය්හම්පිතා කිං කරොති,[5] පිතරං මා පුච්ඡි[6] සචෙ ත්වං න උස්සාපෙසි තං ගණ්හිත්වා අහං උස්සාපෙමීති; උස්සාපෙමි සම්මාති සම්පටිච්ඡි, කාරායනො රඤ්ඤො එකං අස්සඤ්ච අසිඤ්ච එකමෙව[7] පරිචාරිකං ඉත්ථිං ඨපෙත්වා සචෙ රාජා ජීවිතෙන අත්ථිකො මා ආගච්ඡතූති[8] වත්වා විඩූඩභස්ස ඡත්තං උස්සාපෙත්වා තං ගහෙත්වා සාවත්ථිමෙව ගතො ධම්මන්වයොති පච්චක්ඛඤාණසංඛාතස්ස ධම්මස්ස අන්වයො[9] අනුමානං අනුබුද්ධීති අත්ථො; ඉදානි යෙනස්ස ධම්මන්වයෙන සම්මාසම්බුද්ධො භගවාති ආදි හොති තං දස්සෙතුං ඉධාති[10] භන්තෙති ආදිමාහ: තත්ථ ආපාණකොටිකන්ති[11] පාණකොටිං ජීවිතමරියාදං අන්තං කරිත්වා මරණසමයෙපි චරන්තියෙව[12] න වීතික්කමන්තීති වුත්තං හොති; ආනාපානකොටිකන්තිපි[13] පාඨො; ආජීවිතපරියන්තන්ති[14] අත්ථො; යථා එකච්චෙ ජීවිතහෙතු අතික්කමන්තා න පාණකොටිකං[15] කත්වා චරන්ති න එවන්ති අත්ථො; අයම්පි ඛො මෙ භන්තෙති බුද්ධසුබුද්ධතාය ධම්මස්වාක්ඛාතතාය[16] සඞ්ඝසුප්පටිපන්නතාය ච[17] එතං එවං හොති එවං හි මෙ භන්තෙ අයඤ්ච භගවති[18] ධම්මන්වයො හොතීති දීපෙති; එසෙවනයො සබ්බත්ථ; න විය මඤ්ඤෙ චක්ඛුං බන්ධන්තීති චක්ඛුං අබන්ධන්තා විය අපාසාදිකං හි දිස්වා පුන ඔලොකනකිච්චං න හොති, තස්මා සො චක්ඛුං න බන්ධති නාම පාසාදිකං[19] පන දිස්වා පුනප්පුන ඔලොකනකිච්චං හොති,

1. විවරියතූති S. විවරතූති b.
2. කප්පකොටිසු b. S.
3 වාර b. S.
4. විඩූඩභං b.
5. කිංගතොසි b. S. කංගතොසි B.
6. මාපුච්ඡි S.
7. එකමෙව ච b. S.
8. ආගච්ඡතූති විඩූඩභස්ස b.
9. අනුමානො b. S අනුයො B.
10. ඉධපතානං b.
11. ආපාණකොටිකන්ති S.
ආපාණකොටිං S. කත්තිපාණෙනාසි
ජීවිතං තං මරියාදං b
12. චරන්තීයෙවතං B.
13. ආපාණකොටිකන්තිපි L.
ආපණතොටිකන්තිපි S.
අපාණකොටිකන්තිපි b
14. ආජීවපරියන්තන්ති S.
15. අතික්කමන්තා පාණකොටිකං b.
16. ධම්මස්වාඛාතතාය b.
17. සඞ්ඝසුපටිපන්නතාය S.
18. භන්තෙ අයං භගවති b.
19. පාසාදිකං දිස්වා b.
පුනප්පුනං b S

තස්මා සො චක්ඛුං බන්ධති නාම ඉමෙව[1] අපාසාදිකා තස්මා එව මාහ; බන්ධුකරොගො හොති කුලරොගො[2] අම්හාකං කුලෙ ජාතා එවරූපා හොන්තීති වදන්ති; **උළාරන්ති** මහෙසක්ඛං; **පුබ්බෙනාපරන්ති** පුබ්බතො අපරං[3] තත්ථ කසිණපරිකම්මං කත්වා සමාපත්තිං නිබ්බත්තෙන්තො උළාරං පුබ්බෙ විසෙසං[4] සංජානාති නාම සමාපත්තිං පදට්ඨානං කත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා අරහත්තං ගණ්හන්තො උළාරං පුබ්බතො පරං[5] විසෙසං සංජානාති නාම; **ඝාතෙතායං වා ඝාතෙතුන්ති**[6] ඝාතෙතබ්බයුත්තකං ඝාතෙතුං **ජාපෙතායං වා ජාපෙතුන්ති** ධනෙන වා ජාපෙතබ්බයුත්තකං ජාපෙතුං[7] ජානිතුං අධනං කාතුං; **පබ්බාජෙතුන්ති**[8] රට්ඨතො වා පබ්බාජෙතබ්බයුත්තකං[9] පබ්බාජෙතුං **ඉසිදත්තපුරාණාති**[10] ඉසිදත්තො[11] ච පුරාණො ච තෙසු එකො බ්‍රහ්මචාරී එකො සදාරසන්තුට්ඨො; **මම භත්තාති** මම සන්තකං භත්තං එතෙසන්ති මම භත්තා; **මමයානාති** මමසන්තකං යානං එතෙසන්ති මමයානා; **ජීවිකප්පදාතාති**[12] ජීවිත වුත්තිං දාතා: **වීමංසමානොති** උපපරික්ඛමානො; තදා කිර රාජා නිද්දං අනොක්කමන්තොව ඔක්කන්තො විය හුත්වා නිපජ්ජි[13] අථ තෙ ථපතයො කතරස්මිං දිසාභාගෙ භගවාති පුච්ඡිත්වා අසුකස්මිං නාමාති සුත්වා, මන්තයිංසු. යෙන සම්මාසම්බුද්ධො තෙන සීසෙ කතෙ රාජා පාදතො හොති, යෙන රාජා තෙන සීසෙ කතෙ සත්ථා පාදතො හොති, කිං කරිස්සාමාති. තතො තෙසං එතදහොසි: රාජා කුප්පමානො[14] යං අම්හාකං දෙති තං අච්ඡින්දෙය්‍ය, න ඛො පන මයං සක්කොම, ජානමානා සත්ථාරං පාදතො කාතුන්ති රාජානං පාදතො කත්වා නිපජ්ජිංසු,[15] තං සන්ධාය අයං රාජා එවමාහ: **පක්කාමීති**[16] ගන්ධකුටිතො නික්ඛමිත්වා කාරායනස්ස ඨිතට්ඨානං ගතො, තං තත්ථ අදිස්වා ඛන්ධාවාරට්ඨානං[17] ගතො, තත්ථාපි අඤ්ඤං අදිස්වා තං ඉත්ථිං පුච්ඡි, සා සබ්බං තං පවත්තිං[18] ආචික්ඛි, රාජා නදානි[19] මයා එකන්තෙන තත්ථ ගන්තබ්බං තං රාජගහං ගන්ත්වා භාගිනෙය්‍යෙන සද්ධිං ආගන්ත්වා මය්හං රජ්ජං ගණ්හිස්සාමීති රාජගහං ගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ කණාජකභත්තඤ්චෙව[20] භුඤ්ජි, බහල උදකං ච පිවි

---

1 ඉමෙව b. S.
2 පණ්ඩුකරොගිනොති කුලරොගා b
3. අපරං විසෙසං b. තත්ථව S.
4. පුබ්බෙන විසෙසං b.
5. උළාරං පුබ්බපරං S පුබ්බතො අපරං b.
6. ඝාතෙතායං වා ඝාතෙතුන්ති ඝාතෙතබ්බ යුත්තකං ඝාතෙතුං S.
7. ජාපෙතුං අධනං S
8. පබ්බාජෙතායං වා පබ්බා ජෙතුන්ති b S.
9. තබ්බයුත්තකං
10. ඉසිදත්තපුරාණාති B. S.
11. ඉසිදත්තො b. S
12. ජීවිතප්පදාතාති b. S. ජීවිතංදදාති B. වුත්ති B.
13. නිපජ්ජි b.
14. කුපමානො b.
15. නපජ්ජිංසු b.
16. පක්කාමීති b.
17. ඛන්ධවාරට්ඨානං b.
18. සබ්බං පවත්ති b. සබ්බංපවත්තිං S
19. න ඉදානි B. න ඉදානිමයං එකන්තෙන b. S.
20. කාණජක S. කණාජක භත්තං චෙව b.

තස්ස සුඛුමාලපකතිකස්ස ආහාරො න සම්මා පරිණාමි, සො රාජගහං පාපුණන්තො[1] විකාලෙ ද්වාරෙසු පිහිතෙසු පාපුණි, අජ්ජ සාලායං සයිත්වා සෙව මය්හං[2] භාගිනෙය්‍යං පස්සිස්සාමීති බහි නගරෙ සාලාය[3] නිපජ්ජි; තස්ස රත්තිභාගෙ වුට්ඨානානි[4] පවත්තිංසු, කතිපය වාරෙ බහි නික්ඛමි, තතො පට්ඨාය පදසා ගන්තුං අසක්කොන්තො තස්සා ඉත්ථියා අංකෙ නිපජ්ජිත්වා[5] බලවපච්චූසෙ කාලමකාසි. සා තස්ස මතභාවං ඤත්වා ද්වීසු රට්ඨෙසු[6] රජ්ජං කාරෙත්වා ඉදානි පරස්ස බහි නගරෙ අනාථසාලාය[7] අනාථකාලකිරියං කත්වා නිපන්නො[8] මය්හං සාමිකො කොසලරාජාති ආදීනි[9] වදමානා උච්චා සද්දෙන පරිදෙවිතුං ආරභි. මනුස්සා සුත්වා රඤ්ඤො ආරොචෙසුං. රාජා ආගන්ත්වා දිස්වා සඤ්ජානිත්වා ආගතකාරණං සුත්වා[10] මහාපරිහාරෙන සරීරකිච්චං කාරෙත්වා[11] විඩූඩභං[12] ගණ්හිස්සාමීති භෙරිං චරාපෙත්වා බලකායං සන්නිපාතෙසි. අමච්චා පාදෙසු පතිත්වා[13] සචෙ දෙව තුම්හාකං මාතුලො අරොගො[14] අස්ස තුම්හාකං ගන්තුං යුත්තං භවෙය්‍ය, ඉදානි පන විඩූඩභොපි[15] තුම්හෙ නිස්සාය ඡත්තං උස්සාපෙතුං අරහතියෙවාති සඤ්ඤාපෙත්වා නිවාරෙසුං, **ධම්මචෙතියානීති** ධම්මස්ස චිත්තීකාර වචනානි[16] තීසු හි රතනෙසු යත්ථ කත්ථචි[17] චිත්තීකාරෙ කතෙ සබ්බත්ථ කතොයෙව හොති, තස්මා භගවති චිත්තීකාරෙ[18] කතෙ ධම්මෙපි කතොව හොතීති භගවා ධම්මචෙතියානීති ආහ; **ආදිබ්‍රහ්මචරියකානීති** මග්ගබ්‍රහ්මචරියස්ස ආදිභූතානි පුබ්බභාගපටිපත්තිභූතානීති අත්ථො. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

ධම්මචෙතියසුත්තං නවමං.

---

2. 4. 10.

එවමෙම සුත්තන්ති කණ්ණකත්ථලසුත්තං; තත්ථ **උජුඤ්ඤායන්ති** උජුඤ්ඤාති[19] තස්ස රට්ඨස්සපි නගරස්සපි එතදෙව නාමං භගවා උජුඤ්ඤං[20] නගරං උපනිස්සාය විහරති; **කණ්ණකත්ථලෙ මිගදායෙති** තස්ස නගරස්ස අවිදූරෙ කණ්ණකත්ථලං නාම එකො රමණීයො[21] භූමිභාගො

---

1. පාපුණන්තොපි b. S
2. සෙව මය්හං b. S.
3. සාලායං S. නිපජ්ජි b.
4. උට්ඨානානි W. R.
5. අඞ්ග නිපජ්ජිත්වා b. බලවපච්චූසකාලෙ S.
6. විසු රජ්ජෙසු b.
7. අනාථසාලායං S.
8. නිපන්නො b. මය්හං සාමි b. S
9. ආදීනා B.
10. ආගතකාරණං ඤත්වා b. දිස්වා B.
11. කාරෙත්වා b. S.
12. විටටූභං b
13. නිපතිත්වා S.
14. අරොගොස්ස b.
15. විටටූභොපි b.
16. චිත්තිකාරවචනානි b. S.
17. යත්ථකත්ථ p. චිත්තිකාරෙ b. S.
18. චිත්තිකාරෙ b. S. ධම්මොපි b.
19. උරුඤ්ඤායන්ති උරුඤ්ඤාති b. උදඤ්ඤායන්ති උදඤ්ඤාති S.
20. උරුඤ්ඤ b. උදඤ්ඤ S.
21. රම්මණීයො b,

අත්ථි, සො මිගානං අභයත්ථාය දින්නත්තා මිගදායොති පවුච්චති[1] තස්මිං කණ්ණකත්ථලෙ[2] මිගදායෙ; කෙනචිදෙව කරණීයෙනාති න අඤ්ඤෙන න අනන්තරෙ සුත්තෙ[3] වුත්තකරණීයෙනෙව; සොමා ච භගිනී සකුලා ච භගිනීති ඉමා ද්වෙ භගිනියො රඤ්ඤො පජාපතියො; භත්තාභිහාරෙති භත්තං අභිහරණට්ඨානෙ; රඤ්ඤො භුඤ්ජනට්ඨානං[4] හි සබ්බාපි ඔරොධා කටච්ඡුආදීනි ගහෙත්වා රාජානං උපට්ඨාතුං ගච්ඡන්ති තාපි තථෙව අගමංසු; කිං පන මහාරාජාති කස්මා එවමාහ. රඤ්ඤො ගරහාපරිමොචනත්ථං[5] එවං හි පරිසා චින්තෙය්‍යුං[6] අයං රාජා ආගච්ඡමානොව[7] මාතුගාමානං සාසනං ආරොචෙසි,[8] මයං අත්තනො ධම්මතාය භගවන්තං දට්ඨුං ආගතොති මඤ්ඤාම, අයං පන මාතුගාමානං සාසනං ගහෙත්වා ආගතො මාතුගාමදාසො මඤ්ඤෙ, එස පුබ්බෙපි ඉමිනාව කාරණෙන ආගච්ඡතීති පුච්ඡිතො පන සො අත්තනො ආගමනකාරණං[9] කථෙස්සති, එවමස්ස අයං ගරහා න උප්පජ්ජිස්සතීති ගරහා[10] මොචනත්ථං එවමාහ; අබ්භුදාහාසීති[11] කථෙසි; සකිදෙව සබ්බං ඤස්සති සබ්බං දක්ඛිතීති යො[12] එකාවජ්ජනෙන එකචිත්තෙන[13] එකජවනෙන[14] අතීතානාගත පච්චුප්පන්නං සබ්බං ඤස්සති වා දක්ඛති වා සො නත්ථීති අත්ථො; එකෙන[15] හි චිත්තෙන අතීතං සබ්බං ජානිස්සාමීති ආවජ්ජිත්වාපි අතීතං සබ්බං ජානිතුං න සක්කා එකදෙසමෙව ජානාති. අනාගත පච්චුප්පන්නං පන තෙන චිත්තෙනෙව සබ්බෙනෙව සබ්බං න ජානාති,[16] එස නයො ඉතරෙසු. එවං එකචිත්තවසෙනායං පඤ්හො කථිතො; හෙතුරූපන්ති හෙතුසභාවං කාරණජාතිකං; සහෙතුරූපන්ති සකාරණජාතිකං; සම්පරායිකාහං භන්තෙති සම්පරාය ගුණං අහං භන්තෙ පුච්ඡාමි; පඤ්චිමානීති[17] ඉමස්මිං සුත්තෙ පඤ්චපධානියඞ්ගානි ලොකිය ලොකුත්තරමිස්සකානි කථිතානි[18] ගවිලඞ්ගණවාසී[19] චූළසමුද්දත්ථෙරො පන තුම්හාකං භන්තෙ කිං රුච්චතීති වුත්තෙ මය්හං ලොකුත්තරානෙව[20] රුච්චන්තීති ආහ; පධානවෙමත්තතන්ති පධානනානත්තං; අඤ්ඤාදිසමෙව හි පුථුජ්ජනස්ස පධානං, අඤ්ඤාදිසං සොතාපන්නස්ස, අඤ්ඤාදිසං සකදාගාමිනො, අඤ්ඤාදිසං අනාගාමිනො, අඤ්ඤාදිසං

---

1. වුච්චති b. S.
2. කණ්ණකත්ථල b.
3. අනන්තර සුත්තෙන b S.
   කරණීයෙන S.
4. භුඤ්ජනට්ඨානන්ති b.
5. ගරහපරිමොචනත්ථං b.
6. චින්තෙය්‍යුං b.
7. ආගච්ඡමානො ච S
8. ආරොචෙති b S.
9. සො ආගමනකාරණං b
10. ගරහ S.
11. අබ්භුදාහාසීති b, S.
12. දක්ඛතීතියො b දක්ඛතීති යො L.
13. එකචිත්තෙන අතීතානාගත b.
    එකචිත්තෙන B
14. එතෙන L.
15. පනෙකෙන b. චිත්තෙන b, S.
16. ජානාතීති b S.
17. පඤ්චිමානීති S.
18. යඞ්ගානිලොකුත්තර
    මිස්සකානි b S. W2.
    කපිතඞ්ගණ B. කමලඞ්ගන S
19. වාසි S. ථෙරො b. S.
20. ලොකුත්තරානෙවාති b. S.

අරහතො; අඤ්ඤුදිසං අසීතිමහාසාවකානං, ද්වින්නං අඤ්ඤුදිසං අග්ගසාවකානං, අඤ්ඤුදිසං පච්චෙකබුද්ධානං, අඤ්ඤුදිසං සබ්බඤ්ඤුබුද්ධානං, පුථුජ්ජනස්ස පධානං සොතාපන්නස්ස පධානං න පාපුණාති -පෙ- පච්චෙකබුද්ධස්ස පධානං සබ්බඤ්ඤුබුද්ධස්ස පධානං න පාපුණාති, ඉමමත්ථං සන්ධාය පධානවෙමත්තතං[1] වදාමීති ආහ; දන්තකාරණං ගච්ඡෙය්‍යාති යං අකූටකාරණං[2] අනවච්ඡින්දනං ධුරස්ස අවච්ඡඩ්ඪනං[3] දන්තෙසු කාරණං දිස්සති තං කාරණං උපගච්ඡෙය්‍යාති අත්ථො; දන්තභූමින්ති[4] දන්තෙහි ගන්තබ්බභූමිං අස්සද්ධොති ආදිසු පුථුජ්ජනසොතාපන්නසකදාගාමිඅනාගාමිනො චත්තාරොපි අස්සද්ධා නාම' පුථුජ්ජනො හි සොතාපන්නස්ස සද්ධං අප්පත්තොති අස්සද්ධො සොතාපන්නො සකදාගාමිස්ස සකදාගාමී අනාගාමිස්ස අනාගාමී අරහතො සද්ධං අප්පත්තොති අස්සද්ධො; ආබාධොති අරහතොපි උප්පජ්ජතීති පඤ්චපි බව්හාබාධා නාම හොන්ති; අරියසාවකස්ස පන සඨො මායාවීති නාමං නත්ථි[5] තෙනෙව ථෙරෙ පඤ්චපධානියඞ්ගානි[6] ලොකුත්තරානි කථිතානීති මය්හං රුච්චතීති ආහ; අස්සඛළුඞ්කසුත්තන්තෙන පන "තයො ච භික්ඛවෙ අස්සඛළුඞ්කෙ තයො ච පුරිසඛළුඞ්කෙ දෙසිස්සාමී"ති එත්ථ අරියසාවකස්සාපි සඨොති නාමං ආගතං[7] තස්ස වසෙන ලොකුත්තරමිස්සකා කථිතාති වුත්තං; පුථුජ්ජනො පන සොතාපත්තිමග්ගවීරියං අසම්පත්තො-පෙ-අනාගාමී අරහත්තමග්ගවීරියං අසම්පත්තොති කුසීතොපි[8] අස්සද්ධො විය චත්තාරොව[9] හොන්ති; තථා දුප්පඤ්ඤො; එවං පනෙත්ථ ඔපම්මසංසන්දනං වෙදිතබ්බං: අදන්තහත්ථිආදයො විය මග්ගපධානරහිතො පුග්ගලො, දන්තහත්ථිආදයො විය[10] මග්ගපධානවා, යථා අදන්තා හත්ථිආදයො කූටාකාරං[11] අකත්වා අවිච්ඡින්දිත්වා ධුරං අපාතෙත්වා දන්තගමනං[12] වා ගන්තුං දන්තභූමිං වා පත්තුං න සක්කොන්ති. එවමෙවං[13] මග්ගපධානරහිතො මග්ගපධානවතා පත්තබ්බං පාපුණිතුං නිබ්බත්තෙතබ්බගුණං[14] නිබ්බත්තෙතුං න සක්කොති, යථා පන දන්තා[15] හත්ථිආදයො කූටාකාරං[16] අකත්වා අවිච්ඡින්දිත්වා ධුරෙ[17] අපාතෙත්වා දන්තගමනං වා ගන්තුං දන්තභූමිං වා පත්තුං සක්කොන්ති

1. වෙමත්තකං W2.
2. අකූටකරණං b. S. අනවච්ඡින්දනං b. ධුරස්ස b. S L.
3. අවච්ඡඬ්ඪනන්ති L. අවච්ඡින්දනානි B. අවච්ඡින්දනන්ති S.
4. දන්ත භූමින්ති S. ගන්තබ්බභූමි S. දන්තභූමින්ති දන්තෙහි ගන්තබ්බභූමි B. L.
5. මායාවිනාම නත්ථි b. S.
6. පඤ්චපධානියඞ්ගානීති L. B.
7. කස්සාපි සම්බොධි නාමං ආගතං b. S
8. කුසිතොපි b. S.
9. චත්තාරොව S.
10. හත්ථි ආදයො වියාති b. S
11. කූටාගාරං B. S.
12. අදන්ත S.
13. එවමෙව S.
14. නිබ්බත්තෙතබ්බගුණං b S.
15. දන්ත S.
16. කූටාගාරං B. L.
17. ධුරං b. S.

එවමෙවං[1] මග්ගපධානවා පත්තබ්බං පාපුණිතුං නිබ්බත්තෙතබ්බ
ගුණං[2] නිබ්බත්තෙතුං සක්කොති, ඉදං වුත්තං හොති: සොතාපත්ති
මග්ගපධානවා සොතාපත්තිමග්ගපධානවතා පත්තොකාසං පාපුණිතුං
නිබ්බත්තිතං ගුණං[3] නිබ්බත්තෙතුං සක්කොති–පෙ–අරහත්තමග්ග
පධානවා අරහත්තමග්ගපධානවතා පත්තොකාසං පාපුණිතුං නිබ්බ
ත්තිතගුණං[4] නිබ්බත්තෙතුං සක්කොතීති; **සම්මප්පධානාති** මග්ගපධා
නෙන[5] සම්මප්පධානා; කින්නානාකරණං (වදාමි;) **යදිදං**[6] **විමුත්තියා
විමුත්තින්ති** යං[7] එකස්ස ඵලවිමුත්තියා ඉතරස්ස ඵලවිමුත්තිං ආරබ්භ
නානාකරණං වත්තබ්බං සියා තං න කිඤ්චි වදාමීති[8] අත්ථො; **අච්චියා
වා අච්චින්ති** අච්චියා වා අච්චිම්හි; සෙස පදද්වයෙපි එසෙව නයො
භුම්මත්ථෙ හි එතං උපයොගවචනං; **කිං පන ත්වං මහාරාජාති**[9]
කිං මහාරාජ කිං ත්වං; සන්ති දෙවා චාතුම්මහාරාජිකා[10] සන්ති
දෙවා තාවතිංසා–පෙ–සන්ති දෙවා පරනිම්මිතවසවත්තිනො සන්ති
දෙවා තතුත්තරින්ති එවං දෙවානං අත්ථිභාවං න ජානාසි. යෙන
එවං වදෙසීති[11] තතො අත්ථිභාවං ජානාමි, මනුස්සලොකං පන ආග
ච්ඡන්ති නාගච්ඡන්තීති ඉදං පුච්ඡන්තො **යදිවා තෙ භණන්ති** ආදි
මාහ; **සබ්‍යාපජ්ඣාති**[12] සදුක්ඛා සමුච්ඡෙදප්පහානෙන[13] [අප්පහීන]
චෙතසික දුක්ඛා; **ආගන්තාරොති** උප්පත්තිවසෙන ආගන්තාරො;
[**අබ්‍යාපජ්ඣාති**[14] සමුච්ඡින්නදුක්ඛා; **අනාගන්තාරොති** උප්පත්ති
වසෙන අනාගන්තාරො; **පහොතීති** සක්කොති; රාජා හි පුඤ්ඤ
වන්තම්පි[15] ලාභසක්කාර සම්පන්නං යථා න කොචි[16] උපසඞ්කමති
එවං කරොන්තො තම්හා ඨානා චාවෙතුං සක්කොති, තං අපුඤ්ඤ
වන්තම්පි[17] සකලගාමං පිණ්ඩාය චරිත්වා යාපනමත්තං අලභන්තං
යථා ලාභසක්කාරසම්පන්නො හොති] එවං කරොන්තො තම්හා ඨානා
චාවෙතුං සක්කොති; බ්‍රහ්මචරියවන්තම්පි ඉත්ථිහි සද්ධිං සම්පයො
ජෙත්වා සීලවිනාසං පාපෙන්තො බලක්කාරෙන වා උප්පබ්බාජෙන්තො
තම්හා ඨානා චාවෙතුං සක්කොති; අබ්‍රහ්මචරියවන්තම්පි සම්පන්න
කාමගුණං අමච්චං බන්ධනාගාරං පවෙසෙත්වා ඉත්ථිනං මුඛම්පි පස්සි
තුං අදෙන්තො තම්හා ඨානා චාවෙති නාම; රට්ඨතො පන යං

---

1. එවමෙව S.
මග්ගපධානවා මග්ගපධානවතා b. S.
2. තබ්බං ගුණං b. S.
3. නිබ්බත්තිත ගුණං S.
නිබ්බත්තෙත තබ්බං ගුණං b
4. නිබ්බත්තෙතතබ්බං ගුණං b
5. මග්ගප්පධානෙන b.
6. කිනානානා කරණං යදිදං S.
නිනානාකරණාය [යදිදං L.
නිනානාකරණාය යදිදං B.
7 යා W2. විමුත්තීති S.
8. වදාමි නත්ථීති වදාමීති L. S.
9. මහාරාජාති මහාරාජ b, S.
10. චතුමහා b.
11. එවං වදෙහීති S.
අත්ථිභාවං වා b.
12. සව්‍යාපජ්ඣාති S. සව්‍යාබජ්ඣාති b.
13. සමුච්ඡෙදප්පහානෙන b. S.
14. අබ්‍යාබජ්ඣාති b
15. පුඤ්ඤවන්තං S.
16. යථානං නකොචි S.
17. සකො: ති අපුඤ්ඤවන්තම්පි S

ඉච්ඡති තං පබ්බාජෙති නාම; දස්සනායපි නප්පහොන්තීති කාමාවචරෙ[1] අව්‍යාපජ්ඣෙ දෙවෙ සව්‍යාපජ්ඣා දෙවා චක්ඛුවිඤ්ඤාණදස්සනායපි නප්පහොන්ති; කස්මා: අරහතො තත්‍රාභාවතො[2] රූපාවචරෙ පන එකවිමානස්මිං යෙ තිට්ඨන්ති ච නිසීදන්ති චාති චක්ඛුවිඤ්ඤාණදස්සනායපි හොන්ති, එතෙහි දිට්ඨං පන සල්ලක්ඛිතං පටිවිජ්ඣිතුං[3] ලක්ඛණං දට්ඨුං සල්ලක්ඛෙතුං පටිවිජ්ඣිතුං න සක්කොන්තීති[4] ඤාණචක්ඛුනා දස්සනාය නප්පහොන්ති උපරි උපරි දෙවෙ[5] චක්ඛුවිඤ්ඤාණදස්සනෙනාපීති;[6] **කො නාමො අයං භන්තෙති** රාජා ථෙරං ජානන්තොව[7] අජානන්තො විය පුච්ඡති; කස්මා: **පසංසිතු**කාමතාය; **ආනන්දරූපොති** ආනන්දසභාවො බ්‍රහ්මපුච්ඡාපි වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා; **අථඛො අඤ්ඤතරො පුරිසොති** සො කිර කථා විඩූඩභෙනෙව[8] කථිතා තෙ තයා කථිතා තයා කථිතාති කුපිතා[9] අඤ්ඤමඤ්ඤං ඉමස්මිංයෙව ඨානෙ අත්තනො අත්තනො බලකායං[10] උපට්ඨාපෙත්වා කලහම්පි කරෙය්‍යුන්ති නිවාරණත්ථං, සො රාජපුරිසො එතදවොච; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති. අයං පන දෙසනා නෙය්‍යපුග්ගලස්ස වසෙන නිට්ඨිතාති.

කණ්ණකත්ථලසුත්තං දසමං.

නිට්ඨිතො චතුත්ථො වග්ගො.

---

2. 5. 1.

එවමෙම සුතන්ති බ්‍රහ්මායුසුත්තං; තත්ථ **මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධින්ති** මහතාති ගුණමහත්තෙනාපි[11] මහතා, සඞ්ඛ්‍යාමහත්තෙනාපි;[12] සො හි භික්ඛුසඞ්ඝො ගුණෙහිපි මහා අහොසි, අප්පිච්ඡතාදිගුණසමන්නාගතත්තා සංඛායපි[13] මහා පඤ්චසතසඞ්ඛාතත්තා[14] භික්ඛූනං සඞ්ඝෙන භික්ඛුසඞ්ඝෙන දිට්ඨිසීලසාමඤ්ඤසඞ්ඛාතසඞ්ඝාතෙන[15] සමණගණෙනාති අත්ථො; **සද්ධින්ති** එකතො; **පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහීති**

---

1. කාමාවචරෙ තාව b. S.
   අබ්‍යාපජ්ඣෙ S. අබ්‍යාබජ්ඣෙ b.
   සබ්‍යාපජ්ඣා S සබ්‍යාබජ්ඣා b.
2. තත්‍රට්ඨානා භාවතො L
3. සල්ලක්ඛිතුං පටිවිඬ b.
   සල්ලක්ඛණං දට්ඨුං S
   සල්ලක්ඛිතුං b
4. න සක්කොන්ති b. S.
   විඤ්ඤාණචක්ඛුනා b
5. නප්පහොන්ති උපරිදෙවෙ b. ච b. S.
6. දස්සනෙනාපීති B. S.
7. ජානන්තොපි b. S.
8. විටටූභෙනෙ ව b.
9. කුප්පිතා S.
10. ඨානෙ අත්තනොබලකායං S.
    උපට්ඨාපෙත්වා b. S.
11. ගුණමහන්තතාපි b S.
12. සංඛ්‍යාමහන්තෙන L. සංඛ්‍යා b
    මහන්තතාපි b. S.
13. සංඛ්‍යායපි b.
14. සංඛාතත්තා B. S.
15. දිට්ඨිසීල සාමඤ්ඤසඞ්ඛාත
    සඞ්ඝාතෙනා L

පඤ්ච මත්තා එතෙසන්ති පඤ්චමත්තානි; මත්තාති පමාණං වුච්චති තස්මා යථා භොජනෙ මත්තඤ්ඤූති වුත්තෙ භොජනෙ මත්තං[1] ජානාති පමාණං ජානාතීති අත්ථො හොති එවමිධාපි තෙසං භික්ඛුසතානං පඤ්චමත්තා පඤ්චපමාණන්ති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො; භික්ඛූනං සතානි භික්ඛුසතානි තෙහි පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි; **වීසංවස්සසතිකොති**[2] වීසාධිකවස්සසතිකො; **තිණ්ණං වෙදානන්ති**[3] ඉරුබ්බෙදයජුබ්බෙදසාමවෙදානං; ඔට්ඨපහතකරණවසෙන පාරං ගතොති **පාරගූ**; සහ නිඝණ්ඩුනා ච කෙටුභෙන ච **සනිඝණ්ඩුකෙටුභානං**; නිඝණ්ඩූති නාමනිඝණ්ඩු[4] රුක්ඛාදීනං වෙවචනපකාසකං[5] සත්ථං; කෙටුභන්ති කිරියාකප්පවිකප්පො කවීනං උපකාරාය සත්ථං; සහ අක්ඛරප්පභෙදෙන **සාක්ඛරප්පභෙදානං**[6] අක්ඛරප්පභෙදොති සික්ඛා ච නිරුත්ති ච; ඉතිහාසපඤ්චමානන්ති **අථබ්බණවෙදං**[7] චතුත්ථං කත්වා ඉතිහ ආස ඉතිහ[8] ආසාති ඊදිසවචනපටිසංයුත්තො[9] පුරාණකථාසංඛාතො ඉතිහාසො පඤ්චමො එතෙසන්ති ඉතිහාසපඤ්චමා[10] තෙසං **ඉතිහාසපඤ්චමානං**; තඤ්ච පදං ච තදවසෙසං ච ව්‍යාකරණං[11] අධීයති වෙදෙතීති **පදකො වෙය්‍යාකරණො**;[12] **ලොකායතං** වුච්චති විතණ්ඩවාදසත්ථං; **මහාපුරිසලක්ඛණන්ති** මහාපුරිසානං බුද්ධාදීනං ලක්ඛණදීපකං ද්වාදසසහස්සගන්ථප්පමාණං[13] සත්ථං; යත්ථ සොළසසහස්සගාථාපදපරිමාණබුද්ධමන්තා[14] නාම අහෙසුං. යෙසං වසෙන ඉමිනා ලක්ඛණෙන සමන්නාගතා බුද්ධා නාම හොන්ති, ඉමිනා පච්චෙකබුද්ධා, ද්වෙ[15] අග්ගසාවකා, අසීති මහාසාවකා, බුද්ධමාතා, බුද්ධපිතා, අග්ගුපට්ඨාකො අග්ගුපට්ඨායිකා,[16] චක්කවත්තීති අයං විසෙසො ඤායති; **අනවයොති** ඉමෙසු ලොකායතමහාපුරිසලක්ඛණෙසු අනූනො පරිපූරකාරී;[17] අවයො න හොතීති වුත්තං හොති අවයො නාම, යෙ[18] තානි අත්ථතො ච ගන්ථතො ච[19] සන්තානෙතුං න සක්කොන්ති;[20] **අස්සොසි ඛොති** ආදිසු යංවත්තබ්බං සියා තං සාලෙය්‍යකසුත්තෙ වුත්ත

1. භොජනෙ පමාණ b.
2. වීසවස්ස සතිකොති b. S.
3. වෙදානන්ති b. ඉරුබෙදයජුබෙද සාමබෙදානං b ඉරුවෙද යජුවෙද S.
4. සනිඝණ්ඩූති නාමං නිඝණ්ඩු S.
5. වෙවචනප්පකාසකං b. S.
6. සක්ඛරප්පභෙදානං b
7. ආථබ්බණවෙදං S.
8. ඉතිහි ආසඉතිහි S.
9. වචනප්පටි b.
10. ඉතිහාස පඤ්චමානං; පදං ච b. S.
11. බ්‍යාකරණං b. S. ආදියන්ති පවෙදෙන්තිචාති S. පවෙදෙහිචාති b.
12. වෙය්‍යාකරණො b. ලොකායතන්ති S.
13. ගන්ථපමාණං S.
14. සහස්සගාථා පරිමාණාය බුද්ධමන්තා b පරිමාණා බුධමන්තා S, ගාථාය පරිමාණාය ලද්ධා බුද්ධමන්තා B
15. පච්චෙක බුද්ධානාම හොන්ති ඉමිනාදෙව b. S. පච්චෙක බුද්ධා නාම හොන්ති ඉමිනා එව B.
16. අග්ගුපට්ඨායිකා b. අග්ගුපට්ඨායිකො අග්ගු පට්ඨායිකා S. රාජාචක්කවත්තීති b S.
17. පරිපූරිකාරී S.
18. යො B.
19. අත්ථතො ගන්ථතො අත්ථතො ගන්ථතොච L. සන්ධාරෙතුං B. S.
20. න සක්කොන්ති B. S.

මෙව; **අයං තාතාති** සයං[1] මහල්ලකතාය ගන්තුං අසක්කොන්තො මාණවං ආමන්තෙත්වා එවමාහ: අපි ච එස බ්‍රාහ්මණො චින්තෙසි ඉමස්මිං ලොකෙ අහං බුද්ධොති උග්ගතස්ස නාමං ගහෙත්වා[2] බහුජනා විචරන්ති[3] තස්මා න මෙ අනුස්සවමත්තෙනෙව උපසංකමිතුං යුත්තං, එකච්චං හි උපසංකමන්තස්ස අපක්කමනම්පි ගරු[4] හොති අනත්ථොපි උප්පජ්ජති යන්නූනාහං අන්තෙවාසිකං[5] පෙසෙත්වා බුද්ධො වා නො වාති ජානිත්වාව[6] උපසංකමෙය්‍යන්ති, තස්මා මාණවං ආමන්තෙත්වා අයං තාතාති ආදිමාහ; **තං භවන්තන්ති**[7] තස්ස භගවතො; තථා සන්තං යෙවාති තථා සතො යෙව; ඉදං හි ඉත්ථම්භූතාඛ්‍යානත්ථෙ උපයොගවචනං; **යථාකථම්පනාහං** භොති එත්ථ කථම්පනාහං භොතං භගවන්තං[8] ගොතමං ජානිස්සාමි, යථා සක්කා සො ඤාතුං තථා මෙ ආචික්ඛාති අත්ථො; යථාතිවා[9] නිපාතමත්තමෙවෙතං, කථන්ති අයං ආකාරපුච්ඡා කෙනාකාරෙනාහං භගවන්තං[10] ගොතමං ජානිස්සාමීති අත්ථො; එවං වුත්තෙ කිර නං උපජ්ඣායො කිං ත්වං තාත පථවියං ඨිතො පථවිං න පස්සාමීති විය චන්දිමසුරියානං ඔභාසෙ ඨිතො චන්දිමසුරියෙ න පස්සාමීති විය වදසීති ආදීනි වත්වා ජානනාකාරං දස්සෙන්තො **ආගතානි ඛො තාතාති** ආදිමාහ, තත්ථ **මන්තෙසූති** වෙදෙසු;[11] තථාගතො කිර උප්පජ්ජිස්සතීති පටිගච්චෙව[12] සුද්ධාවාසා දෙවා වෙදෙසු ලක්ඛණානි පක්ඛිපිත්වා බුද්ධමන්තා නාම එතෙති බ්‍රාහ්මණවෙසෙන වෙදෙ වාචෙන්ති තදනුසාරෙන මහෙසක්ඛා සත්තා තථාගතං ජානිස්සන්තීති, තෙන පුබ්බෙ වෙදෙසු මහාපුරිසලක්ඛණානි ආගච්ඡන්ති, පරිනිබ්බුතෙ පන තථාගතෙ අනුක්කමෙන අන්තරධායන්ති තෙන එතරහි නත්ථි;[13] **මහාපුරිසස්සාති** පණිධිසමාදානඤාණකරුණාදිගුණමහතො පුරිසස්ස; **ද්වෙව ගතියො** ද්වෙ එව[14] නිට්ඨා; කාමඤ්චායං ගතිසද්දො[15] පඤ්ච ඛො පතිමා[16] සාරිපුත්ත ගතියොති ආදිසු භවභෙදෙ වත්තති, ගති මිගානං පවනන්ති ආදිසු නිවාසට්ඨානෙ, එවං අධිමත්තං[17] ගතිමන්තොති ආදිසු පඤ්ඤාය, ගති ගතන්ති ආදිසු විසටභාවෙ[18] ඉධ පන නිට්ඨායං වත්තතීති වෙදිතබ්බා, තත්ථ කිඤ්චාපි යෙහි සමන්නාගතො රජ්ජා

1. අයං තාතාති අයං b. S.
2. ලභිත්වා ගහෙත්වා W2.
3. ජනා වදන්ති S.
4. ගරුං L.
5. මම අන්තෙවාසිකං b. S.
6. ජානිත්වා b. ජානිත්වා තං S.
7. න භවන්තානි S. තස්සභවතො b. භොතො S.
8. තං භවන්තං b. S.
9. යථාවති L. මත්තමෙව එතං S.
10. භවන්තං S.
11. බෙදෙසු b.
12. පටිකච්චෙව b. S. පටිකච්චෙව සුද්ධාවාසෙ B.
13. එතරහි නත්ථි b. S.
14. වෙසෙව b. චෙලුවත්ථට්ඨකා S.
15. ගතියොති b. S. සඤ්ඤායංගති සද්දො S.
16. පතිමා S.
17. එවං අධිමත්ත b. S.
18. විසදභාවෙ B. විසජ්ජනාවෙ S.

හොති න තෙනෙව බුද්ධො[1] ජාතිසාමඤ්ඤතො පන තානි යෙවතානීති වුච්චන්ති[2] තෙන වුත්තං **යෙ හි සමන්නාගතස්සාති, සචෙ අගාරං අජ්ඣාවසතීති** යදි අගාරෙ වසති රාජා හොති චක්කවත්තීති;[3] චතූහි අච්ඡරියධම්මෙහි සඞ්ගහවත්ථූහි ච ලොකං රඤ්ජනතො රාජා; චක්ක රතනං පවත්තෙන්ති[4] චතූහි සම්පත්තිචක්කෙහි වත්තෙන්ති තෙහි ච පරං වත්තෙන්තීති චක්කවත්තී[5] පරහිතාය ච ඉරියාපථචක්කානං[6] වත්තො එතස්මිං අත්ථීති චක්කවත්ති; **එත්ථ**[7] රාජාති සාමඤ්ඤං; චක්කවත්තීති විසෙසනං; ධම්මෙන චරතීති **ධම්මිකො; ඤායෙන**[8] සමෙන වත්තතීති අත්ථො; ධම්මෙන රජ්ජං ලභිත්වා රාජා ජාතොති[9] **ධම්මරාජා;** පරහිත ධම්මකරණෙන වා ධම්මිකො; අත්තහිතධම්මකරණෙන වා ධම්මරාජා;[10] **චතුරන්තාය**[11] ඉස්සරොති චාතුරන්තො චතුසමුද්දන්තාය චතුබ්බිධදීප භූසිතන්තාය ච [12]පඨවියා ඉස්සරොති අත්ථො; අජ්ඣත්තං කොපාදි පච්චත්ථිකෙ බහිද්ධා ච සබ්බරාජානො විජෙසීති **විජිතාවී; ජනපදත්ථාවරියප්පත්තොති** ජනපදෙ ධුවභාවප්පත්තො[13] න සක්කා කෙනචි ජෙතුං[14] ජනපදො වා තම්හි[15] ථාවරියප්පත්තො අනුයුත්තො සකම්මනිරතො අචලො[16] අසම්පවෙධීති ජනපදත්ථාවරියප්පත්තො; **සෙය්‍යථිදන්ති** නිපාතො; තස්ස තානි කතමානීති[17] අත්ථො; **චක්කරතනන්ති** ආදීසු චක්කං ච තං රතිජනනට්ඨෙන රතනඤ්චාති චක්ක රතනං: එසෙව නයො සබ්බත්ථ. ඉමෙසු පන රතනෙසු අයං චක්ක වත්තී රාජා[18] චක්කරතනෙන අජිතං ජිනාති, හත්ථි අස්සරතනෙහි විජිතෙ යථාසුඛං අනුවිචරති, පරිණායකරතනෙන විජිතමනුරක්ඛති, සෙසෙහි උපභොගසුඛමනුභවති, පඨමෙනෙව චස්ස[19] උස්සාහ සත්ති යොගො,[20] හත්ථිඅස්සගහපතිරතනෙහි පභූසත්ති යොගො[21], පච්ඡිමෙන මන්තසත්ති[22] යොගො සුපරිපුණ්ණො හොති, ඉත්ථි මණිරතනෙහි තිවිධසත්ති යොග ඵලං, සො ඉත්ථිමණිරතනෙහි[23] භොගසුඛමනු භවති, සෙසෙහි ඉස්සරියසුඛං, විසෙසතො චස්ස[24] පුරිමානි තීණි අදොසකුසලමූලජනිතකම්මානුභාවෙන සම්පජ්ජන්ති.

1. බුද්ධොහොති b.
2. යෙව වුච්චන්ති S
3. චක්කවත්ති b.
4 රතනං වත්තෙන්ති b. S.
5. තෙහිච පරං වත්තෙති B. වත්තෙන්ති පරහිතායච b S
6. චක්කානංච L S.
7. එත්ථච B. S.
8. ඤාණෙන සමෙන S කායෙන L.
9. රාජාහොතීති b.
10. අත්තහිත ධම්මකරණෙන ධම්මරාජා B S.
11. චාතුරන්තාය S.
12. චතුබ්බිධ දීපභූෂිතායච B. දීපභූසිතායච B.
13. ජනපදථාවරියප්පත්තොති ජනපදෙසු ථාවරභාවං ධුවභාවං පත්තො B. ධුවභාවං ථාවරභාවං පත්තො S. ජනපදෙසු ධුවභාවං පත්තො B.
14. චාලෙතුං B. S.
15. තස්සි B
16. අචලකො S.
17. තස්සිදං එතානි කතමානීති B.
18. අයංචක්කවත්තිරාජා B. S.
19 පඨමෙන චස්ස B. S.
20. උස්සාහසත්තියොගො S.
21. පභූසත්ති S.
22 මන්තසත්ති S.
23. ඉමස්මිං මණිරතනෙහි B. L. තිවිධසත්ති S.
24. විසෙසතො පස්ස S.

මජ්ඣිමාති අලොභකුසලමූලජනිතකම්මානුභාවෙන, පච්ඡිමමෙකං[1] අමොහකුසලමූලජනිතකම්මානුභාවෙනාති වෙදිතබ්බං, අයමෙත්ථ සංඛෙපො විත්ථාරො පන බොජ්ඣඞ්ගසංයුත්තෙ රතනසුත්තස්ස[2] උපදෙසතො ගහෙතබ්බො; අපිච බාලපණ්ඩිතසුත්තෙපි ඉමෙසං රතනානං උප්පත්තික්කමෙන සද්ධිං වණ්ණනා ආගමිස්සති; **පරොසහස්සන්ති** අතිරෙකසහස්සං; **සූරාති** අභීරුකජාතිකා[3] **වීරඞ්ගරූපාති** දෙවපුත්තසදිසකායා; එවන්තාව එකෙ වණ්ණයන්ති: අයං පනෙත්ථ සභාවො වීරාති උත්තමසූරා වුච්චන්ති; වීරානං අඞ්ගං වීරඞ්ගං වීරකාරණං[4] විරියන්ති වුත්තං හොති, වීරඞ්ගරූපං[5] එතෙසන්ති වීරඞ්ගරූපා විරියමයසරීරා වියාති වුත්තං හොති; **පරසෙනප්පමද්දනාති**[6] සචෙ පටිමුඛං තිට්ඨෙය්‍ය පරසෙනා වා තං[7] මද්දිතුං සමත්ථාති අධිප්පායො; **ධම්මෙනාති** පාණො න හන්තබ්බොති ආදිනා පඤ්චසීලධම්මෙන; **අරහං හොති සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ විවත්ත[8]ච්ඡද්දොති** එත්ථ රාගදොසමොහමානදිට්ඨිඅවිජ්ජාදුච්චරිතඡදනෙහි සත්තහි පටිච්ඡන්නෙ කිලෙසන්ධකාරෙ ලොකෙ[9] තං ඡදනං විවත්තෙත්වා[10] සමන්තතො සඤ්ජාතාලොකො හුත්වා ඨිතොති[11] විවත්තච්ඡද්දො; තත්ථ පඨමෙන පදෙන පූජාරහතා, දුතියෙන තස්සා හෙතු, යස්මා සම්මාසම්බුද්ධොති තතියෙන[12] බුද්ධත්තහෙතුභූතා විවත්තච්ඡද්දතා[13] වුත්තාති වෙදිතබ්බා, අථවා විවත්තො විච්ඡද්දො චාති විවත්තච්ඡද්දො වට්ටරහිතො ඡදනරහිතො චාති[14] වුත්තං හොති; තෙන අරහං වට්ටාභාවෙන සම්මාසම්බුද්ධො ඡදනාභාවෙනාති එවං පුරිමපදද්වයස්සෙව හෙතුභූතං ද්වයං වුත්තං හොති;[15] දුතියවෙසාරජ්ජෙන චෙත්ථ පුරිමසිද්ධි, පඨමෙන දුතිය සිද්ධි, තතියචතුත්ථෙහි තතියසිද්ධි හොති, පුරිමඤ්ච ධම්මචක්ඛුං දුතියං බුද්ධචක්ඛුං තතියං සමන්තචක්ඛුං සාධෙතීතිපි වෙදිතබ්බං; **ත්වං මානවානං පටිගණ්හෙනාති**[16] ඉමිනාස්ස සූරභාවං[17] ජනෙති; සොපි තාය ආචරියකථාය ලක්ඛණෙසු විගතසම්මොහො එකොභාසජාතො විය බුද්ධමන්තෙ සම්පස්සමානො **එවං භොති** ආහ; තස්සත්ථො යථා භො මං[18] තුවං වදසි එවං කරිස්සාමීති;

---

1. පච්ඡිමකං S.
2. රතනසංයුත්තස්ස S.
3. අභිරුජාතිකා L.
4. වීරකාරණං B. S
5. වීරඞ්ගං රූපං B. S.
6. පරසෙනා මද්දිතුං B. සෙනාතං මද්දිතුං S.
7. පරසෙනා තං L.
8. ලොකෙවිවට B. S.
9. කිලෙසන්ධකාරලොකං B. කිලෙසන්ධකාර b.
10. විවටෙත්වා S. විවටෙත්වා b. නිවත්තෙත්වා L.
11. ඨිතො හොති S. විවටච්ඡදෙ b. S.
12. තස්සා හෙතු සම්මා සම්බුද්ධතා තතියෙන S.
13. විවටච්ඡදතා b. S.
14. විවටො විච්ඡදො වට්ටරහිතො ඡදනරහිතොවාති S. විවටොව b. විවට්ටච්ඡදෙ b. වාති B. M2. හෙතුද්වයං b. S. පුරිමපදද්වයං යෙව හෙතුද්වයං B.
15. හොති අථවා B.
16. පටිගණ්හිතාති b.
17. පුරභාවං B.
18. යථාමං b. ත්වං b, S.

සමන්නෙසීති[1] ගවෙසි; එකං ද්වෙති වා ගණයන්තො සමන්නෙසි; **අද්දසා ඛොති** කථං අද්දස? බුද්ධානං[2] හි නිසින්නානං වා නිපන්නානං වා කොචි ලක්ඛණං පරියෙසිතුං න සක්කොති ඨිතානං පන චඞ්කමන්තානං වා සක්කොති තස්මා ලක්ඛණපරියෙසනත්ථං[3] ආගතං දිස්වා බුද්ධා වුට්ඨායාසනා තිට්ඨන්ති වා චඞ්කමං වා අධිට්ඨහන්ති ඉති ලක්ඛණදස්සනානුරූපෙ ඉරියාපථෙ පවත්තමානස්ස[4] අද්දස; **යෙභුය්‍යෙනාති** පායෙන බහුකානි අද්දස අප්පානි න අද්දසාති අත්ථො; තතො යානි න අද්දස තෙසං දීපනත්ථං වුත්තං ඨපෙත්වා ද්වෙති; **කඞ්ඛතීති** අහො වත පස්සෙය්‍යන්ති පත්ථනං උප්පාදෙති; **විචිකිච්ඡතීති** තතො[5] තානි විචිනන්තො කිච්ඡති න සක්කොති[6] දට්ඨුං; **නාධිමුච්චතීති** තාය විචිකිච්ඡාය සන්නිට්ඨානං න ගච්ඡති; **න සම්පසීදතීති** තතො පරිපුණ්ණලක්ඛණො අයන්ති භගවති පසාදන්නාපජ්ජති කඞ්ඛාය වා දුබ්බලා විමති වුත්තා විචිකිච්ඡාය මජ්ඣිමා අනධිමුච්චනතාය බලවතීති[7] අසම්පසාදෙන තෙහි තීහි ධම්මෙහි චිත්තස්ස කාලුසභාවො;[8] **කොසොහිතෙති** වත්ථිකොසෙන[9] පටිච්ඡන්නෙ; **වත්ථගුය්හෙති** අඞ්ගජාතෙ; භගවතො හි වාරණස්සෙව කොසොහිතං වත්ථගුය්හං[10] සුවණ්ණවණ්ණං පදුමගබ්භසමානං තං සො වත්ථපටිච්ඡන්නත්තා[11] අපස්සන්තො අන්තොමුඛගතාය[12] ජිව්හාය පහූතභාවං අසල්ලක්ඛෙන්තො තෙසු ද්වීසු ලක්ඛණෙසු කඞ්ඛී අහොසි විචිකිච්ඡී; **අථ ඛො භගවාති** අථ භගවා චින්තෙසි:[13] සචාහං ඉමස්ස ඉමානි[14] ද්වෙ ලක්ඛණානි න දස්සෙස්සාමි[15] නික්කඞ්ඛො න භවිස්සති එතස්ස කඞ්ඛාය සති ආචරියො පිස්ස නික්කඞ්ඛො න භවිස්සති අථ මං දස්සනාය න ආගමිස්සති අනාගතො[16] ධම්මං න සොස්සති[17] ධම්මං අසුණන්තො තීණි සාමඤ්ඤඵලානි න සච්ඡිකරිස්සති, එතස්මිං පන නික්කඞ්ඛෙ ආචරියොපිස්ස නික්කඞ්ඛො මං උපසඞ්කමිත්වා ධම්මං සුත්වා තීණි[18] සාමඤ්ඤඵලානි සච්ඡිකරිස්සති, එතදත්ථං යෙව ච මයා පාරමියො පූරිතා දස්සෙස්සාමිස්ස[19] තානි ලක්ඛණානීති තථාරූපං ඉද්ධාභිසඞ්ඛාරං අකාසි, කථං රූපං කිමෙත්ථ අඤ්ඤෙන වත්තබ්බං වුත්තමෙතං නාගසෙනත්ථෙරෙනෙව මිලින්දරඤ්ඤා පුට්ඨෙන ආහ[20] දුක්කරං භන්තෙ නාගසෙන භගවතා කතන්ති: කිම්මහාරාජාති මහා

1. සමන්නෙසීති S.
2. බුද්ධානංහි B. බුද්ධානඤ්හි b. S.
3. සලක්ඛණපරියෙසනත්ථං L.
4. වත්තමානස්ස B.
5. තතො තතො b. S.
6. න සක්කොති b. S.
7. අනධිමුච්චනාය බලවති b, තාතායබලවතී S.
8. කාලුසියභාවො b. කාලුසභාවො S.
9. වත්ථිකොසෙනාපි S.
10. කොසොහිතවත්ථගුය්හං B.
11. වත්ථපටිච්ඡන්නත්තා අන්තො b.
12. මුඛගතාය ච b. S.
13. අථ ඛො භගවා චින්තෙසි S
14. ඉමස්ස එතානි b. S. එතානී b.
15. න දස්සිස්සාමි b S.
16. අනාගතෙ b.
17. සුස්සති b.
18. තීණි ඵලානි S.
19. දස්සිස්සාමිස්ස b S.
20. ආහච b. ආහච්ච S. දුක්කරං b.

ජ්ඣෙන කිරි[1] කාරණෙනාකාසං බ්‍රහ්මායුබ්‍රාහ්මණස්ස ච අන්තෙවාසි උත්තරස්ස ච පාවාරියස්ස[2] අන්තෙවාසීනං සොළසබ්‍රාහ්මණානං ච සෙලස්ස ච බ්‍රාහ්මණස්ස අන්තෙවාසීනං තිසතමාණවානඤ්ච දස්සෙසි භන්තෙති, න මහාරාජ භගවා ගුය්හං දස්සෙති ඡායං භගවා දස්සෙසීති,[3] ඉද්ධියා අභිසංඛරිත්වා නිවාසනං[4] නිවත්ථං කායබන්ධනං බද්ධං චීවරං[5] පාරුතං ඡායාරූපං රූපකමත්තං[6] දස්සෙසි මහාරාජාති. ඡායං දිට්ඨෙ සති දිට්ඨොයෙව නනු හොන්තීති. කිඤ්චෙතං මහාරාජ හදයරූපං දිස්වා[7] බුජ්ඣනකසත්තො භවෙය්‍ය හදයමංසං නීහරිත්වා දස්සෙය්‍ය සම්මාසම්බුද්ධොති. කුසලො හි භන්තෙ[8] නාගසෙනාති. **නින්නාමෙත්වාති** නීහරිත්වා; **අනුමසීති** කඨිනසූචිං[9] විය කත්වා අනුමජ්ජි; තථා කරණෙන චෙත්ථ මුදුභාවො කණ්ණසොතානුමසනෙන දීඝභාවො නාසිකසොතානුමසනෙන තනුභාවො නලාටච්ඡාදනෙන පුථුලභාවො පකාසිතොති වෙදිතබ්බො; **උභොපි කණ්ණසොතානීති** ආදීසු චෙත්ථ බුද්ධානං කණ්ණසොතෙසු මලං වා[10] ජල්ලිකා වා නත්ථි ධොවිත්වා ඨපිතරජතපනාළිකා විය හොන්ති තථා නාසිකා[11] සොතෙසු නාසිපි හි සුපරිකම්මකතකඤ්චනපණාළිකා විය ච මණිපනාළිකා විය ච හොන්ති, තස්මා ජිව්හං නීහරිත්වා කඨිනසූචි[12] විය කත්වා මුඛපරියන්තෙන[13] උපසංහරන්තො දක්ඛිණකණ්ණසොතං[14] පවෙසෙත්වා තතො නීහරිත්වා වාමකණ්ණසොතං පවෙසෙසි; තතො නීහරිත්වා දක්ඛිණනාසිකාසොතං; තතො නීහරිත්වා වාමනාසිකාසොතං[15] පවෙසෙසි, තතො නීහරිත්වා පුථුලභාවං දස්සෙන්තො රත්තවලාහකෙන අඩ්ඪචන්දං[16] විය ච සුවණ්ණපට්ටං විය ච රත්තකම්බලපටලෙන විජ්ජුජොතසදිසාය ජිව්හාය කෙවලකම්පි නලාටමණ්ඩලං[17] පටිච්ඡාදෙසි; **යන්නූනාහන්ති** කස්මා චින්තෙසි; අහං හි මහාපුරිසලක්ඛණානි සමන්නෙසිත්වා ගතො දිට්ඨානි[18] තෙ තාත මහාපුරිසලක්ඛණානීති ආචරියෙන පුච්ඡිතො[19] ආම ආචරියාති වත්තුං සක්ඛිස්සාමි සචෙ පන මං කිරියාකරණමස්ස කීදිසන්ති පුච්ඡිස්සති තං වත්තුං න සක්ඛිස්සාමි න ජානාමීති වුත්තෙ පන ආචරියො කුජ්ඣිස්සති, නනු ත්වං මයා සබ්බමෙතං ජානනත්ථාය[20] පෙසිතො කස්මා අජානිත්වා ආගතො[21]සීති තස්මා යන්නූනාහන්ති චින්තෙත්වා අනුබන්ධි භගවා

1. කිරි S කිරි b. කරණෙනාකාසං b. S.
2. බාවරියස්ස b. බාවාරිස්ස S.
3. ඡායං භගවා දස්සෙති b. S.
4. නිවසන b. S.
5. කායබන්ධන බන්ධං b S.
6. ඡායාරූපකමත්තං b. S.
7. දිස්වා b
8. කල්ලොසි භන්තෙ b. කුසලොසි S.
9. කඨිත සූචිං S. කඨිතසූචි W2.
10. මලාවා S.
11. නාසික S.
12. කඨින b. සූචිං විය b. S.
13. මුඛපරියන්තෙන b. උපරිමුඛපරියන්තෙ S.
14. දක්ඛිණ සො තං S.
15. නාසික සොතං පවෙසෙත්වා b S. නාසික සොතං b. S.
16. අඩ්ඪචන්දං b S වියච b.
17. කෙවලකප්පං නලාට b. S
18. තතො දිට්ඨානි S.
19. පුච්ඡිතෙ b
20. සබ්බමෙතං ජානනත්ථාය b.
21. ආගතොති b.

නහානට්ඨානං මුඛධොවනට්ඨානං සරීරපටිජග්ගනට්ඨානං රජරජ මහාමත්තාදීනං වා ඔරොධෙහි[1] සද්ධිං පරිවාරෙත්වා නිසින්නට්ඨානන්ති ඉමානි චත්තාරි ඨානානි ඨපෙත්වා සෙසට්ඨානෙසු අන්තමසො එක ගන්ධකුටියම්පි ඔකාසං අකාසි, ගච්ඡන්තෙ ගච්ඡන්තෙ කාලෙ අයං කිර බ්‍රහ්මායුබ්‍රාහ්මණස්ස මාණවො උත්තරො නාම බුද්ධො වා නො වාති[2] තථාගතස්ස බුද්ධභාවං වීමංසන්තො චරති,[3] බුද්ධවීමංසක මාණවො නාමායන්ති පාකටො ජාතො, යම්හි යම්හි ඨානෙ බුද්ධා වසන්ති පඤ්ච කිච්චානි කතානෙව හොන්ති තානි හෙට්ඨා දස්සිතානෙව, තත්ථ පච්ඡාභත්තං අලඞ්කතධම්මාසනෙ නිසීදිත්වා දන්තඛචිතං චිත්තවීජනිං ගහෙත්වා මහාජනස්ස ධම්මං දෙසෙන්තෙ භගවති උත්තරොපි අවිදූරෙ නිසීදති,[4] ධම්මසවනපරියොසානෙ සද්ධා මනුස්සා[5] ස්වාතනාය භගවන්තං නිමන්තෙත්වා මාණවම්පි උපසඞ්කමිත්වා එවං වදන්ති: තාත අම්හෙහි භගවා නිමන්තිතො ත්වම්පි භගවතා සද්ධිං ආගන්ත්වා අම්හාකං ගෙහෙ භත්තං[6] ගණ්හෙය්‍යාසීති, පුන දිවසෙ තථාගතො භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො ගාමං පවිසති උත්තරොපි පදවාරෙ පදවාරෙ පරිගණ්හන්තො[7] පදානුපදිකො අනුබන්ධති, කුලගෙහං පවිට්ඨකාලෙ දක්ඛිණොදකගහණං[8] ආදිං කත්වා සබ්බං ඔලොකෙන්තො නිසීදති, භත්තකිච්චාවසානෙ තථාගතස්ස පත්තං භූමියං ඨපෙත්වා නිසින්නකාලෙ මාණවස්ස[9] පාතරාසභත්තං සජ්ජෙන්ති, සො එකමන්තෙ නිසින්නො භුඤ්ජිත්වා පුන ආගන්ත්වා සත්ථු සන්තිකෙ ඨත්වා භත්තානුමොදනං සුත්වා භගවතා සද්ධිංයෙව විහාරං ගච්ඡති, තත්ථ භගවා භික්ඛූනං භත්තකිච්චපරියොසානං ආගමෙන්තො ගන්ධමණ්ඩලමාළෙ නිසීදති, භික්ඛූහි භත්තකිච්චං කත්වා පත්තචීවරං පටිසාමෙත්වා ආගම්ම වන්දිත්වා කාලෙ ආරොචිතෙ භගවා ගන්ධකුටිං පවිසති, මාණවොපි සද්ධිංයෙව[10] ගච්ඡති, භගවා පරිවාරෙත්වා ආගතං භික්ඛුසඞ්ඝං ගන්ධකුටිපමුඛෙ[11] ඨිතො ඔවදිත්වා උය්‍යොජෙත්වා ගන්ධකුටිං පවිසති, මාණවොපි පවිසති,[12] භගවා ඛුද්දකමඤ්චෙ අප්පමත්තකං කාලං[13] නිසීදති, මාණවොපි අවිදූරෙ ඔලොකෙන්තො නිසීදති, මාණවොපි අවිදූරෙ ඔලොකෙන්තො නිසීදති, භගවා මුහුත්තං නිසීදිත්වා සීහොක්කමපනං[14] දස්සෙති, භොතො ගොතමස්ස විහාරවෙලා භවිස්සතීති මාණවො ගන්ධකුටිද්වාරං පිදහන්තො නික්ඛමිත්වා එක

1. රජරජමහාමත්තාදීනං ඔරොධෙහි b, S. රජරජමහාමත්තානං B. පරිවාරිත්වා S.
2. නොතිවා B.
3. චරතීති S. බුද්ධවීමංසකො නාමායන්ති b. S වීමංසන්තො චරණබුද්ධවීමංසකො නාමායන්ති B.
4. අවිදූරෙ නිසීදි b. S. ධම්මස්සවන S
5. සබ්බමනුස්සා b. S.
6. අම්හාකං භික්ඛං L.
7. පරිගණ්හන්තො b.
8. දකගහණං b.
9. මාණවකස්ස b.
10. භගවතා සද්ධිංයෙව S
11. කුටිපපමුඛෙ b. S.
12. පාවිසි, මාණවොපි පවිසති b.
13. අප්පමත්තකකාලෙ b
14. සීහොක්කමනං b. දස්සෙසි S.

ගතං නිසීදන්ත මනුස්සා පුරෙභත්තං දානං දත්වා භුත්තපාතරාසා සමාදින්නඋපොසථඞ්ගා සුද්ධුත්තරාසඞ්ගා මාලාගන්ධාදිහත්ථා ධම්ම කථං[1] සුණිස්සාමාති විහාරං ආගච්ඡන්ති, එකකචත්තිතො බන්ධාවාරට්ඨානං විය හොති, භගවා මුහුත්තං සීහසෙය්‍යං කප්පෙත්වා වුට්ඨාය පුබ්බාභොගෙන[2] පරිච්ඡින්දිත්වා සමාපත්තිං සමාපජ්ජති, සමාපත්තිතො වුට්ඨාය මහාජනස්ස ආගතභාවං ඤත්වා ගන්ධකුටිතො නික්ඛම්ම මහාජනපරිවුතො ගන්ධමණ්ඩලමාලං ගන්ත්වා පඤ්ඤත්තවරබුද්ධාසන ගතො,[3] පරිසාය ධම්මං දෙසෙති,[4] මාණවොපි අවිදූරෙ නිසීදිත්වා කින්නුඛො සමණො ගොතමො ගෙහසිතවසෙන පරිසං උස්සා දෙන්තො වා[5] අපසාදෙන්තො වා ධම්මං දෙසෙති උදාහු නොති අක්ඛ රක්ඛරං[6] පදං පදං පරිගණ්හාති,[7] භගවා තථාවිධං කථං අකථෙත්වා[8] කාලං ඤත්වා දෙසනං ඨපෙති,[9] මාණවො ඉමිනා නියාමෙන පරි ගණ්හන්තො සත්තමාසෙ එකතො විචරිත්වා භගවතො කායද්වාරාදීසු අණුමත්තම්පි අවක්ඛලිතං න අද්දස, න අච්ඡරියං චෙතං[10] යං බුද්ධ භූතස්ස මනුස්සභූතො මාණවො න පස්සෙය්‍ය යස්ස[11] බොධිසත්ත භූතස්ස ඡබ්බස්සානි පධානභූමියං අමනුස්සභූතො මාරො දෙවපුත්තො ගෙහසිතවිතක්කමත්තම්පි අදිස්වා බුද්ධභූතං එකං සංවච්ඡරං[12] අනු බන්ධිත්වා කිඤ්චි අපස්සන්තො:-

“සත්තවස්සානි භගවන්තං අනුබන්ධිං[13] පදාපදං
ඔතාරං[14] නාධිගච්ඡිස්සං සම්බුද්ධස්ස සතීමතො”ති

ආදිකා ගාථායො[15] වත්වා පක්කාමි, තතො මාණවො චින්තෙසි: අහං භගවන්තං ගොතමං සත්තමාසෙ අනුබන්ධමානො කිඤ්චි වජ්ජං න පස්සාමි සචෙ පනාහං අඤ්ඤෙපි සත්තමාසෙ සත්ත වා වස්සානි වස්සසතං වා වස්සසහස්සං වා පන අනුබන්ධෙය්‍යං[16] නෙවස්ස වජ්ජං පස්සෙය්‍යං, ආචරියො ඛො පන[17] මෙ මහල්ලකො යොගක්ඛෙමං නාම න සක්කා ජානිතුං[18] සමණස්ස ගොතමස්ස සභාවගුණෙනෙව බුද්ධභාවං ගන්ත්වා මය්හං[19] ආචරියස්ස ආරොචෙස්සාමීති භගවන්තං ආපුච්ඡිත්වා භික්ඛුසඞ්ඝං වන්දිත්වා නික්ඛමි, ආචරියස්ස සන්තිකං ච

---

1. හත්ථා ධම්ම° b. S. ධම්ම° B.
2. පුබ්බභාගෙන b. S. M3.
3. පඤ්ඤත්තපවර S. බුද්ධාසනං ගතො b. S.
4. දෙසෙසි S.
5. උස්සාපෙන්තො වා S. අප්පසාදෙන්තො B.
6. අක්ඛරං අක්ඛරං S.
7. පරිගණ්හති S. පරිග්ගණ්හති b
8. අකථෙත්වාව b. S.
9. නිට්ඨපෙති b, ඨපෙසි S.
10. අනච්ඡරියං චෙතං b. S.
11. අස්ස b.
12. එකසංවච්ඡරං b. S. එකං එකං සංවච්ඡරං L.
13. අනුබන්ධි S. පදානුපදං B.
14. ඔකාසං B.
15. ආදිගාථායො b. S. පක්කමි b.
16. වස්සසහස්සං වා අනුබන්ධෙය්‍යං b. S.
17. පනස්ස මෙ b. S.
18. නාම සක්කා ජානිතුං b.
19. ඤත්වා මය්හං B. S.

පන ගන්ත්වා[1] තාව තාත උත්තර ත්වං භගවන්තං ගොතමං තථා සන්තංයෙව සද්දො, අබ්භුග්ගච්ඡන්තාති පුච්ඡිතො, ආචරිය කිං වදෙසි[2] චක්කවාළං අතිසම්බාධං, භවග්ගං අතිනීචං, තස්ස හි භොතො ගොතමස්ස අකාසං විය අපරියන්තා ගුණගණා තථා සන්තංයෙව තං[3] භගවන්තං ගොතමන්ති ආදීනි වත්වා යථාදිට්ඨානි ද්වත්තිංස පුරිසලක්ඛණානි[4] පටිපාටියා ආවිකත්වා කිරියසමාචාරං ආවිකාසි, තෙන වුත්තං:-

“අථ ඛො උත්තරො මාණවො-පෙ-එදිසො ච[5] සො භවං ගොතමො තතො ච[6] භිය්‍යො”ති තත්ථ සුප්පතිට්ඨිතපාදොති[7] යථා අඤ්ඤෙසං භූමියං පාදං ඨපෙන්තානං අග්ගතලං වා පණ්හිපස්සං[8] වා පඨමං ඵුසති, වෙමජ්ඣං වා පන ඡිද්දං හොති, උක්ඛිපන්තානම්පි අග්ගතලාදීසු එකකොට්ඨාසොව පඨමං උට්ඨහති න එවං තස්ස, තස්ස පන සුවණ්ණපාදුකාතලං[9] විය එකප්පහාරෙනෙව සකලං[10] පාදතලං භූමිං ඵුසති, භූමිතො උට්ඨහති, තස්මා සුප්පතිට්ඨිතපාදො[11] සො භවං ගොතමොති වදති, තත්‍රිදං භගවතො සුප්පතිට්ඨිතපාදතාය සචෙපි හි භගවා අනෙකසතපොරිසං නරකං[12] අක්කමිස්සාමීති පාදං නීහරති, තාවදෙව නින්නට්ඨානං වාතපූරිතා විය කම්මාරභස්තා[13] උන්නමිත්වා පථවිසමං[14] හොති උන්නතට්ඨානම්පි අන්තො පවිසති, දූරෙ අක්කමිස්සාමීති අභිනීහරන්තස්ස සිනෙරුප්පමාණොපි[15] පබ්බතො සෙදිතවෙත්තඞ්කුරො විය නමිත්වා[16] පාදසමීපං ආගච්ඡති, තථාහිස්ස යමකපාටිහාරියං කත්වා යුගන්ධරපබ්බතං අක්කමිස්සාමීති පාදෙ අභිනීහටෙ[17] පබ්බතො නමිත්වා පාදසමීපං ආගතො, සො තං අක්කමිත්වා දුතියපාදෙන තාවතිංසභවනං අක්කමි, න හි චක්කලක්ඛණෙන පතිට්ඨාතබ්බට්ඨානං විසමං භවිතුං සක්කොති. ඛාණු වා කණ්ටකො වා[18] සක්ඛරකඨලා වා උච්චාරපස්සාවො වා[19] ඛෙළසිඞ්ඝානිකාදීනි වා පුරිමතරං වා අපගච්ඡන්ති තත්ථ තත්ථෙව වා[20] පථවිං පවිසන්ති, තථාගතස්ස හි සීලතෙජෙන පඤ්ඤාතෙජෙන ධම්මතෙ

1. පුනාගන්ත්වා S.
2. කිංවදසි B.
3. සන්තංයෙව භොතං B. S භවන්තං S.
4. මහාපුරිසලක්ඛණානි B. S.
5. එදිසොව එදිසොච B. S. භවං B.
6. තතොව S.
7. සුපතිඨිත S. යථාහි B.
8. පණ්හි වා S. පණ්හිං වා B.
9. පාදුකතලං B. S.
10. සකල
11. සුපතිගත S.
12. පාදෙ ඛො පන සො B. අනෙකසත පොරිසනරකං B.
13. වාතපූරිතං විය කම්මාර භස්තං B. S.
14. පථවිසමං S. පථවි b උන්නට්ඨානම්පි S. උන්නමිත්වා සමං B.
15. සිනෙරුපපමාණොපි b. S.
16. ඔනමිත්වා S.
17. අක්කමිස්සාමීති පාදෙ අභිනීහරතො B. අභිනීහරිතො S.
18 කණ්ටකාවා S. කඨලාවා b. කණ්ටක සක්ඛරකඨලාවා L.
19. පස්සාවා වා S. උච්චාරපස්සාව ඛෙලසිඞ්ඝානිකාදීනි වා L. පුරිමතරම්ව b. රවා S.
20. තත්ථෙව වා S.

ජේත දසන්නං පාරමීනං ආනුභාවෙන අයං මහාපඨවී සමා මුදු පුප්ඵාභිකිණ්ණා හොති,[1] තත්‍ර තථාගතො සමං පාදං නික්ඛිපති සමං උද්ධරති, සබ්බාවන්තෙහි පාදතලෙහි භූමිං ඵුසති; චක්කානීති ද්වීසු පාදෙසු ද්වෙ චක්කානි[2] තෙසං අරා ච නෙමි ච[3] නාභි ච පාළියං වුත්තාව; සබ්බාකාරපරිපූරානීති ඉමිනා පන අයං විසෙසො වෙදිතබ්බො; තෙසං කිර චක්කානං පාදතලස්ස මජ්ඣෙ නාභි දිස්සති, නාභිපරිච්ඡින්නා වට්ටරෙඛා[4] දිස්සති, නාභිමුඛපරික්ඛෙප වට්ටො[5] දිස්සති, පනාළිමුඛං දිස්සති, අරා[6] දිස්සන්ති, අරෙසු වට්ටරෙඛා[7] දිස්සන්ති,[8] නෙමි දිස්සන්ති නෙමිමණිකා දිස්සන්ති, ඉදං තාව පාළි[9] ආගතමෙව සම්බහුලවාරො පන නාගතො[10] සො එවං දට්ඨබ්බො[11] සත්ති[12] සිරිවච්ඡො නන්දි සොවත්ථිකො වටංසකො වඩ්ඪමානකං[13] මච්ඡයුගලං[14] භද්දපීඨං පාසාදො තොරණං සෙතච්ඡත්තං ඛග්ගො තාලවණ්ටං[15] මොරහත්ථකො වාලබීජනී උණ්හීසපට්ටො (මණි) සුමනදාමං[16] නීලුප්පලං රත්තුප්පලං[17] පදුමං පුණ්ඩරීකං පුණ්ණඝටො පුණ්ණපාති[18] සමුද්දො චක්කවාළො[19] හිමවා සිනෙරු චන්දසූරියා[20] නක්ඛත්තානි චත්තාරො මහාදීපා ද්වෙ පරිත්තදීපසහස්සානි අන්තමසො චක්කවත්තිරඤ්ඤො පරිසං උපාදාය සබ්බො චක්කලක්ඛණස්සෙව පරිවාරො; ආයත‘පණ්හීති දීඝපණ්හී[21] පරිපූරපණ්හීති අත්ථො; යථා හි අඤ්ඤෙසං අග්ගපාදො දීඝො හොති, පණ්හිමත්ථකෙ ජඞ්ඝා පතිට්ඨාති, පණ්හි තච්ඡෙත්වා[22] ඨපිතා විය හොති; න එවං තථාගතස්ස; තථාගතස්ස පන චතූසු කොට්ඨාසෙසු ද්වෙ කොට්ඨාසා අග්ගපාදො හොති;[23] තතියකොට්ඨාසෙ ජඞ්ඝා පතිට්ඨාති, චතුත්ථකොට්ඨාසෙ[24] ආරග්ගෙන වට්ටෙත්වා ඨපිතා විය රත්තකම්බලගෙණ්ඩුකසදිසා[25]

---

1. හොන්ති b.
2. පාදෙසු චක්කානි b ද්වීසු පාදෙසු චක්කානි B.
3. අරගොච B. ආරාච S. නෙමි ච නාභි ච b. S.
4. වට්ටලෙඛා b. S.
5. නාභිමුඛෙ පරික්ඛෙප S. නාභිමුඛ පරික්ඛෙපපවජ්ඡෙද B. නාභිමුඛ පරික්ඛෙප පට්ටො L.
6. ආරා S.
7. ආරෙසු S. වට්ටලෙඛා b. S.
8. නෙමි දිස්සති b
9. පාළියං S.
10. අනාගතො b. S.
11 වෙදිතබ්බො B.
12. සත්ථි W2. සත්ති B. M. සත්ති සිරිවච්ඡො b. S. සොවත්ථිකො b.
13. වඩ්ඪමානකං b. S
14. යුගලං b. S. භද්දපීඨං. අඞ්කුසං. තොමරපාසාදෙ b.
15. තාලපණ්ණං S.
16. වාල S. උණ්හීසං b. S. පට්ටො කුසුම දමං S. පත්තො මණිකුසුම දමං b. උණ්හීසං පත්තො කුසුමං B.
17. නීලුප්පලං සෙතුප්පලං රත්තුප්පලං S. නීලුප්පලං රත්තුප්පලං සෙතුප්පලං b.
18. පුණ්ණපාති S
19. චක්කවාළං b. S.
20. චන්දිමසූරියා b. S.
21. දීඝපණ්හි b, පරිපුණ්ණපණ්හීති b, S.
22. පණ්හිං තච්ඡෙත්වා S.
23. අග්ගපාදා හොන්ති b. තතියෙ කොට්ඨාසෙ b. S.
24. චතුත්ථෙසු කොට්ඨාසෙ b S.
25. කම්බලෙ ගෙණ්ඩුක b. රත්ත කම්බල ගෙණ්ඩුකසදිසා L.

පණ්හි හොති. **දීඝඞ්ගුලීති** යථා අඤ්ඤෙසං කාචි අඞ්ගුලි දීඝා හොති කාචි රස්සා න එවං තථාගතස්ස, තථාගතස්ස පන මක්කටස්සෙව දීඝහත්ථපාදඞ්ගුලියො[1] මූලෙ ථූලා අනුපුබ්බෙන ගන්ත්වා අග්ගෙ තනුකා නිය්‍යාසතෙලෙන මද්දිත්වා වට්ටිතහරිතාල[2]වට්ටි සදිසා හොන්ති, තෙන වුත්තං දීඝඞ්ගුලීති; **මුදුතලුණහත්ථපාදොති** සප්පිමණ්ඩෙ ඔසාරෙත්වා[3] ඨපිතං සතවාරවිහතකප්පාසපටලං[4] විය මුදු ජාතමත්තකුමාරස්ස විය ච නිච්චකාලං[5] තලුණා ච හත්ථපාදා අස්සාති[6] මුදුතලුණහත්ථපාදො; **ජාලහත්ථපාදොති** න චම්මෙනපරිවට්ටඅඞ්ගුල[7]න්තරො එදිසො හි ඵණහත්ථකො පුරිසදොසෙන උපගතො[8] පබ්බජ්ජම්පි න ලභති, තථාගතස්ස පන චතස්සො හත්ථඞ්ගුලියො පඤ්චපි ච[9] පාදඞ්ගුලියො එකප්පමාණා හොන්ති, තාසං එකප්පමාණත්තායෙව[10] ලක්ඛණං අඤ්ඤමඤ්ඤං විනිවිජ්ඣිත්වා[11] තිට්ඨති, අථස්ස හත්ථපාදා කුසලෙන වඩ්ඪකිනා යොජිතජාලවාතපානසදිසා හොන්ති, තෙන වුත්තං ජාලහත්ථපාදොති; උද්ධං පතිට්ඨිතගොප්ඵකත්තා උස්සඞ්ඛපාදෙ අස්සාති[12] **උස්සඞ්ඛපාදො**; අඤ්ඤෙසං හි පිට්ඨිපාදෙ[13] ගොප්ඵකා හොන්ති, තෙන තෙසං පාදා[14] ආණිවට්ටා විය ථද්ධා හොන්ති, න යථාසුඛං පරිවත්තන්ති ගච්ඡන්තානං පාදතලානි න දිස්සන්ති, තථාගතස්ස පන ආරුහිත්වා[15] උපරි ගොප්ඵකා පතිට්ඨහන්ති, තෙනස්ස නාභිතො පට්ඨාය උපරිමකායො නාවාය ඨපිතසුවණ්ණපටිමා විය නිච්චලො හොති, අධර[16] කායොව ඉඤ්ජති සුඛෙන පාදා පරිවත්තන්ති පුරතොපි පච්ඡතොපි උභයපස්සෙසුපි ඨත්වා පස්සන්තානං පාදතලානි පඤ්ඤායන්ති න හත්ථීනං විය පච්ඡතොයෙව; **එණිජඞ්ඝොති** එණිමිගසදිසජඞ්ඝො; මංසුස්සදෙන පරිපුණ්ණජඞ්ඝො න එකතො බද්ධපිණ්ඩිකමංසො[17] සමන්තතො සමසණ්ඨිතෙන මංසෙන පරික්ඛිත්තාහි සුවට්ටිතාහි සාලිගබ්භසදිසාහි ජඞ්ඝාහි සමන්නාගතොති අත්ථො; **අනොණමන්තොති** අණමන්තො;[18] එතෙනස්ස අඛුජ්ජඅවාමනභාවො දීපිතො, අවසෙස ජනා හි[19] ඛුජ්ජා වා හොන්ති වාමනා වා, ඛුජ්ජානං උපරිම කායො අපරිපුණ්ණො හොති. වාමනානං හෙට්ඨිම

1. දීඝහත්ථපාදඞ්ගුලියො S.
2. වට්ටහරිතාල S.
3. ඔසාදිත්වා S. ඔසරිත්වා B.
4. සතධාවිගත b. සතවාරවිහිත S.
5. නිච්චකාලෙ B.
6. පාදා අස්සාති b, S.
7. න චම්මෙන පරිබද්ධ අඞ්ගුල b. S.
8. උපහතො B.
9. පඤ්චපි b. S.
10. එකප්පමාණත්තායෙව b. S. එකප්පමාණත්තාය ච L.
11. පටිවිජ්ඣිත්වා b. S. L.
12. උස්සඞ්ඛා පාදා අස්සාති b. S.
13. අඤ්ඤෙසං පිට්ඨිපාදෙ S.
14. තෙසං පාදා S. ආණිබද්ධා b. S වියබද්ධා b. අතිබද්ධා විය බද්ධා හොන්ති B.
15. පන අභිරුහිත්වා b. S.
16. අධොකායො b. S.
17. බද්ධ පිණ්ඩික මංසො b. S.
18. අනොනමන්තොති අනමන්තො b. S. තෙනස්ස b. තෙනාස්ස B.
19. අවසෙසා ජනාහි.

කායො, තෙ අපරිපුණ්ණකායත්තා න සක්කොන්ති අනොණමන්තා ජණ්ණුකානි[1] පරිමජ්ජිතුං, තථාගතො පන පරිපුණ්ණඋභයකායත්තා සක්කොති; උසභවාරණාදීනං විය සුවණ්ණපදුමකණ්ණිකාසදිසෙ[2] කොසෙ ඔහිතං පටිච්ඡන්නං වත්ථගුය්හං[3] අස්සාති **කොසොහිතවත්ථගුය්හො**; වත්ථගුය්හන්ති වත්ථෙන ගුය්හිතබ්බං[4] අඞ්ගජාතං වුච්චති; **සුවණ්ණවණ්ණොති** ජාතිහිඞ්ගුලකෙන මජ්ජිත්වා දීපිදාඨාය ඝංසිත්වා[5] ගෙරුකපරිකම්මං කත්වා ඨපිතඝනසුවණ්ණරූපකසදිසොති අත්ථො; එතෙනස්ස ඝනසිනිද්ධසණ්හසරීරතං[6] දස්සෙත්වා ඡවිවණ්ණස්ස දස්සනත්ථං[7] **කඤ්චනසන්නිභත්තචොති** වුත්තං; පුරිමස්ස වා වෙවචනමෙව[8] එතං; **රජොජල්ලන්ති** රජො වා මලං වා; **න උපලිම්පතීති** න ලග්ගති; පදුමපලාසතො උදකබින්දු[9] විය විවට්ටති, හත්ථධොවනපාදධොවනාදීනි පන උතුගණ්හනත්ථාය චෙව දායකානං පුඤ්ඤඵලත්ථාය ච බුද්ධා කරොන්ති වත්තසීසෙනාපි ච කරොන්තියෙව; සෙනාසනං පවිසන්තෙන භික්ඛුනා[10] පාදෙ ධොවිත්වා පවිසිතබ්බන්ති වචනමෙතං;[11] **උද්ධග්ගලොමොති** ආවත්තපරියොසානෙ උද්ධග්ගානි හුත්වා මුඛසොභං උල්ලොකයමානානි[12] විය ඨිතානි ලොමානි අස්සාති උද්ධග්ගලොමො; **බ්‍රහ්මුජ්ජුගත්තොති**[13] බ්‍රහ්මා විය උජුගත්තො[14] උජුමෙව උග්ගතදීඝසරීරො; යෙභුය්‍යෙන හි සත්තා ඛන්ධෙ කටියං ජාණූසූති තීසු ඨානෙසු නමන්ති, තෙ කටියං නමන්තා පච්ඡතො නමන්ති, ඉතරෙසු ද්වීසු ඨානෙසු පුරතො දීඝසරීරා පනෙකෙ පස්සවඞ්කා[15] හොන්ති, එකෙ මුඛං උන්නාමෙත්වා[16] නක්ඛත්තානි ගණයන්තා විය චරන්ති, එකෙ අප්පමංසලොහිතා සූලසදිසා හොන්ති, පවෙධමානා ගච්ඡන්ති, තථාගතො පන උජුමෙව උග්ගන්ත්වා දීඝපමාණො[17] දෙවනගරෙ උස්සිතසුවණ්ණතොරණං විය හොති; **සත්තුස්සදොති** ද්වෙ හත්ථපිට්ඨියො ද්වෙ පාදපිට්ඨියො ද්වෙ අංසකූටානි ඛන්ධොති ඉමෙසු සත්තසු ඨානෙසු පරිපුණ්ණා මංසුස්සදා[18] අස්සාති සත්තුස්සදො; අඤ්ඤෙසං පන හත්ථපාදපිට්ඨීසු නහාරුජාලා පඤ්ඤායන්ති, අංසකූටඛන්ධෙසු අට්ඨිකොටියො, තෙ මනුස්සපෙතා[19] විය ඛායන්ති, න

1. ජණ්ණුකානි b.
2. කණ්ණික සදිසෙ b. S
3. පරිච්ඡන්නගුය්හං S.
4. ගුහිතබ්බං b.
5. මජ්ජිත්වා හිඞ්ගුය ඝංසිත්වා b. ගෙරිකපරිකම්මං S
6. ඝනසිනිද්ධපිණ්ඩසරීරතං B.
7. වණ්ණදස්සනත්ථං b. S.
8. වෙවචනමෙව, රජො b.
9. පදුමපණ්ණතො S. උදකබින්දු B.
10. පවිසන්තෙන හි භික්ඛුනා b. S.
11. වුත්තමෙතං b. S.
12. ඔලොකයමානානි
13. බ්‍රහ්මුජ්ජුගත්තොති b. S.
14. උජ්ජුගත්තො B.
15. පස්සාවඞ්කා b.
16. උන්නමෙත්වා b.
17. දීඝප්පමාණො b S.
18. පරිපුණ්ණමංසුස්සදො b. S.
19. තෙ මනුස්සා පෙතා විය b.

තථාගතො;[1] තථාගතො පන සත්තසු ඨානෙසු පරිපුණ්ණමංසුස්ස
දත්තා නිගූහ[2] නහාරුජාලෙහි හත්ථපිට්ඨාදීහි වට්ටෙත්වා ඨපිත
සුවණ්ණාලිඞ්ගසදිසෙන[3] බන්ධෙන සිලාරූපං විය චිත්තකම්මරූපං
විය භාති; සීහස්ස පුබ්බද්ධං විය[4] කායො අස්සාති සීහපුබ්බද්ධ
කායො[5] සීහස්ස පුරත්ථිමකායොව පරිපුණ්ණො හොති පච්ඡිමකායො,
අපරිපුණ්ණො, තථාගතස්ස පන සීහස්ස පුබ්බද්ධකායොව[6] සබ්බො,
කායො පරිපුණ්ණො, සොපි සීහස්සෙව[7] න තත්ථ තත්ථ විනතුන්නතාදි
වසෙන[8] දුස්සණ්ඨිතවිසණ්ඨිතො දීඝයුත්තට්ඨානෙ දීඝො රස්සථූලඅනු
වට්ටයුත්තට්ඨානෙසු[9] තථාවිධොව හොති, වුත්තං හෙතං: මනාපියෙව
හි[10] ඛො භික්ඛවෙ කම්මවිපාකෙ පච්චුපට්ඨිතෙ යෙහි අඞ්ගෙහි දීඝෙහි
සොභති තානි අඞ්ගානි දීඝානි සණ්ඨහන්ති, යෙහි අඞ්ගෙහි රස්සෙහි
සොභති තානි අඞ්ගානි රස්සානි සණ්ඨහන්ති, යෙහි අඞ්ගෙහි රස්සෙහි
සොභති තානි අඞ්ගානි රස්සානි සණ්ඨහන්ති, යෙහි අඞ්ගෙහි ථූලෙහි
සොභති තානි අඞ්ගානි ථූලානිසණ්ඨහන්ති, යෙහි අඞ්ගෙහි කිසෙහි[11]
සොභති තානි අඞ්ගානි කිසානි සණ්ඨහන්ති, යෙහි අඞ්ගෙහි
වට්ටෙහි සොභති තානි අඞ්ගානි වට්ටානි සණ්ඨහන්තීති ඉති නානා
චිත්තෙන පුඤ්ඤචිත්තෙන චිත්තිතො[12] දසහි පාරමීහි සජ්ජි
තො තථාගතස්ස අත්තභාවො තස්ස ලොකෙ සබ්බසිප්පිනො වා
ඉද්ධිමන්තො වා පතිරූපකම්පි[13] කාතුං න සක්කොන්ති; චිතන්තරං
සොති අන්තරංසං වුච්චති ද්වින්නං කොට්ඨාසමන්තරං තං චිතං
පරිපුණ්ණ[14] මස්සාති චිතන්තරංසො; අඤ්ඤෙසං හි තං ඨානං
නින්නං හොති ද්වෙ පිට්ඨිකොට්ඨාසා[15] පාටියෙක්කං පඤ්ඤා
යන්ති, තථාගතස්ස පන කටිතො පට්ඨාය මංසපටලං යාව ඛන්ධා
උග්ගම්ම සමුස්සිතසුවණ්ණඵලකං විය පිට්ඨිං ඡාදෙත්වා පතිට්ඨි
තං; නිග්‍රොධපරිමණ්ඩලොති නිග්‍රොධො විය පරිමණ්ඩලො; යථා
පණ්ණාසහත්ථතාය වා සතහත්ථතාය වා සමක්ඛන්ධසාඛො නිග්‍රොධො
දීඝතොපි විත්ථාරතොපි එකප්පමාණොව හොති, එවං කායතොපි
බ්‍යාමතොපි[16] එකප්පමාණො, යථා අඤ්ඤෙසං කායො වා දීඝො
හොති ව්‍යාමො වා න එවං විසමප්පමාණොති අත්ථො; තෙනෙව

---

1. න එවං තථානතො S.
2. නිගුළ්හ S. නිගුළ්හ B. නිගුළ්හ b.
3. සුවණ්ණලිඞ්ග S. සුවණ්ණ වණ්ණා ලිඞ්ග b. සිලාරූපකං B චිත්ත කම්ම රූපකං වියච b. S.
4. පුබ්බද්ධං විය b. S
5. සීහපුබ්බද්ධං කායො b. S සීහස්සයි b. S.
6. පුබ්බද්ධ b S කායො සබ්බො S.
7. සො හි සීහස්සෙව S.
8. විනතුන්නතාදිවසෙන b.
9. රස්සයිසථූල අනුවට්ටිත යුත්තට්ඨානෙසු b. රස්සථූල අනුවට්ටිත යුත්තට්ඨානෙසු B.
10. මනාපියෙව ඛො b. S. මනාපියෙව හි L.
11. කීසෙහි S. කීසානි S.
12. පුඤ්ඤචිත්තෙන චිත්තිතො b. S.
13 ඉද්ධිමන්තො වා පටි b. S. පටිරූපකම්පි B. න සක්කොන්තීති S.
1 තං පරිපුණ්ණ b.
15. පිට්ඨිකොට්ටා b පිට්ඨිකොට්ඨා S. පාටිඑක්කං b.
16. බ්‍යාමො b S.

යාවතකවස්ස[1] **කායොති** ආදි වුත්තං; තත්ථ යාවතකො අස්සාති යාවතකවස්ස;[2] **සමවත්තක්ඛන්ධොති** සමවට්ටිතක්ඛන්ධො, යථා එකෙ කොඤ්චා විය බකා විය ච[3] දීඝගලා වඞ්කගලා පුථුලගලා ච හොන්ති, කථනකාලෙ සිරජාලං පඤ්ඤායති මන්දො ච[4] සරො නික්ඛමති, න එවං තථාගතස්ස; තථාගතස්ස පන සුවට්ටිතසුවණ්ණාලිඞ්ගසදිසො[5] ඛන්ධො හොති, කථනකාලෙ සිරජාලං න පඤ්ඤායති, මෙඝස්ස විය ගජ්ජතො සරො මහා හොති; **රසග්ගසග්ගීති** එත්ථ රසං ගසන්තීති[6] රසග්ගසා රසහරණීනමෙතං[7] අධිවචනං, තා අග්ගා අස්සාති රසග්ගසග්ගී;[8] තථාගතස්ස හි සත්තරසහරණීසහස්සානි[9] උද්ධග්ගානි හුත්වා ගීවායමෙව පටිමුක්කානි තිලඵලමත්තොපි ආහාරො ජිව්හග්ගෙ ඨපිතො සබ්බං කායං අනුඵරති, තෙනෙව මහාපධානං පදහන්තස්ස එකතණ්ඩුලාදීහිපි කලාය යූසපසතෙනාපි[10] කායස්ස යාපනං අහොසි, අඤ්ඤෙසං පන තථා අභාවා න සකලකායං ඔජා ඵරති තෙන තෙ බව්හාබාධා[11] හොන්ති, ඉදං පන ලක්ඛණං[12] අප්පාබාධතා සඞ්ඛාතස්ස නිස්සන්දඵලස්සවසෙන පාකටං හොති; **සීහස්සෙව හනු අස්සාති සීහහනු;** තත්ථ සීහස්ස හෙට්ඨිම හනුමෙව පරිපුණ්ණං හොති න උපරිමං, තථාගතස්ස පන සීහස්ස හෙට්ඨිමං විය ද්වෙපි පරිපුණ්ණානි, ද්වාදසියං[13] පක්ඛස්ස චන්දසදිසානි හොන්ති; **චත්තාරීසදන්තොති**[14] ආදීසු උපරිමහනුකෙ පතිට්ඨිතා වීසති හෙට්ඨිමෙ වීසතීති චත්තාරීස දන්තා අස්සාති චත්තාරීසදන්තො; අඤ්ඤෙසම්පි[15] පරිපුණ්ණදන්තානම්පි ද්වත්තිංසදන්තා හොන්ති තථාගතස්ස චත්තාරීසං.[16] අඤ්ඤෙසං ච කෙචි දන්තා උච්චා කෙචි නීචාති විසමා හොන්ති, තථාගස්ස[17] අයපත්තච්ඡින්නසඞ්ඛපටලං විය සමා; අඤ්ඤෙසං කුම්භිලානං[18] විය දන්තා විරලා හොන්ති, මච්ඡමංසාදි[19] ඛාදන්තානං දන්තන්තරං පූරති, තථාගතස්ස පන කනක ලතාය[20] සමුස්සාපිත වජිරපන්ති විය[21] අවිවරා තුලිකාය දස්සිතපරිච්ඡෙදා විය දන්තා හොන්ති; අඤ්ඤෙසං ච පූතිදන්තා උට්ඨහන්ති තෙන කාචි දාඨාපි

1 යාවතකාවාසස b.
2. යාවතකො අස්සාති යාවතකවාසස යාවතකවාස්සාති යාවතකො අස්ස S. සමවට්ට ඛන්ධොති b, S. සවට්ටිතක්ඛන්ධො b.
3. බකාවිය වරාහාවියච b.
4. මන්දො S. මන්දො ච S.
5. සුවණ්ණසිඞ්ගසදිසො S.
6. රසත්තසග්ගීති රසං තසන්තීති රසත්තස S
7 රසහරණීමෙතං b. S.
8. රසත්තසග්ගී S.
9. සත්තරසහරණී සහස්සානි b. S
10 කලායයූසපසතෙනාපි b. S.
11. බහවාබාධා b. S.
12 ඉදං ලක්ඛණං b S.
13. ද්වාදසමියං B.
14. චත්තාළීසදන්තොති S.
15. අඤ්ඤෙසංපි b. S.
16. චත්තාලීසං b. චත්තාලීසං S
17. තථාගතස්ස පන b. S. සමුච්ඡින්න S. අයපටච්ඡින්න b.
18. කුම්භිලානං b.
19. මච්ඡමංසාදීනි b S
20. කනකඵලකායසමුස්සපිත S.
21. පන්ති විය S. අවිරලා S.

විවණණාපි හොනති. තථාගතො සුට්ඨු සුකකදාඨො[1] ඔසධිතාරකමපි අතිකකමම විරොචමානාය පභාය සමනනාගත දාඨො, තෙන වුතතං **සුසුකකදාඨොති**; **පහූතජිවෙහාති** අඤෙඤසං ජිවහා ථූලාපි[2] හොති, කිසාපි රසසාපි ථදධාපි[3] විසමාපි, තථාගතසස පන[4] මුදු දීඝා පුථුලා වණණසමපනනා හොති; සො තං ලකඛණං පරියෙසිතුං ආගතානං කඞඛාවිනොදනතථං මුදුකතතා තං ජිවහං කඨිනසූචිං[5] විය වටෙටතවා උභො නාසිකාසොතානි[6] පරිමසති, දීඝතතා උභො කණණසොතානි පරිමසති,[7] පුථුලතතා කෙසනතපරියොසානං කෙවලමපි නලාටං පටිචඡාදෙති, එවං තසස[8] මුදුදීඝපුථුලභාවං පකාසෙනතො කඞඛං විනොදෙති. එවං තිලකඛණසමපනනං ජිවහං සනධාය **පහූතජිවෙහාති** වුතතං; **බ්‍රහමසසරොති** අඤෙඤසං ඡිනනසසරාපි භිනනසසරාපි කාකසසරාපි හොනති, තථාගතො පන මහාබ්‍රහමුනො සරසදිසෙන සරෙන සමනනාගතො, මහාබ්‍රහමුනො හි පිතතසෙමෙහහි අපලිබුදධතතා සරො විසුදෙධා හොති; තථාගතෙනාපි කතකමමං තසස වතථුං[9] සොධෙති, වතථුසස නාභිතො පටඨාය සමුටඨහනෙතා සරො විසුදෙධා අටඨඞගසමනනාගතොව සමුටඨාති; කරවීකො[10] විය භණතීති **කරවීකභාණී**.[11] මතතකරවීකරුදමඤජුසසරොති අතෙථා; තතිදං:[12] කරවීකරුදසස[13] මඤජුතා කරවීක සකුණෙ කිර මධුර රසං අමබපකකං මුඛතුණඩකෙන පහරිතවා පගඝරිතරසං[14] සායිතවා පකෙඛන තාලං[15] දතවා කූජමානෙ[16] චතුපපදාදීනි මතතානි විය ලළිතුං[17] ආරභනති. ගොචර පසුතාපි චතුපපාද මුඛගතානි[18] තිණානි ඡඩෙඩතවා තං සදදං සුණනති, වාළමිගා[19] ඛුදදකමිගෙ අනුබනධමානා උකඛිතතපාදං අනුකඛිපිතවා ව[20] තිටඨනති, අනුබදධමිගා[21] ච මරණභයං හිතවාපි[22] තිටඨනති, අකාසෙ පකඛනදපකඛිනොපි[23] පකෙඛ පසාරෙතවා තිටඨනති, උදකෙ මචඡාපි කණණපටලං අපොඨෙනතා[24]

1. සුසුකකදාඨො B. (සුසුකකදාඨොති) අඤෙඤසංච b. තථාගතො සුසුකකදාඨො b, S.
2. ජිවහා ථූලාපි S.
3. කිසාපිරසසාපි විසමාපි S
4. තථාගතසස මුදු S. පන මුදු ජිවහාදීඝා b
5. කථිං සූචිං S. කථිනං සූචිං b.
6. නාසිකසොතානි b S. පරාමසති b.
7. පරාමසති b.
8. තසසාමුදු p. S.
9. කතං කමමං වතථුං
10. කරවිකො b S.
11. කරවිකභාණී b. S. කරවිකරුද b S
12. තතිදං b. S.
13. කරවීකරුදසර S. මඤජුතාය b S. කරවික b. S. සකුණෙහි කිර L.
14. පගඝරිතං රසං b.
15. තාලු S.
16. විකූජජමානෙ S. විකූජමානෙ චතුපපාදනි b.
17. ලළිතුං S.
18. මුඛගතානි (පි) b.
19. වාලමිගා b. S.
20. අනුකඛිපිතවාව b. S.
21. අනුබනධමිගාපි b. S.
22. හිතවා S.
23. පකඛනදපකඛිනොපි B.
24. න අපොථෙනතා b. න පොඨෙනතා B. අපොපෙනතා S.

තං සද්දං සුණමානාව තිට්ඨන්ති, එවං මඤ්ජුරුදා කරවීකා,[1] අසන්ධිමිත්තාපි ධම්මාසොකස්ස දෙවී. අත්ථි නු ඛො භන්තෙ බුද්ධසද්දෙන සදිසො කස්සචි සද්දොති[2] සඞ්ඝං පුච්ඡි, අත්ථි කරවීකසකුණ[3]ස්සාති. කුහිං භන්තෙ තෙ සකුණාති, හිමවන්තෙති, සා රාජානං ආහ දෙව කරවීකසකුණං[4] දට්ඨුකාමාති, රාජා ඉමස්මිං පඤ්ජරෙ[5] නිසීදිත්වා කරවීකො ආගච්ඡතූති සුවණ්ණපඤ්ජරං[6] විස්සජ්ජෙසි, පඤ්ජරො ගන්ත්වා එකස්ස කරවීකස්ස පුරතො අට්ඨාසි, සො රාජාණාය ආගතො පඤ්ජරො න සක්කා න ගන්තුන්ති[7] තස්ස නිසීදි, පඤ්ජරො ආගන්ත්වා රඤ්ඤො පුරතොව අට්ඨාසි, කරවීකං සද්දං කාරාපෙතුං න සක්කොන්ති, අථ රාජා කථං භණෙ ඉමෙ සද්දං කරෙන්තීති ආහ. ඤාතකෙ දිස්වා දෙවාති, අථ නං රාජා ආදාසෙහි පරික්ඛිපාපෙසි. සො අත්තනොව ඡායං දිස්වා ඤාතකා මෙ ආගතාති මඤ්ඤමානො පක්ඛෙන තාලං[8] දත්වා මඤ්ජුස්සරෙන මණිවංසං ධමමානො විය විරවි, සකලනගරෙ මනුස්සා මත්තා විය පලළිංසු.[9] අසන්ධිමිත්තා චින්තෙසි, ඉමස්ස තාව තිරච්ඡානස්ස එවං මධුරො සද්දො, කීදිසො නු ඛො සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණසිරිං පත්තස්ස[10] භගවතො අහොසීති පීතිං උප්පාදෙත්වා තං පීතිං අවිජහිත්වාව[11] සත්තහි ජංඝසතෙහි සද්ධිං සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාසි, එවං මධුරො කරවීකසද්දො, තතො සතභාගෙන සහස්සභාගෙන ච මධුරතරො[12] තථාගතස්ස සද්දො, ලොකෙ පන කරවීකතො අඤ්ඤස්ස මධුරතරස්ස[13] අභාවතො කරවීකභාණීති වුත්තං, අභිනීලනෙත්තොති න සකලනීලනෙත්තොව. නීලයුත්තට්ඨානෙ පනස්ස උම්මාපුප්ඵසදිසෙන[14] අතිවිසුද්ධෙන නීලවණ්ණෙන සමන්නාගතානි අක්ඛීනි හොන්ති; පීතයුත්තට්ඨානෙ කණිකාරපුප්ඵසදිසෙන පීතවණ්ණෙන, ලොහිතයුත්තට්ඨානෙ[15] බන්ධුජීවකපුප්ඵසදිසෙන ලොහිතවණ්ණෙන, සෙතයුත්තට්ඨානෙ ඔසධිතාරකසදිසෙන සෙතවණ්ණෙන, කාළයුත්තට්ඨානෙ අද්දාරිට්ඨකසදිසෙන[16] කාළවණ්ණෙන සමන්නාගතානි සුවණ්ණවිමානෙ උග්ඝාටිතමණිසීහපඤ්ජරසදිසානි[17] ඛායන්ති; ගොපඛුමොති එත්ථ පඛුමන්ති සකලචක්ඛුගණ්ඩං[18] අධිප්පෙතං, තං කාළවච්ඡකස්ස බහලධාතුකං හොති, රත්තවච්ඡකස්ස විප්පසන්නං තං මුහුත්තජාත[19] රත්තවච්ඡසදිස

---

1. කරවිකා b S.
2. බුඩසදිසො ,, සද්දෙකස්සචි L
3. කරවික b. S.
4. සකුණඤ්ඤා S
5. පඤ්ජරෙ b.
6. සුවණ්ණ පඤ්ජරං b. විස්සජ්ජෙසි b. S
7. අගනාතුන්ති තස්ස S.
8. තාළං b S
9. ලලිංසු S. ලළිංසු B.
10. ඤාණසිරිප්පත්තස්ස S ඤාණසිරිපත්තස්ස b.
11. අවිජහිත්වා b. සත්තහි කඤ්ඤාසතෙහි S.
12. හ ගෙන මධුරො S. මධුරසරස්ස b.
13. මධුරසරස්ස b මධුරස්සරස්ස S.
14. උම්මාරපුප්ඵසදිසෙන b.
15. ලොහිතයුත්තට්ඨානෙ b.
16. අද්දාරිට්ඨක සදිසෙන S
17. උඤ්ජරසදිසානි b.
18. සකල b. S. චක්ඛුභණ්ඩං b.
19. තං මුහුත්තං b.

චක්ඛුගණ්ඩානි[1] අත්ථො; අඤ්ඤෙසං හි අක්ඛිගණ්ඩා[2] අපරිපුණ්ණා හොන්ති.[3] හත්ථිමූසිකකාකාදීනං අක්ඛිසදිසෙහි විනිග්ගතෙහිපි[4] ගම්භීරෙහි අක්ඛීහි සමන්නාගතා හොන්ති, තථාගතස්ස පන ධොවිත්වා මජ්ජිත්වා ඨපිතමණිගුළිකා විය[5] මුදුසිනිද්ධනීලසුඛුමපඛුමචිතානි අක්ඛීනි;[6] **උණ්ණාති** උණ්ණාලොමං; **භමුකන්තරෙති**; ද්වින්නං භමුකානං වෙමජ්ඣෙ නාසිකාමත්ථකෙයෙව;[7] **ජාතාති** උග්ගන්ත්වා[8] පන නලාටමජ්ඣෙ ජාතා; **ඔදාතාති** පරිසුද්ධා[9] ඔසධිතාරකවණ්ණා; **මුදූති** සප්පිමණ්ඩෙ ඔසාදෙත්වා[10] ඨපිත සතවිහතකප්පාසපටලසදිසා; **තූලසන්නිභාති**[11] සිම්බලීතූල ලතාතූලසමානා; අයමස්සා ඔදාතතාය උපමා, සා පනෙසා කොටියං ගහෙත්වා ආකඩ්ඪියමානා උපඩ්ඪබාහුපමාණා[12] හොති, විස්සට්ඨා දක්ඛිණාවත්තවසෙන[13] ආවත්තිත්වා උද්ධග්ගා හුත්වා සන්තිට්ඨති, සුවණ්ණඵලකමජ්ඣෙ ඨපිතරජතබුබ්බුළකා[14] විය සුවණ්ණඝටතො නික්ඛමමානා ඛීරධාරා විය අරුණප්පභාරංසිගගනතලෙ[15] ඔසධිතාරකා විය ච අතිමනොහරාය සිරියා විරොචති; **උණ්හීසසීසොති** ඉදං පරිපුණ්ණ නලාටතඤ්චෙව පරිපුණ්ණසීසතඤ්චාති[16] ද්වෙ අත්ථවසෙ පටිච්ච වුත්තං; තථාගතස්ස හි දක්ඛිණකණ්ණචූළිකතො පට්ඨාය මංසපටලං උට්ඨහිත්වා සකලනලාටං[17] ඡාදයමානං පූරයමානං ගන්ත්වා වාමකණ්ණචූළිකාය පතිට්ඨිතං,[18] රඤ්ඤො බද්ධඋණ්හීසපට්ටො[19] විය විරොචති, පච්ඡිමභවිකබොධිසත්තානං කිර ඉමං ලක්ඛණං දිස්වා[20] රාජූනං උණ්හීසපට්ටං[21] අකංසු, අයං තාව එකො අත්ථො; අඤ්ඤෙ පන ජනා අපරිපුණ්ණසීසා හොන්ති කෙචි කප්පසීසා,[22] කෙචි අට්ඨිසීසා, කෙචි තුම්බසීසා, කෙචි පබ්භාරසීසා, තථාගතස්ස[23] ආරග්ගෙන වට්ටෙත්වා ඨපිතං විය සුපරිපුණ්ණං උදකබුබ්බුළකසදිසං[24] සීසං හොති, තත්ථ පුරිමනයෙන උණ්හීසවෙඨිතසීසො වියාති උණ්හීසසීසො, දුතියනයෙන උණ්හීසං විය සබ්බත්ථ පරිමණ්ඩලසීසොති

1. චක්ඛුභණ්ඩානි b.
2. අක්ඛිභණ්ඩා b. අක්ඛිගණ්ඩා S.
3. අපරිපුණ්ණාහොන්ති b. S.
4. විනිග්ගතෙහි b. ගම්භීරෙහිපි b S.
5. මණිගුළිකාවිය b. S.
6. නීලසුඛුමාහිකීතානී අක්ඛිනි S. සුඛුම පඛුමා චිතානි b. උණ්ණාති උණ්ණ b. S. ලොමා S.
7. නාසිකමත්ථකෙයෙව b. S ජාතා b. S.
8. උග්ගන්ත්වාපි නලාට S.
9. පරිසුද්ධඔසධි B.
10. ඔසාරෙත්වා B.
11. තූලසන්නිභාති b. සිප්පලිතූලලතා තූලසමානා b.
12. උපඩ්ඪං බාහුප්පමාණා b.
13. දක්ඛිණවට්ටවසෙන b S. ආවට්ටිත්වා b S.
14. පුප්ඵුළකා පුප්පුළකා b.
15. අරුණප්පභා රඤ්ජිතෙ ගගනතලෙ b. S.
16. පරිපුණ්ණසීසතඤ්චාති S.
17. සකලං නලාටං b.
18. පතිට්ඨිතං B. S.
19. බද්ධඋණ්හීස S.
20. ලක්ඛණං දිස්වා රාජූනං b. S.
21. උණ්හීසපට්ටං b. පට්ටං S.
22. කප්පිසීසා S. S. කපිසීසා b. කම්පකසීසා B. කෙචිපල සීසා b. S. කුම්භසීසා S.
23. තථාගතස්ස පන b.
24. උදක පුප්ඵුළක සදිසං b.

උණ්හිස සීසො; ඉමානි පන මහාපුරිසලක්ඛණානි කම්මං කම්මසරික්ඛකං ලක්ඛණං ලක්ඛණානිසංසන්ති ඉමෙ චත්තාරො කොට්ඨාසෙ එකෙකස්මිං ලක්ඛණෙ දස්සෙත්වා කථිතානි[1] සුකථිතානි හොන්ති. තස්මා භගවතා[2] ලක්ඛණසුත්තෙන වුත්තානි ඉමානි කම්මාදීනි දස්සෙත්වා කථෙතබ්බානි, සුත්තන්තවසෙන විනිච්ඡිතුං අසක්කොන්තෙන සුමඞ්ගලවිලාසිනියා දීඝනිකායට්ඨකථාය තස්සෙව සුත්තස්ස වණ්ණනාය[3] වුත්තනයෙනෙව ගහෙතබ්බානි; **ඉමෙහි ඛො සො භවං ගොතමොති**[4] භො ආචරිය ඉමෙහි ද්වත්තිංස මහාපුරිසලක්ඛණෙහි සො භවං ගොතමො සමන්නාගතො දෙවනගරෙ සමුස්සිත රතනවිචිත්තං සුවණ්ණතොරණං විය යොජනසතුබ්බෙධො සබ්බඵාලිඵුල්ලපාරිච්ඡත්තකො[5] විය සෙලන්තරම්හි සුකුසුමිතසාලරුක්ඛො[6] විය තාරාගණපතිමණ්ඩිත ගගනතලමිව ච අත්තනො සිරිවිභවෙන ලොකං ආලොකං කුරුමානො විය චරතීති ඉමමත්ථං[7] දීපෙත්වා කිරියාචාරං ආචික්ඛිතුං **ගච්ඡන්තො ඛො පනාති** ආදිමාහ; **දක්ඛිණෙනාති** බුද්ධාදීනං හි[8] ඨත්වා වා නිසීදිත්වා වා නිපජ්ජිත්වා වා ගමනං අභිනීහරන්තානං දක්ඛිණපාදොව පුරතො හොති සත්තපාටිහාරියං[9] කිරෙතං; **නාතිදූරෙ පාදං උද්ධරතීති** තං දක්ඛිණපාදං න අතිදූරෙ[10] ඨපෙස්සාමීති උද්ධරති, අතිදූරං හි[11] අභිහරියමානෙ දක්ඛිණපාදෙන වාමපාදො[12] ආකඩ්ඪියමානො ගච්ඡෙය්‍ය දක්ඛිණපාදොපි දූරං ගන්තුං න සක්කුණෙය්‍ය[13] ආසන්නෙයෙව පතිට්ඨහෙය්‍ය එවං සති පදවිච්ඡෙදො[14] නාම හොති, දක්ඛිණපාදෙ පන පමාණෙනෙව උද්ධටෙ[15] වාමපාදොපි පමාණෙනෙව උද්ධරීයති;[16] පමාණෙනෙව[17] උද්ධටො පතිට්ඨහන්තොපි පමාණෙයෙව[18] පතිට්ඨාති, එවමෙත්ථ[19] තථාගතස්ස දක්ඛිණපාදකිච්චං වාමපාදෙන නියමිතං වාමපාදකිච්චං දක්ඛිණපාදෙන නියමිතන්ති වෙදිතබ්බං; **නාතිසීඝන්ති** දිවාවිහාරං ගන්තුකාමො[20] ගච්ඡන්තො භික්ඛු විය න අතිසීඝං ගච්ඡති; **නාතිසණිකන්ති** යථා පච්ඡතො ආගච්ඡන්තො ඔකාසං

1. දස්සෙත්වා කථිතානි හොන්ති B.
2. භගවතො B.
3. වණ්ණනායං S.
4. ඉමෙ ඛො සො භො භවං ගොතමොති S. ඉමෙහි ඛො පන භො සො භවං ගොතමොති b. S.
5. සබ්බඵාලිඵුල්ලපාරි b. S.
6. මහිසුපුප්ඵිත සාලරුක්ඛො b. S. තාරගණපති b. S.
7. ඉමමත්ථම්පි b. S.
8. බුද්ධානං හි b. S.
9. සත්ත පාටිහාරියං B සත්තඩ්ඪ පාටිහාරියං S.
10. තං දක්ඛිණං අවිදූරෙ ඨපෙස්සාමීති b.
11. අතිදූරඤ්හි S. අතිදූරම්හි අභිහරියමානෙ b.
12. දක්ඛිණපාදෙ වාමපාදො S.
13. සක්කුණෙය්‍ය B.
14. එවංසතිපදපරිච්ඡෙදො S.
15. උද්ධතෙ S උබ්බරෙ b.
16. පමාණෙනෙව උබ්බරීයති S.
17. පමාණෙන S. පමාණෙන b. උබ්බතො b. S.
18. පමාණෙනෙව පතිට්ඨාති එවං b. S.
19. පමාණෙන S. ගම්භෙන b.
20. දිවාවිහාරගන්තුකාමො b. S. ගච්ඡන්තො භික්ඛුවිය b.

න ලභති, එවං න අතිසණිකං ගච්ඡති; **අද්ධුවෙන අද්ධුවන්ති**[1] **ජණ්ණු කෙන ජණ්ණුකං; නසඤ්ජනාති**[2] ගම්භීරුදකෙ ගච්ඡන්තො විය ඌරුං[3] න උන්නාමෙති; **න ඔණාමෙතීති** රුක්ඛසාඛච්ඡෙදනදණ්ඩං කුසපාදෙ විය න පච්ඡා[4] ඔසක්කාපෙති; **නසන්නාමෙතීති**[5] ඔවට්ටට්ඨානෙව හි පාදං කොට්ටෙන්තො විය[6] න උද්ධං කරෙති; **න විනාමෙතීති** යන්තරූපකං කීලාපෙන්තො විය න ඉතො චිතො ච ලාළෙති;[7] **අධරකායො වාති** හෙට්ඨිමකායොව ඉඤ්ජති උපරිමකායො නාවාය ඨපිතසුවණ්ණපටිමා විය නිච්චලො හොති දූරෙ ඨත්වා ඔලොකෙන්තා හි[8] බුද්ධානං ඨිතභාවං වා ගමනභාවං වා න ජානන්ති;[9] **කායබලෙනාති** බාහා ඛිපෙන්තො ඛිපන්තො සරීරතො සෙදෙහි මුච්චන්තෙහි න කායබලෙන ගච්ඡති;[10] **සබ්බකායෙනෙවාති** ගීවං අපරිවත්තෙත්වා රාහුලොවාදෙ වුත්තනාගාවලොකිතවසෙනෙව අවලොකෙති; **න උද්ධන්ති ආදීසු** නක්ඛත්තානි ගණෙන්තො[11] විය න උද්ධං උල්ලොකෙති; නට්ඨං කාකණිකං වා මාසකං වා පරියෙසන්තො විය න අධො ඔලොකෙති; න හත්ථිඅස්සාදයො පස්සන්තො විය ඉතො චිතො ච විපෙක්ඛමානො[12] ගච්ඡති; **යුගමත්තන්ති** නවවිදත්ථිමත්තෙන චක්ඛූති ඨපෙත්වා ගච්ඡන්තො යුගමත්තං පෙක්ඛති නාම; භගවාපි යුගෙ යුත්තො සුදන්තො[13] ආජානීයො විය එත්තකං පස්සන්තො ගච්ඡති; **තතො වස්ස උත්තරින්ති**[14] යුගමත්තතො පරම්පන න පස්සතීති[15] න වත්තබ්බො නහි තං කුඩ්ඩං වා[16] කවාටං වා ගච්ඡො වා ලතා වා ආවරිතුං සක්කොති. අථ ඛ්වාස්ස[17] අනාවරණඤාණස්ස අනෙකානි චක්කවාළසහස්සානි එකඞ්ගණානෙව හොන්ති; **අන්තරඝරන්ති** හෙට්ඨා මහාසකුලුදායිසුත්තෙ ඉන්දඛීලතො[18] පට්ඨාය අන්තරඝරං ඉධ ඝරුම්මාරතො[19] පට්ඨාය වෙදිතබ්බං; **න කායන්ති ආදි** පකතිඉරියාපථෙනෙව පවිසතීති දස්සනත්ථං වුත්තං දළිද්දමනුස්සානං

---

1. අදුවෙන අද්දුවන්ති b. අද්ධෙන අද්ධවන්ති S. අනානෙන අනානවන්ති B.
2. න සඤ්ජං උන්නාමෙතීති b ගම්භීරෙ b S.
3. න ඌරුං b.
4. පච්ඡතො b. S
5. න විනාමෙතීති b. න උන්නාමෙතීති B. ඔබද්ධට්ඨානෙහි පාදං b.
6. කොට්ටෙන්තො විය b. S. න බඩං b. න බඩ්ඪං S.
7. චිතොච චාළෙති b. ලළෙහති B. චිතොච ලාළෙති S. අඩ්ඪකායොවාති b ආරබ්ධකායොවාති S.
8. ඔලොකෙන්තො සි b. S.
9. න ජානාති b. S. කායචාපල්ලනාති b. බාහාඛිපෙන්තො සරීරතො b.
10. ගච්ඡති ගීවං b.
11. ගණෙන්තො S.
12. චිතොච S. විපෙක්ඛමානො ගච්ඡති b. S. විධක්ඛිපමානො B.
13. සුදන්ත b. S. ආජානියො b.
14. උත්තරිති b.
15. පරං න පස්සතීති b.
16. න හි කුට්ටං වා b. නහි කුඩ්ඩං වා S.
17. අථඛ්වස්ස b. S.
18. ඉන්දඛීලතො b. b.
19. ඝරඋම්මාරතො b. S.

නිවසරකං පවිසන්තොපි හි තථාගතෙ ඡදනං වා උග්ගච්ඡති පඨවිං
වා[1] ඔගච්ඡති භගවා පන පකතිගමනෙනෙව ගච්ඡති; නාතිදූරෙති
අතිදූරෙ පරිවත්තෙන්තෙන හි එකද්වෙපදවාරෙ[2] පිට්ඨි භාගෙන
ගන්ත්වා නිසීදිතබ්බං හොති, අච්චාසන්නෙන හි[3] පරිවත්තෙන්තෙන
එකද්වෙපදවාරෙ[4] පුරතො ගන්ත්වා නිසීදිතබ්බං හොති, තස්මා යස්මිං
පදවාරෙ ඨිතෙන[5] පුරතො වා පච්ඡතො වා අගන්ත්වා[6] නිසීදිතබ්බං
හොති තත්ථ පරිවත්තති; පාණිනාති කටිවාතාබාධිකො[7] විය න
ආසනං හත්ථෙහි ගහෙත්වා නිසීදති; පක්ඛිපතීති යො කිඤ්චි කම්මං
කත්වා කිලන්තො[8] සීතකොව පතති;[9] යොපි ඔරිමං අඞ්ගං නිස්සාය
නිසින්නො ඝංසෙන්තො යාවපරමං අඞ්ගං ගච්ඡති[10] පරමඞ්ගං වා
නිස්සාය නිසින්නො තථෙව යාව ඔරිමඞ්ගං ආගච්ඡති සබ්බො සො
ආසනෙ[11] කායං පක්ඛිපති නාම, භගවා පන එවං අකත්වා ආසනස්ස
මජ්ඣෙ ඔලම්බකං ධාරෙන්තො[12] විය තූලපිචුං[13] ඨපෙන්තො විය
සණිකං නිසීදති; හත්ථකුක්කුච්චන්ති පත්ත මුඛවට්ටියං උදකබින්දුවට්ට
පතං[14] මක්ඛිකාවීජනියා පණ්ණවෙජ්දතථාල[15] නාදිභෙදෙන අසංයත
කරණං;[16] පාදකුක්කුච්චන්ති පාදෙන භූමිසංඝට්ටනාදි[17] අසංයත
කරණං; න ඡම්භතීති න භායති: න කම්පතීති න ඔසීදති; න වෙධ
තීති න චලති; න පරිතස්සතීති භයපරිතස්සනායපි න පරිතස්සති;
එකච්චො හි ධම්මකථාදීනං අත්ථාය ආගන්ත්වා මනුස්සෙසු වන්දිත්වා ඨිතෙ
සු සක්ඛිස්සාමි නු ඛො තෙසං චිත්තං ගණ්හන්තො ධම්මං වා කථෙතුං[18]
පඤ්හං වා පුච්ඡිතො විස්සජ්ජෙතුං භත්තානුමොදනං[19] වා කාතුන්ති
භයපරිතස්සනාය පරිතස්සති, එකච්චො මනාපා නු ඛො මෙ යාගු
ආගච්ඡිස්සති[20] මනාපං අන්තරඛජ්ජකන්ති[21] තණ්හාපරිතස්සනාය
පරිතස්සති; තදුභයම්පි[22] තස්ස නත්ථීති න පරිතස්සති; විවෙක
වත්තොති විවෙකෙ නිබ්බානෙ ආවට්ටමානසො[23] හුත්වා; විවෙක
වත්තොතිපි පාඨො, විවෙකවත්තයුත්තො හුත්වාති අත්ථො; විවෙක
වත්තං නාම[24] කතභත්තකිච්චස්ස භික්ඛුනො දිවාවිහාරෙ සමථවිපස්ස

1. පඨවිවා S පඨවී වා b.
2. එකං මෙපදවාරෙ b.
3. හොතිනාච්චාසන්නෙනාති b.
   අච්චාසන්නෙන b.
   පරිවත්තන්තෙන b. S
4. එකං වෙ b.
5. පදවාරෙන ඨිතෙන S.
6. ආගන්ත්වා b. S W2.
7. පාණිනාති වාතාබාධිකො S.
8. කිලන්තො b.
9. පතති ඔරිමං b.
10. යාවපරමං අඞ්ගා ගච්ඡන්ති L. යාව පාරිමඞ්ගා B. ගච්ඡති පාරමඞ්ගං B. S.
11. සො සබ්බසො ආසනෙ S.
12. ධාරෙන්තො විය b. වාරෙන්තො විය S.
13. තුලපිචුං b.
14. උදකබින්දුවට්පතං b.
    වීජනියාව කරණං S.
15. වෙජ්ද ථාල b.
16. අසඤ්ඤතකරණං S.
17. සංඝට්ටාදිං b. S.
    අසංඤ්ඤතකරණං S.
18. ධම්මං කථෙතුං b.
19. විසජ්ජෙතුං අනුමොදනං වා S.
20. යාගු ආගච්ඡති b. S.
21. අන්තරං ඛජ්ජකන්ති වා b.
22. තදුභයන්ති S.
23. ආවත්තමානසො S.
24. විවෙකවත්තං හි නාම b.

නාවකෙන මූලකම්මට්ඨානං ගහෙත්වා පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා නිසීදන්තං එවං නිසින්නස්ස හි ඉරියාපථො උපසන්තො හොති; න පත්තං උන්නාමෙතීති ආදිසු එකච්චො පත්තමුඛවට්ටියා උදරං ආහනන්තො[1] විය පත්තං උන්නාමෙති, එකො පාදපිට්ඨියං ඨපෙන්තො විය ඔණාමෙති, එකො ථද්ධං[2] කත්වා ගණ්හාති, එකො ඉතොචිතො ච[3] ඝංසෙති, එවං අකත්වා උභොහි හත්ථෙහි ගහෙත්වා ඊසකං නාමෙත්වා උදකං පටිග්ගණ්හාතීති[4] අත්ථො; න සම්පරිවත්තකන්ති පරිවත්තෙත්වා පඨමමෙව පත්තපිට්ඨිං න ධොවති; නාතිදූරෙති යථා නිසින්නාසනතො දූරෙ පතති. න එවං ඡඩ්ඩෙති[5] න අවමාසන්තෙනාති[6] පාදමූලෙයෙව න ඡඩ්ඩෙති;[7] විච්ඡඩ්ඩයමානොති විකිරන්තො යථා පටිග්ගාහකො[8] තෙමෙති න එවං ඡඩ්ඩෙති; නාතිථොකන්ති යථා එකච්චො පාපිච්ඡො අප්පිච්ඡතං දස්සෙන්තො මුට්ඨිමත්තමෙව ගණ්හාති[9] න එවං; අතිබහුන්ති යාපනමත්තතො අතිරෙකං; බ්‍යඤ්ජනමත්තායාති බ්‍යඤ්ජනස්ස මත්තා නාම ඔදනතො[10] චතුත්ථභාගො;[11] එකච්චො හි භත්තමත්තාපෙ භත්තං බහුං ගණ්හාති[12] බ්‍යඤ්ජනෙ මත්තාපෙ බ්‍යඤ්ජනං බහුං සත්ථා තථා[13] න ගණ්හති; නචබ්‍යඤ්ජනෙනාති අමනාපං හි බ්‍යඤ්ජනං ඨපෙත්වා භත්තමෙව භුඤ්ජන්තො භත්තං වා ඨපෙත්වා[14] බ්‍යඤ්ජනමෙව ඛාදන්තො ව්‍යඤ්ජනෙන ආලොපං අතිනාමෙති නාම, සත්ථා එකන්තරිකං[15] බ්‍යඤ්ජනං ගණ්හාති[16] භත්තම්පි ව්‍යඤ්ජනම්පි එකතොව තිට්ඨන්ති;[17] ද්වත්තික්ඛත්තුන්ති තථාගතස්ස හි ජිව්හාය[18] දන්තානං උපනීතභොජනං ද්වත්තික්ඛත්තුං දන්තෙහි චුණ්ණමත්තමෙව සණ්හකරණීයං[19] පිට්ඨවිලෙපනං විය හොති තස්මා එවමාහ; මුඛෙ[20] අවසිට්ඨාති පොක්ඛරපත්තෙ පතිතඋදබින්දු විය[21] විනිවට්ටිත්වා පරගලමෙව යාති තස්මා අවසිට්ඨො[22] න හොති; රසපටිසංවෙදීති[23] මධුරතිත්තකටුකාදිරසං ජානාති. බුද්ධානං හි අත්තමසො පානීයෙපි දිබ්බොජා පක්ඛිත්තාව හොති, තෙන තෙසං[24] සබ්බත්ථෙව රසො පාකටො

---

1. වට්ටියා උදකදනං b
   උදකාදනං S. ආහරන්තොවිය b. S.
   අභොසන්තො B. උදකදනං ආහ
   නන්තො W2. ආහනන්තො W2.
2. එකොථද්ධං b. S. ගණ්හති S.
3. ඉතොචිතොච S.
4. පටිගණ්හතීති b. S.
5. ඡට්ටෙති b.
6. නවචාසන්තෙනාති b.
7. ඡට්ටෙති b. විජ්ජට්ටියමානොති b.
   විච්ඡඩ්ඩියමානොති S.
8. යථාපටිග්ගහෙත්වා ගාහකො b. S
   තෙමති b. ඡෙඩෙති S ඡට්ටෙති h
9. ගණ්හති b. S.
10. නාම ඔදනං S.
11. චතුත්ථො භාගො b. S.
12. භත්තං ගණ්හති S.
13. සත්ථා පන තථා b.
14. භත්තං ඨපෙත්වා S.
15. සත්ථානං එකන්තරිකං h.
16. ගණ්හති b.
17. එකතොව තිට්ඨන්ති b.
    එකතො පතිට්ඨාපෙති S.
18. පුථුජිව්හාය b. S.
19. සණ්හකරණීය b.
20. මුඛෙ මූඛෙ B. න මුඛෙ b.
21. උදක බින්දුවිය b. S.
    විනිවත්තිත්වා නිවත්තිත්වාපි
    ගලෙ ච S
22. අවසිට්ඨො b. S.
23. රසං පටිසංවෙදෙතීති S.
24. තෙන තෙසං b. S.

හොති; රසගෙධො[1] පන නත්ථි; අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතන්ති[2] තෙව ද්වායාති වුත්තෙහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතං; විසුද්ධිමග්ගෙ පනස්ස විතිවජ්ජයො ආගතොති සබ්බාසවසුත්තෙ වුත්තමෙතං; භණ්ඩෙසු ඛො කොසුති සත්ථා කිං කරොති, පඨමං පත්තස්ස ගහණට්ඨානං ධොවති, තත්ථ පත්තං ගහෙත්වා සුබුම්බජාලහත්ථං පෙසෙත්වා ද්වෙ වාරෙ සඤ්චාරෙති, එත්තාවතා පොක්ඛරපත්තෙ පතිතඋදකං විය නිවට්ටිත්වා ගච්ඡති;[3] න ච අනප්පිකොති යථා එකච්චො පත්තං ආධාරකෙ ඨපෙත්වා පත්තෙ උදකං න පුඤ්ඡති[4] රජෙ පතන්තෙ අජ්ඣුපෙක්ඛති න එවං කරොති; න ච අතිවෙලානුරක්ඛීති යථා එකච්චො පමාණාතික්කන්තං ආරක්ඛං පට්ඨපෙසි;[5] භුඤ්ජිත්වා වා පත්තෙ උදකං[6] පුඤ්ඡිත්වා චීවරභොගන්තරං පවෙසෙත්වා පත්තං උදරෙන අක්කමිත්වා[7] ගණ්හාති න එවං කරොති; න ච අනුමොදනස්සාති යො හි භත්තමත්තෙනාව දාරකෙසු භත්තත්ථාය රොදන්තෙසු ඡාතජ්ඣත්තෙසු මනුස්සෙසු[8] භුඤ්ජිත්වා අනාගතෙ සෙව අනුමොදනං ආරභති. තතො සබ්බකම්මාති ඡඩ්ඩෙත්වා[9] එකච්චෙ ආගච්ඡන්ති එකච්චෙ අනාගතා[10] හොන්ති, අයං කාලං අතිනාමෙති. යො පි[11] මනුස්සෙසු ආගන්ත්වා අනුමොදනත්ථාය වන්දිත්වා නිසින්නෙසු අනුමොදනං අකත්වා[12] කථං තිස්ස[13] කථං ඵුස්ස[14] කථං සුමන, කථං තිස්සෙ කථං ඵුස්සෙ කථං සුමනෙ කච්චිත්ථ[15] ආරොගා සස්සං සම්පජ්ජන්ති ආදි[16] පාටියෙක්කං කථං සමුට්ඨාපෙති අයම්පි[17] අනුමොදනස්ස කාලං, අතිනාමෙති, මනුස්සානං පන ඔකාසං දත්වා ආයාචිතකාලෙ[18] කරෙන්තො නාතිනාමෙති නාම, සත්ථා තථා කරොති; න තං භත්තන්ති කිං භත්තං නාමෙතං උත්තණ්ඩුලං අති කිලින්නන්ති ආදීනි වත්වා න ගරහති; න අඤ්ඤං භත්තන්ති ස්වාතනාය වා පුන දිවසාය වා භත්තං උප්පාදෙස්සාමීති හි අනුමොදනං කරොන්තො අඤ්ඤං භත්තං පටිකඞ්ඛති යො වා යාව මාතුගාමානං භත්තං පචති. තාව[19] අනුමොදනං කරිස්සාමි. අථ මෙ[20] අනුමොදනාවසානෙ අත්තනො පක්කභත්තතොපි ථොකං දස්සන්තීති අනුමොදනං වඩ්ඪෙති[21] අයම්පි පටිකඞ්ඛති නාම, සත්ථා න එවං කරොති; න නිමුච්චිතුකාමොති[22] එකච්චො හි පරිසං මුඤ්චිත්වා මුඤ්චිත්වා ගච්ඡති[23] වෙගෙන

---

1. රසරොධො පන S.
2. අට්ඨඞ්ගි අඞ්ගෙහි b.
3. විය විනිවත්තිත්වා ගච්ඡති b S.
4. න පුච්ඡති b.
5. ඨපෙසි b. ඨපෙති S.
6. උදකං පුච්ඡිත්වා
7. අතික්කමිත්වා, S. ගණ්හාති b.
8. ජාතමත්තෙසු මනුස්සෙසු b. S.
9. ඡට්ටෙත්වා b.
10. අනාගතාව b. S.
11. යොපි b. S.
12. අකත්වාව b.
13. කථං පුස්ස S.
14. පුස්සෙ S.
15. කසිත්ථ L.
16. ආදිං S. පාටිඑක්කං b.
17 අයං b S
18. අයාචිතකාලෙ b. කරෙන්තො b.
19. භත්තං පචන්තිතාව b. S.
20. අයං මෙ b.
21. වඩ්ඪෙති B. S
22. න විමුඤ්චිතුකාමොති B. න ච මුඤ්චිතුකාමොති B, S.
23. පරිසං මුඤ්චිත්වා ගච්ඡති B. S.

අනුබන්ධිතබ්බො හොති, සහසා පන න එවං ගච්ඡති, පරිසාය මජ්ඣගතො ගච්ඡති; **අවුක්කට්ඨන්ති** යො හි යාව හනුකට්ඨිතො උක්ඛිපිත්වා පාරුපති, තස්ස අවුක්කට්ඨං නාම හොති, යො යාව ගොප්ඵකා ඔතාරෙත්වාව[1] පාරුපති තස්ස අවොක්කට්ඨං[2] හොති, යො පි උභතො උක්ඛිපිත්වා උදරං විවරිත්වා[3] යාති තස්සපි අවුක්කට්ඨං හොති, යො එකංසං කත්වා එකං විවරිත්වා[4] යාති තස්සාපි අවොක්කට්ඨං[5] සත්ථා තං සබ්බං න කරෙති; **අලලිතන්ති**[6] යථා අඤ්ඤෙසං සෙදෙන තින්තං[7] අල්ලීයති[8] න එවං සත්ථු; **අපක්කට්ඨන්ති**[9] බලිසාටකො විය කායතො මුච්චිත්වාපි[10] න තිට්ඨති; **වාතොති** වෙරම්බවාතොපි[11] උට්ඨහිත්වා චාලෙතුං න සක්කොති; **පාදමණ්ඩනානුයොගන්ති** ඉට්ඨකාය සංඝතාදීහි පාදසොභනානුයොගං; **පක්ඛාලෙත්වා**ති[12] පාදෙනෙව පාදං ධොවිත්වා; **සො නෙව අත්තව්‍යාබාධායාති**[13] ආදීනි පුබ්බෙනිවාස චෙතොපරියඤාණානං අත්ථිතාය න වදති[14] ඉරියාපථසන්තතං පන දිස්වා අනුමානෙන වදති; **ධම්ම**න්ති පරියත්තිධම්මං, **උස්සාදෙතීති**[15] කිං මහාරට්ඨිකා[16] මහාකුටුම්බිකාති ආදීනි වත්වා ගෙහසිතවසෙන න උස්සාදෙති; **අපසාදෙතීති**[17] කිං උපාසක කාලං තෙ විහාරමග්ගො ඤාතො කිං භයෙන නාගච්ඡසි[18] න භික්ඛු කිඤ්චි අච්ඡින්දිත්වා ගණ්හන්ති[19] මා භායීති වා කිං තුය්හං එවං මච්ඡරිස්ස[20] ජීවිතං නාමාති වා ආදීනි වත්වා ගෙහසිතවසෙන න අපසාදෙති;[21] **විස්සට්ඨොති** අසන්දිට්ඨො[22] අපලිබුද්ධො; **විඤ්ඤෙය්‍යොති** විඤ්ඤාපනීයො[23] පාකටො විස්සට්ඨත්තායෙව[24] චෙස විඤ්ඤෙය්‍යො හොති; **මඤ්ජූති** මධුරො; **සවනීයොති**[25] සොතසුඛො; මධුරත්තායෙව[26] චෙස සවනීයො හොති; **බින්දූති** සම්පිණ්ඩිතො; **අවිසාරීති**[27] අවිසටො බින්දුත්තායෙව චෙස අවිසාරී හොති; **ගම්භීරොති** ගම්භීරසමුට්ඨිතො; **නින්නාදීති** නින්නාදවා ගම්භීරත්තායෙව[28] චෙස නින්නාදී හොති;

---

1. ඔතාරෙත්වා වා
2. අවුක්කට්ඨං S.
3. උදරං විවරෙත්වා S. විවරිත්වායාති තස්සපි අවුක්කට්ඨං සත්ථා B
4. එකං විවරෙත්වා S.
5. අවුක්කට්ඨං S.
6. අලලිතන්ති B.
7. තින්තං තං L.
8. අල්ලියති B.
9. අපක්කට්ඨන්ති B. S බලසාටකො S.
10. මුඤ්චිත්වාපි B.
11. වෙරම්භවාතොපි S.
12. පක්ඛලිත්වාති S.
13. අත්තබ්‍යා B. පාදසාති B. ආදීනි න පුබ්බෙනිවාස B.
14. අත්ථිතාය වදති B. S.
15. න උස්සාදෙතීති B. S.
16. මහාරට්ඨකා S. කිං මහා B. කුටුම්බිකාති S. B.
17. න අප්පසාදෙතීති B.
18. භයෙන ආගච්ඡති S, භයෙන නාගච්ඡති B. නහි B, S, භික්ඛු S
19. ගණ්හති S.
20. එවං මච්ඡරියස්ස S මච්ඡරිය B.
21. ගෙහසිතපෙමෙන අප්පසාදෙති B.
22. විසට්ඨොති අසංසට්ඨො S, අසන්නාණො L. සිනිද්ධො B.
23. විඤ්ඤාපනීයො S.
24. විස්සට්ඨතායෙව S
25. සවනීයොති B
26. මධුරතායෙව S, සවනියො B.
27. අවිසාරීති අවිස්සට්ඨො බින්දුතායෙව S.
28. ගම්භීරතා යෙව S.

ඝටාපරිසන්ති චක්කවාළපරියන්තම්පි එකාබද්ධපරිසං[1] විඤ්ඤාපෙති; **බහිද්ධාති;** අඞ්ගුලිමත්තම්පි[2] අඩ්ඪඞ්ගුලිමත්තම්පි පරිසතො බහිද්ධා න ගච්ඡති,[3] තස්මා මා එවරූපා[4] මධුරස්සරෙ අකාරණා නස්සීති[5] ඉති භගවතො ඝොසො පරිසාය මත්ථකෙන[6] මත්ථකෙනෙව චරති; **අවලොකයමානාති**[7] සිරස්මිං අඤ්ජලිං ඨපෙත්වා භගවන්තං ඔලොකෙන්තාව[8] පච්චොසක්කිත්වා දස්සනවිජහනට්ඨානෙ වන්දිත්වා ගච්ඡන්ති; **අවිජහන්තාති**[9] යො හි කථං සුත්වා වුට්ඨිතො අඤ්ඤං දිට්ඨසුතාදිකථං[10] කථෙන්තො ගච්ඡති, එසසභාවෙන[11] විජහති නාම, යො පන සුත ධම්මකථාය වණ්ණං කථෙන්තොව ගච්ඡති අයං න විජහති නාම, එවං අවිජහන්තභාවෙන පක්කමන්ති; **ගච්ඡන්තන්ති** රජ්ජුගහනවසෙන රතනසතුබ්බෙධං සුවණ්ණග්ඝිකං විය ගච්ඡන්තං අද්දසාම; **ඨිතන්ති** සමුස්සිතකඤ්චනපබ්බතං විය ඨිතං අද්දසාම; **තංතො ච ගිලෙය්‍යාති** විත්ථාරෙත්වා ගුණෙ කථෙතුං අසක්කොන්තො අවසෙසගුණෙ[12] සඞ්ඛිපිත්වා කලාපං විය මුට්ඨබද්ධං[13] විය ච කත්වා විස්සජ්ජෙන්තො එවමාහ, අයං හෙත්ථ අධිප්පායො, මයා[14] කථිතගුණෙහි අකථිතාව බහුතරා මහාපථවිමහාසමුද්දාදයො[15] විය හි තස්ස භොතො අනන්තා අප්පමෙය්‍ය ගුණා[16] ආකාසමිව විත්ථතාති;[17] **අප්පටිසංවිදිතොති** අවිඤ්ඤාතආගමනො; පබ්බජිතෙ උපසඞ්කමන්තෙ හි[18] චීවරපරිකම්මාදිසමයෙ වා එකං තිවාසෙත්වා සරීරභඤ්ජනසමයෙ[19] වා උපසඞ්කමිත්වා තතො වා[20] පටිනිවත්තිතබ්බං හොති, පටිසන්ථාරමත්තම්පි න ජායති, පුරෙතරං පන ඔකාසෙ කාරිතෙ දිවාට්ඨානං සම්මජ්ජිත්වා චීවරං පාරුපිත්වා[21] භික්ඛු විවිත්තෙ ඨානෙ නිසීදති. තං ආගන්ත්වා පස්සන්තා[22] දස්සනෙනපි පසීදන්ති. පටිසන්ථාරෙ ජායති, පඤ්හ[23] ව්‍යාකරණං වා ධම්මකථා වා ලබ්භති,[24] තස්මා පණ්ඩිතා ඔකාසං කාරෙන්ති,[25] සො ච තෙසං[26] අඤ්ඤතරො තෙනස්ස එතදහොසි, **ජිණ්ණො වුද්ධොති**

---

1 එකාබන්ධපරිසං B, එකාවට්ටපරිසං B
2 අඞ්ගුලිමත්තමපි පරිසතො B. S.
3. බහි න ගච්ඡති S.
4. තස්මා සො එවරූපො B.
5. අකාරණම්හා නස්සීති B.
6. පරිසාය මත්ථකෙනෙව B, මත්ථකමත්ථකෙනෙව S
7. ආලොකයමානාති B.
8. ඔලොකෙන්තාව B. S. ච L
9. අවිජහිතන්තාති B.
10 දිට්ඨසුතාදිකං කථං B. S
11. එවං අවිජහනාභාවෙ B S.
එකභාවෙන කණ්ඨෙ එකාභාවෙන W8.
12. අවසෙසෙ ගුණෙ B. S.
13. සුත්තබද්ධං B. පුටකබන්ධං S.
14. මයාපි B. S
15. මහපථවි සමුද්දාදයො B, පථවි B පථවි B.
16. අප්පමෙය්‍යා ගුණා B S.
17. විත්ථාරිතාති B. S.
18. උපසඞ්කමන්තෙනාපි චීවරකම්මාදි S
19. සරීරභඤ්ජන සමයෙ B, සරීරදබ්භඤ්ජන සමයෙ B
20. තතො පටි S. තතොව පට B
21. පාරුපෙත්වා B.
22 පස්සන්තො B.
23. පඤ්හා B. ව්‍යාකරණං B. S
24. ධම්මකථං වා ලභති B. S.
25. ඔකාසං කාරෙන්ති B. S.
26. තෙසං B. S.

අත්තනො උග්ගතභාවං අකථෙත්වා කස්මා එවමාහ; බුද්ධා නාම අබ්බුදයසම්පන්නා[1] හොන්ති මහල්ලකභාවං මං ඤත්වා[2] සීඝං ඔකාසං කරිස්සන්තීති එවමාහ;[3] **අථ නං ඔකාසමකාසීති**[4] වෙගෙන උට්ඨාය ද්විධා භිජ්ජිත්වා ඔකාසමකාසි; **යෙ මෙති** යෙ මයා; **තාරිසක නාමසවනයාති** තාරිසකනාමං නාම[5] ඉත්ථිලිඞ්ගං තෙන අවහා හබ්බාති[6] තාරිසකනාම සවනයා[7] ඉත්ථිලිඞ්ගෙන වත්තබ්බාති වොහාරකුසලතාය එවං වදති; **පහූතජිව්හාති**[8] පුථුලජිව්හො; **නිච්ඡාමයෙ තන්ති** නීහර එතං; **කෙවලීති** සකලගුණසම්පන්නො; **පච්චභාසීති** එකප්පහාරෙන පුච්ඡිතෙ[9] අට්ඨපඤ්හෙ[10] ව්‍යාකරොන්තො පති අභාසි; **යො වෙදීති** යො විදති[11] ජානාති යස්ස පුබ්බෙනිවාසො[12] පාකටො; **සග්ගාපායඤ්ච පස්සතීති** දිබ්බචක්ඛුඤාණං කථිතං; **ජාතික්ඛයං පත්තොති** අරහත්තං පත්තො; **අභිඤ්ඤාවොසිතොති** තං අරහත්තං අභිජානිත්වා වොසිතො වොසානප්පත්තො; **මුනීති** අරහත්තඤාණමොනෙය්‍යෙන සමන්නාගතො; **විසුද්ධන්ති** පණ්ඩරං, **මුත්තං රාගෙහීති**[13] කිලෙසරාගෙහි මුත්තං; **පහීනජාතිමරණොති** ජාතික්ඛයං පත්තත්තා පහීනජාතිකො ජාතිපහානෙනෙව[14] පහීනමරණො; **බ්‍රහ්මචරියස්ස කෙවලීති** යං බ්‍රහ්මචරියස්ස කෙවලී[15] සකලභාවො තෙන සමන්නාගතො[16] සකලචතුමග්ගබ්‍රහ්මචරියවාසොති අත්ථො; **පාරගූ සබ්බධම්මානන්ති** සබ්බෙසං ලොකියලොකුත්තරධම්මානං අභිඤ්ඤාය පාරගතො[17] සබ්බධම්මෙ අභිජානිත්වා ඨිතොති අත්ථො; **පාරගූති වා** එත්තාවතා ච පරිඤ්ඤාපාරගූ[18] පඤ්චන්නං ඛන්ධානං, පහානපාරගූ[19] සබ්බකිලෙසානං, භාවනාපාරගූ චතුන්නං මග්ගානං, සච්ඡිකිරියාපාරගූ නිරොධස්ස, සමාපත්තිපාරගූ සබ්බසමාපත්තීනන්ති අයමත්ථො වුත්තො: පුන සබ්බධම්මානන්ති ඉමිනා අභිඤ්ඤාපාරගූ[20] වුත්තොති; **බුද්ධො තාදී**[21] **පවුච්චතීති** තාදිසො ඡහි ආකාරෙහි පාරඞ්ගතො

1. අබ්බුදය සම්පන්නා B. S
2. මහල්ලකභාවං ඤත්වා B. S.
3 එවමාහ ඔරමිථ B. ඔරමථ S.
4. විකාස මකාසීති b. S.
5. තස්මාතාම අභවයාති තාරිසමාතාමං B. තාරිසමා සකවයාති තාරිසමාන තාමා b. තාරිසමා තාම සවනයාති තාරි සමා තාමං තාම ඉත්ථි ලිඞ්ගං S.
6. සබ්බාතබ්බාති L.
7. තාරිසමාන සවනයා b. තාරිසමා නාමසවනයා ඉත්ථි ලිඞ්ගෙන S.
8. පහූත ජිව්හාති S. බහූත ජිව්හොති b.
9. පුච්ඡිතො b.
10. අට්ඨපඤ්හා S. ව්‍යාකරොන්තො b. S. පටි අභාසි S.
11. යො වෙදීති යොවෙදති b. S.
12. පුබ්බනිවාසො b. S.
13. මුත්තරාගෙහීති b. රාගෙහීති කිලෙසරාගෙහි B.
14. ජාතිප්පහානෙනෙව S. පහානමරණො b.
15. කෙවලං S. B.
16. තෙන සම්පන්නාගතො b.
17. පාරංගතො b. S.
18. එත්තාවතා පරිඤ්ඤා පාරගූ b.
19. පහීන පාරගූ b.
20. සබ්බධම්මානන්ති අභිඤ්ඤාපාරගූ S.
21. තාදී b.

සබ්බාකාරෙන චතුන්නං සච්චානං බුද්ධත්තා බුද්ධොති පවුච්චතීති; කිං පන එත්තාවතා සබ්බෙ පඤ්හා[1] විසජ්ජිතා හොන්තීති: ආම විස්සජ්ජිතා;[2] චිත්තං විසුද්ධං ජානාති මුත්තං රාගෙහීති ඉමිනා තාව බාහිතපාපත්තා බ්‍රාහ්මණොති පඨමපඤ්හො විසජ්ජිතො[3] හොති පාරගූති ඉමිනා වෙදෙහි ගතත්තා[4] වෙදගූති දුතියපඤ්හො විසජ්ජිතො හොති, පුබ්බෙනිවාසන්ති ආදීහි ඉමාසං තිස්සන්නං විජ්ජානං අත්ථිතාය තෙවිජ්ජොති තතියපඤ්හො විසජ්ජිතො හොති, මුත්තං රාගෙහි සබ්බසොති ඉමිනා ච[5] නිස්සට්ඨත්තා පාපධම්මානං සොත්ථියොති චතුත්ථපඤ්හො විසජ්ජිතො හොති; ජාතික්ඛයං පත්තොති ඉමිනා පන අරහත්තස්සෙව වුත්තත්තා පඤ්චමපඤ්හො විසජ්ජිතො හොති වොසිතත්තොති ච බ්‍රහ්මචරියස්ස කෙවලීති ච ඉමෙහි ඡට්ඨපඤ්හො විසජ්ජිතො හොති, අභිඤ්ඤාවොසිතො මුනීති ඉමිනා සත්තමපඤ්හො විසජ්ජිතො හොති, පාරගූ සබ්බධම්මානං බුද්ධො තාදි පවුච්චතීති ඉමිනා අට්ඨමපඤ්හො විසජ්ජිතොති; **දූතකථනති** ආදීනි **හෙට්ඨා** සුත්තෙ විත්ථාරිතානෙව, **පච්චපාදීති** පටිපජ්ජි;[6] **ධම්මස්සානුධම්මන්ති** ඉමස්මිං සුත්තෙ ධම්මො නාම අරහත්තමග්ගො අනුධම්මො නාම හෙට්ඨිමා මග්ගා තීණි ච සාමඤ්ඤඵලානි තානි පටිපාටියා පටිලභීති[7] අත්ථො; **න ච මං**[8] **ධම්මාධිකරණං ච විහෙසෙසීති** මඤ්ච ධම්මකාරණා න කිලමෙසි[9] න පුනප්පුනං කථාපෙසීති වුත්තං හොති; **සෙසං** සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති[10]; **තත්ථ පරිනිබ්බායීති** පන පදෙන දෙසනාය අරහත්තෙනෙව කූටං ගණ්හන්ති.

බ්‍රහ්මායුසුත්තං පඨමං.

---

2. 5. 2.

එවං මෙ සුතන්ති සෙලසුත්තං; තත්ථ **අඞ්ගුත්තරාපෙසූති** ආදි පොතලිකසුත්තෙ විත්ථාරිතමෙව, **අඩ්ඪතෙළසෙහීති**[11] අඩ්ඪෙන තෙළසෙහි ද්වාදසහි සතෙහි පඤ්ඤාසාය ච භික්ඛූහි සද්ධින්ති වුත්තං හොති; තෙ පන සාවකසන්නිපාතෙ සන්නිපතිතා භික්ඛූයෙව සබ්බෙ

---

1. එත්තාවතා පඤ්හා b, S. විසජ්ජතා S.
2. විස්සජ්ජිතා S.
3. විසජ්ජිතො S.
4. වෙදූනං ගතත්තා S.
5. ඉමිනා ච b, S.
6. පච්චපාදීනාති පටිපජ්ජි b. ධම්මස්සානු ධම්මන්ති S. ධම්මස්ස අනුධම්මන්ති b.
7. පටිලභතීති b S.
8. තවමං S, ධම්මාධිකරණං විහෙසිති b. S
9. සච්චධම්මකාරණා b පඤ්ච ධම්මකාරණෙන කිලමසි න පුනප්පුනං b, S.
10. උත්තානමෙව b.
11. අඩ්ඪතෙරසෙහීති S. තෙළසෙහීති b, තෙරසෙහි S. තෙළසෙහි b.

එහිභික්ඛුපබ්බජ්ජාය පබ්බජිතා ඛීණාසවා, **කෙණියොති**[1] තස්ස නාමං **ජටිලොති** තාපසො; සො කිර බ්‍රාහ්මණමහාසාලො ධනරක්ඛනත්ථාය පන තාපසපබ්බජ්ජං සමාදාය රඤ්ඤො පණ්ණාකාරං කත්වා[2] භූමිභාගං ගහෙත්වා තත්ථ අස්සමං කාරෙත්වා වසති, පඤ්චහි සකටසතෙහි වණිජ්ජං[3] පයොජෙත්වා කුලසහස්සස්ස නිස්සයො[4] හුත්වා අස්සමෙපි චස්ස එකො තාලරුක්ඛො දිවසෙ[5] එකං සොවණ්ණියඵලං[6] මුඤ්චතීති[7] වදන්ති, සො දිවා කාසායානි[8] ධාරෙති ජටා ච බන්ධති[9] රත්තිං කාමසම්පත්තිං අනුභවති, **ධම්මියා කථායාති** පානකානිසංසපටිසංයුත්තාය[10] ධම්මියා කථාය අයං හි කෙණියො තුච්ඡහත්ථො භගවතො දස්සනාය ගන්තුං ලජ්ජායමානො[11] විකාලභොජනා විරතානම්පි පානකං කප්පතීති චින්තෙත්වා සුසංඛතබදරපානං[12] පඤ්චහි කාජසතෙහි ගාහාපෙත්වා අගමාසි, එවං ගතභාවො චස්ස "අථ ඛො කෙණියස්ස ජටිලස්ස එතදහොසි කින්නු ඛො අහං සමණස්ස ගොතමස්ස හරාපෙය්‍යන්ති" භෙසජ්ජක්ඛන්ධකෙ පාළිං ආරූළ්හායෙව,[13] **දුතියම්පි ඛො භගවාති** කස්මා පුනප්පුන[14] පටික්ඛිපි තිත්ථියානං පටික්ඛෙපො පසන්නතාය[15] අකාරණමෙතං නත්ථි බුද්ධානං පච්චය හෙතු එවරූපං කොහඤ්ඤං අයං පන අඩ්ඪතෙලසානි[16] භික්ඛුසතානි දිස්වා එත්තකානං යෙව භික්ඛං පටියාදෙස්සති[17] සෙව්ව සෙලො තීහි පුරිසසතෙහි සද්ධිං පබ්බජිස්සති අයුත්තං ඛො පන නවකෙ අඤ්ඤතො පෙසෙත්වා ඉමෙහෙව සද්ධිං ගන්තුං අථාපි සබ්බෙ ගහෙත්වා ගමිස්සාමි[18] භික්ඛාහාරො නප්පහොස්සති[19] තතො භික්ඛූසු පිණ්ඩාය චරන්තෙසු මනුස්සා උජ්ඣායිස්සන්ති චිරස්සාපි[20] කෙණියො සමණං ගොතමං නිමන්තෙත්වා[21] යාපනමත්තං දාතුං න සක්ඛීති[22] සයම්පි විප්පටිසාරී භවිස්සති පටික්ඛෙපෙ පන කතෙ සමණො ගොතමො පුනප්පුන[23] ත්වඤ්ච බ්‍රාහ්මණෙසු අභිප්පසන්නොති බ්‍රාහ්මණානං නාමං ගණ්හිති[24] චින්තෙත්වා බ්‍රාහ්මණෙපි නිමන්තෙතුකාමො භවිස්සති තතො බ්‍රාහ්මණෙ පාටියෙක්කං නිමන්තෙස්සති[25] තතො නිමන්තිතා

---

1. කෙනියොති b.
2. දත්වා b. S. W2.
3. වාණිජ්ජං b
4. සො කුලසහස්ස නිස්සයො b.
5. දිවසෙ දිවසෙ b. S.
6. සොවණ්ණමයං b සුවණ්ණමයං S. සුවණ්ණමය තාලඵලං B
7. මුඤ්චතීති b. S.
8. කාසාවානි b.
9. ජබන්ධති S.
10. පටිසංයුත්තා ච S.
11. ලජ්ජියමානො b S.
12. සුඛං ඛතං b. S පරම්පානං b.
13. පාළි ආරූළ්හායෙව b, පාළිං S.
14. පුනප්පුනං b. S.
15. පසන්නතාය B පටික්ඛෙප පසන්නතාය b. S.
16. අඩ්ඪතෙරසානි S, තෙලසානි b.
17. පටියාදිස්සති b. S.
18. ගහෙත්වා ආගමිස්සාමි b. S.
19. නප්පහොති b. S.
20. චිරස්සම්පි S.
21. නිමන්තිත්වා S.
22. නාසක්ඛීති b. S
23. පුනප්පුනං b. S.
24. ගණ්හතීති L
25. නිමන්තෙස්සතීති තෙන නිමන්තිතා b. S.

භික්ඛූ හුත්වා භුඤ්ජිස්සන්ති එවමස්ස සද්ධා අනුරක්ඛිතා භවිස්සතීති පුනප්පුනං[1] පටික්ඛිපි; **කිඤ්චාපි හොති**[2] ඉමිනා ඉදං දීපෙති: භො, ගොතම කිං ජාතං යදි අහං බ්‍රාහ්මණෙසු අභිප්පසන්නො අධිවාසෙතු භවං ගොතමො අහං බ්‍රාහ්මණානම්පි දාතුං සක්කොමි තුම්හාකම්පීති; **කායවෙය්‍යාවටික**න්ති[3] කායවෙය්‍යාවච්චං; **මණ්ඩලමාලෙ**ති දුස්ස මණ්ඩපං; **ආවාහොති** කඤ්ඤාගහණං; **විවාහොති** කඤ්ඤාදානං; **සො මෙ නිමන්තිතො**ති සො මයා නිමන්තිතො; **අථ බ්‍රාහ්මණො** පරිපක්ක පතිස්සයත්තා[4] බුද්ධසද්දං සුත්වාව අමතෙනෙවාභිසිත්තො පසාදං ආවි කරොන්තො **බුද්ධොති භො කෙණිය වදෙසී**ති ආහ: කෙණියො යථා භූතං ආචික්ඛන්තො; **බුද්ධොති භො සෙල වදාමී**ති ආහ; තතො නං පුනපි[5] දළ්හීකරණත්ථං පුච්ඡි: ඉතරොපි තථෙව ආරොචෙසි; අථස්ස කප්පසතසහස්සෙහිපි[6] බුද්ධසද්දස්ස දුල්ලභභාවං සම්පස්සතො එතද හොසීති එතං[7] "ඝොසොපි ඛො"ති ආදි අහොසි; **නීලවනරාජී**ති නීලවණ්ණා[8] රුක්ඛපන්ති; **පාදෙ පාද**න්ති[9] පදප්පමාණෙ පදං අච්චා සන්නෙ[10] හි අතිදූරෙ වා පාදෙ නික්ඛිප්පමානෙ[11] සද්දො වුට්ඨාති තං පටිසෙධෙන්තො එවමාහ: **සීහාව එකචරා**ති[12] ගණවාසී සීහො සීහ පොතකාදීහි සද්ධිං පමාදං ආපජ්ජති එකචරො අප්පමත්තො හොති ඉති අප්පමාදවිහාරං දස්සෙන්තො එකචරසීහෙන ඔපම්මං කරොති; **මා මෙ භොන්තො**ති ආචාරං සික්ඛාපෙන්තො ආහ අයං එත්ථ අධිප්පායො සචෙ තුම්හෙ කථාවාරං අලභිත්වා මම කථාය අන්තරෙ[13] කථං පවෙසෙස්සථ අන්තෙවාසිකෙ සික්ඛාපෙතුං නාසක්ඛීති මය්හං ගරහා උප්පජ්ජිස්සති තස්මා, **ඔකාසං පස්සිත්වා මන්තෙය්‍යාථා**ති; **නො ච ඛො තං න ජානාමී**ති[14] විපස්සිපි[15] බොධිසත්තො චතුරසීති සහස්සපබ්බජිතපරිවාරො සත්ත වස්සානි[16] බොධිසත්තචාරිකං චරි. බුද්ධුප්පාදකාලො විය අහොසි අම්හාකම්පි බොධිසත්තො ඡබ්බස්සානි බොධිසත්තචාරිකං චරි එවං පරිපුණ්ණෙහි[17] ලක්ඛණෙහි සමන්නාගතාපි බුද්ධා න හොන්ති තස්මා බ්‍රාහ්මණො නො ච ඛො තං න ජානාමීති[18]

---

1. පුනප්පුනං b. S.
2. කිඤ්චාපි ඛො හොති b.
3. කායවෙය්‍යා වතිකන්ති B. වත්තිකන්ති S.
4. පරිපක්කාපතිස්සයත්තා b. පරිපක්කා පතිස්සයගතා S. b
5. නං පුන S.
6. කප්පසහස්සෙහිපි b. S. බුද්ධස ද්දස්සෙව b. S. ච S.
7. එතදහොසි එවං S.
8. නීලවණ්ණරුක්ඛපන්ති b. නීලවනර ක්ඛපන්ති S. නීලවනරාජීති නීලවන B. නීලවණ්ණා M2.
9. පදෙපදන්ති b. S. පදප්පමාණෙ S. පදප්පමාණෙ b.
10. අච්චාසන්නෙව S.
11. නික්ඛිපමානෙ b. S.
12. සීහොව එකචරොති b. S. එකචරොති සීහොති b ඉති ච b.
13. කථාය අන්තරෙ S කථාය අන්තරෙ පවෙසෙස්සථ b
14. නොච ඛො තං ජානාමීති b. S.
15. විපස්සී L. විපස්සි බොධිසත්තො S. සහස්සථෙර පබ්බජිත පරිවාරො S. සහස්සථෙර b.
16. සත්තමාසි b. S.
17. පරිපුණ්ණ b. S. සරීරලක්ඛණෙහි b.
18. තං ජානාමීති L.

ආහ; **පරිපුණ්ණකායෝ**ති ලක්ඛණේහි පරිපුණ්ණතාය[1] අහීනඞ්ගතාය ච පරිපුණ්ණසරීරෝ; **සුරුචී**ති සුන්දරසරීරප්පභෝ; **සුජාතෝ**ති ආරෝහපරිණාහසම්පත්තියා සණ්ඨානසම්පත්තියා ච සුනිබ්බත්තෝ; **චාරුදස්සනෝ**ති සුචිරම්පි පස්සන්තානං අතිත්තිජනකෝ මනෝහරදස්සනෝ; **සුවණ්ණවණ්ණෝ**ති සුවණ්ණවණ්ණසදිසෝ;[2] **සුසුක්කදාඨෝ**ති සුට්ඨුසුක්කදාඨෝ; **මහාපුරිසලක්ඛණා**ති[3] පඨමං වුත්තවියඤ්ජනානෙව වචනන්තරේන නිගමෙන්තෝ ආහ ඉදානෙතෙසු[4] ලක්ඛණේසු අත්තනෝ විත්තරුචිතානි ගහෙත්වා ථෝමෙන්තෝ; **පසන්නනෙත්තෝ**ති ආදිමාහ භගවා හි පඤ්චවණ්ණපසාදසම්පත්තියා පසන්නනෙත්තෝ;[5] පුණ්ණචන්දසදිසමුඛතාය **සුමුඛෝ**; ආරෝහපරිණාහසම්පත්තියා **බ්‍රහා**;[6] බ්‍රහ්මුජ්ජුගත්තතාය[7] **උජු**; ජුතිමන්තතාය **පතාපවා**; යම්පි චෙත්ථ[8] පුබ්බෙ වුත්තං තං **මජ්ඣෙ සමණසඞ්ඝස්සා**ති ඉමිනා පරියායේන ථෝමයතෝ[9] පුන වුත්තං එදිසෝ හි එවං විරෝචති උත්තරගාථාපි[10] එසේව නයෝ; **උත්තමවණ්ණිනෝ**ති උත්තමවණ්ණසම්පන්නස්ස; **රථෙසභෝ**ති උත්තමරථී,[11] **ජම්බුසණ්ඩස්සා**ති ජම්බුදීපස්ස; පාකටේන ඉස්සරියං ථෝමෙන්තෝ ආහ; චක්කවත්තී පන[12] චතුන්නම්පි දීපානං ඉස්සරෝ හෝති; **ඛත්තියා**ති ජාතිඛත්තියා; **භෝගී**ති[13] භෝගියා; **රාජානෝ**ති යෙ කෙචි රජ්ජං කාරෙන්තෝ;[14] **රාජාභිරාජා**ති රාජූනං පූජනීයෝ අතිරාජා[15] හුත්වා චක්කවත්තීති අධිප්පායෝ; **මනුජින්දෝ**ති මනුස්සාධිපති පරමිස්සරෝ හුත්වා; එවං වුත්තේ භගවා යේ තේ භවන්ති අරහන්තෝ සම්මාසම්බුද්ධා තේ සකේ වණ්ණේ[16] භඤ්ඤමානේ අත්තානං පාතු[17]කරොන්තීති ඉමං සෙලස්ස මනෝරථං පූරෙන්තෝ **රාජාහමස්මී**ති ආදිමාහ: තත්‍රාධිප්පායෝ,[18] යං මං ත්වං සෙල රාජා අරහසි භවිතුන්ති යාචති[19] එත්ථ අප්පොස්සුක්කෝ හෝහි රාජාහමස්මි සති ච[20] රජ්ජෙන යථා අඤ්ඤෙ රාජානෝ යෝජනසතං වා අනුසාසන්ති[21] යෝජනසහස්සං වා

---

1. පු ණ්ණතාය B
2. සුවණ්ණසදිස වණ්ණෝ b S.
3. මහා පුරිස ලක්ඛණෝති S.
   පඨමවුත්තවියඤ්ජනානෙව S.
   පඨමං වුත්තබ්‍යඤ්ජනානෙව b.
   විසජ්ජිතානෙව B.
4. ඉදානි එතෙසු L.
   ඉදානිතෙසු b. S.
5. පසන්නාවිනෙත්තෝ S.
6. බ්‍රහ්මා b. S.
7. බ්‍රහ්මුජ්ජු b. S. ගහනීතාය b.
8. යන්තං චෙත්ථ b.
9. ථෝමයතෝ S. ථෝමයන්තෝ b.
10. ගාථායපි b. S.
11. උත්තමසාරථී S. සාරථී b.
    ජම්බ S ජම්බුමණ්ඩස්සාති b.
    ජම්බු S
12. චක්කවත්ති පන b. S.
13. භෝගාති S. භෝජාති L.
14. කාරෙන්ති b. කාරෙන්තා S.
15. අධිරාජා b. S.
16. සකවණ්ණෙ b.
17. පාතුං S.
18. තත්‍රායං අධිප්පායෝ S.
    යමධිප්පායෝ
19. භවිතුන්ති යං ච සියා වදෙසි S.
    භවිතුන්ති වදෙසි b.
20. සතිච S. යථා අඤ්ඤරාජා b. S.
21. අනුසාසති b. S.

චක්කවත්තී හුත්වා[1] චතු දීපපරියන්තමත්තං වා නාගමෙවං[2] පරිච්ඡින්න විසයො අහං හි[3] ධම්මරාජා අනුත්තරො භවග්ගතො අවීචිපරියන්තං කත්වා තිරියං අප්පමාණලොකධාතුයො අනුසාසාමි; යාවතා හි අපද දිපදාදි[4] භෙදා සත්තා අහං තෙසං අග්ගො; න හි මෙ කොචි සීලෙන වා[5] -පෙ- විමුත්තිඤාණදස්සනෙන වා පටිභාගො[6] අත්ථි; ස්වාහං එවං ධම්මරාජා අනුත්තරො; අනුත්තරෙනෙව චතුසතිපට්ඨානාදි භෙදෙන ධම්මෙන චක්කං වත්තෙමීති[7] ඉදං පජහථ ඉදං උපසම්පජ්ජ විහරථාති ආණාචක්කං; ඉදං ඛො පන භික්ඛවෙ දුක්ඛං අරියසච්චන්ති ආදිනා පරියත්තිධම්මෙන ධම්මචක්කමෙව වා චක්කං; අප්පතිවත්තියන්ති යං චක්කං අප්පතිවත්තියං[8] හොති සමණෙන වා -පෙ- කෙනචි වා ලොකස්මින්ති එවං අත්තානං ආවිකරොන්තං භගවන්තං දිස්වා පීති සොමනස්සජාතො සෙලො පුන දළ්හීකරණත්ථං සම්බුද්ධො පටිජානා[9]සීති ගාථාද්වයමාහ: තත්ථ කො නු සෙනාපතීති ධම්මරඤ්ඤො[10] භොතො ධම්මෙන පවත්තිතස්ස චක්කස්ස අනුප්පවත්තකො[11] සෙනාපති කොති[12] පුච්ඡි; තෙන ච සමයෙන භගවතො දක්ඛිණපස්සෙ ආයස්මා සාරිපුත්තො[13] නිසින්නො හොති සුවණ්ණපුඤ්ජො විය සිරියා සොභමානො; තං දස්සෙන්තො භගවා; මයා පවත්තිතන්ති[14] ගාථමාහ තත්ථ අනුජාතො තථාගතන්ති තථාගතං[15] හෙතුං අනුජාතො තථාගතෙන හෙතුනා ජාතොති අත්ථො;[16] අපි ච අනුජාතො අවජාතො අතිජාතොති තයො පුත්තා; තෙසු අවජාතො දුස්සීලො සො තථාගතස්ස පුත්තො නාම න හොති, අතිජාතො නාම පිතරා උත්තරිතරො නාදිසොපි තථාගතස්ස[17] පුත්තො නත්ථි; තථාගතස්ස පන එකො අනුජාත පුත්තොව හොති[18] තං දස්සෙන්තො එවමාහ, එවං කො නු සෙනාපතීති පඤ්හං ව්‍යාකරිත්වා යං සෙලො ආහ; සම්බුද්ධො පටිජානාසීති තත්‍ර නං නික්කඞ්ඛං[19] කාතුකාමො නාහං පටිඤ්ඤාමත්තෙනෙව පටිජානාමි අපි චාහං ඉමිනා කාරණෙන බුද්ධොති ඤාපෙතුං; අභිඤ්ඤෙය්‍යන්ති ගාථමාහ: තත්ථ අභිඤ්ඤෙය්‍යං[20] විජ්ජා ච විමුත්ති ච භාවෙතබ්බං මග්ගසච්චං පහාතබ්බං සමුදයසච්චං හෙතුවචනෙන[21] ඵල සිද්ධිතො තෙසං ඵලානි නිරොධසච්ච[22] දුක්ඛසච්චානිපි වුත්තානෙව

---

1. චක්කවත්ති හුත්වාපි b. S
2. නාගමෙව S.
3. අහඤ්හි b
4. අපදම්පදාදි b. S.
5. සීලෙන වා විමුත්ති b
6. පටිභාගො L.
7. වත්තෙමි B. 1
8. අප්පටිවත්තියන්ති b. S.
9. අප්පටි b S.
10. සෙනාපතීති රඤ්ඤො b.
11. අනුපවත්තකො b. අනුවත්තකො S.
12. කොනුති b.
13. සාරීපුත්තො S.
14. මායාවත්තිතන්ති b.
15. තථාගතෙන b. තථාගත S හෙතු b. S.
16. අනුජාතොති අත්ථො අවජාතො අනුජාතො අතිජාතොති b
17. නාදිසොහි තථාගතස්ස b. S.
18. අනුජාතො පුත්තො හොති b.
19. තත්‍රිදං නික්කඞ්ඛං b.
20. තත්‍ර අභිඤ්ඤෙය්‍යන්ති b S.
21. හෙතුවචනෙන පන b. S.
22. නිරොධ සච්චං B. L.

හොතීති; එවං සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං පරිඤ්ඤෙය්‍යං පරිඤ්ඤා තන්ති ඉදං පෙත්ථ[1] සංගහිතමෙවාති චතුසච්චභාවනං[2] සච්චභාවනා ඵලං ච විමුත්තිං දස්සෙන්තො බුජ්ඣිතබ්බං බුජ්ඣිත්වා බුද්ධො ජාතො ස්මීති යුත්තහෙතුනා බුද්ධභාවං සාධෙති; එවං නිප්පරියායෙන අත්තානං ආවිකත්වා අත්තනි කඞ්ඛාවිතරණත්ථං බ්‍රාහ්මණං අභිත්ථරය මානො[3] විනයස්සූති ගාථාත්තයමාහ:[4] තත්ථ **සල්ලකත්තොති** රාගාදි සල්ලකත්තනො;[5] **අනුත්තරොති** යථා බාහිරවෙජ්ජෙන වූපසමිත රොගො ඉමසම්භෙදවත්තභාවෙ[6] කුප්පති න එවං මයා වූපසමිතස්ස පුන රොගස්ස[7] භවන්තරෙපි උප්පත්ති නත්ථි තස්මා අහං අනුත්තරොති අත්ථො; **බ්‍රහ්මභූතොති** සෙට්ඨභූතො; **අතිතුලොති** තුලං අතීතො නිරූපමොති අත්ථො; **මාරසෙනප්පමද්දනොති** කාමා තෙ පඨමා සෙනාති එවං ආගතාය මාරසෙනාය පමද්දනො; **සබ්බාමිත්තෙති**[8] ඛන්ධකිලෙසාභිසඞ්ඛාරමච්චුදෙවපුත්තමාර සඞ්ඛාත සබ්බපච්චත්ථිකෙ; **වසී කත්වාති**[9] අත්තනො වසෙ වත්තෙත්වා; **අකුතොභයොති** කුතොචි අභයො; එවං වුත්තෙ සෙලො බ්‍රාහ්මණො තාව භගවති[10] සඤ්ජාතප්පසාදො පබ්බජ්ජා පෙක්ඛො හුත්වා **ඉමං භොන්තොති** ගාථාත්තයමාහ:[11] තත්ථ **කණ්හාභිජාතිකොති** චණ්ඩාලාදිනීචකුලෙ ජාතො තතො තෙපි මාණවකා පබ්බජ්ජාපෙක්ඛා හුත්වා[12] එවං චෙ රුච්චති භොතොති ගාථමාහංසු අථ සෙලො තෙසු මාණවකෙසු තුට්ඨචිත්තො තෙ ච දස්සෙන්තො පබ්බජ්ජං ච යාචන්තො[13] **බ්‍රාහ්මණාති** ගාථමාහ: තතො භගවා යස්මා සෙලො අතීතෙ පදුමුත්තරස්ස භගවතො සාසනෙ තෙසංයෙව තිණ්ණං පුරිසසතානං ගණසෙට්ඨො හුත්වා තෙහි සද්ධිං පරිවෙණං කාරෙත්වා දානාදීනි ච පුඤ්ඤානි[14] කත්වා කමෙන[15] දෙවමනුස්ස සම්පත්තිං අනුභවමානො පච්ඡිමෙ භවෙ තෙසංයෙව ආචරියො හුත්වා නිබ්බත්තො තඤ්ච තෙසං කම්මං විමුත්තිපරිපාකාය පරිපක්කං එහිභික්ඛුභාවස්ස ච උපනිස්සයභූතං තස්මා තෙ සබ්බෙව එහිභික්ඛුපබ්බජ්ජං පබ්බාජෙන්තො **ස්වාක්ඛාතන්ති** ගාථමාහ: තත්ථ **සන්දිට්ඨිකන්ති** සයං දට්ඨබ්බං[16] පච්චක්ඛං; **අකාලිකන්ති** මග්ගානන්තරං ඵලුප්පත්තියා[17] න කාලන්තරෙ පත්තබ්බඵලං; **යත්ථ අමොඝාති**

---

1. ඉදමෙත්ථ b S. සඞ්ගහිතන්ති b. සඞ්ගහිතමෙව S
2. චතුසච්චභාවනා ඵලඤ්ච බලං B. විමුත්තිඤ්ච b. S.
3. අභිතුරිතමානො B. අභිචාරිය මානො b. අභිත්ථාරයමානො S.
4. ගාථත්තය b. ගාථාචය S.
5. සල්ලකත්තනො S.
6. සඤ්ඤවාත්තභාවෙ b.
7. එවං මයා වූපසමිතරොගොමයා වූපසමිතස්ස S.
8. සබ්බමිත්තෙති b.
9. වසීකත්වාති b.
10. තාවදෙව භගවති b. S.
11. ගාථාත්තය b. ගාථාචය
12. පෙක්ඛා හුත්වා b S. එතංචෙ S. b.
13. පබ්බජ්ජ යාචන්තො b.
14. දානාදීනි පුඤ්ඤානි b
15. තෙන කම්මෙනෙව b.
16. සයමෙව දට්ඨබ්බං B.
17. නන්තර ඵලුප්පත්තියා b. න කාලන්තරං b.

යස්මිං මග්ගබ්‍රහ්මචරියෙ අප්පමත්තස්ස සික්ඛන්තය[1] පුරෙණන සික්ඛ
තො[2] පබ්බජ්ජා අමොඝා හොති සඵලාති අත්ථො; එවං එථ සික්ඛ
ථාති භගවා අවොච, තෙ සබ්බෙ පත්තචීවරධරා හුත්වා ආකාසෙන
ආගන්ත්වා වස්සසතිය[3] ථෙරා විය සුවිනීතා භගවන්තං අභිවාදයිංසු
එව මිමං තෙසං එහිභික්ඛුභාවං සන්ධාය අලත්ථ ඛො සෙලොති
ආදි වුත්තං; ඉමාහිති ඉමාහි කෙණියස්ස චිත්තානුකූලාහි ගාථාහි;
තත්ථ අග්ගිපරිචරියං විනා බ්‍රාහ්මණානං යඤ්ඤාභාවතො; අග්ගිහුත්ත
මුඛා යඤ්ඤාති[4] වුත්තං අග්ගිහුත්තමුඛාති අග්ගිහුත්තසෙට්ඨා;[5] අග්ගිජු
හනපධානාති අත්ථො; වෙදෙ සජ්ඣායන්තෙහි පඨමං සජ්ඣායිතබ්බ
තො සාවිත්ති[6] ඡන්දසො මුඛන්ති වුත්තො; මනුස්සානං සෙට්ඨතො
රාජා මුඛන්ති වුත්තො[7] නදීනං ආධාරතො පටිසරණතො ච සාගරො
මුඛන්ති වුත්තො; චන්දො යොගවසෙන අජ්ජ කත්තිකා අජ්ජ රොහිණීති
පඤ්ඤාතතො[8] ආලොක කරණතො සොම්මභාවතො[9] ච නක්ඛත්තා
නං මුඛං චන්දොති වුත්තො; තපන්තානං අග්ගත්තා ආදිච්චො තප
තං මුඛන්ති වුත්තො; දක්ඛිණෙය්‍යානං පන අග්ගත්තා විසෙසෙන
තස්මිං සමයෙ බුද්ධපමුඛසඞ්ඝං[10] සන්ධාය පුඤ්ඤං ආකඞ්ඛමානානං;
සඞ්ඝො වෙ යජතං මුඛන්ති වුත්තො;[11] තෙන සඞ්ඝො පුඤ්ඤස්ස ආය
මුඛන්ති[12] දස්සෙති; යං තං සරණන්ති අඤ්ඤාබ්‍යාකරණගාථමාහ:[13]
තස්සත්ථො චක්ඛුහි පඤ්චහි[14] චක්ඛුමා භගවා යස්මා ඉතො ඉතො
අට්ඨමෙ දිවසෙ තං සරණං[15] ආගමම්හ තස්මා සත්තරත්තෙන තව
සාසනෙ[16] අනුත්තරෙන දමථෙන දන්තම්හ[17] අහො තෙ සර
ණස්ස ආනුභාවොති; තතො පරං භගවන්තං ද්වීහි ගාථාහි ථොමෙ
ත්වා තතියං[18] වන්දනං යාචන්තො භික්ඛවො තිස්සො ඉමෙති
ආදිමාහාති.

සෙලසුත්තං දුතියං.

---

1. සික්ඛාන්තය S.
2. එවඤ්ච වත්වා එථ b. S.
3. ආකාසෙනා ගන්ත්වා, වස්සසති කත්ථෙරා b. S.
4. අග්ගිහුත්තං මුඛා යඤ්ඤාති S.
5. වුත්තං අග්ගිහුත්තසෙට්ඨා S. අග්ගිනො ජුහනප්පධානාති b.
6. සාවිත්ථි b.
7. මුඛන්ත වුත්තො b. S.
8. පඤ්ඤාතතො b.
9. සොම්භසාවතො b, සොමභාවතො වුත්තං b. S.
10. බුද්ධප්පමුඛං සඞ්ඝං b. S.
11. මුඛන්ති වුත්තං S.
12. අයමුඛන්ති b.
13. අඤ්ඤං ඛ්‍යාකරණං b. S
14. පඤ්චහිකචක්ඛූහි b. S.
15. තං තං සරණං S.
16. ආගතම්හා තස්මා අනන්තරා තවසාසනෙ b. S
17. දන්තම්හා b. S
18. තතියාය b. තතියං S. යාචන්තො b. S.

2. 5. 3.

එවම්මෙසුතන්ති අස්සලායනසුත්තං; තත්ථ නානාවෙරජ්ජකානන්ති අඞ්ගමගධාදීහි නානප්පකාරෙහි[1] වෙරජ්ජෙහි ආගතානං තෙසු තෙසු වා[2] රට්ඨෙසු ජාතසංවඩ්ඪානන්තිපි අත්ථො; කෙනචිදෙවාති යඤ්ඤුපාසනාදිනා අනියාමිතකිච්චෙන;[3] චාතුවණ්ණින්ති චතුවණ්ණසාධාරණං; අයං පන නහානසුද්ධියාපි[4] භාවනාසුද්ධියාපි බ්‍රාහ්මණාව සුජ්ඣන්තීති[5] වදම් අසුත්තං[6] සමණො ගොතමො කරොතීති මඤ්ඤමානා එවං චින්තයිංසු; වුත්තසිරෙති වාපිතසිරෙ;[7] ධම්මවාදීති සභාවවාදී; දුප්පතිමන්තියාති[8] අම්හාදිසෙහි අධම්මවාදීහි දුක්ඛෙන පතිමන්තෙතබ්බො[9] හොති; ධම්මවාදිනො නාම පරාජයො න සක්කා කාතුන්ති දස්සෙති; පරිබ්බාජකන්ති පබ්බජ්ජාවිධානං; තයො වෙදෙ උග්ගහෙත්වා සබ්බපච්ඡා පබ්බජන්තා යෙහි මන්තෙහි පබ්බජන්ති පබ්බජිතා ච යෙ මන්තෙ පරිහරන්ති යං වා ආචාරං[10] ආචරන්ති තං සබ්බං භොතා චරිතං සික්ඛිතං[11] තස්මා තුය්හං පරාජයො නත්ථි ජයො ච තෙ භවිස්සතීති[12] මඤ්ඤන්තා එවමාහංසු; දිස්සන්තෙ ඛො පනාති[13] ආදි තෙසං ලද්ධිභින්දනත්ථං වුත්තං; තත්‍ර බ්‍රාහ්මණියොති[14] බ්‍රාහ්මණානං පුත්තපටිලාභත්ථාය ආවාහවිවාහවසෙන කුලා ආනීතා බ්‍රාහ්මණියො දිස්සන්ති; තා ඛො පනෙතා අපරෙන සමයෙන උතුනියොපි හොන්ති; සඤ්ජාතපුප්ඵාතීති අත්ථො;[15] ගබ්භිනියොති සඤ්ජාතගබ්භා; විජායමානාති පුත්තධීතරෙ ජායමානා;[16] පායමානාති දාරකෙ ථඤ්ඤං පායන්තියො; යොනිජාතාව[17] සමානාති බ්‍රාහ්මණීනං පස්සාවමග්ගෙන[18] ජාතා සමානා; එවමාහංසූති එවං වදන්ති; කථං බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො -පෙ- බ්‍රහ්මදායාදාති යදි පන තෙසං සච්චවචනං සියා බ්‍රාහ්මණීනං කුච්ඡි මහාබ්‍රහ්මුනො උරෙ භවෙය්‍ය, බ්‍රාහ්මණීනං පස්සාවමග්ගො මහාබ්‍රහ්මුනො මුඛං භවෙය්‍ය එත්තාවතා මයං මහාබ්‍රහ්මුනො උරෙ වසිත්වා මුඛතො නික්ඛන්තාති වත්තුං මා ලභන්තූති අයං මුඛතො ජාතවෙච්ඡදකවාරෙ[20] වුත්තො; අය්‍යො හුත්වා දාසො හොති දාසො හුත්වා අය්‍යො හොති[21] බ්‍රාහ්මණො

---

1. නානප්පකාරෙන S.
2. ආගතානං තෙසුව b. S.
3. අනියමිත කිච්චෙන B, S. චතුවණ්ණන්ති b.
4. නහාන සුද්ධියා b.
5. බ්‍රාහ්මණාව සුජ්ඣන්තීති S.
6. අපිසුම b. S.
7. වොපිත සිරෙ b. වොරොපිත සිරෙ S.
8. දුප්පටිමන්තියාති b, S.
9. පටි b. S. මන්තෙතබ්බො b.
10. යං ආචාරං b, S.
11. භොතා පරිගතානං සික්ඛිතබ්බන්ති S. යං සික්ඛිතබ්බන්ති L.
12. ජයොච භවිස්සතීති b.
13. දිස්සන්ති ඛො පනාති b
14. තත්ථ බ්‍රාහ්මණියොති b, S.
15. සඤ්ජාත පුප්ඵාති අත්ථො b, S.
16. ජනයමානා b, S.
17. යොනිජාච b, S. යොනිජාච ඉති ආදියං
18. පස්සාමග්ගෙන b.
19. පස්සාවමග්ගො b.
20. ජාතිවෙච්ඡදක වාදෙ b.
21. අය්‍යො හොතීති b. S.

සභරියො වණිජ්ජං[1] පයොජෙන්තො යොනරට්ඨං[2] වා කම්බොජරට්ඨං වා ගන්ත්වා කාලං කරොති; තස්ස ගෙහෙ වයප්පත්තෙන පුත්තෙන අසති බ්‍රාහ්මණී දාසෙන වා කම්මකරෙන වා[3] සද්ධිං සංවාසං කප්පෙති; එතස්මිං[4] දාරකෙ ජාතෙ සො පුරිසො දාසොව හොති;[5] තස්ස ජාතදාරකො[6] පන දායජ්ජසාමිකො හොති; මාතිතො සුද්ධො පිතිතො අසුද්ධො සො වණිජ්ජං[7] පයොජෙන්තො මජ්ඣිමපදෙසං[8] ගන්ත්වා බ්‍රාහ්මණදාරිකං ගහෙත්වා තස්සා කුච්ඡිස්මිං පුත්තං පටිලභති; සොපි මාතිතොව සුද්ධො හොති පිතිතො අසුද්ධො එවං බ්‍රාහ්මණසමයස්මිංයෙව ජාතිසම්භෙදො[9] හොතීති දස්සනත්ථමෙතං වුත්තං; **කිම්බලං කො අස්සාසොති** යත්ථ තුම්හෙ දාසා හොන්තා[10] සබ්බෙව දාසා හොථ අය්‍යා හොන්තා[11] සබ්බෙව අය්‍යා හොථ එත්ථ වො[12] කො ථාමො කො අවස්සයො යෙන[13] බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණොති වදථාති දීපෙති. **ඛත්තියො ච නු ඛොති**[14] ආදයො සුක්කච්ඡෙදකා වාරා නාම හොන්ති;[15] ඉදානි චාතුවණ්ණිසුද්ධිං දස්සෙන්තො **ඉධ රාජාති** ආදිමාහ: **සාපානදොණියාති** සුනඛානං පිවනදොණියා; **අග්ගිකරණීයන්ති** සීතවිනොදනඅන්ධකාරවිධමනපචනාදි අග්ගිකිච්චං; **එත්ථ අස්සලායනාති** එත්ථ සබ්බස්මිං අග්ගිකිච්චං කරොන්තෙ ඉදානි යදෙතං බ්‍රාහ්මණාව[16] චාතුවණ්ණිසුද්ධීති වදන්ති; එත්ථ චාතුවණ්ණොති නියමො නත්ථි පච්ඡිමො හි පාරසකවණ්ණොපි[17] අත්ථීති සන්ධෙත්වා තෙසං වාදදොසදස්සනත්ථං; **ඉධ ඛත්තියකුමාරොති** ආදිමාහ: තත්ථ **අමුත්‍ර**[18] **පනෙසානන්ති** අමුස්මිං ච පන පුරිමනයෙ එතෙසානං මාණවකානං කිඤ්චි නානාකරණං[19] න පස්සාමීති වදති නානාකරණං පන තෙසම්පි අත්ථියෙව ඛත්තියකුමාරස්ස හි බ්‍රාහ්මණකඤ්ඤාය උප්පන්නො ඛත්තියපාරසකො[20] නාම ඉතරො බ්‍රහ්මණපාරසකො[21] නාම එතෙ හි න ජාතිමාණවකා[22] එවං පච්ඡිමස්ස වණ්ණස්ස අත්ථිතාය චාතුවණ්ණිසුද්ධීති[23]

---

1. වාණිජං b.
2. යොන්කරට්ඨං b. S.
3. කම්මකරෙන සද්ධිං b. වාසං L.
4. එතස්මිං L.
5. දාසො හොති S.
6. දාරකොව S. දාරකෙන b.
7. වාණිජං b.
8. මජ්ඣිමදෙසං S.
9. ජාතිසම්භෙදොව S.
10. දාසාහොන්ති හොන්තා S.
11. අය්‍යාහොන්තා b. b.
12. එත්ථෙ b.
13. යෙ S. යො B. යං b. බ්‍රාහ්මණොව b. S.
14. ඛත්තියො ච නු ඛොති S.
15. වාරොනාම හොති B. වාදනාම S.
16. චාතුවණ්ණි සුද්ධිං b. චාතුවණ්ණිසුද්ධිං S. චාතුවණ්ණි සුද්ධීති S. වදන්ති S. එත්ථ චතුවණ්ණාති S. බ්‍රාහ්මණා B. S.
17. පාරිසකවණ්ණොපි b. පාදසවණ්ණොපි B.
18. තත්‍ර b අමුත්‍රව b. S.
19. නානාකරණං පන b. S. පස්සාමීති b. වදති නානාකරණං b.
20. ඛත්තිය පාරිසකො b.
21. බ්‍රාහ්මණ පාරිසකො b.
22. එතෙ හීනජාතිමාණවකා b. S.
23. චාතුවණ්ණී සුද්ධීති S.

එතෙසං වාදෙ දොසං දස්සෙත්වා[1] ඉදානි පුන චාතුවණ්ණිසුද්ධියංයෙව ඔතාරෙත්වා[2] තං කිං මඤ්ඤසීති ආදිමාහ: තත්ථ සද්ධෙති මතකභත්තෙ; ථාලිපාකෙති පණ්ණාකාරභත්තෙ; යඤ්ඤෙති යඤ්ඤභත්තෙ; පාහුණෙති[3] ආගන්තුකානං කතභත්තෙ; කිං හීති කිං මහප්ඵලං භවිස්සති කිං න භවිස්සතීති දීපෙති, භූතපුබ්බන්ති අස්සලායන පුබ්බෙ මයි ජාතියා හීනතරෙ තුම්හෙ සෙට්ඨතරා සමානාපි මයා ජාතිවාදෙ පඤ්හං පුට්ඨා සම්පාදෙතුං නාසක්ඛිත්ථ[4] ඉදානි තුම්හෙ හීනතරා හුත්වා මයා සෙට්ඨතරෙන බුද්ධෙන[5] සතො ජාතිවාදෙ පඤ්හං පුට්ඨා කිං සම්පාදෙස්සථ න එත්ථ චින්තා කාතබ්බාති මානවං උපත්ථම්භෙන්තො ඉමං දෙසනං ආරභි: තත්ථ අසිතොති කාළකො; දෙවලොති තස්ස නාමං; අයමෙව භගවා තෙන සමයෙන; අටලියොති[6] ගණ්ඨිකඋපාහනා; පත්ථණ්ඩිලෙති[7] පණ්ණසාලාපරිවෙණෙ; කො නු ඛොති කහන්නු ඛො; ගාමණ්ඩලරූපො වියාති ගාමදාරකරූපො විය; සො ඛො අහං භොමීති[8] භො අහං සො අසිත දෙවලො භොමීති වදති; තදා කිර මහාසත්තො කොණ්ඩදමො[9] හුත්වා විචරති; අභිවාදෙතුං උපක්කමිංසූති වන්දිතුං උපක්කමං අකංසු; තතො පට්ඨාය ච[10] වස්සසතිකතාපසාපි තදහු ජාතං බ්‍රාහ්මණකුමාරං අවන්දන්තා කොටසීතො සුකොටසීතො[11] හොති; ජනී මාතාති[12] යා සා තුම්හෙ ජනිකා සා චෙ ජනිකා මාතා;[14] ජනිමාතූති ජනිකාය මාතු;[13] යො ජනී පිතාති යො ජනකො පිතා; යො ජනිකො පිතා තෙව වා පාදො; අසිතෙනාති පඤ්චාභිඤ්ඤෙන අසිතෙන දෙවලෙන ඉසිනා; ඉමං ගන්ධබ්බ පඤ්හං පුට්ඨා න සම්පායිස්සන්තීති යෙසං සත්තන්නං[15] ඉසීනං, න පුණ්ණො දබ්බිගාහොති තෙසං සත්තන්නං ඉසීනං දබ්බිං ගහෙත්වා පණ්ණං පචිත්වා දායකො පුණ්ණො නාම එකො අහොසි, සො දබ්බි[16] ගහණසිප්පං ජානාති; ත්වං සාචරියකො[17] තෙසං පුණ්ණොපි න හොති; තෙන සඤ්ඤතං[18] දබ්බිගහණ[19] සිප්පමත්තකම්පි න ජානාසීති; සෙසං

1. දත්වා L. පන B. ඉදානිපන b.
2. ඔචදනෙතා b.
3. පාහුනෙති S පාහුනකෙති b.
4. න සක්ඛිත්ථ b.
5. සෙට්ඨතරෙන බුද්ධානං b S
6. පටලියොති b. ආගුලියො S. ගණ්ඨකපහනා b.
7. පත්ථණ්ඩලෙති S. පතතණ්ඩිලෙති b. පණ්ණසාලා පරිවෙණෙ S.
8. සොඛ්වාහමෙත්ථ භොමීති සො අහං භො b
9. කොණ්ඩදමකො b. කොණ්ඩනමො S.
10. පට්ඨාය වස්ස S. තපසාති තදහු b.
11. කොණ්ඩිතො සුකොණ්ඩිතො B. කොණ්ඩිතො හොති b කොණ්ඩිතො සුකොණ්ඩිතො හො S.
12 ජනිමාතාති S. ජ5කාමාතිචාය S
13. තුම්හෙ ජනිකාසාචෙ ජනකාමාතා b. ජනිමාතා S' ජනිකා පාතූති b. ජනිකාය b.
14. මාතුයා S. යොජනිපිතාතෙව පාදො S. යොජනිපිතාති S. යොජනකො යි b. යොජනකොපිතා b. S.
15. යෙසන්ති යෙසං සත්තන්නං b. S. ඉසීනං පුණ්ණො b S.
16. දබ්බිගහණසිප්පං b S. දබ්බිං W2
17. ආචරියකො B. ජානාති ආචරියකො S.
18. සඤ්ති L. සඤ්ඤතං B.
19. දබ්බිගණ්හන B.

සබ්බත්ථ ඤාත මෙවාති. අයං පන අස්සලායනො සද්ධො අහොසි, පසන්නො අත්තනො අත්තනො නිවෙසනෙයෙව චෙතියං කාරෙසි ගාවජ්ජදිවසා අස්සලායනවංසෙ ජාතා නිවෙසනං කාරෙත්වා අත්තනො නිවෙසනෙ චෙතියං කාරෙන්තෙවාති[1]

අස්සලායනසුත්තං නිට්ඨිතං.

---

2. 5. 4.

එවමෙම සුතන්ති ඝොටමුඛසුත්තං; තත්ථ **ඛෙමියම්බවනෙති** එවංනාමකෙ අම්බවනෙ; **ධම්මිකො පරිබ්බාජොති**[2] ධම්මිකා පබ්බජ්ජා; **අදස්සනාති** තුම්හාදිසානං වා පණ්ඩිතානං අදස්සනෙන; **යො වා පනෙත්ථ ධම්මොති** යො ච පන[3] එත්ථ ධම්මො සභාවො[4] තස්සෙව වා අදස්සනෙන ඉමිනා අම්හාකං කථා අප්පමාණං ධම්මොව පමාණන්ති දස්සෙති; තතො ථෙරො නවඋපාසථාගාරෙ[5] විය බහුනා කම්මෙන ඉධ භවිතබ්බන්ති චින්තෙත්වා චංකමා ඔරුය්හ පණ්ණසාලං පවිසිත්වා නිසීදි, තං දස්සෙතුං එවං වුත්තෙති ආදි වුත්තං: **චත්තාරොමෙ බ්‍රාහ්මණාති** ථෙරස්ස කිර එතදහොසි; අයං බ්‍රාහ්මණො ධම්මිකං පබ්බජ්ජං උපගතො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා නත්ථීති වදති, ඉමස්ස චත්තාරො පුග්ගලෙ ද්වෙ ච පරිසා දස්සෙත්වා චතුත්ථං පුග්ගලං කතරාය පරිසාය බහුලං පස්සසීති පුච්ඡිස්සාමි[6] ජානමානො අනගාරියපරිසායාති වක්ඛති, එවමෙතං සකමුඛෙනෙව[7] ධම්මිකො පරිබ්බාජකො අත්ථීති[8] වදාපෙස්සාමීති ඉමං දෙසනං ආරභි, තත්ථ **සාරත්තරත්තාති** සුට්ඨු රත්තරත්තා; **සානුග්ගහා[9] භාසිතාති** උපකාරකා භාසිතා; වුත්තං හෙතං මයා අම්හාකං කථා අප්පමාණං ධම්මොව පමාණන්ති; කිං පන තෙහි ගිහී නාම[10] කප්පියම්පි අකප්පියම්පි වදෙය්‍යාති[11] විචෙච නත්ථං පුච්ඡි, **කාරණෙපසීති** මාපෙසි; කාරෙත්වා[12] ච පන කාලං කත්වා සග්ගෙ නිබ්බත්තො, එතස්ස කිර ජානන සිප්පෙ[13] මාතරම්පි පිතරම්පි ඝාතෙත්වා[14] අත්තාව ජොතෙතබ්බොති ආගච්ඡති,[15] එතං සිප්පං ජානන්තො ඨපෙත්වා එතං අඤ්ඤං සග්ගෙ නිබ්බත්තන්තො නාම නත්ථි,

---

1. කාරෙන්තෙවාති b S.
2. පරිබ්බජොති b. S.
3. යො චාපන b. S.
4. සභාවොයෙව තං අදස්සනෙන S
5. ථෙරො න උපෙ සථාගාරෙ b.
6. පුච්ඡිස්සාම b. අනාගාරිය පරිසායනාති b. S. පුච්ඡිස්සාමීති ජානමානො අනාගාරිය පරිසායනාති B.
7. සකමුඛෙනෙව ච S.
8. පරිබ්බජො අත්ථීති b.
9. සානුග්ගහා S. ගහාචාචාභාසිතාති b. සකාරණා b. S. වාචාභාසිතා b සානුග්ගහා භාසිතාති L.
10. ගිහිනාම b.
11. කප්පියම්පිවදෙය්‍යාති b. වදෙය්‍යාතිපි L. විමොචනත්ථං S.
12. කාරාපෙත්වා b S.
13. සිප්පං B.
14. ඝාටෙත්වා b. S. අත්තාව ඝාටෙතබ්බොති S. ඝාතෙ තබ්බාති S. B.
15. ආගච්ඡන්ති b එකං සිප්පං ජානන්තො ජාන පෙත්වා එතං S.

එස පන ථෙරං උපට්ඨාය පුඤ්ඤං කත්වා තත්ථ නිබ්බත්තිත්වා[1] ච පන කෙනාහං කම්මෙන ඉධ නිබ්බත්තොති ආවජ්ජිත්වා[2] යථාභූතං ඤත්වා එකදිවසං ජිණ්ණාය භොජනසාලාය පටිසඞ්ඛරණත්ථං සඞ්ඝෙ සන්නිපතිතෙ මනුස්සවෙසෙන ආගන්ත්වා පුච්ඡි: කිමත්ථං භන්තෙ සඞ්ඝො සන්නිපතිතොති, භොජනසාලාය පටිසඞ්ඛරණත්ථන්ති; කෙන පනෙසා කාරිතාති[3] ඝොටමුඛෙනාති, ඉදානි සො කුහින්ති කාලකතොති, අත්ථි පනස්ස කොචි ඤාතකොති, අත්ථි එකා භගිනීති, පක්කොසාපෙථ නන්ති භික්ඛූ පක්කොසාපෙසුං, සො තං උපසඞ්කමිත්වා අහං තව භාතා ඝොටමුඛො නාම ඉමං සාලං කාරෙත්වා සග්ගෙ නිබ්බත්තො අසුකෙ ච අසුකෙ ච ඨානෙ මයා ඨපිතං ධනං අත්ථි තං[4] ගහෙත්වා ඉමඤ්ච භොජනසාලං කාරෙහි දාරකෙ ච පොසෙහීති වත්වා භික්ඛුසඞ්ඝං වන්දිත්වා වෙහාසං උප්පතිත්වා දෙවලොකමෙව අගමාසි. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

ඝොටමුඛසුත්තං චතුත්ථං.

---

2. 5. 5.

එවම්මෙසුතන්ති චංකීසුත්තං; තත්ථ **දෙවවනෙ සාලවනෙති** තස්මිං කිර දෙවතානං බලිකම්මං කරීයති[5] තෙන තං දෙවවනන්ති[6] සාලවනන්තිපි වුච්චති; **ඔපාසාදං අජ්ඣාවසතීති** ඔපාසාදනාමකෙ[7] බ්‍රාහ්මණගාමෙ වසති;[8] අභිභවිත්වා වා ආවසති තස්ස සාමී හුත්වා යාය මරියාදාය තත්ථ වසිතබ්බං තාය මරියාදාය වසති, උපසග්ගවසෙන පනෙත්ථ භුම්මත්ථෙ උපයොගවචනං වෙදිතබ්බං. තත්ථස්ස[9] අනුප්පයොගත්තාව[10] සෙසපදෙසු තත්ථ ලක්ඛණං සද්දසත්ථතො පරියෙසිතබ්බං. **සත්තුස්සදන්ති** සත්තෙහි උස්සදං[11] උස්සන්නං බහුජනං ආකිණ්ණමනුස්සං පොසාවනිය[12] හත්ථිඅස්සමොරමිගාදිඅනෙකසත්තසමාකිණ්ණන්ති[13] අත්ථො; යස්මා පන සො ගාමො බහි අවිජ්ඣිත්වා[14] ජාතෙන හත්ථිඅස්සාදීනං ඝාසතිණෙන චෙව ගෙහච්ඡදනතිණෙන ච සම්පන්නො තථා දාරුකට්ඨෙහි චෙව ගෙහසම්භාරකට්ඨෙහි ච[15] යස්මා චස්ස අබ්භන්තරෙ වට්ටචතුරස්සාදිසණ්ඨානා[16] බහූ පොක්ඛරණියො

---

1. තත්ථ නිබ්බත්තො නිබ්බත්තිත්වා S.
2. ආවජ්ජෙත්වා b. S.
3. කෙනෙසාකාරිතාති b S.
4. තං ගහෙත්වා b. S.
5. කරීයන්ති b. කරීයන්තී S
6. දෙවවනන්තිපි b. S.
7. ඔපාසාදං b. S. ඔපාසාදනාමකෙ b S
8. බ්‍රාහ්මණගාමෙ අභිභවිත්වා වසති S. බ්‍රාහ්මණගාමෙ වසති අභිභවිත්වා වසති b.
9. තස්ස b. S.
10. උපයොගත්තාව S. අනුයොගත්තාව b.
11. සත්තෙහි උස්සන්නං b. උස්සදං උස්සන්නං S.
12. පොසාවනීය S.
13. මිගාදිසත්ත අනෙකසමාකිණ්ණත්ථාති b.
14. ආවිජ්ඣිත්වා b. ආවට්ටිත්වා S. ආවජ්ජිත්වා B.
15. තිණෙන චෙව L.
16. චතුරස්සාදිසණ්ඨානා b. S.

ජලජකුසුමවිචිත්‍රානි ච බහි අනෙකානි තලාකානි[1] උදකස්ස නිච්ච හරිතානෙව හොන්ති. තස්මා **සතිණකට්ඨොදකන්ති** වුත්තං; සහ ධඤ්ඤෙන **සධඤ්ඤං** පුබ්බණ්ණාපරණ්ණභෙදං[2] බහුධඤ්ඤසන්නිචයන්ති අත්ථො; එත්තාවතා තස්මිං[3] ගාමෙ බ්‍රාහ්මණො සෙතච්ඡත්තං උස්සාපෙත්වා රාජලීලාය[4] වසති, තස්ස සම්පත්ති දීපිතා හොති, රාජතො ලද්ධං භොග්ගං **රාජභොග්ගං**; කෙන දින්නන්ති චෙ රඤ්ඤා පසෙනදිකොසලෙන[5] දින්නං, **රාජදායන්ති** රඤ්ඤො දායභූතං දායජ්ජන්ති අත්ථො; **බ්‍රහ්මදෙය්‍යන්ති** සෙට්ඨදෙය්‍යං ඡත්තං උස්සාපෙත්වා රාජසංඛෙපෙන භුඤ්ජිතබ්බන්ති අත්ථො; අථවා රාජභොග්ගන්ති **සබ්බං** ඡෙජ්ජභෙජ්ජං අනුසාසන්තෙන තිත්ථපබ්බතාදීසු සුඞ්කං ගණ්හන්තෙන සෙතච්ඡත්තං පතිගණ්හන්තෙන[6] සෙතච්ඡත්තං උස්සාපෙත්වා රඤ්ඤා හුත්වා භුඤ්ජිතබ්බං. තත්ථ රඤ්ඤා පසෙනදිකොස[7]ලෙන දින්නං රාජදායන්ති එත්ථ රඤ්ඤා දින්නත්තා රාජදායං දායකරාජදීපනත්ථං පනස්ස රඤ්ඤා පසෙනදිනා කොසලෙන දින්නන්ති ඉදං වුත්තං; බ්‍රහ්මදෙය්‍යන්ති සෙට්ඨදෙය්‍යං යථා දින්නං න පුන ගහෙතබ්බං හොති, නිස්සට්ඨපරිච්චත්තං[8] එවං දින්නන්ති අත්ථො, බහූ බහූ හුත්වා[9] සංඝාතාති සඞ්ඝා එකෙකිස්සා දිසාය[10] සඞ්ඝා තෙසං[11] අත්ථීති සඞ්ඝී; පුබ්බෙ ගාමස්ස අන්තො අගණා බහි නික්ඛමිත්වා ගණා[12] සම්පන්නාති **ගණීභූතා**; උත්තරෙන මුඛාති උත්තරදිසාභිමුඛා; **ඛත්තං ආමන්තෙසීති** ඛත්තා වුච්චති[13] පුච්ඡිතපඤ්හව්‍යාකරණසමත්ථො මහාමත්තො තං[14] ආමන්තෙසි; **ආගමෙන්තූති** මුහුත්තං පතිමානෙන්තු[15] අච්ඡන්තූති වුත්තං හොති; **නානාවෙරජ්ජකානන්ති** නානාවිධෙසු[16] රජ්ජෙසු අඤ්ඤෙසු කාසිකොසලාදීසු ජාතා වා නිවසන්ති වා තතො වා ආගතාති[17] නානා වෙරජ්ජකා තෙසං නානාවෙරජ්ජකානං; **කෙනචිදෙවාති** අතියාමිතෙන[18] යඤ්ඤුපාසනාදිනා කෙනචි කිච්චෙන; තෙ තස්ස ගමනං සුත්වා චින්තයිංසු, අයං චඞ්කී උග්ගතබ්‍රාහ්මණො යෙභුය්‍යෙන ච අඤ්ඤෙ බ්‍රාහ්මණා සමණං ගොතමං සරණං ගතා අයමෙව න ගතො ස්වායං සචෙ තත්ථ ගමිස්සති අද්ධා සමණස්ස ගොතමස්ස ආවට්ටතියා[19]

1. තලාකානි S. වා b S.
2. පුබ්බණ්ණාපරණ්ණාදි භෙදං b. S පුබ්බණ්ණාදිභෙදා B.
3. යස්මිං L.
4. රාජලීලාය S. ලීලාය b.
5. පසෙනදිනා b. පසෙනදිනා S.
6. ගණ්හන්තෙන සෙතච්ඡත්තං උස්සාපෙත්වා b S. සුඞ්කං ගණ්හන්තෙන B.
7. පසෙනදිනා b. පසෙනදිනා S.
8. නිස්සට්ඨං පරිච්චත්තං b. S
9. බහූ බහූ හුත්වා ච S බහූ බහූ හුත්වා ච b.
10. සඞ්ඝා න එකිස්සා දිසාය ඨිතා විය b. සඞ්ඝං න එකිස්සා දිසාය ඨිතා විය S, සඞ්ඝා S.
11. එතෙසං S
12. ගණා S. ගණසංහතාති ගණීභූතා b.
13. ඛත්තා වුච්චති S. පඤ්හාව්‍යාකරණ b S.
14. තං B. S
15. පටිමානෙන්තු B. අධිවාසෙන්තු B. පටිමානෙන්තු S.
16. විවෙකෙන L.
17. තතොව ආගතාති B.
18. අතියාමිතෙන B S යඤ්ඤුපාසනාදිනා S
19. ආවට්ටිය S ආවට්ටතිය B. අවඤ්ඤාතො

මායාය ආවට්ටිතො සරණං ගමිස්සති, තතො එතස්සපි[1] ගෙහද්වාරෙ බ්‍රාහ්මණානං අසන්නිපාතො භවිස්සති, හන්දස්ස ගමනන්තරායං කරොමාති සම්මන්තයිත්වා[2] තත්ථ අගමංසු,[3] තං සන්ධාය **අථ ඛො තෙ බ්‍රාහ්මණාති** ආදිවුත්තං; **උභතොති** ද්වීහි[4] පක්ඛෙහි මාතිතොච පිතිතොචාති; භොතො[5] මාතා බ්‍රාහ්මණී මාතුමාතා බ්‍රාහ්මණී තස්සාපි[6] මාතා බ්‍රාහ්මණී, පිතා බ්‍රාහ්මණො පිතු පිතා බ්‍රාහ්මණො තස්ස පිතා බ්‍රාහ්මණොති එවං උභතො[7] සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච; **සංසුද්ධගහණිකොති** සංසුද්ධා තෙ මාතුගහණී කුච්ඡීති[8] අත්ථො; **යාව සත්තමා පිතාමහයුගාති** එත්ථ පිතුපිතා පිතාමහො පිතාමහස්ස යුගං පිතාමහයුගං; යුගන්ති ආයුප්පමාණං වුච්චති, අභිලාපමත්තමෙව චෙතං අත්ථතො පන පිතාමහොව පිතාමහයුගං තතො උද්ධං සබ්බෙපි පුබ්බපුරිසා පිතාමහගහණෙනෙව ගහිතා. එවං යාව සත්තමො පුරිසො තාව සංසුද්ධගහණිකො; අථවා **අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙනාති** දස්සෙන්ති,[9] **අක්ඛිත්තොති** අපනෙථ එතං කිං ඉමිනාති එවං අක්ඛිත්තො[10] අනුපක්ඛිත්තො; **අනුපක්කුට්ඨොති** න උපක්කුට්ඨො න අක්කොසං වා නින්දං වා පත්තපුබ්බො; කෙන කාරණෙනාති ජාතිවාදෙන ඉතිපි හීනජාතිකො එසොති එවරූපෙන වචනෙනාති අත්ථො; **ඉමිනාපඞ්ගෙනාති** ඉමිනාපි කාරණෙන; **අඩ්ඪොති**[11] ඉස්සරො; **මහද්ධනොති** මහතා ධනෙන සමන්නාගතො; භොතො හි ගෙහෙ පඨවියං පංසුවාලිකා විය බහුං[12] ධනං සමණො[13] ගොතමො අධනො භික්ඛාය උදරං පූරෙත්වා යාපෙතීති දස්සෙන්ති.[14] **මහාභොගොති** පඤ්චකාමගුණවසෙන මහාඋපභොගො; එවං යං යං ගුණං වදන්ති තස්ස තස්ස පටිපක්ඛවසෙන භගවතො අගුණංයෙව දස්සෙ[15]මාති මඤ්ඤමානා වදන්ති. **අභිරූපොති** අඤ්ඤෙහි මනුස්සෙහි අධිකරූපො; **දස්සනීයොති**[16] දිවසම්පි පස්සන්තානං අතිත්තිකරණතො[17] දස්සනයොග්ගො; දස්සනෙනෙව චිත්තප්පසාදජනකතො[18] පාසාදිකො; පොක්ඛරතා වුච්චති සුන්දරභාවො, වණ්ණස්ස පොක්ඛරතා වණ්ණපොක්ඛරතා තාය **වණ්ණපොක්ඛරතාය** වණ්ණසම්පත්තියාති අත්ථො;

---

1. එතස්සාපි B S.
2. සමන්තයිත්වා B.
3. ආගමිංසු S. ආගමීංසු B.
4. විහිපි B, S.
5. උභතො B. S.
6. තස්සපි B, තස්සාපි S.
7. එවං භවං උභතො B, S.
8. සංසුද්ධා තෙ මාතුගහණිකො සංසුද්ධා තෙ පිතුගහණිකොපීති අත්ථො S. මාතුගහණී සංසුද්ධාතෙ මාතුකුච්ඡීති B. කුච්ඡිනති L.
9. දස්සෙති B. S.
10. එවං අනුක්ඛිත්තො B, S. අනපක්ඛිත්තො B. S. අනුපකුට්ඨොති න උපකුට්ඨො B. S.
11. අද්ධොති B. S.
12. බහු B. S.
13. සමණොපන B. S'
14. දස්සෙති B. S.
15. දස්සෙස්සාමාති S.
16. දස්සනීයොති B.
17 අහිතතිකරණතො L.
18. දස්සනයොග්ගො B. S. චිත්තපසාද B. ජනකතො B, S.

පොරාණා පන පොකඛරනති සරීරං වදනති, වණණං වණණමෙව[1] තෙසං මතෙන වණෙණා ච[2] පොකඛරඤච වණණපොකඛරානි තෙසං භාවො වණණපොකඛරතා ඉති පරමාය වණණපොකඛරතායාති උතතමපරිසුදෙධන වණෙණන චෙව සරීරසණඨානසමපතතියා චාති අතෙථා; බ්‍රහමවණණීති සෙටඨවණණී; පරිසුදධවණෙණසුපි සෙටෙඨන සුවණණවණෙණනෙව සමනනාගතොති[3] අතෙථා; බ්‍රහමවචචසීති මහාබ්‍රහමුනො සරීරසදිසෙන සරීරෙන සමනනාගතො; අකඛුදදාවකාසො[4] දසසනායාති භොතො සරීරෙ[5] දසසනඔකාසො න ඛුදදකො මහා සබබානෙව තෙ අඞගපචචඞගානි දසසනීයානෙව[6] තානි චාපි මහනතානෙවාති දීපෙති; සීලමසස අතථීති සීලවා;[7] වුදධං වඩඪිතං සීලමසසාති වුදධසීලී;[8] වුදධසීලෙනාති වුදෙධන වඩඪිතෙන සීලෙන; සමනනාගතොති යුතෙතා; ඉදං වුදධසීලපදසෙසව[9] වෙවචනං සබබමෙතං පඤචසීලමතතමෙව සනධාය වදනති[10] කලයාණවාචොති ආදීසු කලයාණාසුනදරා පරිමණඩලපදබයඤජනා[11] වාචා අසසාති කලයාණවාචො; කලයාණං මධුරං වාකකරණං[12] අසසාති කලයාණවාකකරණො; වාකකරණනති[13] උදාහාරඝොසො: ගුණපරිපුණණභාවෙන පුරෙ භවාති පොරී, පුරෙ වා භවතතා පොරී[14] නාගරිකිතථියා සුඛුමාලතතනෙන සදිසාතිපි පොරී තාය පොරියා; විසසටඨායාති[15] අපලිබුදධාය සනදිදධ[16] විලමබිතාදිදොසරහිතාය; අනෙලගලායාති[17] එලගලෙන විරහිතාය; එකචචසස හි කථෙනතසස එලං ගලති[18] ලාලා පගඝරනති ඛෙලඵුසිතානි වා නිකඛමනති තසස වාචා[19] එලගලා නාම හොති, තබබිපරීතායාති[20] අතෙථා; අතථසස විඤඤාපනියාති ආදිමජඣපරියොසානං පාකටං කතවා භාසිතතථසස විඤඤාපනසමතථාය; සෙසමෙතථ බ්‍රාහමණවණෙණ උතතානමෙව; එවං වුතෙතති එවං තෙහි බ්‍රාහමණෙහි වුතෙත, චඞකී ඉමෙ බ්‍රාහමණා අතතනො වණෙණ වුචචමානෙ අනුසසරනකසතතා නාම නතථි වණණමසස භණිතවා නිවා

1. වණෙණා වණණමෙව S.
2. වණණං ච B. S.
3. වණෙණන සමනනාගතොති S. බ්‍රහමවචසීති B. S.
4. අඛුදදාවකාසො B. S.
5. සරීර S. දසසනසසඔකාසො B, S
6. දසෙසනියානෙව B.
7. වුදධං B. S. වුඩඪිතං B.
8. වුදධසීලී B. S. වුදධසීලෙනාති වුදෙධන B. S.
9. වුදධසීලීපදසෙසව. B. S.
10. වදති L.
11. පදබයඤජනා B. S.
12. වකකරණං B.
13. වකකරණනති B. උදාහරණඝොසො B. S.
14. භවනතා පොරියා S. සුඛුමාලතතාතාය S.
15. විසටඨායාති S.
16. සනදිටඨ B. S.
17. අනෙල S. ගලායාති B. එල S. ගලෙන B.
18. එලා S. ගලති B. ලාලා වා B. S. ඛෙල B. S. ඵුසිතා වා S.
19. අසසවා වා B. එල S. ගලා B.
20. තබබිපරීයායාති B. තබබිපරියායාති B. තබබිපර්‍යායාති B.

රෙසාමාති ජාතිආදීහි මම වණ්ණං වදන්ති, න ඛො පන මෙ යුත්තං අත්තනො වණ්ණං රක්ඛිතුං[1] හන්දාහං එතෙසං වාදං භින්දිත්වා සමණස්ස ගොතමස්ස මහන්තභාවං ඤාපෙත්වා එතෙසං තත්ථ ගමනං කරෙමීති චින්තෙත්වා තෙහි භො මමාපි සුණාථාති ආදිමාහ:

තත්ථ යෙපි උභතො සුජාතොති ආදයො අත්තනො ගුණෙහි සදිසා ගුණා තෙපි නො වාහං නෙව සමණස්ස[2] ගොතමස්ස ජාතිසම්පත්ති ආදයො ගුණාති අත්තනො ගුණෙහි උත්තරිතරෙව[3] මඤ්ඤමානො ඉතරෙ පන එකන්තෙනෙව භගවතො මහන්තභාවදීපනත්ථං පකාසෙති.

මයමෙව අරහාමාති එවං නියමෙන්තො චෙත්ථ ඉදං දීපෙති යදි ගුණමහන්තතාය උපසඞ්කමිතබ්බො නාම හොති යථා සිනෙරුං උපනිධාය සාසපො මහාසමුද්දං උපනිධාය ගොපදකං සත්තසු මහාසරෙසු උදකං උපනිධාය උස්සාවබින්දු පරිත්තො ලාමකො එව මෙවං[4] සමණස්ස ගොතමස්ස ජාතිසම්පත්තිආදයො ගුණෙ උපනිධාය අම්හාකං ගුණා පරිත්තා ලාමකා තස්මා මයමෙව අරහාම. තං භවන්තං[5] ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුන්ති; භූමිගතඤ්ච වෙහාසට්ඨඤ්චාති එත්ථ රාජඞ්ගණෙ චෙව උය්‍යානෙ ච සුධාමණ්ඩප[6] පොක්ඛරණියො සත්තරතනපූරියො[7] කත්වා භූමියං ඨපිතධනං[8] භූමිගතං නාම පාසාදනියූහාදයො[9] පන පූරෙත්වා ඨපිතං වෙහාසගතං නාම[10] එවං තාව කුලපරියායෙන ආගතං, තථාගතස්ස පන ජාතදිවසෙයෙව සංඛො එලො උප්පලො පුණ්ඩරීකොති[11] චත්තාරො නිධයො උපගතා; තෙසු සංඛො ගාවුතිකො එලො[12] අඩ්ඪයොජනිකො උප්පලො තිගාවුතිකො පුණ්ඩරීකො යොජනිකොති[13] තෙසුපි ගහිත ගහිතට්ඨානං පූරතියෙව; ඉති භගවා පහූතං[14] හිරඤ්ඤසුවණ්ණං ඔහාය පබ්බජිතොති වෙදිතබ්බො. දහරො චාති ආදීනි හෙට්ඨා විත්ථාරිතානෙව; අබ්බුද්ධව කාසොති[15] එත්ථ භගවතො අපරිමාණො යෙව දස්සනාවකාසොති වෙදිතබ්බො; තත්‍රිදං[16] වත්ථු: රාජගහෙ කිර අඤ්ඤතරො බ්‍රාහ්මණො සමණස්ස කිර ගොතමස්ස පමාණං ගහෙතුං න සක්කාති සුත්වා භගවතො පිණ්ඩාය පවිසනකාලෙ

---

1. රජිතුං S රජ්ජිතුං B.
2. තෙපි කෙවලං සමණස්ස S.
3. උත්තරිතරෙයෙව b. S.
4. එවමෙව S.
5. න භගවන්තං S.
6. සුධාවාසා b, S. සුධාමණ්ඩ B.
7. රතනපූරි. b, පූරා S.
8. ඨපිතං ධනං b S.
9. නියූහාදයො S.
10. වෙහාසට්ඨං නාම b S.
11. එලො S ජලො b, පුණ්ඩරීකොති b S.
12. එලො S. ජලො b.
13. පුණ්ඩරීකො යොජනිකොති b. S. යොජනිකොති B.
14. පහූත S. බහූතං b.
15. අබ්බුදුවකාසොති b. S., භවති b. S.
16. තත්‍රිදං b, S.

සට්ඨිහත්ථං වේණුං ගහෙත්වා[1] නගරද්වාරස්ස බහි ඨත්වා සම්පතෙන භගවති වේණුං[2] ගහෙත්වා සමීපෙ අට්ඨාසි, වේණු භගවතො ජණ්ණුමත්තං[3] පාපුණි, පුන දිවසෙ ද්වෙවේණූ[4] ඝටෙත්වා සමීපෙ අට්ඨාසි භගවා ද්වින්නං වේණූනං උපරිවේණුමත්තමෙව[5] පඤ්ඤායමානො බ්‍රාහ්මණ කිං කරොසීති ආහ, තුම්හාකං පමාණං ගණ්හාමීති, බ්‍රාහ්මණ සචෙපි ත්වං සකලචක්කවාළගබ්භං පූරෙත්වා ඨිතවේණුං ගහෙත්වා[6] ඝටෙත්වා ආගමිස්සසි, නෙව මෙ පමාණං[7] ගහෙතුං සක්ඛිස්සසි නහි මයා චත්තාරි අසංඛෙය්‍යානි කප්පසතසහස්සඤ්ච තථා පාරමියො පූරිතා යථා මෙ පමාණං[8] ගණ්හෙය්‍ය, අතුලො බ්‍රාහ්මණ[9] තථාගතො අප්පමෙය්‍යොති වත්වා ධම්මපදෙ ගාථමාහ. ගාථාපරියොසානෙ චතුරාසීතිපාණසහස්සානි අමතං පිවිංසු; අපරම්පි වත්ථු: රාහු කිර[10] අසුරින්දො චත්තාරි යොජනසහස්සානි අට්ඨ ච යොජනසතානි උබ්බෙධා බාහන්තරමස්ස ද්වාදසයොජනසතානි හත්ථතලපාදතලානං[11] පුථුලතා තීණි යොජනසතානි අඞ්ගුලිපබ්බානි පණ්ණාසයොජනානි භමුකන්තරං පණ්ණාසයොජනං නලාටං තියොජනසතං සීසං නවයොජනසතං සො අහං උබ්බෙධානම් සත්ථාරං ඔණමිත්වා ඔලොකෙතුං න සක්ඛිස්සාමීති න ගච්ඡති, සො එකදිවසං භගවතො වණ්ණං සුත්වා යථා කථඤ්චි[12] ඔලොකෙස්සාමීති ආගතො, භගවා තස්ස අජ්ඣාසයං විදිත්වා චතූසු ඉරියාපථෙසු කතරෙන දස්සෙමීති[13] චින්තෙත්වා ඨිතකො නාම නීචොපි උච්චො[14] විය පඤ්ඤායති නිපන්නොවස්ස[15] අත්තානං දස්සෙස්සාමීති ආනන්ද ගන්ධකුටිපරිවෙණෙ මඤ්චකං පඤ්ඤපෙහීති වත්වා තත්ථ සීහසෙය්‍යං කප්පෙසි, රාහු ආගන්ත්වා නිපන්නං[16] භගවන්තං ගීවං උන්නාමෙත්වා නභෙ මජ්ඣෙ[17] පුණ්ණචන්දං විය උල්ලොකෙති, කිමිදං අසුරින්දාති ච වුත්තෙ භගවා ඔණමිත්වා[18] ඔලොකෙතුං න සක්ඛිස්සාමීති නාගච්ඡින්ති,[19] න මයා අසුරින්ද අධොමුඛෙන පාරමියො පූරිතා උද්ධග්ගමෙව කත්වා[20] දානං දින්නන්ති තං දිවසං රාහු සරණං අගමාසි, එවං භගවා අබ්භුද්ධවකාසො[21] දස්සනාය; චතුපාරිසුද්ධිසීලෙන සීලවා; තං පන සීලං අරියං උත්තරං[22] පරිසුද්ධං හොතීති අභිසීලීති ආදි; තදෙතං[23] අනවජ්ජට්ඨෙන කුසලං

---

1. වෙළුංගහෙත්වා b. S.
2. වෙළුං b. S, වෙළු b. S
3. ජානුමත්තං b, ජන්නුමත්තං ඡ.
4. වෙළුං b, වෙළූනං b. S.
5. මවෙළුමත්තමෙව b. S.
6. ඨිතවෙළුං b. ඨිතවෙළූ b.
   ඨිතවේණුං B. සමීපෙ අට්ඨාසි, ඡ.
7. නෙව පමාණ b. S.
8. පරෙපමාණං b. S.
9. අගණෙය්‍යො බ්‍රාහ්මණ S.
10. පිවිංසු රාහු කිර b වත්ථු S.
11. හත්ථතලපාදතලානි පුථුලතො S.
12. යථාකථඤ්ච S.
13. දස්සාමීති b දස්සෙස්සාමීති S.
14. නිචොපි උච්චො b.
15. නිපන්නො වස්ස b.
16. නිපන්නං b.
17. නභ මජ්ඣෙ b. S.
18. භගවන්තං ඔනමිත්වා S
19. න ගච්ඡින්ති b.
20. උද්ධග්ගමෙව කත්වා S.
21. අබ්භුද්ධවකාසො b. S.
22. උත්තමං b. S.
23. අභිසීලීති තදෙව S. ආදිතදෙව b.

ඤෙනාග කුසලසීලීති; කුසලෙන සීලෙනාති ඉදමස්ස වෙවචනං, බහුන්න[1] ආචරියපාචරියොති භගවතො එකෙකාය ධම්මදෙසනාය චතුරාසීතිපාණසහස්සානි අපරිමාණාපි[2] දෙවමනුස්සා[3] මග්ගඵලාමතම්පිවන්ති තස්මා බහුන්නං[4] ආචරියො සාවකවෙනෙය්‍යානං[5] පන පාචරියොති; ඛීණකාමරාගොති එත්ථ කාමං භගවතො[6] සබ්බෙපි කිලෙසා ඛීණා බ්‍රාහ්මණො පන තෙ න ජානාති අත්තනො ජානනට්ඨානෙයෙව ගුණං කථෙති; විගතචාපල්ලොති පත්තමණ්ඩනා චීවරමණ්ඩනාසෙනාසනමණ්ඩනා[7] ඉමස්ස වා පූතිකායස්ස කෙලායනා පතිකෙලනාති[8] එව වුත්තචාපල්ලා[9] විරහිතො; අපාපපුරෙක්ඛාරොති අපාපෙ නවලොකුත්තරධම්මෙ පුරතො කත්වා විචරති; බ්‍රහ්මඤ්ඤාය පජායාති සාරිපුත්ත[10] මොග්ගල්ලානමහාකස්සපාදිභෙදාය බ්‍රාහ්මණපජාය[11] එතිස්සාය පජාය පුරෙක්ඛාරො, අයං හි පජා සමණං ගොතමං පුරතො කත්වා විචරතීති[12] අත්ථො; අපිච අපාපපුරෙක්ඛාරො[13] නපාපං පුරතො කත්වා චරති පාපං න ඉච්ඡතීතිඅත්ථො; තස්ස බ්‍රහ්මඤ්ඤාය[14] පජාය අත්තනා සද්ධිං පටිවිරුද්ධායපි බ්‍රාහ්මණපජාය අවිරුද්ධො හිතසුඛත්ථිකොයෙවාති වුත්තං හොති; තිරොරට්ඨාති පරරට්ඨතො; තිරොජනපදාති[15] පරජනපදතො; සම්පුච්ඡිතුං ආගච්ඡන්තීති ඛත්තියපණ්ඩිතාදයො[16] චෙව බ්‍රහ්මනාගගන්ධබ්බාදයො ච පඤ්හෙ අභිසංඛරිත්වා පුච්ඡිස්සාමාති ආගච්ඡන්ති තත්ථ කෙචි[17] පුච්ඡාය වා දොසං විස්සජ්ජනෙ[18] සම්පටිච්ඡනෙ වා අසමත්ථතං සල්ලක්ඛෙත්වා අපුච්ඡිත්වා[19] තුණ්හී නිසීදන්ති කෙචි පුච්ඡන්ති[20] කෙසඤ්චි භගවාව පුච්ඡාය[21] උස්සාහං ජනෙත්වා විස්සජ්ජෙති[22] එවං සබ්බෙසම්පි තෙසං විමතියො තීරං පත්වා මහාසමුද්දස්ස ඌම්මියො[23] විය භගවන්තං පත්වාව භිජ්ජන්ති; සෙසමෙත්ථ තථාගතස්ස වණ්ණෙ උත්තානමෙව; අතිථිනොමෙ හොන්තීති තෙ[24] අම්හාකං ආගන්තුකා නවකා පාහුණකා[25] හොන්තීති අත්ථො; පරිසා පුණ්ණාමීති ජානාමි; අපරිමාණවණ්ණොති තථාරූපෙනෙව සබ්බඤ්ඤුනාපි අප්පමෙය්‍යවණ්ණො පගෙව මාදිසෙනාති දස්සෙති; වුත්තම්පි චෙතං:-

---

1. බහුනං b.
2. අපරිමාණානි S.
3. දෙවමනුස්සානි S.
4. බහුනං b. ආචරියානං b
5. සාවකානං විනෙය්‍යානං පන S. සාවකවිනෙය්‍යානං b.
6. කාමං ච භගවතො S.
7. චීවරසෙනාසන මණ්ඩනා S
8. කෙලනා පටිකෙලනාති S. පරිකෙලායනාති B.
9. චාපල්‍ය b. S.
10. සාරිපුත්ත S.
11. බ්‍රාහ්මණපජාය අවිරුද්ධොයි සො b. S. එතිස්සාච S.
12. කත්වා චරතීති b. S.
13. අපාප පුරෙක්ඛරොති න පාපපුරෙක්ඛරො න පාපං b.
14. තස්සා b. තස්සබ්‍රහ්ම ඤ්ඤාය S.
15. තිරොජනපදතො L.
16. බ්‍රාහ්මණගන්ධබ්බා S යො ච b. S.
17. තත්ථ කෙචි b S.
18. විසජ්ජනෙ S විස්සජ්ජනෙ b
19. අපුච්ඡිත්වා ච b. S.
20. භගවා ච පුච්ඡන්ති L.
21. භගවා ච පුච්ඡායං b. S.
22. විසජ්ජෙති S
23. ඌම්මියො S.
24. අතිථිනො තෙ හොන්තීති තෙ b S. ආගන්තුකා S
25. පාහුනකා S. නවකාපාහුනකා b.

බුද්ධොපි බුද්ධස්ස භණෙය්‍ය වණ්ණං කප්පම්පි චෙ අඤ්ඤමභාසමානො
ඛීයෙථ කප්පො චිරදීඝමන්තරෙ වණ්ණො න ඛීයෙථ තථාගතස්සා'ති.

ඉමං පන ගුණකථං සුත්වා තෙ බ්‍රාහ්මණා චින්තයිංසු යථා චඞ්කී සමණස්ස ගොතමස්ස වණ්ණං භාසති අනොම ගුණො සො භවං ගොතමො එවං තස්ස ගුණෙ ජානමානෙන ඛො පන ඉමිනා අති චිරං අධිවාසිතං හන්ද තං අනුවත්තාමාති අනුවත්තමානා තෙනහි භොති ආදි මාහංසු; ඛපාපෙති පවෙසෙති; සම්පුරෙක්ඛරොන්තීති[1] පුත්තමත්තනත්තමත්තම්පි සමානං පුරතො කත්වා විචරන්ති; මන්තපදන්ති මන්තායෙව මන්තපදං වෙදොති අත්ථො; ඉතිහිතිහ[2] පරම්පරායාති එවං කිර එවං කිරාති පරම්පරභාවෙන ආගතන්ති දීපෙති, පිටකසම්පදායාති වචන[3] සඞ්ඛාතසම්පත්තියං; සාවිත්ති ආදීහි ඡන්දබන්ධෙහි ච වග්ගබන්ධෙහි ච[4] සම්පාදෙත්වා ආගතන්ති දස්සෙති; තත්ථ චාති තස්මිං මන්තපදෙ; පවත්තාරොති;[5] පවත්තයිතාරො යෙසන්ති යෙසං සන්තකං; මන්තපදන්ති වෙදසංඛාතං මන්තපදමෙව:[6] ගීතන්ති අට්ඨකාදීහි[7] දසහි පොරාණකබ්‍රාහ්මණෙහි සරසම්පත්ති[8] වසෙන සජ්ඣායිතං; පවුත්තන්ති අඤ්ඤෙසං වුත්තං; වාචිතන්ති අත්ථො; සමිහිතන්ති[9] සමූපබ්බූළ්හං රාසිකතං පිණ්ඩං කත්වා ඨපිතන්ති අත්ථො; තදනුගායන්තීති එතරහි බ්‍රාහ්මණා තං තෙහි[10] සබ්බෙහි[11] ගීතං අනුගායන්ති අනුසජ්ඣායන්ති; තදනුභාසන්තීති තං අනුභාසන්ති ඉදං පුරිමස්සෙව වෙවචනං; භාසිතමනුභාසන්තීති තෙහි භාසිතං[12] සජ්ඣායිතමනුසජ්ඣායන්ති; වාචිතමනුවාචෙන්තීති තෙහි අඤ්ඤෙසං වාචිතං අනුවාචෙන්ති; සෙය්‍යථීදන්ති තෙ කතමෙති අත්ථො; අට්ඨකොති ආදීනි තෙසං නාමානි; තෙ කිර දිබ්බෙන චක්ඛුනා ඔලොකෙත්වා පරූපඝාතං[13] අකත්වා කස්සප සම්මාසම්බුද්ධස්ස භගවතො වචනෙන[14] සහ සංසන්දෙත්වා මන්තෙ ගන්ථිංසු. අපරාපරා[15] පන බ්‍රාහ්මණා පාණාතිපාතාදීනි පක්ඛිපිත්වා තයො වෙදෙ භින්දිත්වා බුද්ධවචනෙන සද්ධිං විරුද්ධෙ අකංසු[16] අන්ධවෙණීති අන්ධපවෙණී එකෙන හි චක්ඛුමතා ගහිතයට්ඨියා කොටිං එකො අන්ධො ගණ්හාති[17] තං අන්ධං අඤ්ඤො තං අන්ධං අඤ්ඤොති[18] එවං පණ්ණාස

1. සම්පුරෙක්ඛරොන්තීති S. B.
2. ඉතිහිතිහ b.
3. පාවචන b. සඞ්ඛාත සම්පත්තියා b. S සාවිත්ති b.
4. ඡන්දබන්ධෙහි පවග්ගබන්ධෙහි ච S.
5. පවත්තාපිතාරො b. පවත්තාපියතාරො S
6. මන්තමෙව b. S.
7 අට්ඨකාදීහි b S
8. පදසම්පත්ති b. පදසම්පත්ති B.
9. සමිහිතන්ති b S සමූපබ්‍යූළ්හං b. සමූපබ්‍යූළ්හං රාසිකතං S.
10. තෙහි b.
11 පුබ්බගීතං b S. අනුසජ්ඣායන්ති වාචෙන්ති b. තදනුභාසන්තීති ඉදං b
12. භාසිත S.
13. පරූපඝාතං S.
14. පාවචනෙන b.
15. අපරාපරෙ b. අපරෙ S.
16. විරුද්ධමකංසු S.
17. ගණ්හාති b S.
18. තං අඤ්ඤොති B. අඤ්ඤොති b S.

සට්ඨි අන්ධා පටිපාටියා ඝටිතා අන්ධවේණීති වුච්චති. **පරම්පරාසංසත්තාති** අඤ්ඤමඤ්ඤං[1] ලග්ගා යට්ඨිගාහකේනාපි[2] චක්ඛුමතා විරහිතාති අත්ථෝ.

ඒකෝ කිර ධුත්තෝ අන්ධගණං දිස්වා අසුකස්මිං නාම ගාමේ ඛජ්ජභෝජ්ජං සුලභන්ති[3] උස්සාහේත්වා තේහි තත්ථ නෝ සාමි නේහි ඉදං නාම තේ දේමාති වුත්තේන[4] ලඤ්ජං ගහෙත්වා අන්තරාමග්ගේ මග්ගා ඔක්කම්ම මහන්තං ගච්ඡං අනුපරිගන්ත්වා පුරිමස්ස හත්ථේන පච්ඡිමස්ස කච්ඡං ගණ්හාපේත්වා කිඤ්චි කම්මං අත්ථි ගච්ඡථ තාව තුම්හේති වත්වා පලායි. තේ දිවසම්පි ගන්ත්වා මග්ගං අවින්දමානා කහං නෝ චක්ඛුමා කහං නෝ මග්ගෝති[5] පරිදේවිත්වා මග්ගං අවින්දමානා තත්ථේව මරිංසු, තේ සන්ධාය වුත්තං **පරම්පරාසංසත්තාති**; **පුරිමෝපීති** පුරිමේසු දසසු බ්‍රාහ්මණේසු ඒකෝපි; **මජ්ඣිමෝපීති** මජ්ඣේ ආචරියපාචරියේසු ඒකෝපි; **පච්ඡිමෝපීති** ඉදානි බ්‍රාහ්මණේසු ඒකෝපි; **පඤ්චධාති** පාළිආගතේසු ද්වීසු අඤ්ඤේපි ඒවරූපේ තයෝ පක්ඛිපිත්වා වදති; **ද්විධා විපාකාති** භූතවිපාකා වා අභූතවිපාකා වා; **නාලමෙත්ථාති** භාරද්වාජ සච්චං අනුරක්ඛිස්සාමීති පටිපන්නේන විඤ්ඤුනා යථා ගහිතං ඉදමේව සච්චං මෝඝමඤ්ඤන්ති ඒවං[6] ඒකංසේනේව නිට්ඨං ගන්තුං නාලං න යුත්තන්ති උපරි පුච්ඡාය මග්ගං විවරිත්වා ඨපේසි; **ඉධ[7] භාරද්වාජ භික්ඛූති** ජීවකසුත්තේන විය මහාවච්ඡසුත්තේන විය ච **අත්තානඤ්ඤේව[8] සන්ධාය** වදති.

ලෝභනීයේසු ධම්මේසූති ලෝභධම්මේසු; සේසපදද්වයේපි ඒසේව නයෝ, **සද්ධං නිවේසේතීති** ඔකප්පනීයසද්ධං[9] නිවේසේති; **උපසංකමතීති** උපගච්ඡති; **පයිරුපාසතීති** සන්තිකේ නිසීදති; **සෝතන්ති** පසාදසෝතං ඔදහති; **ධම්මන්ති** දේසනාධම්මං සුණාති; **ධාරේතීති** පගුණං කත්වා ධාරේති; **උපපරික්ඛතීති** අත්ථතෝ ච කාරණතෝ ච වීමංසති; **නිජ්ඣානං ඛමන්තීති** ඔලෝකතං ඛමන්ති; ඉධ සීලං කථිතං ඉධ සමාධීති ඒවං උපට්ඨහන්තීති අත්ථෝ; **ඡන්දෝති** කත්තුකම්‍යතා ඡන්දෝ; **උස්සහතීති** වායමති; **තුලේතීති**[10] අනිච්චාදිවසේන තීරේති; **පදහතීති** මග්ගපධානං පදහති; **කායේන චේව පරමසච්චන්ති** සහජාතනාමකායේන ච නිබ්බානං සච්ඡිකරෝති පඤ්ඤාය ච කිලේසේ නිබ්බිජ්ඣිත්වා තදේව විභූතං පාකටං පස්සති;[11] **සච්චානුබෝධෝති**

---

1. අඤ්ඤමඤ්ඤං, ලග්ගා යට්ඨිගාහකේන b. S.
2. යට්ඨිගාහකේන B
චක්ඛුමතාති අත්ථෝ b.
චක්ඛුමතාවිරහිතානි අත්ථෝ S
චක්ඛුමතානි B.
3. සුලභන්ති S.
4. දේවාති වුත්තේ b. S.
5. කහං නෝ චක්ඛුමා කහං මග්ගෝති b, S.
6. මෝඝං මඤ්ඤන්ති එත්ථ b.
7. ඉධ කිර b.
8. අත්තාන මේව S
9. ඔකප්පනීය සද්ධං S.
10. වායමති අනිච්චාදිවසේන b.
11. විභූතං වා පාකටං කරෝන්තෝ පස්සති b.

මග්ගානුබොධො සච්චානුපතතීති[1] ඵලසච්ඡිකිරියා; තෙසං සඤ්ඤවාති හෙට්ඨා වුත්තානං ද්වාදසන්නං එව[2] දීඝමග්ගවාදං[3] අනුලොමෙති තස්මා නායමත්ථො අයං පනෙත්ථ අත්ථො; තෙසංසඤ්ඤවාති තෙසං මග්ගසම්පයුත්තධම්මානං; පධානන්ති මග්ගපධානං; තං හි ඵලසච්ඡිකිරියා[4] සඞ්ඛාතාය සච්චානුපත්තියා බහුකාරං මග්ගෙ අසති ඵලාභාවතොති[5] ඉමිනා නයෙන සබ්බපදෙසු අත්ථො වෙදිතබ්බො; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

චඞ්කීසුත්තං පඤ්චමං.

---

2. 6. 6.

එවමෙම සුතන්ති එසුකාරි[6] සුත්තං; තත්ථ බිලං ඔලග්ගෙය්‍යුන්ති කොට්ඨාසං ලග්ගාපෙය්‍යුං; ඉමිනා සත්ථධම්මන්නාම දස්සෙති: සත්ථවාහො කිර මහාකන්තාරං[7] පටිපජ්ජිත්වා අන්තරා මග්ගෙ ගොණෙ මතෙ මංසං ගහෙත්වා සබ්බෙසං සත්ථිකානං ඉදං ඛාදිත්වා[8] එත්තකං මූලං දාතබ්බන්ති කොට්ඨාසං ඔලග්ගෙති ගොමංසං[9] නාම ඛාදන්තාපි අත්ථි අඛාදන්තාපි අත්ථි[10] මූලං දාතුං සක්කොන්තාපි අසක්කොන්තාපි සත්ථවාහො යෙන මූලෙන ගොණො ගහිතො තස්ස නික්ඛමනත්ථං සබ්බෙසං බලක්කාරෙන කොට්ඨාසං දත්වා මූලං ගණ්හාති[11] අයං සත්ථධම්මො, එවමෙවං[12] බ්‍රාහ්මණාපි ලොකස්ස පටිඤ්ඤං අග්ගහෙත්වා[13] අත්තනොව ධම්මතාය චතස්සො පාරිචරියා පඤ්ඤපෙන්තීති දස්සෙතුං එවමෙව ඛොති ආදිමාහ; පාපියො අස්සාති පාපං[14] අස්ස, සෙය්‍යො අස්සාති හිතං අස්ස; අථවා පාපියොති පාපකො ලාමකො අත්තභාවො අස්ස; සෙය්‍යොති[15] සෙට්ඨො උත්තමො; සෙය්‍යංසොති සෙය්‍යො; උච්චාකුලීනතාති උච්චාකුලනෙත්ත[16] සෙය්‍යො; පාපියංසොති පාපියො; උච්චාකුලීනතා ච[17] ද්වීසු කුලෙසු වඩ්ඪති ඛත්තියකුලෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ ච; උළාරවණ්ණතා තීසු; වෙස්සොපි හි උළාරවණ්ණො හොති; උළාරභොගතා චතූසුපි සුද්දොපි හි අන්තමසො

---

1. සච්චානුප්පත්තීති b. S.
ඵලසච්ඡිකිරියතා S.
2. එවං b.
3. එවං දීඝං මග්ගවාදං B
දීඝමග්ග වාදං b. S.
4. ඵලංසච්ඡිකිරිය b.
5. ඵලභාවතොති b.
6. එසුකාරී b.
7. මහාකන්තාරං b.
8. ඛාදෙත්වා b. S.
9. ගොණමංසං b
10 අඛාදන්තාපි B.
අඛ දන්තාපිමූලං b S.
11. ගණ්හති b S.
12. එවමෙව S. එවමෙතං b.
13. පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා S
අත්තනොවං b. S.
14. පාපියො අස්සා ති අතිපාපං b. S.
අතිපාතං B.
15. සෙය්‍යසොති S
16. උච්චාකුලීනනෙත්ත b S.
පාපියසොති S
17. උච්චාකුලීනතාච S.
කුලෙසු වට්ටති b. S

චණ්ඩාලොපි උළාරභොගො හොතියෙව **භික්ඛාචරියන්ති**[1] කොටිධනෙනාපි[2] බ්‍රාහ්මණෙන භික්ඛා[3] චරිතබ්බාව පොරාණකබ්‍රාහ්මණා අසීතිකොටිධනාපි[4] එකං වෙලං භික්ඛං චරන්ති තස්මා දුග්ගතකාලෙ චරන්තානං ඉදානි භික්ඛං චරිතුං ආරද්ධාති ගරහා න භවිස්සතීති; **අතිමඤ්ඤමානොති** යො භික්ඛාචරිය වංසං ගහෙත්වා සත්ථාජීව[5] කම්ම වණිජ්ජාදීහි ජීවිකං කප්පෙති අයං අතිමඤ්ඤති නාම; **ගොපොවාති** යථා ගොපකො අත්තනා රක්ඛිතබ්බභණ්ඩං[6] ථෙනෙන්තො අකිච්චකාරී හොති එවන්ති අත්ථො; ඉමිනා නයෙන සබ්බවාරෙසු අත්ථො වෙදිතබ්බො; **අසිතාබ්‍යාභඞ්ගින්ති**[7] තිණලායනඅසිතඤ්චෙව කාජඤ්ච; **අනුස්සරන්තොති** යත්ථ ජාතො තස්මිං පොරාණෙ මාතාපෙත්තිකෙ[8] කුලවංසෙ අනුස්සරියමානෙති අත්ථො; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

එසුකාරිසුත්තං ඡට්ඨං.

---

2. 5. 7.

එවමෙම සුතන්ති ධානඤ්ජානි සුත්තං;[9] තත්ථ **දක්ඛිණාගිරිස්මින්ති** ගිරීති පබ්බතො රාජගහං පරික්ඛිපිත්වා ඨිතපබ්බතස්ස දක්ඛිණදිසාභාගෙ ජනපදස්සෙතං නාමං; **තණ්ඩුලපාලද්වාරායාති**[10] රාජගහස්ස කිර ද්වත්තිංස මහාද්වාරානි චතුසට්ඨි ඛුද්දකද්වාරානි තෙසු එකං තණ්ඩුලපාලද්වාරං[11] නාම තං සන්ධායෙවමාහ; **රාජානං නිස්සායාති** ගච්ඡ මනුස්සෙ අපීළෙත්වා සස්සභාගං ගණ්හාහීති රඤ්ඤා පෙසිතො ගන්ත්වා **සබ්බමෙව** සස්සං ගණ්හාති,[12] මා නො හනෙථ නාසෙථාති ච වුත්තො[13] රාජකුලෙ වට්ටං මන්දං අහං රඤ්ඤා ආගමනකාලෙයෙව එවං ආණත්තො මාකන්දිත්ථාති එවං රාජානං නිස්සාය බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ විලුම්පති, ධඤ්ඤං යෙභුය්‍යෙන අත්තනො ඝරං පවෙසෙත්වා අප්පකං රාජකුලං පවෙසෙති,[14] කිං බ්‍රාහ්මණගහපතිකානං න පීළං[15] අකාසීති ච වුත්තො ආම මහාරාජ ඉමස්මිං වාරෙ ඛෙත්තානි මන්දසස්සානි අහෙසුං, තස්මා අපීළෙන්තස්ස[16] මෙ ගණ්හතො න බහුං[17] ජාතන්ති එවං බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ නිස්සාය රාජානං විලුම්පති.

---

1. භික්ඛාචාරියන්ති .
2. ධනෙනාපිහි b. S.
3. භික්ඛාය b
4. අසීතිකොටි ධනෙනාපි එක b. එක B.
5. සත්ථජීව b. වාණිජ්ජාදීහි b.
6. රක්ඛිතබ්බං භණ්ඩං b. S.
7. අසිතාබ්‍යාභඞ්ගින්ති S. b
8. මාතාපෙත්තිකෙ b. පිත්තිකෙ S
අනුස්සරියමානොති S.
9. ධනඤ්ජානි සුත්තං B S.
10. තණ්ඩුලපාළිද්වාරායාති b.
11. තණ්ඩුලපාලද්වාරං S. පාළිද්වාරං B.
12. ගණ්හති b.
13. වුත්තො b. රාජකුලෙ වුත්තං b. S.
14. අම්හාකං රාජකුලෙ පවෙසෙතීති b. S.
15. නිපීළං b.
16. අපීළෙන්තස්ස b. b.
17. න බහු .S

පෙසා පීයන්තූති ධාරුණ්හඛීරං[1] පිවෙය්‍යන්තු; **තාව ගච්ඡන්තූති** යාව ඛීරං පිවිත්වා නිසීදිස්සථ තාවදෙව ගච්ඡන්තස්ස කාලො භවිස්සති ඉමෙව හි නො පාතරාසභත්තං ආහරිස්සන්තීති දස්සෙති; මාතා[3] පිතරොති ආදීසු මහල්ලකා[2] මාතාපිතරො මුදුකානි අත්ථරණපාපුරණානි[3] සුඛුමානි වත්ථානි මධුරභොජනං[4] සුගන්ධගන්ධමාලාදීනි ච පරියෙසිත්වා පොසෙතබ්බා; පුත්තධීතානං නාමකරණමඞ්ගලාදීනි සබ්බකිච්චානි කරොන්තෙන පුත්තදාරො පොසෙතබ්බො එවං හි අකරියමානෙ ගරහා උප්පජ්ජතීති ඉමිනා නයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො. **අධම්මචාරීති** පඤ්ච දුස්සීල්‍යකම්මානි වා දස දුස්සීල්‍ය කම්මානි වා ඉධ අධම්මො නාම; **උපකඩ්ඪෙය්‍යුන්ති** පඤ්චවිධබන්ධනාදිකම්මකරණත්ථං තං තං නිරයං කඩ්ඪෙය්‍යුං; **ධම්මචාරීති** ධම්මිකං[5] කසිවණිජ්ජාදිකම්මකාරිං;[6] **පටික්කමන්තීති** න ඔසරන්ති පරිහායන්ති, **අභික්කමන්තීති** අභිසරන්ති වඩ්ඪන්ති; **සෙය්‍යොති** වරතරං; **හීනෙති** නිහීනෙ ලාමකෙ; **කාලඞ්කතො[7] සාරිපුත්තාති** ඉදං භගවා තත්‍රස්ස ගන්ත්වා ධම්මං දෙසෙහීති[8] අධිප්පායෙන ථෙරං ආහ, ථෙරොපි තං ඛණංයෙව ගන්ත්වා මහාබ්‍රහ්මුනො ධම්මං දෙසෙති. තතො, පට්ඨාය ච චතුප්පදිකගාථං[9] කථෙන්තොපි චතුසච්චවිමුත්තං නාම න කථෙසීති.

ධානඤ්ජානිසුත්තං සත්තමං

---

2. 5. 8.

එවමෙම සුත්තන්ති වාසෙට්ඨසුත්තං; තත්ථ **ඉච්ඡානංකලෙ[10] වනසණ්ඩෙති** ඉච්ඡානංකලගාමස්ස අවිදූරෙ වනසණ්ඩෙ; චංකීතිආදයො පඤ්චපි ජනා රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස[11] කොසලස්ස පුරොහිතා එව; **අඤ්ඤෙ ච අභිඤ්ඤාතාති** අඤ්ඤෙ ච බහූ අභිඤ්ඤාතා බ්‍රාහ්මණා; තෙ කිර ජෙට්ඨ ජෙට්ඨ මාසෙ ද්වීසු ඨානෙසු[12] සන්නිපතන්ති යදා ජාතිං සොධෙතුකාමා හොන්ති තදා පොක්ඛරසාතිස්ස සන්තිකෙ ජාතිසොධනත්ථං උක්කට්ඨායං[13] සන්නිපතන්ති යදා මන්තෙ සොධෙතු කාමා හොන්ති තදා ඉච්ඡානංකලෙ[14] සන්නිපතන්ති ඉමස්මිං කාලෙ මන්තසංසොධනත්ථං තත්ථ සන්නිපතිංසු; **අයමන්තරා කථාති**[15] යං

---

1 පෙයාපියන්තූති තරුණඛීරං b S. පිවන්තු b. පිවියන්තු S. තරුණඛීර පිවන්තු B.
2. මහල්ලිකා b.
3. පාරුපනානි S. පාවුරණානි b.
4. මධුරසභොජනං S සුගන්ධවන්නමාලාදීනිච b
5. ධම්මිකා b. S.
6. වාණිජ්ජාදි b.
පටික්කමන්තීති ඔසරන්ති b. S.
7. කාලකතොච b තත්‍රාස්ස b.
8. ගන්ත්වා දෙසෙහීති b.
9. පචඨායචතුප්පදිකං ගාථං b. S.
10. ඉච්ඡානංගලං b. S.
11. පසෙනදිස්ස b. පසෙනදි S
12 ඞීසු ඨානෙසු b.
13. උක්කට්ඨාය b. S
14. ඉච්ඡානංගලෙ b. S
15. අන්තරකථා න S

අත්තනො සහායභාවානුරූපං[1] කථං කථෙන්තා අනුවිචරිංසු; තස්සා කථාය[2] අන්තරා අයමඤ්ඤා කථා උදපාදි: **සීලවා**ති ගුණවා; **වත්තසම්පන්නො**ති ආචාරසම්පන්නො; **අනුඤ්ඤාතපටිඤ්ඤාතා**ති සික්ඛිතා තුම්හෙති එවං ආචරියෙහි අනුඤ්ඤාතා, ආම[3] ආචරිය සික්ඛිතම්හාති එවං සයඤ්ච පටිඤ්ඤාතා; **අස්මා**ති භවාම; අහං **පොක්ඛරසාතිස්ස තාරුක්ඛස්සායං මාණවො**ති අහං පොක්ඛරසාතිස්ස ජෙට්ඨන්තෙවාසී අග්ගසිස්සො, අයං තාරුක්ඛස්සාති දීපෙති; **තෙවිජ්ජාන**න්ති තිවෙදානං[4] බ්‍රාහ්මණානං; **යදක්ඛාත**න්ති යං අත්ථතො ච ව්‍යඤ්ජනතො ච එක[5] පදම්පි අක්ඛාතං; තත්‍ර **කෙවලිනොස්මසෙ**ති තං සකලං ජානන්තා තත්‍ථ නිට්ඨාගතම්හාති අත්ථො; ඉදානි තං කෙවලීභාවං[6] ආවිකරොන්තො පදකස්මාති ආදිමාහ; තත්ථ **ජප්පෙ ආචරියසාදිසා**ති කථනට්ඨානෙ මයං ආචරියසදිසායෙව; **කම්මුනා**ති[7] දසකුසලකම්මපථකම්මුනා; අයං හි පුබ්බෙ සත්තවිධං කායවචීකම්මං සන්ධාය යතො ඛො භො සීලවා හොතීති ආහ. තිවිධං මනොකම්මං සන්ධාය වත්තසම්පන්නොති තෙන සමන්නාගතො හි ආචාරසම්පන්නො හොති: **චක්ඛුමා**ති පඤ්චහි චක්ඛූහි චක්ඛුමන්තභාවෙන[8] භගවන්තං ආලපති; **ඛයාතීත**න්ති ඌනභාවං අතීතං පරිපුණ්ණන්ති අත්ථො; **පෙච්චා**ති උපගන්ත්වා; **නමස්සන්තී**ති නමො කරොන්ති; **චක්ඛුං ලොකෙ**[9] **සමුප්පන්න**න්ති අවිජ්ජන්ධකාරෙ ලොකෙ තං අන්ධකාරං විධමිත්වා ලොකස්ස දිට්ඨධම්මිකාදිඅත්ථදස්සනෙන චක්ඛු[10] හුත්වා සමුප්පන්නං එවං වාසෙට්ඨෙන ථොමෙත්වා යාචිතො; භගවා ද්වෙපි ජනෙ සංගණ්හන්තො තෙසං වොහං ව්‍යක්ඛිස්සන්ති[11] ආදිමාහ: තත්ථ **ව්‍යක්ඛිස්ස**න්ති බ්‍යාකරිස්සාමි, **අනුපුබ්බ**න්ති තිට්ඨතු තාව බ්‍රාහ්මණචින්තා, තිණරුක්ඛකීටපටඞ්ගතො පට්ඨාය අනුපටිපාටියා ආවික්ඛිස්සාමීති අත්ථො; **ජාතිවිභඞ්ග**න්ති ජාතිවිත්ථාරං; අඤ්ඤමඤ්ඤා හි ජාතියො, තෙසං තෙසං හි පාණානං ජාතියො අඤ්ඤමඤ්ඤා[12] නානප්පකාරාති අත්ථො; **තිණරුක්ඛෙ**ති අනුපාදිණ්ණක[13] ජාතිං කථෙත්වා පච්ඡා උපාදිණ්ණක ජාතිං කථෙස්සාමි. එවමස්ස[14] ජාතිභෙදො පාකටො භවිස්සතීති; ඉමං දෙසනං ආරභි, මහාසීවලිත්ථෙරො[15] පන කිං භන්තෙ අනුපාදිණ්ණකානං බීජනානත්තාය නානත්තං උපාදිණ්ණකානං[16] කම්මනානත්තායාති එවං වත්තුං න වට්ටතීති පුච්ඡිතො, ආම න වට්ටති. කම්මං හි යොනි

1. සහා යසභාවානුරූපං b. කථෙන්තා S, b.
2. තස්සකථාය b. අයං අඤ්ඤ S.
3. අනුඤ්ඤාතා ආචරිය S.
4. තිණ්ණං වෙදානං b.
5. බ්‍යඤ්ජනතො ච b. S. එකං B, එකම්පි පදං S
6. කෙවලීභාවං S.
7. කම්මුනාත b. S.
8. චක්ඛුමන්තභාවෙන S.
9. චක්ඛුලොකෙ S.
10. චක්ඛුං S.
11. වොහං b, බ්‍යාචික්ඛිස්සන්ති b. බ්‍යාචික්ඛිස්සන්ති S. ව්‍යාචිස්සක්ඛින්ති S.
12. අඤ්ඤ මඤ්ඤං S.
13. අනුපාදින්නක b, අනුපාදින්නකං S.
14. එවං තස්ස B. එවං තස්සා S.
15. මහාසීවත්ථෙරො B. S.
16. උපාදින්නං B.

යං ඛිපති, යොති සිද්ධා[1] ඉමෙ සත්තා නානා වණ්ණා හොන්තීති; තිණරුක්ඛෙති එත්ථ අන්තොඵෙග්ගු, බහිසාරෙ[2] අන්තමසො තාල නාළිකෙරාදයොපි තිණානෙව අන්තොසාරා පන බහිඵෙග්ගු සබ්බෙ රුක්ඛා නාම; න චාපි[3] පටිජානරෙති[4] මයං තිණා මයං රුක්ඛාති වා අහං තිණං[5] අහං රුක්ඛොති වා එවං න ජානන්ති; ලිඞ්ගං ජාතිමයන්ති;[6] අජානන්තානම්පි ච තෙසං ජාතිමයමෙව සණ්ඨානං අත්තනො මූලභූතතිණාදිසදිසමෙව හොති; කිං කාරණා: අඤ්ඤමඤ්ඤා හි ජාතියො. යස්මා අඤ්ඤා තිණජාති අඤ්ඤා රුක්ඛජාති තිණෙසුපි අඤ්ඤා තාලජාති අඤ්ඤා නාළිකෙරජාති එවං විත්ථාරෙතබ්බං; ඉමිනා ඉදං දස්සෙති: යං ජාතිවසෙන නානා හොති, තං අත්තනො පටිඤ්ඤං පරෙසං වා උපදෙසං විනාපි[7] අඤ්ඤජාතිතො විසෙසෙන ගය්හති, යදි ච ජාතියා බ්‍රාහ්මණො[8] භවෙය්‍ය සොපි අත්තනො පටිඤ්ඤං පරෙසං වා[9] උපදෙසං විනා ඛත්තියතො වෙස්සතො සුද්දතො වා[10] විසෙසෙන ගණ්හෙය්‍ය; න ච ගය්හති[11] තස්මා න ජාතියා බ්‍රාහ්මණොති, පරතො පන යථා එතාසු ජාතිසූති ගාථාය එත්තකං වචීභෙදෙනෙව ආවීකරිස්සති.[12]

එවං අනුපාදිණ්ණෙසු[13] ජාතිං දස්සෙත්වා උපාදිණ්ණෙසු[14] දස්සෙන්තො තතො කීටෙති ආදිමාහ; යාව කුන්ථකි-ලලිකෙති කුන්ථකිපිල්ලිකං පරියන්තං කත්වාති අත්ථො; එත්ථ ච යෙ උප්පතිත්වා ගච්ඡන්ති තෙ පටඞ්ගා නාම; අඤ්ඤමඤ්ඤා හි ජාතියොති තෙසම්පි නීලරත්තාදි වණ්ණවසෙන ජාතියො නානප්පකාරාව හොන්ති; ඛුද්දකෙති කාලකාදයො;[15] මහල්ලකෙති බිළාරාදයො;[16] පාදූදරෙති[17] උදරපාදෙ උදරං යෙව යෙසං පාදූති[18] වුත්තං හොති; දීඝපිට්ඨිකෙති සප්පානං හි[19] සීසතො යාව නඞ්ගුට්ඨා පිට්ඨියෙව හොති, තෙන තෙ දීඝපිට්ඨිකාති වුච්චන්ති; උදකෙති උදකෙ[20] උදකම්හි ජාතෙ;[21] පක්ඛීති සකුණෙ, තෙව[22] පත්තෙහි යන්තීති පත්තයානා; වෙහාසං ගච්ඡන්තීති විහඞ්ගමා එවං ථලජලාකාසගොචරානං පාණානං ජාතිභෙදං දස්සෙත්වා ඉදානි යෙනාධිප්පායෙන තං දස්සෙසි, තං ආවිකරොන්තො[23] යථා එතාසූති

1. පටිසන්ධියා S. B.
2. සාරා B.
3. න චාපි S.
4. පටිජානන්ති S.
5. තිණෙ S.
6. ලිඞ්ගජාතිමයන්ති b.
7. විනාති S. අඤ්ඤජාතිති B. S.
8. බ්‍රාහ්මණණෙව S.
භවෙය්‍යතපි අත්තනො b.
9. පරෙසංච L.
10. සුද්දතොවා S.
11. නච ගණ්හාති B. S. නච S.
12. කරිස්සතීති S. ආවීකරිස්සතීති b.
13. අනුපාදින්නකෙසු B. S.
14. උපාදින්නකෙසු S.
15. කාලකාදයො W2. S.
16. සස බිළාරාදයො S.
සප්පබිළාරාදයො S.
17. පාදූදරෙති b.
18. තෙසං පාදූති b.
19. සප්පානංපිහි b.
20. ඔදකෙ B.
21. උදකෙති උදකම්හිජාතෙ S.
22. තෙහි B. S.
23. ආවිකරොන්තො b

ගාථමාහ: තස්සත්ථො; සඞ්ඛෙපෙන වුත්තොව, විත්ථාරතො පනෙත්ථ යං වත්තබ්බං තං සයමෙව දස්සෙන්තො න කෙසෙහීති ආදිමාහ: තත්‍රායං යොජනා. යං වුත්තං, නත්ථි මනුස්සෙසු ලිඞ්ගං ජාතිමයං[1] පුථුත්ති තං එවං නත්ථීති වෙදිතබ්බං, සෙය්‍යථිදං න කෙසෙහීති නහි බ්‍රාහ්මණානං එදිසා කෙසා හොන්ති. ඛත්තියානං එදිසාති නියමො අත්ථි; යථා හත්ථිඅස්සමිගාදීනන්ති ඉමිනා නයෙන සබ්බං යොජෙතබ්බං, ලිඞ්ගං[2] ජාතිමයං නෙව යථා අඤ්ඤාසු ජාතිසූති ඉදං පන වුත්තස්සෙවත්ථස්ස නිගමනන්ති වෙදිතබ්බං. තස්ස යොජනා[3] එවං යස්මා ඉමෙහි කෙසාදීහි නත්ථි මනුස්සෙසු ලිඞ්ගං[4] ජාතිමයං පුථු තස්මා වෙදිතබ්බමෙතං, බ්‍රාහ්මණාදි භෙදෙසු මනුස්සෙසු ලිඞ්ගං[5] ජාතිමයං නෙව යථා අඤ්ඤාසු ජාතිසූති ඉදානි එවං ජාතිභෙදෙ අසතිපි[6] බ්‍රාහ්මණො ඛත්තියො ඉදං නානත්තං යථාජාතං තං දස්සෙතුං පවත්තන්ති ගාථමාහ: තත්ථ වොකාරන්ති නානත්තං; අයං පනෙත්ථ සඞ්ඛෙපත්ථො: යථාහි තිරච්ඡානානං යොනිතො සිද්ධමෙව,[7] කෙසාදි සණ්ඨානෙන නානත්තං තථා බ්‍රාහ්මණාදීනං අත්තනො අත්තනො[8] සරීරෙ තං නත්ථි, එවං සන්තෙපි යදෙතං බ්‍රාහ්මණො ඛත්තියොති වොකාරං තං වොකාරඤ්ච මනුස්සෙසු සමඤ්ඤාය පවුච්චති, වොහාරමත්තෙනෙව[9] වුච්චතීති[10] එත්තාවතා භගවා භාරද්වාජස්ස වාදං නිග්ගණ්හිත්වා ඉදානි යදි ජාතියා බ්‍රාහ්මණො භවෙය්‍ය; ආජීවසීලාචාරවිපන්නොපි බ්‍රාහ්මණො භවෙය්‍ය යස්මා පන පොරාණා බ්‍රාහ්මණා තස්ස බ්‍රාහ්මණභාවං න ඉච්ඡන්ති. ලොකෙ ච අඤ්ඤෙපි පණ්ඩිතමනුස්සා තස්මා වාසෙට්ඨස්ස වාදං පග්ගණ්හන්තො යො හි කොචි මනුස්සෙසූති අට්ඨගාථා ආහ: තත්ථ ගොරක්ඛන්ති. ඛෙත්තරක්ඛං; කසිකම්මන්ති වුත්තං හොති; ගොති හි පථවියා නාමං තස්මා එවමාහ; පුථුසිප්පෙනාති තන්තවායකම්මාදි[11] නානාසිප්පෙන; වොහාරන්ති වණිජ්ජං;[12] පරපෙස්සෙනාති පරෙසං වෙය්‍යාවච්චකම්මෙන; ඉස්සත්ථන්ති[13] ආවුධජීවිකං උසුඤ්ච සත්ථඤ්චාති[14] වුත්තං හොති; පොරොහිච්චෙනාති[15] පුරොහිතකම්මෙන; එවං බ්‍රාහ්මණසමයෙන ච ලොකවොහාරෙන ච ආජීවසීලාචාරවිපන්නස්ස අබ්‍රාහ්මණභාවං සොධෙත්වා[16] එවං සන්තෙ න ජාතියා බ්‍රාහ්මණො, ගුණෙහි පන බ්‍රාහ්මණො හොති, තස්මා යත්ථ කත්ථචි කුලෙ ජාතො යො ගුණවා සො බ්‍රාහ්මණො අයමෙත්ථ ඤායොති එවමෙතං ඤායං අත්ථතො

---

1. ලිඞ්ගජාතිමයං b.
2. ලිඞ්ග b.
3. තස්සායං යොජනා b.
4. ලිඞ්ග b.
5. ලිඞ්ග b.
6 අසති b.
7. සෙට්ඨමෙව B. සොනිසිද්ධමෙව S.
8. බ්‍රාහ්මණාදීනං අත්තනොසරීරෙ S.
9. වොකාරමත්තෙනෙව S.
10. පවුච්චතීති B. S.
11. තන්ත වායකම්මාදිනා සිප්පෙන b.
12. වාණිජ්ජං b. පරපෙසෙනාති b.
13. ඉස්සත්තන්ති b.
14. සත්තිංචාති B.
15. පොරොහච්චෙනාති S.
පොරොහච්චෙන L.
16. සාධෙත්වා b සාවෙත්වා b.

ආපාදෙත්වා ඉදානි තං විභෙදෙන පකාසෙන්තො න චාහං බ්‍රාහ්මණන්ති ආදිමාහ: තස්සත්ථො අහං හි යවායං චතුන්නං යොනීනං යත්ථ කත්ථචි ජාතො තත්‍රාපි වා[1] විසෙසෙන යො[2] බ්‍රාහ්මණස්ස සංවණ්ණිතාය මාතරි සම්භූතො තං යොනිජං මත්තිසම්භවං, යොචායං[3] උභතො සුජාතො ආදිනා නයෙන බ්‍රාහ්මණෙහි බ්‍රාහ්මණස්ස පරිසුද්ධ උප්පත්ති මග්ගසඞ්ඛාතා[4] යොනි වුත්තා; සංසුද්ධගහණිකොති ඉමිනා ච මාති සම්පත්ති තතොපි ජාතිසම්භූතත්තා[5] යොනිජො මත්තිසම්භවොති වුච්චති, තං යොනිජං මත්තිසම්භවං; ඉමිනා ච යොනිජමත්තිසම්භව මත්තෙන න බ්‍රාහ්මණං බ්‍රූමි කස්මා යස්මා භො භොති වචනමත්තෙන අඤ්ඤෙහි සකිඤ්චනෙහිපි[6] විසිට්ඨත්තා භොවාදී නාම සො හොති, සචෙ[7] හොති සකිඤ්චනො ස පලිබොධො[8] යො පනායං යත්ථ කත්ථචි ජාතොපි රාගාදිකිඤ්චනා භාවෙන අකිඤ්චනො සබ්බගහණපටිනිස්සග්ගෙන අනාදානො අකිඤ්චනමනාදානං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං කස්මා යස්මා බාහිතපාපොති; කිඤ්ච භීය්‍යො;[9] සබ්බසංයොජනං ඡෙත්වාති ආදි සත්තවීසති ගාථා, තත්ථ සබ්බසංයොජනන්ති සබ්බං දසවිධම්පි සංයොජනං;[10] න පරිතස්සතීති තණ්හා පරිතස්සනාය න පරිතස්සති; සඞ්ගාතිගන්ති රාගසඞ්ගාදයො අතික්කන්තං; විසංයුත්තන්ති[11] චතූහි යොගෙහි සබ්බකිලෙසෙහි වා විසංයුත්තං; නන්ධින්ති[12] උපනාහං; වරත්තන්ති තණ්හං; සන්දානන්ති යොත්තපාසං,[13] දිට්ඨිපරියුට්ඨානස්සෙතං අධිවචනං; සහනුක්කමන්ති අනුක්කමො වුච්චති පාසෙ පවෙසන ගණ්ඨි දිට්ඨානුසයස්සෙතං නාමං; උක්ඛිත්තපලිඝන්ති එත්ථ පලිඝොති අවිජ්ජා; බුද්ධන්ති චතුසච්චබුද්ධං; තිතික්ඛතීති ඛමති; ඛන්තීබලන්ති[14] අධිවාසනඛන්තිබලං, සා පන සකිං උප්පන්නා බලානීකනාම[15] න හොති, පුනප්පුනං උප්පන්නා පන හොති, තස්මා අප්පිතාය බලානීකං;[16] වතවන්තන්ති ධුතඞ්ගවන්තං;[17] සීලවන්තන්ති ගුණවන්තං; අනුස්සදන්ති රාගාදිඋස්සදවිරහිතං; අනුස්සුතන්තිපි පාඨො, අනවස්සුතන්ති අත්ථො; දන්තන්ති නිබ්බිසෙවනං; න ලිප්පතීති[18] න අල්ලීයති; කාමෙසූති කිලෙසකාමවත්ථුකාමෙසු; දුක්ඛස්ස පජානාති ඉධෙව ඛයන්ති එත්ථ අරහත්තඵලං දුක්ඛස්ස ඛයොති[19] අධිප්පෙතං. පජානාතීති

---

1. තත්‍රාපි B
2. සො S.
3. යාචායං L.
4. පරිසුද්ධි උප්පත්තිමග්ගසඞ්ඛාතා b. S.
5. ඉමිනාච මාතිසම්පත්තිතො පිතිසම්පත්තිතොතතොපි ජාතසම්භූතත්තා B මාතිසම්පත්තිතොපි ජාති සම්පත්තිතො ජාතිසම්භූතත්තා S.
6. ච S. සකිඤ්චනෙහි b. හිච S.
7. සචෙ S
8. සපලිබොධො b
3. කිඤ්චිභීයො S
10. සබ්බසංයොජනන්ති දසවිධ සංයොජනං b.
11. විසංයුත්තන්ති S.
12. රද්ධන්ති B. නද්ධින්ති S.
13. සන්ධානන්ති යුත්තිපාසං B.
14. ඛන්තිබලන්ති b.
15. බලානීකං නාම b.
16 බලානිකං b
17. ධුතවන්තන්ති ධුතඞ්ගවන්තං B. S
18. න ලිම්පතීති B. S.
19. දුක්ඛක්ඛයොති B.

අධිගමවසෙන[1] ජානාති; **පන්නභාරන්ති** ඔහිත භාරං, ඛන්ධකිලෙස අභිසඞ්ඛාරකාමගුණභාරෙ ඔතාරෙත්වා ඨිතං; **විසංයුත්ත**පදං වුත්තත්ථමෙව. **ගම්භීරපඤ්ඤන්ති** ගම්භීරෙසු ආරම්මණෙසු පවත්තපඤ්ඤං; **මෙධාවින්ති** පකතිපඤ්ඤාය පඤ්ඤවන්තං;[2] **අනාගාරෙහි චූභයන්ති** අනාගාරෙහි ච[3] විසංසට්ඨං උභයඤ්ච[4] ද්වීහිපි චෙතෙහි විසංසට්ඨමෙවාති අත්ථො; **අනොකසාරින්ති** ඔකං වුච්චති පඤ්චකාමගුණාලයො තං අනල්ලීයමානන්ති අත්ථො; **අප්පිච්ඡන්ති** අනිච්ඡං; **තසෙසූති** සතණ්හෙසු; **ථාවරෙසූති** නිත්තණ්හෙසු; **අත්තදණ්ඩෙසූති** ගහිතදණ්ඩෙසු; **නිබ්බුතන්ති** කිලෙසනිබ්බානෙන නිබ්බුතං; **සාදානෙසූති** ස උපාදානෙසු; **ඔහිතොති** පතිතො.[5] **අක්කක්කසන්ති** නිද්දොසං; සදොසො හි රුක්ඛොපි සකක්කසොති වුච්චති; **විඤ්ඤාපනින්ති**[6] අත්ථවිඤ්ඤාපිකං[7] අපිසුණං; **සච්චන්ති** අවිසංවාදිකං;[8] **උදීරයෙති** භණති; **යාය නාභිසජ්ජෙති** යාය ගිරාය පරස්ස සජ්ජනං වා ලග්ගනං[9] වා න කරොති, තාදිසං අඵරුසං ගිරං භාසතීති අත්ථො; **දීඝන්ති** සුත්තාරූළ්හභණ්ඩං[10] **රස්සන්ති** විප්පකිණ්ණභණ්ඩං; **අණුන්ති** ඛුද්දකං; **ථූලන්ති** මහන්තං; **සුභාසුභන්ති** සුන්දරාසුන්දරං; දීඝභණ්ඩං හි අප්පග්ඝම්පි හොති මහග්ඝම්පි රස්සාදිසුපි එසෙව නයො, ඉති එත්තාවතා න සබ්බං පරියාදින්නං. **සුභාසුභන්ති** ඉමිනා පන පරියාදින්නං හොති, **නිරාසසන්ති**[11] නිත්තණ්හං; **ආලයාති** තණ්හාලයා; **අඤ්ඤායාති** ජානිත්වා, **අමතොගධන්ති** අමතබ්භන්තරං; **අනුප්පත්තන්ති** අනුප්පවිට්ඨං; **උභො සඞ්ගන්ති** උභයම්පෙතං සඞ්ගං පුඤ්ඤං හි සග්ගෙ ලග්ගාපෙති අපුඤ්ඤං අපායෙ තස්මා උභයම්පෙතං සඞ්ගන්ති ආහ: **උපච්චගාති** අතීතො; **අනාවිලන්ති** ආවිලකාරකකිලෙසරහිතං[12] **නන්දීභවපරික්ඛීණන්ති** පරික්ඛීණනන්දිං පරික්ඛීණභවං; යො ඉමන්ති ගාථාය **අවිජ්ජායෙව විසංවාදකට්ඨෙන පලිපථො;** මහාවිදුග්ගතාය දුග්ගං;[13] සංසරණට්ඨෙන **සංසාරො;** මොහනට්ඨෙන **මොහොති** වුත්තො;[14] **තිණ්ණොති** චතුරොඝතිණ්ණො; **පාරගතොති**[15] නිබ්බානං ගතො; **ඣායීති** ආරම්මණලක්ඛණූපනිජ්ඣාන[16] වසෙන ඣායී; **අනෙජොති** නිත්තණ්හො, **අනුපාදාය නිබ්බුතොති** කිඤ්චි ගහණං අග්ගහෙත්වා සබ්බකිලෙසනිබ්බානෙන නිබ්බුතො. **කාමෙති** දුවිධෙපි කාමෙ; **අනාගාරොති** අනාගාරො හුත්වා **පරිබ්බජෙති** පරිබ්බජති; **කාමභවපරික්ඛීණන්ති** ඛීණකාමං ඛීණභවං; **මානුසකං**[17] **යොගන්ති** මානුසකං පඤ්චකාමගුණ

1. අධිගමන වසෙන b.
2. පඤ්ඤවන්තං B S.
3. ගහට්ඨෙහි ච අනාගාරෙහි ච S
4. උභයන් S.
5. පතිතො B.
6. විඤ්ඤාපනන්ති S.
7. විඤ්ඤාපිනින්ති අත්ථවිඤ්ඤාපනිකං B. S.
8. අවිසං වාදකං S.
9. ලග්ගං S.
10. සුත්තාරූළ්හභණ්ඩං දසෙසති S
11. නිරාසාසන්ති B. S.
12. ආවිලකරණකිලෙසවිරහිතං B.
13. විදුග්ගං S.
14. වුත්තො B.
15. පාරංගතොති b. S
16. නිජ්ඣායන L.
17. මානුස්සකං b.

යොගං; දිබ්බං[1] යොගන්ති දිබ්බං පඤ්චකාමගුණයොගං; සබ්බයොගවිසංයුත්තන්ති සබ්බකිලෙසයොගවිසංයුත්තං; රතින්ති පඤ්චකාමගුණරතිං; අරතින්ති කුසලභාවනාය උක්කණ්ඨිතං; වීරන්ති විරියවන්තං; සුගතන්ති සුන්දරං වා ඨානං[2] ගතං සුන්දරාය වා පටිපත්තියා ගතං; ගතින්ති නිප්ඵත්තිං;[3] පුරෙති අතීතෙ; පච්ඡාති අනාගතෙ; මජ්ඣෙති පච්චුප්පන්නෙ; කිඤ්චනන්ති කිඤ්චනකාරකො කිලෙසො; මහෙසින්ති මහන්තෙ ගුණෙ පරියෙසිත්වා ඨිතං මහෙසිං; විජිතාවිනන්ති විජිතවිජයං එවං භගවා ගුණතො ඛීණාසවංයෙව බ්‍රාහ්මණං දස්සෙත්වා[4] යෙ ජාතිතො බ්‍රාහ්මණොති අභිනිවෙසං කරොන්ති, තෙ ඉදමජානන්තා[5] සා ච තෙසං දිට්ඨි දුද්දිට්ඨීති දස්සෙන්තො සමඤ්ඤා හෙසාති ගාථාද්වයමාහ: තස්සත්ථො යදිදං බ්‍රාහ්මණො ඛත්තියො භාරද්වාජො වාසෙට්ඨොති නාමගොත්තං පකප්පිතං කතං අභිසඞ්ඛතං සමඤ්ඤා හෙසා ලොකස්මිං වොහාරමත්තන්ති[6] අත්ථො; කස්මා යස්මා සම්මුච්ච සමුදාගතං[7] සමඤ්ඤාය ආගතං එතං හි තත්ථ තත්ථ ජාතකාලෙ ඤාතිසාලොහිතෙහි පකප්පිතං කතං[8] නො චෙතං එවං පකප්පෙය්‍යුං න කොචි කිඤ්චි දිස්වා අයං බ්‍රාහ්මණොති වා භාරද්වාජොති වා ජානෙය්‍ය එවං පකප්පිතඤ්චෙතං[9] දීඝරත්තමනුසයිතං දිට්ඨිගතමජානතං[10] පකප්පිතං නාම ගොත්තං[11] නාමගොත්තමත්තමෙතං සංවොහාරත්ථං[12] පකප්පිතන්ති අජානන්තානං සත්තානං හදයෙ දීඝරත්තං දිට්ඨිගතමනුසයිතං තස්ස අනුසයිතත්තා තං නාම ගොත්තං අජානන්තා නො පබ්‍රුවන්ති ජාතියා හොති බ්‍රාහ්මණොති[13] අජානන්තා ච එවං වදන්තීති වුත්තං හොති.

එවං යෙ ජාතිතො බ්‍රාහ්මණොති අභිනිවෙසං කරොන්ති. තෙ ඉදං වොහාරමත්තං අජානන්තා සා ච[14] තෙසං දිට්ඨි දුද්දිට්ඨීති දස්සෙත්වා ඉදානි නිප්පරියායමෙව ජාතිවාදං පටික්ඛිපන්තො[15] කම්මවාදඤ්ච පතිට්ඨාපෙන්තො[16] න ජච්චාති ආදිමාහ: තත්ථ; කම්මනාති උපඩ්ඪගාථාය විත්ථාරණත්ථං කස්සකො කම්මනාති ආදි වුත්තං; තත්ථ කම්මනාති පච්චුප්පන්නෙන කසිකම්මාදිනිබ්බත්තකචෙතනා කම්මනා[17]

---

1. දිබ්බ S
2. සුන්දරං ඨානං b. සුන්දරට්ඨානං S. සුන්දරං B.
3. නිබ්බත්ති B.
4. දෙසෙත්වා B.
5. ඉදං අජානන්තා b S.
6. වොහාරමත්තන්ති b.
7. යස්මා සමුදාගතං සමඤ්ඤාය B. සමඤ්ඤාය S.
8. පකප්පිතං ගතං b.
9. පකප්පිතම්පනං B. දීඝරත්ත මනුසයිතං b.
10. දිට්ඨිගතං අජානං . . තං b. දිට්ඨිගතන්ති සම්පජානත්ථං S.
11. පකප්පිතං S
12. වොහාරත්ථං B. මෙතං වොහාරත්ථං b.
13. අයං බ්‍රාහ්මණො B. ජාතියා හොතීති බ්‍රාහ්මණො S. අජානන්තා අයං බ්‍රාහ්මණො b. S
14. සාපි B. S.
15. පටික්ඛිපෙන්තො B.
16. පතිට්ඨපෙන්තො B. S.
17. කම්මුනා B. b.

පටිච්චසමුප්පාදදසාති[1] ඉමිනා පච්චයෙන එවං හොතීති[2] එවං පටිච්ච සමුප්පාදදස්සාවිනො; කම්මවිපාකකොවිදාති සම්මාකාවම්මාකාරණෙ[3] කුලෙ කම්මවසෙන උප්පත්ති හොති. අඤ්ඤපි හීනපණීතතා හීන පණීතෙ කම්මෙම විපච්චමානෙ හොතීති එවං කම්මවිපාකකුසලා; කම්ම නා වත්තතීති ගාථාය පන ලොකොති වා පජාති වා සත්තොති[4] වා එකොයෙවත්ථො වචනමත්තෙන[5] භෙදො. පුරිමපදෙන චෙත්ථ අත්ථි බ්‍රහ්මා මහාබ්‍රහ්මා සෙට්ඨො සඤ්ජිතාති[6] දිට්ඨියා පටිසෙධො වෙදිතබ්බො, කම්මනා හි[7] තාසුතාසු ගතිසු[8] වත්තති ලොකො තස්ස කො සඤ්ජිතාති[9] දුතියපදෙන එවං[10] කම්මනා නිබ්බත්තොපි ච පවත්තතොපි[11] අතීතපච්චුප්පන්න භෙදෙන කම්මනා වත්තති. සුඛදුක්ඛාති පච්චනුභොන්තො හීනපණීතාදිභෙදඤ්ච ආපජ්ජන්තො පවත්තතීති දස්සෙති; තතියෙන තමෙවත්ථං නිගමෙති. එවං සබ්බථාපි කම්මනිබන්ධනා[12] සත්තා කම්මෙනෙව බද්ධා[13] හුත්වා පවත්තන්ති න අඤ්ඤථාති; චතුත්ථෙන[14] තමත්ථං උපමාය විභාවෙති. යථාහි රථස්ස යායතො ආණි බන්ධනං හොති න තාය අනිබද්ධො යාති.[15] එවං ලොකස්ස නිබ්බත්ත තො ච පවත්තතො ච කම්මනිබන්ධනං[16] තෙන අනිබද්ධො න[17] නිබ්බත්තති නප්පවත්තතීති[18] ඉදානි යස්මා එවං කම්මනිබන්ධනො ලොකො තස්මා සෙට්ඨෙන කම්මනා[19] සෙට්ඨභාවං දස්සෙන්තො තපෙනාති ගාථාද්වයමාහ; තත්ථ තපෙනාති ධුතඞ්ගතපෙන; බ්‍රහ්මචරියෙනාති මෙථුනවිරතියා; සංයමෙනාති සීලෙන; දමෙනාති ඉන්ද්‍රියදමනෙන;[20] එතෙනාති එතෙන සෙට්ඨෙන පරිසුද්ධෙන බ්‍රහ්මභූතෙන කම්මනා බ්‍රාහ්මණො හොති. කස්මා යස්මා එතං බ්‍රාහ්මණමුත්තමං යස්මා එවං[21] කම්මං උත්තමො බ්‍රාහ්මණගුණොති වුත්තං හොති: බ්‍රහ්මානන්තිපි පාඨො. අයං පනෙත්ථ වචනත්ථො:- බ්‍රහ්මං අනතීති[22] බ්‍රහ්මානං බ්‍රාහ්මණභාවං ආවහතීති වුත්තං හොති; දුතියගාථාය සන්තොති

---

1. පටිච්චසමුප්පාදදසාති B. S.
2. එතං හොතීති S.
3. සමාකාව මාකාරන B. S. සමාකා සමාකාරණෙ S. උප්පත්තියෙනි අඤ්ඤපි හීනප්පණීතතා S. හීනප්පණීතතාති b.
4. සත්තාති S.
5. වචන මත්ත B. S.
6. සඤ්ජිතා B. S.
7. කම්මානා S.
8. ගතිසු b. S.
9. සඤ්ජිතාති. B. S.
10. එතං b. කම්මුනා b. S.
11. පවත්තෙනසි S.
12. කම්මනිබන්ධා S.
13. කම්මෙනෙව බන්ධා b. බන්ධා S
14. පවත්තති චතුත්ථෙන b.
15. අනිබන්ධා හොති B.
16. කම්මංනිබන්ධනං S.
17. තෙනෙන අනිබන්ධනො B. S.
18. වත්තති පවත්තති S නිබ්බත්තති න පවත්තති b. වත්තති පවත්තති S
19. තස්මා සෙට්ඨෙ කම්මුනා b. කම්මුනා S.
20. ඉන්ද්‍රිය දමෙන B. b.
21. යස්මා එතං B. තස්මා එතං S.
22. අනෙතීති බ්‍රහ්මානං B. අනොතීති b. S. බ්‍රාහ්මණං S.

සන්තකිලෙසො; බ්‍රහ්මා සක්කොති බ්‍රහ්මා ච සක්කො ච යො එවරූපො සො න කෙවලං බ්‍රාහ්මණො අථ ඛො බ්‍රහ්මා ච සක්කො ච; සො විජානතං පණ්ඩිතානං එවං වාසෙට්ඨ ජානාහීති වුත්තං හොති; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

වාසෙට්ඨ සුත්තං අට්ඨමං.

---

2. 5. 9.

එවමෙම්සුතන්ති සුභසුත්තං. තත්ථ තොදෙය්‍යපුත්තොති තුදිගාමවාසිනො තොදෙය්‍යබ්‍රාහ්මණස්ස පුත්තො; ආරාධකො හොතීති සම්පාදකො හොති පරිපූරකො; ඤායං ධම්මන්ති කාරණං ධම්මං;[1] කුසලන්ති අනවජ්ජං; මිච්ඡාපටිපත්තින්ති අනිය්‍යානිකං අකුසලපටිපදං;[2] සම්මාපටිපත්තින්ති නිය්‍යානිකකුසලපටිපදං;[3] මහට්ඨන්ති ආදීසු මහන්තෙහි බහූහි වෙය්‍යාවච්චකරෙහි වා උපකරණෙහි වා අත්ථො[4] එත්ථාති මහට්ඨං;[5] මහන්තානි නාමග්ගහණමඞ්ගලාදීනි කිච්චානි එත්ථාති මහාකිච්චං; ඉදං අජ්ජ කත්තබ්බං ඉදං ස්වෙති එවං මහන්තානි අධිකාරසඞ්ඛාතානි අධිකරණානි එත්ථාති මහාධිකරණං; බහුන්නං[6] කම්මයුත්තපයුත්තතාවසෙන පීළාසඞ්ඛාතො මහාසමාරම්භො[7] එත්ථාති මහාසමාරම්භං;[8] ඝරාවාසකම්මට්ඨානන්ති ඝරාවාසකම්මං; එවං සබ්බපදෙසු අත්ථො වෙදිතබ්බො, කසිකම්මෙ[9] චෙත්ථ නඞ්ගලකොටිං ආදිං කත්වා උපකරණානං පරියෙසනවසෙන මහට්ඨතා[10] වණිජ්ජාය යථා ඨිතංයෙව භණ්ඩං ගහෙත්වා පරිවත්තනවසෙන අප්පට්ඨතා[11] වෙදිතබ්බා; විපජ්ජමානන්ති[12] අවුට්ඨි අතිවුට්ඨි ආදීහි කසිකම්මං මණිසුවණ්ණාදීසු අචේඡකතාදීහි ච වණිජ්ජකම්මං අප්පඵලං හොති මූලච්ඡෙදම්පි පාපුණාති; විපරියායෙන සම්පජ්ජමානං මහප්ඵලං චූළන්තෙවාසිකස්ස[13] විය; එවමෙව ඛොති යථා කසිකම්මට්ඨානං විපජ්ජමානං අප්පඵලං හොති එවං ඝරාවාසකම්මට්ඨානම්පි; අකතකල්‍යාණො හි කාලං කත්වා නිරයෙ නිබ්බත්තති.

---

1. කාරණධම්මං b
2. අකුසලං පටිපදං b.
3. නිය්‍යානිකං කුසලපටිපදං S.
   කුසල පටිපද B.
   මහත්ථන්ති S. ආදීසු S.
4. මහන්තෙහි වා උපකරණෙහි
   බහූහි වෙය්‍යාවච්චකරෙහි ච
   අත්ථො b.
5. මහත්ථං S.
6. බහුනං b.
7. මහාසමාරම්භො B.
8. සමාරම්භං B.
9. කසිධම්මෙ B.
10. මහත්ථතා S. වාණිජ්ජාය b.
11. අප්පත්ථතා S.
12. විපජ්ජමානන්ති L.
13. චුල්ලකන්තෙවාසිකස්ස S.
    චූළන්තෙවාසිකස්ස b.

මහාදත්තසෙනාපති කිර නාමෙකො[1] බ්‍රාහ්මණභත්තො අහොසි තස්ස මරණසමයෙ නිරයො උපට්ඨාසි,[2] සො බ්‍රාහ්මණෙහි කිං පස්සසීති වුත්තො ලොහිතසරන්ති ආහ, බ්‍රහ්මලොකො භො එසොති, බ්‍රහ්මලොකො නාම භො කහන්ති:[3] උපරීති, මය්හං හෙට්ඨා උපට්ඨාතීති කිඤ්චාපි හෙට්ඨා උපට්ඨාති උපරි උපරීති[4] කාලං කත්වා නිරයෙ නිබ්බත්තො, ඉමිනා අම්හාකං යඤ්ඤෙ දොසො දින්නොති[5] සහස්සං ගහෙත්වා නීහරිතුං අදංසු, සම්පජ්ජමානං පන මහප්ඵලං හොති, කතකල්‍යාණො හි කාලං කත්වා සග්ගෙ නිබ්බත්තති සකලාය ගුත්තිලවිමානකථාය දීපෙතබ්බං, යථා පන තං[6] වණිජ්ජකම්මට්ඨානං විපජ්ජමානං අප්පඵලං හොති, එවං සීලෙ[7] අපරිපූරකාරිනො අනෙසනාය යුත්තස්ස පබ්බජ්ජාකම්මට්ඨානම්පි එවරූපා හි[8] නෙව ඣානාදිසුඛං න සග්ගමොක්ඛසුඛං ලභන්ති[9] සම්පජ්ජමානං පන මහප්ඵලං හොති සීලානි හි පූරෙත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙන්තො අරහත්තම්පි[10] පාපුණාති; **බ්‍රාහ්මණා භො ගොතමාති** ඉධ කිං පුච්ඡාමීති පුච්ඡති, බ්‍රාහ්මණා වදන්ති, පබ්බජිතො ඉමෙ පඤ්චධම්මෙ[11] පූරෙතුං සමත්ථො නාම නත්ථි ගහට්ඨොව පූරෙතීති සමණො ගොතමො[12] ගිහිස්ස වා අහං මාණව පබ්බජිතස්සාති[13] පුනප්පුන[14] වදති, නෙව පබ්බජිතං මුඤ්චති, මය්හං පුච්ඡමෙව[15] මඤ්ඤෙ න සල්ලක්ඛෙතීති චාගසීසෙන පඤ්චධම්මෙ පුච්ඡාමීති පුච්ඡති; **සචෙ තෙ අගරූති** සචෙ තුය්හං යථා බ්‍රාහ්මණා පඤ්ඤපෙන්ති තථා ඉධ භාසිතුං භාරියං න හොති යදි න කොචි අඵාසු භාවො[16] හොති භාසස්සූති අත්ථො; **න ඛො මෙ භොති** කිං සන්ධායාහ පණ්ඩිතපතිරූපකානං හි සන්තිකෙ කථෙතුං දුක්ඛං හොති, තෙ පදෙ පදෙ අක්ඛරෙ අක්ඛරෙ[17] දොසමෙව වදන්ති එකන්තපණ්ඩිතා පන කථං සුත්වා සුකථිතං පසංසන්ති දුක්කථිතෙ පාළිපද[18] අත්ථබ්‍යඤ්ජනෙසු යං යං විරුජ්ඣති තං තං උජුං කත්වා දෙන්ති භගවතා ච සදිසො එකන්තපණ්ඩිතො නාම නත්ථි තෙනාහ **න ඛො මෙ භො ගොතම ගරු යත්ථස්සු භවන්තො වා නිසින්නා භවන්තරූපො වාති.**[19]

---

1. නාමකිරෙකො S. කිරනාමෙකො b. බ්‍රාහ්මණභත්තො S.
2. උපට්ඨාති b. S.
3. නාමෙසො කහන්ති b.
4. න උපරීති S. යථා උපරීති b.
5. දිට්ඨොති S.
6. යථාපන S.
7. සීලෙසු B. අපරිපූරකාරිනො S.
8. එවරූපොසි B.
9. න සග්ගමොක්ඛං ලභති b. න සග්ගමොක්ඛං ලභන්ත S.
10. අරහත්තං S.
11. පබ්බජිතො ඉමෙව ධම්මෙ b.
12. සමණො පන ගොතමො B. b.
13. පබ්බජිතස්සාවාති B.
14. පුනප්පුනං B. S.
15. මය්හමෙව පුච්ඡං B. S. මුඤ්චති b.
16. ගරුභාවො b. අගරුභාවොතං S.
17. අක්ඛරක්ඛරෙ b. S.
18. පාළිපදං L.
19. භවන්තාරූපාවාති S. නිසින්නා භවන්ත රූපොවාති b. භවන්තරූපාවාති S.

සච්චන්ති වචීසච්චං; තපන්ති තපචරියං; බ්‍රහ්මචරියන්ති මෙථුනවිරතිං;[1] අජ්ඣෙනන්ති මන්තගහණං; චාගන්ති ආමිසපරිච්චාගං; සාපි තො භවිස්සතීති අජානනභාවං පාපිතො භවිස්සති; එතදවොචාති භගවතා අන්ධවෙණූපමාය නිග්ගහිතො තං[2] පච්චාහරිතුං අසක්කොන්තො යථා නාම දුබ්බලසුනඛො මිගං උට්ඨපෙත්වා සාමිකස්ස අභිමුඛං කත්වා සයං අපසක්කති[3] එවමෙව ආචරියං අපදිසන්තො එවං[4] බ්‍රාහ්මණොති ආදිවචනං අවොච.

තත්‍ර පොක්ඛරසාතීති ඉදං තස්ස නාමං පොක්ඛරසාදීතිපි[5] වුච්චති; තස්ස කිර කායො සෙතපොක්ඛරසදිසො දෙවනගරෙ උස්සාපිතරජතතොරණං[6] විය සොභති, සීසං පනස්ස කාළවණ්ණං[7] ඉන්දනීලමණිමයං විය, මස්සුපි චන්දමණ්ඩලෙ කාළමෙඝරාජි විය ඛායති. අක්ඛීනි නීලුප්පලසදිසානි නාසා රජතපනාළිකා විය සුවට්ටිතා සුපරිසුද්ධා, හත්ථපාදතලානි චෙව මුඛඤ්ච කතලාඛාරසපරිකම්මං විය සොභති, අතිවිය සොභග්ගප්පත්තො බ්‍රාහ්මණස්ස අත්තභාවො අරාජකෙ ඨානෙ රාජානං කාතුං යුත්තමිමං බ්‍රාහ්මණං[8] එවමෙව සස්සිරීකො[9] ඉති තං පොක්ඛරසදිසත්තා පොක්ඛරසාදීති[10] සඤ්ජානන්ති පොක්ඛරෙ පන සො නිබ්බත්තො න මාතුකුච්ඡියන්ති ඉති තං පොක්ඛරෙ සයිතත්තා පොක්ඛරසාතීතිපි[11] සඤ්ජානන්ති; ඔපමඤ්ඤොති උපමඤ්ඤගොත්තො; සුභගවනිකොති උක්කට්ඨාය සුභගවනස්ස ඉස්සරො; හස්සකංයෙවාති හසිතබ්බකඤ්ඤෙව; නාමකංයෙවාති ලාමකංයෙව[12] තදෙවතං අත්ථාභාවෙන රිත්තකං රිත්තකත්තාව[13] තුච්ඡකං ඉදානි[14] තං භගවා සාචරියකං නිග්ගණ්හිතුං කිං පන මාණවාති ආදිමාහ, තත්‍ර කතමා තෙසං සෙය්‍යාති[15] කතමා වාචා තෙසං සෙය්‍යා සෙය්‍යංසා[16] වරතරාති[17] අත්ථො; සම්මුච්චාති සම්මුතියා[18] ලොකවොහාරෙන; ඔගණෙත්වාති තුලයිත්වා පරිගණ්හිත්වා;[19] පටිසඞ්ඛායාති ජානිත්වා; අත්ථසංහිතන්ති කාරණනිස්සිතං; එවං සන්තෙති

1. මෙථුනවිරති B.
2. නිග්ගහිතො S.
3. අපසක්කමති S. එවමෙවං බො L. එවමෙව S.
4. එත, B. S.
5. පොක්ඛරසාතීතිපි S. පොක්ඛරසාතීතිපි b.
6. රජතතොරණං S.
7. කාළවණ්ණං b. S. ඉන්දනීලමයං විය b.
8. යුත්තො බ්‍රාහ්මණො B. යුත්තොති ඉමස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස S.
9. සස්සිරීකතායා S
10. තං පොක්ඛරෙ සයිතත්තා පොක්ඛරසාතීතිපි b. තං පොක්ඛරසාතීති S.
11. පොක්ඛරසාතීතිපි L. පොක්ඛරසාතීති S
12. හස්සකඤ්ඤෙවාති b
13. රිත්තකත්තාව B. S.
14. ඉදානි තං S.
15. තෙසං සෙය්‍යාති S.
16. සෙය්‍යාපාසං සා S.
17. සෙය්‍යා පාස--සතරාති o.
18. සම්මුසාති සම්මුතියා I. සංමුච්චාති සම්මතියා S.
19. පරිගණ්හිත්වා B. S.

ලොකවොහාරං අමුඤ්චිත්වා තුලයිත්වා ජානිත්වා කාරණං[1] නිස්සිතං කත්වා කථිතාය සෙය්‍යභාවෙ සති; ආවුතොති ආවරිතො; නිවුතොති නිවාරිතො; ඔඵුතොති[2] ඡන්නො; පරියොනද්ධොති පලිවෙඨිතො; ගථිතොති[3] ආදීති වුත්තත්ථායෙව; සචෙ තං භො ගොතම ඨානන්ති සචෙ එතං කාරණමත්ථි; ඣායස්සාති ධූමජාරිකාදීනං[4] අභාවෙන සො අස්ස; අග්ගි අච්චිමා ච[5] වණ්ණිමා ච පභස්සරො චාති; තදූපමාහං මාණවාති තප්පටිභාගො අහං; ඉදං වුත්තං හොති: යථෙව හි තිණකට්ඨුපාදානං පටිච්ච ජලමානො අග්ගි ධූමජාරිකඞ්ගාරානං[6] අපීතාය සදොසො හොති. එවං[7] පඤ්චකාමගුණෙ පටිච්ච උප්පන්නා පීතිජාතිජරාව්‍යාධිමරණසොකාදීනං අපීතාය, සදොසා,[8] යථා පන පරිච්චත්තතිණකට්ඨුපාදානො[9] ධූමාදීනං අභාවෙන පරිසුද්ධො, එවමෙව[10] ලොකුත්තරජ්ඣානඵලසම්පයුත්තා පීති[11] ජාතිආදීනං අභාවෙන පරිසුද්ධාති[12] අත්ථො; ඉදානි යෙ තෙ බ්‍රාහ්මණෙහි වාගසීසෙන පඤ්ච ධම්මා පඤ්ඤත්තා තෙපි යස්මා පඤ්චෙව හුත්වා න තිච්චලා තිට්ඨන්ති අනුකම්පා[13] ජාතිකෙන සද්ධිං ඡ[14] ආපජ්ජන්ති තස්මා තං[15] දොසං දස්සෙතුං යෙ තෙ මාණවාති ආදිමාහ: තත්ථ අනුකම්පා[16] ජාතිකන්ති අනුකම්පාසභාවං.[17]

තත්ථ බහුලං සමනුපස්සතීති ඉදං භගවා යස්මා එස ඉමෙ පඤ්ච ධම්මෙ පබ්බජිතො පරිපූරෙතුං සමත්ථො නාම නත්ථි ගහට්ඨො පරිපූරෙතීති ආහ, තස්මා තං[18] පබ්බජිතොව ඉමෙ පූරෙති ගහට්ඨො පූරෙතුං සමත්ථො නාම නත්ථීති[19] තෙනෙව මුඛෙන ගණ්හාපෙතුං[20] පුච්ඡති; න සන්තං සභිතං සච්චවාදීති ආදිසු ගහට්ඨො අඤ්ඤස්මිං අසති වලඤ්ජනකමුසාවාදම්පි කරොතියෙව, පබ්බජිතා අසිනා සීසෙ ඡින්දන්තෙපි[21] ද්වෙ කථා න කථෙන්ති; ගහට්ඨො ච අන්තමසො සමත්තම්පි සික්ඛාපදං රක්ඛිතුං න සක්කොති, පබ්බජිතො නිච්ච කාලමෙව තපස්සී[22] සීලවා තපනිස්සිතකො හොති, ගහට්ඨො මාසස්ස අඩ්ඪදිවසමත්තං[23] උපොසථකම්මං කාතුං න සක්කොති, පබ්බජිතා යාවජීවං බ්‍රහ්මචාරිනො හොන්ති, ගහට්ඨො රතනසුත්තමඞ්ගලසුත්ත

---

1. ආජානිත්වා කාරණං
2. ඔපුටොති B. S.
3. ගධිතොති b. S.
4. ධූමජාරිකාදීනං B.
5 අච්චිමා ච S.
6. ජාරිකා අඞ්ගාරානං S
7. එවමෙවං B.
8. සදොසො b.
9. පරිච්චත්තං තිණකට්ඨුපාදානං b. පරිච්චත්තතිණ කට්ඨුපාදනං S
10. එවමෙවං b.
11. සම්පයුත්තපීති S
12. පරිසුද්ධොති B.
13. අනුකම්පා b S.
14. න S.
15. නං B. S.
16. අනුකම්ප b.
17. අනුකම්පසභාවං b. S.
18. තස්මාත S. තස්මා B.
19. නත්ථි S.
20. මුඛෙන ගණ්හාපෙතුං b.
21. ඡිජ්ජන්තෙපි B.
22. නිච්චමෙව තපස්සීති b
23. මත්තම්පි B S.

මත්තම්පි පොත්ථකෙ ලිඛිත්වා ඨපෙති,[1] පබ්බජිතා නිච්චං සජ්ඣායන්ති, ගහට්ඨා සලාකභත්තමත්තම්පි අඛණ්ඩං කත්වා දාතුං න සක්කොන්ති පබ්බජිතා අඤ්ඤස්මිං අසති කාකසුනඛාදීනම්පි පිණ්ඩං දෙන්ති භණ්ඩගාහකදහරස්සපි පත්තෙ පක්ඛිපන්තෙවාති,[2] එවමෙත්ථ දට්ඨබ්බො; **චිත්තස්සාහං එතෙති** අහං එතෙ පඤ්ච ධම්මෙ මෙත්තාචිත්තස්ස පරිවාරෙ වදාමීති අත්ථො.

ජාතවද්ධොති[3] ජාතො ච වඩ්ඪිතො ච; යො හි කෙවලං තත්ථ ජාතො ච හොති අඤ්ඤත්‍ර[4] වඩ්ඪිතො, තස්ස සමන්තා ගාමමග්ගා[5] න සබ්බසො පච්චක්ඛා හොන්ති තස්මා ජාතවද්ධොති ආහ; ජාතවද්ධො හි[6] යො චිරං නික්ඛන්තො තස්ස න සබ්බසො පච්චක්ඛා හොන්ති, තස්මා **නාවදෙව අවසටන්ති**[7] ආහ, තං ඛණමෙව නික්ඛන්තන්ති අත්ථො. **දන්ධායිතත්තන්ති** අයං නු ඛො මග්ගො අයං නු[8] ඛොති කංඛාවසෙන චිරායිතත්තං; **විත්ථායිතත්තන්ති** යථා සුඛුමං අත්ථජාතං සහසා පුච්ඡිතස්ස කස්සචි සරීරං ථද්ධභාවං[9] ගණ්හාති එවං ථද්ධභාව[10] ගහණං; **න ත්වෙවාති**[11] ඉමිනා සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණස්ස අප්පටිහතභාවං දස්සෙති; තස්ස හි පුරිසස්ස මාරාවට්ටනාදීනං[12] වසෙන සියා ඤාණස්ස පටිඝාතො තෙන සො දන්ධායෙය්‍ය වා විත්ථායෙය්‍ය වා සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණං පන අප්පටිහතං න සක්කා තස්ස කෙනචි අන්තරායො කාතුන්ති දීපෙති; **සෙය්‍යථාපි මාණව බලවා සඞ්ඛධමොති** එත්ථ **බලවාති** බලසම්පන්නො; **සඞ්ඛධමොති** සඞ්ඛධමකො; **අප්පකසිරෙනාති** අකිච්ඡෙන අදුක්ඛෙන; දුබ්බලො හි සඞ්ඛධමකො සඞ්ඛං ධමෙන්තොපි න සක්කොති චතස්සො දිසා සරෙන විඤ්ඤාපෙතුං නාස්ස සඞ්ඛසද්දො සබ්බතො ඵරති[13] බලවතො පන විප්ඵාරිකො[14] හොති තස්මා බලවාති ආහ; **මෙත්තාය චෙතොවිමුත්තියාති**[15] එත්ථ මෙත්තායාති[16] වුත්තෙ උපචාරොපි අප්පනාපි වට්ටති; චෙතොවිමුත්තියාති වුත්තෙ පන අප්පනාව වට්ටති; **යං පමාණකතං කම්මන්ති** පමාණකතං කම්මං නාම කාමාවචරං වුච්චති; අප්පමාණකතං කම්මං නාම රූපාවචරං,[17] තෙසුපි ඉධ බ්‍රහ්මවිහාරකම්මඤ්ඤෙව අධිප්පෙතං තං හි පමාණං අතික්කමිත්වා ඔදිස්සක

1 ඨපෙසි b
2. පක්ඛිපන්තෙවාති b
3 ජාතවද්ධොති B. S
4 අඤ්ඤත්ථ B. S.
5 ගාමෙ මග්ගා S
සමන්තගාමෙ මග්ගා B.
6 ජාතවද්ධොපිහි B. S.
7. අපසක්කන්තන්ති B. S.
නාවදෙව අපසක්කන්තන්ති b.
අපසක්කන්ති S
8. අයං නු S.
9. ථද්ධභාවං B.
10 ථද්ධභාව B.
11, තත්වෙවාති B S.
12, මාරාවත්තනාදීනං B.
13, ඵරි B S.
14. විප්ඵාරිතො S. විප්ඵාරිතො B
15. චෙතොවිමුත්තියා S.
මෙත්තායාති වුත්තෙ
16, මෙත්තාති S
17, රූපාරූපාවචරං B.

අනොදිස්සක[1] දිසාඵරණවසෙන වඩ්ඪෙත්වා කතත්තා අප්පමාණකතන්ති[2] වුච්චති; න තං තත්‍රාවසිස්සති[3] න තත්‍රාව තිට්ඨතීති තං කාමාවචරකම්මං තස්මිං රූපාවචරකම්මෙ[4] න ඔහීයති න තිට්ඨති; කිං වුත්තං හොති තං[5] කාමාවචරකම්මං තස්ස රූපාවචරකම්මස්ස[6] අන්තරා ලග්ගිතුං වා ඨාතුං වා රූපාරූපාවචරකම්මං ඵරිත්වා පරියාදියිත්වා අත්තනො ඔකාසං ගහෙත්වා පතිට්ඨාතුං[7] න සක්කොති අථ ඛො රූපාරූපාවචරකම්මමෙව[8] කාමාවචරං මහොඝො විය පරිත්තං[9] උදකං ඵරිත්වා පරියාදියිත්වා අත්තනො ඔකාසං ගහෙත්වා තිට්ඨති, තස්ස විපාකං පටිබාහිත්වා සයමෙව බ්‍රහ්මානං සහව්‍යතං[10] උපනෙතීති; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

සුභ සුත්තං නවමං.

---

2. 5. 10.

එවමෙම සුත්තන්ති සඞ්ගාරවසුත්තං;[11] තත්ථ මණ්ඩලකප්පෙති එවං නාමකෙ ගාමෙ,[12] අභිප්පසන්නාති අවෙච්චප්පසාදවසෙන[13] පසන්නා, සා කිර සොතාපන්නා අරියසාවිකා භාරද්වාජගොත්තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස භරියා, සො බ්‍රාහ්මණො පුබ්බෙ[14] කාලෙනකාලං බ්‍රාහ්මණෙ නිමන්තෙත්වා තෙසං සක්කාරං කරොති; ඉමං පන බ්‍රාහ්මණිං ඝරං ආනෙත්වා අභිරූපාය මහාකුලාය බ්‍රාහ්මණියා චිත්තං කොපෙතුං අසක්කොන්තො බ්‍රාහ්මණානං සක්කාරං කාතුං නාසක්ඛි, අථ නං බ්‍රාහ්මණා දිට්ඨදිට්ඨට්ඨානෙ නයිදානි ත්වං බ්‍රාහ්මණලද්ධිකො එකාහම්පි[15] බ්‍රාහ්මණානං සක්කාරං න කරොසීති නිප්පීළෙන්ති, සො ඝරං ආගන්ත්වා බ්‍රාහ්මණියා තමත්ථං ආරොචෙත්වා සචෙ හොති එකදිවසං මුඛං රක්ඛිතුං සක්කුණෙය්‍යාසි බ්‍රාහ්මණානං එකදිවසං භික්ඛං දදෙය්‍යන්ති ආහ, තුය්හං දෙය්‍යධම්මං රුච්චනකට්ඨානෙ දෙහීති[16] ත්වං බ්‍රාහ්මණ දෙහි කිං මය්හං එත්ථාති, සො බ්‍රාහ්මණෙ නිමන්තෙත්වා අප්පොදකං[17] පායාසං පචාපෙත්වා ඝරං පුඤ්ජාපෙත්වා[18] ආසනානි පඤ්ඤපෙත්වා[19]

---

1. ඔධිසක අනොධිසක B.
2. අප්පමාණකතන්ති B. S
3. තත්ථාවිසිස්සති 1.
4. රූපාරූපාවචර කම්මෙ B
   න ඔහියති B
5. හොති B
6. රූපාරූපාවචරකම්මස්ස B.
7. පතිට්ඨාතුං වා B
8. රූපාරූපාවචර කම්මමෙව S
9. පරිත්ත B
10. බ්‍රාහ්මණසහබ්‍යතං b
11. සඞ්ගාරව සුත්ත S.
    පණ්ඩලී කප්පෙති S
12. ගාමෙ B. S.
13. අවෙච්චප්පසාදෙන S.
14. පුබ්බෙව B S.
15. එකාහකං කාලම්පි B. එකම්පි S
16. රුච්චනකට්ඨානෙ B. S.
17. අප්පොදක S.
18. ඝරසුධං පුඤ්ජාපෙත්වා B.
    ඔපුඤ්ජාපෙත්වා S
19. පඤ්ඤපෙත්වා S

බ්‍රාහ්මණෙ නිසීදාපෙසි, බ්‍රාහ්මණී මහාසාටකං නිවාසෙත්වා කටච්ඡුං ගහෙත්වා,[1] පරිවිසන්තී දසාකණ්ණකෙ[2] පක්ඛලිත්වා,[3] බ්‍රාහ්මණෙ පරිවිසාමීති සඤ්ඤම්පි[4] අකත්වා ආසෙවනවසෙන සහසා සත්ථාරමෙව අනුස්සරිත්වා උදානං උදානෙසි, බ්‍රාහ්මණා උදානං සුත්වා උභතො පක්ඛිකො එස සමණස්ස ගොතමස්ස සහායො නාස්ස දෙය්‍යධම්මං ගණ්හිස්සාමාති කුපිතා භොජනානි ඡඩ්ඩෙත්වා නික්ඛමිංසු, බ්‍රාහ්මණො තතුපඨමඤ්ඤෙව තං අවචං අජ්ජෙකදිවසං මුඛං රක්ඛෙය්‍යාසීති එත්තකෙන ඛීරඤ්ච තණ්ඩුලාදීනි ච නාසිතානීති අතිවිය කොපවසං උපගතො එවමෙව පනායං වසලී[5] යස්මිං වා තස්මිං වා තස්ස මුණ්ඩකස්ස සමණකස්ස වණ්ණං භාසති, ඉදානි ත්‍යාහං වසලි තස්ස සත්ථුනො වාදං ආරොපෙස්සාමීති ආහ, අථ නං බ්‍රාහ්මණී ගච්ඡ ත්වං බ්‍රාහ්මණ[6] ගන්ත්වාපි වෙදිස්සසීති[7] වත්වා නාහං තං බ්‍රාහ්මණ පස්සාමි[8] සදෙවකෙ ලොකෙ–පෙ–වාදං ආරොපෙය්‍යාති[9] සො සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා:–

> කිංසු ඡෙත්වා,[10] සුඛං සෙති කිංසු ඡෙත්වා[10] න සොචති
> කිස්සස්ස එකං[11] ධම්මස්ස වධං රොචෙසි ගොතමාති.

පඤ්හං පුච්ඡි, සත්ථා[12]:–

> කොධං ඡෙත්වා[10] සුඛං සෙති කොධං ඡෙත්වා[10] න සොචති
> කොධස්ස විසමූලස්ස[13] මධුරග්ගස්ස බ්‍රාහ්මණ
> වධං අරියා පසංසන්ති තං හි ඡෙත්වා[10] න සොචතීති.

පඤ්හං කථෙසි, සො පබ්බජිත්වා අරහත්තං පත්තො, තස්සෙව කනිට්ඨභාතා අක්කොසකභාරද්වාජො නාම, භාතා මෙ පබ්බජිතොති සුත්වා භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා අක්කොසිත්වා භගවතා විනීතො පබ්බජිත්වා අරහත්තං පත්තො, අපරො තස්ස කනිට්ඨො අසුන්දරිකභාරද්වාජො[14] නාම, සොපි භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා පඤ්හං පුච්ඡිත්වා විස්සජ්ජනං[15] සුත්වා පබ්බජිත්වා අරහත්තං පත්තො, තස්ස[16] කනිට්ඨො පිඞ්ගලකභාරද්වාජො[17] නාම, සො පඤ්හං පුච්ඡිත්වා පඤ්හ[18] ව්‍යාකරණපරියොසානෙ පබ්බජිත්වා අරහත්තං පත්තො, සඞ්ගාරවො[19] මානව

---

1. ගණ්හිත්වා L.
2. දුස්සකණ්ණකෙ B S.
3. පක්ඛලිත්වා B S. බ්‍රාහ්මණ ගණං S
4. සඤ්ඤං L.
5. වසලි b.
6. ගච්ඡත්වං බ්‍රාහ්මණ ගච්ඡත්වං බ්‍රාහ්මණ S.
7. වෙදිස්සාමීති S. B වෙදයිස්සසීති S
8. පස්සාමීති b.
9. ආදිමාහ B b.
10. ජෙත්වා B. සත්වා S.
11. කිස්ස එකස්ස B.
12. ආහ. B
13. විසමලස්ස B.
14. සුන්දරිකභාරද්වාජො B. S.
15. විසජ්ජනං B. S.
16. අපරො තස්ස b.
17. පිංගුලක භාරද්වාජ L කනිට්ඨො පිඞ්ගලභාරද්වාජො b. S.
18. පඤ්හං B. පඤ්හස්ස S.
19. සඞ්ගාරවො S.

චොති අයං තෙසං සබ්බකනිට්ඨො තස්මිං දිවසෙ බ්‍රාහ්මණෙහි සද්ධිං එකභත්තගෙහ නිසින්නො; **අවභූතා** චාති අවඩ්ඪිභූතා[1] අමඞ්ගලභූතා[2] යෙව; **පරාභූතා** චාති[3] විනාසප්පත්තායෙව; **විජ්ජමානානන්ති** විජ්ජමානෙසු; **සීලපඤ්ඤානන්ති** සීලඤ්ච ඤාණඤ්ච න ජානාසි; **දිට්ඨධම්මාභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තාති** දිට්ඨධම්මෙ[4] ඉමස්මිඤ්ඤෙව අත්තභාවෙ අභිජානිත්වා **වොසිතා** [5]වොසානං හුත්වා පාරමිසඞ්ඛාතං[6] සබ්බධම්මානං පාරභූතා නිබ්බානප්පත්තා[7] මයන්ති වත්වා ආදිබ්‍රහ්මචරියං පටිජානන්තීති අත්ථො; **ආදිබ්‍රහ්මචරියන්ති** බ්‍රහ්මචරියස්ස ආදිභූතා[8] උප්පාදකා[9] ජානකාති එවං පටිජානන්තීති වුත්තං හොති. **තක්කීති** තක්කගාහී; **වීමංසීති** වීමංසකො පඤ්ඤාචාරං චරාපෙත්වා එවං වාදී; **තෙසාහමස්මීති** තෙසං සම්මාසම්බුද්ධානං අහමස්මි අඤ්ඤතරො; **අට්ඨිතවතාති** අට්ඨිතපදස්ස[10] පධානපදෙන සද්ධිං සම්බන්ධො තථා සප්පුරිසපදස්ස

ඉදං හි වුත්තං හොති භොතො ගොතමස්ස අට්ඨිතපධානං වත[11] අහොසි **සප්පුරිසපධානං** වත[12] අහොසීති.

අත්ථි[13] **දෙවාති** පුට්ඨොසමානොති ඉදං මාණවො සම්මාසම්බුද්ධො අජානන්තොව පකාසෙසීති[14] සඤ්ඤාය ආහ; එවං සන්තෙති තුම්හාකං අජානනභාවෙ සන්තෙ; **තුච්ඡං**[15] **මුසා හොතීති** තුම්හාකං කථා අඵලා නිප්ඵලා හොති, එවං මානවො භගවන්තං මුසාවාදෙන නිග්ගණ්හාති නාම; **විඤ්ඤූපුරිසෙනාති**[16] පණ්ඩිතෙන මනුස්සෙන; **ත්වං** පන[17] අවිඤ්ඤාතාය මයා ව්‍යාකතම්පි න ජානාසීති දීපෙති.

---

1. අවභූතාවාති b.
2. අවඩ්ඪිභූතා B. S.
   අවමඞ්ගල භූතා B.
3. පරිභූතාවාති B
   විනාසං පත්තායෙව B. S
4. පාරමිප්පත්තාති S.
   දිට්ඨධම්මෙ අභිඤ්ඤාතෙ B.
5. වොසිතං B. S
   වොසානං හුත්වා b S.
6. පාරමිසංඛාතං b.
   පාරමිසංඛාත S.
7. පාරභූතං නිබ්බානං පත්තා b.
   පාරමිභූතං නිබ්බානං පත්තා S.
8. බ්‍රාහ්මචරියස්ස ආදිමය.
   බ්‍රහ්මචරියස්ස ආදිභූතං B.
9. උපකාරකා S. ජනකාති b. S.
10. අට්ඨිවතන්ති b.
11. අට්ඨිතවතන්ති අට්ඨිත තපං අස්ස B.
12. අට්ඨිත පධානං තව S.
    පධානවත B.
13. අසි b.
14. අජානන්තො වතං b
    පකාසෙසීති S.
15. තුච්ඡා S.
16. විඤ්ඤු පුරිසෙන b.
17. තං පන b.

උච්චා[1] සම්මතාති උච්චාති සඤ්ඤිතා සම්මා පාකටා මතා[2] ලොකස්මිං අත්ථි[3] දෙවාති සුප්පුරකාපි හි දෙවා නාම හොන්ති,[4] දෙවා පන අතිදෙවා[5] නාම, දෙවා නාම[6] ලොකෙ දෙවො දෙවීති ලද්ධනාමෙහි මනුස්සෙහි අධිකාති අත්ථො; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

සඞ්ගාරව[6] සුත්තං දසමං.

නිට්ඨිතො[7] පඤ්චමො වග්ගො.

ඉති පපඤ්චසූදනියා මජ්ඣිමනිකායට්ඨකථාය මජ්ඣිමපණ්ණාසක වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

---

1. උච්චා B S
2. සම්මතං පාකටං B. S.
4. දෙවානාම හොන්ති දෙවියො නාම හොන්ති B. S.
4 දෙවාපන අධිදෙවා b
5. දෙවාපන අතිදෙවනාම S. දෙවාපන අධිදෙවානාම b
6. සඞ්ගාරව S.
7. නිට්ඨිතොව b.

(TRIPITAKA PUBLICATIONS)

Vol. No.	NAME OF BOOK.	EDITED BY
1.	Petavatthu Aṭṭhakathā	Siri Dhammaramatissa Nayaka Thero & Acarya Pandit Mapalagama Candajoti Thero
	Second Edition	Welivitiye Pandit Sorata Thero
2.	Thera-Gāthaṭṭhakathā, 1st Part	Suriyagoda Sumangala Thero & Weboda Sangharatana Thero
3,	Theri-Gāthaṭṭhakathā	Bihalpola Siri Dewarakkhita Nayaka Thero
4.	Digha Nikā aṭṭhakathā, 1st Part	Heyyantuduwe Dhammakitti Siri Dewamitta Nayaka Maha Thero
5.	Dhammapadaṭṭh kathā, 1st Part	K. Siri Sumangala Ratanasara Nayaka Maha Thero
6.	Udānaṭṭhakathā	Bihalpola Siri Dewarakhita Nayaka Thero.
	Second Edition	Welivitiye Pandit Sorata Thero & Pandit Palannoruwe Vimaladhamma Thero
7.	Suttanipātaṭṭhakathā	Suriyagoda Sumangala Thero & Pandit Mapalagama Candajoti Thero
	Second Edition	Acharya Baddegama Siri Piyaratana Maha Thero
8.	Visuddhimaggaṭṭhakathā	Pamunuwe Buddhadatta Maha Thero
9,	Nettippakaraṇaṭṭhakathā	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
10	Mahāniddesaṭṭhakathā	Boruggamuwe Siri Rewata Maha Thero
11.	Khuddakapāṭhaṭṭhakathā	Acarya Pandit] Welipitiye Dewananda Nayaka Thero
12	Buddhawamsaṭṭhakathā	Pandit Yagirala Paññananda Nayaka Maha Thero
13	Dhammapadaṭṭhakathā, 2nd Part	K. Siri Sumangala Ratanasara Nayaka Maha Thero
14.	Cūlaniddesaṭṭhakathā	Boruggamuwe Siri Rewata Maha Thero
15.	Anguttara Nikāyaṭṭhakathā, 1st Part	Dhammakitti Siri Dhammananda Nayaka Maha Thero
16	Samyuttanikāyaṭṭhakathā, 1st Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
17.	Vimānavatthu Aṭṭhakathā	M. Siri Siddhattha Nayaka Maha Thero & Acarya Morontuduwe Siri Dhammaananda Nayaka Thero

(TRIPITAKA PUBLICATIONS)

Vol. No.	NAME OF BOOK.	EDITED BY
18.	Thera-Gāthaṭṭhakathā, 2nd Part	Rerukane Ariyañana Thero
19.	Digha Nikāyaṭṭhakathā, 2nd Part	Boruggamuwe Siri Rewata Maha Thero
20.	Jātakaṭṭhakathā, 1st Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
21.	Paṭisambhidā Maggaṭṭhakathā	M. Dhammakitti Siri Jinaratana Nayaka Maha Thero, M. Siri Anomadassi Nayaka Thero & Welivitiye Pandit Sorata Thero
22.	Samyutta Nikāyaṭṭhakathā, 2nd Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
23.	Itivuttakaṭṭhakathā	Acarya Morontuduwe Siri Dhammananda Nayaka Thero
24.	Jātakaṭṭhakathā, 2nd Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
25.	Sutta Sangahaṭṭhakathā	Acarya Baddegama Sri Piyaratana Maha Thero
26.	Ca iyāpiṭakaṭṭhakathā	Acarya Kukulnape Siri Dewarakkhita Thero
27.	Catubhāṇawāraṭṭhakathā	Pandit Doranegoda Nanasena Thero
28.	Samantapāsādiká Vinayaṭṭhakathā, 1st Part	Acarya Baddegama Siri Piyaratana Thero & Welivitiye Pandit Sorata Thero
29.	Apadānaṭṭhakathā	Welivitiye Pandit Sorata Thero
30.	Mātikaṭṭhakathā	Siri Saddhammakitti Karandana Jinaratana Maha Thero
31.	Samyutta Nikāyaṭṭhakathā, 3rd Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
32.	Jātakaṭṭhakathā, 3rd Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
33.	Anguttara Nikāyaṭṭhakathā, 2nd Part	Dhammakitti Siri Dhammananda Nayaka Maha Thero
34.	Vibhangaṭṭhakathā	Pandit Yagirala Siri Paññananda Nayaka Maha Thero
35.	Majjhima Nikāyaṭṭhakathā, 1st Part	Dhammakitti Siri Dhammananda Nayaka Maha Thero
36.	Jātakaṭṭhakathā 4th Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
37.	Jātakaṭṭhakathā 5th Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
38.	Pancappakaranaṭṭhakathā, 1st Part	Rerukane Ariyañana Thero

(TRIPITAKA PUBLICATIONS·)

Vol. No	NAME OF BOOK	EDITED BY
39.	Jatakaṭṭhakathá, 6th Part	Pandıt Widurupola Piyatissa Nayaek Maha Thero
40.	Pancappakaranaṭṭha-kathá, 2nd Part	Acarya Rerukane Candavimala Thero
41.	Jatakaṭṭhakathá 7th Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
42.	Dhammasanganippa-karanaṭṭhakathá	Pandit Yagirala Paññananda Nayaka Maha Thero
43.	Apadánaṭṭhakathá, 2nd Part	Pandit Walagedara Somaloka Tissa Thero
44.	Majjhima Nikáyaṭṭha-kathá, 2nd Part	Dhammakitti Siri Dhammananda Nayaka Maha Thero
45	Samantapāsādikā Vinayaṭṭhakathá, 2ndPart	Weliwitiye Pem ratana Thero
46,	Samantapásádika Vinayaṭṭhakatha 3rd Part	Weliwitiye Sorata Nayaka Thero
47.	Majjhimanikayāṭṭha Kathā 3rd Part	Dhammakitti Siri Paññasara Nayaka Maha Thero